

McDougal Littell

WORLD HISTORY

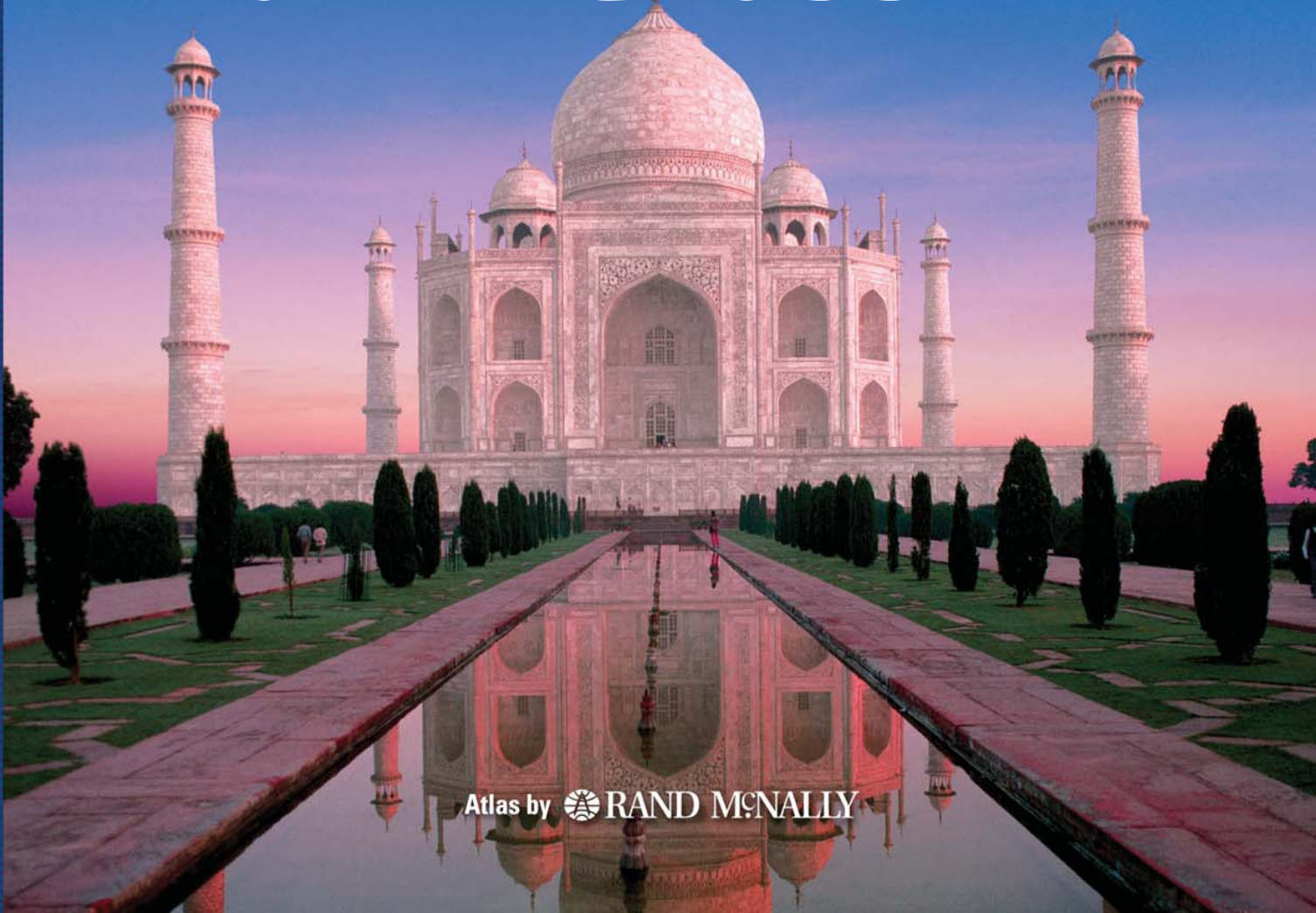
VISIT...

PATTERNS OF INTERACTION

LANZAROTE
Caliente.COM

MULTY GLOSSARY

Atlas by RAND McNALLY

ENGLISH GLOSSARY

The Glossary is an alphabetical listing of many of the key terms from the chapters, along with their meanings. The definitions listed in the Glossary are the ones that apply to the way the words are used in this textbook. The Glossary gives the part of speech of each word. The following abbreviations are used:

adj. = adjective **n.** = noun **v.** = verb

A

Abbasids n. a dynasty that ruled much of the Muslim Empire from A.D. 750 to 1258.

Aborigine n. a member of any of the native peoples of Australia.

absolute monarch n. a king or queen who has unlimited power and seeks to control all aspects of society.

acropolis n. a fortified hilltop in an ancient Greek city.

Aksum n. an African kingdom, in what is now Ethiopia and Eritrea, that reached the height of its power in the fourth century A.D.

al-Andalus n. a Muslim-ruled region in what is now Spain, established in the eighth century A.D.

Allah n. God (an Arabic word, used mainly in Islam).

Allies n. in World War I, the nations of Great Britain, France, and Russia, along with the other nations that fought on their side; also, the group of nations—including Great Britain, the Soviet Union, and the United States—that opposed the Axis Powers in World War II.

Almohads n. a group of Islamic reformers who overthrew the Almoravid dynasty and established an empire in North Africa and southern Spain in the 12th century A.D.

Almoravids n. an Islamic religious brotherhood that established an empire in North Africa and southern Spain in the 11th century A.D.

Amritsar Massacre n. killing by British troops of nearly 400 Indians gathered at Amritsar to protest the Rowlatt Acts.

Anabaptists n. in the Reformation, a Protestant group that believed in baptizing only those persons who were old enough to decide to be Christian and believed in the separation of church and state.

Anasazi n. an early Native American people who lived in the American Southwest.

Anatolia n. the Southwest Asian peninsula now occupied by the Asian part of Turkey—also called Asia Minor.

Angkor Wat n. a temple complex built in the Khmer Empire and dedicated to the Hindu god Vishnu.

Anglican adj. relating to the Church of England.

animism n. the belief that spirits are present in animals, plants, and other natural objects.

annexation n. the adding of a region to the territory of an existing political unit.

annul v. to cancel or put an end to.

anti-Semitism n. prejudice against Jews.

apartheid n. a South African policy of complete legal separation of the races, including the banning of all social contacts between blacks and whites.

apostle n. one of the followers of Jesus who preached and spread his teachings.

appeasement n. the making of concessions to an aggressor in order to avoid war.

aqueduct n. a pipeline or channel built to carry water to populated areas.

aristocracy n. a government in which power is in the hands of a hereditary ruling class or nobility.

armistice n. an agreement to stop fighting.

artifact n. a human-made object, such as a tool, weapon, or piece of jewelry.

artisan n. a skilled worker, such as a weaver or a potter, who makes goods by hand.

Aryans n. 1. an Indo-European people who, about 1500 B.C., began to migrate into the Indian subcontinent.
2. to the Nazis, the Germanic peoples who formed a “master race.”

assembly line n. in a factory, an arrangement in which a product is moved from worker to worker, with each person performing a single task in its manufacture.

assimilation *n.* **1.** the adoption of a conqueror's culture by a conquered people. **2.** a policy in which a nation forces or encourages a subject people to adopt its institutions and customs.

Assyria *n.* a Southwest Asian kingdom that controlled a large empire from about 850 to 612 B.C.

Atlantic Charter *n.* a declaration of principles issued in August 1941 by British prime minister Winston Churchill and U.S. president Franklin Roosevelt, on which the Allied peace plan at the end of World War II was based.

Atlantic slave trade *n.* the buying, transporting, and selling of Africans for work in the Americas.

autocracy *n.* a government in which the ruler has unlimited power and uses it in an arbitrary manner.

Axis Powers *n.* in World War II, the nations of Germany, Italy, and Japan, which had formed an alliance in 1936.

ayllu *n.* in Incan society, a small community or clan whose members worked together for the common good.

B

balance of power *n.* a political situation in which no one nation is powerful enough to pose a threat to others.

Balkans *n.* the region of southeastern Europe now occupied by Greece, Albania, Bulgaria, Romania, the European part of Turkey, and the former republics of Yugoslavia.

Bantu-speaking peoples *n.* the speakers of a related group of languages who, beginning about 2,000 years ago, migrated from West Africa into most of the southern half of Africa.

baroque *adj.* relating to a grand, ornate style that characterized European painting, music, and architecture in the 1600s and early 1700s.

barter *n.* a form of trade in which people exchange goods and services without the use of money.

Battle of Britain *n.* a series of battles between German and British air forces, fought over Britain in 1940–1941.

Battle of Guadalcanal *n.* a 1942–1943 battle of World War II, in which Allied troops drove Japanese forces from the Pacific island of Guadalcanal.

Battle of Midway *n.* a 1942 sea and air battle of World War II, in which American forces defeated Japanese forces in the central Pacific.

Battle of Stalingrad *n.* a 1942–1943 battle of World War II, in which German forces were defeated in their attempt to capture the city of Stalingrad in the Soviet Union.

Battle of the Bulge *n.* a 1944–1945 battle in which Allied forces turned back the last major German offensive of World War II.

Battle of Trafalgar *n.* an 1805 naval battle in which Napoleon's forces were defeated by a British fleet under the command of Horatio Nelson.

Benin *n.* a kingdom that arose near the Niger River delta in the 1300s and became a major West African state in the 1400s.

Beringia *n.* an ancient land bridge over which the earliest Americans are believed to have migrated from Asia into the Americas.

Berlin Conference of 1884–85 *n.* a meeting at which representatives of European nations agreed upon rules for the European colonization of Africa.

Bill of Rights *n.* the first ten amendments to the U.S. Constitution, which protect citizens' basic rights and freedoms.

bishop *n.* a high-ranking Christian official who supervises a number of local churches.

blitzkrieg *n.* “lightning war”—a form of warfare in which surprise attacks with fast-moving airplanes are followed by massive attacks with infantry forces.

blockade *n.* the use of troops or ships to prevent commercial traffic from entering or leaving a city or region.

Boer *n.* a Dutch colonist in South Africa.

Boer War *n.* a conflict, lasting from 1899 to 1902, in which the Boers and the British fought for control of territory in South Africa.

Bolsheviks *n.* a group of revolutionary Russian Marxists who took control of Russia's government in November 1917.

Boxer Rebellion *n.* a 1900 revolt in China, aimed at ending foreign influence in the country.

boyars *n.* landowning nobles of Russia.

Brahma *n.* a Hindu god considered the creator of the world.

Brahmin *n.* in Aryan society, a member of the social class made up of priests.

brinkmanship *n.* a policy of threatening to go to war in response to any enemy aggression.

Bronze Age *n.* a period in human history, beginning around 3000 B.C. in some areas, during which people began using bronze, rather than copper or stone, to fashion tools and weapons.

bubonic plague *n.* a deadly disease that spread across Asia and Europe in the mid-14th century, killing millions of people.

bureaucracy *n.* a system of departments and agencies formed to carry out the work of government.

burgher *n.* a medieval town dweller.

Bushido *n.* the strict code of behavior followed by samurai warriors in Japan.

C

cabinet *n.* a group of advisers or ministers chosen by the head of a country to help make government decisions.

caliph *n.* a supreme political and religious leader in a Muslim government.

calligraphy *n.* the art of beautiful handwriting.

Calvinism *n.* a body of religious teachings based on the ideas of the reformer John Calvin.

Camp David Accords *n.* the first signed agreement between Israel and an Arab country, in which Egyptian president Anwar Sadat recognized Israel as a legitimate state and Israeli prime minister Menachem Begin agreed to return the Sinai Peninsula to Egypt.

canon law *n.* the body of laws governing the religious practices of a Christian church.

capitalism *n.* an economic system based on private ownership and on the investment of money in business ventures in order to make a profit.

Carolingian dynasty *n.* a dynasty of Frankish rulers, lasting from A.D. 751 to 987.

caste *n.* one of the four classes of people in the social system of the Aryans who settled in India—priests, warriors, peasants or traders, and non-Aryan laborers or craftsmen.

Catholic Reformation *n.* a 16th-century movement in which the Roman Catholic Church sought to make changes in response to the Protestant Reformation.

caudillo *n.* a military dictator of a Latin American country.

centralized government *n.* a government in which power is concentrated in a central authority to which local governments are subject.

Central Powers *n.* in World War I, the nations of Germany and Austria-Hungary, along with the other nations that fought on their side.

Chaldeans *n.* a Southwest Asian people who helped to destroy the Assyrian Empire.

Chartist movement *n.* in 19th-century Britain, members of the working class demanded reforms in Parliament and in elections, including suffrage for all men.

Chavín *n.* the first major South American civilization, which flourished in the highlands of what is now Peru from about 900 to 200 B.C.

checks and balances *n.* measures designed to prevent any one branch of government from dominating the others.

chivalry *n.* a code of behavior for knights in medieval Europe, stressing ideals such as courage, loyalty, and devotion.

CIS *n.* the Commonwealth of Independent States—a loose association of former Soviet republics that was formed after the breakup of the Soviet Union.

city-state *n.* a city and its surrounding lands functioning as an independent political unit.

civil disobedience *n.* a deliberate and public refusal to obey a law considered unjust.

civilization *n.* a form of culture characterized by cities, specialized workers, complex institutions, record keeping, and advanced technology.

civil service *n.* the administrative departments of a government—especially those in which employees are hired on the basis of their scores on examinations.

civil war *n.* a conflict between two political groups within the same country.

clan *n.* a group of people descended from a common ancestor.

classical art *n.* the art of ancient Greece and Rome, in which harmony, order, and balance were emphasized.

clergy *n.* a body of officials who perform religious services—such as priests, ministers, or rabbis.

cloning *n.* the creation of plants or animals that are genetically identical to an existing plant or animal.

coalition government *n.* a government controlled by a temporary alliance of several political parties.

codex *n.* a book with pages that can be turned, like the one you are reading now.

Cold War *n.* the state of diplomatic hostility between the United States and the Soviet Union in the decades following World War II.

collective bargaining *n.* negotiations between workers and their employers.

collective farm *n.* a large government-controlled farm formed by combining many small farms.

colony *n.* a land controlled by a distant nation.

Colossus of Rhodes *n.* an enormous Hellenistic statue that formerly stood near the harbor of Rhodes.

Columbian Exchange *n.* the global transfer of plants, animals, and diseases that occurred during the European colonization of the Americas.

comedy *n.* a humorous form of drama that often includes slapstick and satire.

command economy *n.* an economic system in which the government makes all economic decisions.

Commercial Revolution *n.* the expansion of trade and business that transformed European economies during the 16th and 17th centuries.

common law *n.* a unified body of law formed from rulings of England's royal judges that serves as the basis for law in many English-speaking countries today, including the United States.

commune *n.* in Communist China, a collective farm on which a great number of people work and live together.

Communist Party *n.* a political party practicing the ideas of Karl Marx and V.I. Lenin; originally the Russian Bolshevik Party.

communism *n.* an economic system in which all means of production—land, mines, factories, railroads, and businesses—are owned by the people, private property does not exist, and all goods and services are shared equally.

Concert of Europe *n.* a series of alliances among European nations in the 19th century, devised by Prince Klemens von Metternich to prevent the outbreak of revolutions.

concordat *n.* a formal agreement—especially one between the pope and a government, dealing with the control of Church affairs.

Congress of Vienna *n.* a series of meetings in 1814–1815, during which the European leaders sought to establish long-lasting peace and security after the defeat of Napoleon.

Congress Party *n.* a major national political party in India—also known as the Indian National Congress.

conquistadors *n.* the Spanish soldiers, explorers, and fortune hunters who took part in the conquest of the Americas in the 16th century.

conservatives *n.* in the first half of the 19th century, those Europeans—mainly wealthy landowners and nobles—who wanted to preserve the traditional monarchies of Europe.

constitutional monarchy *n.* a system of governing in which the ruler's power is limited by law.

consul *n.* in the Roman republic, one of the two powerful officials elected each year to command the army and direct the government.

containment *n.* a U.S. foreign policy adopted by President Harry Truman in the late 1940s, in which the United States tried to stop the spread of communism by creating alliances and helping weak countries to resist Soviet advances.

Continental System *n.* Napoleon's policy of preventing trade between Great Britain and continental Europe, intended to destroy Great Britain's economy.

corporation *n.* a business owned by stockholders who share in its profits but are not personally responsible for its debts.

Council of Trent *n.* a meeting of Roman Catholic leaders, called by Pope Paul III to rule on doctrines criticized by the Protestant reformers.

coup d'état *n.* a sudden seizure of political power in a nation.

covenant *n.* a mutual promise or agreement—especially an agreement between God and the Hebrew people as recorded in the Bible.

creoles *n.* in Spanish colonial society, colonists who were born in Latin America to Spanish parents.

Crimean War *n.* a conflict, lasting from 1853 to 1856, in which the Ottoman Empire, with the aid of Britain and France, halted Russian expansion in the region of the Black Sea.

crop rotation *n.* the system of growing a different crop in a field each year to preserve the fertility of the land.

Crusade *n.* one of the expeditions in which medieval Christian warriors sought to recover control of the Holy Land from the Muslims.

cultural diffusion *n.* the spreading of ideas or products from one culture to another.

Cultural Revolution *n.* a 1966–1976 uprising in China led by the Red Guards, with the goal of establishing a society of peasants and workers in which all were equal.

culture *n.* a people's unique way of life, as shown by its tools, customs, arts, and ideas.

cuneiform *n.* a system of writing with wedge-shaped symbols, invented by the Sumerians around 3000 B.C.

cyberterrorism *n.* politically motivated attacks on information systems.

Cyrillic alphabet *n.* an alphabet for the writing of Slavic languages, devised in the ninth century A.D. by Saints Cyril and Methodius.

czar *n.* a Russian emperor (from the Roman title *Caesar*).

D

daimyo *n.* a Japanese feudal lord who commanded a private army of samurai.

Daoism *n.* a philosophy based on the ideas of the Chinese thinker Laozi, who taught that people should be guided by a universal force called the Dao (Way).

D-Day *n.* June 6, 1944—the day on which the Allies began their invasion of the European mainland during World War II.

Declaration of Independence *n.* a statement of the reasons for the American colonies' break with Britain, approved by the Second Continental Congress in 1776.

delta *n.* a marshy region formed by deposits of silt at the mouth of a river.

demilitarization *n.* a reduction in a country's ability to wage war, achieved by disbanding its armed forces and prohibiting it from acquiring weapons.

democracy *n.* a government controlled by its citizens, either directly or through representatives.

democratization *n.* the process of creating a government elected by the people.

Department of Homeland Security *n.* U.S. federal agency created in 2002 to coordinate national efforts against terrorism.

détente *n.* a policy of reducing Cold War tensions that was adopted by the United States during the presidency of Richard Nixon.

developed nation *n.* a nation with all the facilities needed for the advanced production of manufactured goods.

devshirme *n.* in the Ottoman Empire, the policy of taking children from conquered Christian peoples to be trained as Muslim soldiers.

Diaspora *n.* the dispersal of the Jews from their homeland in Palestine—especially during the period of more than 1,800 years that followed the Romans' destruction of the Temple in Jerusalem in A.D. 70.

dictator *n.* in ancient Rome, a political leader given absolute power to make laws and command the army for a limited time.

direct democracy *n.* a government in which citizens rule directly rather than through representatives.

dissident *n.* an opponent of a government's policies or actions.

divine right *n.* the idea that monarchs are God's representatives on earth and are therefore answerable only to God.

domestication *n.* the taming of animals for human use.

dominion *n.* in the British Empire, a nation (such as Canada) allowed to govern its own domestic affairs.

domino theory *n.* the idea that if a nation falls under Communist control, nearby nations will also fall under Communist control.

Dorians *n.* a Greek-speaking people that, according to tradition, migrated into mainland Greece after the destruction of the Mycenaean civilization.

Dreyfus affair *n.* a controversy in France in the 1890s, centering on the trial and imprisonment of a Jewish army officer, Captain Alfred Dreyfus, who had been falsely accused of selling military secrets to Germany.

Dutch East India Company *n.* a company founded by the Dutch in the early 17th century to establish and direct trade throughout Asia.

dynastic cycle *n.* the historical pattern of the rise, decline, and replacement of dynasties.

dynasty *n.* a series of rulers from a single family.

E

Eastern Front *n.* in World War I, the region along the German-Russian border where Russians and Serbs battled Germans, Austrians, and Turks.

Edict of Nantes *n.* a 1598 declaration in which the French king Henry IV promised that Protestants could live in peace in France and could set up houses of worship in some French cities.

Emancipation Proclamation *n.* a declaration issued by U.S. president Abraham Lincoln in 1863, stating that all slaves in the Confederate states were free.

emerging nation *n.* a nation in which the process of industrialization is not yet complete.

émigrés *n.* people who leave their native country for political reasons, like the nobles and others who fled France during the peasant uprisings of the French Revolution.

empire *n.* a political unit in which a number of peoples or countries are controlled by a single ruler.

enclosure *n.* one of the fenced-in or hedged-in fields created by wealthy British landowners on land that was formerly worked by village farmers.

encomienda *n.* a grant of land made by Spain to a settler in the Americas, including the right to use Native Americans as laborers on it.

English Civil War *n.* a conflict, lasting from 1642 to 1649, in which Puritan supporters of Parliament battled supporters of England's monarchy.

enlightened despot *n.* one of the 18th-century European monarchs who was inspired by Enlightenment ideas to rule justly and respect the rights of subjects.

enlightenment *n.* in Buddhism, a state of perfect wisdom in which one understands basic truths about the universe.

Enlightenment *n.* an 18th-century European movement in which thinkers attempted to apply the principles of reason and the scientific method to all aspects of society.

entrepreneur *n.* a person who organizes, manages, and takes on the risks of a business.

epics *n.* long narrative poems celebrating the deeds of legendary or traditional heroes.

estate *n.* one of the three social classes in France before the French Revolution—the First Estate consisting of the clergy; the Second Estate, of the nobility; and the Third Estate, of the rest of the population.

Estates-General *n.* an assembly of representatives from all three of the estates, or social classes, in France.

ethnic cleansing *n.* a policy of murder and other acts of brutality by which Serbs hoped to eliminate Bosnia's Muslim population after the breakup of Yugoslavia.

excommunication *n.* the taking away of a person's right of membership in a Christian church.

existentialism *n.* a philosophy based on the idea that people give meaning to their lives through their choices and actions.

extraterritorial rights *n.* an exemption of foreign residents from the laws of a country.

F

factors of production *n.* the resources—including land, labor, and capital—that are needed to produce goods and services.

factory *n.* a large building in which machinery is used to manufacture goods.

fascism *n.* a political movement that promotes an extreme form of nationalism, a denial of individual rights, and a dictatorial one-party rule.

Fatimid *n.* a member of a Muslim dynasty that traced its ancestry to Muhammad's daughter Fatima and that built an empire in North Africa, Arabia, and Syria in the 10th–12th centuries.

favorable balance of trade *n.* an economic situation in which a country sells more goods abroad than it buys from abroad.

federal system *n.* a system of government in which power is divided between a central authority and a number of individual states.

Fertile Crescent *n.* an arc of rich farmland in Southwest Asia, between the Persian Gulf and the Mediterranean Sea.

feudalism *n.* a political system in which nobles are granted the use of lands that legally belong to their king, in exchange for their loyalty, military service, and protection of the people who live on the land.

fief *n.* an estate granted to a vassal by a lord under the feudal system in medieval Europe.

filial piety *n.* respect shown by children for their parents and elders.

Final Solution *n.* Hitler's program of systematically killing the entire Jewish people.

Five-Year Plans *n.* plans outlined by Joseph Stalin in 1928 for the development of the Soviet Union's economy.

Four Modernizations *n.* a set of goals adopted by the Chinese leader Deng Xiaoping in the late 20th century, involving progress in agriculture, industry, defense, and science and technology.

Fourteen Points *n.* a series of proposals in which U.S. president Woodrow Wilson outlined a plan for achieving a lasting peace after World War I.

Franks *n.* a Germanic people who settled in the Roman province of Gaul (roughly the area now occupied by France) and established a great empire during the Middle Ages.

free trade *n.* commerce between nations without economic restrictions or barriers (such as tariffs).

French and Indian War *n.* a conflict between Britain and France for control of territory in North America, lasting from 1754 to 1763.

G

gender inequality *n.* the difference between men and women in terms of wealth and status.

genetic engineering *n.* the transferring of genes from one living thing to another in order to produce an organism with new traits.

genocide *n.* the systematic killing of an entire people.

gentry *n.* a class of powerful, well-to-do people who enjoy a high social status.

geocentric theory *n.* in the Middle Ages, the earth-centered view of the universe in which scholars believed that the earth was an immovable object located at the center of the universe.

geopolitics *n.* a foreign policy based on a consideration of the strategic locations or products of other lands.

Ghana *n.* a West African kingdom that grew rich from taxing and controlling trade and that established an empire in the 9th–11th centuries A.D.

ghazi *n.* a warrior for Islam.

ghettos *n.* city neighborhoods in which European Jews were forced to live.

glasnost *n.* a Soviet policy of openness to the free flow of ideas and information, introduced in 1985 by Mikhail Gorbachev.

global economy *n.* all the financial interactions—involving people, businesses, and governments—that cross international boundaries.

Glorious Revolution *n.* the bloodless overthrow of the English king James II and his replacement by William and Mary.

glyph *n.* a symbolic picture—especially one used as part of a writing system for carving messages in stone.

Gothic *adj.* relating to a style of church architecture that developed in medieval Europe, featuring ribbed vaults, stained glass windows, flying buttresses, pointed arches, and tall spires.

Great Depression *n.* the severe economic slump that followed the collapse of the U.S. stock market in 1929.

Great Fear *n.* a wave of senseless panic that spread through the French countryside after the storming of the Bastille in 1789.

Great Purge *n.* a campaign of terror in the Soviet Union during the 1930s, in which Joseph Stalin sought to eliminate all Communist Party members and other citizens who threatened his power.

Great Schism *n.* a division in the medieval Roman Catholic Church, during which rival popes were established in Avignon and in Rome.

Greco-Roman culture *n.* an ancient culture that developed from a blending of Greek, Hellenistic, and Roman cultures.

green revolution *n.* a 20th-century attempt to increase food resources worldwide, involving the use of fertilizers and pesticides and the development of disease-resistant crops.

griot *n.* a West African storyteller.

guerrilla n. a member of a loosely organized fighting force that makes surprise attacks on enemy troops occupying his or her country.

guild n. a medieval association of people working at the same occupation, which controlled its members' wages and prices.

guillotine n. a machine for beheading people, used as a means of execution during the French Revolution.

Gupta Empire n. the second empire in India, founded by Chandra Gupta I in A.D. 320.

H

habeas corpus n. a document requiring that a prisoner be brought before a court or judge so that it can be decided whether his or her imprisonment is legal.

Hagia Sophia n. the Cathedral of Holy Wisdom in Constantinople, built by order of the Byzantine emperor Justinian.

haiku n. a Japanese form of poetry, consisting of three unrhymed lines of five, seven, and five syllables.

hajj n. a pilgrimage to Mecca, performed as a duty by Muslims.

Han dynasty n. a Chinese dynasty that ruled from 202 B.C. to A.D. 9 and again from A.D. 23 to 220.

Harappan civilization n. another name for the Indus Valley civilization that arose along the Indus River, possibly as early as 7000 B.C.; characterized by sophisticated city planning.

Hausa n. a West African people who lived in several city-states in what is now northern Nigeria.

heliocentric theory n. the idea that the earth and the other planets revolve around the sun.

Hellenistic adj. relating to the civilization, language, art, science, and literature of the Greek world from the reign of Alexander the Great to the late second century B.C.

helot n. in the society of ancient Sparta, a peasant bound to the land.

hieroglyphics n. an ancient Egyptian writing system in which pictures were used to represent ideas and sounds.

Hijrah n. Muhammad's migration from Mecca to Yathrib (Medina) in A.D. 622.

Hittites n. an Indo-European people who settled in Anatolia around 2000 B.C.

Holocaust n. a mass slaughter of Jews and other civilians, carried out by the Nazi government of Germany before and during World War II.

Holy Alliance n. a league of European nations formed by the leaders of Russia, Austria, and Prussia after the Congress of Vienna.

Holy Roman Empire n. an empire established in Europe in the 10th century A.D., originally consisting mainly of lands in what is now Germany and Italy.

home rule n. a control over internal matters granted to the residents of a region by a ruling government.

hominid n. a member of a biological group including human beings and related species that walk upright.

Homo sapiens n. the biological species to which modern human beings belong.

House of Wisdom n. a center of learning established in Baghdad in the 800s.

humanism n. a Renaissance intellectual movement in which thinkers studied classical texts and focused on human potential and achievements.

Hundred Days n. the brief period during 1815 when Napoleon made his last bid for power, deposing the French king and again becoming emperor of France.

Hundred Years' War n. a conflict in which England and France battled on French soil on and off from 1337 to 1453.

hunter-gatherer n. a member of a nomadic group whose food supply depends on hunting animals and collecting plant foods.

Hyksos n. a group of nomadic invaders from Southwest Asia who ruled Egypt from 1640 to 1570 B.C.

I

Ice Age n. a cold period in which huge ice sheets spread outward from the polar regions, the last one of which lasted from about 1,600,000 to 10,000 B.C.

I Ching n. a Chinese book of oracles, consulted to answer ethical and practical problems.

icon n. a religious image used by eastern Christians.

imperialism *n.* a policy in which a strong nation seeks to dominate other countries politically, economically, or socially.

impressionism *n.* a movement in 19th-century painting, in which artists reacted against realism by seeking to convey their impressions of subjects or moments in time.

Indo-Europeans *n.* a group of seminomadic peoples who, about 1700 B.C., began to migrate from what is now southern Russia to the Indian subcontinent, Europe, and Southwest Asia.

indulgence *n.* a pardon releasing a person from punishments due for a sin.

industrialization *n.* the development of industries for the machine production of goods.

Industrial Revolution *n.* the shift, beginning in England during the 18th century, from making goods by hand to making them by machine.

inflation *n.* a decline in the value of money, accompanied by a rise in the prices of goods and services.

Inquisition *n.* a Roman Catholic tribunal for investigating and prosecuting charges of heresy—especially the one active in Spain during the 1400s.

institution *n.* a long-lasting pattern of organization in a community.

intendant *n.* a French government official appointed by the monarch to collect taxes and administer justice.

International Space Station *n.* cooperative venture sponsored by the United States, Russia, and 14 other nations to establish and maintain a working laboratory for scientific experimentation in space.

Internet *n.* a linkage of computer networks that enables people around the world to exchange information and communicate with one another.

intifada *n.* Palestinian campaign of civil disobedience against Israeli occupation of the West Bank and Gaza Strip, which continued into the 1990s.

Irish Republican Army (IRA) *n.* an unofficial nationalist military force seeking independence for Ireland from Great Britain.

iron curtain *n.* during the Cold War, the boundary separating the Communist nations of Eastern Europe from the mostly democratic nations of Western Europe.

Iroquois *n.* a group of Native American peoples who spoke related languages, lived in the eastern Great Lakes region of North America, and formed an alliance in the late 1500s.

Islam *n.* a monotheistic religion that developed in Arabia in the seventh century A.D.

isolationism *n.* a policy of avoiding political or military involvement with other countries.

Israel *n.* a kingdom of the united Hebrews in Palestine, lasting from about 1020 to 922 B.C.; later, the northernmost of the two Hebrew kingdoms; now, the Jewish nation that was established in Palestine in 1948.

J

Jainism *n.* a religion founded in India in the sixth century B.C., whose members believe that everything in the universe has a soul and therefore should not be harmed.

janissary *n.* a member of an elite force of soldiers in the Ottoman Empire.

jazz *n.* a 20th-century style of popular music developed mainly by African-American musicians.

Jesuits *n.* members of the Society of Jesus, a Roman Catholic religious order founded by Ignatius of Loyola.

“jewel in the crown” *n.* the British colony of India—so called because of its importance in the British Empire, both as a supplier of raw materials and as a market for British trade goods.

joint-stock company *n.* a business in which investors pool their wealth for a common purpose, then share the profits.

Judah *n.* a Hebrew kingdom in Palestine, established around 922 B.C.

Justinian Code *n.* the body of Roman civil law collected and organized by order of the Byzantine emperor Justinian around A.D. 529.

K

kabuki *n.* a type of Japanese drama in which music, dance, and mime are used to present stories.

kaiser *n.* a German emperor (from the Roman title *Caesar*).

kamikaze *n.* during World War II, Japanese suicide pilots trained to sink Allied ships by crashing bomb-filled planes into them.

karma *n.* in Hinduism and Buddhism, the totality of the good and bad deeds performed by a person, which is believed to determine his or her fate after rebirth.

Khmer Empire *n.* a Southeast Asian empire, centered in what is now Cambodia, that reached its peak of power around A.D. 1200.

Khmer Rouge *n.* a group of Communist rebels who seized power in Cambodia in 1975.

knight *n.* in medieval Europe, an armored warrior who fought on horseback.

Koryu dynasty *n.* a dynasty that ruled Korea from A.D. 935 to 1392.

Kristallnacht *n.* “Night of Broken Glass”—the night of November 9, 1938, on which Nazi storm troopers attacked Jewish homes, businesses, and synagogues throughout Germany.

Kuomintang *n.* the Chinese Nationalist Party, formed after the fall of the Qing dynasty in 1912.

Kush *n.* an ancient Nubian kingdom whose rulers controlled Egypt between 2000 and 1000 B.C.

L

laissez faire *n.* the idea that government should not interfere with or regulate industries and businesses.

land reform *n.* a redistribution of farmland by breaking up large estates and giving the resulting smaller farms to peasants.

La Reforma *n.* a liberal reform movement in 19th-century Mexico, led by Benito Juárez.

lay investiture *n.* the appointment of religious officials by kings or nobles.

League of Nations *n.* an international association formed after World War I with the goal of keeping peace among nations.

lebensraum *n.* “living space”—the additional territory that, according to Adolf Hitler, Germany needed because it was overcrowded.

Legalism *n.* a Chinese political philosophy based on the idea that a highly efficient and powerful government is the key to social order.

legion *n.* a military unit of the ancient Roman army, made up of about 5,000 foot soldiers and a group of soldiers on horseback.

Legislative Assembly *n.* a French congress with the power to create laws and approve declarations of war, established by the Constitution of 1791.

legitimacy *n.* the hereditary right of a monarch to rule.

liberals *n.* in the first half of the 19th century, those Europeans—mainly middle-class business leaders and merchants—who wanted to give more political power to elected parliaments.

lineage *n.* the people—living, dead, and unborn—who are descended from a common ancestor.

loess *n.* a fertile deposit of windblown soil.

Long March *n.* a 6,000-mile journey made in 1934–1935 by Chinese Communists fleeing from Jiang Jieshi’s Nationalist forces.

lord *n.* in feudal Europe, a person who controlled land and could therefore grant estates to vassals.

Lutheran *n.* a member of a Protestant church founded on the teachings of Martin Luther.

lycée *n.* a government-run public school in France.

M

Macedonia *n.* an ancient kingdom north of Greece, whose ruler Philip II conquered Greece in 338 B.C.

Maghrib *n.* a region of western North Africa, consisting of the Mediterranean coastlands of what is now Morocco, Tunisia, and Algeria.

Magna Carta *n.* “Great Charter”—a document guaranteeing basic political rights in England, drawn up by nobles and approved by King John in A.D. 1215.

Mahabharata *n.* a great Indian epic poem, reflecting the struggles of the Aryans as they moved south into India.

Mahayana *n.* a sect of Buddhism that offers salvation to all and allows popular worship.

maize *n.* a cultivated cereal grain that bears its kernels on large ears—usually called corn in the United States.

Mali *n.* a West African empire that flourished from 1235 to the 1400s and grew rich from trade.

Manchus *n.* a people, native to Manchuria, who ruled China during the Qing dynasty (1644–1912).

Mandate of Heaven *n.* in Chinese history, the divine approval thought to be the basis of royal authority.

manifest destiny *n.* the idea, popular among mid-19th-century Americans, that it was the right and the duty of the United States to rule North America from the Atlantic Ocean to the Pacific Ocean.

manor *n.* a lord's estate in feudal Europe.

Maori *n.* a member of a Polynesian people who settled in New Zealand around A.D. 800.

Marshall Plan *n.* a U.S. program of economic aid to European countries to help them rebuild after World War II.

martial law *n.* a temporary rule by military authorities over a civilian population, usually imposed in times of war or civil unrest.

mass culture *n.* the production of works of art and entertainment designed to appeal to a large audience.

materialism *n.* a placing of high value on acquiring material possessions.

matriarchal *adj.* relating to a social system in which the mother is head of the family.

matrilineal *adj.* relating to a social system in which family descent and inheritance rights are traced through the mother.

Mauryan Empire *n.* the first empire in India, founded by Chandragupta Maurya in 321 B.C.

May Fourth Movement *n.* a national protest in China in 1919, in which people demonstrated against the Treaty of Versailles and foreign interference.

Medes *n.* a Southwest Asian people who helped to destroy the Assyrian Empire.

Meiji era *n.* the period of Japanese history from 1867 to 1912, during which the country was ruled by Emperor Mutsuhito.

Mein Kampf *n.* “My Struggle”—a book written by Adolf Hitler during his imprisonment in 1923–1924, in which he set forth his beliefs and his goals for Germany.

mercantilism *n.* an economic policy under which nations sought to increase their wealth and power by obtaining large amounts of gold and silver and by selling more goods than they bought.

mercenary *n.* a soldier who is paid to fight in a foreign army.

Meroë *n.* center of the Kush dynasty from about 250 B.C. to A.D. 150; known for its manufacture of iron weapons and tools.

Mesoamerica *n.* an area extending from central Mexico to Honduras, where several of the ancient complex societies of the Americas developed.

mestizo *n.* a person of mixed Spanish and Native American ancestry.

Middle Ages *n.* the era in European history that followed the fall of the Roman Empire, lasting from about 500 to 1500—also called the medieval period.

middle class *n.* a social class made up of skilled workers, professionals, businesspeople, and wealthy farmers.

middle passage *n.* the voyage that brought captured Africans to the West Indies, and later to North and South America, to be sold as slaves—so called because it was considered the middle leg of the triangular trade route.

migration *n.* the act of moving from one place to settle in another.

militarism *n.* a policy of glorifying military power and keeping a standing army always prepared for war.

Ming dynasty *n.* a Chinese dynasty that ruled from 1368 to 1644.

Minoans *n.* a seafaring and trading people that lived on the island of Crete from about 2000 to 1400 B.C.

Mississippian *adj.* relating to a Mound Builder culture that flourished in North America between A.D. 800 and 1500.

mita *n.* in the Inca Empire, the requirement that all able-bodied subjects work for the state a certain number of days each year.

Moche *n.* a civilization that flourished on what is now the northern coast of Peru from about A.D. 100 to 700.

monarchy *n.* a government in which power is in the hands of a single person.

monastery *n.* a religious community of men (called monks) who have given up their possessions to devote themselves to a life of prayer and worship.

monopoly *n.* a group's exclusive control over the production and distribution of certain goods.

monotheism *n.* a belief in a single god.

Monroe Doctrine *n.* a U.S. policy of opposition to European interference in Latin America, announced by President James Monroe in 1823.

monsoon *n.* a wind that shifts in direction at certain times of each year.

mosque *n.* an Islamic place of worship.

movable type *n.* blocks of metal or wood, each bearing a single character, that can be arranged to make up a page for printing.

Mughal *n.* one of the nomads who invaded the Indian subcontinent in the 16th century and established a powerful empire there.

mujahideen *n.* in Afghanistan, holy warriors who banded together to fight the Soviet-supported government in the late 1970s.

mulattos *n.* persons of mixed European and African ancestry.

mummification *n.* a process of embalming and drying corpses to prevent them from decaying.

Munich Conference *n.* a 1938 meeting of representatives from Britain, France, Italy, and Germany, at which Britain and France agreed to allow Nazi Germany to annex part of Czechoslovakia in return for Adolf Hitler's pledge to respect Czechoslovakia's new borders.

Muslim *n.* a follower of Islam.

Muslim League *n.* an organization formed in 1906 to protect the interests of India's Muslims, which later proposed that India be divided into separate Muslim and Hindu nations.

Mutapa *adj.* relating to a southern African empire established by Mutota in the 15th century A.D.

Mycenaeans *n.* an Indo-European people who settled on the Greek mainland around 2000 B.C.

myths *n.* traditional stories about gods, ancestors, or heroes, told to explain the natural world or the customs and beliefs of a society.

N

Napoleonic Code *n.* a comprehensive and uniform system of laws established for France by Napoleon.

National Assembly *n.* a French congress established by representatives of the Third Estate on June 17, 1789, to enact laws and reforms in the name of the French people.

nationalism *n.* the belief that people should be loyal mainly to their nation—that is, to the people with whom they share a culture and history—rather than to a king or empire.

nation-state *n.* an independent geopolitical unit of people having a common culture and identity.

NATO *n.* the North Atlantic Treaty Organization—a defensive military alliance formed in 1949 by ten Western European nations, the United States, and Canada.

Nazca *n.* a civilization that flourished on what is now the southern coast of Peru from about 200 B.C. to A.D. 600.

Nazism *n.* the fascist policies of the National Socialist German Workers' party, based on totalitarianism, a belief in racial superiority, and state control of industry.

Negritude movement *n.* a movement in which French-speaking Africans and West Indians celebrated their heritage of traditional African culture and values.

neoclassical *adj.* relating to a simple, elegant style (based on ideas and themes from ancient Greece and Rome) that characterized the arts in Europe during the late 1700s.

Neolithic Age *n.* a prehistoric period that began about 8000 B.C. and in some areas ended as early as 3000 B.C., during which people learned to polish stone tools, make pottery, grow crops, and raise animals—also called the New Stone Age.

Neolithic Revolution *n.* the major change in human life caused by the beginnings of farming—that is, by people's shift from food gathering to food producing.

New Deal *n.* U.S. president Franklin Roosevelt's economic reform program designed to solve the problems created by the Great Depression.

New Kingdom *n.* the period of ancient Egyptian history that followed the overthrow of the Hyksos rulers, lasting from about 1570 to 1075 B.C.

nirvana *n.* in Buddhism, the release from pain and suffering achieved after enlightenment.

Nok *n.* an African people who lived in what is now Nigeria between 500 B.C. and A.D. 200.

nomad *n.* a member of a group that has no permanent home, wandering from place to place in search of food and water.

nonaggression pact *n.* an agreement in which nations promise not to attack one another.

nonaligned nations *n.* the independent countries that remained neutral in the Cold War competition between the United States and the Soviet Union.

Nuremberg Trials *n.* a series of court proceedings held in Nuremberg, Germany, after World War II, in which Nazi leaders were tried for aggression, violations of the rules of war, and crimes against humanity.

O

obsidian *n.* a hard, glassy volcanic rock used by early peoples to make sharp weapons.

Old Regime *n.* the political and social system that existed in France before the French Revolution.

oligarchy *n.* a government in which power is in the hands of a few people—especially one in which rule is based upon wealth.

Olmec *n.* the earliest-known Mesoamerican civilization, which flourished around 1200 B.C. and influenced later societies throughout the region.

Open Door Policy *n.* a policy, proposed by the United States in 1899, under which all nations would have equal opportunities to trade in China.

Opium War *n.* a conflict between Britain and China, lasting from 1839 to 1842, over Britain's opium trade in China.

oracle bone *n.* one of the animal bones or tortoise shells used by ancient Chinese priests to communicate with the gods.

Oslo Peace Accords *n.* an agreement in 1993 in which Israeli prime minister Rabin granted Palestinian self-rule in the Gaza Strip and the West Bank.

ozone layer *n.* a layer of the earth's upper atmosphere, which protects living things from the sun's damaging ultraviolet rays.

P

Pacific Rim *n.* the lands surrounding the Pacific Ocean—especially those in Asia.

Paleolithic Age *n.* a prehistoric period that lasted from about 2,500,000 to 8000 B.C., during which people made use of crude stone tools and weapons—also called the Old Stone Age.

Panama Canal *n.* a man-made waterway connecting the Atlantic and Pacific oceans, built in Panama by the United States and opened in 1914.

papyrus *n.* a tall reed that grows in the Nile delta, used by the ancient Egyptians to make a paperlike material for writing on.

parliament *n.* a body of representatives that makes laws for a nation.

partition *n.* a division into parts, like the 1947 division of the British colony of India into the two nations of India and Pakistan.

pastoralist *n.* a member of a nomadic group that herds domesticated animals.

paternalism *n.* a policy of treating subject people as if they were children, providing for their needs but not giving them rights.

patriarch *n.* a principal bishop in the eastern branch of Christianity.

patriarchal *adj.* relating to a social system in which the father is head of the family.

patrician *n.* in ancient Rome, a member of the wealthy, privileged upper class.

patrilineal *adj.* relating to a social system in which family descent and inheritance rights are traced through the father.

patron *n.* a person who supports artists, especially financially.

Pax Mongolica *n.* the “Mongol Peace”—the period from the mid-1200s to the mid-1300s when the Mongols imposed stability and law and order across much of Eurasia.

Pax Romana *n.* a period of peace and prosperity throughout the Roman Empire, lasting from 27 B.C. to A.D. 180.

Peace of Augsburg *n.* a 1555 agreement declaring that the religion of each German state would be decided by its ruler.

Peloponnesian War *n.* a war, lasting from 431 to 404 B.C., in which Athens and its allies were defeated by Sparta and its allies.

penal colony *n.* a colony to which convicts are sent as an alternative to prison.

peninsulares *n.* in Spanish colonial society, colonists who were born in Spain.

Peninsular War *n.* a conflict, lasting from 1808 to 1813, in which Spanish rebels, with the aid of British forces, fought to drive Napoleon's French troops out of Spain.

perestroika *n.* a restructuring of the Soviet economy to permit more local decision making, begun by Mikhail Gorbachev in 1985.

Persian Gulf War *n.* a 1991 conflict in which UN forces defeated Iraqi forces that had invaded Kuwait and threatened to invade Saudi Arabia.

Persian Wars *n.* a series of wars in the fifth century b.c., in which Greek city-states battled the Persian Empire.

perspective *n.* an artistic technique that creates the appearance of three dimensions on a flat surface.

phalanx *n.* a military formation of foot soldiers armed with spears and shields.

pharaoh *n.* a king of ancient Egypt, considered a god as well as a political and military leader.

philosophe *n.* one of a group of social thinkers in France during the Enlightenment.

philosophers *n.* thinkers who use logic and reason to investigate the nature of the universe, human society, and morality.

Phoenicians *n.* a seafaring people of Southwest Asia, who around 1100 b.c. began to trade and established colonies throughout the Mediterranean region.

Pilgrims *n.* a group of people who, in 1620, founded the colony of Plymouth in Massachusetts to escape religious persecution in England.

plebeian *n.* in ancient Rome, one of the common farmers, artisans, and merchants who made up most of the population.

plebiscite *n.* a direct vote in which a country's people have the opportunity to approve or reject a proposal.

PLO *n.* the Palestine Liberation Organization—an organization dedicated to the establishment of an independent state for Palestinians in the Middle East.

polis *n.* a Greek city-state—the fundamental political unit of ancient Greece after about 750 B.C.

Politburo *n.* the ruling committee of the Communist Party in the Soviet Union.

political dissent *n.* the difference of opinion over political issues.

polytheism *n.* a belief in many gods.

pope *n.* the bishop of Rome, head of the Roman Catholic Church.

Popol Vuh *n.* a book containing a version of the Mayan story of creation.

popular culture *n.* the cultural elements—sports, music, movies, clothing, and so forth—that reflect a group's common background and changing interests.

potlatch *n.* a ceremonial feast used to display rank and prosperity in some Northwest Coast tribes of Native Americans.

predestination *n.* the doctrine that God has decided all things beforehand, including which people will be eternally saved.

Presbyterian *n.* a member of a Protestant church governed by presbyters (elders) and founded on the teachings of John Knox.

PRI *n.* the Institutional Revolutionary Party—the main political party of Mexico.

proletariat *n.* in Marxist theory, the group of workers who would overthrow the czar and come to rule Russia.

proliferation *n.* a growth or spread—especially the spread of nuclear weapons to nations that do not currently have them.

propaganda *n.* information or material spread to advance a cause or to damage an opponent's cause.

Protestant *n.* a member of a Christian church founded on the principles of the Reformation.

provisional government *n.* a temporary government.

psychology *n.* the study of the human mind and human behavior.

pueblos *n.* villages of large apartment-like buildings made of clay and stone, built by the Anasazi and later peoples of the American Southwest.

Punic Wars *n.* a series of three wars between Rome and Carthage (264–146 B.C.); resulted in the destruction of Carthage and Rome’s dominance over the western Mediterranean.

Puritans *n.* a group of people who sought freedom from religious persecution in England by founding a colony at Massachusetts Bay in the early 1600s.

push-pull factors *n.* conditions that draw people to another location (pull factors) or cause people to leave their homelands and migrate to another region (push factors).

pyramid *n.* a massive structure with a rectangular base and four triangular sides, like those that were built in Egypt as burial places for Old Kingdom pharaohs.

Q

Qin dynasty *n.* a short-lived Chinese dynasty that replaced the Zhou dynasty in the third century B.C.

Qing dynasty *n.* China’s last dynasty, which ruled from 1644 to 1912.

Quetzalcoatl *n.* “the Feathered Serpent”—a god of the Toltecs and other Mesoamerican peoples.

quipu *n.* an arrangement of knotted strings on a cord, used by the Inca to record numerical information.

Qur’an *n.* the holy book of Islam.

R

racism *n.* the belief that one race is superior to others.

radicals *n.* in the first half of the 19th century, those Europeans who favored drastic change to extend democracy to all people.

radioactivity *n.* a form of energy released as atoms decay.

Raj *n.* the British-controlled portions of India in the years 1857–1947.

rationing *n.* the limiting of the amounts of goods people can buy—often imposed by governments during wartime, when goods are in short supply.

realism *n.* a 19th-century artistic movement in which writers and painters sought to show life as it is rather than life as it should be.

realpolitik *n.* “the politics of reality”—the practice of tough power politics without room for idealism.

recession *n.* a slowdown in a nation’s economy.

Reconquista *n.* the effort by Christian leaders to drive the Muslims out of Spain, lasting from the 1100s until 1492.

Red Guards *n.* militia units formed by young Chinese people in 1966 in response to Mao Zedong’s call for a social and cultural revolution.

Reformation *n.* a 16th-century movement for religious reform, leading to the founding of Christian churches that rejected the pope’s authority.

refugee *n.* a person who leaves his or her country to move to another to find safety.

Reign of Terror *n.* the period, from mid-1793 to mid-1794, when Maximilien Robespierre ruled France nearly as a dictator and thousands of political figures and ordinary citizens were executed.

reincarnation *n.* in Hinduism and Buddhism, the process by which a soul is reborn continuously until it achieves perfect understanding.

religious toleration *n.* a recognition of people’s right to hold differing religious beliefs.

Renaissance *n.* a period of European history, lasting from about 1300 to 1600, during which renewed interest in classical culture led to far-reaching changes in art, learning, and views of the world.

republic *n.* a form of government in which power is in the hands of representatives and leaders are elected by the people.

Restoration *n.* the period of Charles II’s rule over England, after the collapse of Oliver Cromwell’s government.

reunification *n.* a bringing together again of things that have been separated, like the reuniting of East Germany and West Germany in 1990.

romanticism *n.* an early-19th-century movement in art and thought, which focused on emotion and nature rather than reason and society.

Roosevelt Corollary *n.* President Theodore Roosevelt’s 1904 extension of the Monroe Doctrine, in which he declared that the United States had the right to exercise “police power” throughout the Western Hemisphere.

Rowlatt Acts *n.* laws passed in 1919 that allowed the British government in India to jail anti-British protesters without trial for as long as two years.

Royal Road *n.* a road in the Persian Empire, stretching over 1,600 miles from Susa in Persia to Sardis in Anatolia.

Russification *n.* the process of forcing Russian culture on all ethnic groups in the Russian Empire.

Russo-Japanese War *n.* a 1904–1905 conflict between Russia and Japan, sparked by the two countries' efforts to dominate Manchuria and Korea.

S

sacrament *n.* one of the Christian ceremonies in which God's grace is transmitted to people.

Safavid *n.* a member of a Shi'a Muslim dynasty that built an empire in Persia in the 16th–18th centuries.

Sahel *n.* the African region along the southern border of the Sahara.

salon *n.* a social gathering of intellectuals and artists, like those held in the homes of wealthy women in Paris and other European cities during the Enlightenment.

SALT *n.* the Strategic Arms Limitation Talks—a series of meetings in the 1970s, in which leaders of the United States and the Soviet Union agreed to limit their nations' stocks of nuclear weapons.

Salt March *n.* a peaceful protest against the Salt Acts in 1930 in India in which Mohandas Gandhi led his followers on a 240-mile walk to the sea, where they made their own salt from evaporated seawater.

samurai *n.* one of the professional warriors who served Japanese feudal lords.

sans-culottes *n.* in the French Revolution, a radical group made up of Parisian wage-earners and small shopkeepers who wanted a greater voice in government, lower prices, and an end to food shortages.

satrap *n.* a governor of a province in the Persian Empire.

savanna *n.* a flat, grassy plain.

Schlieffen Plan *n.* Germany's military plan at the outbreak of World War I, according to which German troops would rapidly defeat France and then move east to attack Russia.

scholastics *n.* scholars who gathered and taught at medieval European universities.

scientific method *n.* a logical procedure for gathering information about the natural world, in which experimentation and observation are used to test hypotheses.

Scientific Revolution *n.* a major change in European thought, starting in the mid-1500s, in which the study of the natural world began to be characterized by careful observation and the questioning of accepted beliefs.

scorched-earth policy *n.* the practice of burning crops and killing livestock during wartime so that the enemy cannot live off the land.

scribe *n.* one of the professional record keepers in early civilizations.

secede *v.* to withdraw formally from an association or alliance.

secular *adj.* concerned with worldly rather than spiritual matters.

segregation *n.* the legal or social separation of people of different races.

self-determination *n.* the freedom of a people to decide under what form of government they wish to live.

Seljuks *n.* a Turkish group who migrated into the Abbasid Empire in the 10th century and established their own empire in the 11th century.

senate *n.* in ancient Rome, the supreme governing body, originally made up only of aristocrats.

sepoy *n.* an Indian soldier serving under British command.

Sepoy Mutiny *n.* an 1857 rebellion of Hindu and Muslim soldiers against the British in India.

serf *n.* a medieval peasant legally bound to live on a lord's estate.

Seven Years' War *n.* a conflict in Europe, North America, and India, lasting from 1756 to 1763, in which the forces of Britain and Prussia battled those of Austria, France, Russia, and other countries.

shah *n.* hereditary monarch of Iran.

shari'a *n.* a body of law governing the lives of Muslims.

Shi'a n. the branch of Islam whose members acknowledge Ali and his descendants as the rightful successors of Muhammad.

Shinto n. the native religion of Japan.

Shiva n. a Hindu god considered the destroyer of the world.

"shock therapy" n. an economic program implemented in Russia by Boris Yeltsin in the 1990s, involving an abrupt shift from a command economy to a free-market economy.

shogun n. in feudal Japan, a supreme military commander who ruled in the name of the emperor.

Sikh n. a member of a nonviolent religious group whose beliefs blend elements of Buddhism, Hinduism, and Sufism.

Silk Roads n. a system of ancient caravan routes across Central Asia, along which traders carried silk and other trade goods.

simony n. the selling or buying of a position in a Christian church.

skepticism n. a philosophy based on the idea that nothing can be known for certain.

slash-and-burn farming n. a farming method in which people clear fields by cutting and burning trees and grasses, the ashes of which serve to fertilize the soil.

Slavs n. a people from the forests north of the Black Sea, ancestors of many peoples in Eastern Europe today.

social contract n. the agreement by which people define and limit their individual rights, thus creating an organized society or government.

Social Darwinism n. the application of Charles Darwin's ideas about evolution and "survival of the fittest" to human societies—particularly as justification for imperialist expansion.

socialism n. an economic system in which the factors of production are owned by the public and operate for the welfare of all.

Solidarity n. a Polish labor union that during the 1980s became the main force of opposition to Communist rule in Poland.

Songhai n. a West African empire that conquered Mali and controlled trade from the 1400s to 1591.

soviet n. one of the local representative councils formed in Russia after the downfall of Czar Nicholas II.

Spanish-American War n. an 1898 conflict between the United States and Spain, in which the United States supported Cubans' fight for independence.

specialization n. the development of skills in a particular kind of work, such as trading or record keeping.

sphere of influence n. a foreign region in which a nation has control over trade and other economic activities.

standard of living n. the quality of life of a person or a population, as indicated by the goods, services, and luxuries available to the person or people.

stateless societies n. cultural groups in which authority is shared by lineages of equal power instead of being exercised by a central government.

steppes n. dry, grass-covered plains.

strike v. to refuse to work in order to force an employer to meet certain demands.

stupa n. mounded stone structures built over Buddhist holy relics.

subcontinent n. a large landmass that forms a distinct part of a continent.

Suez Canal n. a man-made waterway, which was opened in 1869, connecting the Red Sea and the Mediterranean Sea.

suffrage n. the right to vote.

Sufi n. a Muslim who seeks to achieve direct contact with God through mystical means.

sultan n. "overlord," or "one with power;" title for Ottoman rulers during the rise of the Ottoman Empire.

Sunna n. an Islamic model for living, based on the life and teachings of Muhammad.

Sunni n. the branch of Islam whose members acknowledge the first four caliphs as the rightful successors of Muhammad.

surrealism n. a 20th-century artistic movement that focuses on the workings of the unconscious mind.

sustainable growth n. economic development that meets people's needs but preserves the environment and conserves resources for future generations.

Swahili n. an Arabic-influenced Bantu language that is spoken widely in eastern and central Africa.

T

Taiping Rebellion *n.* a mid-19th century rebellion against the Qing dynasty in China, led by Hong Xiuquan.

Taj Mahal *n.* a beautiful tomb in Agra, India, built by the Mughal emperor Shah Jahan for his wife Mumtaz Mahal.

Taliban *n.* conservative Islamic group that took control of Afghanistan after the Soviet Union withdrew its troops; driven from power by U.S. forces in December, 2001, because of its harboring of suspected terrorists.

Tamil *n.* a language of southern India; also, the people who speak that language.

technology *n.* the ways in which people apply knowledge, tools, and inventions to meet their needs.

Tennis Court Oath *n.* a pledge made by the members of France's National Assembly in 1789, in which they vowed to continue meeting until they had drawn up a new constitution.

terrace *n.* a new form of agriculture in Aksum, in which stepped ridges constructed on mountain slopes help retain water and reduce erosion.

terrorism *n.* the use of force or threats to frighten people or governments to change their policies.

theocracy *n.* 1. a government in which the ruler is viewed as a divine figure. 2. a government controlled by religious leaders.

theory of evolution *n.* the idea, proposed by Charles Darwin in 1859, that species of plants and animals arise by means of a process of natural selection.

theory of relativity *n.* Albert Einstein's ideas about the interrelationships between time and space and between energy and matter.

Theravada *n.* a sect of Buddhism focusing on the strict spiritual discipline originally advocated by the Buddha.

Third Reich *n.* the Third German Empire, established by Adolf Hitler in the 1930s.

Third Republic *n.* the republic that was established in France after the downfall of Napoleon III and ended with the German occupation of France during World War II.

Third World *n.* during the Cold War, the developing nations not allied with either the United States or the Soviet Union.

Thirty Years' War *n.* a European conflict over religion and territory, and for power among ruling families, lasting from 1618 to 1648.

three-field system *n.* a system of farming developed in medieval Europe, in which farmland was divided into three fields of equal size and each of these was successively planted with a winter crop, planted with a spring crop, and left unplanted.

Tiananmen Square *n.* a huge public space in Beijing, China; in 1989, the site of a student uprising in support of democratic reforms.

tithe *n.* a family's payment of one-tenth of its income to a church.

Tokugawa Shogunate *n.* a dynasty of shoguns that ruled a unified Japan from 1603 to 1867.

Torah *n.* the first five books of the Hebrew Bible—the most sacred writings in the Jewish tradition.

totalitarianism *n.* government control over every aspect of public and private life.

total war *n.* a conflict in which the participating countries devote all their resources to the war effort.

totems *n.* animals or other natural objects that serve as symbols of the unity of clans or other groups of people.

tournament *n.* a mock battle between groups of knights.

tragedy *n.* a serious form of drama dealing with the downfall of a heroic or noble character.

Treaty of Kanagawa *n.* an 1854 agreement between the United States and Japan, which opened two Japanese ports to U.S. ships and allowed the United States to set up an embassy in Japan.

Treaty of Tordesillas *n.* a 1494 agreement between Portugal and Spain, declaring that newly discovered lands to the west of an imaginary line in the Atlantic Ocean would belong to Spain and newly discovered lands to the east of the line would belong to Portugal.

Treaty of Versailles *n.* the peace treaty signed by Germany and the Allied powers after World War I.

trench warfare *n.* a form of warfare in which opposing armies fight each other from trenches dug in the battlefield.

triangular trade *n.* the transatlantic trading network along which slaves and other goods were carried between Africa, England, Europe, the West Indies, and the colonies in North America.

tribune *n.* in ancient Rome, an official elected by the plebeians to protect their rights.

tribute *n.* a payment made by a weaker power to a stronger power to obtain an assurance of peace and security.

Triple Alliance *n.* **1.** an association of the city-states of Tenochtitlán, Texcoco, and Tlacopan, which led to the formation of the Aztec Empire. **2.** a military alliance between Germany, Austria-Hungary, and Italy in the years preceding World War I.

Triple Entente *n.* a military alliance between Great Britain, France, and Russia in the years preceding World War I.

triumvirate *n.* in ancient Rome, a group of three leaders sharing control of the government.

Trojan War *n.* a war, fought around 1200 B.C., in which an army led by Mycenaean kings attacked the independent trading city of Troy in Anatolia.

troubadour *n.* a medieval poet and musician who traveled from place to place, entertaining people with songs of courtly love.

Truman Doctrine *n.* announced by President Harry Truman in 1947, a U.S. policy of giving economic and military aid to free nations threatened by internal or external opponents.

tyrant *n.* in ancient Greece, a powerful individual who gained control of a city-state's government by appealing to the poor for support.

U

Umayyads *n.* a dynasty that ruled the Muslim Empire from A.D. 661 to 750 and later established a kingdom in al-Andalus.

union *n.* an association of workers, formed to bargain for better working conditions and higher wages.

United Nations *n.* an international peacekeeping organization founded in 1945 to provide security to the nations of the world.

Universal Declaration of Human Rights *n.* a 1948 statement in which the United Nations declared that all human beings have rights to life, liberty, and security.

unrestricted submarine warfare *n.* the use of submarines to sink without warning any ship (including neutral ships and unarmed passenger liners) found in an enemy's waters.

urbanization *n.* the growth of cities and the migration of people into them.

U.S.A. Patriot Act *n.* an antiterrorism bill of 2001 that strengthened governmental rights to detain foreigners suspected of terrorism and prosecute terrorist crimes.

U.S. Civil War *n.* a conflict between Northern and Southern states of the United States over the issue of slavery, lasting from 1861 to 1865.

utilitarianism *n.* the theory, proposed by Jeremy Bentham in the late 1700s, that government actions are useful only if they promote the greatest good for the greatest number of people.

Utopia *n.* an imaginary land described by Thomas More in his book *Utopia*—hence, an ideal place.

V

vassal *n.* in feudal Europe, a person who received a grant of land from a lord in exchange for a pledge of loyalty and services.

Vedas *n.* four collections of sacred writings produced by the Aryans during an early stage of their settlement in India.

vernacular *n.* the everyday language of people in a region or country.

Vietcong *n.* a group of Communist guerrillas who, with the help of North Vietnam, fought against the South Vietnamese government in the Vietnam War.

Vietnamization *n.* President Richard Nixon's strategy for ending U.S. involvement in the Vietnam War, involving a gradual withdrawal of American troops and replacement of them with South Vietnamese forces.

Vishnu *n.* a Hindu god considered the preserver of the world.

vizier *n.* a prime minister in a Muslim kingdom or empire.

W

War of the Spanish Succession *n.* a conflict, lasting from 1701 to 1713, in which a number of European states fought to prevent the Bourbon family from controlling Spain as well as France.

Warsaw Pact *n.* a military alliance formed in 1955 by the Soviet Union and seven Eastern European countries.

Weimar Republic *n.* the republic that was established in Germany in 1919 and ended in 1933.

Western Front *n.* in World War I, the region of northern France where the forces of the Allies and the Central Powers battled each other.

westernization *n.* an adoption of the social, political, or economic institutions of Western—especially European or American—countries.

Y

yin and yang *n.* in Chinese thought, the two powers that govern the natural rhythms of life (with yin representing the feminine qualities in the universe, and yang the masculine qualities).

Yoruba *n.* a West African people who formed several kingdoms in what is now Benin and southern Nigeria.

Z

Zapotec *n.* an early Mesoamerican civilization that was centered in the Oaxaca Valley of what is now Mexico.

ziggurat *n.* a tiered, pyramid-shaped structure that formed part of a Sumerian temple.

Zionism *n.* a movement founded in the 1890s to promote the establishment of a Jewish homeland in Palestine.

GLOSARIO INGLÉS - ESPAÑOL

Este glosario incluye una lista en orden alfabético de muchos de los términos clave usados en los capítulos, acompañados de sus significados. Las definiciones que se incluyen en el glosario corresponden a los significados de las palabras en el contexto en que se usan en este libro de texto. El glosario incluye información sobre la categoría gramatical de cada palabra. Se usan las siguientes abreviaturas:

adj. = adjetivo **s.** = sustantivo **v.** = verbo

A

Abbasids / abasidas s. dinastía que gobernó gran parte del imperio musulmán entre 750 y 1258 d.C.

Aborigine / aborigen s. miembro de cualquiera de los pueblos nativos de Australia.

absolute monarch / monarca absoluto s. rey o reina que tiene poder ilimitado y que procura controlar todos los aspectos de la sociedad.

acropolis / acrópolis s. cima fortificada de las antiguas ciudades griegas.

Aksum s. reino africano en lo que hoy es Etiopía y Eritrea, que alcanzó su mayor auge en el siglo 4.

al-Andalus s. región gobernada por los musulmanes en lo que hoy es España, establecida en el siglo 8 d.C.

Allah / Alah s. Dios (palabra árabe usada en el islamismo).

Allies / Aliados s. durante la I Guerra Mundial, las naciones de Gran Bretaña, Francia y Rusia, junto con otras que lucharon a su lado; también, el grupo de naciones —entre ellas Gran Bretaña, la Unión Soviética y Estados Unidos— opuestas a las Potencias del Eje en la II Guerra Mundial.

Almohads / almohades s. grupo de reformadores islámicos que tumbaron la dinastía de los almorávides y que establecieron un imperio en el norte de África y en el sur de España en el siglo 12 d.C.

Almoravids / almorávides s. hermandad religiosa islámica que estableció un imperio en el norte de África y en el sur de España en el siglo 11 d.C.

Amritsar Massacre / Masacre de Amritsar s. matanza por tropas británicas de casi 400 indios, reunidos en Amritsar para protestar contra las Leyes Rowlatt.

Anabaptist / anabaptista s. en la Reforma, miembro de un grupo protestante que enseñaba que sólo los adultos podían ser bautizados, y que la Iglesia y el Estado debían estar separados.

Anasazi / anasazi s. grupo amerindio que se estableció en el Suroeste de Norteamérica.

Anatolia s. península del suroeste de Asia actualmente ocupada por la parte asiática de Turquía; también llamada Asia Menor.

Angkor Wat s. templo construido en el imperio Khmer y dedicado al dios hindú Visnú.

Anglican / anglicano adj. relacionado con la Iglesia de Inglaterra.

animism / animismo s. creencia de que en los animales, las plantas y otros objetos naturales habitan espíritus.

annexation / anexión s. añadir una región al territorio de una unidad política existente.

annul / anular v. cancelar o suspender.

anti-Semitism / antisemitismo s. prejuicio contra los judíos.

apartheid s. política de Sudáfrica de separación total y legalizada de las razas; prohibía todo contacto social entre negros y blancos.

apostle / apóstol s. uno de los seguidores de Jesús que pre-dicaba y difundía sus enseñanzas.

appeasement / apaciguamiento s. otorgar concesiones a un agresor a fin de evitar la guerra.

aqueduct / acueducto s. tubería o canal para llevar agua a zonas pobladas.

aristocracy / aristocracia s. gobierno en que el poder está en manos de una clase dominante hereditaria o nobleza.

armistice / armisticio s. acuerdo de suspender combates.

artifact / artefacto s. objeto hecho por el ser humano, como herramientas, armas o joyas.

artisan / artesano s. trabajador especializado, como hilandero o ceramista, que hace productos a mano.

Aryans / arios s. 1. pueblo indoeuropeo que, hacia 1500 a.C., comenzó a emigrar al subcontinente de India. 2. para los nazis, los pueblos germanos que formaban una “raza maestra”.

assembly line / línea de montaje s. en una fábrica, correa que lleva un producto de un trabajador a otro, cada uno de los cuales desempeña una sola tarea.

assimilation / asimilación s. 1. adopción de la cultura del conquistador por un pueblo conquistado. 2. política de una nación de obligar o alentar a un pueblo subyugado a adoptar sus instituciones y costumbres.

Assyria / Asiria s. reino del suroeste de Asia que controló un gran imperio de aproximadamente 850 a 612 a.C.

Atlantic Charter / Carta del Atlántico s. declaración de principios emitida en agosto de 1941 por el primer ministro británico Winston Churchill y el presidente de E.U.A. Franklin Roosevelt, en la cual se basó el plan de paz de los Aliados al final de la II Guerra Mundial.

Atlantic slave trade / trata de esclavos del Atlántico s. compra, transporte y venta de africanos para trabajar en las Américas.

autocracy / autocracia s. gobierno en el cual el gobernante tiene poder ilimitado y lo usa de forma arbitraria.

Axis Powers / Potencias del Eje s. en la II Guerra Mundial, las naciones de Alemania, Italia y Japón, que formaron una alianza en 1936.

ayllu s. en la sociedad inca, pequeña comunidad o clan cuyos miembros trabajaban conjuntamente para el bien común.

B

balance of power / equilibrio de poder s. situación política en que ninguna nación tiene suficiente poder para ser una amenaza para las demás.

Balkans / Balcanes s. región del sureste de Europa ocupada actualmente por Grecia, Albania, Bulgaria, Rumania, la parte europea de Turquía y las antiguas repúblicas de Yugoslavia.

Bantu-speaking peoples / pueblos de habla bantú s. hablantes de un grupo de lenguas relacionadas, que hace aproximadamente 2,000 años emigraron de África occidental a casi toda la mitad sur del continente.

baroque / barroco s. estilo grandioso y ornamentado del arte, la música y la arquitectura a fines del siglo 17 y principios del 18.

barter / trueque s. forma de comercio en la cual se intercambian productos y servicios sin dinero.

Battle of Britain / Batalla Británica s. batallas entre las fuerzas aéreas de Alemania y Gran Bretaña que se libraron sobre el territorio británico entre 1940–1941.

Battle of Guadalcanal / Batalla de Guadalcanal s. batalla de la II Guerra Mundial ocurrida en 1942–1943 en que las fuerzas aliadas expulsaron a las fuerzas japonesas de la isla de Guadalcanal en el Pacífico.

Battle of Midway / Batalla del Midway s. batalla aérea y naval de la II Guerra Mundial librada en 1941 en que las fuerzas estadounidenses derrotaron a las japonesas en el Pacífico central.

Battle of Stalingrad / Batalla de Stalingrado s. batalla de la II Guerra Mundial ocurrida en 1942–1943 en que las fuerzas alemanas perdieron y no lograron capturar la ciudad de Stalingrado en la Unión Soviética.

Battle of the Bulge / Batalla del Bolsón s. batalla de 1944–45 en que las fuerzas aliadas repulsaron la última ofensiva alemana de envergadura en la II Guerra Mundial.

Battle of Trafalgar / Batalla de Trafalgar s. batalla naval de 1805 en que las fuerzas de Napoleón fueron derrotadas por una flota inglesa al mando de Horacio Nelson.

Benin s. reino que surgió en el siglo 14 cerca del delta del río Níger y llegó a ser un gran Estado de África occidental en el siglo 15.

Beringia s. antiguo puente terrestre por el que se cree que los primeros habitantes de América migraron de Asia.

Berlin Conference of 1884–85 / Conferencia de Berlín de 1884 s. reunión en la cual representantes de las naciones europeas acordaron reglas para la colonización europea de África.

Bill of Rights / Carta de Derechos s. primeras diez enmiendas a la Constitución de E.U.A., que protegen los derechos y libertades básicos de los ciudadanos.

bishop / obispo s. autoridad eclesiástica cristiana que supervisa varias iglesias.

blitzkrieg s. “guerra relámpago”; táctica bélica de ataque sorpresa con aviones rápidos, seguidos de numerosas fuerzas de infantería.

blockade / bloqueo s. desplazamiento de tropas o barcos para impedir para evitar la entrada o salida de todo tráfico comercial a una ciudad o región.

Boer / bóer s. colono holandés que se estableció en Sudáfrica.

Boer War / Guerra de los Bóers s. conflicto de 1899 a 1902 entre los bóers y los británicos por el control de territorio en Sudáfrica.

Bolsheviks / bolcheviques s. grupo de marxistas revolucionarios rusos que tomó el control del gobierno ruso en noviembre de 1917.

Boxer Rebellion / Rebelión de los Bóxers s. rebelión de 1900 en China contra la influencia extranjera en el país.

boyars / boyardos s. nobles terratenientes de Rusia.

Brahma s. dios hindú considerado creador del mundo.

Brahmin / brahmán s. en la sociedad aria, miembro de la clase social formada por los sacerdotes.

brinkmanship / política arriesgada s. política de amenazar con lanzarse a la guerra en respuesta a una agresión enemiga.

Bronze Age / Edad del Bronce s. período de la historia humana, que comenzó aproximadamente en 3000 a.C. en algunas partes, en el cual se comenzó a usar el bronce, en vez del cobre o la piedra, para elaborar herramientas y armas.

bubonic plague / peste bubónica s.

enfermedad mortal que se extendió por Asia y Europa a mediados del siglo 14 y que cobró millones de víctimas.

bureaucracy / burocracia s. sistema de departamentos y dependencias formado para realizar las labores del gobierno.

burgher / burgués s. habitante de un pueblo medieval.

Bushido s. estricto código de conducta de los guerreros samurai en Japón.

C

cabinet / gabinete s. grupo de asesores o ministros escogidos por el jefe de gobierno de un país para que participen en la toma de decisiones del gobierno.

caliph / califa s. líder político y religioso supremo de un gobierno musulmán.

calligraphy / caligrafía s. arte de escritura manuscrita.

Calvinism / calvinismo s. conjunto de enseñanzas religiosas basadas en las ideas del reformador Juan Calvino.

Camp David Accords / Acuerdos de Camp David s. primer tratado firmado entre Israel y un país árabe, en que el presidente Anwar Sadat de Egipto reconoció el derecho a existir de Israel y el primer ministro israelí Menachem Begin acordó devolver la península del Sinaí a Egipto.

canon law / derecho canónico s. conjunto de leyes que gobierna una iglesia cristiana.

capitalism / capitalismo s. sistema económico basado en la propiedad privada y en la inversión de dinero en empresas comerciales con el objetivo de obtener ganancias.

Carolingian dynasty / dinastía carolingia s. dinastía de los reyes francos que abarcó del 751 al 887 d.C.

caste / casta s. una de las cuatro clases del sistema social de los arios que se establecieron en India: sacerdotes, guerreros, campesinos o comerciantes, y trabajadores o artesanos no arios.

Catholic Reformation / Contrarreforma s. movimiento del siglo 16 en el que la Iglesia Católica intentó reformarse en respuesta a la Reforma protestante.

caudillo s. dictador militar de un país latinoamericano.

centralized government / gobierno

centralizado s. gobierno en que el poder se concentra en una autoridad central a la cual se someten los gobiernos locales.

Central Powers / Potencias Centrales s. en la I Guerra Mundial, las naciones de Alemania y Austro-Hungría, y las demás que lucharon a su lado.

Chaldeans / caldeos s. pueblo del suroeste asiático que contribuyó a destruir el imperio asirio.

Chartist movement / movimiento cartista s. movimiento de reforma inglés del siglo 19 en que miembros de la clase trabajadora pidieron reformas en el Parlamento y en las elecciones, como el voto para todos los hombres.

Chavín s. primera de las grandes civilizaciones de Suramérica, que floreció en las montañas de lo que hoy es Perú, aproximadamente de 900 a 200 a.C.

checks and balances / control y compensación de poderes s. medidas para evitar que una rama del gobierno domine sobre las otras.

chivalry / caballería s. código de conducta de los caballeros de la Europa medieval que exaltaba ideales como el valor, la lealtad y la dedicación.

CIS / CEI s. Comunidad de Estados Independientes: asociación de los antiguos territorios soviéticos formada cuando la Unión Soviética se desmembró.

city-state / ciudad Estado s. ciudad y tierras de los alrededores que funcionaba como una unidad política independiente.

civil disobedience / desobediencia civil s. negativa pública y deliberada a obedecer una ley considerada injusta.

civilization / civilización s. forma de cultura que se caracteriza por tener ciudades, trabajadores especializados, instituciones complejas, un sistema de registro y tecnología avanzada.

civil service / servicio público s. departamentos administrativos del gobierno, especialmente los que requieren a los candidatos a empleo pasar ciertos exámenes.

civil war / guerra civil s. conflicto entre dos grupos políticos dentro de un mismo país.

clan s. grupo de descendientes de un antepasado común.

classical art / arte clásico s. arte común de la antigua Grecia y Roma, que subraya la armonía, el orden y el equilibrio.

clergy / clero s. conjunto de eclesiásticos que celebran servicios religiosos, como sacerdotes, ministros o rabinos.

cloning / clonación s. creación de plantas o animales genéticamente idénticos a plantas o animales existentes.

coalition government / gobierno de coalición s. gobierno controlado por una alianza temporal de varios partidos políticos.

codex / códice s. libro de páginas que se pueden pasar, como éste.

Cold War / Guerra Fría s. estado de hostilidad diplomática entre Estados Unidos y la Unión Soviética en las décadas siguientes a la II Guerra Mundial.

collective bargaining / contrato colectivo s. negociaciones entre trabajadores y patrones.

collective farm / granja colectiva s. granja controlada por el gobierno, formada mediante la unión de muchas pequeñas granjas.

colony / colonia s. tierra controlada por una nación distante.

Colossus of Rhodes / Coloso de Rodas s. enorme estatua helénica que se ubicaba cerca del puerto de Rodas.

Columbian Exchange / transferencia colombina s. transfe-rencia mundial de plantas, animales y enfermedades durante la colonización europea de América.

comedy / comedia s. forma humorística de drama con payasadas y sátira.

command economy / economía de mando s. sistema económico en el que el gobierno toma todas las decisiones económicas.

Commercial Revolution / Revolución Comercial s. expansión del comercio y los negocios que transformó las economías europeas en los siglos 16 y 17.

common law / derecho consuetudinario s. sistema de leyes desarrollado en Inglaterra, basado en costumbres y decisiones jurídicas anteriores.

commune / comuna s. en la China comunista, granja colectiva en la que mucha gente trabaja y vive junta.

communism / comunismo s. sistema económico en el que todos los medios de producción —tierras, minas, fábricas, ferrocarriles y negocios— son propiedad del pueblo, en que no existe la propiedad privada, y en que todos los productos y servicios se comparten por igual.

Communist Party / Partido Comunista s. partido político basado en las ideas de Karl Marx y V. I. Lenin; originalmente el Partido Bolchevique ruso.

Concert of Europe / Concierto de Europa s. serie de alianzas entre naciones europeas en el siglo 19, ideadas por el príncipe Klemens von Metternich para impedir revoluciones.

concordat / concordato s. acuerdo firmado entre Napoleón y el Papa para establecer una nueva relación entre la Iglesia y el Estado.

Congress of Vienna / Congreso de Viena s. serie de reuniones en 1814 y 1815 en las cuales los dirigentes europeos trataron de establecer una paz y seguridad duraderas tras la derrota de Napoleón.

Congress Party / Partido del Congreso s. importante partido político nacional de India; también se llama Congreso Nacional de India.

conquistadors / conquistadores s. soldados, exploradores y aventureros españoles que participaron en la conquista de América en el siglo 16.

conservatives / conservadores s. en la primera mitad del siglo 19, los europeos —principalmente los terratenientes y nobles acaudalados— que querían preservar las monarquías tradicionales.

constitutional monarchy / monarquía constitucional s. monarquía en que el poder del gobernante está limitado por la ley.

consul / cónsul s. en la república romana, uno de los dos poderosos funcionarios elegidos cada año para comandar el ejército y dirigir el gobierno.

containment / contención s. política exterior estadounidense adoptada por el presidente Harry Truman a fines de la década de 1940 para impedir la expansión del comunismo creando alianzas con países débiles y ayudándolos a contener los avances soviéticos.

Continental System / Sistema Continental s. política de Napoleón de impedir el comercio de Gran Bretaña con la Europa continental para destruir la economía británica.

corporation / corporación s. empresa de accionistas que comparten las ganancias pero que no son personalmente responsables de sus deudas.

Council of Trent / Concilio de Trento s. reunión de líderes de la Iglesia Católica Romana, convocada por el papa Pablo III, para fallar sobre varias doctrinas criticadas por los reformadores protestantes.

coup d'état / golpe de Estado s. toma repentina del poder político de una nación.

covenant / pacto s. promesa o acuerdo mutuo, especialmente un acuerdo entre Dios y el pueblo hebreo, como los que registra la Biblia.

creoles / criollos s. en la sociedad española colonial, los colonos nacidos en Latinoamérica de padres españoles.

Crimean War / Guerra de Crimea s. conflicto de 1853 a 1856, en el cual el imperio otomano, con ayuda de Gran Bretaña y Francia, frenó la expansión rusa en la región del mar Negro.

crop rotation / rotación de cultivos s. sistema que cultiva distintos productos en un campo cada año para conservar la fertilidad de la tierra.

Crusade / cruzada s. una de las expediciones de guerreros cristianos medievales para quitarle Jerusalén y la Tierra Santa a los musulmanes.

cultural diffusion / difusión cultural s. proceso de difusión de ideas o productos de una cultura a otra.

Cultural Revolution / Revolución Cultural

s. levantamiento de 1966–1976 en China, encabezado por los Guardias Rojos de Mao Tsetung, con el propósito de establecer una sociedad de campesinos y trabajadores donde todos fueran iguales.

culture / cultura s. forma distintiva de la vida de un pueblo, representada en sus herramientas, costumbres, artes y pensamiento.

cuneiform / cuneiforme s. sistema de escritura que usa símbolos en forma de cuña inventado por los sumerios hacia 3000 a.C.

cyberterrorism / terrorismo cibernético

s. ataques por motivos políticos contra sistemas de tecnología informática.

Cyrillic alphabet / alfabeto cirílico s. alfabeto inventado en el siglo 9 por los santos Cirilo y Metodio para la escritura de los idiomas eslavos.

czar / zar s. emperador ruso (de la palabra latina *Caesar*).

D

daimyo s. señor feudal de Japón que comandaba un ejército privado de samurais.

Daoism / taoísmo s. filosofía basada en las ideas del pensador chino Laozi, quien enseñó a guiarse por una fuerza universal llamada Tao.

D-Day / Día D s. 6 de junio de 1944; día elegido para la invasión aliada de Europa continental durante la II Guerra Mundial.

Declaration of Independence / Declaración de Independencia s. declaración de las razones de la ruptura de las colonias americanas con Gran Bretaña, aprobada por el Segundo Congreso Continental.

delta s. zona pantanosa que se forma con los depósitos de légamo en la desembocadura de un río.

demilitarization / desmilitarización s.

reducción de la capacidad bélica de un país que se logra desbandando sus fuerzas armadas y prohibiéndole que adquiera armas.

democracy / democracia s. gobierno controlado por sus ciudadanos, bien sea directa o indirectamente, por medio de sus representantes.

democratization / democratización s.

proceso de crear un gobierno elegido por el pueblo.

Department of Homeland Security / Departamento de la Seguridad del Territorio Nacional s.

agencia federal estadounidense creada en 2002 para coordinar una estrategia nacional integral contra el terrorismo.

détente s. política de reducir las tensiones de la Guerra Fría, adoptada por Estados Unidos durante la presidencia de Richard Nixon.

developed nation / país desarrollado

s. nación con las instalaciones necesarias para la producción avanzada de productos manufacturados.

devshirme s. en el imperio otomano, política de llevarse a los niños de los pueblos cristianos conquistados para entrenarlos como soldados musulmanes.

Diaspora / diáspora s. dispersión de los judíos fuera de Palestina, especialmente en los más de 1800 años que siguieron a la destrucción romana del Templo de Jerusalén en 70 d.C.

dictator / dictador s. en la antigua Roma, líder político con poder absoluto para decretar leyes y dirigir el ejército por un tiempo limitado.

direct democracy / democracia directa

s. gobierno en el cual los ciudadanos gobiernan directamente, no a través de sus representantes.

dissident / disidente s. opositor a la política oficial de un gobierno.

divine right / derecho divino s. noción de que los monarcas son representantes de Dios en la Tierra y, por lo tanto, sólo le deben responder a él.

domestication / domesticación s.

entrenamiento de animales para beneficio humano.

dominion / dominio s. en el imperio británico, una nación (como Canadá) a la que se permitía gobernar sus asuntos internos.

domino theory / teoría del dominó s. noción de que si una nación cae bajo control comunista, los países vecinos también lo harán.

Dorians / dorios s. grupo de lengua griega que, según la tradición, emigró a Grecia después de la destrucción de la civilización micénica.

Dreyfus affair / caso Dreyfus s. controversia surgida en Francia en la década de 1890 por el juicio y encarcelamiento del capitán Alfred Dreyfus, oficial judío falsamente acusado de vender secretos militares a Alemania.

Dutch East India Company / Compañía Holandesa de las Indias Orientales s.

empresa fundada por holandeses a principios del siglo 17 para establecer y dirigir comercio por todo Asia.

dynastic cycle / ciclo dinástico s. patrón histórico del surgimiento, caída y sustitución de dinastías.

dynasty / dinastía s. serie de gobernantes de una sola familia.

E

Eastern Front / Frente Oriental s. en la I Guerra Mundial, región a lo largo de la frontera ruso-alemana donde rusos y serbios pelearon contra alemanes, austriacos y turcos.

Edict of Nantes / Edicto de Nantes s.

declaración en que el rey francés Enrique IV prometió que los protestantes podían vivir en paz en Francia y tener centros de veneración en algunas ciudades.

Emancipation Proclamation / Proclama de Emancipación s.

declaración emitida por el presidente Abraham Lincoln en 1862, asentando la libertad de todos los esclavos de los estados confederados.

emerging nation / nación emergente s.

nación en proceso de industrialización cuyo desarrollo no ha terminado todavía.

émigrés s. quienes abandonan su país de origen por razones políticas, como los nobles y otros que huyeron de Francia durante los levantamientos campesinos de la Revolución Francesa.

empire / imperio s. unidad política en que un solo gobernante controla varios pueblos o países.

enclosure / cercado s. uno de los campos rodeados de cercas o de arbustos que crearon terratenientes británicos ricos en tierras que antes trabajaban los campesinos.

encomienda s. tierras otorgadas por España a un colonizador de América, con el derecho de hacer trabajar a los amerindios que vivían en ellas.

English Civil War / Guerra Civil Inglesa s. conflicto de 1642 a 1649 en que los seguidores puritanos del Parlamento lucharon contra los defensores de la monarquía de Inglaterra.

enlightened despot / déspota ilustrado s.

uno de los monarcas europeos del siglo 18 inspirados por las ideas de la Ilustración a gobernar con justicia y respeto a los derechos de sus súbditos.

enlightenment / iluminación s. en budismo, estado de perfecta sabiduría en que se entienden las verdades básicas del universo.

Enlightenment / Ilustración s. movimiento del siglo 18 en Europa que trató de aplicar los principios de la razón y el método científico a todos los aspectos de la sociedad.

entrepreneur / empresario s. persona que organiza, administra y asume los riesgos de un negocio.

epics / epopeyas s. poemas narrativos extensos que celebran las hazañas de héroes tradicionales o legendarios.

estate / estado s. una de las tres clases sociales existentes en Francia antes de la Revolución Francesa; el primer estado era el de la clerecía; el segundo era el de la nobleza; y el tercero era del resto de la población.

Estates-General / Estados Generales s.

asamblea de representantes de los tres estados, o clases sociales, de Francia.

ethnic cleansing / limpieza étnica s. política de asesinatos y otros actos de brutalidad con que los servicios quisieron eliminar la población musulmana de Bosnia después de la división de Yugoslavia.

excommunication / excomuni3n s. expulsión de una iglesia cristiana.

existentialism / existencialismo s. filosofía basada en la idea de que el ser humano da significado a su vida con sus decisiones y acciones.

extraterritorial rights / derechos

extraterritoriales s. exención a los extranjeros de las leyes de un país.

F**factors of production / factores de**

producción s. recursos —como tierra, mano de obra y capital— necesarios para producir bienes y servicios.

factory / fábrica s. construcción amplia en que se manufacturan productos con maquinaria.

fascism / fascismo s. movimiento político que postula una forma extrema de nacionalismo, la supresión de los derechos individuales y un régimen dictatorial de un solo partido.

Fatimid / fatimitas s. dinastía musulmana cuyos orígenes se remontan a Fátima, hija de Mahoma, y que construyó un imperio en África del Norte, Arabia y Siria en los siglos 9 a 12.

favorable balance of trade / balanza

comercial favorable s. situación económica en la cual un país exporta más de lo que importa, es decir, que vende más productos de los que compra en el extranjero.

federal system / sistema federal s. sistema de gobierno en el que el poder se divide entre una autoridad central y varios estados.

Fertile Crescent / Media Luna Fértil s. arco de ricos terrenos de cultivo en el suroeste de Asia, entre el golfo Pérsico y el mar Mediterráneo.

feudalism / feudalismo s. sistema político en el cual a los nobles se les otorga el uso de tierras de propiedad del rey, a cambio de lealtad, servicio militar y protección de sus habitantes.

fief / feudo s. dominio concedido a un vasallo por un señor, conforme al sistema feudal de la Europa medieval.

filial piety / amor filial s. respeto de los hijos a los padres y a sus mayores.

Final Solution / solución final s. programa de Hitler de asesinar sistemáticamente a todo el pueblo judío.

Five-Year Plans / Planes de Cinco Años

s. planes delineados por José Stalin en 1928 para desarrollar la economía de la Unión Soviética.

Four Modernizations / cuatro modernizaciones s. serie de objetivos adoptados por el líder chino Deng Xiaoping a finales del siglo 20 con miras al progreso en agricultura, industria, defensa, y ciencia y tecnología.

Fourteen Points / los catorce puntos s. serie de propuestas en que el presidente estadounidense Woodrow Wilson esbozó un plan para alcanzar una paz duradera después de la I Guerra Mundial.

Franks / francos s. pueblo germano que se asentó en la provincia romana de Galia (a grandes rasgos, donde está hoy Francia) y que formó un gran imperio durante la Edad Media.

free trade / libre comercio s. comercio entre naciones sin restricciones o barreras económicas (tales como aranceles).

French and Indian War / Guerra contra Franceses e Indígenas s. conflicto entre Gran Bretaña y Francia por control de territorio en Norteamérica, de 1754 a 1763.

G

gender inequality / desigualdad de género s. diferencia entre hombres y mujeres con respecto a riqueza y posición social.

genetic engineering / ingeniería genética s. transferencia de genes de un organismo a otro para producir un organismo con nuevos rasgos.

genocide / genocidio s. matanza sistemática de todo un pueblo.

gentry / pequeña nobleza s. clase de ricos y poderosos que gozan de alto nivel social.

geocentric theory / teoría geocéntrica s. teoría de la Edad Media en la que los eruditos creían que la Tierra era objeto fijo, localizado en el centro del universo.

geopolitics / geopolítica s. política exterior basada en una consideración de la ubicación estratégica o de los productos de otras tierras.

Ghana s. reino de África occidental que se enriqueció debido a recaudación de impuestos y al control del comercio, y que estableció un imperio en los siglos 9 a 11.

ghazi s. guerrero del islam.

ghettos s. barrios en que tenían que vivir los judíos europeos.

glasnost s. política soviética de “apertura” a la libre circulación de ideas e información introducida en 1985 por Mijail Gorbachev.

global economy / economía global s. todas las interacciones financieras —entre individuos, empresas y gobiernos— que rebasan fronteras internacionales.

Glorious Revolution / Revolución Gloriosa s. derrocamiento incruento del rey Jacobo II de Inglaterra, quien fue reemplazado por Guillermo y María.

glyph / glifo s. dibujo simbólico, especialmente el usado como parte de un sistema de escritura para tallar mensajes en piedra.

Gothic / gótico adj. relacionado con un nuevo estilo de arquitectura religiosa surgido en la Europa medieval, caracterizado por bóvedas de nervadura, vitrales emplomados, contrafuertes volantes, arcos ojivales y altas agujas.

Great Depression / Gran Depresión s. crisis económica aguda que siguió a la caída del mercado de valores en 1929.

Great Fear / Gran Miedo s. ola de temor insensato que se extendió por las provincias francesas después de la toma de la Bastilla en 1789.

Great Purge / Gran Purga s. campaña de terror en la Unión Soviética durante la década de 1930, en la cual José Stalin trató de eliminar a todos los miembros del Partido Comunista y ciudadanos que amenazaban su poder.

Great Schism / Gran Cisma s. división de la Iglesia Católica Romana medieval, durante la cual había dos Papas rivales, uno en Avignon y el otro en Roma.

Greco-Roman culture / cultura greco-romana s. antigua cultura producto de la mezcla de la cultura griega, helénica y romana.

green revolution / revolución verde s. esfuerzo en el siglo 20 de aumentar los alimentos en el mundo entero, a través del uso de fertilizantes y pesticidas, y de la creación de cultivos resistentes a enfermedades.

griot s. narrador de África occidental.

guerrilla / guerrillero s. miembro de una unidad de combate informal que ataca por sorpresa las tropas enemigas que ocupan su país.

guild / gremio s. asociación medieval de personas que laboraban en lo mismo; controlaba salarios y precios.

guillotine / guillotina s. máquina para decapitar con que se hicieron ejecuciones durante la Revolución Francesa.

Gupta Empire / imperio gupta s. el segundo imperio en India, fundado por Chandra Gupta I en el 320 d.C.

H

habeas corpus s. documento que requiere que un detenido comparezca ante un tribunal o juez para que se determine si su detención es legal.

Hagia Sophia / Santa Sofía s. catedral de la Santa Sabiduría en Constantinopla, construida por orden del emperador bizantino Justiniano.

haiku s. poema japonés que tiene tres versos no rimados de cinco, siete y cinco sílabas.

hajj s. peregrinación a la Meca realizada como deber por los musulmanes.

Han dynasty / dinastía Han s. dinastía china que gobernó del 202 a.C. al 9 d.C. y nuevamente del 23 al 220 d.C.

Harappan civilization / civilización harappa s. nombre alternativo de la civilización del valle del Indo que surgió a lo largo del río Indo, posiblemente hacia 7000 a.C.; caracterizada por planificación urbana avanzada.

Hausa / hausa s. pueblo de África occidental que vivía en varias ciudades Estado en el actual norte de Nigeria.

heliocentric theory / teoría heliocéntrica s. idea de que la Tierra y los otros planetas giran en torno al Sol.

Hellenistic / helénico adj. relacionado con la civilización, el idioma, el arte, la ciencia y la literatura del mundo griego a partir del reino de Alejandro el Magno hasta el siglo 2 a.C.

helot / ilota s. en la antigua Esparta, campesino atado a la tierra.

hieroglyphics / jeroglíficos s. antiguo sistema de escritura egipcia en el cual se usan imágenes para representar ideas y sonidos.

Hijrah s. migración de Mahoma de la Meca a Yathrib (Medina) en el 622 d.C.

Hittites / hititas s. pueblo indoeuropeo que se estableció en Anatolia hacia 2000 a.C.

Holocaust / Holocausto s. matanza en masa de judíos y otros civiles, ejecutada por el gobierno de la Alemania nazi, antes y durante la II Guerra Mundial.

Holy Alliance / Alianza Sagrada s. liga de naciones europeas formada por los dirigentes de Rusia, Austria y Prusia después del Congreso de Viena.

Holy Roman Empire / Sacro Imperio Romano s. imperio establecido en Europa en el siglo 10, que inicialmente se formó con tierras de lo que hoy es Alemania e Italia.

home rule / autogobierno s. control sobre asuntos internos que da el gobierno a los residentes de una región.

hominid / homínido s. miembro del grupo biológico que abarca a los seres humanos y especies relacionadas que caminan erguidas.

Homo sapiens s. especie biológica de los seres humanos modernos.

House of Wisdom / Casa de la Sabiduría s. centro de enseñanza en Bagdad en el siglo 9.

humanism / humanismo s. movimiento intelectual del Renacimiento que estudió los textos clásicos y se enfocó en el potencial y los logros humanos.

Hundred Days / Cien Días s. corto período de 1815 en que Napoleón hizo su último intento de recuperar el poder, depuso al rey francés y de nuevo se proclamó emperador de Francia.

Hundred Years' War / Guerra de los Cien Años s. conflicto en el cual Inglaterra y Francia lucharon en territorio francés de 1337 a 1453, con interrupciones.

hunter-gatherer / cazador-recolector s. miembro de un grupo nómada que se alimenta de la caza de animales y la recolección de frutos.

Hyksos / hicsos s. grupo nómada de invasores del suroeste de Asia que gobernó Egipto de 1640 a 1570 a.C.

Ice Age / Edad de Hielo s. período de fríos en que enormes capas de hielo se desplazan de las regiones polares; la última fue de aproximadamente 1,600,000 a 10,000 a.C.

I Ching s. libro chino de oráculos consultado para solucionar problemas éticos y prácticos.

icon / icono s. imagen religiosa usada por los cristianos de Oriente.

imperialism / imperialismo s. política en que una nación fuerte busca dominar la vida política, económica y social de otros países.

impressionism / impresionismo s. movimiento de la pintura del siglo 19 en reacción al realismo, que buscaba dar impresiones personales de sujetos o momentos.

Indo-Europeans / indoeuropeos s. grupo de pueblos semi-nómadas que, hacia 1700 a.C., comenzaron a emigrar de lo que es hoy el sur de Rusia al subcontinente hindú, Europa y el suroeste de Asia.

indulgence / indulgencia s. perdón que libera al pecador de la penitencia por un pecado.

industrialization / industrialización s. desarrollo de industrias para la producción con máquinas.

Industrial Revolution / Revolución

Industrial s. cambio, que comenzó en Inglaterra durante el siglo 18, de la producción manual a la producción con máquinas.

inflation / inflación s. baja del valor de la moneda, acompañada de un alza de precios de bienes y servicios.

Inquisition / Inquisición s. tribunal de la Iglesia Católica para investigar y juzgar a los acusados de herejía, especialmente el establecido en España durante el siglo 15.

institution / institución s. patrón duradero de organización en una comunidad.

intendant / intendente s. funcionario del gobierno francés nombrado por el monarca para recaudar impuestos e impartir justicia.

International Space Station / Estación Espacial Internacional s. colaboración patrocinada por Estados Unidos, Rusia y otras 14 naciones para establecer y mantener un laboratorio activo para realizar experimentos científicos en el espacio.

Internet s. vinculación de redes de computadora que permite a gente de todo el mundo comunicarse e intercambiar información.

intifada / intifada s. campaña palestina de desobediencia civil contra la ocupación israelí de Cisjordania y la Franja de Gaza, que continuó en la década de 1990.

Irish Republican Army (IRA) / Ejército Republicano Irlandés (el IRA) s. fuerza paramilitar nacionalista que lucha porque Gran Bretaña dé la independencia la Irlanda del Norte.

iron curtain / cortina de hierro s. durante la Guerra Fría, división que separaba las naciones comunistas de Europa oriental de las naciones democráticas de Europa occidental.

Iroquois / iroqueses s. grupo de pueblos amerindios que hablaban lenguas relacionadas, vivían en la parte este de la región de los Grandes Lagos en Norteamérica y formaron una alianza a fines del siglo 16.

Islam / islam s. religión monoteísta que se desarrolló en Arabia en el siglo 7 d.C.

isolationism / aislacionismo s. política de evitar lazos políticos o militares con otros países.

Israel s. reino de los hebreos unidos en Palestina, de aproximadamente 1020 a 922 a.C.; después, el reino norte de los dos reinos hebreos; actualmente, la nación judía establecida en Palestina en 1948.

J

Jainism / jainismo s. religión fundada en India durante el siglo 6, cuyos miembros creen que todo en el universo tiene alma y por lo tanto no debe ser lastimado.

janissary / janísero s. miembro de una fuerza élite de soldados del imperio otomano.

jazz s. estilo de música popular del siglo 20 concebido principalmente por músicos afroamericanos.

Jesuits / jesuitas s. miembros de la Sociedad de Jesús, orden católica romana fundada por Ignacio de Loyola.

"jewel in the crown" / "joya de la corona" s. colonia británica de India, así llamada por su importancia para el imperio británico, tanto como proveedor de materia prima como mercado para sus productos.

joint-stock company / sociedad de capitales s. negocio en el que los inversionistas reúnen capital para un propósito común y después comparten las ganancias.

Judah / Judea s. reino hebreo establecido en Palestina alrededor del 922 a.C.

Justinian Code / Código Justiniano s. cuerpo del derecho civil romano recopilado y organizado por órdenes del emperador bizantino Justiniano hacia el 529 d.C.

K

kabuki s. forma de teatro japonés en que se representa una historia con música, danza y mímica.

kaiser s. emperador alemán (del título romano *Caesar*).

kamikaze s. durante la II Guerra Mundial, pilotos suicidas japoneses entrenados para hundir barcos de los Aliados lanzándose sobre ellos con aviones llenos de bombas.

karma s. en hinduismo y budismo, la totalidad de actos buenos y malos que comete una persona, que determinan su destino al renacer.

Khmer Empire / imperio Khmer s. imperio del sureste asiático, centrado en la actual Camboya, que alcanzó su mayor auge hacia 1200 d.C.

Khmer Rouge s. grupo de rebeldes comunistas que tomaron el poder en Camboya en 1975.

knight / caballero s. en Europa medieval, guerrero con armadura y cabalgadura.

Koryu dynasty / dinastía koryu s. dinastía coreana del 935 a 1392 d.C.

Kristallnacht s. "Noche de cristales rotos": noche del 9 de noviembre de 1938, en que milicianos nazis atacaron hogares, negocios y sinagogas judíos en toda Alemania.

Kuomintang s. Partido Nacionalista de China, formado después de la caída de la dinastía Qing en 1912.

Kush s. antiguo reino nubio cuyos reyes gobernaron a Egipto del 751 a 671 a.C.

L

laissez faire s. idea de que el gobierno no debe regular ni interferir en las industrias y empresas.

land reform / reforma agraria s. redistribución de tierras agrícolas con división de grandes latifundios y reparto de fincas a campesinos.

La Reforma s. movimiento de reforma liberal en el siglo 19 en México fundado por Benito Juárez.

lay investiture / investidura seglar s. nombramiento de funcionarios de la Iglesia por reyes y nobles.

League of Nations / Liga de las Naciones s. organización internacional formada después de la I Guerra Mundial cuyo propósito era mantener la paz entre las naciones.

lebensraum s. “espacio vital”: territorio adicional que, según Adolfo Hitler, Alemania necesitaba porque estaba sobrepoblada.

Legalism / legalismo s. filosofía política china basada en la idea de que un gobierno altamente eficiente y poderoso es la clave del orden social.

legion / legión s. unidad militar del ejército de la antigua Roma formada por aproximadamente 5,000 soldados de infantería y grupos de soldados de caballería.

Legislative Assembly / Asamblea

Legislativa s. congreso creado por la Constitución francesa de 1791, con poder para emitir leyes y aprobar declaraciones de guerra.

legitimacy / legitimidad s. derecho hereditario de un monarca a gobernar.

liberals / liberales s. en la primera mitad del siglo 19, europeos —principalmente empresarios y comerciantes de clase media— que deseaban darle más poder político a los parlamentos elegidos.

lineage / linaje s. individuos —vivos, muertos y sin nacer— que descienden de un antepasado común.

loess / loes s. depósito fértil de tierra traída por el viento.

Long March / Larga Marcha s. viaje de 6,000 millas que realizaron en 1934–35 las fuerzas comunistas de China para escapar de las fuerzas nacionalistas de Jiang Jieshi.

lord / señor s. en la Europa feudal, persona que controlaba tierras y por lo tanto podía dar feudos a vasallos.

Lutheran / luterano s. miembro de una iglesia protestante basada en las enseñanzas de Martín Lutero.

lycée / liceo s. escuela pública en Francia.

M

Macedonia s. antiguo reino del norte de Grecia, cuyo rey Felipe II conquistó a Grecia en 338 a.C.

Maghrib / Maghreb s. región del norte de África que abarca la costa del Mediterráneo de lo que en la actualidad es Marruecos, Túnez y Argelia.

Magna Carta / Carta Magna s. “Gran Carta”: documento de Inglaterra que garantiza derechos políticos elementales, elaborado por nobles ingleses y aprobado por el rey Juan en 1215 d.C.

Mahabharata s. gran poema épico de India que relata las luchas arias durante su migración al sur de India.

Mahayana s. secta del budismo que ofrece la salvación a todos y permite la veneración popular.

maize / maíz s. cereal cultivado cuyos granos se encuentran en grandes espigas, o mazorcas.

Mali s. imperio de África occidental que floreció entre 1235 y el siglo 15, y se enriqueció con el comercio.

Manchus / manchú s. pueblo originario de Manchuria que gobernó en China durante la dinastía Qing

Mandate of Heaven / Mandato del Cielo s. en China, creencia de que la autoridad real era producto de la aprobación divina.

manifest destiny / destino manifiesto s. idea popular en el siglo 19 en Estados Unidos de que era su derecho y obligación regir Norteamérica, desde el océano Atlántico hasta el Pacífico.

manor / señorío s. dominios de un señor en la Europa feudal.

Maori / maorí s. miembro de un pueblo polinesio establecido en Nueva Zelanda hacia 800 d.C.

Marshall Plan / Plan Marshall programa estadounidense de ayuda económica a países europeos para su reconstrucción después de la II Guerra Mundial.

martial law / ley marcial s. gobierno militar temporal impuesto a la población civil, normalmente en época de guerra o de trastornos civiles.

mass culture / cultura de masas s. producción de obras de arte y diversión concebidas con el fin de atraer a un amplio público.

materialism / materialismo s. alto interés en la adquisición de posesiones materiales.

matriarchal / matriarcal adj. relacionado con un sistema social en el que la madre es jefa de la familia.

matrilineal adj. relacionado con un sistema social en el que la descendencia familiar y los derechos de herencia se transmiten a través de la madre.

Mauryan Empire / imperio maurio s. primer imperio de India, fundado por Chandragupta Mauria en 321 a.C.

May Fourth Movement / Movimiento del 4 de Mayo s. protesta nacional china en 1919 con manifestaciones contra el Tratado de Versalles y la interferencia extranjera.

Medes / medos s. pueblo del suroeste asiático que contribuyó a derrotar al imperio asirio.

Meiji era / era Meiji s. período de la historia japonesa entre 1867 y 1912, cuando gobernó el emperador Mutshito.

Mein Kampf / Mi lucha s. libro escrito por Adolfo Hitler en prisión (1923–1924), en el cual expone sus creencias y sus ideales para Alemania.

mercantilism / mercantilismo s. política económica de aumentar la riqueza y poder de una nación obteniendo grandes cantidades de oro y plata, y vendiendo más bienes de los que se compran.

mercenary / mercenario s. soldado que recibe sueldo por pelear en un ejército extranjero.

Meroë / Meroe s. centro de la dinastía Kush de aproximadamente 250 a.C. a 150 d.C.; conocido por su manufactura de armas de hierro y herramientas.

Mesoamerica / Mesoamérica s. región que se extiende desde el centro de México hasta Honduras, donde se desarrollaron varias de las antiguas sociedades complejas de América.

mestizo s. mezcla de español y amerindio.

Middle Ages / Edad Media s. era en la historia europea posterior a la caída del imperio romano, que abarca aproximadamente desde el 500 hasta 1500, también llamada época medieval.

middle class / clase media s. clase social formada por trabajadores especializados, profesionales, comerciantes y granjeros acaudalados.

middle passage / travesía intermedia s. viaje que trajo a africanos capturados al Caribe y, posteriormente, a América del Norte y del Sur, para venderlos como esclavos; recibió este nombre porque era considerada la porción media del triángulo comercial trasatlántico.

migration / migración s. acto de trasladarse de un lugar para establecerse en otro.

militarism / militarismo s. política de glorificar el poder militar y de mantener un ejército permanente, siempre preparado para luchar.

Ming dynasty / dinastía Ming s. dinastía que reinó en China desde 1368 hasta 1644.

Minoans / minoicos s. pueblo de navegantes y comerciantes que vivió en la isla de Creta de aproximadamente 2000 a 1400 a.C.

Mississippian / misisipiense adj. relacionado con una cultura constructora de túmulos que floreció en Norteamérica entre el 800 y 1500 d.C.

mita s. en el imperio inca, obligación de todo súbdito de trabajar ciertos días al año para el Estado.

Moche / moche s. civilización que floreció en la actual costa norte de Perú de aproximadamente 100 a 700 d.C.

monarchy / monarquía s. gobierno en que el poder está en manos de una sola persona.

monastery / monasterio s. comunidad religiosa de hombres, llamados monjes, que ceden todas sus posesiones y se dedican a la oración y veneración.

monopoly / monopolio s. control exclusivo sobre la producción y distribución de ciertos bienes.

monotheism / monoteísmo s. creencia en un solo dios.

Monroe Doctrine / doctrina Monroe s. política estadounidense de oposición a la interferencia europea en Latinoamérica, anunciada por el presidente James Monroe en 1823.

monsoon / monzón s. viento que cambia de dirección en ciertas épocas del año.

mosque / mezquita s. lugar de veneración islámica.

movable type / tipo móvil s. bloques de metal o de madera, cada uno con caracteres individuales, que pueden distribuirse para formar una página de impresión.

Mughal / mogol s. uno de los nómadas que invadieron el subcontinente de India en el siglo 16 y establecieron un poderoso imperio.

mujahideen / muyahidin s. guerreros religiosos afganos que se unieron para luchar contra el gobierno apoyado por los soviéticos a fines de la década de 1970.

mulattos / mulatos s. personas de ascendencia europea y africana.

mummification / momificación s. proceso de embalsamamiento y secado de cadáveres para evitar su descomposición.

Munich Conference / Conferencia de Munich s. reunión en 1938 de Inglaterra, Francia, Italia y Alemania, en la cual Gran Bretaña y Francia aceptaron que la Alemania nazi anexara parte de Checoslovaquia, a cambio de la promesa de Adolfo Hitler de respetar las nuevas fronteras checas.

Muslim / musulmán s. devoto del islam.

Muslim League / Liga Musulmana s. organización formada en 1906 para proteger los intereses de los musulmanes de India; después propuso la división del país en dos naciones: una musulmana y una hindú.

Mutapa / mutapa adj. con un imperio de África del sur establecido por Mutota en el siglo 15 a.D.

Mycenaeans / micénicos s. grupo indoeuropeo que se estableció en Grecia hacia 2000 a.C.

myths / mitos s. narraciones tradicionales sobre dioses, antepasados o héroes, que explican el mundo natural o las costumbres y creencias de una sociedad.

N

Napoleonic Code / código napoleónico s.

sistema extenso y uniforme de leyes establecido para Francia por Napoleón.

National Assembly / Asamblea Nacional s.

congreso francés establecido el 17 de junio de 1789 por representantes del Tercer Estado para promulgar leyes y reformas en nombre del pueblo.

nationalism / nacionalismo s. creencia de que la principal lealtad del pueblo debe ser a su nación —es decir, a la gente con quien comparte historia y cultura— y no al rey o al imperio.

nation-state / nación Estado s. nación independiente de gente que tiene una cultura e identidad común.

NATO / OTAN s. Organización del Tratado del Atlántico Norte: alianza militar defensiva formada en 1949 por diez naciones de Europa occidental, Estados Unidos y Canadá.

Nazca / nazca s. civilización que floreció en la actual costa sur de Perú de 200 a.C. a 600 d.C.

Nazism / nazismo s. políticas fascistas del Partido Nacional socialista de los Trabajadores de Alemania, basadas en el totalitarismo, la creencia en superioridad racial y el control estatal de la industria.

Negritude movement / movimiento de negritud s. movimiento de africanos de lengua francesa que celebra el legado de la cultura tradicional africana y sus valores.

neoclassical / neoclásico adj. relacionado con un estilo sencillo y elegante (inspirado en ideas y temas de la antigua Grecia y Roma) que caracterizó las artes en Europa a fines del siglo 18.

Neolithic Age / Neolítico s. período prehistórico que comenzó aproximadamente en 8000 a.C. y en algunas partes acabó desde 3000 a.C., durante el cual los grupos humanos aprendieron a pulir herramientas de piedra, hacer cerámica, cultivar alimentos y criar animales; también se llama Nueva Edad de Piedra.

Neolithic Revolution / Revolución Neolítica s. gran cambio en la vida humana causada por los comienzos de la agricultura; es decir, el cambio de recolectar a producir alimentos.

New Deal s. programa de reformas económicas del presidente Franklin D. Roosevelt ideado para solucionar los problemas creados por la Gran Depresión.

New Kingdom / Reino Nuevo s. período de la historia del antiguo Egipto tras la caída de los gobernantes hicsos, desde 1570 hasta 1075 a.C.

nirvana s. en budismo, la liberación del dolor y el sufrimiento alcanzada después de la iluminación.

Nok / nok s. pueblo africano que vivió en lo que es hoy Nigeria entre 500 a.C. y 200 d.C.

nomad / nómada s. miembro de un grupo que no tiene hogar permanente y que va de un lugar a otro en busca de agua y alimento.

nonaggression pact / pacto de no agresión s. acuerdo en que dos o más naciones prometen no atacarse.

nonaligned nations / países no alineados s. naciones independientes que permanecieron neutrales durante la Guerra Fría entre Estados Unidos y la Unión Soviética.

Nuremberg Trials / juicios de Nuremberg s. serie de juicios realizados en Nuremberg, Alemania, tras la II Guerra Mundial a líderes nazis por agresión, violación a las leyes de guerra y crímenes contra la humanidad.

O

obsidian / obsidiana s. roca volcánica dura y vítrea con que los primeros seres humanos elaboraban herramientas de piedra.

Old Regime / antiguo régimen s. sistema político y social que existía en Francia antes de la Revolución Francesa.

oligarchy / oligarquía s. gobierno en que el poder está en manos de pocas personas, particularmente un gobierno que se basa en la riqueza.

Olmec / olmeca s. civilización mesoamericana más antigua que se conoce, que floreció hacia 1200 a.C. e influyó sobre las posteriores sociedades de la región.

Open Door Policy / política de puertas abiertas s. política propuesta por E.U.A. en 1899, que postulaba que todas las naciones tuvieran las mismas oportunidades de comerciar con China.

Opium War / Guerra del Opio s. conflicto entre Inglaterra y China, de 1839 a 1842, por el comercio inglés de opio en China.

oracle bone / hueso de oráculo s. hueso de animal o caparazón de tortuga que usaban los antiguos sacerdotes chinos para comunicarse con los dioses.

Oslo Peace Accords / Acuerdos de Paz de Oslo s. acuerdos de 1993 cuando el primer ministro israelí, Rabin, otorgó autonomía a Palestina en la Franja de Gaza y Cisjordania.

ozone layer / capa de ozono s. capa de la atmósfera superior de la Tierra que protege a los seres vivos de los rayos ultravioleta de la luz solar.

P

Pacific Rim / Cuenca del Pacífico s. tierras que bordean el océano Pacífico, especialmente las de Asia.

Paleolithic Age / Paleolítico s. período prehistórico que abarcó aproximadamente desde 2.5 millones hasta 8000 a.C., durante el cual los seres humanos hicieron rudimentarias herramientas y armas de piedra; también se llama Antigua Edad de Piedra.

Panama Canal / canal de Panamá s. vía marítima que une al océano Atlántico con el Pacífico, construida en Panamá por Estados Unidos y terminada en 1914.

papyrus / papiro s. carrizo alto que crece en el delta del Nilo, usado por los antiguos egipcios para hacer hojas de escribir similares al papel.

parliament / parlamento s. cuerpo de representantes que promulga las leyes de una nación.

partition / partición s. división en partes, como la división en 1947 de la colonia británica de India en dos naciones: India y Pakistán.

pastoralist / pastor s. miembro de un grupo nómada que pastorea rebaños de animales domesticados.

paternalism / paternalismo s. política de tratar a los gobernados como si fueran niños, atendiendo a sus necesidades pero sin darles derechos.

patriarch / patriarca s. obispo principal de la rama oriental de la cristiandad.

patriarchal / patriarcal adj. relacionado con un sistema social en el que el padre es jefe de la familia.

patrician / patricio s. en la antigua Roma, miembro de la clase alta, privilegiada y rica.

patrilineal / patrilineal adj. relacionado con un sistema social en el que la descendencia y los derechos de herencia se transmiten a través del padre.

patron / mecenas s. persona que apoya a los artistas, especialmente, en el aspecto financiero.

Pax Mongolica / Paz Mongólica s. período de mediados de 1200 a mediados de 1300 d.C., cuando los mongoles impusieron estabilidad y orden público en casi toda Eurasia.

Pax Romana s. período de paz y prosperidad por todo el imperio romano, de 27 a.C. a 180 d.C.

Peace of Augsburg / Paz de Augsburgo s. acuerdo realizado en 1555 que declaró que la religión de cada Estado alemán sería decidida por su gobernante.

Peloponnesian War / Guerra del Peloponeso s. guerra de 431 a 404 a.C., en la cual Atenas y sus aliados resultaron derrotados por Esparta y sus aliados.

penal colony / colonia penal s. colonia a donde se mandan convictos como alternativa a una prisión.

peninsulares s. en la sociedad española colonial, colonos nacidos en España.

Peninsular War / Guerra Peninsular s. conflicto de 1808–1813 en que los rebeldes españoles lucharon con la ayuda de Gran Bretaña para expulsar de España las tropas de Napoleón.

perestroika s. reestructuración de la economía soviética para permitir mayor poder de decisión local, iniciada por Mijail Gorbachev en 1985.

Persian Gulf War / Guerra del Golfo Pérsico s. conflicto de 1991 en el que las fuerzas de la ONU derrotaron a fuerzas iraquíes que invadieron a Kuwait y amenazaban con invadir a Arabia Saudita.

Persian Wars / Guerras Pérsicas s. guerras del siglo 5 a.C. entre las ciudades Estado de Grecia y el imperio persa.

perspective / perspectiva s. técnica artística que crea la apariencia de tres dimensiones en una superficie plana.

phalanx / falange s. formación militar de soldados de infantería armados con lanzas y escudos.

pharaoh / faraón s. rey del antiguo Egipto, considerado dios, así como líder político y militar.

philosophe s. miembro de un grupo de pensadores sociales de la Ilustración en Francia.

philosophers / filósofos s. pensadores que investigan la naturaleza del universo, la sociedad humana y la moral a través de la lógica y la razón.

Phoenicians / fenicios s. pueblo de navegantes del suroeste de Asia, que aproximadamente en 1100 a.C. comenzó a comerciar y a fundar colonias en la región mediterránea.

Pilgrims / peregrinos s. grupo que en 1620 fundó la colonia de Plymouth en Massachusetts para escapar de persecución religiosa en Inglaterra.

plebeian / plebeyo s. en la antigua Roma, uno de los agricultores, artesanos o comerciantes comunes que conformaban la mayoría de la población.

plebiscite / plebiscito s. voto directo mediante el cual la población de un país tiene la oportunidad de aceptar o rechazar una propuesta.

PLO / OLP s. Organización de Liberación Palestina: organización dedicada a establecer un Estado independiente para los palestinos en el Medio Oriente.

polis s. ciudad Estado de Grecia; unidad política fundamental de la antigua Grecia a partir de 750 a.C.

Politburo / Politburó s. comité dirigente del Partido Comunista en la Unión Soviética.

political dissent / disidencia política s. diferencia de opiniones sobre asuntos políticos.

polytheism / politeísmo s. creencia en muchos dioses.

pope / Papa s. obispo de Roma y dirigente de la Iglesia Católica Romana.

Popol Vuh s. libro que narra una versión de la historia maya de la creación.

popular culture / cultura popular s. elementos culturales—deportes, música, cine, ropa, etc.—que muestran los antecedentes comunes de un grupo y sus intereses cambiantes.

potlatch s. fiesta ceremonial celebrada para mostrar rango y prosperidad en varias tribus del Noroeste de Norteamérica.

predestination / predestinación s. doctrina que postula que Dios ha decidido todo de antemano, incluso quiénes obtendrán la salvación eterna.

Presbyterian / presbiteriano s. miembro de una iglesia protestante gobernada por presbíteros conforme a las enseñanzas de John Knox.

PRI s. Partido Revolucionario Institucional: principal partido político en México.

proletariat / proletariado s. según la teoría marxista, el grupo de trabajadores que derrocaría al zar y gobernaría a Rusia.

proliferation / proliferación s. crecimiento o expansión, especialmente la expansión de armas nucleares a naciones que actualmente no las tienen.

propaganda s. información o material distribuido para apoyar una causa o socavar una causa opuesta.

Protestant / protestante s. miembro de una iglesia cristiana fundada de acuerdo a los principios de la Reforma.

provisional government / gobierno provisional s. gobierno temporal.

psychology / psicología s. estudio de la mente y la conducta humanas.

pueblos s. aldeas similares a complejos departamentales hechos de adobe, construidas por los anasazi y pueblos posteriores en el Suroeste de lo que hoy es Estados Unidos.

Punic Wars / Guerras Púnicas s. serie de tres guerras entre Roma y Cartago (264–146 a.C.); el resultado fue la destrucción de Cartago y la dominación romana de toda la región mediterránea occidental.

Puritans / puritanos s. grupo que, para liberarse de la persecución religiosa en Inglaterra, fundó una colonia en la bahía de Massachusetts a principios del siglo 17.

push-pull factors / factores de empuje y de atracción s. factores que hacen que la gente abandone sus hogares y emigre a otra región (factores de empuje); o factores que atraen a la gente a otros lugares (factores de atracción).

pyramid / pirámide s. enorme estructura de base rectangular y cuatro lados triangulares, como las que servían de tumba de los faraones del Reino Antiguo de Egipto.

Q

Qin dynasty / dinastía Qin s. dinastía china que reinó brevemente y sustituyó a la dinastía Zhou en el siglo 3 a.C.

Qing dynasty / dinastía Qing s. última dinastía china; reinó de 1644 a 1912.

Quetzalcoatl / Quetzalcóatl s. serpiente emplumada: dios de los toltecas y otros pueblos de Mesoamérica.

quipu s. cuerda con nudos usadas para registrar información numérica por los incas.

Qur'an / Corán s. libro sagrado del islam.

R

racism / racismo s. creencia de que una raza es superior a otras.

radicals / radicales s. en la primera mitad del siglo 19, los europeos a favor de cambios drásticos para extender la democracia a toda la población.

radioactivity / radioactividad s. forma de energía liberada mediante la descomposición de átomos.

Raj s. porciones de India controladas por Gran Bretaña de 1757 a 1947.

rationing / racionamiento s. limitación de la cantidad de bienes que la población puede comprar, generalmente impuesta por un gobierno durante una guerra debido a escasez.

realism / realismo s. movimiento artístico del siglo 19 en que los escritores y pintores trataron de mostrar la vida como es, no como debiera ser.

realpolitik s. “política de la realidad”; posición política dura que no da lugar al idealismo.

recession / recesión s. descenso de la economía de una nación.

Reconquista s. campaña de líderes cristianos para expulsar a los musulmanes de España, que empezó en el siglo 12 y terminó en 1492.

Red Guards / Guardias Rojos s. unidades de milicianos formadas por jóvenes chinos en 1966 en respuesta al llamado de Mao Zedong a llevar a cabo una revolución social y cultural.

Reformation / Reforma s. movimiento del siglo 16 para realizar cambios religiosos que llevó a la fundación de iglesias cristianas que rechazaron la autoridad del Papa.

refugee / refugiado s. persona que sale de su país a otro país para buscar seguridad.

Reign of Terror / Régimen del Terror s.

período entre 1793–1794 en que Maximilien Robespierre gobernó a Francia casi como dictador, durante el cual fueron ejecutados miles de personajes políticos y de ciudadanos comunes.

reincarnation / reencarnación s. en hinduismo y budismo, creencia de que el alma renace una y otra vez hasta alcanzar un conocimiento perfecto.

religious toleration / tolerancia religiosa s. reconocimiento del derecho de otros a tener creencias religiosas diferentes.

Renaissance / Renacimiento s. período de la historia europea de aproximadamente 1300 a 1600, durante el cual renació un interés en la cultura clásica que generó importantes cambios en el arte, la educación y la visión del mundo.

republic / república s. forma de gobierno en que el poder está en manos de representantes y líderes elegidos por los ciudadanos.

Restoration / Restauración s. en Inglaterra, período del reinado de Carlos II, después del colapso del gobierno de Oliver Cromwell.

reunification / reunificación s. proceso de unir dos elementos que estaban separados, como la reunificación de Alemania oriental y Alemania occidental en 1990.

romanticism / romanticismo s. movimiento de principios del siglo 19 en el arte y las ideas que recalca la emoción y la naturaleza, más que la razón y la sociedad.

Roosevelt Corollary / corolario Roosevelt s. ampliación de la doctrina Monroe, emitida por el presidente Theodore Roosevelt en 1904, en que declaró que Estados Unidos tenía el derecho de ejercer “poderes policiales” en el hemisferio occidental.

Rowlatt Acts / Leyes Rowlatt s. leyes, ratificadas en 1919, que los permitían al gobierno británico en India encarcelar a manifestantes por dos años sin juicio.

Royal Road / Camino Real s. carretera de más de 1,600 millas que cruzaba el imperio persa, desde Susa en Persia hasta Sardes en Anatolia.

Russification / rusificación s. proceso que obliga a todos los grupos étnicos a adoptar la cultura rusa en el imperio ruso.

Russo-Japanese War / Guerra Ruso-Japonesa s. conflicto de 1904–1905 entre Rusia y Japón, causada por el interés de los dos países de dominar Manchuria y Corea.

S

sacrament / sacramento s. una de las ceremonias cristianas en que se trasmite la gracia de Dios a los creyentes.

Safavid / safávido s. miembro de una dinastía musulmana shi'a que construyó un imperio en Persia del siglo 16 al 18.

Sahel s. región africana a lo largo de la frontera sur del Sahara.

salon / salón s. reunión social de intelectuales y artistas, como las que celebraban en sus hogares señoras acaudaladas de París y otras ciudades europeas durante la Ilustración.

SALT s. Conversaciones para la Limitación de Armas Estratégicas: serie de reuniones durante la década de 1970 en que líderes de Estados Unidos y la Unión Soviética acordaron limitar el número de armas nucleares de sus países.

Salt March / Marcha de la Sal s. manifestación pacífica en 1930 en India ocasionada por las Leyes de la Sal; Mohandas Gandhi condujo a sus seguidores, caminando 240 millas al mar, donde hicieron su propia sal del agua de mar evaporada.

samurai s. guerrero profesional que servía a los nobles en el Japón feudal.

sans-culottes s. en la Revolución Francesa, grupo político radical de parisienses asalariados y pequeños comerciantes que anhelaban más voz en el gobierno, bajas de precios y fin a la escasez de alimentos.

satrap / sátrapa s. gobernador de una provincia en el imperio persa.

savanna / sabana s. planicie con pastizales.

Schlieffen Plan / Plan Schlieffen s. plan militar alemán al comienzo de la I Guerra Mundial, que preveía que Alemania derrotaría rápidamente a Francia y después atacaría a Rusia en el este.

scholastics / escolásticos s. académicos que se reunían y enseñaban en las universidades medievales de Europa.

scientific method / método científico s. procedimiento lógico para reunir información sobre el mundo natural, en que se usa experimentación y observación para poner a prueba hipótesis.

Scientific Revolution / Revolución Científica s. profundo cambio en el pensamiento europeo que comenzó a mediados del siglo 16, en que el estudio del mundo natural se caracterizó por cuidadosa observación y cuestionamiento de teorías aceptadas.

scorched-earth policy / política de arrasamiento de campos s. práctica de quemar campos de cultivo y de matar ganado durante la guerra para que el enemigo no pueda vivir de las tierras.

scribe / escriba s. profesional especializado en llevar registros en las civilizaciones tempranas.

secede / seceder v. retirarse formalmente de una asociación o alianza.

secular *adj.* relacionado con lo mundano más que con los asuntos espirituales.

segregation / segregación *s.* separación legal o social de gente de diferentes razas.

self-determination / autodeterminación *s.* libertad de un pueblo para decidir libremente la forma de gobierno que desea.

Seljuks / seljuks *s.* grupo turco que emigró al imperio abasida en el siglo 10 y estableció su propio imperio en el siglo 11.

senate / senado *s.* en la antigua Roma, organismo supremo de gobierno formado inicialmente sólo por aristócratas.

sepoy / cipayo *s.* soldado hindú bajo el mando británico.

Sepoy Mutiny / Motín de Cipayos *s.* rebelión de 1857 de soldados hindúes y musulmanes contra los británicos en India.

serf / siervo *s.* campesino medieval legalmente obligado a vivir en los dominios de un señor.

Seven Years' War / Guerra de los Siete Años *s.* conflicto en Europa, Norteamérica e India de 1756 a 1763, en que las fuerzas de Inglaterra y Prusia lucharon con las de Austria, Francia, Rusia y otros países.

shah / sha *s.* monarca hereditario de Irán.

shari'a *s.* conjunto de leyes que rigen la vida de los musulmanes.

Shi'a / shi'a *s.* rama del islam que reconoce a los primeros cuatro califas como legítimos sucesores de Mahoma.

Shinto / shintoísmo *s.* religión oriunda de Japón.

Shiva *s.* dios hindú considerado destructor del mundo.

"shock therapy" / terapia de shock *s.* programa económico implementado en Rusia por Boris Yeltsin en la década de 1990, que implicó un cambio abrupto de una economía de mando a una economía de mercado libre.

shogun / shogún *s.* en el Japón feudal, jefe militar supremo que regía en nombre del emperador.

Sikh / sikh *s.* miembro de un grupo religioso no violento cuyas creencias combinaban elementos del budismo, el hinduismo y el sufismo.

Silk Roads / Ruta de la Seda *s.* sistema de antiguas rutas de las caravanas por Asia central, por las que se transportaban seda y otros productos comerciales.

simony / simonía *s.* venta o compra de una posición en una iglesia cristiana.

skepticism / escepticismo *s.* filosofía basada en la noción de que nada puede saberse con certeza.

slash-and-burn farming / agricultura de tala y quema *s.* método agrícola de desbrozar terrenos talando y quemando árboles y pastos, cuyas cenizas sirven como fertilizante.

Slavs / eslavos *s.* pueblo de los bosques al norte del mar Negro, origen de muchos pueblos de la Europa oriental de nuestros días.

social contract / contrato social *s.* acuerdo mediante el cual el pueblo define y limita sus derechos individuales, creando así una sociedad o gobierno organizados.

Social Darwinism / darwinismo social *s.* aplicación de las teorías de Charles Darwin sobre la evolución y la "sobrevivencia del más apto" a las sociedades humanas, particularmente como justificación para la expansión imperialista.

socialism / socialismo *s.* sistema económico en el cual los factores de producción son propiedad del pueblo y se administran para el bienestar de todos.

Solidarity / Solidaridad *s.* sindicato polaco de trabajadores que presentó la principal fuerza de oposición al gobierno comunista en Polonia en la década de 1980.

Songhai *s.* imperio de África occidental que conquistó Malí y controló el comercio desde el siglo 15 hasta 1591.

soviet *s.* consejo local de representantes formado en Rusia después de la caída del zar Nicolás II.

Spanish-American War / Guerra Hispano-Americana *s.* conflicto de 1898 entre Estados Unidos y España, en que Estados Unidos apoyó la lucha de independencia cubana.

specialization / especialización *s.* desarrollo de conocimientos para realizar determinado trabajo, como comerciar o llevar registros.

sphere of influence / esfera de influencia *s.* región extranjera en que una nación controla el comercio y otras actividades económicas.

standard of living / nivel de vida *s.* calidad de la vida de una persona o población que se mide conforme a los bienes, servicios y lujos que tiene a su disposición.

stateless societies / sociedades sin Estado *s.* grupos culturales en los que la autoridad es compartida por linajes de igual poder, en vez de ser ejercida por un gobierno central.

steppes / estepas *s.* llanuras secas de pastizales.

strike / huelga *s.* paro de trabajo para obligar al patrón a acceder a ciertas demandas.

stupa *s.* estructuras de piedra en forma de cúpula, construidas sobre reliquias budistas sagradas.

subcontinent / subcontinente s. gran masa que forma una parte claramente diferenciada de un continente.

Suez Canal / canal de Suez s. canal marítimo que une al mar Rojo y al golfo de Suez con el mar Mediterráneo, cuya construcción terminó en 1869.

suffrage / sufragio s. derecho al voto.

Sufi / sufí s. musulmán que busca contacto directo con Dios por medio del misticismo.

sultan / sultán s. “jefe supremo” o “el que tiene poder”; título de los gobernantes otomanos durante el auge del imperio otomano.

Sunna / sunna s. modelo islámico de vida que se basa en las enseñanzas y vida de Mahoma.

Sunni / sunni s. rama del islam que reconoce a Alí y a sus descendientes como sucesores legítimos de Mahoma.

surrealism / surrealismo s. movimiento artístico del siglo 20 que se concentra en el inconsciente.

sustainable growth / crecimiento

sostenido s. desarrollo económico que satisface las necesidades de la población pero preserva el entorno y conserva recursos para futuras generaciones.

Swahili / suahili s. lengua bantú con influencias árabes que se usa en África oriental y central.

T

Taiping Rebellion / Rebelión Taiping s. rebelión a mediados del siglo 19 contra la dinastía Qing en China, encabezada por Hong Xiuquan.

Taj Mahal s. bella tumba en Agra, India, construida por el emperador mogol Shah Jahan para su esposa Mumtaz Mahal.

Taliban / Talibán s. grupo musulmán conservador que tomó el poder en Afganistán después de que la Unión Soviética retiró sus tropas; expulsado por el ejército estadounidense en diciembre de 2001 por darles amparo a sospechosos de terrorismo.

Tamil / tamil o tamul s. idioma del sur de India; grupo que habla dicho idioma.

technology / tecnología s. formas de aplicar conocimientos, herramientas e inventos para satisfacer necesidades.

Tennis Court Oath / Juramento de la Cancha de Tenis s. promesa hecha por los miembros de la Asamblea Nacional de Francia en 1789 de permanecer reunidos hasta que elaboraran una nueva constitución.

terrace / cultivo en andenes/cultivo en terrazas s. en Aksum, una técnica nueva para cultivar la tierra, utilizando campos horizontales a manera de peldaños, cortados en laderas o pendientes de montañas, para retener agua y reducir la erosión.

terrorism / terrorismo s. uso de la fuerza o de amenazas para presionar a personas o gobiernos a que cambien sus políticas.

theocracy / teocracia s. 1. gobierno en el cual se ve al gobernante como una figura divina. 2. gobierno controlado por líderes religiosos.

theory of evolution / teoría de la evolución s. concepto propuesto por Charles Darwin en 1859 de que las especies de plantas y animales surgen debido a un proceso de selección natural.

theory of relativity / teoría de la relatividad s. ideas de Albert Einstein acerca de la interrelación entre el tiempo y el espacio, y entre la energía y la materia.

Theravada s. secta del budismo que se adhiere al énfasis original de Buda en la estricta disciplina espiritual.

Third Reich / Tercer Reich s. Tercer Imperio Alemán establecido por Adolfo Hitler en la década de 1930.

Third Republic / Tercera República s. república establecida en Francia después de la caída de Napoleón III; acabó con la ocupación alemana de Francia durante la II Guerra Mundial.

Third World / Tercer Mundo s. durante la Guerra Fría, naciones que no se aliaron ni con Estados Unidos ni con la Unión Soviética.

Thirty Years' War / Guerra de los Treinta Años s. conflicto europeo de 1618 a 1648 por cuestiones religiosas, territoriales y de poder entre familias reinantes.

three-field system / sistema de tres campos s. sistema agrícola de la Europa medieval en que las tierras de cultivo se dividían en tres campos de igual tamaño y cada uno se sembraba sucesivamente con un cultivo de invierno, un cultivo de primavera y el tercero se dejaba sin cultivar.

Tiananmen Square / Plaza Tiananmen s. plaza pública en Beijing, China; sede en 1989 de un enorme levantamiento estudiantil en favor de reformas democráticas.

tithe / diezmo s. pago de una familia a la Iglesia de la décima parte de sus ingresos.

Tokugawa Shogunate / shogunato

Tokugawa s. dinastía de shogúns que gobernó un Japón unificado de 1603 a 1867.

Torah s. cinco primeros libros de la Biblia hebrea, los más sagrados de la tradición judía.

totalitarianism / totalitarismo s. gobierno que controla todo aspecto de la vida pública y privada.

total war / guerra total s. conflicto en el que los países participantes dedican todos sus recursos a la guerra.

totems / tótemes s. animales u otros objetos naturales que sirven de símbolo de unidad de clanes u otros grupos.

tournament / torneo s. justa deportiva entre grupos de caballeros.

tragedy / tragedia s. obra dramática seria profunda acerca de la caída de un personaje heroico o noble.

Treaty of Kanagawa / Tratado de Kanagawa s. acuerdo de 1854 entre Estados Unidos y Japón, que abrió dos puertos japoneses a los barcos de Estados Unidos y le permitió abrir una embajada en Japón.

Treaty of Tordesillas / Tratado de Tordesillas s. acuerdo de 1494 entre Portugal y España que estableció que las tierras descubiertas al oeste de una línea imaginaria en el océano Atlántico pertenecerían a España y las tierras al este pertenecerían a Portugal.

Treaty of Versailles / Tratado de Versalles s. acuerdo de paz firmado por Alemania y los Aliados después de la I Guerra Mundial.

trench warfare / guerra de trincheras s. forma de guerra en la que dos ejércitos contrincantes luchan detrás de trincheras cavadas en el campo de batalla.

triangular trade / triángulo comercial s. red comercial trasatlántica que transportaba esclavos y productos entre África, Inglaterra, Europa continental, el Caribe y las colonias de Norteamérica.

tribune / tribuno s. en la antigua Roma, funcionario elegido por los plebeyos para proteger sus derechos.

tribute / tributo s. pago de una potencia más débil a una potencia más fuerte para obtener una garantía de paz y seguridad.

Triple Alliance / Triple Alianza s. 1. asociación de las ciudades Estado de Tenochtitlan, Texcoco y Tlacopan, que dio origen al imperio azteca. 2. alianza militar establecida entre Alemania, Austro-Hungría e Italia antes de la I Guerra Mundial.

Triple Entente / Triple Entente s. alianza militar entre Gran Bretaña, Francia y Rusia establecida antes de la I Guerra Mundial.

triumvirate / triunvirato s. en la Roma antigua, grupo de tres líderes que compartían el control del gobierno.

Trojan War / Guerra de Troya s. guerra, aproximadamente en 1200 a.C., en que un ejército al mando de reyes micénicos atacó la ciudad comercial independiente de Troya, ubicada en Anatolia.

troubadour / trovador s. poeta y músico medieval que viajaba de un lugar a otro para divertir con sus cantos de amor cortésano.

Truman Doctrine / Doctrina Truman s. política estadounidense de dar ayuda económica y militar a las naciones libres amenazadas por oponentes internos o externos, anunciada por el presidente Harry Truman en 1947.

tyrant / tirano s. en la antigua Grecia, individuo poderoso que ganaba el control del gobierno de una ciudad Estado apelando al apoyo de los pobres.

U

Umayyads / omeyas s. dinastía que gobernó el imperio musulmán del 661 al 750 d.C. y después estableció un reino en al-Andalus.

union / sindicato s. asociación de trabajadores formada para negociar mejores salarios y condiciones de trabajo.

United Nations / Organización de las Naciones Unidas (ONU) s. organización internacional fundada en 1945 con el propósito de ofrecer seguridad a las naciones del mundo.

Universal Declaration of Human Rights / Declaración Universal de Derechos Humanos s. declaración en que la ONU proclamó en 1948 que todos los seres humanos tienen derecho a la vida, la libertad y la seguridad.

unrestricted submarine warfare / guerra submarina irrestricta s. uso de submarinos para hundir sin alerta previa cualquier barco (incluso barcos neutrales y de pasajeros sin armamento) que se encuentre en aguas enemigas.

urbanization / urbanización s. crecimiento de ciudades y migración hacia ellas.

U.S.A. Patriot Act / Ley Patriota de E.U.A. s. proyecto de ley antiterrorista de 2001 que hizo más fuerte los derechos gubernamentales para detener a extranjeros sospechosos de terrorismo y para procesar crímenes terroristas.

U.S. Civil War / Guerra Civil de E.U.A. s. conflicto entre los estados del Norte y el Sur de Estados Unidos desde 1861 a 1865, sobre el asunto de la esclavitud.

utilitarianism / utilitarismo s. teoría, propuesta por Jeremy Bentham a fines del siglo 18, de que las acciones del gobierno sólo son útiles si promueven el mayor bien para el mayor número de personas.

Utopia / Utopía s. tierra imaginaria descrita por Tomás Moro en su libro del mismo nombre; lugar ideal.

V

vassal / vasallo s. en la Europa feudal, persona que recibía un dominio (tierras) de un señor a cambio de su promesa de lealtad y servicios.

Vedas s. cuatro colecciones de escritos sagrados secretos, realizados durante la etapa temprana del asentamiento ario en India.

vernacular s. lenguaje común y corriente de la gente de una región o país.

Vietcong s. grupo de guerrilleros comunistas que, con la ayuda de Vietnam del Norte, pelearon contra el gobierno de Vietnam del Sur durante la Guerra de Vietnam.

Vietnamization / vietnamización s. estrategia del presidente de E.U.A. Richard Nixon para terminar con la participación en la Guerra de Vietnam, mediante el retiro gradual de tropas estadounidenses y su reemplazo con fuerzas survietnamitas.

Vishnu / Visnú s. dios hindú considerado responsable de conservar al mundo.

vizier / visir s. primer ministro de un reino o imperio musulmán.

W

War of the Spanish Succession / Guerra de Sucesión Española s. conflicto de 1701 a 1713 en que varios Estados europeos lucharon para impedir que la familia Borbón controlara a España, como a Francia.

Warsaw Pact / Pacto de Varsovia s. alianza militar formada en 1955 por la Unión Soviética y siete países de Europa oriental.

Weimar Republic / República de Weimar s. república establecida en Alemania en 1919 que acabó en 1933.

Western Front / Frente Occidental s. en la I Guerra Mundial, región del norte de Francia donde peleaban las fuerzas de los Aliados y de las Potencias Centrales.

westernization / occidentalización s. adopción de las instituciones sociales, políticas o económicas del Occidente, especialmente de Europa o Estados Unidos.

Y

yin and yang / yin y yang s. en China, dos poderes que gobiernan los ritmos naturales de la vida; el yang representa las cualidades masculinas en el universo y el yin las femeninas.

Yoruba / yoruba s. pueblo del África occidental que formó varios reinos en lo que hoy es Benin y el sur de Nigeria.

Z

Zapotec / zapoteca s. civilización mesoamericana centrada en el valle de Oaxaca de lo que hoy es México.

ziggurat / zigurat s. estructura de gradas en forma de pirámide, que formaba parte de un templo sumerio.

Zionism / sionismo s. movimiento fundado en la década de 1890 para promover el establecimiento de una patria judía en Palestina.

Thuật ngữ tiếng Việt

Phần Thuật ngữ là một danh sách theo vần ABC gồm nhiều những từ ngữ chủ chốt từ các chương, cùng với nghĩa của chúng. Các định nghĩa được liệt kê trong Phần Thuật ngữ là những định nghĩa được áp dụng cho cách sử dụng các từ trong sách này. Phần Thuật ngữ còn có phần nói cho từng từ. Các chữ viết tắt sau đây được sử dụng:

tt. = tính từ

dt. = danh từ

đt. = động từ

A

Abbasids dt. một triều đại đã trị vì phần nhiều Đế Quốc Hồi giáo từ năm 750 đến 1258 sau công nguyên.

Aborigine / Thổ dân dt. một thành viên của bất cứ bộ tộc bản xứ nào của Úc.

absolute monarch / quân chủ chuyên chế dt. một vị vua hay nữ hoàng có quyền lực không hạn chế và tìm cách kiểm soát mọi mặt hoạt động của xã hội.

acropolis / vệ thành dt. một đỉnh đồi được gia cố ở một thành phố Hy Lạp cổ.

Aksum dt. một vương quốc châu Phi, ở nơi mà ngày nay là Ethiopia và Eritrea, đã đạt đến đỉnh cao quyền lực ở thế kỷ thứ tư sau công nguyên.

al-Andalus dt. một khu vực do người Hồi giáo cai trị ở nơi mà ngày nay là Tây Ban Nha, được thành lập vào thế kỷ thứ tám sau công nguyên.

Allah / Thánh Allah dt. Chúa (một từ A Rập, được dùng chủ yếu trong đạo Hồi).

Allies / Đồng Minh dt. trong Chiến tranh Thế giới thứ nhất, các quốc gia Anh, Pháp, và Nga, cùng với các quốc gia khác chiến đấu bên phía họ; cũng là, nhóm các quốc gia — gồm Anh, Liên Xô và Hoa Kỳ — chống lại phe Cường Quốc Trục trong Chiến tranh Thế giới thứ hai.

Almohads dt. một nhóm các nhà cải cách Hồi giáo đã lật đổ triều đại Almoravid và thành lập một đế chế ở Bắc Phi và nam Tây Ban Nha ở thế kỷ 12 sau công nguyên.

Almoravids dt. một nhóm tín đồ Hồi giáo đã thành lập một đế chế ở Bắc Phi và nam Tây Ban Nha trong thế kỷ 11 sau công nguyên.

Amritsar Massacre / cuộc Thảm sát Amritsar dt. vụ lính anh giết chết gần 400 người Da Đỏ bị tập trung tại Amritsar để phản đối các Đạo luật Rowlatt.

Anabaptists / sự tái rửa tội dt. trong Phong trào Cải cách, một nhóm Tin Lành tin vào việc rửa tội cho chỉ những người đủ tuổi để quyết định theo Thiên Chúa và tin vào việc tách rời của nhà thờ và nhà nước.

Anasazi dt. một bộ tộc Thổ dân Mỹ thời kỳ đầu, sống ở vùng Tây Nam nước Mỹ.

Anatolia dt. bán đảo thuộc Tây Nam Á hiện nay thuộc phần châu Á của Thổ Nhĩ Kỳ — còn gọi là Tiểu Á.

Angkor Wat dt. một tổ hợp đền đài được xây dựng dưới Đế chế Khmer và chuyên về vị thần Hindu là Vishnu.

Anglican / Anh giáo tt. có quan hệ với Giáo hội Anh.

animism / thuyết duy linh dt. niềm tin rằng các linh hồn được thể hiện trong động vật, thực vật, và các vật thể tự nhiên khác.

annexation / sự thôn tính dt. việc thêm một vùng vào phần lãnh thổ của một đơn vị hành chính sẵn có.

annul / bãi bỏ dt. hủy bỏ hoặc đánh dấu chấm hết.

anti-Semitism / chống lại Semit dt. định kiến đối với người Do Thái.

apartheid dt. một chính sách của Nam Phi hoàn toàn phân chia hợp pháp các chủng tộc, bao gồm việc cấm toàn bộ các sự tiếp xúc giữa người da đen và da trắng.

apostle / tông đồ của chúa dt. một trong những người theo chúa Jesus, giảng đạo và truyền bá việc giảng dạy của mình.

appeasement / thỏa hiệp vô nguyên tắc dt. sự nhượng bộ đối với kẻ gây hấn để nhằm tránh chiến tranh.

aqueduct / ống dẫn nước dt. một ống dẫn hoặc mương được xây dựng để đưa nước vào các vùng dân cư.

aristocracy / chế độ quý tộc dt. một chính phủ trong đó quyền lực nằm trong tay một tầng lớp cai trị cha truyền con nối hoặc giới quý tộc.

armistice / sự đình chiến dt. một thỏa hiệp ngừng giao tranh.

artifact / đồ nhân tạo dt. một đồ vật do con người làm, như là một công cụ, vũ khí, hoặc món đồ nữ trang.

artisan / thợ thủ công dt. một nhân công lành nghề, chẳng hạn một thợ dệt hay thợ đồ gốm, người làm đồ vật bằng tay.

Aryans dt. 1. một dân tộc Ấn-Âu, khoảng năm 1500 trước công nguyên, bắt đầu di cư đến tiểu lục địa Ấn Độ. 2. đối với Đức Quốc xã, các dân tộc Đức tạo thành một "chủng tộc thượng đẳng."

assembly line / dây chuyền lắp ráp dt. trong một phân xưởng, một sự sắp xếp trong đó một sản phẩm được chuyển từ công nhân này đến công nhân khác, trong đó mỗi người làm một thao tác duy nhất trong việc sản xuất sản phẩm đó.

**The Chinese Glossary cannot
be displayed electronically.
Please refer to your print resource book.**

assimilation / sự hòa nhập dt. 1. việc một dân tộc bị chinh phục chấp nhận một nền văn hóa của kẻ đi chinh phục. 2. một chính sách trong đó một quốc gia bắt ép hay khuyến khích một dân tộc lệ thuộc phải chấp nhận các thể chế và phong tục của nó.

Assyria dt. một vương quốc Tây Nam Á đã kiểm soát một đế chế lớn từ khoảng năm 850 đến 612 trước công nguyên.

Atlantic Charter / Hiến Chương Đại Tây Dương dt. một bản công bố các nguyên tắc được ban hành vào tháng Tám năm 1941 bởi Thủ Tướng Anh Winston Churchill và Tổng Thống Mỹ Franklin Roosevelt, theo đó kế hoạch hòa bình của phe Đồng Minh vào cuối Chiến tranh Thế giới thứ hai được dựa vào đó.

Atlantic slave trade / trao đổi nô lệ Đại Tây Dương dt. việc mua, vận chuyển, và bán người châu Phi để làm việc ở châu Mỹ.

autocracy / chế độ chuyên quyền dt. một chính quyền trong đó người cai trị có quyền lực không giới hạn và sử dụng nó với một thái độ độc đoán.

Axis Powers / các Cường Quốc Trục dt. trong Chiến tranh Thế giới thứ hai, các quốc gia Đức, Ý và Nhật, đã hình thành một liên minh năm 1936.

ayllu dt. một xã hội Inca, một cộng đồng hoặc gia tộc nhỏ mà các thành viên làm việc cùng nhau vì lợi ích chung.

B

balance of power / cán cân quyền lực dt. một hoàn cảnh chính trị trong đó không có một quốc gia nào đủ mạnh để cho thấy một mối đe dọa đối với các quốc gia khác.

Balkans / vùng Balkan dt. vùng thuộc đông-nam châu Âu hiện bao gồm Hy Lạp, Albania, Bulgaria, Romania, phần châu Âu của Thổ Nhĩ Kỳ, và các nước cộng hòa trước đây thuộc Nam Tư.

Bantu-speaking peoples / các dân tộc nói tiếng Bantu dt. những người nói một nhóm ngôn ngữ liên quan mà bắt đầu khoảng 2.000 năm trước, di cư từ Tây Phi đến phần lớn nửa phía nam của châu Phi.

baroque / theo lối baroque tt. liên quan đến một phong cách hoa mỹ, trang trọng đặc trưng trong hội họa, âm nhạc và kiến trúc châu Âu trong thập niên 1600 và đầu thập niên 1700.

barter / đổi chác dt. một hình thức mậu dịch trong đó người ta đổi hàng hóa và dịch vụ mà không sử dụng tiền.

Battle of Britain / Trận chiến Anh Quốc dt. một loạt các trận đánh giữa không lực Đức và Anh để giành quyền kiểm soát nước Anh vào năm 1940-1941.

Battle of Guadalcanal / Trận Guadalcanal dt. một trận đánh năm 1942-1943 trong Chiến tranh Thế giới thứ hai, trong đó quân đội Đồng Minh đuổi các lực lượng Nhật khỏi đảo Guadalcanal thuộc Thái Bình Dương.

Battle of Midway / Trận Midway dt. một trận đánh dưới biển và trên không năm 1942 trong Chiến tranh Thế giới thứ hai, trong đó các lực lượng Mỹ đánh bại quân Nhật ở trung tâm Thái Bình Dương.

Battle of Stalingrad / Trận Stalingrad dt. một trận chiến năm 1942-1943 trong Chiến tranh Thế giới thứ hai, trong đó các lực lượng Đức bị đánh bại trong mưu toan chiếm lĩnh thành phố Stalingrad ở Liên Xô.

Battle of the Bulge / Trận Đáy tàu, dt. một trận đánh năm 1944-1945 trong đó quân Đồng minh đẩy lui cuộc tấn công lớn cuối cùng trong chiến tranh của quân Đức trong Chiến tranh Thế giới thứ hai.

Battle of Trafalgar / Trận Trafalgar dt. một trận thủy chiến năm 1805 trong đó các lực lượng của Napoleon bị đánh bại bởi một đạo quân Anh dưới sự chỉ huy của Horatio Nelson.

Benin dt. một vương quốc xuất hiện gần châu thổ Sông Niger trong những năm 1300 và trở thành một nhà nước Tây Phi chính yếu trong những năm 1400.

Beringia / eo Bering dt. một cầu đất cổ mà những người châu Mỹ đầu tiên được cho rằng đã vượt qua để di cư từ châu Á đến châu Mỹ.

Berlin Conference of 1884-85 / Hội Nghị Berlin năm 1884-85 dt. một cuộc họp tại đó đại diện của các quốc gia châu Âu đồng ý về luật lệ dành cho sự chiếm đóng thuộc địa của châu Âu đối với châu Phi.

Bill of Rights / Đạo luật Nhân Quyền dt. mười tu chính án đầu tiên cho bản Hiến pháp Hoa Kỳ, bảo vệ các quyền cơ bản và quyền tự do của công dân.

bishop / giám mục dt. một viên chức Thiên Chúa giáo cao cấp giám sát một số nhà thờ địa phương.

blitzkrieg / chiến tranh chớp nhoáng dt. một loại chiến sự trong đó các cuộc tấn công bất ngờ với những máy bay di chuyển nhanh được theo sau bởi các cuộc tấn công ồ ạt với các lực lượng bộ binh.

blockade / sự phong tỏa dt. việc sử dụng binh lính hay tàu để ngăn cản việc chuyên chở thương mại không cho ra vào một thành phố hay một vùng.

Boer dt. một dân thuộc địa Hà Lan ở Nam Phi.

Boer War / Chiến tranh Boer dt. một cuộc xung đột kéo dài từ 1899 đến 1902, trong đó người Boers và người Anh giao tranh giành quyền kiểm soát lãnh thổ tại Nam Phi.

Bolsheviks / cộng sản Liên Xô dt. một nhóm những người cách mạng Nga theo chủ nghĩa Mác đã nắm quyền kiểm soát chính phủ Nga tháng Mười Một năm 1917.

Boxer Rebellion / Cuộc Nổi dậy Nghĩa Hòa Đoàn dt. một cuộc khởi nghĩa năm 1900 tại Trung Quốc, nhằm chấm dứt ảnh hưởng của nước ngoài tại Trung Quốc.

boyars dt. quý tộc địa chủ tại Nga.

Brahma dt. chúa của đạo Hindu được cho là tạo ra thế giới.

Brahmin / Bà La Môn dt. trong xã hội Aryan, một thành viên của tầng lớp xã hội tạo bởi các tu sĩ.

brinkmanship / bờ vực chiến tranh dt. một chính sách đe dọa gây chiến tranh để phản ứng lại bất cứ sự gây hấn nào của địch.

Bronze Age / Thời Đại Đồng dt. một thời kỳ trong lịch sử loài người, bắt đầu khoảng năm 3000 trước công nguyên tại một số vùng, khi đó người ta bắt đầu dùng đồng, thay vì đồng đỏ hay đá, để tạo đáng các công cụ và vũ khí.

bubonic plague / dịch hạch dt. một bệnh chết người lan tràn khắp châu Á và châu Âu ở giữa thế kỷ 14, giết chết hàng nhiều triệu người.

bureaucracy / bộ máy quan liêu dt. một hệ thống các phòng ban và cơ quan được thành lập để thực thi công việc của chính quyền.

burgher / dân tỉnh dt. một người dân thị tứ thời trung cổ.

Bushido / Võ Sĩ Đạo dt. luật lệ nghiêm khắc về cách cư xử được các chiến binh samurai ở Nhật làm theo.

C

cabinet / nội các dt. một nhóm các cố vấn hoặc bộ trưởng được lực chọn bởi người đứng đầu một nước để giúp đưa ra các quyết định của chính phủ.

caliph / vua Hồi giáo dt. một nhà lãnh đạo chính trị và tôn giáo tối cao trong một chính phủ Hồi giáo.

calligraphy / thư pháp dt. nghệ thuật viết chữ đẹp.

Calvinism / thuyết Calvin dt. một thể chế giảng dạy tôn giáo dựa trên các ý tưởng của nhà cải cách John Calvin.

Camp David Accords / các Hòa Ước Trại David dt. hiệp ước ký kết đầu tiên giữa Israel và một nước Ả Rập, trong đó tổng thống Ai Cập Anwar Sadat nhìn nhận Israel là một nhà nước hợp pháp và thủ tướng Israel Menachem Begin đồng ý trả Bán đảo Sinai cho Ai Cập.

canon law / luật giáo hội dt. thực thể luật pháp cai quản việc thực thi tôn giáo của một giáo hội Thiên Chúa.

capitalism / chủ nghĩa tư bản dt. một hệ thống kinh tế dựa trên sở hữu tư nhân và trên sự đầu tư tiền vào các dự án kinh doanh để kiếm lợi nhuận.

Carolingian dynasty / triều đại Carolingia dt. một triều đại các nhà cai trị Frankish, kéo dài từ năm 751 đến 987 sau công nguyên.

caste / giai cấp dt. một trong bốn tầng lớp nhân dân trong hệ thống xã hội của người Aryan định cư ở Ấn Độ — tư sĩ, chiến binh, nông dân hoặc thương nhân, và người lao động hoặc thợ thủ công không phải người Aryan.

Catholic Reformation / Cải cách Cơ đốc giáo dt. một phong trào thế kỷ 16 trong đó Giáo Hội Thiên Chúa La Mã tìm cách thay đổi để phản ứng lại Phong trào Cải cách Tin Lành.

caudillo / lãnh tụ dt. một nhà độc tài quân sự của một nước Mỹ Latin.

centralized government / chính quyền tập trung dt. một chính quyền trong đó quyền lực được tập trung vào một nhà cầm quyền trung ương mà các chính quyền địa phương lệ thuộc vào.

Central Powers / các Cường Quốc Trung Tâm dt. trong Chiến tranh Thế giới thứ nhất, các quốc gia Đức và Áo-Hung, cùng với các quốc gia khác chiến đấu bên phe này.

Chaldeans dt. một dân tộc Tây Nam Á đã góp phần tiêu diệt Đế chế Assyria.

Chartist movement / phong trào Hiến Chương dt. ở nước Anh thế kỷ 19, những thành viên của tầng lớp lao động đòi hỏi cải cách trong Nghị Viện và trong bầu cử, bao gồm quyền bầu cử cho mọi người.

Chavín dt. nền văn minh chính yếu đầu tiên của Nam Mỹ, phồn thịnh ở vùng cao nguyên mà ngày nay là Peru từ khoảng năm 900 đến 200 trước công nguyên.

checks and balances / kiểm tra và cân đối dt. các tiêu chuẩn đặt ra để ngăn bất cứ nhánh nào của chính quyền khỏi lấn át các nhánh khác.

chivalry / tinh thần thượng võ dt. một đạo lý về cách cư xử của các hiệp sĩ ở châu Âu thời trung cổ, nhấn mạnh các lý tưởng như lòng can đảm, lòng trung thành và sự công hiến.

CIS dt. Cộng đồng các Quốc gia Độc lập — một hiệp hội lỏng lẻo các nước cộng hòa trước đây thuộc Liên Xô, được thành lập sau sự tan rã của Liên bang Xô viết.

city-state / nhà nước-đô thị dt. một thành phố và các vùng phụ cận có chức năng như một đơn vị hành chính độc lập.

civil disobedience / sự bất tuân của thường dân dt. một sự từ chối công khai và có chủ ý không tuân theo một luật được xem là bất công.

civilization / nền văn minh dt. một hình thức văn hóa được đặc trưng bởi các thành phố, những người lao động chuyên biệt, các thể chế phức hợp, ghi chép sử ký, và công nghệ tiên tiến.

civil service / dịch vụ dân sự dt. các bộ phận hành chính của một chính quyền — đặc biệt là những nơi tuyển dụng nhân viên dựa trên thành tích thi cử của họ.

civil war / nội chiến dt. một cuộc xung đột giữa hai nhóm chính trị trong cùng một đất nước.

clan / dòng họ dt. một nhóm người xuất thân từ một tổ tiên chung.

classical art / nghệ thuật cổ điển dt. nghệ thuật của Hy Lạp và La Mã cổ đại, trong đó nhấn mạnh sự hòa hợp, trật tự và sự cân đối.

clergy / tăng lữ dt. một tập thể các viên chức thực hiện các dịch vụ tôn giáo — chẳng hạn các tu sĩ, mục sư hay giáo sĩ.

cloning / nhân bản vô tính dt. việc tạo ra những động vật hay thực vật giống về mặt di truyền so với một động vật hay thực vật đang sống.

coalition government / chính phủ liên hiệp dt. một chính phủ được kiểm soát bởi một liên minh tạm thời gồm nhiều đảng phái chính trị.

codex / sách cầm tay dt. một quyển sách với những trang có thể lật được, như quyển sách bạn đang đọc đây.

Cold War / Chiến tranh Lạnh dt. tình trạng thù địch về ngoại giao giữa Hoa Kỳ và Liên Xô trong những thập niên sau Chiến tranh Thế giới thứ hai.

collective bargaining / mặc cả tập thể dt. thương lượng giữa công nhân và giới chủ lao động.

collective farm / nông trang tập thể dt. một trang trại lớn do chính phủ sở hữu được hình thành bằng cách kết hợp nhiều trang trại nhỏ.

colony / thuộc địa dt. một vùng đất được kiểm soát bởi một quốc gia ở xa.

Colossus of Rhodes / Tượng Khổng lồ xứ Rhodes dt. một pho tượng Hy Lạp cổ khổng lồ trước đây đứng gần bến cảng Rhodes.

Columbian Exchange / sự Trao đổi Columbus dt. sự chuyển động thực vật và bệnh tật xuất hiện trong thời thuộc địa của châu Âu tại châu Mỹ.

comedy / hài kịch dt. một hình thức khôi hài của kịch nghệ thường gồm các trò hề và châm biếm.

command economy / nền kinh tế chỉ huy dt. một hệ thống kinh tế trong đó chính phủ ra mọi quyết định về kinh tế.

Commercial Revolution / Cách mạng Thương nghiệp dt. sự lan rộng thương mại và kinh doanh đã làm biến đổi các nền kinh tế châu Âu trong các thế kỷ 16 và 17.

common law / thông luật dt. một cơ chế luật thống nhất được hình thành từ việc thống trị của các thẩm phán hoàng gia của Anh, được lưu hành như là căn bản cho luật pháp ở nhiều nước nói tiếng Anh ngày nay, kể cả Hoa Kỳ.

commune / công xã dt. ở Trung Quốc Cộng sản, một nông trang tập thể trong đó một số đồng người làm việc và sinh sống cùng nhau.

Communist Party / Đảng Cộng sản dt. một đảng phái chính trị thực thi các ý tưởng của Karl Marx và V.I. Lenin; nguyên là Đảng Bolshevik Nga.

communism / chủ nghĩa cộng sản dt. một hệ thống kinh tế trong đó tất cả các phương tiện sản xuất — đất đai, hầm mỏ, nhà máy, đường xe lửa, và các doanh nghiệp — được nhân dân sở hữu, tài sản tư nhân không tồn tại, và tất cả hàng hóa và dịch vụ được chia đều.

Concert of Europe / sự Phối hợp của châu Âu dt. một loạt các liên minh giữa các quốc gia châu Âu trong thế kỷ 19, do Thái tử Klemens von Metternich đề xướng để ngăn chặn sự bùng nổ các cuộc cách mạng.

concordat / giáo ước dt. một hiệp ước nghiêm chỉnh — đặc biệt là hiệp ước giữa giáo hoàng và một chính phủ, liên quan đến việc kiểm soát các công việc của Giáo hội.

Congress of Vienna / Hội nghị Vienna dt. một loạt các cuộc họp năm 1814-1815, trong đó các lãnh đạo châu Âu tìm cách thiết lập hòa bình và an ninh lâu dài sau sự thất bại của Napoleon.

Congress Party / Đảng Đại hội dt. một đảng phái chính trị quốc gia chính yếu ở Ấn Độ — còn được biết đến với tên Đảng Quốc Đại Ấn Độ.

conquistadors / kẻ xâm chiếm dt. những người lính, nhà thám hiểm, và những người săn vận may người Tây Ban Nha tham gia vào việc chinh phục châu Mỹ trong thế kỷ 16.

conservatives / người bảo thủ dt. trong nửa đầu thế kỷ 19, những người châu Âu này — chủ yếu là địa chủ và quý tộc giàu có — muốn giữ nguyên các nền quân chủ truyền thống của châu Âu.

constitutional monarchy / quân chủ lập hiến dt. một hệ thống cầm quyền trong đó quyền lực của người cai trị bị hạn chế bằng luật.

consul / quan chấp chính dt. ở chế độ cộng hòa La Mã, một trong hai viên chức có quyền thế lớn được bầu hàng năm để chỉ huy quân đội và chỉ đạo chính quyền.

containment / chính sách ngăn chặn dt. một chính sách đối ngoại của Hoa Kỳ được Tổng thống Harry Truman chấp thuận cuối những năm 1940, theo đó Hoa Kỳ cố gắng chặn đứng sự lan tràn của chủ nghĩa cộng sản bằng cách tạo ra các liên minh và giúp các nước yếu chống lại bước tiến của Liên Xô.

Continental System / Hệ thống Lục địa dt. chính sách của Napoleon nhằm ngăn chặn thương mại giữa Anh và châu Âu lục địa, nhằm tiêu diệt nền kinh tế của Anh.

corporation / tập đoàn dt. doanh nghiệp sở hữu bởi các cổ đông những người chung nhau lợi nhuận nhưng không chịu trách nhiệm cá nhân về những khoản nợ của tập đoàn.

Council of Trent / Hội đồng Trent dt. một cuộc họp của các nhà lãnh đạo Thiên Chúa La Mã, do Giáo Hoàng Paul III để phán quyết về những học thuyết bị các nhà cải cách Tin Lành chỉ trích.

coup d'état / cuộc đảo chính dt. một sự chiếm đoạt bất ngờ quyền lực chính trị ở một quốc gia.

covenant / thỏa ước dt. một sự hứa hẹn hoặc thỏa hiệp qua lại — nhất là một thỏa ước giữa Chúa và người Do Thái như ghi trong Thánh Kinh.

creoles / dân châu Âu sinh tại châu Mỹ dt. trong xã hội thuộc địa Tây Ban Nha, những dân thuộc địa sinh tại Mỹ Latin nhưng cha mẹ là người Tây Ban Nha.

Crimean War / Chiến tranh Crimé dt. một cuộc xung đột, kéo dài từ 1853 đến 1856, trong đó Đế chế Ottoman, với sự chi viện của Anh và Pháp, chặn đứng sự bành trướng của Nga trong vùng Biển Đen.

crop rotation / luân canh dt. hệ thống trong đó mỗi năm trồng một mùa vụ khác ở một cánh đồng để giữ gìn sự phì nhiêu của đất.

Crusade / Thập tự Chinh dt. một trong những cuộc viễn chinh trong đó những chiến binh Thiên Chúa trung cổ tìm cách phục hồi quyền kiểm soát Đất Thánh từ tay người Hồi giáo.

cultural diffusion / sự truyền bá dt. việc lan tỏa các ý tưởng hoặc sản phẩm từ một nền văn hóa sang một nền văn hóa khác.

Cultural Revolution / Cách mạng Văn hóa dt. một cuộc nổi dậy năm 1966-1976 ở Trung Quốc dưới sự lãnh đạo của quân Vệ Binh Đỏ, với mục tiêu thiết lập một xã hội gồm nông dân và công nhân trong đó tất cả đều bình đẳng.

culture / văn hóa dt. lối sống độc đáo của một dân tộc, được thể hiện qua những công cụ, phong tục, nghệ thuật và ý tưởng.

cuneiform / chữ viết hình nêm dt. một hệ thống chữ viết với các ký tự hình nêm, được người Sumeria phát minh khoảng năm 3000 trước công nguyên.

cyberterrorism / khủng bố không gian ảo dt. các cuộc tấn công với động cơ chính trị vào các hệ thống thông tin.

Cyrillic alphabet / bảng chữ cái Cyril dt. một bảng chữ cái để viết các ngôn ngữ Đông Âu, được khởi xướng vào thế kỷ thứ chín sau công nguyên bởi các Thánh Cyril và Methodius.

czar / sa hoàng dt. một hoàng đế Nga (lấy từ danh hiệu La Mã là *Caesar*).

D

daimyo dt. một lãnh chúa phong kiến Nhật người chỉ huy một đạo quân samurai riêng.

Daoism / Đạo dt. một triết lý dựa trên các ý tưởng của nhà tư tưởng Trung Hoa Lão Tử, người dạy rằng người ta nên được dẫn dắt bởi một thế lực vũ trụ gọi là Đạo (đường).

D-Day dt. Ngày 6 tháng Sáu năm 1944 — ngày mà quân Đồng Minh bắt đầu cuộc đổ bộ xuống lục địa châu Âu trong Chiến tranh Thế giới thứ hai.

Declaration of Independence / Tuyên ngôn Độc lập dt. một lời tuyên bố lý do cho sự đoạn tuyệt với Anh của các thuộc địa Mỹ, được chấp thuận bởi Hội nghị Thuộc địa thứ Hai năm 1776.

delta / châu thổ dt. một vùng lầy hình thành bởi chất lắng đọng của phù sa tại cửa một con sông.

demilitarization / phi quân sự hóa dt. một sự giảm bớt khả năng của một nước trong việc tiến hành chiến tranh, có được bằng cách giải tán các lực lượng vũ trang của nước đó và cấm nước đó tiếp nhận vũ khí.

democracy / nền dân chủ dt. một chính phủ được kiểm soát bởi các công dân của nó, hoặc trực tiếp hoặc thông qua các đại diện.

democratization / dân chủ hóa dt. quá trình tạo ra một chính phủ do dân bầu.

Department of Homeland Security / Bộ An ninh Nội vụ dt. cơ quan liên bang Hoa Kỳ được thành lập năm 2002 để điều phối các nỗ lực quốc gia chống khủng bố.

détente / tình hình lỏng lẻo dt. một chính sách giảm bớt những căng thẳng Chiến tranh Lạnh được Hoa Kỳ chấp thuận trong nhiệm kỳ tổng thống của Richard Nixon.

developed nation / quốc gia phát triển dt. một quốc gia có mọi phương tiện cần thiết cho việc sản xuất tiên tiến các mặt hàng được chế tạo.

devshirme dt. dưới Đế chế Ottoman, chính sách lấy trẻ em từ các dân tộc Cơ đốc bị chinh phục để huấn luyện thành binh lính Hồi giáo.

Diaspora / Ly tán dt. sự phân tán người Do Thái khỏi quê hương họ ở Palestine — đặc biệt trong giai đoạn hơn 1.800 năm tiếp sau việc người La Mã phá hủy ngôi Đền Do Thái tại Jerusalem vào năm 70 sau công nguyên.

dictator / nhà độc tài dt. ở La Mã cổ đại, một nhà lãnh đạo chính trị được trao quyền lực tối cao để làm luật và chỉ huy quân đội trong một thời gian giới hạn.

direct democracy / nền dân chủ trực tiếp dt. một chính phủ trong đó các công dân cai trị trực tiếp thay vì thông qua các đại diện.

dissident / người bất đồng chính kiến dt. một đối thủ của các chính sách hay hành động của một chính phủ.

divine right / quyền thiêng liêng dt. quan niệm rằng các nền quân chủ là những đại diện của Chúa trên trái đất và do vậy chỉ trả lời được với Chúa.

domestication / thuần hóa dt. việc thuần dưỡng súc vật để con người sử dụng.

dominion / lãnh thổ tự trị dt. trong Đế chế Anh, một quốc gia (ví dụ Canada) được phép tự cai quản các công việc đối nội.

domino theory / thuyết quân cờ domino dt. ý kiến rằng nếu một quốc gia rơi vào tay Cộng sản, các quốc gia lân cận cũng sẽ rơi vào tay Cộng sản.

Dorians dt. một dân tộc nói tiếng Hy Lạp mà theo truyền thuyết, di cư đến đất liền Hy Lạp sau sự hủy diệt của nền văn minh Mycenae.

Dreyfus affair / vụ việc Dreyfus dt. một cuộc tranh cãi ở Pháp trong những năm 1890, tập trung vào vụ xử và bỏ tù một quân nhân Do Thái, Đại Úy Alfred Dreyfus, người đã bị buộc tội bán bí mật quân sự cho Đức.

Dutch East India Company / Công ty Đông Ấn của Hà Lan dt. một công ty được thành lập bởi người Hà Lan vào đầu thế kỷ 17 để thiết lập và chỉ đạo mậu dịch khắp châu Á.

dynastic cycle / chu kỳ triều đại dt. hình mẫu lịch sử của sự thăng trầm và sự thay thế của các triều đại.

dynasty / triều đại dt. một loạt các nhà cầm quyền từ một gia đình duy nhất.

E

Eastern Front / Mặt trận phía Đông dt. trong Chiến tranh Thế giới thứ nhất, vùng dọc theo biên giới Đức-Nga nơi quân Nga và Serbia đánh nhau với quân Đức, Áo và Thổ.

Edict of Nantes / Chỉ thị Nantes dt. một tuyên bố năm 1598 trong đó vua Pháp Henry đệ Tứ hứa rằng người theo Tin Lành có thể sống trong hòa bình tại Pháp và có thể xây dựng các nơi thờ phụng ở một số thành phố Pháp.

Emancipation Proclamation / Tuyên ngôn Giải phóng dt. một lời tuyên bố được ban hành bởi tổng thống Mỹ Abraham Lincoln năm 1863, khẳng định rằng tất cả nô lệ ở các bang phe miền Nam được tự do.

emerging nation / quốc gia đang nổi bật dt. một quốc gia trong đó quá trình công nghiệp hóa chưa hoàn tất.

émigrés / dân di cư dt. những người rời tổ quốc họ vì lý do chính trị, như các quý tộc và những người khác trốn khỏi nước Pháp trong lúc có các cuộc nổi dậy của nông dân trong cuộc Cách mạng Pháp.

empire / đế chế dt. một đơn vị hành chính trong đó một số dân tộc hoặc đất nước được kiểm soát bởi một người cai trị duy nhất.

enclosure / đất rào dt. một trong những cánh đồng được rào lại hoặc gài lại do các địa chủ giàu có của Anh tạo ra trên đất trước đó có nông dân làng làm việc.

encomienda / đất giao dt. một sự trao đất của Tây Ban Nha cho một người định cư tại châu Mỹ, bao gồm quyền sử dụng Thổ dân châu Mỹ làm nô lệ trên đó.

English Civil War / cuộc Nội chiến Anh dt. một cuộc xung đột kéo dài từ 1642 đến 1649, trong đó những người Thanh giáo ủng hộ Nghị Viện đánh nhau với những người ủng hộ nền quân chủ của Anh.

enlightened despot / bạo chúa sáng mắt ra dt.

một trong những vị vua chúa châu Âu thế kỷ 18 được giác ngộ tư tưởng của Thời đại Ánh sáng để trị vì một cách công bằng và tôn trọng các quyền của thần dân.

enlightenment / sự khai sáng dt. trong đạo Phật, một trạng thái hoàn toàn tự do trong đó người ta hiểu những sự thật cơ bản về vũ trụ.

Enlightenment / phong trào Ánh sáng dt. một phong trào châu Âu thế kỷ 18 trong đó các nhà tư tưởng cố gắng ứng dụng các nguyên lý và phương pháp khoa học vào mọi mặt của xã hội.

entrepreneur / chủ doanh nghiệp dt. một người tổ chức, quản lý và chịu mọi rủi ro về một doanh nghiệp.

epics / sử thi dt. những bài thơ tường thuật dài ca ngợi các chiến tích của các anh hùng huyền thoại hay truyền thống.

estate / giai cấp dt. một trong ba tầng lớp xã hội ở Pháp trước cuộc Cách mạng Pháp — Giai cấp thứ Nhất gồm giới tăng lữ; Giai cấp thứ Hai, quý tộc; và Giai cấp thứ Ba, phần dân số còn lại.

Estates-General / Tướng lĩnh Giai cấp dt. một hội đồng các đại diện từ cả ba giai cấp, hay tầng lớp xã hội, tại Pháp.

ethnic cleansing / tẩy rửa sắc tộc dt. một chính sách giết hại và các hành vi tàn bạo qua đó người Serbia hy vọng sẽ loại bỏ số dân Hồi giáo của Bosnia sau sự sụp đổ của Nam Tư.

excommunication / tước quyền giao thiệp dt. việc lấy đi của một người quyền là thành viên trong một nhà thờ Thiên Chúa giáo.

existentialism / thuyết hiện sinh dt. một triết lý dựa trên quan niệm rằng người ta cho cuộc đời một ý nghĩa qua những sự lựa chọn và hành động của họ.

extraterritorial rights / đặc quyền ngoại giao dt. một sự miễn trừ về luật pháp của một nước đối với cư dân nước ngoài.

F

factors of production / các yếu tố sản xuất dt. các nguồn tài nguyên — bao gồm đất đai, lao động và vốn — cần thiết để sản xuất ra hàng hóa và dịch vụ.

factory / nhà máy dt. một tòa nhà lớn trong đó máy móc được sử dụng để chế tạo hàng hóa.

fascism / chủ nghĩa phát xít dt. một phong trào chính trị cổ vũ một hình thức chủ nghĩa dân tộc cực đoan, một sự khước từ các quyền cá nhân, và một luật lệ đơn đảng độc tài.

Fatimid dt. một thành viên của một triều đại Hồi giáo có nguồn gốc tổ tiên từ con gái của Muhammad là Fatima và xây dựng một đế chế ở Bắc Phi, Ả Rập và Syria ở các thế kỷ 10-12.

favorable balance of trade / cán cân thương mại có lợi dt. một tình huống kinh tế trong đó một nước bán hàng ra nước ngoài nhiều hơn là mua của nước ngoài.

federal system / hệ thống liên bang dt. một hệ thống chính phủ trong đó quyền lực được phân chia giữa một chính quyền trung ương và một số bang riêng lẻ.

Fertile Crescent / Luỡi Liềm Màu mỡ dt. một vòng cung đất canh tác phì nhiêu ở Tây Nam Á, giữa Vịnh Ba Tư và Địa Trung Hải.

feudalism / chế độ phong kiến dt. một hệ thống chính trị trong đó quý tộc được giao quyền sử dụng đất thuộc về vua của họ, để đổi lấy lòng trung thành, nghĩa vụ quân sự và việc bảo vệ người dân sống trên đất của họ.

fief / thái ấp dt. một bất động sản được lãnh chúa trao cho chư hầu dưới chế độ phong kiến ở châu Âu thời trung cổ.

filial piety / sự hiếu thảo dt. lòng tôn kính mà con cái thể hiện với cha mẹ và những người lớn tuổi.

Final Solution / Giải pháp Cuối cùng dt. chương trình của Hitler giết hại có hệ thống toàn bộ dân tộc Do Thái.

Five-Year Plans / các Kế hoạch 5 năm dt. các kế hoạch được vạch ra bởi Joseph Stalin năm 1928 cho việc phát triển của nền kinh tế Liên Xô.

Four Modernizations / Bốn sự Hiện đại hóa dt. một tập hợp những mục tiêu được nhà lãnh đạo Trung Quốc Đặng Tiểu Bình chấp thuận ở cuối thế kỷ 20, bao gồm sự tiến bộ trong nông nghiệp, công nghiệp, quốc phòng, và khoa học công nghệ.

Fourteen Points / Mười Bốn Điểm dt. một loạt các đề xuất trong đó tổng thống Mỹ Woodrow Wilson vạch ra một kế hoạch để đạt được hòa bình lâu dài sau Chiến tranh Thế giới thứ nhất.

Franks dt. một dân tộc Đức định cư ở tỉnh Gaul thuộc La Mã (khoảng chừng khu vực bây giờ là nước Pháp) và thành lập một đế chế lớn trong thời Trung Cổ.

free trade / thương mại tự do dt. mậu dịch giữa các quốc gia mà không có rào cản hay hạn chế về kinh tế nào (chẳng hạn thuế quan).

French and Indian War / Chiến tranh Pháp và Da đỏ dt. một cuộc xung đột giữa Anh và Pháp về quyền kiểm soát lãnh thổ ở Bắc Mỹ, kéo dài từ 1754 đến 1763.

G

gender inequality / sự bất bình đẳng giới tính dt. sự khác biệt giữa nam giới và phụ nữ về mặt kinh tế và địa vị.

genetic engineering / kỹ thuật di truyền dt. việc chuyển giao gen từ một vật sống này sang vật sống khác để sinh ra một sinh vật có đặc điểm mới.

genocide / diệt chủng dt. việc giết hại có hệ thống cả một dân tộc.

gentry / tiểu quý tộc dt. một tầng lớp người giàu có, quyền thế, hưởng một địa vị xã hội cao.

geocentric theory / thuyết tâm địa cầu dt. trong thời Trung Cổ, cách nhìn vũ trụ theo hướng tập trung vào tâm trái đất mà các học giả tin rằng trái đất là một vật bất động ở tâm của vũ trụ.

geopolitics / địa chính trị dt. một chính sách đối ngoại dựa trên việc quan niệm về các vị trí hoặc sản phẩm chiến lược của các vùng đất khác.

Ghana dt. một vương quốc Tây Phi trở nên giàu có từ việc đánh thuế và kiểm soát thương mại và thành lập một đế chế ở các thế kỷ 9-11 sau công nguyên.

ghazi dt. một chiến binh chiến đấu vì đạo Hồi.

ghettos / ổ chuột dt. các khu trong thành phố trong đó người Do Thái châu Âu bị bắt phải sinh sống.

glasnost / công khai dt. một chính sách cởi mở của Liên Xô đối với các dòng ý tưởng và thông tin tự do, được giới thiệu năm 1985 bởi Mikhail Gorbachev.

global economy / kinh tế toàn cầu dt. tất cả mọi sự tương tác về tài chính — bao gồm người dân, doanh nghiệp và chính phủ — băng qua các ranh giới quốc tế.

Glorious Revolution / Cách mạng Quang vinh dt. cuộc lật đổ không đổ máu đối với vua Anh James II và thay thế bởi William và Mary.

glyph / hình chạm dt. một hình ảnh biểu trưng — đặc biệt là hình dùng như một phần của một hệ thống chữ viết để khắc các thông điệp vào đá.

Gothic tt. liên quan đến một phong cách kiến trúc nhà thờ phát triển ở châu Âu trung cổ, khắc họa hình ngựa gỗ, cửa sổ kính màu, núi bay ngang, vòng cung nhọn, và hình chóp cao.

Great Depression / cuộc Đại Suy thoái dt. sự đình trệ kinh tế nghiêm trọng theo sau sự sụp đổ của thị trường chứng khoán Mỹ năm 1929.

Great Fear / sự Sợ hãi Lớn dt. một làn sóng hoảng loạn vô cớ lan tràn ở nông thôn nước Pháp sau trận đột kích ngục Bastille năm 1789.

Great Purge / cuộc Thanh trừng Lớn dt. một chiến dịch kinh hoàng ở Liên Xô trong những năm 1930, trong đó Joseph Stalin tìm cách loại trừ tất cả đảng viên Cộng sản và những công dân khác đe dọa đến quyền lực của hắn.

Great Schism / cuộc Ly giáo Lớn dt. một sự phân chia trong Giáo Hội Thiên Chúa La Mã, khi các giáo trưởng địch thủ được thiết lập ở Avignon và ở Rome.

Greco-Roman culture / văn hóa Hy-La dt. một nền văn hóa cổ đại phát triển từ sự pha trộn các nền văn hóa Hy Lạp và La Mã.

green revolution / cách mạng xanh dt. một nỗ lực thế kỷ 20 nhằm tăng nguồn cung cấp thực phẩm trên toàn thế giới, bao gồm việc sử dụng phân bón và thuốc trừ sâu và việc phát triển các vụ mùa chống được sâu bệnh.

griot dt. một người kể chuyện Tây Phi.

guerrilla / du kích dt. một thành viên của một lực lượng được tổ chức lỏng lẻo chuyên thực hiện các cuộc tấn công bất ngờ vào quân địch chiếm đóng đất nước họ.

guild / phường hội dt. một hiệp hội trung cổ gồm những người làm cùng ngành nghề, kiểm soát tiền lương và giá cả của các thành viên.

guillotine / máy chém dt. một cái máy dùng để cắt đầu người, được sử dụng như phương tiện hành quyết trong cuộc Cách mạng Pháp.

Gupta Empire / Đế chế Gupta dt. đế chế thứ hai tại Ấn Độ, thành lập bởi Chandra Gupta I năm 320 sau công nguyên.

H

habeas corpus / trát hẫu tòa dt. một văn bản đòi hỏi một người tù được đem ra trước một tòa án hay thẩm phán để họ quyết định xem việc bỏ tù người đó có hợp pháp hay không.

Hagia Sophia dt. nhà thờ sự Khôn Ngoan của Thánh tại Constantinople, được xây dựng theo lệnh của hoàng đế Byzantine là Justinian.

haiku / hải cú dt. một hình thức thơ Nhật, bao gồm ba dòng không vần có năm, bảy và năm âm tiết.

hajj dt. một chuyến lễ hành đến Mecca, được người Hồi giáo thực hiện như một nghĩa vụ.

Han dynasty / triều đại Hán dt. một triều đại Trung Quốc cai trị từ năm 202 trước công nguyên đến 9 sau công nguyên và tiếp tục từ 23 đến 220 sau công nguyên.

Harappan civilization / nền văn minh Harappan dt. một tên gọi khác chỉ nền văn minh Thung lũng Indus nổi lên dọc theo Sông Indus, có lẽ khoảng năm 7000 trước công nguyên; được đặc trưng bởi quy hoạch đô thị tinh vi.

Hausa dt. một dân tộc Tây Phi sống ở nhiều nhà nước-đô thị mà ngày nay là miền bắc Nigeria.

heliocentric theory / thuyết nhật tâm dt. quan niệm rằng trái đất và các hành tinh khác quay quanh mặt trời.

Hellenistic / thuộc Hy Lạp tt. liên hệ đến nền văn minh, ngôn ngữ, nghệ thuật, khoa học và văn chương của thế giới Hy Lạp từ triều đại của Alexander Đại Đế đến cuối thế kỷ thứ hai trước công nguyên.

helot / nông nô dt. trong xã hội Sparta cổ, một nông dân bị gắn chặt vào đất đai.

hieroglyphics / chữ viết tượng hình dt. một hệ thống chữ viết Ai Cập trong đó các hình họa được sử dụng để tượng trưng cho các khái niệm và âm.

Hijrah dt. Cuộc di chuyển của Muhammad từ Mecca đến Yathrib (Medina) năm 622 sau công nguyên.

Hittites dt. một dân tộc Ấn-Âu định cư ở Anatolia khoảng năm 2000 trước công nguyên.

Holocaust / cuộc Tàn sát dt. sự giết hại hàng loạt người Do Thái và các thường dân khác, do chính phủ Đức Quốc xã thực hiện trước và trong Chiến tranh Thế giới thứ hai.

Holy Alliance / Liên minh Thần thánh dt. một liên đoàn các quốc gia châu Âu được thành lập bởi các nhà lãnh đạo Nga, Áo và Phổ sau Hội nghị Vienna.

Holy Roman Empire / Đế chế La Mã Thần thánh dt. một đế chế được thành lập ở châu Âu trong thế kỷ thứ 10 century sau công nguyên, khởi đầu bao gồm chủ yếu các phần đất mà ngày nay là Đức và Ý.

home rule / lệ làng dt. một sự kiểm soát đối với các vấn đề nội bộ được một chính quyền cai trị trao cho cư dân của một khu vực.

hominid / họ bước hai chân dt. một thành viên của một nhóm sinh vật bao gồm con người và các loài liên quan đi bằng hai chân sau và đứng thẳng người.

Homo sapiens / giống người hiện đại dt. các loài sinh vật mà con người hiện đại thuộc về.

House of Wisdom / Nhà Tự do dt. một trung tâm học hành được thành lập tại Baghdad trong những năm 800.

humanism / chủ nghĩa nhân văn dt. một phong trào trí tuệ thời Phục Hưng trong đó các nhà tư tưởng nghiên cứu sách giáo khoa cổ điển và tập trung vào tiềm năng và các thành tựu của con người.

Hundred Days / Một Trăm Ngày dt. thời kỳ ngắn trong năm 1815 khi Napoleon quyết định chạy đua quyền lực lần cuối, hạ bệ vua Pháp và lại trở thành hoàng đế Pháp lần nữa.

Hundred Years' War / Chiến tranh Một Trăm Năm dt. một cuộc xung đột trong đó Anh và Pháp đánh nhau chập chờn vì đất của Pháp từ năm 1337 đến 1453.

hunter-gatherer / người săn bắn-hái lượm dt. một thành viên của một nhóm du cư mà nguồn cung cấp thức ăn phụ thuộc vào việc săn thú và gom nhặt thức ăn cổ cây.

Hyksos dt. một nhóm những người xâm lăng du mục từ Tây Nam Á đến cai trị Ai Cập từ năm 1640 đến 1570 trước công nguyên.

Ice Age / Kỷ Băng hà dt. một thời kỳ lạnh lẽo trong đó các mảng băng khổng lồ lan tràn ra từ các vùng cực, tan dần cuối cùng trong số đó từ khoảng năm 1.600.000 đến 10.000 trước công nguyên.

/ Ching dt. một cuốn sách Trung Hoa về các nhà tiên tri, được thỉnh cầu để trả lời các vấn đề về đạo lý và thực hành.

icon / biểu tượng dt. một hình ảnh tôn giáo được người Cơ Đốc phương đông sử dụng.

imperialism / chủ nghĩa đế quốc dt. một chính sách trong đó một quốc gia mạnh tìm cách chi phối các nước khác về mặt chính trị, kinh tế hoặc xã hội.

impressionism / trường phái ấn tượng dt. một phong trào trong hội họa thế kỷ 19, trong đó các họa sĩ phản ứng với trường phái hiện thực bằng cách truyền đạt những cảm tưởng ấn tượng của mình về sự vật hoặc khoảnh khắc thời gian.

Indo-Europeans / người Ấn-Âu dt. một nhóm các dân tộc bán du cư mà khoảng năm 1700 trước công nguyên bắt đầu di cư từ nơi mà nay là miền nam nước Nga đến tiểu lục địa Ấn Độ, châu Âu và Tây Nam Á.

indulgence / sự đặc xá dt. một sự tha thứ để trả một người không trừng phạt vì một tội lỗi.

industrialization / công nghiệp hóa dt. sự phát triển các ngành công nghiệp vì việc sản xuất hàng hóa bằng máy móc.

Industrial Revolution / Cách mạng Công Nghiệp dt. sự chuyển đổi, bắt đầu ở Anh trong thế kỷ 18, từ việc làm ra hàng hóa bằng tay đến làm chúng bằng máy.

inflation / lạm phát dt. một sự sụt giảm giá trị của đồng tiền, kèm theo một sự tăng giá hàng hóa và dịch vụ.

Inquisition / Thăm tra dt. một hội đồng xét xử của Thiên Chúa La Mã để điều tra và khởi tố những vụ phạm tội dị giáo — đặc biệt là ở Tây Ban Nha trong những năm 1400s.

institution / thể chế dt. một hình mẫu tồn tại lâu dài của một tổ chức trong một cộng đồng.

intendant / quản đốc dt. một viên chức chính phủ Pháp được chỉ định bởi nhà vua để thu thuế và quản lý về tư pháp.

International Space Station / Trạm Không gian Quốc tế dt. dự án hợp tác được tài trợ bởi Hoa Kỳ, Nga và 14 quốc gia khác để thiết lập và duy trì một phòng thí nghiệm hoạt động cho việc thí nghiệm khoa học trong không gian.

Internet dt. một sự liên kết các mạng lưới máy vi tính cho phép mọi người ở khắp thế giới có thể trao đổi thông tin và giao tiếp với nhau.

intifada dt. chiến dịch bất phục tùng dân sự của Palestine chống việc chiếm đóng của Israel đối với vùng Bờ Tây và Dải Gaza, tiếp diễn trong những năm 1990.

Irish Republican Army (IRA) / Quân đội Cộng hòa Ireland dt. một lực lượng quân sự quốc gia không chính thức tìm kiếm sự độc lập cho Ireland khỏi nước Anh.

iron curtain / bức rèm sắt dt. trong thời Chiến tranh Lạnh, đường ranh giới phân chia các quốc gia cộng sản thuộc Đông Âu khỏi các quốc gia phần lớn là dân chủ thuộc Tây Âu.

Iroquois dt. một nhóm các bộ tộc Thổ dân Mỹ nói các thứ tiếng có liên hệ với nhau, sống ở vùng phía đông Ngũ Đại Hồ của Bắc Mỹ, và hình thành một liên minh ở cuối những năm 1500.

Islam / đạo Hồi dt. một tôn giáo một thần phát triển ở vùng A Rập trong thế kỷ thứ bảy sau công nguyên.

isolationism / chủ nghĩa cô lập dt. một chính sách tránh né sự dính líu về chính trị hay quân sự với các nước khác.

Israel dt. một vương quốc của người Hebrew thống nhất ở Palestine, tồn tại khoảng từ năm 1020 đến 922 trước công nguyên; sau đó, là phần cực bắc của hai vương quốc Hebrew; hiện nay, quốc gia Do Thái được thành lập tại Palestine năm 1948.

J

Jainism dt. một tôn giáo được thành lập tại Ấn Độ ở thế kỷ thứ sáu trước công nguyên, có các thành viên tin rằng mọi thứ trong vũ trụ đều có một linh hồn và do đó không nên bị xâm hại.

janissary / vệ binh Thổ dt. một thành viên của một lực lượng binh lính tinh nhuệ của Đế chế Ottoman.

jazz / nhạc jazz dt. một kiểu âm nhạc phổ thông thế kỷ 20 được phát triển chủ yếu bởi các nhạc sĩ người Mỹ gốc Phi.

Jesuits / người dòng Tên dt. các thành viên của Hội Jesus, một tầng lớp tôn giáo thuộc Thiên Chúa La Mã do Ignatius của Loyola thành lập.

"jewel in the crown" / "ngọc trên vương miện" dt. thuộc địa Ấn Độ của Anh — được gọi như vậy vì tầm quan trọng của nó trong Đế chế Anh, vừa là nguồn cung cấp nguyên liệu thô và là một thị trường cho hàng hóa thương mại của Anh.

joint-stock company / công ty cổ phần dt. một doanh nghiệp trong đó các nhà đầu tư chung phần vốn tài sản cho một mục đích chung, sau đó chia lợi nhuận.

Judah dt. một vương quốc Do Thái ở Palestine, được thành lập khoảng năm 922 trước công nguyên.

Justinian Code / Bộ luật Justinian dt. cơ quan làm luật dân sự của La Mã được tập hợp và tổ chức bởi lệnh của hoàng đế Byzantine là Justinian khoảng năm 529 sau công nguyên.

K

kabuki / kịch câm Nhật dt. một dạng kịch của Nhật trong đó âm nhạc, điệu nhảy và điệu bộ được sử dụng để minh họa các câu chuyện.

kaiser / Đức hoàng dt. một hoàng đế Đức (từ chức danh La Mã là *Caesar*).

kamikaze / phi đội thần phong dt. trong Chiến tranh Thế giới thứ hai, các phi công cảm tử Nhật được huấn luyện để đánh chìm các tàu của Đồng Minh bằng cách đâm sầm các máy bay chất đầy bom vào chúng.

karma / nghiệp chướng dt. trong đạo Hindu và đạo Phật, toàn bộ những hành vi tốt và xấu do một người thực hiện, được tin rằng sẽ quyết định số phận của người đó sau khi tái sinh.

Khmer Empire / Đế chế Khmer dt. một đế quốc Đông Nam Á, tập trung ở vùng mà nay là Campuchia, đạt đến đỉnh cao quyền lực vào khoảng năm 1200 sau công nguyên.

Khmer Rouge / Khmer Đỏ dt. một nhóm phiến loạn Cộng sản chiếm quyền lực ở Campuchia năm 1975.

knight / hiệp sĩ dt. ở châu Âu thời trung cổ, một chiến binh mặc quần áo giáp sắt chiến đấu trên lưng ngựa.

Koryu dynasty / triều đại Koryu dt. một vương triều đã cai trị Triều Tiên từ năm 935 đến 1392 sau công nguyên.

Kristallnacht / Crystal Night dt. "Đêm Thủy tinh Đỏ Vỡ" — đêm 9 tháng Mười Một năm 1938, khi binh lính xung kích Đức Quốc xã tấn công nhà cửa, doanh nghiệp và các thánh đường của người Do Thái trên khắp nước Đức.

Kuomintang / Quốc Dân Đảng dt. Đảng Quốc gia Dân tộc Trung Quốc, được hình thành sau sự sụp đổ của triều đại Mãn Thanh năm 1912.

Kush dt. một vương quốc Nubian cổ, các nhà cầm quyền xứ này kiểm soát Ai Cập khoảng giữa các năm 2000 và 1000 trước công nguyên.

L

laissez faire / chính sách tư nhân tự do dt. ý tưởng rằng chính phủ không nên can thiệp vào hoặc quy định các ngành công nghiệp và ngành kinh doanh.

land reform / cải cách đất đai dt. một sự phân phối lại đất nông nghiệp bằng cách chia nhỏ các mảnh đất lớn và giao cho nông dân các trang trại nhỏ được chia ra.

La Reforma dt. một phong trào cải cách tự do ở Mexico thế kỷ 19, do Benito Juárez lãnh đạo.

lay investiture / lễ phong chức dt. việc chỉ định các giáo chức bởi vua hoặc quý tộc.

League of Nations / Hội Quốc Liên dt. một hiệp hội quốc tế được hình thành sau Chiến tranh Thế giới thứ nhất với mục tiêu giữ gìn hòa bình giữa các quốc gia.

lebensraum dt. "không gian sống" — phần lãnh thổ bổ sung mà theo Adolf Hitler, nước Đức cần vì nước này đã quá đông đúc.

Legalism / Chủ nghĩa Hợp pháp dt. một triết lý chính trị Trung Hoa dựa trên quan niệm rằng một chính phủ rất mạnh mẽ và hiệu quả là bí quyết của trật tự xã hội.

legion / quân đoàn La Mã dt. một đơn vị quân sự của quân đội La Mã cổ đại, được tạo thành với 5.000 lính bộ binh và một nhóm binh lính cưỡi ngựa.

Legislative Assembly / Hội đồng Lập pháp dt. một quốc hội của Pháp với quyền làm luật và chấp thuận tuyên bố chiến tranh, được thành lập bởi Hiến Pháp 1791.

legitimacy / tính chính thống dt. quyền thừa kế của một chế độ quân chủ để cai trị.

liberals / đảng viên tự do dt. trong nửa đầu thế kỷ 19, những người châu Âu này — chủ yếu là các lãnh đạo doanh nghiệp và thương gia trung lưu — muốn trao thêm quyền lực chính trị cho các nghị viện được bầu.

lineage / dòng dõi dt. những người — còn sống, đã chết và chưa sinh ra — xuất thân từ cùng một tổ tiên.

loess / hoàng thổ dt. một chất lắng đọng màu mỡ gồm đất cát vàng.

Long March / Trường Chinh dt. một cuộc hành trình dài 6.000 dặm năm 1934-1935 của những người Cộng sản Trung Quốc chạy trốn khỏi quân đội Quốc gia của Jiang Jieshi.

lord / lãnh chúa dt. ở châu Âu phong kiến, một người kiểm soát đất đai và do đó có thể trao tài sản cho các chư hầu.

Lutheran dt. một thành viên của một nhà thờ Tin Lành được thành lập để giảng dạy về Martin Luther.

lycée / trường trung học Pháp dt. một trường công lập do chính phủ điều hành ở Pháp.

M

Macedonia dt. một vương quốc cổ đại phía bắc Hy Lạp, có nhà cai trị Philip II xâm chiếm Hy Lạp năm 338 trước công nguyên.

Maghrib dt. một vùng thuộc phía tây của Bắc Phi, bao gồm đất đai ven Địa Trung Hải thuộc những nơi mà nay là Morocco, Tunisia, và Algeria.

Magna Carta / Đại Hiến Chương dt. một văn kiện đảm bảo các quyền chính trị cơ bản ở Anh, được soạn thảo bởi các quý tộc và được Vua John chấp thuận thông qua vào năm 1215 sau công nguyên.

Mahabharata dt. một bản trường ca lớn của Ấn Độ, phản ánh cuộc đấu tranh của người Aryan khi họ di chuyển xuống phía nam vào Ấn Độ.

Mahayana dt. một môn phái của Phật giáo đưa ra sự cứu rỗi cho tất cả và cho phép thờ phụng rộng rãi.

maize / ngô dt. một loại hạt ngũ cốc được trồng, mang hạt trên các bắp lớn — thường được gọi là corn ở Mỹ.

Mali dt. một đế quốc Tây Phi thịnh vượng vào khoảng năm 1235 đến những năm 1400 và trở nên giàu có từ buôn bán.

Manchus / người Mãn Châu dt. những người gốc gác Mãn Châu Lý, cai trị Trung Quốc trong triều đại nhà Thanh (1644-1912).

Mandate of Heaven / Trát hấu Trời dt. trong lịch sử Trung Quốc, sự chấp thuận thiêng liêng được cho rằng là căn bản của uy quyền hoàng gia.

manifest destiny / định phận hiển nhiên dt. ý niệm phổ biến trong những người Mỹ giữa thế kỷ 19 rằng Hoa Kỳ có quyền và nghĩa vụ để cai trị Bắc Mỹ từ Đại Tây Dương đến Thái Bình Dương.

manor / trang viên dt. tài sản của một lãnh chúa ở châu Âu thời phong kiến.

Maori dt. một thành viên của một bộ tộc Polynesia định cư ở New Zealand khoảng năm 800 sau công nguyên.

Marshall Plan / Kế hoạch Marshall dt. một chương trình của Hoa Kỳ viện trợ kinh tế cho các nước châu Âu để giúp tái thiết sau Chiến tranh Thế giới thứ hai.

martial law / thiết quân luật dt. một luật tạm thời bởi các giới chức quân sự đối với dân thường, thường được áp đặt trong thời chiến hoặc khi có nổi loạn dân sự.

mass culture / văn hóa đại chúng dt. việc sản xuất các tác phẩm nghệ thuật và giải trí dùng để lôi cuốn một lượng lớn khán giả.

materialism / chủ nghĩa vật chất dt. sự đánh giá cao việc đạt được sở hữu vật chất.

matriarchal / thuộc mẫu hệ tt. liên quan đến một hệ thống xã hội trong đó người mẹ là chủ gia đình.

matrilineal / mẫu hệ tt. liên quan đến một hệ thống xã hội trong đó nguồn gốc gia đình và quyền thừa kế được truy theo người mẹ.

Maurian Empire / Đế chế Maurya dt. đế chế đầu tiên ở Ấn Độ, do Chandragupta Maurya thành lập năm 321 trước công nguyên.

May Fourth Movement / Phong trào Ngũ Tứ tháng Năm dt. một cuộc biểu tình quốc gia ở Trung Quốc năm 1919, trong đó người ta phản đối Hiệp ước Versailles và sự can thiệp của nước ngoài.

Medes dt. một dân tộc Tây Nam Á đã giúp tiêu diệt Đế chế Assyrian.

Meiji era / thời kỳ Minh Trị dt. thời kỳ lịch sử Nhật Bản từ năm 1867 đến 1912, trong đó đất nước được trị vì bởi Hoàng Đế Mutsuhito.

Mein Kampf dt. "Cuộc Chiến Của Tôi" — một cuốn sách viết bởi Adolf Hitler trong lúc y bị tù năm 1923-1924, trong đó y bày tỏ đức tin và những mục tiêu cho nước Đức.

mercantilism / chủ nghĩa trọng thương dt. một chính sách kinh tế theo đó các quốc gia tìm cách gia tăng sự giàu có và sức mạnh bằng cách kiếm một lượng lớn vàng bạc và bằng cách bán nhiều hàng hơn là mua.

mercenary / lính đánh thuê dt. một người lính được trả công để chiến đấu ở một quân đội nước ngoài.

Merō dt. trung tâm của triều đại Kush từ khoảng năm 250 đến 150 trước công nguyên; được biết đến vì ngành chế tạo vũ khí và công cụ kim loại.

Mesoamerica dt. một vùng trải rộng từ miền trung Mexico đến Honduras, nơi phát triển nhiều xã hội phức hợp cổ đại của châu Mỹ.

mestizo / người lai dt. một người lai Tây Ban Nha và Thổ dân châu Mỹ.

Middle Ages / Thời Trung Cổ dt. một kỷ nguyên trong lịch sử châu Âu theo sau sự sụp đổ của Đế chế La Mã, kéo dài từ khoảng năm 500 đến 1500 — còn gọi là thời kỳ trung đại.

middle class / giới trung lưu dt. một tầng lớp xã hội tạo bởi các công nhân lành nghề, các chuyên gia, doanh nhân, và những nông gia giàu có.

middle passage / chuyến đi giữa dt. cuộc hành trình mang những người châu Phi bị bắt đến Tây Ấn, và sau đó đến Bắc Mỹ và Nam Mỹ, để bán làm nô lệ — được gọi như vậy vì nó được xem như trung gian của việc mậu dịch tam giác.

migration / sự di cư dt. hành vi di chuyển từ một nơi đến định cư ở nơi khác.

militarism / chủ nghĩa quân phiệt dt. một chính sách biểu dương sức mạnh quân sự và giữ một đội quân thường trực luôn sẵn sàng cho chiến tranh.

Ming dynasty / triều đại nhà Minh dt. một triều đại Trung Quốc cai trị từ năm 1368 đến 1644.

Minoans dt. một dân tộc chuyên đi biển và buôn bán sống trên đảo Crete từ khoảng năm 2000 đến 1400 trước công nguyên.

Mississippian / thuộc Mississippi tt. liên quan đến một nền văn hóa Mound Builder hưng thịnh ở Bắc Mỹ giữa năm 800 và 1500 sau công nguyên.

mita dt. trong Đế chế Inca, sự đòi hỏi tất cả các thần dân trưởng thành phải làm việc cho nhà nước một số ngày nhất định mỗi năm.

Moche dt. một nền văn minh hưng thịnh tại nơi mà nay là bờ biển phía bắc Peru từ khoảng năm 100 đến 700.

monarchy / nền quân chủ dt. một chính phủ trong đó quyền lực ở trong tay chỉ một người.

monastery / tu viện dt. một cộng đồng tôn giáo gồm những người gọi là tu sĩ, những người đã từ bỏ tất cả của cải để cống hiến thân mình cho một cuộc sống của sự cầu nguyện và thờ phụng.

monopoly / độc quyền dt. sự kiểm soát độc tôn của một nhóm đối với việc sản xuất và phân phối các loại hàng hóa nhất định.

monotheism / thuyết đơn thần dt. niềm tin vào một vị thần duy nhất.

Monroe Doctrine / Học thuyết Monroe dt. chính sách phản đối của Hoa Kỳ đối với sự can thiệp của châu Âu ở Mỹ Latin, do Tổng thống James Monroe công bố năm 1823.

monsoon / gió mùa dt. một loại gió chuyển hướng thổi vào các thời điểm trong mỗi năm.

mosque / đền thờ Hồi giáo dt. một nơi thờ phụng của đạo Hồi.

movable type / chữ in di chuyển được dt. các khối kim loại hay gỗ, mỗi khối mang một đặc tính khác nhau, có thể được sắp đặt để tạo thành một trang để in ấn.

Mughal dt. một trong những người du mục đổ bộ vào tiểu lục địa Ấn Độ ở thế kỷ 16 và thành lập một đế chế hùng mạnh ở đó.

mujahideen dt. ở Afghanistan, các chiến binh súng đạo nhóm họp lại để chiến đấu chống chính phủ được Liên Xô ủng hộ ở cuối những năm 1970.

mulattos / người da ngăm dt. những người lai giữa người châu Âu và châu Phi.

mummification / sự ướp xác dt. một quá trình ướp và sấy khô xác chết để ngăn thối rữa.

Munich Conference / Hội nghị Munich dt. một cuộc họp năm 1938 của các đại diện từ Anh, Pháp, Ý và Đức, trong đó Anh và Pháp đồng ý cho phép Đức Quốc xã thôn tính một phần lãnh thổ Tiệp Khắc để đổi lấy việc Adolf Hitler hứa tôn trọng các đường biên giới mới của Tiệp Khắc.

Muslim / người Hồi giáo dt. một người theo đạo Hồi.

Muslim League / Liên đoàn Hồi giáo dt. một tổ chức được hình thành năm 1906 để bảo vệ quyền lợi của người Hồi giáo Ấn Độ, mà sau đó đề nghị rằng Ấn Độ phải được chia thành các quốc gia Hồi giáo và Hindu riêng biệt.

Mutapa tt. liên quan đến một đế quốc nam châu Phi được thành lập bởi Mutota ở thế kỷ 15 sau công nguyên.

Mycenaeans dt. một dân tộc Ấn-Âu định cư trên đất liền Hy Lạp khoảng năm 2000 trước công nguyên.

myths / thần thoại dt. các câu chuyện truyền thuyết về các vị thần, tổ tiên hay anh hùng, được kể để giải thích thế giới tự nhiên hoặc phong tục và tín ngưỡng của một xã hội.

N

Napoleonic Code / Bộ Luật Napoleon dt. một hệ thống luật lệ toàn diện và thống nhất được Napoleon thiết lập cho nước Pháp.

National Assembly / Quốc Hội dt. một hội nghị của Pháp được thành lập bởi các đại diện của Giai cấp thứ Ba vào ngày 17 tháng Sáu năm 1789, để ban hành luật lệ và các cải cách nhân danh nhân dân Pháp.

nationalism / chủ nghĩa dân tộc dt. lòng tin rằng người ta chỉ nên trung thành chủ yếu với tổ quốc mình — nghĩa là, với những người mà họ cùng chung một nền văn hóa và lịch sử — hơn là với một vị vua hay hoàng đế.

nation-state / quốc gia-nhà nước dt. một đơn vị địa chính độc lập gồm những người có chung nền văn hóa và đặc tính.

NATO dt. Tổ chức Hiệp ước Bắc Đại Tây Dương — một liên minh quân sự phòng thủ hình thành năm 1949 bởi mười quốc gia Tây Âu, Hoa Kỳ và Canada.

Nazca dt. một nền văn minh hưng thịnh tại nơi ngày nay là bờ biển phía nam Peru từ khoảng năm 200 trước công nguyên đến 600 sau công nguyên.

Nazism / chủ nghĩa Quốc xã dt. các chính sách phát xít của đảng Công Nhân Quốc gia Xã hội Đức, dựa vào chủ nghĩa cực quyền chuyên chế, một niềm tin vào sự ưu việt chủng tộc, và sự kiểm soát của nhà nước đối với công nghiệp.

Negritude movement / phong trào Negritude dt. một phong trào trong đó người châu Phi nói tiếng Pháp và người Tây Ấn kỷ niệm sự thừa kế truyền thống văn hóa và các giá trị châu Phi.

neoclassical / tân cổ điển tt. liên quan đến một phong cách đơn giản, sang trọng (dựa vào các ý tưởng và chủ đề từ Hy Lạp và La Mã cổ đại) đặc trưng cho nghệ thuật ở châu Âu trong cuối những năm 1700.

Neolithic Age / thời kỳ Đồ Đá Mới dt. một thời kỳ tiền sử bắt đầu khoảng năm 8000 trước công nguyên và ở vài khu vực chấm dứt sớm khoảng năm 3000 trước công nguyên, khi đó con người học cách đánh bóng đồ đá, làm đồ gốm, trồng trọt và nuôi gia súc — còn gọi là New Stone Age.

Neolithic Revolution / Cách mạng Đồ Đá Mới dt. sự thay đổi chính yếu trong đời sống con người được tạo ra bởi việc bắt đầu làm nông nghiệp — nghĩa là, bởi việc con người chuyển đổi từ hái lượm thức ăn sang sản xuất thức ăn.

New Deal / Tân Chính sách dt. chương trình cải cách kinh tế của Tổng thống Mỹ Franklin Roosevelt được đưa ra để giải quyết các vấn đề gây nên bởi cuộc Đại Suy thoái.

New Kingdom / Tân Vương Quốc dt. thời kỳ của lịch sử Ai Cập cổ đại tiếp sau sự lật đổ các nhà cai trị Hyksos, kéo dài từ khoảng năm 1570 đến 1075 trước công nguyên.

nirvana / niết bàn dt. trong đạo Phật, sự giải thoát khỏi đau khổ và chịu đựng có được sau sự khai sáng.

Nok dt. một dân tộc châu Phi sống ở nơi mà nay là Nigeria giữa năm 500 trước công nguyên và 200 sau công nguyên.

nomad / dân du cư dt. một thành viên của một nhóm người không có nhà ở cố định, lang thang từ nơi này đến nơi khác để tìm thức ăn và nước.

nonaggression pact / hiệp ước không gây hấn dt. một hiệp ước trong đó các quốc gia hứa không tấn công nhau.

nonaligned nations / các quốc gia không liên kết dt. các nước độc lập vẫn giữ tình trạng trung lập trong cuộc cạnh tranh trong Chiến tranh Lạnh giữa Hoa Kỳ và Liên Xô.

Nuremberg Trials / các Phiên tòa Nuremberg dt. một loạt các vụ xét xử tổ chức tại Nuremberg, Đức, sau Chiến tranh Thế giới thứ hai, trong đó các lãnh đạo Đức Quốc xã bị truy tố vì tội xâm lược, vi phạm luật lệ chiến tranh, và tội ác chống lại loài người.

O

obsidian / đá vỏ chai dt. một loại đá núi lửa cứng, giống thủy tinh được các dân tộc xưa dùng làm vũ khí sắc bén.

Old Regime / Chế độ Cổ dt. hệ thống chính trị và xã hội tồn tại ở Pháp trước cuộc Cách mạng Pháp.

oligarchy / chính thể đầu sỏ dt. một chính phủ trong đó quyền lực ở trong tay một số ít người — đặc biệt một chính phủ trong đó luật lệ được dựa vào đồng tiền.

Olmec dt. nền văn minh Mễ-Mỹ được biết đến sớm nhất, hưng thịnh vào khoảng năm 1200 trước công nguyên và ảnh hưởng đến các xã hội sau này trong khắp khu vực.

Open Door Policy / Chính sách Mở Cửa dt. một chính sách được Hoa Kỳ đề xuất năm 1899, theo đó tất cả các quốc gia sẽ có cơ hội ngang nhau để buôn bán tại Trung Quốc.

Opium War / Chiến tranh Thuốc Phiện dt. một cuộc xung đột giữa Anh và Trung Quốc, kéo dài từ 1839 đến 1842, quanh việc buôn bán nha phiến của Anh tại Trung Quốc.

oracle bone / xương thầy bói dt. một cái xương súc vật hoặc mu rùa được các thầy tu Trung Hoa cổ dùng để giao tiếp với các vị thần.

Oslo Peace Accords / các Hiệp ước Hòa bình Oslo dt. một hiệp định năm 1993 trong đó thủ tướng Israeli Rabin trao quyền tự trị của người Palestine ở Dải Gaza và Bờ Tây.

ozone layer / tầng ozone dt. một lớp khí quyển trên của trái đất, bảo vệ mọi sự vật khỏi các tia cực tím hủy hoại của mặt trời.

P

Pacific Rim / Vành đai Thái Bình Dương dt. các phần đất bao quanh Thái Bình Dương — đặc biệt ở châu Á.

Paleolithic Age / Thời kỳ Đồ Đá Cổ dt. một thời kỳ tiền sử kéo dài từ khoảng năm 2.500.000 đến 8000 trước công nguyên, khi đó con người làm ra các công cụ và vũ khí bằng đá thô — còn gọi là Old Stone Age.

Panama Canal / Kênh đào Panama dt. một đường thủy do con người làm ra nối liền Đại Tây Dương và Thái Bình Dương, được Hoa Kỳ xây dựng ở Panama và mở cửa vào năm 1914.

papyrus / cây cói giấy dt. một loại cây họ sậy mọc ở châu thổ sông Nile, được người Ai Cập cổ đại dùng để làm các vật liệu giống giấy để viết lên.

parliament / nghị viện dt. một cơ quan gồm các đại diện để làm luật cho một quốc gia.

partition / sự phân chia dt. một sự chia cắt thành nhiều phần, như việc chia cắt thuộc địa Ấn Độ của Anh năm 1947 thành hai quốc gia Ấn Độ và Pakistan.

pastoralist / người chăn thả dt. một thành viên của một nhóm du mục chuyên chăn các súc vật đã thuần dưỡng.

paternalism / chế độ gia trưởng dt. một chính sách đối xử với người dưới quyền như thể họ là trẻ em, cung cấp những gì họ cần nhưng không cho họ quyền lợi.

patriarch / giáo trưởng dt. một vị trưởng giám mục của nhánh phía đông của đạo Thiên Chúa.

patriarchal / phụ hệ tt. liên quan đến một hệ thống xã hội trong đó người cha là người đứng đầu gia đình.

patrician / con nhà quý tộc dt. ở La Mã cổ đại, một thành viên của tầng lớp thượng lưu giàu có, quyền thế.

patrilineal / thuộc phụ hệ tt. liên quan đến một hệ thống xã hội trong đó nguồn gốc và các quyền thừa kế gia đình được truy theo người cha.

patron / người đỡ đầu dt. một người hỗ trợ các nghệ sĩ, nhất là về tài chính.

Pax Mongolica / Mông Cổ Hòa Bình dt. thời kỳ từ giữa những năm 1200 đến giữa những năm 1300 khi người Mông Cổ áp đặt sự bình định cùng luật lệ và trật tự trên khắp Âu Á.

Pax Romana / La Mã Hòa Bình dt. một giai đoạn hoà bình và thịnh vượng trên khắp Đế Quốc La Mã, kéo dài từ năm 27 trước công nguyên đến 180 sau công nguyên.

Peace of Augsburg / Hòa ước Augsburg dt. một hiệp ước năm 1555 tuyên bố rằng tôn giáo của mỗi bang của nước Đức sẽ được quyết định bởi người cai trị bang đó.

Peloponnesian War / Chiến tranh Peloponnesia dt. một cuộc chiến kéo dài từ năm 431 đến 404 trước công nguyên, trong đó Athens và các đồng minh của nó bị đánh bại bởi Sparta và các đồng minh.

penal colony / thuộc địa hình sự dt. một thuộc địa mà những người bị kết án tù được gửi đến để thay cho việc ở tù.

peninsulares / dân bán đảo dt. trong xã hội thuộc địa của Tây Ban Nha, những dân thuộc địa sinh tại Tây Ban Nha.

Peninsular War / Chiến tranh Bán đảo dt. một cuộc xung đột kéo dài từ năm 1808 đến 1813, trong đó quân phiến loạn Tây Ban Nha, với sự trợ giúp của các lực lượng Anh, chiến đấu để đuổi quân Pháp của Napoleon khỏi Tây Ban Nha.

perestroika / cải tổ dt. sự cơ cấu lại nền kinh tế Liên Xô để chấp nhận thêm những sự quyết định nội bộ, do Mikhail Gorbachev khởi xướng năm 1985.

Persian Gulf War / Chiến tranh Vịnh Ba Tư dt. một cuộc xung đột năm 1991 trong đó các lực lượng Liên Hiệp Quốc đánh bại các lực lượng Iraq đã xâm lăng Kuwait và đe dọa xâm lăng Saudi Arabia.

Persian Wars / các Cuộc Chiến Ba Tư dt. một loạt các cuộc chiến tranh ở thế kỷ thứ năm trước công nguyên, trong đó các nhà nước — đô thị Hy Lạp chiến đấu chống Đế Quốc Ba Tư.

perspective / phối cảnh dt. một kỹ xảo nghệ thuật tạo sự thể hiện ba chiều lên một bề mặt phẳng.

phalanx / đội ngũ tinh nhuệ dt. một cơ cấu quân đội gồm các lính bộ binh trang bị giáo và khiên.

pharaoh dt. một vị vua Ai Cập cổ đại, được xem như một vị thần cũng như một lãnh tụ chính trị và quân sự.

philosophe / triết gia dt. một trong những nhóm các nhà tư tưởng ở Pháp trong thời đại Ánh Sáng.

philosophers / triết gia dt. các nhà tư tưởng chuyên dùng logic và lý lẽ để nghiên cứu bản chất của vũ trụ, xã hội loài người, và đạo đức.

Phoenicians / người Phoenicia dt. một dân tộc miền biển thuộc Tây Nam Á, mà khoảng năm 1100 trước công nguyên bắt đầu giao thương và thiết lập các thuộc địa trên khắp vùng Địa Trung Hải.

Pilgrims / Lữ Khách dt. một nhóm người mà năm 1620 thành lập thuộc địa Plymouth ở Massachusetts để thoát khỏi sự ngược đãi tôn giáo ở Anh.

plebeian / người bình dân dt. ở La Mã cổ đại, một trong những người nông dân, thợ thủ công và thương gia bình thường cấu thành nên phần lớn dân số.

plebiscite / cuộc trưng cầu dân ý dt. một cuộc bỏ phiếu trực tiếp trong đó nhân dân một nước có cơ hội chấp thuận hay loại bỏ một kiến nghị.

PLO dt. Tổ chức Giải phóng Palestine — một tổ chức hoạt động nhằm thành lập một nhà nước độc lập cho người Palestine ở Trung Đông.

polis dt. một đô thị-nhà nước Hy Lạp — đơn vị hành chính cơ bản của Hy Lạp cổ đại sau khoảng năm 750 trước công nguyên.

Politburo / Bộ Chính trị dt. ủy ban cai quản của Đảng Cộng sản ở Liên Xô.

political dissent / bất đồng chính trị dt. sự khác biệt trong ý kiến về các vấn đề chính trị.

polytheism / đa thần dt. niềm tin vào nhiều vị thần.

pope / Giáo Hoàng dt. vị giám mục của La Mã, đứng đầu Giáo Hội Thiên Chúa La Mã.

Popol Vuh dt. một cuốn sách chứa một phiên bản của câu chuyện sáng tạo của người Maya.

popular culture / văn hóa đại chúng dt. những yếu tố văn hóa — thể thao, âm nhạc, phim ảnh, quần áo, và vân vân — phản ánh nền tảng chung và những sự quan tâm luôn thay đổi của một nhóm người.

potlatch dt. một lễ hội long trọng dùng để thể hiện địa vị xã hội và sự phát đạt ở một số bộ lạc Thổ dân châu Mỹ ở vùng Duyên hải Tây Bắc.

predestination / thuyết tiền định dt. học thuyết cho rằng Chúa đã quyết định trước tất cả mọi việc, nếu có thuyết này người ta sẽ được cứu vớt mãi mãi.

Presbyterian / Tín đồ giáo hội trưởng lão dt. một thành viên của một nhà thờ Tin Lành được cai quản bởi các trưởng lão và thành lập dựa trên việc giảng dạy về John Knox.

PRI dt. Đảng Cách mạng Tổ chức — đảng chính trị chính của Mexico.

proletariat / giai cấp vô sản dt. trong học thuyết của Marx, nhóm các công nhân những người sẽ lật đổ sa hoàng và đến để trị vì nước Nga.

proliferation / sự sinh sôi dt. một sự tăng trưởng hay lan tràn — đặc biệt là sự lan tràn các vũ khí hạt nhân đến những quốc gia hiện đang không có chúng.

propaganda / sự tuyên truyền dt. thông tin hay tài liệu được truyền bá để tiến tới một mục đích hoặc để phá hoại một mục đích của đối thủ.

Protestant / Tin Lành dt. một thành viên của một nhà thờ Thiên Chúa được thành lập trên các nguyên tắc của Phong trào Cải cách.

provisional government / chính phủ lâm thời dt. một chính phủ tạm quyền.

psychology / tâm lý học dt. một khoa học nghiên cứu về tâm trí và thái độ con người.

pueblos / làng Da đỏ dt. các làng mạc có nhiều ngôi nhà giống như căn hộ làm bằng đất và đá, được xây dựng bởi người Anasazi và sau này là các bộ tộc thuộc vùng Tây Nam nước Mỹ.

Punic Wars / các Cuộc Chiến Punic dt. một loạt ba cuộc chiến tranh giữa La Mã và Carthage (264-146 trước công nguyên); dẫn đến việc phá hủy Carthage và sự thống trị của La Mã trên khắp vùng phía tây Địa Trung Hải.

Puritans / người Thanh giáo dt. một nhóm người tìm kiếm tự do để thoát khỏi sự ngược đãi tôn giáo ở Anh bằng cách thành lập một thuộc địa ở Vịnh Massachusetts trong những năm đầu thập kỷ 1600.

push-pull factors / các nhân tố đẩy-kéo dt. các điều kiện lôi kéo người ta đến một địa điểm (nhân tố kéo) hoặc làm người ta rời khỏi quê hương họ và di cư đến một vùng khác (nhân tố đẩy).

pyramid / hình chóp dt. một cấu trúc lớn với một nền để hình tứ giác và bốn cạnh hình tam giác, giống như những Kim Tự Tháp được xây dựng ở Ai Cập để làm nơi chôn cất các pharaoh của Vương Quốc Cổ.

Q

Qin dynasty / nhà Tần dt. một triều đại Trung Quốc ngắn ngủi đã thay thế nhà Chu ở thế kỷ thứ ba trước công nguyên.

Qing dynasty / nhà Thanh dt. triều đại cuối cùng của Trung Quốc, cai trị từ năm 1644 đến 1912.

Quetzalcoatl dt. "con Rắn có Lông" — một vị thần của người Toltecs và các dân tộc Mỹ-Mễ khác.

quipu dt. một sự sắp đặt những sợi dây có thắt nút, được người Inca dùng để ghi chép những thông tin số.

Qur'an / kinh Côran dt. sách thánh của đạo Hồi.

R

racism / chủ nghĩa phân biệt chủng tộc dt. quan niệm rằng chủng tộc này cao cấp hơn các chủng tộc khác.

radicals / những người cấp tiến dt. ở nửa đầu thế kỷ 19, những người châu Âu ủng hộ sự thay đổi mạnh mẽ để mở rộng nền dân chủ đến cho toàn dân.

radioactivity / phóng xạ dt. một dạng năng lượng được thả ra dưới dạng phân rã nguyên tử.

Raj / Anh thuộc dt. những phần bị Anh kiểm soát của Ấn Độ trong những năm 1857-1947.

rationing / khẩu phần dt. sự giới hạn lượng hàng hóa mọi người được mua — thường được các chính phủ áp dụng trong thời chiến, khi hàng hóa khan hiếm.

realism / trường phái hiện thực dt. một phong trào nghệ thuật thế kỷ 19 trong đó các tác giả và họa sĩ tìm cách thể hiện cuộc sống giống như thực tế thay vì giống như mong ước.

realpolitik / chính trị của thực tế dt. sự thực thi nền chính trị quyền lực và không có chỗ cho chủ nghĩa lý tưởng.

recession / sự suy thoái dt. một sự chậm lại của nền kinh tế của một quốc gia.

Reconquista / sự Tái Chinh phục dt. nỗ lực của các nhà lãnh đạo Cơ Đốc để đuổi người Hồi giáo khỏi Tây Ban Nha, kéo dài từ những năm 1100 đến năm 1492.

Red Guards / Vệ Binh Đỏ dt. các đơn vị dân quân được thành lập bởi những người Trung Hoa trẻ tuổi năm 1966 để đáp lại lời kêu gọi của Mao Trạch Đông đối với một cuộc cách mạng xã hội và văn hóa.

Reformation / Phong trào Cải cách dt. một phong trào thế kỷ 16 nhằm cải cách tôn giáo, dẫn đến sự thành lập các nhà thờ Thiên Chúa giáo khước từ quyền lực của giáo hoàng.

refugee / dân tị nạn dt. một người rời đất nước mình để đến một nước khác tìm sự an toàn.

Reign of Terror / Triều đại Kinh hoàng dt. thời kỳ từ giữa năm 1793 đến giữa 1794, khi Maximilien Robespierre cai trị Pháp gần như một nhà độc tài và hàng ngàn nhân vật chính trị và công dân bình thường bị hành quyết.

reincarnation / sự đầu thai dt. trong đạo Hindu và đạo Phật, quá trình theo đó một linh hồn được tái sinh liên tục đến khi nó đạt được sự am hiểu hoàn toàn.

religious toleration / sự khoan dung tôn giáo dt. một sự thừa nhận quyền của mọi người được nắm giữ các tín ngưỡng khác nhau.

Renaissance / thời Phục Hưng dt. một thời kỳ lịch sử châu Âu, kéo dài từ khoảng năm 1300 đến 1600, khi sự quan tâm mới mẻ đối với văn hóa cổ điển dẫn đến những sự thay đổi rộng rãi về nghệ thuật, học vấn và thế giới quan.

republic / nền cộng hòa dt. một hình thức chính phủ trong đó quyền lực ở trong tay các đại diện và các nhà lãnh đạo được nhân dân bầu ra.

Restoration dt. the period of Charles II's rule over England, after the collapse of Oliver Cromwell's government.

reunification / sự tái thống nhất dt. sự đem lại với nhau một lần nữa các thứ trước đó đã bị phân chia, như sự tái thống nhất Đông Đức và Tây Đức năm 1990.

romanticism / trường phái lãng mạn dt. một phong trào đầu thế kỷ 19 trong nghệ thuật và tư duy, tập trung vào cảm xúc và tự nhiên hơn là lý lẽ và xã hội.

Roosevelt Corollary / Hệ Luận Roosevelt dt. sự mở rộng của Tổng thống Theodore Roosevelt năm 1904 đối với Học Thuyết Monroe, trong đó ông tuyên bố rằng Hoa Kỳ có quyền thực thi "quyền lực cảnh sát" ở toàn Tây Bán Cầu.

Rowlatt Acts / các Đạo luật Rowlatt dt. các điều luật được thông qua năm 1919 cho phép chính phủ Anh tại Ấn Độ bỏ tù những người chống đối Anh mà không cần xét xử trong hai năm.

Royal Road / Con Đường Hoàng Gia dt. một con đường ở Đế Quốc Ba Tư, trải rộng hơn 1.600 dặm từ Susa ở Ba Tư đến Sardis ở Anatolia.

Russification / sự Nga hóa dt. quá trình áp đặt văn hóa Nga lên tất cả các nhóm sắc tộc trong Đế Quốc Nga.

Russo-Japanese War / Chiến tranh Nga-Nhật dt. một cuộc xung đột năm 1904-1905 giữa Nga và Nhật, được châm ngòi bởi những nỗ lực của hai nước nhằm thống trị Mãn Châu Lý và Triều Tiên.

S

sacrament / lễ ban phước dt. một trong những buổi lễ Cơ Đốc trong đó ơn huệ của Chúa được truyền tới con người.

Safavid dt. thành viên của một triều đại Hồi giáo Shi'a đã xây dựng một đế chế ở Ba Tư trong các thế kỷ 16-18.

Sahel dt. vùng thuộc châu Phi dọc biên giới phía nam sa mạc Sahara.

salon / triển lãm tranh Paris dt. một cuộc hội ngộ của các trí thức và nghệ sĩ, như được tổ chức tại nhà của những phụ nữ khá giả ở Paris và các thành phố châu Âu khác trong thời kỳ Ánh Sáng.

SALT dt. viết tắt của các Cuộc Thảo luận về Hạn chế Vũ khí Chiến lược — một loạt các cuộc họp trong những năm 1970, trong đó lãnh đạo của Hoa Kỳ và Liên Xô đồng ý giới hạn các kho vũ khí hạt nhân của hai quốc gia.

Salt March / Tháng Ba Muối dt. một cuộc biểu tình ôn hòa chống lại các Đạo luật về Muối năm 1930 ở Ấn Độ trong đó Mohandas Gandhi dẫn đầu những người theo ông trên một cuộc đi bộ dài 240 dặm tới biển, nơi họ làm muối cho chính mình từ nước biển được làm bay hơi.

samurai dt. một trong những chiến binh chuyên nghiệp phụng sự các chúa phong kiến ở Nhật.

sans-culottes / không mặc quần dt. trong cuộc Cách mạng Pháp, một nhóm cấp tiến gồm những người làm công ăn lương và bán tạp hóa người Paris muốn một tiếng nói lớn hơn trong chính phủ, muốn giá cả thấp hơn và chấm dứt thiếu thốn lương thực.

satrap / tỉnh trưởng dt. một thủ lĩnh của một tỉnh ở Đế Quốc Ba Tư.

savanna / thảo nguyên bán hoang mạc dt. một, cánh đồng phẳng và nhiều cỏ.

Schlieffen Plan / Kế hoạch Schlieffen dt. kế hoạch quân sự của Đức vào lúc bùng nổ cuộc Chiến tranh Thế giới thứ nhất, mà theo đó quân Đức sẽ mau chóng đánh bại Pháp và rồi tiến về phía đông để tấn công Nga.

scholastics / giáo sinh dt. các học giả tập hợp lại và giảng dạy tại các đại học châu Âu thời trung cổ.

scientific method / phương pháp khoa học dt. một thủ tục hợp lý để thu thập thông tin về thế giới tự nhiên, trong đó việc thử nghiệm và quan sát được sử dụng để kiểm tra các giả thuyết.

Scientific Revolution / Cách mạng Khoa học dt.

một sự thay đổi lớn trong tư tưởng châu Âu, bắt đầu vào giữa những năm 1500, trong đó việc nghiên cứu thế giới tự nhiên bắt đầu được biểu thị bởi sự quan sát cẩn thận và việc chất vấn những niềm tin được chấp nhận.

scorched-earth policy / chính sách vườn không nhà trống dt. việc đốt mùa màng và giết vật nuôi trong thời chiến để quân địch không sống được trên đất đó.

scribe / người giữ giấy tờ dt. một trong những người giữ hồ sơ chuyên nghiệp ở các nền văn minh sơ khai.

secede / ly khai dt. chính thức rút khỏi một hiệp hội hay liên minh.

secular / trần tục tt. quan tâm đến các vấn đề thực tại hơn là các vấn đề tâm linh.

segregation / sự tách biệt chủng tộc dt. việc chia cắt hợp pháp hoặc mang tính xã hội những người thuộc các chủng tộc khác nhau.

self-determination / quyền tự quyết dt. quyền tự do của một dân tộc để quyết định họ muốn sống dưới hình thức chính phủ nào.

Seljuks dt. một nhóm người Thổ Nhĩ Kỳ di cư đến Đế Quốc Abbasid trong thế kỷ thứ 10 và thành lập đế chế cho riêng họ ở thế kỷ thứ 11.

senate / hội đồng tối cao dt. ở La Mã cổ đại, cơ quan cầm quyền tối cao, khởi đầu chỉ gồm toàn người quý tộc.

sepoy dt. một người lính Ấn Độ phục vụ dưới quyền chỉ huy của Anh.

Sepoy Mutiny / cuộc Binh biến Sepoy dt. một cuộc nổi dậy năm 1857 của binh lính Hindu và Hồi giáo chống lại quân Anh ở Ấn Độ.

serf / nông nô dt. một nông dân trung cổ bị luật buộc phải sống trên đất đai của một lãnh chúa.

Seven Years' War / Chiến tranh Bảy Năm dt.

một cuộc xung đột ở châu Âu, Bắc Mỹ và Ấn Độ, kéo dài từ năm 1756 đến 1763, trong đó các lực lượng Anh và Phổ chiến đấu với quân Áo, Pháp, Nga và các nước khác.

shah / quốc vương dt. vua kế tục của Iran.

shari'a dt. một cơ quan làm luật cai quản cuộc sống của người Hồi giáo.

Shi'a dt. nhánh của đạo Hồi có các thành viên thừa nhận Ali và các hậu duệ là những người kế vị xứng đáng của Muhammad.

Shinto / Thần Đạo dt. tôn giáo gốc của Nhật Bản.

Shiva dt. một vị thần Hindu được xem là kẻ phá hủy thế giới.

"shock therapy" / "liệu pháp sốc" dt. một chương trình kinh tế được tiến hành ở Nga bởi Boris Yeltsin trong những năm 1990, bao gồm một sự chuyển đổi vội vã từ một nền kinh tế chỉ huy sang một nền kinh tế thị trường tự do.

shogun / tướng quân dt. ở Nhật Bản thời phong kiến, một chỉ huy quân sự tối cao cai trị nhân danh hoàng đế.

Sikh dt. một thành viên của một nhóm tôn giáo phi bạo lực có tín ngưỡng pha trộn các yếu tố Phật giáo, Hindu giáo và Sufi giáo.

Silk Roads / các Con Đường Tơ Lụa dt. một hệ thống những con đường lữ hành cổ đại băng qua Trung Á, mà các thương gia mang theo lụa và các hàng hóa buôn bán khác dọc theo đó.

simony / sự mua quan bán chức dt. việc bán hoặc mua một chức vụ trong một giáo hội Thiên Chúa.

skepticism / chủ nghĩa hoài nghi dt. một triết lý dựa trên quan niệm rằng không có gì được biết là chắc chắn cả.

slash-and-burn farming / canh tác kiểu chặt-và-đốt dt. một phương pháp trồng trọt trong đó người ta dọn sạch cánh đồng bằng cách chặt và đốt cây cối và cỏ, lấy tro làm phân bón cho đất.

Slavs / dân Đông Âu dt. một dân tộc ở các khu rừng phía bắc Biển Đen, là tổ tiên của nhiều dân tộc ở Đông Âu ngày nay.

social contract / khế ước xã hội dt. thỏa thuận theo đó người ta định nghĩa và giới hạn các quyền cá nhân, từ đó tạo nên một xã hội hay chính quyền có tổ chức.

Social Darwinism / Học thuyết Darwin về Xã hội dt. việc ứng dụng ý tưởng của Charles Darwin về sự tiến hóa và "sự sống sót của các cá thể thích nghi nhất" đối với các xã hội loài người — cụ thể là sự biện hộ cho sự băng trưởng chủ nghĩa đế quốc.

socialism / chủ nghĩa xã hội dt. một hệ thống kinh tế trong đó các yếu tố sản xuất được sở hữu bởi công chúng và hoạt động vì lợi ích của tất cả mọi người.

Solidarity / Công đoàn Đoàn kết dt. một công đoàn lao động của Ba Lan mà trong những năm 1980 trở thành lực lượng chống đối chính yếu đối với sự cai trị của Cộng sản ở Ba Lan.

Songhai dt. một đế quốc Tây Phi đã chinh phục Mali và kiểm soát mậu dịch từ những năm 1400 đến năm 1591.

soviet dt. một trong những hội đồng đại diện địa phương hình thành ở Nga sau sự sụp đổ của Sa Hoàng Nicholas II.

Spanish-American War / Chiến tranh Tây Ban Nha-Mỹ dt. một cuộc xung đột năm 1898 giữa Hoa Kỳ và Tây Ban Nha, trong đó Hoa Kỳ ủng hộ cuộc đấu tranh vì độc lập của Cuba.

specialization / sự chuyên môn hóa dt. việc phát triển các kỹ năng trong một loại công việc cụ thể, ví dụ buôn bán hoặc lưu giữ hồ sơ.

sphere of influence / phạm vi ảnh hưởng dt. một khu vực ở nước ngoài mà một quốc gia có quyền kiểm soát về thương mại và các hoạt động kinh tế khác.

standard of living / tiêu chuẩn sống dt. chất lượng cuộc sống của một người hoặc một dân số, như được biểu hiện qua hàng hóa, dịch vụ và sự sung túc sẵn có cho người đó hoặc dân số đó.

stateless societies / các xã hội không nhà nước dt. các nhóm văn hóa trong đó quyền lực được phân chia giữa các dòng dõi có thể lực bằng nhau thay vì được thực thi bởi một chính quyền trung ương.

steppes / thảo nguyên dt. những cánh đồng khô, phủ đầy cỏ.

strike / đình công dt. từ chối làm việc nhằm ép buộc một chủ lao động phải đáp ứng các yêu sách nào đó.

stupa dt. các cấu trúc đá xây thành gò bên trên các di tích thiêu liêng của đạo Phật.

subcontinent / tiểu lục địa dt. một khối đất lớn hình thành một phần khác biệt của một lục địa.

Suez Canal / Kênh Đào Suez dt. một đường thủy do người tạo nên, được mở cửa năm 1869, nối liền Biển Đỏ và Địa Trung Hải.

suffrage dt. quyền bầu cử.

Sufi / người Sufi dt. một người Hồi giáo tìm cách đạt được sự liên lạc trực tiếp với Thánh qua các cách thức huyền bí.

sultan / vua Thổ dt. "chúa tể," hay "người đầy sức mạnh"; chức danh của các nhà cai trị Ottoman trong thời kỳ phát triển của Đế chế Ottoman.

Sunna / tục Hồi giáo dt. một mô hình Hồi giáo dành cho cuộc sống, dựa trên cuộc đời và sự giảng dạy của Muhammad.

Sunni dt. nhánh của đạo Hồi có các thành viên chấp nhận bốn vua Hồi đầu tiên như là những người kế vị xứng đáng của Muhammad.

surrealism / chủ nghĩa siêu thực dt. một phong trào nghệ thuật thế kỷ 20 tập trung vào sự làm việc của tinh thần vô thức.

sustainable growth / sự tăng trưởng trong vòng kiểm soát dt. việc phát triển kinh tế đáp ứng được nhu cầu của nhân dân nhưng giữ gìn được môi trường và bảo vệ được các tài nguyên thiên nhiên cho các thế hệ tương lai.

Swahili dt. một ngôn ngữ Bantu chịu ảnh hưởng của Ả Rập được sử dụng rộng rãi ở đông và trung châu Phi.

T

Taiping Rebellion / cuộc Nổi dậy Thái Bình dt.

một cuộc nổi loạn giữa thế kỷ 19 chống lại triều đại nhà Thanh tại Trung Quốc, do Hồng Thiệu Quan lãnh đạo.

Taj Mahal dt. một lăng mộ đẹp ở Agra, Ấn Độ, được xây dựng bởi hoàng đế Mughal là Shah Jahan cho vợ của ông là Mumtaz Mahal.

Taliban dt. nhóm Hồi giáo bảo thủ nắm quyền kiểm soát Afghanistan sau khi Liên Xô rút quân; bị đánh đuổi bởi các lực lượng Mỹ vào tháng Mười Hai năm 2001, vì chúng chứa chấp các nghi can khủng bố.

Tamil dt. một ngôn ngữ ở miền nam Ấn Độ; cũng là, những người nói thứ tiếng đó.

technology / công nghệ dt. những cách mà người ta ứng dụng kiến thức, công cụ, và sự sáng chế để đáp ứng nhu cầu của họ.

Tennis Court Oath / Lời Tuyên thệ Sân Quần dt. một lời hứa của các thành viên Quốc Hội của Pháp năm 1789, trong đó họ thề sẽ tiếp tục hội họp cho đến khi họ soạn thảo được một bản hiến pháp mới.

terrace / ruộng bậc thang dt. một hình thức nông nghiệp mới ở Aksum, trong đó những luống bậc thang được tạo dựng trên các dốc núi giúp giữ lại nước và giảm xói mòn.

terrorism / chủ nghĩa khủng bố dt. việc sử dụng vũ lực hay lời đe dọa để gây hoảng sợ dân chúng hoặc các chính phủ để họ thay đổi chính sách.

theocracy / chính trị thần quyền dt. 1. một chính quyền trong đó người cầm quyền được xem là một nhân vật thần thánh. 2. một chính phủ được kiểm soát bởi các lãnh đạo tôn giáo.

theory of evolution / thuyết tiến hóa dt. ý tưởng được Charles Darwin đề xướng năm 1859, rằng các loài động thực vật xuất hiện theo một quá trình chọn lọc tự nhiên.

theory of relativity / thuyết tương đối dt. các ý tưởng của Albert Einstein về các mối tương quan giữa thời gian và không gian và giữa năng lượng và vật chất.

Theravada dt. một môn phái của đạo Phật tập trung vào kỷ luật tôn giáo khắt khe khởi đầu được Đức Phật ủng hộ.

Third Reich / Đế Tam Quốc Xã dt. Đế Chế Đức thứ Ba, do Adolf Hitler thành lập trong những năm 1930.

Third Republic / Đế Tam Cộng Hòa dt. nền cộng hòa được thiết lập ở Pháp sau sự sụp đổ của Napoleon III và chấm dứt với sự chiếm đóng của Đức ở Pháp trong Chiến tranh Thế giới thứ hai.

Third World / Thế giới thứ Ba dt. trong Chiến tranh Lạnh, các quốc gia đang phát triển không liên minh với cả Hoa Kỳ và Liên Xô.

Thirty Years' War / Chiến tranh Ba Mươi Năm dt. một cuộc xung đột ở châu Âu về tôn giáo và lãnh thổ, và vì quyền lực giữa các gia đình cai trị, kéo dài từ 1618 đến 1648.

three-field system / hệ thống ba cánh đồng dt. một hệ thống canh tác được phát triển ở châu Âu thời trung cổ, trong đó đất nông nghiệp được chia thành ba cánh đồng kích thước bằng nhau và mỗi cánh đồng được luân lượt trồng một vụ đông, một vụ xuân, và bỏ không trồng gì.

Tiananmen Square / Quảng trường Thiên An Môn dt. một khoảng không công cộng rộng lớn ở Bắc Kinh; năm 1989, là nơi diễn ra cuộc nổi dậy của sinh viên ủng hộ cải cách dân chủ.

tithe / thuế thập phân dt. sự chi trả một phần mười thu nhập của một gia đình cho nhà thờ của họ.

Tokugawa Shogunate dt. một triều đại các tướng quân cai trị một nước Nhật Bản thống nhất từ 1603 đến 1867.

Torah dt. năm cuốn sách đầu tiên của Thánh Kinh Do Thái — những tác phẩm thiêng liêng nhất trong truyền thống Do Thái.

totalitarianism / chế độ cực quyền chuyên chế dt. sự kiểm soát của chính phủ đối với mọi khía cạnh của cuộc sống xã hội và cuộc sống riêng tư.

total war / chiến tranh tổng lực dt. một cuộc xung đột trong đó các nước tham chiến dồn hết toàn bộ tiềm lực cho nỗ lực chiến tranh.

totems / vật tổ dt. thú vật hoặc các vật thể tự nhiên khác được dùng làm biểu tượng của sự thống nhất các gia tộc hoặc các nhóm người khác.

tournament / cuộc đấu dt. một trận đánh giả giữa các nhóm hiệp sĩ.

tragedy / bi kịch dt. một hình thức kịch nghiêm túc nói về sự sụp đổ của một nhân vật anh hùng hay quý tộc.

Treaty of Kanagawa / Hiệp ước Kanagawa dt. một hiệp định năm 1854 giữa Hoa Kỳ và Nhật Bản, mở cửa hai cảng của Nhật cho tàu Mỹ và cho phép Hoa Kỳ mở một tòa đại sứ tại Nhật.

Treaty of Tordesillas / Hiệp ước Tordesillas dt. một hiệp ước năm 1494 giữa Bồ Đào Nha và Tây Ban Nha, tuyên bố rằng đất đai mới được khám phá về phía tây của một đường tưởng tượng ở Đại Tây Dương sẽ thuộc về Tây Ban Nha và đất đai mới được khám phá về phía đông của đường đó sẽ thuộc về Bồ Đào Nha.

Treaty of Versailles / Hiệp ước Versailles dt. hiệp định hòa bình ký bởi Đức và các cường quốc Đồng Minh sau Chiến tranh Thế giới thứ nhất.

trench warfare / chiến sự giao thông hào dt. một hình thức chiến sự trong đó các quân đội đối nghịch đánh nhau từ các hào đào dưới đất tại chiến trường.

triangular trade / mậu dịch hình tam giác dt. mạng lưới thương mại xuyên Đại Tây Dương dọc theo đó các nô lệ và những hàng hóa khác được chuyên chở giữa châu Phi, nước Anh, châu Âu, Tây Ấn, và các thuộc địa ở Bắc Mỹ.

tribune / quan bảo dân dt. ở La Mã cổ đại, một viên chức được thường dân bầu lên để bảo vệ quyền của họ.

tribute / vật cống nạp dt. một sự chi trả của một thế lực yếu hơn cho một thế lực mạnh hơn để có được sự đảm bảo về hòa bình và an ninh.

Triple Alliance / Liên Minh Bộ Ba dt. 1. một hiệp hội các đô thị-nhà nước Tenochtitlán, Texcoco, và Tlacopan, dẫn đến việc hình thành Đế Chế Aztec. 2. một liên minh quân sự giữa Đức, Áo-Hung và Ý trong những năm trước Chiến tranh Thế giới thứ nhất.

Triple Entente / Hiệp ước Thân Thiện Bộ Ba dt. một liên minh quân sự giữa Anh, Pháp và Nga trong những năm trước Chiến tranh Thế giới thứ nhất.

triumvirate / tam hùng dt. ở La Mã cổ đại, một nhóm ba nhà lãnh đạo chung nhau quyền kiểm soát chính quyền.

Trojan War / Chiến tranh thành Troy dt. một cuộc chiến, nổ ra khoảng năm 1200 trước công nguyên, trong đó một đạo quân do các vua Mycenaean dẫn đầu tấn công thành phố thương mại độc lập Troy ở Anatolia.

troubadour / người hát rong dt. một nhạc sĩ, thi sĩ trung cổ đi đây đi đó mua vui cho dân chúng bằng những bài tình ca thanh nhã.

Truman Doctrine / Học thuyết Truman dt. được Tổng thống Harry Truman công bố năm 1947, một chính sách của Hoa Kỳ viện trợ kinh tế và quân sự cho các quốc gia tự do bị đe dọa bởi các địch thủ trong và ngoài nước.

tyrant / bạo chúa dt. ở Hy Lạp cổ đại, một cá nhân hùng mạnh chiếm được quyền kiểm soát chính quyền của một đô thị-nhà nước bằng cách kêu gọi người nghèo ủng hộ.

U

Umayyads dt. một triều đại cai trị Đế Quốc Hồi giáo từ năm 661 đến 750 sau công nguyên và sau đó thành lập một vương quốc ở al-Andalus.

union / công đoàn dt. một hiệp hội các công nhân, được hình thành để thương lượng vì các điều kiện làm việc tốt hơn và lương cao hơn.

United Nations / Liên Hiệp Quốc dt. một tổ chức gìn giữ hòa bình quốc tế thành lập năm 1945 để đóng góp an ninh cho các quốc gia trên thế giới.

Universal Declaration of Human Rights / Tuyên Ngôn Toàn Cầu về Nhân Quyền dt. một bản tuyên bố năm 1948 trong đó Liên Hiệp Quốc tuyên bố rằng tất cả con người đều có quyền sống, quyền tự do và an ninh.

unrestricted submarine warfare / chiến sự tàu ngầm không giới hạn dt. việc sử dụng tàu ngầm để đánh chìm không báo trước bất cứ tàu nào (kể cả các tàu trung lập và các tàu chở khách không vũ trang) được tìm thấy tại hải phận của quân địch.

urbanization / đô thị hóa dt. sự tăng trưởng của các thành phố và sự di cư của người dân vào các thành phố đó.

U.S.A. Patriot Act / Đạo luật Ái Quốc Hoa Kỳ dt. một Đạo luật chống khủng bố năm 2001 củng cố quyền của chính phủ cản trở người nước ngoài bị tình nghi là khủng bố và truy tố những tội ác khủng bố.

U.S. Civil War / cuộc Nội chiến Mỹ dt. một cuộc xung đột giữa miền Bắc và miền Nam của Hoa Kỳ vì vấn đề nô lệ, kéo dài từ 1861 đến 1865.

utilitarianism / thuyết vị lợi dt. thuyết được đề xướng bởi Jeremy Bentham trong cuối thập niên 1700, cho rằng các hành động của chính phủ là hữu ích nếu chúng đem đến sự tốt đẹp nhất cho số đông người dân nhất.

Utopia / xã hội không tưởng dt. một vùng đất tưởng tượng được Thomas More mô tả trong cuốn sách của ông Utopia — một nơi lý tưởng, kể từ đây.

V

vassal / chư hầu dt. ở châu Âu thời phong kiến, một người nhận đất từ một lãnh chúa để đổi lấy sự hứa hẹn trung thành và phụng sự.

Vedas / Kinh Vệ Đà dt. bốn tập sách thiêng do người Aryans cho ra đời trong thời kỳ đầu họ định cư ở Ấn Độ.

vernacular / tiếng mẹ đẻ dt. ngôn ngữ hàng ngày của những người ở một vùng hay một nước.

Vietcong / Việt Cộng dt. một nhóm du kích Cộng sản, với sự trợ giúp của Bắc Việt Nam, chiến đấu chống chính phủ Nam Việt Nam trong Chiến tranh Việt Nam.

Vietnamization / Việt Nam hóa chiến tranh dt. chiến lược của Tổng thống Richard Nixon để chấm dứt sự dính líu của Mỹ trong Chiến tranh Việt Nam, bao gồm việc rút dần quân Mỹ và thay thế bằng các lực lượng Nam Việt Nam.

Vishnu dt. một vị thần Hindu được xem là người giữ gìn thế giới.

vizier / tể tướng dt. một thủ tướng ở một vương quốc hay đế quốc Hồi giáo.

W

War of the Spanish Succession / Chiến tranh Kế vị Tây Ban Nha dt. một cuộc xung đột kéo dài từ năm 1701 đến 1713, trong đó một số nhà nước châu Âu chiến đấu để ngăn gia đình Bourbon khỏi kiểm soát Tây Ban Nha cũng như Pháp.

Warsaw Pact / Hiệp ước Warsaw dt. một liên minh quân sự hình thành năm 1955 bởi Liên Xô và bảy nước Đông Âu.

Weimar Republic / Cộng hòa Weimar *dt.* nước cộng hòa được thành lập tại Đức năm 1919 và chấm dứt năm 1933.

Western Front / Mặt trận phía Tây *dt.* trong Chiến tranh Thế giới thứ nhất, khu vực phía bắc nước Pháp nơi các lực lượng Đồng Minh và Cường Quốc Trung tâm đánh nhau.

westernization / sự tây hóa *dt.* việc chấp nhận các thể chế xã hội, chính trị hoặc kinh tế của các nước phương Tây — đặc biệt là châu Âu hoặc Mỹ.

Y

yin and yang / âm và dương *dt.* trong quan niệm của người Trung Hoa, hai sức mạnh thống trị các nhịp sống tự nhiên (với âm đại diện cho các đặc tính nữ trong vũ trụ, và dương đại diện cho các đặc tính nam).

Yoruba *dt.* một dân tộc Tây Phi đã thành lập nhiều vương quốc ở nơi mà nay là Benin và nam Nigeria.

Z

Zapotec *dt.* một nền văn minh Mỹ-Mễ thời kỳ đầu, tập trung ở Thung Lũng Oaxaca mà nay là Mexico.

ziggurat *dt.* một cấu trúc hình chóp nhiều tầng hình thành nên một phần của một ngôi đền Sumeria.

Zionism / chủ nghĩa Phục Quốc Do Thái *dt.* một phong trào được hình thành trong những năm 1890 để cổ vũ việc thành lập một quê hương Do Thái tại Palestine.

សន្ទានុក្រមភាសាអង់គ្លេស

សន្ទានុក្រមគឺជាការរាយឈ្មោះតួអក្សរតាមលំដាប់នៃពាក្យសំខាន់ៗដកស្រង់ចេញពីភាគផ្សេងៗដែលមានអត្ថន័យរបស់វា។
និយមន័យទាំងឡាយដែលបានរាយនៅក្នុងសន្ទានុក្រមគឺជាអត្ថន័យ ដែលត្រូវទៅនឹងពាក្យពេចប្រើប្រាស់នៅក្នុងអត្ថបទសៀវភៅ។
សន្ទានុក្រមផ្តល់នូវប្រភេទនៃពាក្យនិមួយៗ។ ខាងក្រោមនេះជាអក្សរកាត់ទាំងឡាយដែលត្រូវបានគេប្រើ៖

តុ = គុណនាម ន = នាម កិ = កិរិយាស័ព្ទ

A

Abbasids / អាបាស៊ីដស៍ (ន) រាជវង្សដែលបានត្រួតត្រាភាគច្រើននៃ
ចក្រភពម៉ូស្លីមពីគ.សឆ្នាំ ៧៥០ ដល់ ១២៥៨។

Aborigine / អូកស្រុកដើម (ន) សមាជិកនៃជនជាតិដើមអូស្ត្រាលីណា
មួយ។

absolute monarch / ព្រះមហាក្សត្រផ្តាច់ការ (ន) ព្រះមហាក្សត្រា
ឬ ព្រះមហាក្សត្រិយានី ដែលមានអំណាចមិនកំណត់ ហើយប្រឹងប្រែង
ត្រួតត្រា គ្រប់សង្គមមនុស្សទាំងអស់។

acropolis / អាគ្រូផូលីស (ន) កំពូលភ្នំដែលបានរៀបចំការពារសត្រូវ
យ៉ាងខ្លាំងក្លានៅទីក្រុងក្រិចសម័យបុរាណ។

Aksum / អាក់សាំ (ន) រាជាណាចក្រអាហ្វ្រិក ដែលឥឡូវគឺ អេត្យូពី និង
អេរីទ្រី ដែលបានឈានដល់កំរិតកំពូលនៃអំណាចរបស់ខ្លួននៅ សតវត្សរ៍
ទី៤ នៃគ.ស។

al-Andalus / អាល់ អាន់ដាលីស (ន) ភូមិភាគដែលគ្រប់គ្រងដោយ
ពួកម៉ូស្លីមដែលឥឡូវគឺប្រទេសអេស្ប៉ាញ ត្រូវបានគេបង្កើតឡើងនៅ
សតវត្សរ៍ទី ៨ នៃគ.ស។

Allah / ព្រះអាឡា (ន) ព្រះជាម្ចាស់ (ជាពាក្យអារ៉ាប់ ត្រូវបានពួក
អ៊ីស្លាម ប្រើប្រាស់យ៉ាងច្រើន)។

Allies / សម្ព័ន្ធមិត្ត (ន) នៅសង្គ្រាមលោកលើកទី១ ចក្រភពអង់គ្លេស
បារាំង និង រុស្ស៊ី ជាមួយនឹងប្រទេសដទៃទៀតដែលបានវាយលើភាគីម្ខាង
ទៀតរបស់ពួកគេ។ ហើយក៏ ជាក្រុមនៃប្រទេស ដែលរួមមាន ចក្រភព
អង់គ្លេស សហភាពសូវៀត និង សហរដ្ឋអាមេរិក ដែលប្រឆាំងនឹងអំណាច
សម្ព័ន្ធមិត្ត នៅសង្គ្រាមលោកលើកទី២។

Almohads / អាល់ម៉ូហាដស៍ (ន) ក្រុមនៃពួកកែទម្រង់អ៊ីស្លាម ដែល
បានផ្តល់លំដាប់រដ្ឋ អាល់ម៉ូរ៉ាវីដ ហើយបានបង្កើតចក្រភពនៅអាហ្វ្រិក
ខាងជើង និង អេស្ប៉ាញខាងត្បូងនៅសតវត្សរ៍ទី ១២ នៃគ.ស។

Almoravids / អាល់ម៉ូរ៉ាវីដ (ន) ភាគរភាពសាសនាអ៊ីស្លាមដែលបាន
បង្កើតចក្រភពនៅអាហ្វ្រិកខាងជើង និង អេស្ប៉ាញខាងត្បូងនៅសតវត្សរ៍ទី
១១ នៃគ.ស។

Amritsar Massacre / ការសម្លាប់រង្គាល អាមរីតសារី (ន)

ការសម្លាប់ ដែលធ្វើឡើងដោយទ័ពអង់គ្លេសលើជនជាតិឥណ្ឌាជិត ៤០០
នាក់ដែលបាន ប្រមូលផ្តុំគ្នានៅ អាមរីតសារី ដើម្បីតវ៉ានិង ច្បាប់ រ៉ូរ៉ូឡាត។

Anabaptists / អាណាបាទីស (ន) នៅក្នុងការកែទម្រង់ ក្រុមប្រូតេស្តង់
ដែលមានជំនឿថាការចូលរួមក្នុងសាសនាគឺមានតែបុគ្គលដែលមានវ័យចាស់
គ្រប់គ្រាន់ទើបអាចសម្រេចចិត្តធ្វើជាគ្រិស្តសាសនិក ហើយមានជំនឿលើ
ការបែងចែកព្រះវិហារ និង រដ្ឋ។

Anasazi / អាណាសាហ្សី (ន) ជនជាតិដើមអាមេរិកាំងដំបូងដែលរស់នៅ
ភាគនិរតីអាមេរិក។

Anatolia / អាណាតូលី (ន) ឧបទ្វីបអាស៊ីនិរតី ដែលឥឡូវគ្រប់គ្រង
ដោយប្រទេសទួតីផ្នែកអាស៊ី ដែលគេបានហៅថា កូនតូចអាស៊ី ផងដែរ។

Angkor Wat / អង្គរវត្ត (ន) ប្រាសាទដែលបានស្ថាបនានៅចក្រភពខ្មែរ
និងបានឧទ្ទិសថ្វាយព្រះវិស្ណុក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍។

Anglican / អង់គ្លីកង់ (គ) ដែលទាក់ទងទៅនឹងព្រះវិហារនៅអង់គ្លេស។

animism / វិញ្ញាណនិយម (ន) ជំនឿដែលជឿថា សត្វ រុក្ខជាតិ និង
វត្ថុធម្មជាតិដទៃទៀត មានវិញ្ញាណ។

annexation / ទេសានុពន្ធន៍ (ន) ការបន្ថែមតំបន់មួយទៅក្នុងប្រទេសភាព
ដែនដីនៃអង្គការនយោបាយដែលមានស្រាប់។

annul / ទុកជាមោឃៈ (កិ) លុបចោល ឬ បញ្ចប់។

anti-Semitism / ប្រឆាំងនឹងពួកនិយមស៊ីមីទីស (ន) បុរេនិម្មួយប្រឆាំង
នឹងពួកជីហ្វ។

apartheid / អាដាថេត (ន) នយោបាយនៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូងលើការ
បែងចែកពូជសាសន៍ទាំងស្រុងដោយស្របច្បាប់ រាប់ទាំងការហាមឃាត់លើ
ការទាក់ទងផ្នែកសង្គមទាំងអស់រវាងពួកស្បែកខ្មៅ និង ស។

apostle / សាវ័ក (S) បុគ្គលគោរពដើរតាមព្រះយេស៊ូ ដែលបានទេសនា និង បានផ្សព្វផ្សាយការបង្រៀនរបស់ព្រះយេស៊ូ ។

appeasement / ការធ្វើឱ្យស្ងប់ (S) ការធ្វើសម្បទានដល់អ្នកឈ្លានពាន ដើម្បីជៀសវាងសង្គ្រាម ។

aqueduct / ជលមាតិ (S) បំពង់ទឹក ឬបណ្តាញទឹកដែលគេបានសាងសង់ឡើងដើម្បីនាំទឹកទៅកន្លែងដែលមានមនុស្សនៅ ។

aristocracy / វណ្ណៈអភិជន (S) រដ្ឋាភិបាលដែលអំណាចស្ថិតនៅក្នុងដៃថ្នាក់ដឹកនាំដែលត្រូវការវង្ស ឬ អភិជនភាព ។

armistice / យុទ្ធសន្តិភាព (S) កិច្ចព្រមព្រៀងបញ្ចប់ការប្រយុទ្ធ ។

artifact / វត្ថុបុរាណ (S) វត្ថុដែលធ្វើដោយមនុស្ស ដូចជាឧបករណ៍អាវុធ ឬ បំណែកនៃគ្រឿងអលង្ការ ។

artisan / ជាងជំនាញ (S) កម្មករជំនាញ ដូចជា អ្នកត្បាញ ឬ អ្នកស្ទូនដែលធ្វើទំនិញដោយដៃ ។

Aryans / អារ្យាណ (S) ១. មនុស្សឥណ្ឌូ-អឺរ៉ុប ដែលនៅ ឆ្នាំប្រហែល ១៥០០ មុនគ.ស បានចាប់ផ្តើមធ្វើអន្តោប្រវេសន៍មកឧបទ្វីបឥណ្ឌា ។ ២. ចំពោះពួកណាស៊ីស គឺជាមនុស្សជាតិអាណ្លីម៉ុងដែលបានបង្កើត "ពូជសាសន៍មេ" ។

assembly line / ខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្ម (S) ការរៀបចំនៅក្នុងរោងចក្រដែលផលិតផលចល័តពីកម្មករម្នាក់ទៅកម្មករម្នាក់ទៀតដោយកម្មករម្នាក់ៗធ្វើនូវកិច្ចការតែមួយនៅក្នុងផលិតកម្មនោះ ។

assimilation / សមាសកម្ម (S) ១. ការទទួលយកវប្បធម៌អ្នកចម្បាំងដោយពួកមនុស្សអ្នកចម្បាំង ២. នយោបាយដែលប្រទេសមួយ បង្ខំ ឬ ជំរុញមនុស្សសំខាន់ៗឱ្យទទួលយកស្ថាប័ណ្ណ និង ទំនាមទម្លាប់របស់ខ្លួន ។

Assyria / អាស៊ីរី (S) រាជាណាចក្រអាស៊ីរីតិ ដែលត្រួតត្រាចក្រភពដ៏ធំ ពីឆ្នាំប្រហែល ៨៥០ ទៅ ៦១២ មុនគ.ស ។

Atlantic Charter / ធម្មនុញ្ញអាត្លង់ទិក (S) ការប្រកាសគោលការណ៍ដែលបានចេញផ្សាយនៅខែសីហា ឆ្នាំ ១៩៤១ ដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រីអង់គ្លេស វីនស្តុន ឆឺចឆឿល និង ប្រធានាធិបតេយ្យអាមេរិក ហ្វ្រែងគ្លីន រូសេវែល ដែល ផែនការសន្តិភាពសម្ព័ន្ធមិត្តនៅចុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២ គឺជាមូលដ្ឋាន ។

Atlantic slave trade / ជំនួញទាសករអាត្លង់ទិក (S) ការទិញ ការដឹកជញ្ជូន និង ការលក់ជនជាតិអាហ្វ្រិក ដើម្បីឱ្យធ្វើការងារនៅអាមេរិក ។

autocracy / អត្តាធិបតេយ្យ (S) រដ្ឋាភិបាលដែលអ្នកដឹកនាំមានអំណាចមិនកំណត់ ហើយប្រើប្រាស់វានៅក្នុងលក្ខណៈរំលោភបំពាន ។

Axis Powers / អំណាចសម្ព័ន្ធមិត្ត (S) នៅសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ប្រទេសអាណ្លីម៉ុង អ៊ីតាលី និង ជប៉ុន ដែលបានបង្កើតនូវសម្ព័ន្ធភាពនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៣៦ ។

ayllu / អាយល្លូ (S) នៅក្នុងសង្គមអ៊ិនដូន សហគមន៍តូចមួយ ឬ បក្សសម្ព័ន្ធដែលសមាជិកធ្វើការជាមួយគ្នាដើម្បីបានទំនិញរួមមួយ ។

B

balance of power / តុល្យភាពអំណាច (S) ស្ថានភាពនយោបាយដែលគ្មានប្រទេសណាមួយមានអំណាចគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធ្វើការគ្រោះកំហែងប្រទេសដទៃទៀត ។

Balkans / បាល់កង់ (S) តំបន់អឺរ៉ុបអាគ្នេយ៍ដែលឥឡូវគ្រប់គ្រងដោយក្រិច អាល់ប៉ានី ប៊ុលហ្គារី រ៉ូម៉ានី ប្រទេសម៉ាស៊ីនី និង អតីតសាធារណរដ្ឋយូហ្គោស្លាវី ។

Bantu-speaking peoples / មនុស្សនិយាយភាសាបានទូ (S) អ្នកនិយាយក្រុមនៃភាសាដែលចាប់ផ្តើមប្រហែល ២០០០ឆ្នាំ មកហើយ ជាអ្នកដែលធ្វើអន្តោប្រវេសន៍ពីអាហ្វ្រិកខាងលិចទៅជាងពាក់កណ្តាលនៃអាហ្វ្រិកភាគខាងត្បូង ។

baroque / ដែលប្លែក (S) ដែលទាក់ទងនឹងរចនាបទតុបតែងលម្អដ៏ធំធេងដែលកំណត់លក្ខណៈគំនូរ តន្ត្រី និង ស្ថាបត្យកម្មរបស់អឺរ៉ុបនៅសតវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៦០០ និង ដើមសតវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៧០០ ។

barter / ការប្តូរទំនិញ (S) ទម្រង់នៃពាណិជ្ជកម្មដែលមនុស្សធ្វើការផ្លាស់ប្តូរទំនិញ និង សេវា ដោយមិនប្រើប្រាស់ប្រាក់ ។

Battle of Britain / សមរភូមិអង់គ្លេស (S) ការប្រយុទ្ធជាបន្តបន្ទាប់រវាងទ័ពអាកាសអាណ្លីម៉ុង និង អង់គ្លេស ដែលវាយប្រហារលើអង់គ្លេសនៅឆ្នាំ ១៩៤០-១៩៤១ ។

Battle of Guadalcanal / សមរភូមិ ហ្គាដាលខេណល (S) ការប្រយុទ្ធ នៅសង្គ្រាមលោកលើកទី២ក្នុងឆ្នាំ ១៩៤២-១៩៤៣ ដែលទ័ពសម្ព័ន្ធមិត្តបាន បណ្តេញទ័ពជប៉ុនចេញពីកោះហ្គាដាលខេណលនៅមហាសមុទ្រ ប៉ាស៊ីហ្វិក ។

Battle of Midway / សមរភូមិ មីតវេយ (S) ការប្រយុទ្ធលើសមុទ្រ និង អាកាស នៅសង្គ្រាម លោកលើកទី២ ឆ្នាំ ១៩៤២ ដែលទ័ពអាមេរិកបានវាយប្រហារលើទ័ពជប៉ុននៅកណ្តាលមហាសមុទ្រប៉ាស៊ីហ្វិក ។

Battle of Stalingrad / សមរភូមិស្តេលីងហ្គ្រាដ (ន) ការប្រយុទ្ធនៅសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ឆ្នាំ ១៩៤២-១៩៤៣ ដែលទ័ពអាស៊ីម៉ង់ត្រូវបានគេវាយប្រហារដោយសារតែបំណងរបស់ខ្លួនចង់កាន់កាប់ក្រុងស្តេលីងហ្គ្រាដនៅ សហភាពសូវៀត ។

Battle of the Bulge / សមរភូមិ បាក់ (ន) ការប្រយុទ្ធឆ្នាំ ១៩៤៤-១៩៤៥ ដែលទ័ពសម្ព័ន្ធមិត្តបានវាយបកលើការវាយប្រហារចុងក្រោយធំបំផុតនៃសង្គ្រាមលោកលើកទី២ របស់អាស៊ីម៉ង់ ។

Battle of Trafalgar / សមរភូមិ ត្រាហ្វាល់ហ្គារ (ន) ការប្រយុទ្ធខាងនាវានៅឆ្នាំ ១៨០៥ ដែលកងកម្លាំងរបស់ណាប៉ូឡេអុងត្រូវកងនាវារបស់អង់គ្លេសដែលស្ថិតនៅក្រោមការដឹកនាំរបស់ ហ្សោស៊ីអូ នេលសុន វាយប្រហារ ។

Benin / ប៊ីនីន (ន) រាជាណាចក្រដែលកើតឡើងនៅជិតដែនដីសណ្តរទន្លេណៃជី នៅសតវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៣០០ ហើយបានក្លាយជារដ្ឋអាហ្វ្រិកភាគខាងលិចដ៏ធំមួយនៅសតវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៤០០ ។

Beringia / ប៊េរីងហ្គ្រី (ន) ដីបុរាណមានស្ពានឆ្លងកាត់ ដែលជនជាតិអាមេរិកាំងដំបូងបំផុត ត្រូវបានគេជឿថាបានធ្វើអន្តោប្រវេសន៍ពី អាស៊ីទៅអាមេរិក ។

Berlin Conference of 1884-85 / សន្និសីទក្រុងប៊ែកឡាំង ឆ្នាំ ១៨៨៤-៨៥ (ន) កិច្ចប្រជុំដែលអ្នកតំណាងពីប្រទេសនៅអឺរ៉ុបបានយល់ព្រមលើការត្រួតត្រារបស់អាណានិគមអឺរ៉ុបលើអាហ្វ្រិក ។

Bill of Rights / ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស (ន) ច្បាប់វិសោធនកម្មទៅលើរដ្ឋធម្មនុញ្ញសហរដ្ឋអាមេរិក ១០ដំបូង ដែលការពារសិទ្ធិមូលដ្ឋាន និងសេរីភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។

bishop / មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់សាសនាគ្រិស្ត (ន) មន្ត្រីគ្រិស្តសាសនិកជាន់ខ្ពស់ដែលត្រួតត្រាលើព្រះវិហារក្នុងតំបន់មួយចំនួន ។

blitzkrieg / វាយឆ្លក់ (ន) "សង្គ្រាមផ្នែកបន្ទាន់" ទម្រង់នៃចម្បាំងដែលវាយឆ្លក់ដោយនាំមុខយន្តហោះលឿន និងតាមពីក្រោយដោយការវាយប្រហារយ៉ាងដំណំរបស់កងទ័ពថ្មីជើង ។

blockade / ការបិទផ្លូវគមនាគមន៍ (ន) ការប្រើប្រាស់កងកម្លាំង និងនាវា ដើម្បីបិទធារណៈពាណិជ្ជកម្ម នាំចូល ឬ នាំចេញពីទីក្រុង ឬ តំបន់ណាមួយ ។

Boer / បូអ៊េ (ន) អនាធិបតីជនហូឡង់នៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូង ។

Boer War / សង្គ្រាមបូអ៊េ (ន) ជម្លោះ ដែលកើតឡើងពីឆ្នាំ ១៨៩៩ ដល់ ឆ្នាំ ១៩០២ ដែលពួកបូអ៊េ និង អង់គ្លេស បានវាយគ្នាដើម្បីត្រួតត្រាលើដែនដីនៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូង ។

Bolsheviks / លីទីពលជីវៈ (ន) ក្រុមបដិវត្តន៍រ៉ុស្ត៊ី ម៉ាស៊ីស្គី ដែលបានត្រួតត្រារដ្ឋាភិបាលរ៉ុស្ត៊ីនៅខែ វិច្ឆិការ ឆ្នាំ ១៩១៧ ។

Boxer Rebellion / ការបះបោរអ្នកប្រដាល់ (ន) ការបះបោរឆ្នាំ ១៩០០ នៅប្រទេសចិន មានបំណងបញ្ចប់ឥទ្ធិពលរបស់បរទេសនៅក្នុងប្រទេស ។

boyars / ម្ចាស់ដី (ន) អភិជនម្ចាស់ដីនៅរុស្ស៊ី ។

Brahma / ព្រះព្រហ្ម (ន) ព្រះក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍ដែលត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាអ្នកបង្កើតពិភពលោក ។

Brahmin / ព្រាហ្មណ៍ (ន) នៅសង្គមអារ្យាណ សមាជិកនៃវណ្ណៈសង្គមដែលកើតឡើងជាអ្នកបូស ។

brinkmanship / ការគំរាមសត្រូវ (ន) នយោបាយគម្រាមកំហែងធ្វើសង្គ្រាមដោយតបតទៅនឹងការបំពានផ្នែកយោធាណាមួយ ។

Bronze Age / យុគសម័យសិរិទ្ធ (ន) សម័យប្រវត្តិសាស្ត្រនៃមនុស្សដែលចាប់ ផ្តើមក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ៣០០០ មុនគ.ស នៅតំបន់ខ្លះ ដែលនៅពេលនោះមនុស្ស ចាប់ផ្តើមប្រើប្រាស់សិរិទ្ធ ច្រើនជាងស្ពាន់ និង ថ្ម ដើម្បីធ្វើឧបករណ៍ និង អាវុធផ្សេងៗ ។

bubonic plague / ជំងឺគ្រុន (ន) ជំងឺគ្រោះថ្នាក់ដល់ជីវិត ដែលបានរាលដាលពេញទីបំផុតនៅ អឺរ៉ុប នៅពាក់កណ្តាលសតវត្សរ៍ទី ១៤ ដែលបាន សម្លាប់មនុស្សរាប់លាននាក់ ។

bureaucracy / ការិយាល័យរដ្ឋបាល (ន) ប្រព័ន្ធនៃក្រសួង និង ភ្នាក់ងារដែលបានបង្កើតឡើងដើម្បីអនុវត្តការងាររបស់រដ្ឋាភិបាល ។

burgher / អ្នកក្រុង (ន) អ្នករស់នៅទីក្រុងនៅយុគសម័យកណ្តាល ។

Bushido / បូស៊ីដូ (ន) ច្បាប់អត្តចរិតដ៏តឹងរឹងដែលគោរពដោយពួកអ្នកប្រយុទ្ធសាម៉ូរាយនៅប្រទេសជប៉ុន ។

C

cabinet / គណៈរដ្ឋមន្ត្រី (ន) ក្រុមនៃទីប្រឹក្សារ ឬរដ្ឋមន្ត្រីដែលបានជ្រើសរើសដោយប្រមុខរដ្ឋដើម្បីជួយធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តរបស់រដ្ឋាភិបាល ។

caliph / ព្រះចៅកាលីហ្វ (ន) មេដឹកនាំនយោបាយ និង សាសនាកំពូលនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលម៉ូស្លីម ។

calligraphy / អក្ខរវិចិត្រសាស្ត្រ (ន) សិល្បៈនៃការសរសេរដោយដៃដ៏ស្អាត ។

Calvinism / ខាលវីននិយម (ន) គណៈនៃការបង្រៀនសាសនាដោយផ្អែកលើគំនិតនៃអ្នកកែទម្រង់ ចន ខាលវីន ។

Camp David Accords / កិច្ចព្រមព្រៀងខេមបូឌី (ស) កិច្ចព្រមព្រៀងដែលបានចុះហត្ថលេខាដំបូងរវាងអ៊ីស្រាអែល និង ប្រទេសអារ៉ាប់ ដែលប្រធានាធិបតេយ្យអេហ្ស៊ីប អានវ៉ារ សាដាត បានទទួលស្គាល់ អ៊ីស្រាអែលជាដ្ឋធម្មនុប ហើយ នាយករដ្ឋមន្ត្រីអ៊ីស្រាអែល មេណាចីម បេហ្គីន បានយល់ព្រមប្រគល់ឧបទ្វីបស៊ីណៃទៅឱ្យអេហ្ស៊ីបវិញ។

canon law / ច្បាប់សាសនាបុព្វត្តិ (ស) អង្គនៃច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងការអនុវត្តន៍សាសនានៃព្រះវិហារគ្រិស្តសាសនិក។

capitalism / មូលធននិយម (ស) ប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចដែលផ្អែកលើភាពជាម្ចាស់ឯកជន និង លើការវិនិយោគប្រាក់ក្នុងការប្រឡូយធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ដើម្បីស្វែងរកប្រាក់ចំណេញ។

Carolingian dynasty / រាជវង្ស ខារូលីងហ្គ័រ (ស) រាជវង្សនៃអ្នកត្រួតត្រា ហ្គ្រេងយីស ដែលចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ ៧៥១ ដល់ ឆ្នាំ ៩៨៧ នៃគ.ស។

caste / វណ្ណៈ (ស) វណ្ណៈ មួយក្នុងចំណោមថ្នាក់ទាំងបួននៃមនុស្សនៅក្នុងប្រព័ន្ធ សង្គមអារ្យានដែលបានតាំងទីលំនៅនៅឥណ្ឌា ដែលរួមមាន អ្នកបួស អ្នកចម្បាំង អ្នកស្រែចំការ ឬ ជំនួញ និង អ្នកបញ្ចេញពលកម្ម ឬ សិប្បករ មិនមែនអារ្យាន។

Catholic Reformation / កំណែទម្រង់កាតូលិក (ស) ចលនានៅសតវត្សរ៍ទី ១៦ ដែលព្រះវិហាររ៉ូម៉ាំងកាតូលិក បានព្យាយាមធ្វើការផ្លាស់ប្តូរដើម្បីតបតទៅនឹងកំណែទម្រង់របស់ពួកប្រូតេស្តង់។

caudillo / មេដឹកនាំ (ស) អ្នកបញ្ជាផ្តាច់ការលើទាហាននៃប្រទេសអាមេរិកឡាទីន។

centralized government / រដ្ឋាភិបាលមជ្ឈការ (ស) រដ្ឋាភិបាលដែលអំណាចនៅថ្នាក់កណ្តាលដោយការត្រួតត្រាមជ្ឈឹមលើរដ្ឋាភិបាលក្នុងតំបន់ដែលនៅក្រោមអំណាចត្រួតត្រា។

Central Powers / អំណាចមជ្ឈឹម (ស) នៅសង្គ្រាមលោកលើកទី១ ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ និង អូទ្រីស-ហុងគ្រី ជាមួយនឹងប្រទេសដ៏ទៃទៀត ដែលបានវាយប្រហារលើភាគីម្ខាងទៀតរបស់ខ្លួន។

Chaldeans / ឆាលដេអ៊ីន (ស) មនុស្សអាស៊ីនិរតីដែលបានជួយបំផ្លាញចក្រភពអាស៊ីរៀន។

Chartist movement / ចលនាឆាតឺស៊ីស (ស) នៅអង់គ្លេសសតវត្សរ៍ទី ១៩ សមាជិកនៃថ្នាក់អ្នកធ្វើការ បានទាមទារការកែទម្រង់នៅក្នុងសភា និងការបោះឆ្នោត រួមទាំង សិទ្ធិបោះឆ្នោតសម្រាប់មនុស្សទាំងអស់។

Chavín / ឆេវីន (ស) អារ្យធម៌អាមេរិកខាងត្បូងចំបងទីមួយ ដែលបានលូតលាស់នៅខ្ពង់រាបដែលឥឡូវជាប្រទេសប៉េរូ ពីឆ្នាំប្រហែល ៩០០ ទៅ ២០០ មុនគ.ស។

checks and balances / ការថ្លឹងអំណាច (ស) រដ្ឋាសភាដែលគេបានរៀបចំឡើងដើម្បីទប់ស្កាត់ផ្នែកណាមួយនៃរដ្ឋាភិបាលពីការត្រួតត្រាលើផ្នែកផ្សេងទៀត។

chivalry / វិរធម៌ (ស) ច្បាប់សីលធម៌សម្រាប់អប្សប្បនិរ្ទិយនៅអឺរ៉ុបសម័យកណ្តាល ដែលបានសង្កត់ធ្ងន់លើឧត្តមគតិដូចជា សេចក្តីក្លាហាន ភាពស្មោះត្រង់ និង ភក្តីភាព។

CIS / ស៊ី អាយ អេស (ស) ខំមុនវ៉ែលនៃរដ្ឋឯករាជ្យ (Commonwealth of Independent States) សមាគមសេរីភាពនៃអតីតសាធារណរដ្ឋសូវៀតដែលបានបង្កើតឡើងបន្ទាប់ពីការបែកបាក់នៃសហភាពសូវៀត។

city-state / ក្រុងឯករាជ្យ (ស) ក្រុង និង ដីព័ន្ធជុំវិញក្រុងដែលមានតួនាទីជាអង្គភាពនយោបាយឯករាជ្យ។

civil disobedience / ការមិនគោរពច្បាប់របស់ពលរដ្ឋ (ស) ការបដិសេធដោយមិនបានគិតជាមុន និង ជាសាធារណៈ ដោយមិនគោរពច្បាប់ដែលគិតថាអយុត្តិធម៌។

civilization / អារ្យធម៌ (ស) ទម្រង់នៃវប្បធម៌ដែលមានលក្ខណៈសំគាល់ ដោយមានទីក្រុង កម្មករជំនាញ ស្ថាប័នផ្សេងៗការរក្សាការកត់ត្រា និង បច្ចេកវិទ្យាឈានមុខ។

civil service / សេវាពលរដ្ឋ (ស) ក្រសួងរដ្ឋបាលនៃរដ្ឋាភិបាលជាតិសេសគឺក្រសួងទាំងឡាយណាដែលបុគ្គលិកត្រូវបានគេជួលដោយផ្អែកលើពិន្ទុនៃការប្រឡងរបស់ពួកគេ។

civil war / សង្គ្រាមស៊ីវិល (ស) ជម្លោះរវាងក្រុមនយោបាយពីរនៅក្នុងប្រទេសតែមួយ។

clan / បក្សសម្ព័ន្ធ (ស) ក្រុមនៃមនុស្សដែលមានខ្សែស្រឡាយពីបុព្វជនរួមមួយ។

classical art / សិល្បៈបុរាណ (ស) សិល្បៈនៃជនជាតិក្រិច និង រ៉ូម៉ាំងបុរាណ ដែលបានសង្កត់ធ្ងន់លើភាពសុខដុម សណ្តាប់ធ្នាប់ និង តុល្យភាព។

clergy / បុព្វជិត (ស) គណៈនៃមន្ត្រីដែលអនុវត្តសេវាសាសនា មានដូចជា អ្នកបួស រដ្ឋមន្ត្រី ឬ អ្នកបង្រៀនច្បាប់។

cloning / ចម្លង (ស) ការបង្កើតរុក្ខជាតិ ឬ សត្វដែលបង្កាត់ពូជដូចគ្នាបេះបិតទៅនឹងរុក្ខជាតិ ឬ សត្វដែលមានស្រាប់។

coalition government / រដ្ឋាភិបាលច្របូកច្របល់ (ស) រដ្ឋាភិបាលដែលត្រួតត្រាដោយសម្ព័ន្ធភាពបណ្តោះអាសន្ននៃគណបក្សនយោបាយពីរ បី។

codex / កូដិច (ស) សៀវភៅសាមញ្ញដែលបានប្រើប្រាស់ដើម្បីរក្សាទុកកំពុងតែអានក្នុងពេលនេះ។

Cold War / សង្គ្រាមត្រជាក់ (ន) ជម្លោះការទូតរវាងសហរដ្ឋអាមេរិក និង សហភាពសូវៀត រាប់ទសវត្សរ៍បន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ។

collective bargaining / កិច្ចព្រមព្រៀងរួមគ្នា (ន) ការចរចារវាង កម្មករ និង ថៅកែរបស់ពួកគេ ។

collective farm / កសិដ្ឋានសហករណ៍ (ន) កសិដ្ឋានដ៏ធំដែលត្រួតត្រា ដោយរដ្ឋាភិបាល ដែលបានបង្កើតឡើងដោយសារការបញ្ចូលកសិដ្ឋានតូចៗ ជាច្រើន ។

colony / អាណានិគម (ន) ដីដែលត្រួតត្រាដោយប្រទេសដែលនៅឆ្ងាយ ។

Colossus of Rhodes / បរិមាណរមហិមា រដស៍ (ន)

បរិមាណឡើងវិញ ដ៏ធំដែលពីមុនបានឈរនៅជិតចំណតនាវារដស៍ ។

Columbian Exchange / ការផ្លាស់ប្តូរខ្នុរឡើងវិញ (ន) ការផ្លាស់ប្តូរ ជាសកលនៃរុក្ខជាតិ សត្វ និង ជំងឺដែលបានកើតឡើងនៅអំឡុងអាណានិគម អឺរ៉ុបនៅអាមេរិក ។

comedy / ឆាកកំប្លែង (ន) ទម្រង់ល្ខោនបែបកំប្លែងដែលជាញឹកញាប់រួម បញ្ចូលផ្នែកកំប្លែង និង ការដេញថ្លៃ ។

command economy / សេដ្ឋកិច្ចផែនការ (ន) ប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចដែល រដ្ឋាភិបាលធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចទាំងអស់ ។

Commercial Revolution / បដិវត្តន៍ពាណិជ្ជកម្ម (ន) ការពង្រីក ជំនួញ និង ពាណិជ្ជកម្ម ដែលបានផ្លាស់ប្តូរសេដ្ឋកិច្ចអឺរ៉ុបនៅអំឡុងសតវត្សរ៍ ទី ១៦ និង ១៧ ។

common law / ច្បាប់សាធារណៈ (ន) អង្គនៃច្បាប់ដែលបានច្របាច់ បញ្ចូលគ្នានិងចងក្រងឡើងដោយចៅក្រម អង់គ្លេសហើយដែលប្រើជា មូលដ្ឋានសម្រាប់ច្បាប់នៅក្នុងប្រទេសនិយាយភាសាអង់គ្លេសជាច្រើននា ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ រួមទាំងសហរដ្ឋ អាមេរិកផង ។

commune / ឃុំ (ន) នៅប្រទេសចិនកុម្មុយនិស្ត កសិដ្ឋានសហករណ៍ ដែល មនុស្សមួយចំនួនធំធ្វើការ និង រស់នៅជាមួយគ្នា ។

Communist Party / គណបក្សកុម្មុយនិស្ត (ន) គណបក្សនយោបាយ ដែលបានអនុវត្តគំនិតរបស់កាល់ ម៉ាក និង វី អាឡ ឡេនីន ដើមដំបូងគឺ គណបក្សបុលសេវិក រ៉ូស៊ី ។

communism / កុម្មុយនិស្តនិយម (ន) ប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចដែលរាល់ មធ្យោបាយផលិតកម្មទាំងអស់ មាន ដី រោងចក្រ ផ្លូវរត់ភ្លើង និង ពាណិជ្ជកម្ម គឺមានម្ចាស់ជាមនុស្ស ដែលទ្រព្យសម្បត្តិមិនមែនជារបស់ឯក ជន ហើយទំនិញ និង សេវាកម្មទាំងអស់គឺត្រូវបានគេបែងចែកស្មើគ្នា ។

Concert of Europe / សាមគ្គីភាពនៃអឺរ៉ុប (ន) សេរីនៃសម្ព័ន្ធក្នុង ចំណោមប្រជាជាតិអឺរ៉ុបនៅសតវត្សរ៍ទី ១៩ ដែលបានបង្កើតឡើងដោយ រាជបុត្រា ក្រូមីន រុស មេធីនិច ដើម្បីទប់ស្កាត់ការកើតឡើងនៃបដិវត្តន៍ ។

concordat / អនុបសញ្ញា (ន) កិច្ចព្រមព្រៀងផ្លូវការ ជាពិសេសកើត ឡើងរវាងសង្ឃរាជសាសនាភូមិ និង រដ្ឋាភិបាល ដែលដោះស្រាយ ជាមួយនឹងការត្រួតត្រានៃកិច្ចការព្រះវិហារ ។

Congress of Vienna / សមាជទីក្រុងវៀនណា (ន) កិច្ចប្រជុំជាបន្ត បន្ទាប់ នៅ ឆ្នាំ ១៨១៤-១៨១៥ អំឡុងពេលដែលមេដឹកនាំ អឺរ៉ុបប្រឹង ប្រែងដើម្បីបង្កើតនូវសន្តិភាព និង សុវត្ថិភាពយូរអង្វែងបន្ទាប់ពី ការបរាជ័យ នៃ ណាប៉ូឡេអុង ។

Congress Party / គណបក្សខនក្រេស (ន) គណបក្សនយោបាយជាតិ ដ៏ធំ ដែលគេស្គាល់ផងដែរថាជា សភាជាតិសណ្ឋា ។

conquistadors / អ្នកផ្សងព្រេងអេស្ប៉ាញ (ន) ទាហាន អ្នករុករក និង អ្នកផ្សងព្រេងជនជាតិអេស្ប៉ាញដែលបានចូលរួមនៅក្នុងចម្បាំងដណ្តើម អាមេរិកនៅសតវត្សរ៍ទី១៦ ។

conservatives / អភិរក្ស (ន) នៅពាក់កណ្តាលទី១នៃសតវត្សរ៍ទី១៩ ជនជាតិអឺរ៉ុបទាំងនោះភាគច្រើនជាម្ចាស់ដី និង អភិជនដែលមានទ្រព្យ សម្បត្តិ ដែលចង់បានការការពាររាជវង្សបុរាណស្តេចនៅអឺរ៉ុប ។

constitutional monarchy / រាជានិយមអាស្រ័យរដ្ឋធម្មនុញ្ញ (ន) ប្រព័ន្ធនៃការគ្រប់គ្រងដែលអំណាចរបស់អ្នកគ្រប់គ្រងត្រូវបានគេកំណត់ ដោយច្បាប់ ។

consul / កុងស៊ុល (ន) នៅសាធារណរដ្ឋរ៉ូម៉ាំង មន្ត្រីម្នាក់នៃអ្នកមាន អំណាចពីរនាក់ដែលបានជ្រើសរើសជារៀងរាល់ឆ្នាំដើម្បីបញ្ជាទ័ព និង ដឹកនាំរដ្ឋាភិបាល ។

containment / ការទប់ស្កាត់ (ន) នយោបាយបរទេសរបស់សហរដ្ឋ អាមេរិកដែលបានយល់ព្រមដោយលោកប្រធានាធិបតេយ្យ ហែរី ត្រូម៉ាន នៅចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៤០ ដែលសហរដ្ឋអាមេរិកបានព្យាយាមបញ្ឈប់ ការរីករាលដាលនៃលទ្ធិកុម្មុយនិស្តនិយមដោយការបង្កើតសម្ព័ន្ធភាព និង ការជួយប្រទេសទំនៀមដើម្បីទប់ទល់នឹងការរីករាលដាលរបស់សូវៀត ។

Continental System / ប្រព័ន្ធកុងទីណង់តាល់ (ន) នយោបាយរបស់ ណាប៉ូឡេអុង សេដ្ឋកិច្ចនៃការទប់ស្កាត់ជំនួញរវាងចក្រភពអង់គ្លេស និង ទ្វីបអឺរ៉ុប ដែលបង្កើននឹងបំផ្លាញសេដ្ឋកិច្ចចក្រភពអង់គ្លេស ។

corporation / សារជីវកម្ម (ន) ជំនួញដែលមានម្ចាស់ជាអ្នកមានប័ណ្ណ ភាគហ៊ុននិងជាអ្នកបែងចែកនូវប្រាក់ចំណេញ ប៉ុន្តែមិនទទួលខុសត្រូវជា លក្ខណៈបុគ្គលចំពោះបំណុលកើតចេញពីជំនួញនោះ ។

Council of Trent / សន្និបាត ត្រិន (ន) កិច្ចប្រជុំនៃមេដឹកនាំរ៉ូម៉ាំង កាតូលិក ដែលបានកោះហៅដោយ ប៉ាប ហ្គីល III ដើម្បីដឹកនាំលទ្ធិ ដែល ទទួលការរិះគន់ដោយអ្នកកែទម្រង់ប្រូតេស្តង់ ។

coup d'état / រដ្ឋប្រហារ (ន) ការដណ្តើមអំណាចនយោបាយក្នុងជាតិ មួយភ្លាមៗ ។

covenant / កតិកាសញ្ញា (ន) កិច្ចសន្យា ឬ កិច្ចព្រមព្រៀងទាំងសងខាង ជាពិសេសកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងព្រះជាម្ចាស់ និង ជនហេប្រិយដូចដែលបាន កត់ត្រានៅក្នុងព្រះគម្ពីរសាសនាគ្រីស្ទ ។

creoles / ក្រេអូល (ន) នៅក្នុងសង្គមអាណានិគមអេស្ប៉ាញ ជនអាណា និគម ដែលបានកើតនៅអាមេរិកឡាទីន មានឪពុកម្តាយជនជាតិអេស្ប៉ាញ ។

Crimean War / សង្គ្រាម គ្រីមីន (ន) ជម្លោះ កើតចាប់ពីឆ្នាំ ១៨៥៣ ដល់ ឆ្នាំ ១៨៥៦ ដែលចក្រភព អូតូម៉ង់ ដោយមានជំនួយពីអង់គ្លេស និង បារាំង បានបញ្ឈប់ការពង្រីករបស់រុស្ស៊ីនៅក្នុងតំបន់សមុទ្រខ្មៅ ។

crop rotation / ការប្តូរដំណាំដាំដុះ (ន) ប្រព័ន្ធនៃការដាំដុះដំណាំផ្សេងៗ នៅក្នុងចំការនៅឆ្នាំនីមួយៗដើម្បីការពារជីជាតិរបស់ដី ។

Crusade / បូជនីយកិច្ច (ន) បេសនកម្មមួយដែលអ្នកចម្បាំងគ្រីស្ទសាស និក សម័យកណ្តាលបានប្រឹងប្រែងត្រួតត្រាឡើងវិញនូវទឹកដីដ៏ពិសិដ្ឋពីពួក ម៉ូស្លីម ។

cultural diffusion / ការផ្សព្វផ្សាយវប្បធម៌ (ន) ការផ្សព្វផ្សាយគំនិត ឬ ផលិតផលពីវប្បធម៌មួយទៅវប្បធម៌មួយទៀត ។

Cultural Revolution / បដិវត្តវប្បធម៌ (ន) ការបះបោរឆ្នាំ ១៩៦៦- ១៩៧៦ នៅប្រទេសចិនដែលបានដឹកនាំដោយឆ្នាំក្រហម ជាមួយនឹងគោល បំណងនៃការបង្កើតសង្គមអ្នកស្រែចំការ និង កម្មករ ដែលស្មើភាពគ្នា ។

culture / វប្បធម៌ (ន) របៀបនៃជីវិតប្លែករបស់មនុស្ស ដែលបានបង្ហាញ តាមរយៈឧបករណ៍ ទំនាមទម្លាប់ សិល្បៈ និង គំនិត ។

cuneiform / ប្រព័ន្ធសរសេររំបេបស្បៀត (ន) ប្រព័ន្ធសរសេរដែលមាន និមិត្តសញ្ញាជាសណ្ឋានស្បៀត ដែលបានឆ្លើប្រឌិតដោយ សាមីរីយ៉ា ប្រហែលឆ្នាំ ៣០០០ មុនគ.ស ។

cyberterrorism / ការវាយប្រហារប្រព័ន្ធកុំព្យូទ័រនិយម (ន) ការវាយប្រហារ ដោយមានបំណងបែបនយោបាយលើប្រព័ន្ធព័ត៌មាន ។

Cyrillic alphabet / អក្សរក្រម ស៊ីរីលីក (ន) អក្សរក្រមសម្រាប់ ការសរសេរភាសារុស្ស៊ី ដែលបានបង្កើតនៅសតវត្សរ៍ទី៩នៃគ.ស ដោយ ព្រះគ្រូ ស៊ីរីល និង មេចូដីស ។

czar / ច្បារ (ន) រាជាណាចក្ររុស្ស៊ី (មកពីឈ្មោះរ៉ូម៉ាំង ខាអ៊ីសា) ។

D

daimyo / ដាយយូ (ន) មេសក្តិភូមិជប៉ុនដែលបានបញ្ជាទ័ពសាម៉ូរ៉ៃ ។

Daoism / សាសនាតាវ (ន) ទស្សនវិជ្ជាដែលផ្អែកលើគំនិតនៃអ្នកពិចារណា របស់ចិនឈ្មោះ ឡាវដឺ ដែលបានបង្រៀនថា មនុស្សគួរតែត្រូវបានដឹកនាំ ដោយកំលាំងពិភពលោកហៅថា តាវ (ផ្លូវ) ។

D-Day / ឌី-ឌេយ (ន) ថ្ងៃទី ៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៤៤ ជាថ្ងៃដែលសម្ព័ន្ធ មិត្តបានចាប់ផ្តើមលុកលុយចូលទ្វីបអឺរ៉ុបក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ។

Declaration of Independence / ការប្រកាសឯករាជ្យ (ន) សេចក្តីថ្លែងការណ៍មូលហេតុនៃការបំបែកអាណានិគមអាមេរិកពីអង់គ្លេស ដែលទទួលយល់ព្រមដោយសមាជិកទីណាស់តាល់លើកទី២នៅឆ្នាំ១៧៧៦ ។

delta / ដិសឈ្លា (ន) តំបន់ដីល្បាប់ដែលកើតឡើងដោយសារការកកជាប់ នៃភក់នៅមាត់ទន្លេ ។

demilitarization / ការធ្វើវិយោធកម្ម (ន) ការកាត់បន្ថយលទ្ធភាព របស់ប្រទេសក្នុងការធ្វើសង្គ្រាម ដែលសម្រេចបានដោយការបំបែកកង កម្លាំង និង ការហាមឃាត់ប្រទេសពីការទទួលអាវុធ ។

democracy / ប្រជាធិបតេយ្យ (ន) រដ្ឋាភិបាលដែលត្រួតត្រាដោយពលរដ្ឋ របស់ខ្លួន ដោយផ្ទាល់ ឬក៏តាមរយៈអ្នកតំណាង ។

democratization / ប្រជាធិបតេយ្យនិយកម្ម (ន) ដំណើរការនៃការ បង្កើតរដ្ឋាភិបាលដែលបានបោះឆ្នោតដោយប្រជាពលរដ្ឋ ។

Department of Homeland Security / ក្រសួងការពារសុវត្ថិភាព ក្នុងស្រុក (ន) ទីភ្នាក់ងារសហព័ន្ធ សហរដ្ឋអាមេរិក ដែលបានបង្កើតឡើង នៅឆ្នាំ ២០០២ ដើម្បីសម្របសម្រួលកិច្ចប្រឹងប្រែងរបស់ជាតិប្រឆាំងនឹង ភេរវកម្ម ។

détente / ការបន្ធូរបន្ថយតានតឹងផ្នែកទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ (ន) នយោបាយនៃការកាត់បន្ថយភាពតឹងតែងនៃសង្គ្រាមត្រជាក់ដែលដាក់ចេញ ដោយសហរដ្ឋអាមេរិកក្នុងអំឡុងពេលដែលលោក រីឆាត នីសុន ជា ប្រធានាធិបតេយ្យ ។

developed nation / ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ (ន) ប្រទេសដែលមានសម្ភារៈ ដែលត្រូវការទាំងអស់សម្រាប់ផលិតកម្មរឿនលឿននៃទំនិញឧស្សាហកម្ម ។

devshirme / ដេវសៀរមី (ន) នៅចក្រភពអូតូម៉ង់ គោលនយោបាយ យកកុមារចេញពីពួកមនុស្សសាសនាគ្រីស្ទដែលច្បាំងឈ្នះ ដើម្បីឱ្យពួកកុមារ ទាំងនេះទទួលការហ្វឹកហ្វឺតជាទាហានម៉ូស្លីម ។

Diaspora / ដាអាស្ប៉ា (ន) ការបំបែកពិធីហូចព្យាបាលកំណើតនៅ ប៉ាឡេស្ទីន ជាពិសេសក្នុងអំឡុងពេលជាង ១៨០០ ឆ្នាំ បន្ទាប់ពីការបំផ្លាញ របស់ពួកអ៊ីស្រាអែលនៅយេរូសាឡឹមក្នុងឆ្នាំ ៧០ នៃគ.ស ។

dictator / អ្នកកាន់លទ្ធិផ្តាច់ការ (ន) នៅប្រទេសរ៉ូមបុរាណ មេដឹកនាំ នយោបាយត្រូវបានគេផ្តល់ឱ្យនូវអំណាចផ្តាច់ការដើម្បីបង្កើតច្បាប់ និង បញ្ជាទ័ពក្នុងរយៈពេលកំណត់មួយ ។

direct democracy / ប្រជាធិបតេយ្យផ្ទាល់ (ន) រដ្ឋាភិបាលដែល ពលរដ្ឋគ្រប់គ្រងផ្ទាល់ ជាជាងតាមរយៈអ្នកតំណាង ។

dissident / អ្នកប្រឆាំង (ន) អ្នកប្រឆាំងនឹងនយោបាយ ឬ សកម្មភាព របស់រដ្ឋាភិបាល ។

divine right / សិទ្ធិជាអាទិទេព (ន) គំនិតដែលថាព្រះមហាក្សត្រគឺជា អ្នកតំណាងព្រះជាម្ចាស់លើផែនដី និង ជាអ្នកដែលអាចឆ្លើយបានជាមួយព្រះ តែម្នាក់គត់ ។

domestication / ការផ្សាំ (ន) ការផ្សាំសត្វសម្រាប់ការប្រើប្រាស់របស់ មនុស្ស ។

dominion / វិជិតរាជ (ន) នៅចក្រភពអង់គ្លេស ប្រទេស (ដូចជា កាណាដា) បានអនុញ្ញាតឱ្យគ្រប់គ្រងកិច្ចការក្នុងតំបន់របស់ខ្លួន ។

domino theory / ទ្រឹស្តីដូមីណូ (ន) គំនិតដែលថាប្រសិនបើប្រទេសមួយ ធ្លាក់ចូលក្នុងការគ្រប់គ្រងរបស់ពួកកុម្មុយនិស្ត ប្រទេសជិតខាងក៏នឹងធ្លាក់ ចូលក្នុងការគ្រប់គ្រងរបស់ពួកកុម្មុយនិស្តដែរ ។

Dorians / ដូរៀន (ន) មនុស្សនិយាយភាសាក្រិច ដែលយោងទៅតាម ទំនាមទម្លាប់ បានអន្តោប្រវេសន៍មកប្រទេសក្រិចបន្ទាប់ពីការបែកបាក់នៃ អារ្យធម៌ មីសេនៀន ។

Dreyfus affair / រឿងរ៉ាវ ជ្រើយភូស (ន) វាទប្បដិវាទនៅប្រទេស បារាំងនៅទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៨៩០ ដោយផ្តោតទៅលើការកាត់ទោស និង ការ ដាក់ពន្ធនាគារលើមន្ត្រីទាហានជីហ្វ មេបញ្ជាការ អាឡប្រ៊ីត ជ្រើយភូស ដែលជាអ្នកដែលគេចោទប្រកាន់ដោយមិនត្រឹមត្រូវថាជាអ្នកសម្លាប់ របស់ ទាហានទៅឱ្យអាស្រ័យ ។

Dutch East India Company / ក្រុមហ៊ុនឥណ្ឌាបូព៌ារបស់ហុឡង់ (ន) ក្រុមហ៊ុនដែលបានបង្កើតឡើងដោយហុឡង់នៅដើមសតវត្សរ៍ទី ១៧ ដើម្បីបង្កើត និង ត្រួតត្រាជំនួញពាសពេញអាស៊ី ។

dynastic cycle / វដ្តរាជវង្ស (ន) និន្នាការប្រវត្តិសាស្ត្រនៃការកើតឡើង ការធ្លាក់ចុះ និង ការជំនួសនៃរាជវង្ស ។

dynasty / រាជវង្ស (ន) អ្នកដឹកនាំជាបន្តបន្ទាប់ដែលមកពីគ្រួសារតែមួយ ។

E

Eastern Front / ជួរមុខប៉ែកខាងកើត (ន) នៅសង្គ្រាមលោកលើកទី ១ តំបន់ដែលនៅព្រំដែន អាស៊ីម៉ង់ - រុស្ស៊ី ដែលរុស្ស៊ី និង ស៊ើប បានប្រយុទ្ធ នឹង អាស៊ីម៉ង់ អូទ្រីស និង ឡូតី ។

Edict of Nantes / បញ្ជាផ្តាច់ ណាន់តេស (ន) ការប្រកាសឆ្នាំ ១៥៩៨ ដែលស្តេចបារាំង ហ៊ីនរី IV បានសន្យាថាពួកប្រូតេស្តង់ អាចរស់នៅដោយ សន្តិភាពនៅប្រទេសបារាំង ហើយអាចសង់ទីសក្ការៈនៅទីក្រុងបារាំងខ្លះ ទៀតផង ។

Emancipation Proclamation / ការប្រកាសឱ្យផុតពីអ្នកជា (ន) សេចក្តីប្រកាសដែលចេញដោយប្រធានាធិបតេយ្យអាមេរិក អាប្រាហាម លីនខុន នៅឆ្នាំ ១៨៦៣ ដែលបានថ្លែងថាទាសករទាំងអស់ដែលនៅក្នុងរដ្ឋ សហព័ន្ធត្រឹមមានសេរីភាព ។

emerging nation / ប្រទេសដែលកំពុងងើបឡើង (ន) ប្រទេសដែល ដំណើរ ការនៃឧស្សាហូបនីយកម្មនៅមិនទាន់បញ្ចប់នៅឡើយ ។

émigrés / និរ្រេស្ត (ន) មនុស្សដែលចាកចេញពីប្រទេសកំណើតរបស់ ពួកគេដោយសារមូលហេតុនយោបាយ ដូចជាអភិជន និង អ្នកដទៃទៀត ដែលបានភៀសខ្លួនចេញពីប្រទេសបារាំងក្នុងអំឡុងពេលនៃការកើនឡើង នៃអ្នកស្រែចំការនៃបដិវត្តន៍បារាំង ។

empire / ចក្រភព (ន) អង្គភាពនយោបាយដែលសមាជិកនៃប្រជាជន ឬ ប្រទេសត្រូវបានត្រួតត្រាដោយអ្នកដឹកនាំតែម្នាក់ ។

enclosure / ការព័ទ្ធរបង (ន) ការបំបែកដោយរបង ឬ របងលើ ដែល ធ្វើឡើងដោយម្ចាស់ដីជនជាតិអង់គ្លេសដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិច្រើនលើដី ដែលពីមុនជាកន្លែងដែលកសិករអ្នកភូមិធ្វើការ ។

encomienda / អិនទូមិនដា (ន) ការផ្តល់ដីដែលធ្វើឡើងដោយជនជាតិ អេស្ប៉ាញ ទៅឱ្យអ្នកតាំងទីលំនៅនៅអាមេរិក រាប់បញ្ចូលទាំងសិទ្ធិក្នុងការ ប្រើប្រាស់ជនជាតិដើមអាមេរិកជាអ្នកធ្វើពលកម្មផងដែរ ។

English Civil War / សង្គ្រាមស៊ីវិលនៅអង់គ្លេស (ន) ជម្លោះចាប់តាំង ពីឆ្នាំ ១៦៤២ ដល់ ១៦៤៩ ដែលអ្នកគាំទ្រភូមិភាគរបស់សភា ប្រយុទ្ធនឹង អ្នកគាំទ្ររាជានិយមរបស់អង់គ្លេស ។

enlightened despot / អ្នកកាន់អំណាចផ្តាច់ការដ៏ពូកែ (ន) ស្តេច នៅអឺរ៉ុបនៅសតវត្សរ៍ទី១៨មួយអង្គដែលមានការជំរុញដោយគំនិតដ៏ពូកែ អស្ចារ្យក្នុងការគ្រប់គ្រងដោយយុត្តិធម៌ និង គោរពសិទ្ធិអ្នកនៅក្រោម អំណាច ។

enlightenment / សម្មាសម្ពុធិញ្ញាណ (ន) នៅក្នុងសាសនាព្រះពុទ្ធ ជា គតិបណ្ឌិតដ៏ល្អឥតខ្ចោះដែលមនុស្សម្នាក់យល់ពីមូលដ្ឋាននៃការពិតរបស់ ពិភពលោក ។

Enlightenment / ចលនានៃការស្វែងយល់ (ន) ចលនារបស់ជនជាតិ អឺរ៉ុបនៅសតវត្សរ៍ទី ១៨ ដែលអ្នកពិចារណាជាច្រើនបានព្យាយាមប្រកាន់ យកគោលការណ៍នៃមូលហេតុ និង វិធីសាស្ត្រវិទ្យាសាស្ត្រទៅលើទិដ្ឋភាព ទាំងអស់នៃសង្គម ។

entrepreneur / សហគ្រិន (ន) មនុស្សដែលរៀបចំ ចាត់ចែង និង ប្រថុយនឹងគ្រោះថ្នាក់ក្នុងការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ។

epics / បទកំណាព្យ (ន) កំណាព្យរៀបរាប់យ៉ាងវែងដែលនិយាយពីអំពើ រឿងព្រេង ឬ វិរបុរសបុរាណ ។

estate / ថ្នាក់សង្គម (ន) ថ្នាក់នៃសង្គមមួយក្នុងចំណោមថ្នាក់ទាំងបី នៅ ប្រទេស បារាំងមុនបដិវត្តន៍បារាំង - ថ្នាក់ទី១រួមមានអ្នកបួស ថ្នាក់ទីពីរ អភិជន និង ថ្នាក់ទីបី ប្រជាជនផ្សេងទៀតដែលនៅសល់ ។

Estates-General / ថ្នាក់សង្គម-ទូទៅ (ន) ការប្រជុំអ្នកតំណាងមក ពីថ្នាក់សង្គម ឬ អេស្តេតទាំងបី នៅបារាំង

ethnic cleansing / ការសម្អាតជាតិសាសន៍ (ន) នយោបាយឃាតកម្ម និងសកម្មភាពដ៏ព្រៃផ្សៃផ្សេងទៀតដែលពួកស៊ើបសង្ស័យថាជាជនបំបាត់ ប្រជាជនមូស្លីមនៅបូស្កូបន្ទាប់ពីការបែកបាក់យូហ្គោស្លាវី ។

excommunication / ការដកចេញពីសាសនា (ន) ការដកសិទ្ធិរបស់ មនុស្សម្នាក់ពីសមាជិកភាពនៃព្រះវិហារគ្រិស្តសាសនា ។

existentialism / អត្ថិភាពនិយម (ន) ទស្សនៈវិជ្ជាដែលពឹងផ្អែកលើគំនិត ដែលថាមនុស្សផ្តល់អត្ថន័យដល់ជីវិតរបស់ពួកគេតាមរយៈជម្រើស និង សកម្មភាពរបស់ពួកគេ ។

extraterritorial rights / សិទ្ធិជ្រកកោនក្រៅប្រទេស (ន) ការលើក លែងដល់ការតាំងទីលំនៅរបស់បរទេស តាមច្បាប់នៃប្រទេស ។

F

factors of production / កត្តាផលិតកម្ម (ន) ធនធានទាំងឡាយ រួម មានដី កម្លាំងពលកម្ម និង ដើមទុន ដែលត្រូវការដើម្បីផលិតទំនិញ និង សេវាកម្ម ។

factory / រោងចក្រ (ន) អាគារដ៏ធំដែលម៉ាស៊ីនត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ដើម្បី ផលិតទំនិញ ។

fascism / ផាស៊ីសនិយម (ន) ចលនានយោបាយដែលលើកតម្កើងទម្រង់ នៃជាតិនិយមហួសហេតុ ដោយបដិសេធពីសិទ្ធិរបស់បុគ្គល និង គណបក្ស កាន់អំណាចផ្តាច់ការជាអ្នកគ្រប់គ្រង ។

Fatimid / ហ្វេតីមីត (ន) សមាជិកនៃរាជវង្សមូស្លីម ដែលយកខ្សែ ស្រឡាយកូនស្រីរបស់មហាមាតាឈ្មោះ ហ្វេតីមីម៉ា ហើយ ដែលបានបង្កើត ចក្រភពនៅអាហ្វ្រិកខាងជើង អាហ្វីប៊ី និង ស៊ីរី នៅសតវត្សរ៍ទី ១០-១២ ។

favorable balance of trade / តុល្យភាពពាណិជ្ជកម្មដែលចង់បាន (ន) ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចដែលប្រទេសមួយលក់ទំនិញទៅឱ្យបរទេសច្រើន ជាងអ្វីដែលខ្លួនបានទិញពីបរទេស ។

federal system / ប្រព័ន្ធសហព័ន្ធ (ន)

ប្រព័ន្ធនៃរដ្ឋាភិបាលដែលអំណាច ត្រូវបានចែកចែងចែករវាងរដ្ឋាធិបតេយ្យ និង ចំនួននៃរដ្ឋនីមួយៗ ។

Fertile Crescent / ដីរាងចំណិតព្រះខែដែលមានជីជាតិ (ន) ដីកសិកម្ម ដែលសំបូរជីជាតិរាងព្រះខែនៅអាស៊ីនិរតី នៅរវាងសមុទ្រពែក និង សមុទ្រ មេឌីទែរ៉ាណេ ។

feudalism / សក្តិភូមិនិយម (ន) ប្រព័ន្ធនយោបាយដែលអភិជនត្រូវបាន គេយល់ព្រមឱ្យប្រើប្រាស់នូវដីធ្លីដែលជាកម្មសិទ្ធិស្របច្បាប់របស់ស្តេចពួកគេ ដោយផ្លាស់ប្តូរជាមួយនឹងភាពស្មោះត្រង់របស់ពួកគេ សេវាយោធា និង ការ ការពារមនុស្សដែលរស់នៅលើដីនោះ ។

fief / ដីដែលផ្តល់ដោយម្ចាស់ (ន) ដីធ្លីដែលយល់ព្រមដោយស្តេចប្រគល់ ឱ្យបរិវាសិតនៅក្រោមប្រព័ន្ធសក្តិភូមិនិយមនៅអឺរ៉ុបសម័យកណ្តាល ។

filial piety / ការគោរពស្រឡាញ់ដែលជាករណីកិច្ចរបស់កូន (ន) ការ គោរពដែលបង្ហាញដោយកូនចំពោះឪពុកម្តាយរបស់ពួកគេ ឬក៏អ្នកមានវ័យ ចាស់ជាង ។

Final Solution / ដំណោះស្រាយចុងក្រោយ (ន) កម្មវិធីសម្លាប់រង្គាល ជនជាតិជីហ្វទាំងអស់ ដែលមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធរបស់លោក អ៊ីដ្រៃ ។

Five-Year Plans / ផែនការប្រាំឆ្នាំ (ន) ផែនការដែលគ្រោងដោយ លោក ចូសែត ស្តាលីន នៅឆ្នាំ ១៩២៨ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច សហភាពសូវៀត ។

Four Modernizations / ទំនើបតួបនីយកម្មទាំងបួន (ន) សំនុំនៃ គោលបំណងដែលដាក់ចេញដោយមេដឹកនាំចិន លោក តេង ស៊ីវីងនៅចុង សតវត្សរ៍ទី២០ ដែលទាក់ទងនឹងការរីកចម្រើនខាងកសិកម្ម ឧស្សាហកម្ម ការ ការពារ និង វិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យា ។

Fourteen Points / ចំនុចទាំង១៤ (ន) សំណើមួយស្ទើរដែល លោក ប្រធានាធិបតេយ្យអាមេរិក វូឌ្រូវ រៀនសូត្របានគ្រោងផែនការដើម្បី សម្រេចឱ្យបាននូវសន្តិភាពបន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទី១ ។

Franks / ហ្វ្រង់ (ន) មនុស្សជនជាតិអាស៊ីម៉ុងដែលបានតាំងទីលំនៅនៅ ខេត្តរ៉ូម៉ាន ហ្គូល (កន្លែងដែលមានការលំបាក ឥឡូវគ្រប់គ្រងដោយបារាំង) ហើយ បានបង្កើតចក្រភពដ៏អស្ចារ្យក្នុងអំឡុងសម័យកាលកណ្តាល ។

free trade / ពាណិជ្ជកម្មសេរី (ន) ពាណិជ្ជកម្មរវាងប្រទេសទាំងឡាយ ដោយមិនមានការរឹតត្បិតខាងសេដ្ឋកិច្ច ឬ របាំងពាណិជ្ជកម្ម (ដូចជា ពន្ធអាករ) ។

French and Indian War / សង្គ្រាមបារាំង និង ឥណ្ឌា (ន) ជម្លោះ រវាងអង់គ្លេស និង បារាំង លើការត្រួតត្រាដែនដីនៅអាមេរិកខាងជើង ចាប់ ពីឆ្នាំ ១៧៥៤ ដល់ ១៧៦៣ ។

G

gender inequality / វិសមភាពយេនឌ័រ (ន) ភាពខុសគ្នារវាងបុរស និង ស្ត្រី ក្នុងន័យទ្រព្យសម្បត្តិ និង ឋានៈ ។

genetic engineering / វិទ្យាមេបន្តពូជ (ន) ការផ្ទេរសែនពីរបស់ មានជីវិតមួយទៅរបស់មានជីវិតមួយទៀត ដើម្បីបង្កើតសត្វៈ មួយដែល មានលក្ខណៈថ្មី ។

genocide / ការសម្លាប់មហាជន (ន) ការសម្លាប់ជាប្រព័ន្ធលើមនុស្សទាំង អស់ ។

gentry / មនុស្សមានវណ្ណៈខ្ពស់ (ន) ថ្នាក់នៃអំណាច មនុស្សខ្ពង់ខ្ពស់ដែល ចូលចិត្តឋានៈសង្គមខ្ពស់ ។

geocentric theory / ទ្រឹស្តីភូគព្ភនាគី (ន) នៅសម័យកណ្តាល មនុស្សនិយាយថាផែនដីនៃសកលលោក ដែលអ្នកចេះដឹងបានជឿជាក់ថា ផែនដីជាវត្ថុដែលមិនអាចធ្វើចលនាបានស្ថិតនៅចំកណ្តាលនៃសកលលោក ។

geopolitics / ភូគព្ភនយោបាយ (ន) នយោបាយបរទេសដែលផ្អែកលើការ ពិចារណាលើទីតាំងយុទ្ធសាស្ត្រ ឬ ផលិតផលនៃដីផ្សេងទៀត ។

Ghana / ហ្គាណា (ន) រាជាណាចក្រអាហ្វ្រិកខាងលិចដែលបានរីកចំរើន មានបានពីការយកពន្ធ និង ការគ្រប់គ្រងពាណិជ្ជកម្ម ហើយដែលបានបង្កើត ចក្រភពនៅសតវត្សរ៍ទី ៩-១១ នៃគ.ស ។

ghazi / ហ្គាហ្សី (ន) អ្នកចម្បាំងដើម្បីអ៊ីស្លាម ។

ghettos / ហ្គីតូស (ន) ក្រុងជិតខាង ដែលជាកន្លែងពួកជីហ្វអ៊ីរ៉ូបត្រូវបាន គេបង្ខំឱ្យទៅរស់នៅ ។

glasnost / នយោបាយបើកចំហ (ន) គោលនយោបាយបើកចំហរបស់ សូវៀត ឱ្យមានសេរីភាពខាងបញ្ចេញព័ត៌មាន និង ព័ត៌មាន ត្រូវបានគេណែនាំ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៨៥ ដោយលោក មីកហែល ហ្គោបាឆេវ ។

global economy / សេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក (ន) សហប្រតិបត្តិការណ៍ ហិរញ្ញវត្ថុទាំងអស់ ដែលមានការទាក់ទងនឹងមនុស្ស ពាណិជ្ជកម្ម និង រដ្ឋាភិបាល ដែលឆ្លងកាត់ព្រំដែនអន្តរជាតិ ។

Glorious Revolution / បដិវត្តន៍រុងរឿង (ន) ការទម្លាក់ស្តេច អង់គ្លេស ជេម II ដោយមិនមានការបង្ខូរឈាម ហើយត្រូវបានជំនួសដោយ វីល្យែម និង មារី ។

glyph / ចម្លាក់លិប (ន) រូបភាពនិមិត្តសញ្ញា ជាពិសេសគឺអ្វីមួយដែលត្រូវ បានគេប្រើប្រាស់ជាផ្នែកមួយនៃប្រព័ន្ធសរសេរ ដោយការឆ្លាក់អក្សរលើ សិលា ។

Gothic / ហ្គោហ្សិក (ក) ដែលទាក់ទងទៅនឹងរចនាបថនៃស្ថាបត្យកម្ម ។ ព្រះវិហារដែលបានបង្កើតឡើងនៅអឺរ៉ុបសម័យកណ្តាល មានទ្រង់ទ្រាយ ជាបន្ទប់បង្អើល បង្អួចកញ្ចក់ ជញ្ជាំងជ្រុង ទ្វារកោងស្រួច និង មានកំពូល ស្រួចខ្ពស់ ។

Great Depression / ការធ្លាក់ចុះដុនដាបនៃសេដ្ឋកិច្ច (ន) ការធ្លាក់ចុះ ខាងសេដ្ឋកិច្ចដ៏ធ្ងន់ធ្ងរដែលកើតឡើងក្រោយពីការដួលរលំនៃទីផ្សារប័ណ្ណ ភាគហ៊ុនសហរដ្ឋអាមេរិក នៅឆ្នាំ ១៩២៩ ។

Great Fear / ការភ័យខ្លាចដ៏ខ្លាំងក្លា (ន) ការកើនឡើងនៃការឈឺចាប់ ឥតសមហេតុផលដែលរាលដាលពេញទីជនបទរបស់បារាំងបន្ទាប់ពីការ វាយលុករបស់ ប៉ារ៉ូលនៅឆ្នាំ ១៧៨៩ ។

Great Purge / ការដេញសម្លាប់ដ៏អស្ចារ្យ (ន) យុទ្ធនាការសម្លាប់នៅ សហភាពសូវៀតក្នុងអំឡុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៣០ ដែលលោក ចូស៊ីត ស្តាលីន ព្យាយាមលុបបំបាត់សមាជិកគណបក្សកុម្មុយនិស្តទាំងអស់ និង ពលរដ្ឋដ៏ទៃ ទៀតដែលបានគម្រោមកំហែងអំណាចរបស់គាត់ ។

Great Schism / ការខ្វែងគំនិតគ្នាដ៏ខ្លាំងក្លា (ន) ការបែងចែកនៅព្រះ វិហាររ៉ូម៉ានកាតូលិកនៅសម័យកណ្តាល ក្នុងពេលដែលចលនាប្រឆាំង ប៉ាប បាន បង្កើតឡើងនៅ អាវីនយ៉ុង និង នៅរ៉ូម ។

Greco-Roman culture / វប្បធម៌ក្រិច-រ៉ូម៉ាន (ន) វប្បធម៌បុរាណ ដែលបានអភិវឌ្ឍន៍ពីការលាយបញ្ចូលគ្នានៃវប្បធម៌ ក្រិច ហេឡេនិស្ទិក និង រ៉ូម៉ាន ។

green revolution / បដិវត្តន៍បៃតង (ន) ការប្រឹងប្រែងនៅសតវត្សរ៍ទី ២០ ដើម្បីបង្កើនផលិតផលកសិកម្មលើពិភពលោក ដែលទាក់ទងនឹងការ ប្រើប្រាស់ដី និង ថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិត និង ការបង្កើតដំណាំដែលផលិតផល ។

Griot / អ្នកនិយាយរឿង (ន)

អ្នកនិយាយរឿងជនជាតិអាមេរិកាំងខាងលិច។

guerrilla / ម៉ែត្រៃ (ន) សមាជិកនៃកងកម្លាំងវាយប្រហារដែលបានរៀបចំឡើងមិនមានការច្បាស់លាស់ដើម្បីធ្វើការវាយឆ្លងកម្លាំងសត្រូវដែលគ្រប់គ្រងប្រទេសរបស់គេ។

guild / អាជីវសង្គម (ន) សមាគមមនុស្សនៅសម័យកណ្តាលធ្វើការងារអាជីវដូចគ្នា ដែលត្រួតត្រាលើប្រាក់បៀវត្សរ៍ និង ថ្លៃរបស់សមាជិកខ្លួន។

guillotine / ម៉ាស៊ីនកាត់ក (ន) ម៉ាស៊ីនសម្រាប់កាត់ក្បាលមនុស្ស ដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ជាមធ្យោបាយសម្រាប់ប្រហារជីវិតក្នុងអំឡុងបដិវត្តន៍បារាំង។

Gupta Empire / ចក្រភពហ្គុប្តា (ន) ចក្រភពទី២នៅឥណ្ឌា ដែលបានបង្កើតឡើងដោយ ចាន់ដ្រា ហ្គុប្តា I នៅឆ្នាំ ៣២០ នៃគ.ស។

H

habeas corpus / ដីកាឱ្យយកខ្លួនមកតុលាការ (ន) ឯកសារដែលតម្រូវឱ្យអ្នកជាប់ពន្ធនាគារអាចនាំមកមុនពេលចូលតុលាការ ឬ ចៅក្រមកាត់ក្តីដូច្នេះហើយវាអាចត្រូវបានគេសម្រេចថាតើការជាប់ពន្ធនាគាររបស់គាត់នោះស្របច្បាប់ឬទេ។

Hagia Sophia / ហៃដា សូហ្វៀ (ន) ព្រះវិហារ ហូលី វីស្តូម នៅខនស្តេនធីនផល ដែលបានកសាងឡើងដោយការបញ្ជារបស់រាជាធិរាជប៊ីហ្សង់ទីន ឈ្មោះ ថាស្តីនៀន។

haiku / ហៃគូ (ន) ទម្រង់កំណាព្យរបស់ជប៉ុន ដែលមានពាបន្ទាត់មិនជូនគ្នាដែលមានព្យាង្គ ៥, ៧ និង ៥។

hajj / ហ័ត (ន) ធម្មយាត្រាទៅមេកា ដែលធ្វើឡើងជាកាតព្វកិច្ច របស់ពួកម៉ូស្លីម។

Han dynasty / រាជវង្ស ហាន (ន) រាជវង្សចិនដែលគ្រប់គ្រងពីឆ្នាំ ២០២ មុនគ.ស ដល់ ឆ្នាំ ៩ នៃគ.ស និង គ្រប់គ្រងម្តងទៀតនៅឆ្នាំ ២៣ ដល់ ២២០ នៃគ.ស។

Harappan civilization / អារ្យធម៌ហារ៉ាប៉ាន (ន) នាមមួយទៀតរបស់អារ្យធម៌ ជ្រោះ ឥណ្ឌូស ដែលកើតឡើងតាមដងទន្លេ ឥណ្ឌូស អាចនៅមុនឆ្នាំ ៧០០០ មុនគ.ស ដែលមានលក្ខណសម្គាល់ដោយប្លង់ទីក្រុងដ៏ស្អាត។

Hausa / ហូសា (ន) ប្រជាជនអាមេរិកខាងកើតដែលបានរស់នៅក្នុង-រដ្ឋជាច្រើនដែលឥឡូវគឺជា ណាយធើរៀរភាគខាងជើង។

heliocentric theory / ទ្រឹស្តីស្ថិតិយានាភី (ន) គំនិតដែលថាផែនដី និងភពដទៃទៀតវិលជុំវិញព្រះអាទិត្យ។

Hellenistic / ដែលទាក់ទងនឹងត្រិក (ន) ទាក់ទងទៅនឹងអារ្យធម៌ភាសា សិល្បៈ វិទ្យាសាស្ត្រ និង អក្សរសាស្ត្រនៃពិភពក្រិច តាំងពីរជ្ជកាលអាឡិចសាន់ឌី ដី ត្រេត ទៅចុងសតវត្សរ៍ទី២មុនគ.ស។

helot / ខ្ញុំកញ្ជ្រោង (ន) នៅក្នុងសង្គម ស្តាតាបុរាណ អ្នកស្រែចំការ កសិករជាប់កិច្ចសន្យានឹងដី។

hieroglyphics / ភាសាសក្កលេខ (ន) ប្រព័ន្ធសរសេរ ដែលរូបភាព និងនិមិត្តសញ្ញាត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្ហាញអក្សរ និង សំលេង។

Hijrah / ហៃរាហ (ន) ការអន្តោរប្រវេសន៍របស់មហាមាត់ ពីមេកា ទៅយាស្រ្តីប (មេឌីណា) នៅឆ្នាំ ៦២២ នៃគ.ស។

Hittites / ហ៊ីតតៃ (ន) ជនជាតិឥណ្ឌូ អឺរ៉ុប ដែលបានតាំងទីលំនៅនៅអាណាតូលី ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ២០០០ មុន គ.ស។

Holocaust / ហាយសភាពជនជាតិជ្វីហ្វ (ន) ការសម្លាប់ដ៏ធំលើពួកជ្វីហ្វ និង ជនស៊ីវិលដទៃទៀត ដែលបានធ្វើឡើងដោយរដ្ឋាភិបាលណាហ្ស៊ីរបស់អាឡីម៉ង មុន និង ក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២។

Holy Alliance / សម្ព័ន្ធមិត្តហូលី (ន) សមាគមប្រជាជាតិអឺរ៉ុបដែលបានបង្កើតឡើងដោយក្រុមមេដឹកនាំនៃ រ៉ូស៊ី អូស្ត្រាលី និង ប្រុសសៀ បន្ទាប់ពីសមាជទីក្រុងវៀន។

Holy Roman Empire / ចក្រភព ហូលីរ៉ូម៉ង់ (ន) ចក្រភពដែលបានបង្កើតឡើងនៅអឺរ៉ុបនៅសតវត្សរ៍ទី ១០នៃគ.ស ដើមឡើយមានទឹកដីតែឥឡូវជារបស់អាឡីម៉ង និង អ៊ីតាលី។

home rule / ការគ្រប់គ្រងផ្ទៃក្នុង (ន) ការត្រួតត្រាលើបញ្ហាខាងក្នុងចំពោះអ្នកស្នាក់នៅក្នុងតំបន់ ដែលធ្វើឡើងដោយរដ្ឋាភិបាលដែលកាន់អំណាច។

hominid / សត្វលោក (ន) សមាជិកនៃក្រុមជីវសាស្ត្ររាប់បញ្ចូលទាំងមនុស្សលោក និង ពូជសត្វលោកផ្សេងទៀតដែលដើរមានខ្លួនត្រង់។

Homo sapiens / ពូជមនុស្សបច្ចុប្បន្ន (ន) ពូជជីវសាស្ត្រនៃមនុស្សលោកសម័យបច្ចុប្បន្ន។

House of Wisdom / សាលាគិតបណ្ឌិត (ន) មជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាដែលបានបង្កើតឡើងនៅ បាដាត នៅសតវត្សរ៍ឆ្នាំ ៨០០។

humanism / មនុស្សនិយម (ន) ចលនាបញ្ជ្រាវណែនស្បែក ដែលអ្នកគិតពិចារណាទាំងឡាយបានសិក្សាលើអត្ថបទបុរាណ និង បានផ្តោតទៅលើសក្តានុពល និង ការសម្រេចបានរបស់មនុស្សលោក។

Hundred Days / មួយរយថ្ងៃ (ន) អំឡុងពេលខ្លី នៅឆ្នាំ ១៨១៥ ពេលដែលណាប៉ូឡេអុង បានធ្វើការប្រឹងប្រែងចុងក្រោយដើម្បីអំណាច ដោយ ទម្លាក់ស្តេចបារាំង ហើយក៏បានក្លាយជាអធិបតីនៃប្រទេសបារាំង ម្តងទៀត ។

Hundred Years' War / សង្គ្រាមជាងមួយរយឆ្នាំ (ន) ជម្លោះដែល អង់គ្លេស និង បារាំងបានប្រយុទ្ធគ្នាលើទឹកដីបារាំង ជួនឈប់ ជួនប្រយុទ្ធ តាំងពីឆ្នាំ ១៣៣៧ ដល់ ១៤៥៣ ។

hunter-gatherer / អ្នកប្រមាញ់-អ្នកប្រមូល (ន) សមាជិកនៃក្រុម ដែលមិនមានទីលំនៅនឹងនៅ ដែលចំណីអាហារផ្គត់ផ្គង់របស់ពួកគេ គឺពឹងផ្អែក លើការប្រមាញ់សត្វ និង ការប្រមូលផ្តុំឈើ ។

Hyksos / ហ៊ីកសូស (ន) ក្រុមអ្នកឈ្លានពានដែលមានទីលំនៅមិននឹងនរ មកពីអាស៊ីនិរតី ដែលបានគ្រប់គ្រងអេហ្ស៊ីបពីឆ្នាំ ១៦៤០ ដល់ ១៥៧០ មុន គ.ស ។

Ice Age / សម័យទឹកកក (ន) អំឡុងពេលត្រជាក់ ដែលផ្ទាំងទឹកកកដ៏ធំ បានរីករាលដាលចេញពីតំបន់ប៉ូល ចុងក្រោយបំផុតគឺថាបំប៉ន ប្រហែល ១.៦០០.០០០ ដល់ ១០.០០០ មុនគ.ស ។

I Ching / អាយ ជីង (ន) សៀវភៅទំនាយរបស់ចិន ដែលបានពិគ្រោះពី ចម្លើយនៃបញ្ហាសីលធម៌ និង ការអនុវត្តន៍ ។

icon / បដិមា (ន) បដិមាសាសនាដែលប្រើប្រាស់ដោយពួកគ្រិស្តសាសនិក ភាគខាងកើត ។

imperialism / ចក្រពត្តិនិយម (ន) គោលនយោបាយដែលជាតិមួយខ្លាំង ជាងប្រឹងប្រែងត្រួតត្រាលើប្រទេសដទៃលើផ្នែក នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម ។

impressionism / អារម្មណ៍និយម (ន) ចលនានៅលើការគំនូរសតវត្សរ៍ ទី ១៩ ដែលសិល្បៈករមានប្រតិកម្មប្រឆាំងនឹងពួកប្រាកដនិយមដោយប្រឹង ប្រែងដឹកនាំអារម្មណ៍របស់ពួកគេលើរឿង ឬ ឱកាសណាមួយ ។

Indo-Europeans / ជនជាតិឥណ្ឌអឺរ៉ុប (ន) ក្រុមនៃអ្នកមានទីលំនៅ មិននឹងនរ និង ពេលខ្លះនឹងនរ នៅឆ្នាំប្រហែល ១៧០០ មុនគ.ស ដែលជា អ្នកបានចាប់ផ្តើមធ្វើអន្តោប្រវេសន៍ពីកន្លែងដែលឥឡូវនៅភាគខាងត្បូង រុស្ស៊ី ទៅ ឧបទ្វីបឥណ្ឌ អឺរ៉ុប និង អាស៊ីនិរតី ។

indulgence / ការមិនប្រកាន់ទោស (ន) ការអភ័យទោសដែលដោះលែង បុគ្គលម្នាក់ឱ្យផុតពីទណ្ឌកម្មដោយសារការសាងបាប ។

industrialization / ឧស្សាហកម្មវប្បធម៌ (ន) ការអភិវឌ្ឍន៍នៃ ឧស្សាហកម្មផ្សេងៗដោយប្រើប្រាស់ម៉ាស៊ីនក្នុងការផលិតទំនិញ ។

Industrial Revolution / បដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្ម (ន) ការផ្លាស់ប្តូរ ចាប់ផ្តើមឡើងនៅប្រទេសអង់គ្លេសក្នុងអំឡុងសតវត្សរ៍ទី ១៨ ដែលបង្កើន ការផលិតផលទំនិញដោយដៃ ទៅការផលិតដោយប្រើម៉ាស៊ីន ។

inflation / អតិផរណា (ន) ការធ្លាក់ចុះក្នុងតម្លៃនៃប្រាក់ ដោយរួមផ្សំនឹង ការកើនឡើងនៃថ្លៃរបស់ទំនិញ និង សេវាកម្ម ។

Inquisition / សាលាស៊ើបអង្កេតយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ (ន) តុលាការរ៉ូម៉ាំង កាតូលិក សម្រាប់ធ្វើការស៊ើបអង្កេត និង ប្តឹងពីអព្យាក្រឹត ជាពិសេសអ្នក សកម្មនៅអេស្ប៉ាញក្នុងអំឡុងសតវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៤០០ ។

institution / ស្ថាប័ណ្ឌ (ន) គំរូនៃអង្គការដែលមានអាយុវែងនៅក្នុង សហគមន៍ ។

intendant / ភស្តុការ (ន) មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលបារាំងដែលចាត់តាំងដោយ ព្រះមហាក្សត្រដើម្បីប្រមូលពន្ធ និង គ្រប់គ្រងតុលាការ ។

International Space Station / ស្ថានីយអវកាសអន្តរជាតិ (ន) ការផ្សំព្រែងដែលមានការសហការគ្នា គាំទ្រដោយ សហរដ្ឋអាមេរិក និង រុស្ស៊ី និង ប្រទេស១៤ផ្សេងទៀត ដើម្បីបង្កើត និង ថែរក្សាមន្ទីរពិសោធន៍ ការងារលើការពិសោធន៍វិទ្យាសាស្ត្រនៅក្នុងអវកាស ។

Internet / អ៊ីនធឺណិត (ន) ការតភ្ជាប់បណ្តាញកុំព្យូទ័រដែលអាចឱ្យមនុស្ស នៅលើពិភពលោកអាចផ្លាស់ប្តូរព័ត៌មាន និង ធ្វើការទំនាក់ទំនងជាមួយគ្នា ។

intifada / ការបះបោរ អ៊ីនធឺហ្សាដា (ន) យុទ្ធនាការមិនគោរពច្បាប់របស់ ជនស៊ីវិលប៉ាឡេស្ទីន ប្រឆាំងនឹងការគ្រប់គ្រងរបស់អ៊ីស្រាអែលនៅ វ៉ែស បេន និង កាហ្សា ស្ត្រីប ដែលបន្តរដល់ទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៩០ ។

Irish Republican Army (IRA) / កងទ័ពសាធារណរដ្ឋអ៊ីរឡង់ (ន) កងកម្លាំងយោធាអ្នកជាតិនិយមមិនផ្លូវការដែលប្រឹងប្រែងដើម្បី ឯករាជ្យនៃប្រទេសអ៊ីរឡង់ពីចក្រភពអង់គ្លេស ។

iron curtain / រំពាំងដែក (ន) ក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមត្រជាក់ជាព្រំដែន ដែលបែងចែកប្រទេសកុម្មុយនិស្តនៅអឺរ៉ុបខាងកើត ពីប្រទេស ប្រជាធិបតេយ្យ នៅអឺរ៉ុបខាងលិចជាច្រើន ។

Iroquois / អាយរ៉ូក្វីស (ន) ក្រុមនៃជនជាតិដើមអាមេរិកដែលនិយាយ ភាសាដែលទាក់ទងបានរស់នៅតំបន់ ក្រេត ឡេក ភាគខាងកើតនៃអាមេរិក ខាងជើង ហើយបានបង្កើតជាសម្ព័ន្ធមិត្តនៅចុងសតវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៥០០ ។

Islam / អ៊ីស្លាម (ន) សាសនាដែលជឿថាមានព្រះតែមួយគត់ ដែលបាន បង្កើតឡើងនៅ អាហ្វាប់នៅសតវត្សរ៍ទី ៧ នៃ គ.ស ។

isolationism / ឯកការនិយម (ន) គោលនយោបាយនៃការជៀសវាងការទាក់ទងផ្នែកនយោបាយ និង យោធាជាមួយប្រទេសដទៃ ។

Israel / អ៊ីស្រាអែល (ន) រាជាណាចក្រ ហ៊ីប្រូបង្រួបបង្រួម នៅប៉ាឡេស្ទីន ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ប្រហែល ១០២០ ដល់ ៩២២ មុនគ.ស ។ ក្រោយមក នៅភាគខាងជើងបំផុតនៃរាជាណាចក្រ ហ៊ីប្រូ ទាំងពីរ ។ បច្ចុប្បន្ន ជាប្រទេសជីហ្វ ដែលបានបង្កើតឡើងនៅប៉ាឡេស្ទីននៅឆ្នាំ ១៩៤៨ ។

J

Jainism / សាសនាជេន (ន) សាសនាដែលបានបង្កើតឡើងនៅប្រទេសឥណ្ឌានៅសតវត្សរ៍ទី៦ មុនគ.ស ដែលសមាជិករបស់ខ្លួនជឿថាអ្វីៗដែលនៅលើសកលលោកមានវិញ្ញាណ ដូច្នេះហើយយើងមិនគួរធ្វើទុក្ខទោសដល់វាទេ ។

janissary / កងទ័ពទូតី (ន) សមាជិកនៃកងទ័ពសាសនាវិជននៅចក្រភពអូតូម៉ង់ ។

jazz / វង់ភ្លេងហ្សាស (ន) ប្រភេទតន្ត្រីមួយនៅក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩២០ ដែលបានបង្កើតឡើងជាចំបងដោយតន្ត្រីករអាមេរិកដើមកំណើតអាហ្វ្រិក ។

Jesuits / យេស៊ូអ៊ីត (ន) សមាជិកនៃសង្គមព្រះយេស៊ូ គណៈសាសនា រ៉ូម៉ាំង កាតូលិកដែលបានបង្កើតឡើងដោយ អ៊ីកណាឡេស នៃ ឡូយូឡា ។

“jewel in the crown” / “ រតនវត្ថុនៅលើម្ពុដ ” (ន) អាណានិគមអង់គ្លេសនៅឥណ្ឌា គេហៅដូច្នេះដោយសារតែសារៈសំខាន់របស់វាចំពោះចក្រភពអង់គ្លេស ទាំងជាអ្នកផ្គត់ផ្គង់វត្ថុធាតុដើម និង ទាំងជាទីផ្សារសំរាប់ពាណិជ្ជកម្មទំនិញអង់គ្លេស ។

joint-stock company / ក្រុមហ៊ុនចូលហ៊ុនគ្នា (ន) ក្រុមហ៊ុនពាណិជ្ជកម្ម ដែលវិនិយោគិនបានវិនិយោគទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ពួកគេចូលគ្នាដើម្បីគោលបំណងរួមមួយ បន្ទាប់មកគេចែកប្រាក់ចំណេញគ្នា ។

Judah / ជូដាហា (ន) រាជាណាចក្រហ៊ីប្រូយ នៅប៉ាឡេស្ទីន ដែលបានបង្កើតឡើងក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ៩២២ មុនគ.ស ។

Justinian Code / ក្រម ចាស្ទ័រឡេន (ន) អង្គនៃច្បាប់ស៊ីវិលរបស់រ៉ូម៉ាំងដែលបានប្រមូលផ្តុំ និង រៀបចំឡើងដោយអធិរាជ ប៊ីហ្សានទីន ឈ្មោះចាស្ទ័រឡេន ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ៥២៩ នៃគ.ស ។

K

kabuki / ល្ខោនកាបូគី (ន) ប្រភេទល្ខោនរបស់ជប៉ុន ដែលតន្ត្រី របាំ និង អ្នកនិយាយត្រាប់តាម ត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ដើម្បីសម្តែងជារឿង ។

kaiser / អធិរាជខេស៊ី (ន) អធិរាជអាស្ត្រីម៉ង់ (មកពីឈ្មោះដើមរ៉ូម៉ាំងស៊ីសា (Caesar) ។

kamikaze / កាមីកាហ្សេ (ន) ក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ជប៉ុនបានលះបង់ពួកអ្នកបើកបរយន្តហោះដែលបានហ្វឹកហាត់ដើម្បីទៅពន្លិចនាវារបស់សម្ព័ន្ធមិត្ត ដោយការបុកយន្តហោះដែលផ្ទុកគ្រាប់ទៅលើនាវាទាំងនោះ ។

karma / កាមា (ន) នៅក្នុងសាសនាហិណ្ឌូ និង ព្រះពុទ្ធ ជាផលសរុបនៃការសាងអំពើល្អ និង អាក្រក់ ដែលមនុស្សម្នាក់បានប្រព្រឹត្ត ដែលត្រូវបានគេជឿថាជាការកំណត់ដល់វាសនារបស់មនុស្សនោះនៅជំនាតក្រោយ ។

Khmer Empire / ចក្រភពខ្មែរ (ន) ចក្រភពនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដែលកន្លែងកណ្តាលគឺប្រទេសកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន ដែលបានឈានទៅដល់ចំនុចកំពូលនៃអំណាចក្នុងអំឡុងឆ្នាំប្រហែល ១២០០ នៃគ.ស ។

Khmer Rouge / ខ្មែរក្រហម (ន) ក្រុមនៃពួកឧទ្ទាមកុម្មុយនិស្តដែលបានកាន់អំណាចនៅកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ។

knight / អប្សប្បទ្វី (ន) នៅអឺរ៉ុបសម័យកណ្តាល អ្នកចម្បាំងអាវក្រោះដែលវាយប្រហារលើខ្នងសេះ ។

Koryu dynasty / រាជវង្សកូរីយូ (ន) រាជវង្សដែលបានគ្រប់គ្រងកូរ៉េពីឆ្នាំ ៩៣៥ ដល់ ១៣៩២ នៃគ.ស ។

Kristallnacht / ត្រីស្តនេចត (ន) “ រាត្រីនៃការបំបែកកែវ ” រាត្រីថ្ងៃទី ៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៣៨ ដែលពួកណាហ្ស៊ីធ្វើការវាយលុកដោយយោធាលើផ្ទះសម្បែង ក្រុមហ៊ុនអាជីវកម្ម ព្រះវិហារសាសនា របស់ពួកជីហ្វ ពេញប្រទេសអាស្ត្រីម៉ង់ ។

Kuomintang / គូងមីងតាង (ន) គណបក្សជាតិនិយមចិន ដែលបានបង្កើត ឡើងបន្ទាប់ពីការដួលរលំនៃរាជវង្សយីងនៅឆ្នាំ ១៩១២ ។

Kush / យូស (ន) រាជាណាចក្រនូបៀនបុរាណ ដែលអ្នកដឹកនាំរបស់ខ្លួនបានត្រួតត្រាប្រទេស អេហ្ស៊ីប រវាងឆ្នាំ ២០០០ និង ១០០០ មុនគ.ស ។

L

laissez faire / លឺសេដ្ឋសារ (ន) គំនិតដែលថារដ្ឋាភិបាលមិនគួរលូកដៃជាមួយ ឬ ត្រួតត្រាលើឧស្សាហកម្ម និង ក្រុមហ៊ុនពាណិជ្ជកម្មទាំងឡាយ ។

land reform / កំណែទម្រង់ដីធ្លី (ន) ការបែងចែកឡើងវិញនៃដីកសិកម្មដោយការបំបែកដីធ្លីដែលធំ ហើយប្រគល់ដីដែលបានបែងចែករួចតូចៗនោះទៅឱ្យប្រជាសិករ ។

La Reforma / ឡា រេហ្វរម៉ា (ន) ចលនាកែទម្រង់សេរីភាពនៅមិចស៊ីកូ ក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១៩ ដែលដឹកនាំដោយ បេនីតូ ចូរេហ្សូ ។

lay investiture / ការប្រគល់តំណែងជាគ្រហស្ថ (ន) ការតែងតាំងមន្ត្រីសាសនា ដោយព្រះមហាក្សត្រ ឬ ព្រះមហាក្សត្រិយានី ។

League of Nations / សមាគមនៃប្រទេសមួយចំនួន (ន) សមាគមអន្តរជាតិដែលបានបង្កើតឡើងបន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទី ១ ដោយមានគោលបំណងថែរក្សាសន្តិភាពរវាងប្រទេសទាំងឡាយ ។

lebensraum / កន្លែងរស់នៅ (ន) "ទីកន្លែងរស់នៅ" ជាបូរណភាពដែនដី បន្ថែម ដែលអាជ្ញាធរត្រូវការពីព្រោះ ថាកន្លែងខ្លួនណែនាំនាំតាន់តាបពេក បើយោងទៅតាម អាដុល អ៊ីត្លែ ។

Legalism / ច្បាប់និយម (ន) ទស្សនៈនយោបាយរបស់ចិនដែលផ្អែកលើគំនិតដែលថា រដ្ឋាភិបាលដែលមានប្រសិទ្ធភាព និង អំណាចខ្ពស់ គឺគន្លឹះសំខាន់ត្រូវរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម ។

legion / កងអារ្យធម៌ (ន) អង្គភាពទាហាននៃកងទ័ពរ៉ូម៉ាំងបុរាណ ដែល មានទាហានប្រហែល ៥០០០ នាក់ នៅជើងគោក និង ក្រុមនៃទាហានជិះសេះ ។

Legislative Assembly / សភានីតិបញ្ញត្តិ (ន) សភាពាវនាវដែលមានអំណាចដើម្បីបង្កើតច្បាប់ និង យល់ព្រមប្រកាសសង្គ្រាម ដែលបានបង្កើតឡើងដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឆ្នាំ ១៧៩១ ។

legitimacy / ធម្មនុញ្ញភាព (ន) សិទ្ធិបន្តរាជនៃស្តេចដើម្បីគ្រប់គ្រង ។

liberals / អ្នកសេរីនិយម (ន) នៅពាក់កណ្តាលទី១នៃសតវត្សរ៍ទី ១៩ ជនជាតិអឺរ៉ុបទាំងនោះ ជាច្រើនគឺពួកមេដឹកនាំក្រុមហ៊ុនអាជីវកម្ម និង អ្នកជំនួញថ្នាក់កណ្តាល ដែលចង់បានការផ្តល់នូវអំណាចនយោបាយទៅលើសភាដែលបានបោះឆ្នោតឱ្យ ។

lineage / ត្រកូល (ន) មនុស្ស ដែលរស់នៅ ស្លាប់ និង មិនទាន់ចាប់កំណើត ដែលបានតភ្ជាប់ពីបុព្វជនមួយ ។

loess / ដីមានជីជាតិ (ន) ស្រទាប់ដែលមានជីជាតិនៃដីដែលបន្សល់ទុកពីខ្យល់ដែលបក់នាំមក ។

Long March / ក្បួនដំណើរដ៏វែង (ន) ដំណើរប្រវែង ៦០០០ ម៉ាយ ដែលធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៣៤-១៩៣៥ ដោយពួកកុម្មុយនិស្តចិន ដែលភៀសខ្លួនចេញពីកងកម្លាំងជាតិនិយមរបស់ ជេង ជៀស៊ី ។

lord / ម្ចាស់ (ន) នៅសក្តិភូមិអឺរ៉ុប ជាមនុស្សដែលបានត្រួតត្រាលើដី និង ដូច្នេះ អាចផ្តល់ដីនោះទៅឱ្យបរិវារ ។

Lutheran / ឡូតេរ៉ាន (ន) សមាជិកនៃព្រះវិហារប្រូតេស្តង់ដែលបានបង្កើតឡើងផ្អែកលើការបង្រៀនរបស់ ម៉ាទី ឡូតេរ៉ា ។

lycée / លីស៊ី (ន) សាលារៀនសាធារណៈនៅប្រទេសបារាំង ដែលដំណើរការដោយរដ្ឋាភិបាល ។

M

Macedonia / ម៉ាសេដូនៀ (ន) រាជាណាចក្របុរាណនៅក្រិចខាងជើង ដែលអ្នកគ្រប់គ្រង ហ្វីលីប II បានច្បាំងដណ្តើម ក្រិច នៅឆ្នាំ ៣៣៨ មុន គ.ស ។

Maghrib / ម៉ាគ្រីប (ន) តំបន់នៅភាគខាងលិចអាហ្វ្រិកខាងជើង ដែលមានឆ្នេរសមុទ្រមេឌីទែរ៉ាណេ ដែលឥឡូវគឺប្រទេស ម៉ារ៉ុក អាល់ហ្សេរី និង អាស់សេរី ។

Magna Carta / ម៉ាកណា ខាតថា (ន) "ធម្មនុញ្ញដ៏អស្ចារ្យ" ជាឯកសារដែលធានាពីសិទ្ធិនយោបាយមូលដ្ឋាននៅអង់គ្លេស ដែលបានព្រៀងដោយពួកអភិជន និង ទទួលយកព្រមដោយស្តេច ចន នៅឆ្នាំ ១២១៥ នៃគ.ស ។

Mahabharata / មហាភារតៈ (ន) បទកំណាព្យវិវកថាបស់ឥណ្ឌាដ៏អស្ចារ្យ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីការតស៊ូរបស់អារ្យាណដែលពួកគេបានផ្លាស់ពីមកភាគខាងត្បូងទៅឥណ្ឌា ។

Mahayana / មហាយាន (ន) និកាយនៃសាសនាព្រះពុទ្ធដែលផ្តល់ការជួយស្រោចស្រង់ទៅដល់មនុស្សគ្រប់រូប និង អនុញ្ញាតិការគោរពបែបសាមញ្ញ ។

maize / ពោត (ន) គ្រាប់ធញ្ញជាតិដែលបានបណ្តុះ មានគ្រាប់សាច់លើផ្លែពោត ដែលគេហៅជាធម្មតាថា ផ្លែពោត (corn) នៅសហរដ្ឋអាមេរិក ។

Mali / ម៉ាលី (ន) ចក្រភពអាហ្វ្រិកខាងលិចដែលបានលូតលាស់ពីឆ្នាំ ១២៣៥ ដល់ទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៤០០ ហើយបានលូតលាស់យ៉ាងខ្លាំងក្លាដោយសារការធ្វើជំនួញ ។

Manchus / ម៉ាន់ជូ (ន) ប្រជាជនដែលមានដើមកំណើតម៉ាន់ជូ ដែលបានគ្រប់គ្រងប្រទេសចិនក្នុងអំឡុងរាជវង្សឈីង (១៦៤៤-១៩១២) ។

Mandate of Heaven / អណត្តិនៃឋានសួគ៌ (ន) នៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រចិន ការយល់ព្រមរបស់អទិទេពគឺតាមរយៈជាមូលដ្ឋាននៃអំណាចរបស់រាជវង្ស ។

manifest destiny / វាសនាពិតប្រាកដ (ន) គំនិតដែលពេញនិយមក្នុងចំណោមជនជាតិអាមេរិកាំងនៅពាក់កណ្តាលសតវត្សរ៍ទី ១៩ ដែលថា វាគឺជាសិទ្ធិ និង តួនាទីរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក ក្នុងការគ្រប់គ្រងអាមេរិកខាងជើងចាប់ពីមហាសមុទ្រអាត្លង់ទិច ដល់មហាសមុទ្រប៉ាស៊ីហ្វិក ។

manor / ភូមិត្រី (ន) ដីធ្លីរបស់ម្ចាស់ស្រុកនៅសក្តិភូមិអឺរ៉ុប ។

Maori / ម៉ោរី (ន) សមាជិកនៃជនជាតិប៉ូលីណេស៊ីដែលបានតាំងទីលំនៅនៅញូវស៊ីឡង់ ក្នុងឆ្នាំប្រហែល ៨០០ នៃគ.ស ។

Marshall Plan / ផែនការម៉ាស៊ីល (ន) កម្មវិធីជំនួយសេដ្ឋកិច្ចរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក ដល់ប្រទេសអឺរ៉ុប ដើម្បីជួយពួកគេឱ្យកសាងប្រទេសឡើងវិញបន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ។

martial law / ច្បាប់សង្គ្រាម (ន) ច្បាប់បណ្តោះអាសន្នរបស់អង្គរយោធាលើប្រជាជនស៊ីវិល ធម្មតាដាក់ចេញនៅពេលសង្គ្រាម ឬ ការរំជើបរំជួលរបស់ជនស៊ីវិល ។

mass culture / វប្បធម៌ប្រមូលផ្តុំ (ន) ផលិតកម្មនៃការងារសិល្បៈ និង កំសាន្ត ដែលគេបានរៀបចំឡើងដើម្បីផ្តល់ដល់ទស្សនិកជនដ៏ច្រើន ។

materialism / សម្ភារៈនិយម (ន) ការផ្តល់តំលៃដ៏ខ្ពស់លើការទទួលបានការកាន់កាប់សម្ភារៈ ។

matriarchal / នៃមាតាធិបតេយ្យ (គ) ដែលទាក់ទងនឹងប្រព័ន្ធសង្គមដែលម្តាយគឺជាប្រធាននៃគ្រួសារ ។

matrilineal / ដែលយកខ្សែស្រឡាយខាងម្តាយ (គ) ដែលទាក់ទងនឹងប្រព័ន្ធសង្គម ដែលការផ្ទេររបស់គ្រួសារ និង សិទ្ធិទទួលមរតក គឺយកតាមម្តាយ ។

Mauryan Empire / ចក្រភព មូរីយាន (ន) ចក្រភពទីមួយនៅឥណ្ឌាដែលបានបង្កើតឡើងដោយ ចាន់ឌ្រាហ្គុបតា មូរីយា នៅឆ្នាំ ៣២១ មុនគ.ស ។

May Fourth Movement / ចលនាទី៤ក្នុងខែឧសភា (ន) ការតវ៉ារបស់ជាតិនៅប្រទេសចិនឆ្នាំ ១៩១៩ ដែលប្រជាពលរដ្ឋបានធ្វើបាតុកម្មប្រឆាំងនឹង សន្ធិសញ្ញាក្រុងវែកសែ និង ការជ្រៀតជ្រែករបស់បរទេស ។

Medes / ពួកមេដេស (ន) ប្រជាជនអាស៊ីនិរតី ដែលបានជួយកំទេចចក្រភពអាសេរី ។

Meiji era / សម័យមីជី (ន) អំឡុងពេលប្រវត្តិសាស្ត្រជប៉ុនពីឆ្នាំ ១៨៦៧ ដល់ ១៩១២ជាពេលដែលប្រទេសស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ព្រះចៅអធិរាជ មុតសូហ៊ីតូ ។

Mein Kampf / មិន ខាម (ន) " ការតស៊ូរបស់ខ្ញុំ " ជាសៀវភៅដែលបាន និពន្ធដោយអាដុល អ៊ីត្លែ ក្នុងអំឡុងពេលដែលគាត់ជាប់ពន្ធនាគានៅឆ្នាំ ១៩២៣-១៩២៤ ដែលគាត់បានកំណត់ការជឿជាក់របស់គាត់ និង គោល បំណងរបស់គាត់សម្រាប់អាណានិគម ។

mercantilism / ពាណិជ្ជវិស័យនិយម (ន) គោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចដែលប្រទេសមួយប្រឹងប្រែងដើម្បីបង្កើតទ្រព្យសម្បត្តិ និង អំណាចរបស់ខ្លួនដោយការទទួលនូវបរិមាណមាស និង ប្រាក់ដ៏ច្រើន ហើយនិងការលក់ទំនិញច្រើនជាងគេទិញចូល ។

mercenary / ភតិការី (ន) ទាហានដែលគេជួលដើម្បីប្រយុទ្ធនៅក្នុងទ័ព របស់បរទេស ។

Meroë / មេរ៉ូ (ន) មជ្ឈមណ្ឌលកណ្តាលនៃរាជវង្ស ខូស ពីឆ្នាំ ប្រហែល ២៦០ មុនគ្រឹស្តសករាជ ដល់ឆ្នាំ ១៥០ នៃគ.ស ដែលគេទទួលស្គាល់ដោយសារការផលិតអាវុធ និង ឧបករណ៍ធ្វើពីដែក ។

Mesoamerica / អាមេរិកកណ្តាល (ន) តំបន់ដែលអូសបន្លាយពីមិចស៊ីកូកណ្តាលដល់ ហុងដូរាស ដែលជាកន្លែងនៃសង្គមស្មុគស្មាញបុរាណជាច្រើននៃអាមេរិកបានអភិវឌ្ឍន៍ ។

mestizo / មេស្ទីហ្សូ (ន) មនុស្សកាត់សាសន៍អេស្បាញ និង ជនជាតិដើមអាមេរិក ។

Middle Ages / យុគសម័យកណ្តាល (ន) សម័យនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រអឺរ៉ុប ដែលស្ថិតនៅក្រោយការដួលរលំនៃចក្រភពរ៉ូម៉ាំង ចាប់តាំងពីឆ្នាំប្រហែល ៥០០ ដល់ ១៥០០ ។ គេក៏ហៅវាថាជាយុគសម័យកណ្តាល ។

middle class / ថ្នាក់កណ្តាល (ន) ថ្នាក់សង្គមកើតចេញពីកម្មករជំនាញ អ្នកអាជីព អ្នកជំនួញ និង កសិករដែលមានទ្រព្យ ។

middle passage / ដំណើរឆ្លងសមុទ្រកណ្តាល (ន) ដំណើរឆ្លងសមុទ្រដែលនាំពួកអាហ្វ្រិកដែលគេចាប់ខ្លួនទៅឥណ្ឌាខាងលិច ហើយក្រោយមកទៅអាមេរិកខាងជើង និង ខាងត្បូង ដើម្បីយកទៅលក់ធ្វើជាទាសករ គេហៅដូច្នេះដោយសារថាវាត្រូវបានគេគិតថាជា ដំណាក់កណ្តាលនៃពាណិជ្ជកម្មត្រីកោណ ។

migration / អន្តោរប្រវេសន៍ (ន) សកម្មភាពផ្លាស់ទី ពីទីកន្លែងមួយទៅតាំងទីលំនៅនៅកន្លែងផ្សេងទៀត ។

militarism / យោធានិយម (ន) គោលនយោបាយលើកតម្កើងអំណាចយោធា ហើយរក្សា និង ត្រៀមទ័ពជានិច្ច សម្រាប់ការធ្វើសង្គ្រាម ។

Ming dynasty / រាជវង្សមីង (ន) រាជវង្សចិនដែលបានគ្រប់គ្រងពីឆ្នាំ ១៣៦៨ ដល់ ឆ្នាំ ១៦៤៤ ។

Minoans / មីណាន (ន) មនុស្សឆ្លងសមុទ្រ និង ធ្វើជំនួញ ដែលរស់នៅលើកោះក្រេត ពីឆ្នាំប្រហែល ២០០០ ដល់ ១៤០០ មុនគ.ស ។

Mississippian / មីស៊ីស៊ីបៀន (គ) ដែលទាក់ទងនឹងវប្បធម៌ ម៉ោនហ្សេលឌី ដែលរីកលូតលាស់នៅអាមេរិកខាងជើងរវាងឆ្នាំ ៨០០ និង ១៥០០ នៃគ.ស ។

mita / មីតា (ន) នៅចក្រភព អ៊ីនខាតម្រូវការដែលទាមទារឱ្យអ្នកស្ថិតនៅក្រោមអំណាចទាំងអស់ដែលមានសមត្ថភាពខាងរាងកាយធ្វើការឱ្យរដ្ឋ ក្នុងរយៈពេលជាក់ លាក់មួយចំនួននៃឆ្នាំនីមួយៗ ។

Moche / មុច (ន) អារ្យធម៌ដែលមានការរីកលូតលាស់នៅកន្លែងដែល ឥឡូវនៅឆ្នេរខាងជើងនៃប្រទេសប៉េរូប្រហែលឆ្នាំ ១០០ ដល់ ៧០០ នៃគ.ស ។

monarchy / រាជាធិបតេយ្យ (ន) រដ្ឋាភិបាលមួយដែលអំណាចគឺស្ថិតនៅ ក្នុងដៃមនុស្សតែម្នាក់ ។

monastery / បុព្វជិត (ន) សហគមន៍សាសនានៃមនុស្សប្រុស (គេហៅថា ព្រះសង្ឃ) ដែលបានលះបង់ភោគទ្រព្យរបស់ខ្លួនដោយបូជាខ្លួនមួយជីវិតជា អ្នកបួស និង ជាទីសក្ការៈ ។

monopoly / ផ្តាច់មុខ (ន) ការត្រួតត្រាផ្តាច់មុខរបស់ក្រុមមួយលើផលិត ផល និង ការចែកចាយទំនិញជាក់លាក់ណាមួយ ។

monotheism / ឯការទិសមួយ (ន) ជំនឿលើព្រះតែមួយគត់ ។

Monroe Doctrine / លទ្ធិមុន្រ (ន) គោលនយោបាយប្រឆាំងរបស់ អាមេរិក លើការជ្រៀតជ្រែករបស់ពួកអឺរ៉ុបនៅអាមេរិកឡាទីន ដែល ប្រកាស ដោយលោកប្រធានាធិបតេយ្យ ជេម មុន្រ នៅឆ្នាំ ១៨២៣ ។

monsoon / ខ្យល់មូសុង (ន) ខ្យល់ដែលផ្លាស់ប្តូរទិសដៅនៅពេលវេលា ជាក់លាក់នៃឆ្នាំនីមួយៗ ។

mosque / វិហារអ៊ីស្លាម (ន) កន្លែងបូជារបស់ពួកអ៊ីស្លាម (ទ. ២៦៧) ។

movable type / ពុម្ពដែលអាចរំកិលបាន (ន) ដុំលោហៈ ឬ ឈើ ដែល មានអក្សរមួយៗ ដែលអាចត្រូវបានគេរៀបចំធ្វើជាទំព័រដើម្បីបោះពុម្ព ។

Mughal / មុខហាល (ន) អ្នកមានទីលំនៅមិននឹងនរម្នាក់ដែលបានឈ្លាន ពានឧបទ្វីបឥណ្ឌានៅសតវត្សទី១៦ ហើយបានបង្កើតក្រុងដែលមាន អំណាចនៅទីនោះ ។

mujahideen / មូហាហ៊ីឌីន (ន) នៅអាហ្គានីស្ថាន អ្នកចម្បាំងសាសនា ដែលបានរួមផ្សំគ្នាដើម្បីវាយប្រហាររដ្ឋាភិបាលដែលមានការគាំទ្រពីសូវៀត នៅចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៧០ ។

mulattos / កូនកាត់ស្បែកស និង ខ្មៅ (ន) មនុស្សដែលកាត់ជនជាតិអឺរ៉ុប និង អាហ្វ្រិក ។

mummification / ការរក្សាសព (ន) ដំណើរការនៃការអប់រំសព និង ធ្វើឱ្យសពស្ងួតដើម្បីការពារសពទាំងនោះពីការរលួយ ។

Munich Conference / សន្និសីទក្រុងម៉ូនីខ (ន) ការជួបជុំអ្នកតំណាង នៅឆ្នាំ ១៩៣៨ មកពីអង់គ្លេស បារាំង អ៊ីតាលី និង អាល្លឺម៉ង់ ដែលអង់គ្លេស និង បារាំងបានយល់ព្រមឱ្យពួកណាហ្ស៊ី អាល្លឺម៉ង់បញ្ចូលផ្នែកនៃឆេកូស្លូវ៉ាគី ដោយ បានមកវិញនូវការសន្យារបស់ អាដុល អ៊ីត្លេ លើការទទួលស្គាល់ ព្រំដែនថ្មីរបស់ឆេកូស្លូវ៉ាគី ។

Muslim / ម៉ូស្លីម (ន) អ្នកគោរពសាសនាអ៊ីស្លាម ។

Muslim League / សមាគមម៉ូស្លីម (ន) អង្គការដែលបានបង្កើតឡើង នៅឆ្នាំ ១៩០៦ ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍នៃពួកម៉ូស្លីមឥណ្ឌា ដែល ក្រោយមកបានស្នើរឥណ្ឌាត្រូវចែកជាប្រទេសម៉ូស្លីម និង ហិណ្ឌូ ។

Mutapa / មូតាប៉ា (ន) ដែលទាក់ទងទៅនឹង ចក្រភពអាហ្វ្រិកខាងត្បូង ដែលបានបង្កើតឡើងដោយ មូតូតា នៅសតវត្សរ៍ទី ១៥ នៃគ.ស ។

Mycenaeans / មីស៊ីនឡេន (ន) ប្រជាជនឥណ្ឌូ អឺរ៉ុបដែលបានតាំងទី លំនៅលើទឹកដីក្រិចប្រហែលឆ្នាំ ២០០០ មុនគ.ស ។

myths / ទេវកថា (ន) រឿងបុរាណដែលនិយាយពីព្រះ បុព្វបុរស និង វិវរៈជន ដែលបាននិយាយដើម្បីពន្យល់ពីពិភពធម្មជាតិ ឬ ទំនាមទំលាប់ និង ជំនឿនៃសង្គម ។

N

Napoleonic Code / ក្រមរបស់ណាប៉ូឡេអុង (ន) ប្រព័ន្ធនៃច្បាប់ ដែលទូលំទូលាយ និង មិនចំពោះមុខ ដែលបានបង្កើតឡើងដោយ ណាប៉ូឡេអុង សម្រាប់ប្រទេសបារាំង ។

National Assembly / រដ្ឋសភាជាតិ (ន) សភាបារាំងដែលបានបង្កើត ឡើងដោយអ្នកតំណាងថ្នាក់សង្គមទី៣ (Third Estate) នៅថ្ងៃ ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៧៨៩ ដើម្បីអនុម័តច្បាប់ និង កែទម្រង់ ក្នុងនាមប្រជាពលរដ្ឋ បារាំង ។

nationalism / ជាតិនិយម (ន) ជំនឿដែលថាប្រជាជនគួរតែឈ្មោះត្រង់ ទៅនឹងជាតិរបស់ពួកគេ គឺថាស្មោះត្រង់នឹងមនុស្សដែលពួកគេរួមចំណែកក្នុង វប្បធម៌ និង ប្រវត្តិសាស្ត្រជាមួយគ្នា ជាជាងស្មោះត្រង់តែលើស្តេច ឬ អាណាចក្រ ។

nation-state / រដ្ឋប្រទេស (ន) អង្គភាពភូពន្ធនយោបាយឯករាជ្យនៃ មនុស្សដែលមានវប្បធម៌ និង លក្ខណៈសម្គាល់រួម ។

NATO / ណាតូ (ន) អង្គការសន្តិសុខព្រឹទ្ធានាតង់ទិកខាងជើង (North Atlantic Treaty Organization) ជាសម្ព័ន្ធភាពយោធាការពារ ដែល បានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៤៩ ដោយប្រទេស ១០ នៅអឺរ៉ុបខាងលិច សហរដ្ឋអាមេរិក និង កាណាដា ។

Nazca / ណាហ្សាកា (ន) អារ្យធម៌ដែលលូតលាត់ខ្លាំងលើកន្លែងដែល បច្ចុប្បន្នគឺនៅឆ្នេរខាងត្បូងនៃប្រទេសប៉េរូ ពីឆ្នាំប្រហែល ២០០ មុនគ.ស ដល់ ឆ្នាំ ៦០០ នៃគ.ស ។

Nazism / ណាហ្ស៊ីស្ទិយម (ន) គោលនយោបាយផ្តាច់ការនៃគណបក្សកម្មករសង្គមនិយមជាតិអាល្លឺម៉ង់ ដែលផ្អែកលើលទ្ធិផ្តាច់ការនិយម ដែលមានជំនឿលើភាពខ្ពង់ខ្ពស់របស់ជាតិសាសន៍មួយ និង ការត្រួតត្រារបស់រដ្ឋលើឧស្សាហកម្ម ។

Negritude movement / ចលនាបញ្ជាក់ពីលក្ខណៈជនស្បែកខ្មៅ (ន) ចលនាដែលពួកអាហ្វ្រិកនិយាយភាសាបារាំង និង ពួកឥណ្ឌាភាគខាងលិចបានធ្វើឱ្យរីកចម្រើននៃវប្បធម៌ និង តម្លៃរបស់អាហ្វ្រិក បុរាណ របស់ពួកគេ ។

neoclassical / តន្ត្រីថ្មីនិយម (គ) ដែលទាក់ទងនឹងរបៀបសាមញ្ញប្រណិត (ផ្អែកលើគំនិត និង ខ្លឹមសារពីពួកក្រិច និង រ៉ូម បុរាណ) ដែលបានកំណត់លក្ខណៈសិល្បៈនៅអឺរ៉ុបក្នុងអំឡុងចុងសតវត្សរ៍ទី ១៧០០ ។

Neolithic Age / យុគសម័យថ្មថ្មី (ន) អំឡុងពេលបុរេប្រវត្តិសាស្ត្រដែលចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ ប្រហែល ៨០០០ មុនគ.ស ហើយនៅ កន្លែងខ្លះបានបញ្ចប់នៅដើមឆ្នាំ ប្រហែល ៣០០០ មុនគ.ស ជាអំឡុងពេលដែលប្រជាជនបានសិក្សា ដុះខាត់ឧបករណ៍ ធ្វើពិធី ធ្វើគ្រឿងបានឆ្លាំង ដាំដំណាំ និង ទិញមសត្វ ។ គេក៏ហៅវាថាជាយុគសម័យថ្មថ្មី ។

Neolithic Revolution / បដិវត្តន៍នៅចុងយុគសម័យថ្មថ្មី (ន) ការផ្លាស់ប្តូរចំពោះនៃជីវិតមនុស្សលោក ដែលកើតឡើងដោយសារការចាប់ផ្តើមនៃការធ្វើកសិកម្ម គឺថា ដោយសារតែការផ្លាស់ប្តូរបស់មនុស្សពីប្រមូលចំណីអាហារមកជាផលិតចំណីអាហារវិញ ។

New Deal / ដំណោះស្រាយថ្មី (ន) កម្មវិធីកំណែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រធានាធិបតីអាមេរិក ហ្វ្រែនគ្លីន រ៉ូស៊ីវែល ដែលបានរៀបចំឡើងដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាដែលកើតឡើងដោយសារការធ្លាក់ចុះនៃសេដ្ឋកិច្ចដ៏ខ្លាំងក្លា ។

New Kingdom / រាជាណាចក្រថ្មី (ន) អំឡុងពេលនៃប្រវត្តិសាស្ត្រអេហ្ស៊ីបបុរាណបន្ទាប់ពីការទម្លាក់មេដឹកនាំ ហិកសុស ចាប់ពីឆ្នាំ ប្រហែល ១៥៧០ ដល់ ១០៧៥ មុនគ.ស ។

nirvana / និព្វាន (ន) នៅក្នុងសាសនាព្រះពុទ្ធ ការរួចផុតពីការឈឺចាប់ និង ទុក្ខទោស ដែលសម្រេចបានបន្ទាប់ពីយល់ដឹងសម្មាសមុទិញ្ចណ ។

Nok / នុក (ន) ប្រជាជនអាហ្វ្រិកដែលបានរស់នៅកន្លែងដែលបច្ចុប្បន្នគឺនីហ្សេរីយ៉ា រវាងឆ្នាំ ៥០០ មុនគ.ស និង ឆ្នាំ ២០០ នៃគ.ស ។

nomad / អ្នកមិនទីលំនៅមិននឹងសរ (ន) សមាជិកនៃក្រុមដែលមិនមានទីលំនៅអចិន្ត្រៃយ៍ ដោយត្រាចចរពីកន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយទៀតដើម្បីស្វែងរកចំណីអាហារ និង ទឹក ។

nonaggression pact / កតិកាសញ្ញាមិនមានការឈ្លានពាន (ន) កិច្ចសន្យាដែលប្រទេសទាំងឡាយបានសន្យាមិនវាយប្រហារលើប្រទេសផ្សេងទៀត ។

nonaligned nations / ប្រទេសមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ (ន) ប្រទេសឯករាជ្យដែលប្រកាន់ជំហរកណ្តាលនៅក្នុងការប្រជែងនៃសង្គ្រាមត្រជាក់រវាងសហរដ្ឋអាមេរិក និង សហភាពសូវៀត ។

Nuremberg Trials / ការកាត់ទោសនៅនូវមប៊ឺក (ន) ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃតុលាការជាបន្តបន្ទាប់ដែលធ្វើឡើងនៅ ណូវមប៊ឺក ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ បន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ ដែលពួកមេដឹកនាំ ណាហ្ស៊ី ត្រូវបានគេកាត់ទោសពីបទឈ្លានពាន ការរំលោភបំពានលើច្បាប់នៃសង្គ្រាម និង ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ។

O

obsidian / ថ្មភ្នំភ្លើង (ន) ថ្មភ្នំភ្លើងដែលរឹងថ្លាដូចកញ្ចក់ ត្រូវបានមនុស្សជំនាន់ដើមប្រើប្រាស់ដើម្បីធ្វើជាអាវុធដ៏ស្រួច ។

Old Regime / របបចាស់ (ន) ប្រព័ន្ធនយោបាយ និង សង្គមដែលកើតឡើងនៅប្រទេសបារាំងមុនពេលបដិវត្តន៍បារាំង ។

oligarchy / អប្បជនាធិបតេយ្យ (ន) រដ្ឋាភិបាលដែលអំណាចគឺនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃនៃមនុស្សពីរ បីនាក់ ជាពិសេសអ្នកដែលដឹកនាំដោយផ្អែកលើទ្រព្យ សម្បត្តិ ។

Olmec / អូលមិក (ន) អារ្យធម៌អាមេរិកកណ្តាលដែលគេបានស្គាល់ពីមុនមក ដែលបានរីកលូតលាស់នៅឆ្នាំប្រហែល ១២០០ ហើយក្រោយមកមានឥទ្ធិពលលើសង្គម ពាសពេញតំបន់ ។

Open Door Policy / នយោបាយបើកចំហរ (ន) គោលនយោបាយ ដែលបានស្នើឡើងដោយសហរដ្ឋអាមេរិកនៅឆ្នាំ ១៨៩៩ ដោយថាប្រទេសទាំងអស់គឺមានឱកាសស្មើគ្នាក្នុងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មនៅប្រទេស ចិន ។

Opium War / សង្គ្រាមអាកៀន (ន) ជម្លោះរវាងអង់គ្លេស និង ចិនចាប់ពីឆ្នាំ ១៨៣៩ ដល់ឆ្នាំ ១៨៤២ លើជំនួញអាកៀនរបស់អង់គ្លេសនៅក្នុងប្រទេសចិន ។

oracle bone / ឆ្អឹងអមិទេព (ន) ឆ្អឹងសត្វមួយ ឬ សម្បកអណ្តើក ដែលបានប្រើប្រាស់ដោយអ្នកបួសចិនបុរាណដើម្បីធ្វើការទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងព្រះទាំងឡាយ ។

Oslo Peace Accords / កិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាព អូស្លូ (ន) កិច្ចព្រមព្រៀងនៅឆ្នាំ ១៩៩៣ ដែលនាយករដ្ឋមន្ត្រីអ៊ីស្រាអែល រ៉ាប៊ីន បានអនុញ្ញាតឱ្យ ប៉ាឡេស្ទីនគ្រប់គ្រងដោយខ្លួនឯងនៅ កាហ្សា ស្រ៊ីត និង វ៉ែស បេង ។

ozone layer / ស្រទាប់អូហ្សូន (ន) ស្រទាប់បរិយាកាសខាងលើផែនដី ដែលការពាររបស់មានជីវិតពីការអន្តរាយដល់ការស៊ីអុលត្រាវីយូឡេរបស់ព្រះអាទិត្យ ។

P

Pacific Rim / តេមនៃមហាសមុទ្រផាស៊ីហ្វិក (ន) ដីដែលហុំព័ទ្ធដោយមហាសមុទ្រផាស៊ីហ្វិក ជាពិសេសដីដែលនៅទីបំផុតអាស៊ី ។

Paleolithic Age / យុគសម័យមុនថ្មរលីង (ន) អំឡុងពេលបុរេប្រវត្តិសាស្ត្រ ចាប់ពីឆ្នាំ ប្រហែល ២.៥០០.០០០ ដល់ ឆ្នាំ ៨០០០ មុនគ.ស ជាអំឡុងពេល ដែលមនុស្សបានធ្វើការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ និង អាវុធចម្រើកដែលគ្រោតគ្រាត ។ គេក៏ហៅវាថាជាយុគសម័យថ្មរលីងចាស់ ។

Panama Canal / ប្រឡាយទឹកផាណាម៉ា (ន) ផ្លូវទឹកធ្វើឡើងដោយមនុស្ស ដែលភ្ជាប់មហាសមុទ្រអាត្លង់ទិក និង ផាស៊ីហ្វិក សាងសង់នៅផាណាម៉ា ដោយសហរដ្ឋអាមេរិក ហើយបានបើកនៅឆ្នាំ ១៩១៤ ។

papyrus / ដើមផាគីរីស (ន) ដើមប្រក់ខ្ពស់ដែលដុះនៅដីសណ្តទន្លេនីល ដែលបានប្រើប្រាស់ដោយជនអេហ្ស៊ីបបុរាណ ដើម្បីធ្វើជាសម្ភារៈដូចក្រដាសសម្រាប់សរសេរ ។

parliament / សភា (ន) អង្គនៃអ្នកតំណាងដែលបង្កើតច្បាប់សម្រាប់ប្រទេស ។

partition / ការបំបែក (ន) ការបែងចែកទៅជាផ្នែក ដូចជាងការបែងចែកអាណាគមអង់គ្លេសនៅឥណ្ឌា នៅឆ្នាំ ១៩៤៧ ជាពីរប្រទេសគឺ ឥណ្ឌា និង ផាគីស្ថាន ។

pastoralist / អ្នកតម្កល់ច្រមុះ (ន) សមាជិកនៃក្រុមមានទីលំនៅមិននឹងរ ដែលប្រមូលសត្វក្នុងស្រុកជាហ្វូង ។

paternalism / បិតានិយម (ន) គោលនយោបាយមើលការខុសត្រូវមនុស្សស្ថិតនៅក្រោមអំណាច ដោយចាត់ទុកពួកគេដូចជាកូនក្មេង ដោយផ្តល់នូវអ្វីដែលពួកគេត្រូវការតែមិនបានផ្តល់នូវសិទ្ធិឱ្យពួកគេទេ ។

patriarch / អាចារ្យសាសនាគ្រីស្ទ (ន) អាចារ្យសំខាន់បំផុត នៃសាសនាគ្រីស្ទ នៅផ្នែកនៃភាគខាងកើត ។

patriarchal / នៃបេតុយ្យក (ន) ដែលទាក់ទងទៅនឹងប្រព័ន្ធនៃសង្គមដែលលោកឪពុកគឺជាមេគ្រួសារ ។

patrician / អភិជន (ន) នៅប្រទេសរ៉ូមបុរាណ ជាសមាជិកនៃអ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលទទួលបានបុព្វសិទ្ធិថ្នាក់លើ ។

patrilineal / ដែលយកខ្សែតាមឪពុក (ន) ដែលទាក់ទងទៅនឹងប្រព័ន្ធសង្គមដែលការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិគ្រួសារគឺយកតាមឪពុក ។

patron / បរិបាល (ន) មនុស្សដែលគាំទ្រអ្នកសិល្បៈ ជាពិសេសគាំទ្រដល់ផ្នែក ហិរញ្ញវត្ថុ ។

Pax Mongolica / ផាគស៍ ម៉ុងហ្គោលី (ន) "សន្តិភាពរបស់ម៉ុងហ្គោល" អំឡុងពេលពីពាក់កណ្តាលសតវត្សរ៍ទី១២ ដល់ ពាក់កណ្តាលសតវត្សរ៍ទី១៣ នៅពេលដែលម៉ុងហ្គោល បានទទួលនូវស្ថេរភាព និង បានដាក់ចេញនូវច្បាប់ និង បទបញ្ជាពេញភាគជាន់ច្រើននៃអឺរ៉ាស៊ី ។

Pax Romana / ផាគស៍ រ៉ូម៉ាណា (ន) អំឡុងពេលសន្តិភាព និង វិបុលភាព ពាសពេញចក្រភពរ៉ូមាំង ចាប់ពីឆ្នាំ ២៧ មុនគ.ស ដល់ ១៨០ នៃគ.ស ។

Peace of Augsburg / កិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាព អកស្បឺក (ន) កិច្ចព្រមព្រៀងឆ្នាំ ១៥៥៥ ដែលបានប្រកាសថា សាសនានៃរដ្ឋអាស្ត្រីម៉ុងនីមួយៗគឺអាចសម្រេចតាមមេដឹកនាំរបស់ខ្លួន ។

Peloponnesian War / សង្គ្រាមដេល្លូណេស៊ី (ន) សង្គ្រាម ចាប់ពីឆ្នាំ ៤៣១ ដល់ ៤០៤ មុនគ.ស ដែលពួក អេស្បឺន និង សម្ព័ន្ធមិត្តរបស់ខ្លួនទទួលបានការវាយប្រហារឱ្យចាញ់ ដោយពួក ស្ពាតា និង សម្ព័ន្ធមិត្តរបស់គេ ។

penal colony / ក្រុមមនុស្សដូចគ្នាដែលជាប់បទព្រហ្មទណ្ឌ (ន) ការគ្រប់គ្រងក្រុមទណ្ឌិតដោយការបញ្ជូនទៅឱ្យពន្ធនាគារ ។

peninsulares / ជនអាណានិគមកើតនៅអេស្បាញ (ន) នៅក្នុងសង្គមអាណានិគមអេស្បាញ ជាជនអាណានិគមដែលកើតនៅប្រទេសអេស្បាញ ។

Peninsular War / សង្គ្រាមឧបទ្វីប (ន) ជម្លោះ ដែលចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ ១៨០៨ ដល់ឆ្នាំ ១៨១៣ ដែលពួកប៉ះពោលអេស្បាញ ដោយជាជនមួចកងកម្លាំងអង់គ្លេស បានវាយបណ្តេញកងទ័ពបារាំងរបស់ណាប៉ូឡេអុងចេញពីប្រទេសអេស្បាញ (ទ. ៦៦៩) ។

perestroika / ប័រេស្ត្រូយកា (ន) ការស្ថាបនាសេដ្ឋកិច្ចសូវៀតដើម្បីបើកឱកាសឱ្យមានការសម្រេចចិត្តក្នុងស្រុកដែលបានចាប់ផ្តើមឡើងដោយលោកមីខាអែល ហ្គោបាឆូវ នៅឆ្នាំ ១៩៨៥ ។

Persian Gulf War / សង្គ្រាមឈូងសមុទ្រពែក (ន) ជម្លោះឆ្នាំ ១៩៩១ ដែលទ័ពអង្គការសហប្រជាជាតិបានវាយផ្តួលកងទ័ពអ៊ីរ៉ាក់ ដែលបានឈ្លានពានប្រទេសគុយវ៉ែត និង បានគម្រាមកំហែងឈ្លានពានប្រទេសអារ៉ាប៊ី សាអូឌីត ។

Persian Wars / សង្គ្រាមប៉ែរស៊ី (ទ) សង្គ្រាមបន្តបន្ទាប់នៅ សតវត្សរ៍ទី ៥ មុនគ.ស ដែលក្រុង-រដ្ឋ ក្រិច ប្រយុទ្ធជាមួយនឹងចក្រភព ប៉ែរស៊ី ។

perspective / ទស្សនវិស័យ (ទ) វិធីសិល្បៈ ដែលបង្កើតទ្រង់ទ្រាយនៃទំហំបីលើផ្ទៃសំបុត្រ ។

phalanx / អង្គភាពទ័ព (ទ) ក្បួនយោធានៃទាហានធ្វើជើង ដែលបំពាក់ដោយសំពែង និង ខែល ។

pharaoh / ព្រះចៅ ផារ៉ោ (ទ) ស្តេចនៃប្រទេសអេហ្ស៊ីបបុរាណ ដែលគេចាត់ទុកថាជាព្រះ និង ជាមេដឹកនាំនយោបាយ និង កងទ័ព ។

philosophe / ទស្សនវិទូ (ទ) ក្រុមមួយនៃអ្នកគិតពីសង្គមនៅប្រទេសបារាំងក្នុងអំឡុងពេលនៃចលនានៃការស្វែងយល់ ។

philosophers / ទស្សនវិទូ (ទ) អ្នកគិតពិចារណាដែលប្រើប្រាស់តក្ក និង ហេតុផលដើម្បីស្វែងរកពិធម្មជាតិនៃពិភពលោក សង្គមមនុស្ស និង សីលធម៌ ។

Phoenicians / ជនជាតិហ្វីនីស៊ី (ទ) មនុស្សរស់នៅនាយសមុទ្រនៃអាស៊ីនិរតី ដែលជាអ្នកនាំគ្នាប្រហែល ១១០០ មុនគ.ស បានចាប់ផ្តើមធ្វើជំនួញ និង បានបង្កើតអាណានិគមភាពពេញលំដាប់មេឌីទែរ៉ាណេ ។

Pilgrims / អ្នកធ្វើធម្មយាត្រាគេចខ្លួន (ទ) ក្រុមនៃមនុស្ស ដែលនៅក្នុងឆ្នាំ ១៦២០ បានបង្កើតអាណានិគម ភ្លីម៉ាសដ៍នៅម៉ាសាឈូសេតដើម្បីគេចខ្លួនពីការធ្វើបាបនៅអង់គ្លេស ។

plebeian / ប្រជាករ (ទ) នៅប្រទេសរ៉ូមបុរាណ ជាក្រុមមួយនៃពួកកសិករ សិល្បៈករ និង អ្នកជំនួញ សាមញ្ញ ដែលជាប្រជាជនភាគច្រើននៃសង្គម ។

plebiscite / ប្រជាសិទ្ធិ (ទ) ការបោះឆ្នោតផ្ទាល់ដែលប្រជាជនរបស់ប្រទេសមួយមានឱកាសដើម្បីសម្រេចយល់ព្រម ឬ បដិសេធសំណើ ។

PLO / ផ្លូ (ទ) អង្គការសេរីភាពប៉ាឡេស្ទីន (Palestine Liberation Organization) ជាអង្គការដែលបាននាំដល់ការបង្កើតរដ្ឋឯករាជ្យ សម្រាប់ប៉ាឡេស្ទីននៅមជ្ឈិមបូព៌ា ។

polis / ក្រុង-រដ្ឋ (ទ) ក្រុង-រដ្ឋ ក្រិចដែលជាអង្គភាពនយោបាយមូលដ្ឋាននៃក្រិចបុរាណបន្ទាប់ពីឆ្នាំប្រហែល ៧៥០ មុនគ.ស ។

Politburo / គណៈការិយាល័យនយោបាយ (ទ) គណៈកម្មាធិការដឹកនាំនៃគណបក្សកុម្មុយនិស្តនៅសហភាពសូវៀត ។

political dissent / ការខ្វែងយោបល់នយោបាយ (ទ) ភាពផ្សេងគ្នានៃគំនិតលើបញ្ហានយោបាយ ។

polytheism / ពហុទេវតានិយម (ទ) ជំនឿលើព្រះជាច្រើន ។

pope / ប៉ាប (ទ) សង្ឃរាជជនជាតិរ៉ូម ជាប្រធាននៃព្រះវិហាររ៉ូមាំងកាតូលិក ។

Popol Vuh / ផូបូល វូហ៍ (ទ) សៀវភៅដែលមានបកស្រាយនៃរឿងនៃការបង្កើតរបស់ម៉ាយាន ។

popular culture / វប្បធម៌ប្រជាប្រិយ (ទ) សមាសធាតុវប្បធម៌មានកីឡា តន្ត្រី កុន សម្លៀកបំពាក់ ជាដើម ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីប្រវត្តិរូប និង ការផ្លាស់ប្តូរផលប្រយោជន៍ របស់ក្រុមមួយ ។

potlatch / បុណ្យផតឡាច (ទ) ពិធីបុណ្យដែលប្រារព្ធឡើងដើម្បីបង្ហាញពីឋានរដ្ឋសក្តិ និង វិបុលភាព នៅក្នុងសម្ព័ន្ធភាគពាយព្យនៃជនជាតិដើមអាមេរិក ។

predestination / ព្រេងវាសនា (ទ) ការបង្រៀនដែលថាព្រះបានកំណត់អ្វីៗទាំងអស់ពីមុនរួចជាស្រេច រួមទាំងថាមនុស្សនឹងស្ថិតស្ថេរចរកាលរហូត ។

Presbyterian / បុព្វជិត (ទ) សមាជិកនៃព្រះវិហារប្រូតេស្តង់ដែលគ្រប់គ្រងដោយបុព្វជិតផ្សេងទៀត (ព្រឹទ្ធិចារ្យ) ហើយបានបង្កើតឡើងតាមការបង្រៀនរបស់ ចន ណាតស៍ ។

PRI / ប្រី (ទ) គណបក្សបដិវត្តន៍ស្ថាប័ណ (Institutional Revolutionary Party) ជាគណបក្សនយោបាយដ៏សំខាន់នៅមិកស៊ិកូ ។

proletariat / វណ្ណៈពលជីព (ទ) នៅក្នុងទ្រឹស្តីរបស់ម៉ាស៊ីសត៍ ជាក្រុមនៃអ្នកធ្វើការដែលទម្លាក់ ត្បូរ ហើយមកគ្រប់គ្រងរ៉ូស្ស៊ី ។

proliferation / សាយភាយ (ទ) ការកើនឡើង ឬ ការរាលដាលជាពិសេសការរាលដាលនៃអាវុធបរមាណូដែលប្រទេសដែលក្នុងពេលបច្ចុប្បន្នមិនទាន់មានវានៅឡើយ ។

propaganda / ប្រោសនា (ទ) ព័ត៌មាន ឬសម្ភារៈដែលត្រដាងបុព្វហេតុជាមុន ឬ ដើម្បីធ្វើឱ្យធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់បុព្វហេតុរបស់អ្នកប្រឆាំង ។

Protestant / ប្រូតេស្តង់ (ទ) សមាជិកនៃព្រះវិហារគ្រីស្ទ ដែលបានបង្កើតឡើងផ្អែកលើគោលការណ៍នៃការកំណែទម្រង់ ។

provisional government / រដ្ឋាភិបាលបដិញ្ញា (ទ) រដ្ឋាភិបាលបណ្តោះអាសន្ន ។

psychology / ចិត្តវិទ្យា (ទ) ការសិក្សាពិចិត្តរបស់មនុស្ស និង អកប្បកិរិយារបស់មនុស្ស ។

pueblos / ភូមិ (ទ) ភូមិនៃអាគារធំៗដូចជាបន្ទប់ស្នាក់នៅដែលធ្វើពីដីឥដ្ឋ និង ថ្ម ដែលបានសាងសង់ដោយ អាណាសាហ្ស៊ី និង ក្រោយមកទៀតដោយជនជាតិអាមេរិកាំង នៅនិរតី ។

Punic Wars / សង្គ្រាម ភូនិក (ន) សង្គ្រាមបីលើកបន្តបន្ទាប់ រវាង ពួកហ្វីនិស៊ី និង ខាសាក់ (២៦៤-១៤៦ មុនគ.ស) លទ្ធផលចុងក្រោយធ្វើឱ្យ មានការបែកបាក់ខាសាក់ និង ការគ្របដណ្តប់របស់រ៉ូមលើសមុទ្រ មេឌីទែរ៉ាណេភាគខាងលិច។

Puritans / ព្យូរីតាន (ន) ក្រុមនុស្សដែលស្វែងរកសេរីភាពពីការធ្វើការធ្វើ ទុក្ខបុកម្នេញផ្នែកសាសនានៅអង់គ្លេស ដោយបានបង្កើតអាណានិគមនៅ លូឌូង សមុទ្រមាសាឌូសេត នៅដើមសតវត្សរ៍ទី ១៦០០ ។

push-pull factor / កត្តាទាញ-ទាញ (ន) កត្តាដែលអ្នកទាញប្រជាជន ទៅកន្លែងដទៃ (កត្តាទាញ) ឬ បង្កឱ្យពួកគេចាកចេញពីដីកំណើតរបស់គេ ហើយ ធ្វើអន្តោប្រវេសន៍ទៅតំបន់ដទៃទៀត (កត្តាជំរុញ) ។

pyramid / ពីរ៉ាមីត (ន) សំណង់ទាំងដុល ដែលមានមូលដ្ឋានជាត្រីកោណ និង មានត្រីកោណបួននៅផ្នែកម្ខាងៗ ដែលដូចនឹងអ្វីដែលគេបានសាងសង់ នៅប្រទេសអេហ្ស៊ីបធ្វើជាកន្លែងកប់សាកសព សម្រាប់ជននៃរាជាណាចក្រ ផារ៉ាអុងចាស់ ។

Q

Qin dynasty / រាជវង្ស ឈិន (ន) រាជវង្សចិនដែលមានអាយុខ្លី ដែល បានមកជំនួសរាជវង្សចូរនៅសតវត្សរ៍ទី៣ មុនគ.ស ។

Qing dynasty / រាជវង្ស ឆេង (ន) រាជវង្សចុងក្រោយបំផុតរបស់ចិន ដែលបានគ្រប់គ្រងពីឆ្នាំ ១៦៤៤ ដល់ ១៩១២ ។

Quetzalcoatl / ព្រះខ្ចីតហ្សាកូត (ន) "ពោះរោមស្បែក" ជាព្រះរបស់ ថេលទិក និង ប្រជាជនដទៃទៀតនៃអាមេរិកកណ្តាល ។

quipu / ក្បាច់ចំនួន (ន) ការរៀបចំខ្សែចងលើដំណ ដែលប្រើប្រាស់ដោយ ពួក អ៊ីនខា ដើម្បីកត់ត្រាព័ត៌មាននៃចំនួន ។

Qur'an / គូរ៉ាន (ន) សៀវភៅពិសិដ្ឋរបស់សាសនាអ៊ីស្លាម ។

R

racism / ពូជនិយម (ន) ជំនឿដែលថាពូជសាសន៍មួយខ្ពង់ខ្ពស់ជាងពូជ សាសន៍ដទៃ ។

radicals / រ៉ាឌីកាល (ន) នៅពាក់កណ្តាលទី១ នៃសតវត្សរ៍ទី ១៩ គឺជា ពួកអឺរ៉ុបដែលពេញចិត្តការផ្លាស់ប្តូរដ៏ខ្លាំងក្លាដើម្បីពង្រីកលទ្ធិប្រជាធិប តេយ្យ ទៅដល់ប្រជាជនទាំងអស់ ។

radioactivity / វិទ្យុសកម្ម (ន) ទម្រង់នៃថាមពលដែលបានបញ្ចេញ ដូចជាកាំរស្មីអាល្លាម៉ា ។

Raj / អធិបតេយ្យភាព រាជ (ន) ផ្នែកនៃប្រទេសឥណ្ឌាដែលស្ថិតនៅក្រោម ការត្រួតត្រារបស់ឥណ្ឌានៅអំឡុងឆ្នាំ ១៧៥៧-១៩៤៧ ។

rationing / ការកំណត់របបទិញ (ន) ការកំណត់បរិមាណនៃទំនិញដែល ប្រជាជនអាចទិញ ជាញឹកញាប់គឺជាកំណត់ដោយរដ្ឋាភិបាលក្នុងអំឡុងពេល មានសង្គ្រាម នៅពេលដែលទំនិញស្ថិតនៅក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ខ្វះខាត ។

realism / ព្រាគជនិយម (ន) ចលនាសិល្បៈនៅសតវត្សរ៍ទី ១៩ ដែលអ្នក និពន្ធ និង ជាងគំនូរប្រឹងប្រែងដើម្បីបង្ហាញថាជីវិតគឺអាក្រក់ ជាជាងថា ជីវិត គឺអាក្រក់ ។

realpolitik / នយោបាយពិតព្រាគជ (ន) "នយោបាយនៃការពិត" ជាការអនុវត្តន៍អំណាចនយោបាយដ៏តឹងតែងដោយគ្មានឱកាសសម្រាប់មនោគ តិ និយម ។

recession / ដំណើរថយក្រោយ (ន) ដំណើរយឺតៗនៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។

Reconquista / រីខនគីស្តា (ន) ការប្រឹងប្រែងរបស់មេដឹកនាំសាសនា គ្រីស្ទដើម្បីបណ្តេញពួកមូស្លីមចេញពីប្រទេសប្រទេសអេស្ប៉ាញចាប់តាំងពី សតវត្សរ៍ទី ១១០០ រហូតដល់ ១៤៩២ ។

Red Guards / ឆ្នាំក្រហម (ន) កងជំរំពលដែលបានបង្កើតឡើងដោយ ប្រជាជនចិនក្មេងៗនៅឆ្នាំ ១៩៦៦ ដោយឆ្លើយតបទៅនឹងការកោះហៅ របស់ម៉ៅ សេខុន ដើម្បីបដិវត្តន៍សង្គម និង វប្បធម៌ ។

Reformation / កំណែទម្រង់ (ន) ចលនានៅសតវត្សរ៍ទី ១៦ ដើម្បីធ្វើ កំណែទម្រង់សាសនា ដែលនាំដល់ការបង្កើតព្រះវិហារសាសនាគ្រីស្ទ ដែល មិនទទួលស្គាល់អំណាចរបស់ប៉ាប ។

refugee / ជនរៀនស្ត្រ (ន) មនុស្សដែលចាកចេញពីប្រទេសរបស់គាត់ ដោយផ្លាស់ទីទៅកន្លែងផ្សេងដើម្បីស្វែងរកសុវត្ថិភាព ។

Reign of Terror / រជ្ជកាលនៃភេរវកម្ម (ន) អំឡុងពេលពីពាក់កណ្តាល ឆ្នាំ ១៧៩៣ ដល់ ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៧៩៤ នៅពេលដែល ម៉ាស៊ីមីល្យែន រ៉ូបេស្បៀរ បានគ្រប់គ្រងប្រទេសបារាំង ដែលសឹងតែជាមេដឹកនាំផ្តាច់ការ ហើយ ឥស្សរជននយោបាយ និង ប្រជាពលរដ្ឋសាមញ្ញ រាប់ពាន់នាក់ ត្រូវបានប្រហារជីវិត ។

reincarnation / ការចាប់ជាតិថ្មី (ន) នៅក្នុងសាសនាហិណ្ឌូ និង ព្រះពុទ្ធ គឺជាដំណើរការដែលវិញ្ញាណកើតសារជាថ្មីជាបន្តបន្ទាប់ រហូតទាល់ តែវិញ្ញាណនោះសម្រេចបាននូវការយល់ដឹងដ៏ឥតខ្ចោះ ។

religious toleration / ការអត់ឱនខាងសាសនា (ន) ការទទួលស្គាល់ សិទ្ធិរបស់មនុស្សក្នុងការកាន់ជំនឿសាសនាផ្សេងៗ ។

Renaissance / បុរាណវិទ្យា (ន) រយៈពេលនៃប្រវត្តិសាស្ត្រអឺរ៉ុប ចាប់ពីឆ្នាំប្រហែល ១៣០០ ដល់ ១៦០០ ក្នុងអំឡុងពេលដែលបង្កើតនូវចំណេះចំណូលចិត្តជាថ្មីនៅក្នុងវប្បធម៌បុរាណ ដែលនាំដល់ការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងទូលំទូលាយខាងផ្នែកសិល្បៈ ការសិក្សា និង ទស្សនៈពិភពលោក ។

republic / សាធារណរដ្ឋ (ន) ទម្រង់នៃរដ្ឋាភិបាល ដែលអំណាចគតិស្ថិតនៅក្នុងដៃនៃអ្នកតំណាង ហើយមេដឹកនាំត្រូវបានជ្រើសរើសដោយប្រជាជន ។

Restoration / ការស្តារឡើងវិញ (ន) អំឡុងពេលនៃការគ្រប់គ្រង របស់ឆាល II លើប្រទេសអង់គ្លេស បន្ទាប់ពីការដួលរលំនៃ រដ្ឋាភិបាល អូលីវើក្រោមវែល ។

reunification / ឯកភាពវប្បធម៌កម្ពុជា (ន) ការរួបរួមម្តងទៀតនូវរបស់ដែលបានបែកបាក់ ដូចជាការបង្រួបបង្រួមម្តងទៀតនៃអាណត្តិម៉ុងខាងកើត និង អាណត្តិម៉ុងខាងលិច នៅឆ្នាំ ១៩៩០ ។

romanticism / មនោសញ្ចេតនិយម (ន) ចលនានៅដើមសតវត្សរ៍ទី ១៩ ក្នុងផ្នែកសិល្បៈ និង គំនិត ដែលបានផ្តោតលើអារម្មណ៍ និង ធម្មជាតិជាជាង ហេតុផល និង សង្គម ។

Roosevelt Corollary / អនុសាសន៍ របស់រ៉ូសេវែល (ន) វិបុលកម្មនៃលទ្ធិម៉ុងរ៉ូ នៅឆ្នាំ ១៩០៤ របស់ប្រធានាធិបតេយ្យ ធើរ៉ូ រ៉ូសេវែល ដែលគាត់បានប្រកាសថាសហរដ្ឋអាមេរិកមានសិទ្ធិក្នុងការអនុវត្តន៍ “អំណាចធនធាន” ពាសពេញ អឌ្ឍគោលភាគខាងលិច ។

Rowlatt Acts / ច្បាប់រ៉ូលីយ៉ាត (ន) ច្បាប់ដែលបានអនុម័តនៅឆ្នាំ ១៩១៩ ដែលបានអនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋាភិបាលអង់គ្លេសនៅឥណ្ឌាដាក់ពន្ធនាគារពួកអ្នកតវ៉ាប្រឆាំងអង់គ្លេសដោយមិនមានការកាត់ទោសក្នុងរយៈពេល ២ឆ្នាំ យ៉ាងយូរ ។

Royal Road / វិទ្យុស្តេច (ន) វិទ្យុនៅក្រុងកូរ៉េ ដែលមានប្រវែង ជាង ១៦០០ ម៉ាយ ពី សូនានៅពែក ទៅ សាឌីស នៅ អាណាតូលី ។

Russification / រុស្ស៊ីវប្បធម៌កម្ពុជា (ន) ដំណើរការនៃការជំរុញវប្បធម៌រុស្ស៊ីទៅគ្រប់ក្រុមជាតិពន្ធុទាំងអស់នៅក្នុងចក្រភពរុស្ស៊ី ។

Russo-Japanese War / សង្គ្រាម រុស្ស៊ី - ជប៉ុន (ន) ជម្លោះនៅឆ្នាំ ១៩០៤-១៩០៥ រវាងរុស្ស៊ី និង ជប៉ុន កើតឡើងដោយសារការប្រឹងប្រែងរបស់ប្រទេសទាំងពីរ ដើម្បីគ្រប់គ្រង ម៉ាន់ជូ និង កូរ៉េ ។

S

sacrament / ការប្រសិទ្ធិ (ន) ពិធីមួយរបស់ពួកគ្រីស្ទសាសនិក ដែលការអនុគ្រោះរបស់ព្រះគឺត្រូវបានបញ្ជូនទៅឱ្យមនុស្ស ។

Safavid / សាហាវីត (ន) សមាជិកនៃរាជវង្សម៉ូស្លីម ស៊ីអា ដែលបានបង្កើតចក្រភពនៅពែកនៅសតវត្សរ៍ទី ១៦-១៨ ។

Sahel / សាហែល (ន) តំបន់អាហ្វ្រិកដែលស្ថិតនៅតាមបណ្តោយព្រំដែនខាងត្បូងនៃ សមុទ្រខ្សាច់សាហារ៉ា ។

salon / ពិព័រណ៍ (ន) ការប្រមូលផ្តុំផ្នែកសង្គមនៃបញ្ចវន្ត និង សិល្បៈករដូចដែលបានធ្វើឡើងនៅផ្ទះរបស់ស្រ្តីដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិច្រើននៅទីក្រុងប៉ារីស និង នៅទីក្រុងអឺរ៉ុបផ្សេងទៀតក្នុងអំឡុងពេលចលនានៃការស្វែងយល់ ។

SALT / សាលត៍ (ន) កិច្ចប្រជុំការកំណត់យុទ្ធសាស្ត្រអាវុធ (Strategic Arms Limitation Talks) ដែលជាការប្រជុំបន្តបន្ទាប់នៅទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៧០ ដែលមេដឹកនាំសហរដ្ឋអាមេរិក និង សហភាពសូវៀតបានយល់ព្រមកំណត់ការផ្ទុកអាវុធបរមាណរបស់ប្រទេសពួកគេ ។

Salt March / ក្បួនដំណើរ អំបិល (ន) ការតវ៉ាដោយសន្តិវិធី ប្រឆាំងនឹងច្បាប់អំបិលនៅឆ្នាំ ១៩៣០ នៅប្រទេសឥណ្ឌាដែល មហាសា ហ្គានឌី បានដឹកនាំអ្នកតវ៉ាទ្រទ្រង់របស់គាត់ ដើរប្រវែង ២៤០ ម៉ាយ ទៅសមុទ្រ ដែល ជាកន្លែងពួកគេបានធ្វើអំបិលផ្ទាល់ខ្លួនដោយការរំហូតនៃទឹកសមុទ្រ ។

samurai / សាមូរ៉ៃ (ន) ក្រុមអ្នកចម្បាំងអាជីព ដែលបានបម្រើព្រះចៅអធិរាជសក្តិភូមិជប៉ុន ។

sans-culottes / បដិវត្តន៍បារាំង សាន-យូឡូត (ន) នៅពេលបដិវត្តន៍បារាំង ក្រុមរ៉ាឌីកាល់ដែលកើតចេញពីក្រុមអ្នករកប្រាក់ពែក និង ម្ចាស់ហាងទំនិញដែលចង់មានសម្លេងច្រើននៅក្នុងរដ្ឋាភិបាល ចង់ឱ្យតំលៃទាប ជាងមុន និង ការបញ្ចប់នៃកង្វះខាតខាងអាហារ ។

satrap / អភិបាល (ន) អភិបាលខេត្តនៅចក្រភពពែក ។

savanna / វាលស្មៅ (ន) វាលរាបស្មើ មានស្មៅដុះ ។

Schlieffen Plan / ផែនការ ស្យែហ្វីន (ន) ផែនការយោធារបស់អាណត្តិម៉ុងក្នុងការបង្កឱ្យមានសង្គ្រាមលោកលើកទី១ ដោយយោងទៅតាមអ្វីដែលទ័ពអាណត្តិម៉ុងវាយយកឈ្នះបារាំងបានយ៉ាងរហ័យ ហើយបន្ទាប់មកផ្លាស់ទីបន្តទៅភាគខាងកើតដើម្បីវាយប្រហាររុស្ស៊ី ។

scholastics / អ្នកសិក្សា (ន) អ្នកចេះដឹងដែលបានប្រមូលផ្តុំ និង បានបង្រៀននៅសកលវិទ្យាល័យនៅអឺរ៉ុបសម័យកណ្តាល ។

scientific method / វិធីសាស្ត្របែបវិទ្យាសាស្ត្រ (ន) បែបបទតក្កសម្រាប់ការប្រមូលព័ត៌មានអំពីធម្មជាតិនៃពិភពលោក ដោយប្រើប្រាស់ការពិសោធន៍ និង ការអង្កេតដើម្បីធ្វើការសាកល្បងសម្មតិកម្ម ។

Scientific Revolution / បដិវត្តនវិទ្យាសាស្ត្រ (ន) ការផ្លាស់ប្តូរដ៏ធំធេងលើគំនិតរបស់ពួកអឺរ៉ុប ដែលចាប់ផ្តើមនៅពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៥០០ ដែលការសិក្សាពីពិភពធម្មជាតិបានត្រូវបានគេចាប់ផ្តើមកំណត់លក្ខណៈដោយការអង្កេតដោយយកចិត្តទុកដាក់ ហើយបានលើកសំណួរពីជំនឿផ្សេងៗដែលបានទទួលយក ។

scorched-earth policy / គោលនយោបាយ កម្ទេចដី (ន) ការអនុវត្តន៍ ការដុតដំណាំ និង សម្លាប់សត្វចិញ្ចឹម ក្នុងអំឡុងពេលសង្គ្រាម ដូច្នេះហើយ សត្រូវមិនអាចរកស្បៀងបាននៅលើទឹកដីនោះបានទេ ។

scribe / អ្នកនិពន្ធ (ន) អ្នកនិពន្ធមួយក្នុងចំណោមអ្នកអាជីពរក្សាកំណត់ត្រា នៅ អារ្យធម៌ដើម ។

secede / ដកចេញពីសហព័ន្ធ (កិ) ការចេញជាផ្លូវការពីសមាគម ឬ សម្ព័ន្ធមិត្ត ។

secular / ផ្លូវលោក (គ) ដែលទាក់ទងនឹងបញ្ហាក្នុងលោកជាជាងបញ្ហាខាងអារម្មណ៍ ។

segregation / វិលោកកម្ម (ន) ការបែងចែកច្បាប់ និង សង្គមនៃមនុស្សដែលមានពូជសាសន៍ផ្សេងៗគ្នា ។

self-determination / ការប្តេជ្ញាផ្ទាល់ខ្លួន (ន) សេរីភាពរបស់មនុស្សក្នុងការសម្រេចពីទម្រង់នៃរដ្ឋាភិបាលដែលពួកគេចង់រង់នៅ ។

Seljuks / សេលជុក (ន) ក្រុមជនជាតិទួតដែលបានធ្វើអន្តោប្រវេសន៍ទៅនៅចក្រភព អាហ្វហ្សានី នៅសតវត្សរ៍ទី ១០ ហើយបានបង្កើតចក្រភពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេនៅសតវត្សរ៍ទី ១១ ។

senate / ព្រឹទ្ធសភា (ន) នៅរ៉ូមបុរាណ ជាអង្គគ្រប់គ្រងជាន់ខ្ពស់ ដើមឡើយ កើតចេញពីពួកអភិជន ។

sepoy / ទ័ពឥណ្ឌា (ន) កងទ័ពឥណ្ឌាដែលបម្រើ ដោយស្ថិតនៅក្រោមការបញ្ជារបស់អង់គ្លេស ។

Sepoy Mutiny / ការបះបោរទ័ពឥណ្ឌា (ន) ការបះបោរនៅឆ្នាំ ១៨៥៧ នៃពួកទ័ពហិណ្ឌូ និង ម៉ូស្លីមប្រឆាំងនឹងអង់គ្លេសនៅឥណ្ឌា ។

serf / ខ្ញុំកញ្ចុះ (ន) កសិករនៅសម័យកណ្តាលដែលជាប់កិច្ចសន្យាស្របច្បាប់ក្នុងការរស់នៅចិញ្ចឹមជីវិតលើដីធ្លីរបស់ម្ចាស់ស្រុក ។

Seven Years' War / សង្គ្រាម៧ឆ្នាំ (ន) ជម្លោះនៅអឺរ៉ុប អាមេរិកខាងជើង និង ឥណ្ឌា ចាប់ពីឆ្នាំ ១៧៥៦ ដល់ ឆ្នាំ ១៧៦៣ ដែលក្នុងនោះទ័ពអង់គ្លេស និង ប្រុសស៊ី បានប្រយុទ្ធជាមួយទ័ពអូទ្រីស បារាំង រុស្ស៊ី និង ប្រទេស ដទៃទៀត ។

shah / ស្វាហ (ន) រាជាដែលបន្តមរតក នៃប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ ។

shari'a / ស្សារីអា (ន) អង្គនៃច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងការរស់នៅរបស់ពួកម៉ូស្លីម ។

Shi'a / ស្សីអា (ន) ផ្នែកមួយនៃពួកអ៊ីស្លាមដែលសមាជិករបស់ខ្លួនទទួលស្គាល់ អាឡី និង កូនចៅរបស់គាត់ថាជាអ្នកស្នងដែលពេញសិទ្ធិ ពីមហាមាត់ ។

Shinto / សាសនាស៊ីនតូ (ន) សាសនាដើមរបស់ជប៉ុន ។

Shiva / ព្រះឥសូរ (ន) ព្រះក្នុងសាសនាហិណ្ឌូ ដែលត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាអ្នកបំផ្លាញពិភពលោក ។

“shock therapy” / “ កម្មវិធី ព្យាបាលដ៏តក់ស្លុត ” (ន) កម្មវិធីសេដ្ឋកិច្ចដែលបានអនុវត្តនៅរូស៊ី ដោយលោកប៊ូរី យ៉ាស៊ីននៅ ទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៩០ ដែលទាក់ទងនឹងការផ្លាស់ប្តូរភ្លាមៗពីសេដ្ឋកិច្ចផែនការ ទៅសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារសេរី ។

shogun / សូតុន (ន) នៅសក្តិភូមិជប៉ុនជាមេដឹកនាំយោធាជាន់ខ្ពស់ដែលបានដឹកនាំក្នុងនាមជាព្រះចៅអធិរាជ ។

Sikh / ស៊ីកហ៍ (ន) សមាជិកនៃក្រុមសាសនាអហិណ្ឌូដែលមានជំនឿលើការបញ្ចូលសមាសធាតុនៃសាសនាព្រះពុទ្ធ ហិណ្ឌូ និង សេរីហ្វី ។

Silk Roads / ផ្លូវ លក់សូត្រ (ន) ប្រព័ន្ធដំណើរទូរគមនាគមនាសាស្ត្រកណ្តាល ដែលពួកយួរព្យាយាមសូត្រ និង ទំនិញសម្រាប់លក់ដ៏ទៃទៀតលក់តាម បណ្តោយផ្លូវនោះ ។

simony / ការទិញលក់កន្លែង (ន) ការលក់ ឬ ទិញតំណែងនៅ ព្រះវិហារសាសនាគ្រីស្ទ ។

skepticism / មជ្ឈមាតុនិយម (ន) ទស្សនវិជ្ជាដែលផ្អែកលើគំនិតដែលថាគ្មានអ្វីដែលអាចដឹងបានប្រាកដនោះទេ ។

slash-and-burn farming / ការបំបាត់ដុតដើម្បីធ្វើកសិកម្ម (ន) វិធីសាស្ត្រដែលមនុស្សសម្អាតទីវាលដោយកាត់ និង ដុតដើមឈើ និង ស្មៅដើម្បីយកដីដែលអាចធ្វើឱ្យដីមានជីជាតិ ។

Slavs / ស្លាវ (ន) មនុស្សចេញមកពីព្រៃភាគខាងជើងនៃសមុទ្រខ្មៅដែល ជាបុព្វជននៃមនុស្សភាគច្រើននៅអឺរ៉ុបខាងកើតបច្ចុប្បន្ន ។

social contract / កិច្ចសន្យាសង្គម (ន) កិច្ចសន្យាដែលមនុស្សកំណត់ និង ដាក់ដែនសិទ្ធិបុគ្គលរបស់ពួកគេ ដូច្នេះគឺបង្កើតបានជាសង្គមដែលមានការរៀបចំ ឬ រដ្ឋាភិបាល ។

Social Darwinism / សង្គមដាវីននិយម (ន) ការអនុវត្តន៍លើគំនិតរបស់ឆាលដាវីនអំពីការវិវត្តន៍ និង “ការរស់រានដ៏សមរម្យបំផុត” របស់សង្គមមនុស្ស ជាពិសេសការធ្វើយុត្តិកម្មសម្រាប់ការពង្រីករបស់អ្នកចក្រពត្តិនិយម ។

socialism / សង្គមនិយម (ន) ប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចដែលកត្តាផលិតកម្មផ្សេងៗ គឺជាកម្មសិទ្ធិរបស់សាធារណៈ ហើយប្រតិបត្តិដើម្បីសុខុមាលភាពទាំងអស់ គ្នា។

Solidarity / សាមគ្គីភាព (ន) សហជីបពលកម្មរបស់ប្តីឡូញដែលនៅក្នុង អំឡុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៨០ បានក្លាយជាកម្លាំងដ៏ចម្បងនៃការប្រឆាំងការដឹក នាំបែបកុម្មុយនិស្តនៅប្រទេសប្តីឡូញ។

Songhai / សុងហៃ (ន) ចក្រភពនៅអាហ្វ្រិកខាងលិច ដែលច្បាំង ដណ្តើម ម៉ាលី ហើយបានត្រួតត្រាលើជំនួញពីឆ្នាំសតវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៤០០ ដល់ ឆ្នាំ ១៥៩១។

soviet / សូវៀត (ន) ក្រុមប្រឹក្សាតំណាងក្នុងស្រុកមួយដែលបានបង្កើត ឡើងនៅរូស្ស៊ីបន្ទាប់ពីការដួលរលំនៃ ត្សារ នីកូឡាស II ។

Spanish-American War / សង្គ្រាមអេស្ប៉ាញ-អាមេរិក (ន) ជម្លោះនៅឆ្នាំ ១៨៩៨ រវាងសហរដ្ឋអាមេរិក និង អេស្ប៉ាញ ដែលក្នុងនោះ សហរដ្ឋអាមេរិកបានគាំទ្រ ការប្រយុទ្ធនាមទារឯករាជ្យរបស់គុយបា។

specialization / ឯកទេសកម្ម (ន) ការអភិវឌ្ឍន៍ជំនាញ ក្នុងប្រភេទ ការងារមួយឡាន់លាស់ ដូចជាជំនួញ ឬ ការរក្សាកំណត់ត្រា។

sphere of influence / តំបន់ទទួលឥទ្ធិពល (ន) តំបន់នៅបរទេស ដែលនៅទីនោះប្រទេសមួយមានការគ្រប់គ្រងលើជំនួញ និង សកម្មភាព សេដ្ឋកិច្ចដ៏ទៃទៀត។

standard of living / បរិមាណនៃការរស់នៅ (ន) គុណភាពនៃជីវិត រស់នៅរបស់បុគ្គលម្នាក់ ឬ ប្រជាជនទាំងមូល ដូចដែលបានគូសបញ្ជាក់តាម រយៈទំនិញ សេវាកម្ម និង ភាពប្រណីត ដែលបុគ្គល ឬ ប្រជាជនទាំងនោះ មាន។

stateless societies / សង្គមនៃរដ្ឋមិនផ្លូវការ (ន) ក្រុមវប្បធម៌ ដែល អំណាចត្រូវបានបែងចែកតាមត្រកូលដែលមានអំណាចស្មើគ្នា ជាជាងការ ប្រើដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល។

steppes / វាលស្មៅដែលស្ងួត (ន) វាលគ្របដណ្តប់ដោយស្មៅ ស្ងួត។

strike / ធ្វើកូដកម្ម (ក) បដិសេធមិនព្រមធ្វើការដើម្បីបង្ខំឱ្យនិយោជក បំពេញតាមតម្រូវការជាក់លាក់ផ្សេងៗ។

stupa / ស្តូប (ន) គ្រោងដុតដាក់ជាដំបូក ដែលបានសាងសង់សម្រាប់ ដាក់សារីរិកធាតុព្រះពុទ្ធ។

subcontinent / ឧបទ្វីប (ន) ដីដ៏ធំល្វឹងល្វើយដែលបង្កើតជាផ្នែកដ៏ធំៗសំ លៃទ្វីបមួយ។

Suez Canal / ព្រែក ស៊ូអេហ្សូ (ន) ផ្លូវទឹកធ្វើដោយមនុស្ស ដែលបាន បើកនៅឆ្នាំ ១៨៦៩ ដែលភ្ជាប់សមុទ្រក្រហម និង សមុទ្រមេឌីទែរ៉ាណេ។

suffrage / សិទ្ធិបោះឆ្នោត (ន) សិទ្ធិក្នុងការបោះឆ្នោត (ន. ៧៤៧)។

Sufi / ស៊ូហ្វី (ន) ពួកម៉ូស្លីមដែលប្រឹងប្រែងដើម្បីសម្រេចនូវការទាក់ទង ផ្ទាល់ជាមួយនឹងព្រះ តាមរយៈមធ្យោបាយអបិយដ៏ស្មើបែបអធិប្បដាតិ។

sultan / អ្នកដឹកនាំពួកម៉ូស្លីម (ន) "អធិរាជ" ឬ "អ្នកដែលមានអំណាច" មានឈ្មោះជាអ្នកដឹកនាំ អូតូម៉ាន ក្នុងអំឡុងពេលវិច្ឆ័យនៃចក្រភព អូតូម៉ាន។

Sunna / សាន់ណា (ន) គំរូរស់នៅរបស់ពួកអ៊ីស្លាម ដោយផ្អែកលើ ជីវិត និង ការបង្រៀនរបស់មហាមាត់។

Sunni / សាន់នី (ន) ផ្នែកនៃពួកអ៊ីស្លាមដែលសមាជិករបស់ពួកគេ ទទួលស្គាល់ព្រះចៅកាលិហ្វ្រែនដ៏បង្អស់ ជាអ្នកដែលស្តង់ដារសិទ្ធិរបស់ មហាមាត់។

surrealism / ចលនាសិល្បៈ (ន) ចលនាបែបសិល្បៈនៅសតវត្សរ៍ទី ២០ ដែលផ្តោតលើការងារនៃគំនិតដែលមិនដឹងខ្លួន។

sustainable growth / ការលូតលាស់បន្តរូបបន្ត (ន) ការអភិវឌ្ឍន៍ សេដ្ឋកិច្ចដែលតម្រូវតាមសេចក្តីត្រូវការរបស់មនុស្ស ប៉ុន្តែការពារបរិស្ថាន និង អភិរក្សលើធនធាន សម្រាប់មនុស្សជំនាន់ក្រោយ។

Swahili / ស្វាហ៊ីលី (ន) ភាសាបានទូទៅដែលទទួលឥទ្ធិពលពីអារ៉ាប់ ដែល ត្រូវបានគេនិយាយយ៉ាងទូលំទូលាយនៅអាហ្វ្រិកខាងកើត និង កណ្តាល។

T

Taiping Rebellion / ការបះបោរតាយកីង (ន) ការបះបោរនៅពាក់ កណ្តាលសតវត្សរ៍ទី ១៩ ប្រឆាំងនឹងរាជវង្ស ឆេងនៅប្រទេសចិន ដែលបាន ដឹកនាំដោយ ហុង ស៊ីវឈាន។

Taj Mahal / ថាច មាហាល (ន) ផ្ទះដ៏ស្អាតនៅអាគ្រា ប្រទេសឥណ្ឌា ដែលបានកសាងដោយ អធិរាជមុកហាល ស្វាហ មាហាល សម្រាប់ប្រពន្ធ របស់គាត់ មាមតាហ្សូ មាហាល។

Taliban / តាលីបាន (ន) ក្រុមអភិរក្សអ៊ីស្លាមដែលត្រួតត្រាលើ អាហ្គានីស្ថានបន្ទាប់ពីសហភាពសូវៀតបានដកកងទ័ពរបស់ខ្លួន។ ត្រូវបាន បណ្តេញចេញពីអំណាចដោយកងកម្លាំងសហរដ្ឋអាមេរិកនៅខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០១ ដោយសារតែជាកន្លែងស្នាក់នៅរបស់ជនសង្ស័យភេរវកម្ម។

Tamil / តាមីល (ន) ភាសានៅឥណ្ឌាភាគខាងត្បូង។ ក៏ជាប្រជាជនដែល និយាយភាសានោះដែរ។

technology / បច្ចេកវិទ្យា (ន) មធ្យោបាយដែលមនុស្សប្រើប្រាស់ ចំណេះដឹង ឧបករណ៍ និង ការបង្កើតថ្មី ដើម្បីតម្រូវតាមសេចក្តីត្រូវការ របស់ពួកគេ។

Tennis Court Oath / សម្បទាតុលាការតេនីស (ន) ការសន្យាដែលធ្វើឡើងដោយសមាជិកនៃសភាជាតិបារាំងនៅឆ្នាំ ១៧៨៩ ដែលក្នុងនោះពួកគេបានសម្រេចថាបន្តការប្រជុំរហូតទាល់តែពួកគេបានបង្កើតរដ្ឋធម្មនុញ្ញថ្មី ។

terrace / ផ្ទៃរបស្មីនៃជំរាលភ្នំ (ន) ទម្រង់ថ្មីនៃកសិកម្មនៅ អកសាដែលក្នុងនោះជួរភ្នំរាងជាជណ្តើរត្រូវបានគេសាងសង់លើជម្រាលភ្នំដើម្បីជួយរក្សាទឹក និង កាត់បន្ថយការប្រោះដី ។

terrorism / អេរវកម្មនិយម (ន) ការប្រើប្រាស់កងកម្លាំង ឬ ការគម្រោងកំហែងដើម្បីវាយប្រហារប្រជាជន ឬ រដ្ឋាភិបាល ដើម្បីផ្លាស់ប្តូរគោលនយោបាយរបស់ពួកគេ ។

theocracy / ទេវាធិបតេយ្យ (ន) ១. រដ្ឋាភិបាលដែលក្នុងនោះអ្នកដឹកនាំ ត្រូវបានគេយល់ឃើញថាជាអាទិទេព ។ ២. រដ្ឋាភិបាលដែលត្រួតត្រាដោយមេដឹកនាំសាសនា ។

theory of evolution / ទ្រឹស្តីនៃការវិវត្តន៍ (ន) គំនិតដែលបានស្នើដោយ ឆាល ដារីន នៅឆ្នាំ ១៨៥៩ ដែលថាពូជនៃរុក្ខជាតិ និង សត្វ កើតឡើងដោយសារមធ្យោបាយនៃដំណើរការនៃការជ្រើសរើសបែបធម្មជាតិ ។

theory of relativity / ទ្រឹស្តីនៃភាពទំនាក់ទំនង (ន) គំនិតរបស់អាលបឺត អ៊ីនស្តែន ដែលនិយាយអំពីទំនាក់ទំនងរវាងពេលវេលា និង ទីចន្លោះ និង រវាងម៉ាស់ និង រូបធាតុ ។

Theravada / ហិរយាន (ន) និកាយនៃសាសនាព្រះពុទ្ធដែលផ្តោតទៅលើវិន័យខាងផ្លូវចិត្តដ៏តឹងរឹង ដែលដើមឡើយផ្តល់ដោយព្រះពុទ្ធ ។

Third Reich / រីចទីបី (ន) ចក្រភពអាល្លឺម៉ង់ទីបី ដែលបានបង្កើតឡើងដោយអាដុល អ៊ីត្លែ នៅទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៣០ ។

Third Republic / សាធារណរដ្ឋទីបី (ន) សាធារណរដ្ឋដែលបានបង្កើតឡើងនៅប្រទេសបារាំងបន្ទាប់ពីការដួលរលំនៃ ណាប៉ូឡេអុង III និងបានបញ្ចប់ជាមួយនឹងការគ្រប់គ្រងរបស់អាល្លឺម៉ង់លើបារាំងក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ ។

Third World / ប្រទេសតតិយលោក (ន) ក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមត្រជាក់ គឺប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដែលមិនចូលសម្ព័ន្ធមិត្តជាមួយនឹងសហរដ្ឋអាមេរិក ឬ សហភាពសូវៀត ។

Thirty Years' War / សង្គ្រាម៣០ឆ្នាំ (ន) ជម្លោះនៅអឺរ៉ុបលើសាសនា និង បូរណភាពដែនដី និង ដើម្បីអំណាចក្នុងចំណោមគ្រួសារដែលដឹកនាំ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៦១៨ ដល់ ១៦៤៨ ។

three-field system / ប្រព័ន្ធទីវាលបី (ន) ប្រព័ន្ធនៃកសិកម្មដែលបានបង្កើតឡើងនៅអឺរ៉ុបសម័យកណ្តាលដែលដឹកនាំកម្មត្រូវបានគេបែងចែកជាទីវាលបីដែលមានទំហំស្មើគ្នា ហើយទីវាលនីមួយៗ ត្រូវបានគេដាំជាបន្តបន្ទាប់នូវដំណាំនៅរដូវរងា ដំណាំនៅរដូវស្លឹកឈើជ្រុះ និង ទុកចោលដោយមិនដាំអ្វីទាំងអស់ ។

Tiananmen Square / វិសាលដ្ឋាន ធានអានមិន (ន) ទីកន្លែងសាធារណៈដ៏ធំនៅទីក្រុងប៉េកាំង ប្រទេសចិន ។ នៅឆ្នាំ ១៩៨៩ ជាកន្លែងដែលនិស្សិតបះបោរដោយគាំទ្រកំណែទម្រង់ប្រជាធិបតេយ្យ ។

tithe / ប្រាក់ចំណាយមួយភាគដប់ (ន) ប្រាក់ចំណាយរបស់គ្រួសារមួយភាគដប់នៃចំណូលរបស់ខ្លួនទៅឱ្យព្រះវិហារ ។

Tokugawa Shogunate / តូគូហ្គាវ៉ា សូហ្គូណេត (ន) រាជវង្សសូតុណដែលបានគ្រប់គ្រងជប៉ុនបង្រួបបង្រួមពីឆ្នាំ ១៦០៣ ដល់ ១៨៦៧ ។

Torah / តូរាហ (ន) សៀវភៅទាំងប្រាំដប់ប្លង់នៃព្រះគម្ពីរហ៊ីប្រូ ដែលជាអត្ថបទដ៏ពិសិដ្ឋ នៅក្នុងទំនាមទម្លាប់ជីហ្វ ។

totalitarianism / ផ្តាច់ការនិយម (ន) រដ្ឋាភិបាលដែលគ្រប់គ្រងលើទិដ្ឋភាពនីមួយៗនៃជីវិតរបស់សាធារណៈ និង ឯកជន ។

total war / សង្គ្រាមសរុប (ន) ជម្លោះដែលក្នុងនោះប្រទេសដែលបានចូលរួមបានប្តូរជាធរនរបស់ខ្លួនទាំងអស់ដើម្បីការប្រឹងប្រែងនៅក្នុងសង្គ្រាម ។

totems / តូតិម (ន) សត្វឬវត្ថុធម្មជាតិដទៃទៀតដែលប្រើប្រាស់ជាសញ្ញានៃការឯកភាពនៃបក្សសម្ព័ន្ធ ឬ ក្រុមនៃមនុស្សដទៃទៀត ។

tournament / ការប្រកួតប្រជែង (ន) ការប្រយុទ្ធបែបចំអករវាងក្រុមនៃពួកអប្សប្បទី ។

tragedy / សោធនាដ្យកម្ម (ន) ទម្រង់ល្ខោនដែលមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរដោះស្រាយជាមួយនឹងការដួលរលំនៃតួវីរជន ឬ អភិជន ។

Treaty of Kanagawa / សន្ធិសញ្ញា កាណាហ្គាវ៉ា (ន) កិច្ចព្រមព្រៀងនៅឆ្នាំ ១៨៥៤ រវាងសហរដ្ឋអាមេរិក និង ជប៉ុន ដែលបានបើកផែនដីជប៉ុនចំនួនពីរសំរាប់កាត់សហរដ្ឋអាមេរិក ហើយអនុញ្ញាតឱ្យ សហរដ្ឋអាមេរិកបង្កើតស្ថានទូតនៅជប៉ុន ។

Treaty of Tordesillas / សន្ធិសញ្ញា តូដេស៊ីឡាស (ន) កិច្ចព្រមព្រៀងនៅឆ្នាំ ១៤៩៤ រវាងព័រទុយហ្គាល និង អេស្ប៉ាញ ដែលប្រកាសថាដីដែលរកឃើញនៅភាគខាងលិចនៃព្រំដែនដែលមានខ្សែបន្ទាត់នៅក្នុងមហាសមុទ្រអាត្លង់ទិក នឹងក្លាយជារបស់អេស្ប៉ាញ ហើយដីដែលរកឃើញនៅភាគខាងកើតនៃព្រំដែននោះនឹងជារបស់ព័រទុយហ្គាល ។

Treaty of Versailles / សន្ធិសញ្ញាក្រុងវេរីសែ (ទ) សន្ធិសញ្ញាសន្តិភាព ដែលបានចុះហត្ថលេខាដោយអាជ្ញីម៉ង់ និង អំណាចរបស់សម្ព័ន្ធមិត្តបន្ទាប់ ពីសង្គ្រាមលោកលើកទី១ ។

trench warfare / ចម្បាំងលេណដ្វាន (ទ) ទម្រង់នៃចម្បាំងដែលក្នុង នោះកងទ័ពនៃពួកប្រឆាំងវាយគ្នាទៅវិញទៅមក ពីលេណដ្វានដែលបានជីក នៅទីលានប្រយុទ្ធ ។

triangular trade / ជំនួញត្រីកោណ (ទ) បណ្តាញជំនួញនៅឯមហា សមុទ្រអាត្លង់ទិក ដែលពួកទាសករ និង ទំនិញដទៃទៀតត្រូវបានគេដឹកនាំ រវាងអាហ្វ្រិក អង់គ្លេស អ៊ីប៉ូ ឥណ្ឌាភាគខាងលិច និង អាណានិគមនៅ អាមេរិកខាងជើង ។

tribune / មន្ត្រីតុលាការ (ទ) នៅរ៉ូមបុរាណ មន្ត្រីដែលបានបោះឆ្នោត ជ្រើសរើស ដោយប្រជាពលរដ្ឋដើម្បីការងារសិទ្ធិរបស់ពួកគេ ។

tribute / សួយសាអាករ (ទ) ការចំណាយដែលធ្វើឡើងដោយអ្នកដែល មានអំណាចទន់ខ្សោយ ដល់អ្នកដែលមានអំណាចខ្លាំង ដើម្បីទទួលបាននូវការ ធានាសន្តិភាព និង សុវត្ថិភាព ។

Triple Alliance / សម្ព័ន្ធត្រីតុលាការ (ទ) ១. សមាគមនៃក្រុង-រដ្ឋនៃ តេណេទីតឡាន តិសកូកូ និង ត្នាកូផាន ដែលបាននាំដល់ការកើតឡើង នៃចក្រភព អាហ្សូតិក ២. សម្ព័ន្ធមិត្តយោធារវាងអាជ្ញីម៉ង់ អូទ្រីស-ហុងគ្រី និង អ៊ីតាលីនៅប៉ុន្មានឆ្នាំមុនសង្គ្រាមលោកលើកទី១ ។

Triple Entente / ការព្រមព្រៀងត្រីតុលាការ (ទ) សម្ព័ន្ធមិត្តយោធារវាង ចក្រភពអង់គ្លេស បារាំង និង រុស្ស៊ី នៅប៉ុន្មានឆ្នាំមុនសង្គ្រាមលោកលើកទី១ ។

triumvirate / ត្រីជនាភិបាល (ទ) នៅរ៉ូមបុរាណ ក្រុមនៃមេដឹកនាំបីនាក់ ដែលបែងចែកការត្រួតត្រារបស់រដ្ឋាភិបាល ។

Trojan War / សង្គ្រាមត្រូយាន (ទ) សង្គ្រាម ដែលបានវាយប្រហារនៅ ឆ្នាំ ប្រហែល ១២០០ មុនគ.ស ដែលក្នុងនោះកងទ័ពមួយដែលដឹកនាំដោយ ស្តេច មីសេនេស បានវាយប្រហារទីក្រុងជំនួញដែលឯករាជ្យនៅ ត្រយ នៅ អាណាតូលី ។

troubadour / ច្បងកវី (ទ) កវី និង អ្នកតន្ត្រីនៅសម័យកណ្តាលដែលបាន ធ្វើដំណើរពីកន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយទៀត ដើម្បីផ្តល់ការកំសាន្តដល់មនុស្ស ជាមួយនឹងបទចម្រៀងល្ងង់លោមស្តេហា ។

Truman Doctrine / សន្និដ្ឋាន (ទ) បានប្រកាសដោយ ប្រធានាធិបតេយ្យ ហ្វីលីព្វ ទ្រូមេននៅឆ្នាំ ១៩៤៧ ដែលជាគោលនយោបាយ របស់សហរដ្ឋអាមេរិកនៃការផ្តល់ជំនួយសេដ្ឋកិច្ច និង យោធាដល់ប្រទេស សេរីទាំងឡាយណាដែលទទួលបានការគំរាមកំហែងពីអ្នកប្រឆាំងខាងក្នុង ឬ ខាងក្រៅ ។

tyrant / ប្រជាហិង្សក្រី (ទ) នៅក្រិចបុរាណ បុគ្គលមានអំណាចដែលបាន យកចំណេញលើការត្រួតត្រានៃរដ្ឋាភិបាលក្រុង-រដ្ឋ ដោយសុំការគាំទ្រពី អ្នកក្រីក្រ ។

U

Umayyads / អ៊ុមម៉ាយ៉ាដស៍ (ទ) រាជវង្សដែលបានគ្រប់គ្រងចក្រភព ម៉ូស្លីមពីឆ្នាំ ៦៦១ ដល់ ៧៥០ នៃគ.ស ហើយក្រោយមកបានបង្កើត រាជាណាចក្រនៅ អាល-អានដាឡើស ។

union / សហជីព (ទ) សមាគមកម្មករ ដែលបានបង្កើតឡើងដើម្បីទាមទារ នូវលក្ខខណ្ឌការងារប្រសើរជាងមុន និង ប្រាក់បៀវត្សរ៍ខ្ពស់ជាងមុន ។

United Nations / អង្គការសហប្រជាជាតិ (ទ) អង្គការអន្តរជាតិរក្សា សន្តិភាព ដែលបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៤៥ ដើម្បីផ្តល់នូវសុវត្ថិភាពដល់ ប្រជាជាតិទាំងអស់លើពិភពលោក ។

Universal Declaration of Human Rights / ការប្រកាសជា សកលនៃសិទ្ធិមនុស្ស (ទ) សេចក្តីថ្លែងការនៅឆ្នាំ ១៩៤៨ ដែលក្នុងនោះ អង្គការសហប្រជាជាតិបានប្រកាសថាមនុស្សលោកទាំងអស់មានសិទ្ធិរបស់រាង មានជីវិត សេរីភាព និង សុវត្ថិភាព ។

unrestricted submarine warfare / នាវាមុជទឹកចម្បាំងដែលគ្មាន ការហាមឃាត់ (ទ) ការប្រើប្រាស់នាវាមុជទឹកដើម្បីមុជទឹកដោយមិនមាន ការបំពានដល់កំណត់ណាមួយ (រួមទាំងកំណត់អព្យាក្រឹត និង នាវាអ្នក ដំណើរដែលមិនមានបំពាក់អាវុធ) ដែលគេរកឃើញនៅក្នុងដែនទឹករបស់ សត្រូវ ។

urbanization / នគរូបនីយកម្ម (ទ) ការរីកលូតលាស់នៃទីក្រុង និង ការធ្វើអន្តោប្រវេសន៍របស់ប្រជាជនទៅទីក្រុងទាំងនោះ ។

U.S.A. Patriot Act / ច្បាប់អ្នកស្នេហាជាតិសហរដ្ឋអាមេរិក (ទ) ច្បាប់ប្រឆាំងអំពើហិង្សាឆ្នាំ ២០០១ ដែលបានពង្រឹងសិទ្ធិរបស់រដ្ឋាភិបាល ក្នុងការឃាត់ខ្លួនជនបរទេសដែលមានការសង្ស័យពីអំពើហិង្សា និង ការកាត់ទោសឧក្រិដ្ឋកម្មអរេរវិកម្ម ។

U.S. Civil War / សង្គ្រាមស៊ីវិលនៅអាមេរិក (ទ) ជម្លោះរវាងរដ្ឋនៅ ភាគខាងជើង និង ខាងត្បូងនៃសហរដ្ឋអាមេរិក លើបញ្ហាទាសភាព ចាប់ពី ឆ្នាំ ១៨៦១ ដល់ ១៨៦៥ ។

utilitarianism / ការគិតប្រយោជន៍និយម (ទ) ទ្រឹស្តីដែលលើកឡើង ដោយ ជេមីមី ប៊ិនថាម នៅចុងសតវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៧០០ ដែលថាសកម្មភាព របស់រដ្ឋាភិបាលមានប្រយោជន៍ ក្នុងករណីដែលពួកគេលើកកម្ពស់ទំនិញដ៏ អស្ចារ្យ សម្រាប់ចំនួនមនុស្សដ៏អស្ចារ្យបំផុត តែប៉ុណ្ណោះ ។

Utopia / ដែនដីសុខក្សេមក្សាន្ត (ន) ទីកន្លែងដែលមានតែក្នុងគំនិតដែលបានពិពណ៌នាដោយ ថូម៉ាស ម៉រ នៅក្នុងសៀវភៅរបស់គាត់ឈ្មោះថា ដែនដីសុខក្សេមក្សាន្ត ដូច្នេះហើយ វាជាកន្លែងដ៏រស់រវើកដែលមានតែក្នុងគំនិត ។

V

vassal / បរិវា (ន) នៅអឺរ៉ុបសម័យកណ្តាល ជាមនុស្សដែលទទួលបាននូវការផ្តល់ឱ្យនៃដីធ្លីពីម្ចាស់ស្រុក ដោយផ្លាស់ប្តូរជាមួយនឹងការសន្យាពីភាពស្មោះត្រង់ និង ការបម្រើ ។

Vedas / តម្ពិវេទ (ន) អត្ថបទប្រមូលផ្តុំដ៏ពិសិដ្ឋទាំងបួនដែលបង្កើតឡើងដោយពួកអារ្យាន ក្នុងអំឡុងដំណាក់កាលដំបូងនៃការតាំងទីលំនៅរបស់ពួកគេនៅឥណ្ឌា ។

vernacular / ភាសានិយាយក្នុងស្រុក (ន) ភាសាប្រចាំថ្ងៃរបស់មនុស្សនៅក្នុងតំបន់ ឬ ប្រទេស ។

Vietcong / វៀតកុង (ន) ក្រុមនៃទ័ពឈ្លបកុំម្មុយនិស្ត ដោយមានជំនួយពីវៀតណាមខាងជើង ដែលបានវាយប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាលវៀតណាមខាងត្បូង នៅក្នុងសង្គ្រាមវៀតណាម ។

Vietnamization / វៀតណាមការប្រតិបត្តិការ (ន) យុទ្ធសាស្ត្ររបស់លោកប្រធានាធិបតេយ្យ រីឆាត នីសុន ដើម្បីបញ្ចប់ការទាក់ទងរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកនៅក្នុងសង្គ្រាមវៀតណាម ដែលទាក់ទងនឹងការដកកងកម្លាំងសហរដ្ឋអាមេរិកជាលំដាប់ៗ និង ការជំនួសរបស់ពួកគេដោយទ័ពវៀតណាម ខាងត្បូង ។

Vishnu / ព្រះវិស្ណុ (ន) ព្រះក្នុងសាសនាហិណ្ឌូដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជាអ្នកថែរក្សាពិភពលោក ។

vizier / នាយករដ្ឋមន្ត្រីពួកម៉ូស្លីម (ន) នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៅជាណាចក្រ ឬ ចក្រភពម៉ូស្លីម ។

W

War of the Spanish Succession / សង្គ្រាមបន្តរាជសម្បត្តិនៅអេស្ប៉ាញ (ន) ជម្លោះ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៧០១ ដល់ ១៧១៣ ដែលក្នុងនោះសមាជិកនៃរដ្ឋនៅអឺរ៉ុបបានវាយប្រយុទ្ធដើម្បីបង្កាត់ស្រោច បើបន ពីការត្រួតត្រាអេស្ប៉ាញ និង បារាំង ។

Warsaw Pact / កកិកាសញ្ញាវ៉ាសូវី (ន) សម្ព័ន្ធភាពយោធាដែលបានបង្កើត ឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៥៥ ដោយសហភាពសូវៀត និង ប្រទេសនៅអឺរ៉ុបខាងកើត ៧ ទៀត ។

Weimar Republic / សាធារណរដ្ឋវ៉ែម៉ា (ន) សាធារណរដ្ឋដែលបានបង្កើតឡើងនៅអាល្លឺម៉ង់នៅឆ្នាំ ១៩១៩ ហើយបានបញ្ចប់នៅឆ្នាំ ១៩៣៣ ។

Western Front / សមរភូមិមុខភាគខាងលិច (ន) នៅសង្គ្រាមលោកលើកទី១ តំបន់នៅភាគខាងជើងបារាំងដែលជាកន្លែងដែលទ័ពសម្ព័ន្ធមិត្ត និង ពួកអ៊ាល្លឺម៉ង់បានប្រយុទ្ធគ្នា ។

westernization / ការធ្វើតាមបស្ចិមប្រទេស (ន) ការទទួលធ្វើតាមស្ថាប័ណសង្គម នយោបាយ ឬ សេដ្ឋកិច្ច នៃប្រទេសលោកខាងលិចជាពិសេសតាម ពួកអឺរ៉ុប ឬ សហរដ្ឋអាមេរិក ។

Y

yin and yang / យីង និង យ៉ាង (ន) ក្នុងគំនិតរបស់ជនជាតិចិនជាអំណាចពីរដែលគ្រប់គ្រងចង្វាក់នៃជីវិតបែបធម្មជាតិ (យីង តំណាងធាតុភ្លើងនៅក្នុងសកល និង យ៉ាង តំណាងធាតុឈ្មោល) ។

Yoruba / យូរូបា (ន) ប្រជាជនអាហ្វ្រិកខាងលិចដែលបានបង្កើត រាជាណាចក្រពីរ បី ដែលឥឡូវគឺ ប៊េនិន និង នីហ្សេរីយ៉ាខាងត្បូង ។

Z

Zapotec / ហ្សាបូតិក (ន) អារ្យធម៌អាមេរិកកណ្តាលដំបូងដែលមានទីតាំងកណ្តាលនៅ ជ្រោះ អក់ស្សាកា ដែលឥឡូវគឺមិចស៊ីកូ (ទ. ២៤២) ។

ziggurat / ហ្សិកហ្គូរាត (ន) សំណង់រាងពីរ៉ាមីតរៀបជាថ្នាក់ ដែលបានបង្កើតផ្នែកនៃប្រាសាទសាមីរ៉េន ។

Zionism / ចលនាបង្កើតរដ្ឋជីហ្ស (ន) ចលនាដែលបានបង្កើតឡើងនៅទសវត្សរ៍ ឆ្នាំ ១៨៩០ ដើម្បីលើកកម្ពស់ការបង្កើតទីកន្លែងដ៏រស់ពូកជីហ្សនៅប៉ាឡេស្ទីន ។

ພາກອະທິບາຍຄຳສັບ ພາສາລາວ

ພາກອະທິບາຍຄຳສັບ ໄດ້ລຽງເປັນລຳດັບ ຕາມຕົວອັກສອນ ຂອງຄຳສັບທີ່ສຳຄັນຫລາຍໆຄຳ ຈາກຫລາຍບົດ, ຮວມທັງຄວາມໝາຍ ຂອງມັນ. ຄຳຈຳກັດຄວາມ ທີ່ຢູ່ໃນພາກອະທິບາຍຄຳສັບ ແມ່ນຄຳທີ່ໄຊ້ ຢູ່ໃນໜັງສືຮຽນຫົວນີ້. ພາກອະທິບາຍຄຳສັບໃຫ້ໝາຍທີ່ ບັນຍາຍຄຳ ແຕ່ລະຄຳ. ຄຳໝາຍຕ່າງໆ ທີ່ໄດ້ນຳມາໃຊ້ ແມ່ນ ຕໍ່ລົງໄປນີ້ :

adj. = adjective (ຄຳຄຸນສັບ) **n. = noun** (ຄຳນາມ) **v. = verb** (ຄຳກິຣິຍາ)

A

Abbasids / ສະມາຊິກຂອງຣາຊວົງກາລິປຕ໌ໃນກຸງແບກແດດສນັບບູຮານ
n. ຣາຊວົງ ທີ່ເປົກຄອງສ່ວນໃຫຍ່ຂອງອານາຈັກມຸສລິມ ແຕ່ປີ ຄ.ສ. 750 ເຖິງ 1258.

Aborigine / ອາບໍຣິຈິນ **n.** ສະມາຊິກຂອງຊາວເຜົ່າດັ້ງເດີມ ໃນອອສຕຣາລີ.

absolute monarch / ກະສັດທີ່ກຳອຳນາດທັງໝົດ **n.**

ພຣະຣາຊາ ຫລື ຣາຊິ ນີ້ ທີ່ມີອຳນາດຢ່າງບໍ່ມີຂອບເຂດຈຳກັດ ແລະໜ້າໜ້າຄວບຄຸມໝູ່ມຸມຂອງສັງຄົມ.

acropolis / ເມືອງບໍຣິວານ **n.** ບ້ອມປ້ອງກັນຂ້າເລີກ ທີ່ສ້າງເທິງເນີນສູງ ໃນເມືອງ ກຣີກ ສນັບບູຮານ.

Aksum / ອັກສັມ **n.** ຣາຊອານາຈັກ ອັຟຣິກັນ, ຊຶ່ງດຽວນີ້ແມ່ນ ອິທິໂອເປີຽ ແລະ ອິຣີທເຣັຽ, ທີ່ຮອດຈຸດສູງສຸດຂອງອຳນາດ ໃນສັດຕະວັດ ທີ່ 4.

al-Andalus / ອາລ-ແອນດາລັສ **n.** ພູມີພາກ ທີ່ຢູ່ໃນການປົກຄອງຂອງມຸສລິມ ທີ່ ດຽວນີ້ ແມ່ນ ສະເປນ, ຈັດຕັ້ງຂຶ້ນເມື່ອ ສັດຕະວັດ ທີ່ 8.

Allah / ອາລາ **n.** ພຣະເຈົ້າ (ຄຳສັບ ອາຣາບິກ, ໃຊ້ໃນສາສນາ ອິສລາມ ເປັນສ່ວນໃຫຍ່).

Allies / ພັນທະມິດ **n.** ໃນສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີ ນຶ່ງ, ປະເທດຕ່າງໆ ມີ ອັງກິດ, ຝຣັ່ງ, ແລະ ຣັດເຊັຽ, ຮວມທັງປະເທດອື່ນໆທີ່ຕ້ອງສູ້ຢູ່ ຝ່າຍດຽວກັນ; ເຊັ່ນດຽວກັນ, ກໍມີກຸ່ມປະ ເທດ ອື່ນໆ ຮວມທັງ ອັງກິດ, ສະຫະພາບໂຊວຽດ, ແລະ ສະຫະຣັຖ ທີ່ຕໍ່ຕ້ານ ອຳນາດ ຂອງ ຝ່າຍ ອັກສະ ໃນສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີ ສອງ.

Almohads / ອາລໂມຮາດສ໌ **n.** ກຸ່ມຄະນະປະຕິຮູບ ຂອງ ອິສລາມ ທີ່ ໂຄ່ນລົ້ມຣາຊວົງ ອາລໂມຮາວິດ ແລະ ຈັດຕັ້ງ ອານາຈັກ ໃນອັຟຣິກາເໜືອ ແລະ ສະເປນ ໃຕ້ໃນ ສັດຕະວັດ ທີ່ 12.

Almoravids / ອາລໂມຣາວິດສ໌ **n.** ຄວາມເປັນຝັນຂອງກັບສາສນາ ອິສລາມ ທີ່ ໄດ້ຕັ້ງອານາຈັກ ໃນ ອັຟຣິກາເໜືອ ແລະ ສະເປນ ໃຕ້ ໃນສັດຕະວັດ ທີ່ ສິບເອັດ.

Amritsar Massacre / ການຂ້າໝູ່ ໃນອັນຣິດຊາ **n.** ການຂ້າ ຊາວອິນເດັຽ ເກືອບ 400 ຄົນ ທີ່ໜ້າການປະທ້ວງ ກົດໝາຍ ໂຣແລດ ໂດຍທະຫານ ອັງກິດ ທີ່ ອັນຣິດຊາ.

Anabaptists / ອານາ ແບບຕິສ໌ **n.** ໃນການປະຕິຮູບ ສາສນາຄຣິສຕຽນ, ກຸ່ມປໂຣແຕສແຕນຕ໌ ທີ່ເຊື່ອວ່າ ຄວນຈະມີພິທີ ຕັ້ງຊື່ ສະເພາະ ຄົນທີ່ອາຍຸຫລາຍ ພໍທີ່ຈະຕັດສິນໃຈເອງໄດ້ ວ່າຈະເຂົ້າສາສນາ ຄຣິສ ແລະ ເຊື່ອໃນການແຍກວັດ ອອກຈາກ ຣັຖ.

Anasazi / ອານາຊາສີ **n.** ຊາວເຜົ່າ ອິນເດັຽແດງ ໃນຍຸຄແຮກ ທີ່ອາໄສຢູ່ອະເມຣິກາ ຕາເວັນຕົກ ສຽງໃຕ້.

Anatolia / ຄາບສ໌ຕ **n.** ແຫລມໃນພາກຕາເວັນຕົກສຽງໃຕ້ ຂອງເອເຊັຽ ຊຶ່ງດຽວນີ້ແມ່ນ ອາໄສຢູ່ໂດຍເອເຊັຽ ສ່ວນ ນຶ່ງຂອງ ເທີກີ-ຍິ່ງຮ້ອງອີກວ່າ ເອເຊັຽ ນາຍເນີ.

Angkor Wat / ອັງກ໌ ວັດ **n.** ວັດທີ່ສ້າງໃນ ອານາຈັກຂອມ ແລະ ອຸທິດໃຫ້ແກ່ພຣະ ນາຣາຍ ພຣະເຈົ້າອົງນຶ່ງໃນສາສນາ ຮິນດູ.

Anglican / ຜູ້ທີ່ນັບຖື ນິກາຍ ວັດຂອງອັງກິດ **adj.** ກ່ຽວກັບ ຄຣິສຕະສາສນາຂອງ ອັງກິດ.

Animism / ລັດທິນັບຖືວິນຍານ **n.** ຄວາມເຊື່ອຖືວ່າ ວິນຍານ ມີໃນໂຕເສັດ, ຕົ້ນໄມ້, ແລະສິ່ງທີ່ມີມະນຸດອື່ນໆ.

Annexation / ສິ່ງທີ່ຕື່ມເຂົ້າມາ **n.** ການຕື່ມພູມີພາກນຶ່ງເຂົ້າມາໃນດິນແດນຂອງ ໜ່ວຍການເມືອງ ທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ.

Annul / ຍົກເລີກ **v.** ການລົບລ້າງ ຫລື ຍົກເລີກ.

anti-Semitism / ຕໍ່ຕ້ານ-ລັດທິສັນສານຸນຍົງ **n.** ອະຄະຕິຕໍ່ພວກຢິວ.

apartheid / ການແບ່ງແຍກຊົນຊາດ **n.** ນະໂຍບາຍຂອງ ອັຟຣິກາ ໃຕ້ກ່ຽວກັບ ການ ແບ່ງແຍກ ຊົນເຜົ່າຢ່າງສົມບູນທາງກົດໝາຍ, ຮວມທັງການປະກາດຫ້າມ ບໍ່ໃຫ້ ມີການຕິດຕໍ່ ຣະວ່າງຄົນດຳ ແລະ ຄົນຂາວ.

apostle / ສາວົກ **n.** ນຶ່ງໃນ ຜູ້ທີ່ນັບຖື ພຣະເຢຊູ ທີ່ສະແດງທັມ ແລະເຜີຍແຜ່ຄຳສັ່ງສອນຂອງ ພຣະເຢຊູ.

appeasement / ການເອົາໃຈ **n.** ການຍິນຍອມ ຕໍ່ຜູ້ລູກລານ ເພື່ອຫລີກລ່ຽງບໍ່ໃຫ້ ມີສົງຄາມ.

aqueduct / ທາງຣະບາຍນ້ຳ **n.** ທໍ່ນ້ຳ ຫລື ທາງນ້ຳໄຫລ ທີ່ສ້າງຂຶ້ນເພື່ອສົ່ງນ້ຳ ໄປສູ່ເຂດທີ່ມີຜູ້ຄົນອາໄສ.

aristocracy / ການປົກຄອງໂດຍຊຸນນາງ **n.** ຣັຖບານທີ່ອຳນາດຢູ່ໃນມືຂອງຜູ້ ຮັບອຳນາດສິບຕໍ່ ຫລື ເຊື້ອສາຍຊຸນນາງ.

Armistice / ການຢຸດຮົບ **n.** ສັນຍາຢຸດຮົບ.

Artifact / ວັດຖຸທີ່ມະນຸດເຮັດຂຶ້ນ **n.** ສິ່ງຂອງທີ່ຄົນເຮັດ, ເຊັ່ນ ເຄື່ອງມື, ອາວຸດ, ຫລື ເຄື່ອງເອ້.

Artisan / ຊ່າງ ຝີນີ **n.** ຜູ້ເຮັດວຽກທີ່ຊຳນານ, ເຊັ່ນ ນັກຕຳຜ້າ ຫລື ນັກປັ້ນໝັ້, ທີ່ເຮັດສິນຄ້າ ດ້ວຍມື.

Aryans / ຊາວອາຣະຍັນ **n.** 1. ຊາວແຂກປົນຊາວຢູໂຣປ ທີ່, ປະມານ ປີ 1,500 ປີ ກ່ອນ ຄ.ສ. , ເລີ່ມຍ້າຍເຂົ້າໄປຢູ່ທະວີບ ອິນເດັຽ 2. ສຳຣັບພວກ ນາຊີ, ຊາວເຢັຽຣະມັນ ທີ່ຈັດຕັ້ງ "ຜູ້ເປັນໃຫຍ່ຂອງເຊື້ອຊາດ ".

assembly line / ແຖວປະກອບສ່ວນສິນຄ້າ **n.** ໃນໂຮງຮຽນ, ວິທີຈັດສັນຄ້າ ຈາກຄົນນຶ່ງ ໄປສູ່ອີກຄົນນຶ່ງ, ຊຶ່ງແຕ່ລະຄົນຈະເຮັດວຽກປະເພດດຽວ ໃນການຜະລິດສິນ ຄ້າທີ່ຜະລິດອອກ.

assimilation / ການຊືມຊັບ **n.** 1. ການນຳເອົາວັທນະທັມຂອງ ຝ່າຍມີໂຊເຂົ້າມາ ໃຊ້ນຳ ຝ່າຍທີ່ປະລາໂຊ 2. ນະໂຍບາຍ ທີ່ປະເທດນຶ່ງ ບັງຄັບ ຫລື ສນັບ ສນຸນໃຫ້ຜູ້ຢູ່ໃຕ້ອຳນາດ ຍອມຮັບ ສະຖາບັນ ແລະ ປະເພນີ ຂອງຕົນ.

Assyria / ອະຊີເຣີຽ n. ຣາຊອານາຈັກນຶ່ງ ໃນ ເອເຊັຽ ຕາເວັນຕົກສຽງໃຕ້ ທີ່ກຳ ອຳນາດ ຂອງອານາຈັກ ແຕ່ປີ 850 ເຖິງ ປີ 612 ກ່ອນ ຄ.ສ.

Atlantic Charter / ກົດໝາຍ ແອັດແລນຕິກ n. ການປະກາດ ກົດໝາຍ ອະນຸມັດ ໃນເດືອນ ສິງຫາ 1941 ໂດຍ ນາຍົກຣັຖມົນຕຣີ ອັງກິດ ວິນສຕັນ ເຊີຊິລ ແລະ ປະທານາທິບໍດີ ສະຫະຣັຖ ຟແຣງຄຣິນ ຣູເຊິແວລດ໌, ທີ່ໃຊ້ເປັນຫຼັກໂຄງການ ສັນຕິພາບ ຂອງຜັນ ພະມິດ ເພື່ອຍຸຕິ ສົງຄາມໂລກ ຄັ້ງທີສອງ.

Atlantic slave trade / ການຄ້າທາສ ແອັດແລນຕິກ n. ການຊື້, ຂົນສົ່ງ, ແລະ ຂາຍ ຄົນອຳຟິກາ ເພື່ອມາເຮັດວຽກໃນ ພະວິປ ອະເມຣິກາ.

Autocracy / ເອກາທິປະໄຕ n. ຣັຖບານ ທີ່ຜູ້ນຳມີອຳນາດ ເດັດຂາດ ແລະ ໃຊ້ ອຳນາດ ຕາມໃຈຕົນເອງ.

Axis Powers / ອຳນາດ ອັກສະ n. ໃນສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີ ສອງ, ປະເທດ ເຢຍລະມັນ, ອິຕາລີ, ແລະ ຢີ່ປຸ່ນ, ຊຶ່ງໄດ້ຕົກລົງ ເປັນພັນທະມິດກັນ ໃນປີ 1936.

ayllu / ອາຍລູ n. ໃນສັງຄົມ ເຜົ່າ ອິນຄາ, ປະຊາຄົມນ້ອຍໆ ຫລື ຕະກູນ ທີ່ສະມາ ຊິກຂອງເຂົາ ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ ເພື່ອປະໂຫຍດສ່ວນຮ່ວມ.

B

balance of power / ຄວາມສົມດຸນຂອງອຳນາດ n.

ສະຖານະການດ້ານການເມືອງ ທີ່ວ່າ ບໍ່ມີປະເທດໃດ ມີອຳນາດ ພໍທີ່ຈະເປັນໄພແກ່ຜູ້ອື່ນ.

Balkans / ບາລກັນ n. ພູມິພາກ ຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ ຂອງຢູໂຣປ ດຽວນີ້ແມ່ນຍຶດ ຄອງ ໂດຍ ກຣີກສ໌, ອັລບານີຽ, ບູລກາເຣັຽ, ໂຣມານີຽ, ຟາກສ່ວນຢູໂຣປ ຂອງ ເທີກີ, ແລະ ອະດີດ ສາທາລະນະຣັຖ ຢູໂກສະລາເວັຽ.

Bantu-speaking peoples / ຜົນເມືອງທີ່ເວົ້າພາສາ ບັນຕູ n. ພວກທີ່ເວົ້າພາສາ ທີ່, ເລີ່ມຕົ້ນ ປະມານ 2,000 ປີທີ່ຜ່ານມາ, ອົບຍົບຈາກ ອັຟຣິກາ ຕາເວັນຕົກ ສູ່ ສ່ວນໃຫຍ່ຂອງ ເຄິ່ງທາງໃຕ້ ຂອງ ອັຟຣິກາ.

Baroque / ສິລປະແບບລວດລາຍຟິສຕານ adj. ທີ່ກ່ຽວກັບ ແບບແນວທີ່ໃຫຍ່, ປະດັບປະດາຢ່າງຫລຸຫລາ ທີ່ເປັນລັກສະນະ ຮູບແຕ້ມຢູໂຣປ, ດົນຕີ, ແລະ ສະຖາປັດ ຍະກັນ ໃນຊຸມປີ 1600 ແລະຊຸມຕົ້ນປີ 1700.

Barter / ການແລກປ່ຽນ n. ວິທີການຄ້າຂາຍແບບນຶ່ງ ທີ່ຄົນແລກປ່ຽນສິນຄ້າ ແລະ ບໍລິການ ໂດຍບໍ່ໃຊ້ເງິນຕາ.

Battle of Britain / ການສູ້ຮົບ ຂອງອັງກິດ n. ຊຸດນຶ່ງຂອງການສູ້ຮົບ ຮະວ່າງ ກອງທັບອາກາດເຢຍລະມັນ ແລະອັງກິດ, ສູ້ກັນໃນອັງກິດ ໃນປີ 1940-1941.

Battle of Guadalcanal / ການສູ້ຮົບ ຂອງ ກິວດາລາການາລ n. ການສູ້ຮົບ ໃນປີ 1942-1943 ໃນສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີສອງ, ຊຶ່ງກອງກຳລັງ ໖ າຍພັນພະມິດ ຂັບໄລ່ ອົງກຳລັງຂອງຍີ່ປຸ່ນ ຈາກເກາະ ແປຊີຟິກ ຂອງ ກິວດາລາການາລ.

Battle of Midway / ການສູ້ຮົບ ຂອງ ມິດເວ n. ການຕໍ່ສູ້ທາງທະເລ ແລະທາງອາກາດ ໃນປີ 1942 ຂອງສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີສອງ, ທີ່ກຳລັງຂອງ ອະເມຣິກັນ ມີໄຊ ຕໍ່ກອງທັບຍີ່ປຸ່ນ ໃນແປຊີຟິກກາງ.

Battle of Stalingrad / ການສູ້ຮົບ ຂອງ ສະຕາລິນຄແຣດ n. ການສູ້ຮົບ ປີ 1942-1943 ຂອງ ສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີສອງ, ທີ່ກອງກຳລັງ ເຢຍລະມັນ ໄດ້ປະສົບໄຊ ໃນ ຕອນທີ່ເຂົາຈະຍຶດເອົາ ເມືອງ ສະຕາລິນຄແຣດ ໃນ ສະຫະພາບໂຊວຽດ.

Battle of the Bulge / ການສູ້ຮົບ ຂອງ ເດີ ບັລຈ໌ n. ການຕໍ່ສູ້ໃນປີ 1944- 1945 ທີ່ກຳລັງຂອງຜັນພະມິດ ໄດ້ໄລ່ກັບ ການບຸກລຸກຂອງ ເຢຍລະມັນ ຄັ້ງໃຫຍ່ເທື່ອ ສຸດທ້າຍ ຂອງສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີສອງ.

Battle of Trafalgar / ການສູ້ຮົບຂອງ ຕຣາຟາລກາ n. ການຕໍ່ສູ້ ທາງເຮືອໃນປີ 1805 ຊຶ່ງ ກອງກຳລັງຂອງ ນາໂປລີອົງ ໄດ້ເສັຽໄຊ ໃຫ້ແກກອງທັບເຮືອຂອງອັງກິດ ພາຍ ໃຕ້ການບັນຊາການຮົບຂອງ ໂຣເຣຊີໂອ ແນລສັນ.

Benin / ເບນິນ n. ຣາຊອານາຈັກນຶ່ງ ທີ່ຕັ້ງເກີດຂຶ້ນ ໃກ້ປາກແມ່ນ້ຳ ໂນເຈີ ໃນຊຸມປີ 1,300 ແລະ ກາຍໄປເປັນ ຣັຖ ສຳຄັນຂອງ ອັຟຣິກາ ຕາເວັນຕົກ ໃນຊຸມປີ 1,400.

Beringia / ເບີຣິນເຈັຽ n. ຂົວດິນ ສນັຍບູຮານ ທີ່ຄົນເຊື້ອວ່າ ຊາວອະເມຣິກັນແຕ່ ດັ້ງເດີມ(ອິນເດັຽແດງ)ແມ່ນອົບຍົບມາຈາກເອເຊັຽ ສູ່ ພະວິປ ອະເມຣິກາ.

Berlin Conference of 1884-85 / ກອງປະຊຸມທີ່ເບີລິນ ໃນປີ 1884-85 n. ການປະຊຸມ ທີ່ຜູ້ແທນປະເທດຢູໂຣປ ໄດ້ຕັດສິນ ກ່ຽວກັບ ກົດຮະບຽບຂອງການເອົາ ອັຟຣິກາ ເປັນເມືອງຂຶ້ນ ຂອງຢູໂຣປ.

Bill of Rights / ບິດຕິ ກ່ຽວກັບ ສິດທິເສຣີພາບ n. ການຕັດສິນ ສິບຂໍ້ແຮກ ຂອງຣັຖທັມມະບູນ ສະຫະຣັຖ, ທີ່ ປົກປ້ອງສິດທິພື້ນຖານ ແລະ ເສຣີພາບ ຂອງ ຜົນເມືອງ.

Bishop / ທິວທັບາດຫລວງ n. ເຈົ້າໜ້າທີ່ຊັ້ນສູງຂອງ ຄຣິສຕຽນ ທີ່ມີໜ້າທີ່ ບໍລິຫານ ໂບດໃນທ້ອງຖິ່ນ ຈຳນວນນຶ່ງ.

blitzkrieg / ບລິສຕຣຽກ n. " ສົງຄາມສາຍຟ້າແລບ " - ການສູ້ຮົບ ແບບນຶ່ງ ທີ່ ທຳການຈຳໂນມແບບກະທັນຫັນ ດ້ວຍເຮືອບິນຂັບໄລ່ ຕິດຕາມດ້ວຍ ການຈຳໂນມດວຍກຳ ລັງ ພະຫານຮາບ ຊູດໃຫຍ່.

blockade / ປິດການຄົມນາຄົມ n. ການໃຊ້ກຳລັງທະຫານ ຫລື ເຮືອຮົບ ເພື່ອປ້ອງ ກັນ ບໍ່ໃຫ້ການສັນຈອນ ທາງການຄ້າ ໄດ້ເຂົ້າ ຫລື ອອກ ເມືອງ ຫລື ພູມິພາກ.

Boer / ຊາວໂບເອີ n. ຄົນດັຊ ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນ ອານາມິຄົມ ໃນ ອັຟຣິກາໃຕ້.

Boer War / ສົງຄາມຊາວໂບເອີ n. ການພິພາດ, ແຕ່ປີ 1899 ເຖິງ 1902, ທີ່ ຊາວ ໂບເອີ ແລະ ອັງກິດ ສູ້ຮົບກັນ ເພື່ອເຂົ້າຄວບຄຸມດິນແດນ ໃນ ອັຟຣິກາໃຕ້.

Bolsheviks / ໂບລເຊີວິກສ໌ n. ກຸ່ມຂອງ ຄະນະປະຕິວັດ ນາກຊິສ ຣັດເຊັຽ ຜູ້ທີ່ ຄວບຄຸມ ຣັຖບານ ຣັດເຊັຽ ໃນເດືອນ ພຶດສະພາ 1917.

Boxer Rebellion / ການຈະຣາຈິລ ຂອງ ນັກມວຍ n. ການລຸກຮື້ ໃນປະເທດ ຈີນ ໃນປີ 1900, ປະສົງທີ່ຈະຍຸຕິອຳນາດບັງຄັບຂອງພວກຕ່າງດ້າວໃນປະເທດ.

boyars / ບອຍຢາສ໌ n. ຊຸມນາງ ທີ່ເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ ໃນ ຣັດເຊັຽ.

Brahma / ພຣະພົມ n. ພຣະຜູ້ເປັນເຈົ້າ ໃນສາສນາ ຮິນດູ ເປັນຜູ້ສ້າງໂລກ.

Brahmin / ພຣາມ n. ໃນສັງຄົມ ອາຣະຍັນ, ສະມາຊິກ ຂອງຊັ້ນໃນສັງຄົມ ທີ່ປະກອບດ້ວຍ ນັກບວດ.

Brinkmanship / ນະໂຍບາຍການແກ້ໄຂສະຖານະການ n. ນະໂຍບາຍ ທີ່ຊ່ວຍ ຈະທຳສົງຄາມ ເປັນການໂຕ້ຕອບ ຕໍ່ການຮຸກຮານຂອງສັດຕູ.

Bronze Age / ຍຸກ ທອງສຳອິດ n. ຣະຍະເວລາ ໃນປັດສາດມະນຸດ, ເລີ່ມແຕ່ປີ 3,000 ກ່ອນ ຄ.ສ. ໃນບາງແຫ່ງ, ຂະນະທີ່ມະນຸດເລີ່ມໃຊ້ ທອງສຳອິດ, ແທນທີ່ຈະແມ່ນ ທອງແດງ ຫລື ຫີນ, ເພື່ອເຮັດແບບເຄື່ອງມື ແລະ ອາວຸດ.

bubonic plague / ໂຣຄຣະບາດ (ຫ້າ) n. ໂຣຄຣະບາດແຮງ
ທີ່ແຜ່ຮະບາດໄປທົ່ວ ເອເຊັຽ ແລະ ຢູໂຣປ ໃນກາງສັດຕະວັດທີ 14,
ເຮັດໃຫ້ຄົນຕາຍເປັນລ້ານໆຄົນ.

bureaucracy / ຣະບົບການບໍລິຫານທີ່ມີຂັ້ນຕອນຫລາຍ n. ຣະບົບ
ກົມກອງ ແລະ ອົງການ ດັ່ງຂັ້ນນາເພື່ອເຮັດວຽກໃຫ້ຮັບປະທານ.

burgher / ຊາວເມືອງ n. ຄົນທີ່ຢູ່ໃນເມືອງ ສມັຍກາງ.

Bushido / ບູຊິໂດ n. ກົດຮະບຽບການປະພຶດທີ່ເຄັ່ງຄັດ ເຄົາຣິປະຕິໂດຍ
ນັກຮົບ ຊາມູໂຣ ໃນຍຸ່ນປຸ່ນ.

C

Cabinet / ຄະນະຮັຖມົນຕຣີ n. ຄະນະທີ່ປຶກສາ ຫລື ຄະນະຮັຖມົນຕຣີ
ທີ່ຖືກເລືອກ ຂຶ້ນມາ ໂດຍ ຜູ້ນຳປະເທດ ເພື່ອມາຊ່ວຍຮັບປະທານໃນການຕັດສິນໃຈ.

Caliph / ກາລິຟ n. ຜູ້ນຳສູງສຸດທາງການເມືອງ ແລະ ສາສນາ ໃນຮັຖບານ
ມຸສລິມ.

Calligraphy / ການປະດິດໂຕອັກສອນ n. ສິລປະການຂຽນອັກສອນໃຫ້ງາມ.

Calvinism / ລັດທິ ແຄວວິນ n. ນິກາຍນຶ່ງຂອງສາສນາ
ທີ່ມີຜູ້ຖາມຕາມຄວາມ ນິກາຍຂອງ ນັກປະຕິຮູບ ຈອນ ແຄວວິນ.

Camp David Accords / ຂໍ້ຕົກລົງຂອງ ແຄມ ເດວິດ n. ໜັງສື
ເຊັນສັນຍາ ອັນແຮກ ຣະວ່າງ ອິສຣາແອລ ແລະ ປະເທດອາຣັບປະເທດນຶ່ງ,
ຊຶ່ງ ປະທານາທິບໍດີ ອິຢິປ ທ່ານ ອັນວາ ຊາດັດ ຮັບຮູ້ ອິສຣາແອລ
ເປັນປະເທດທີ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ ແລະ ນາຍົກ ຮັຖມົນຕຣີ ອິສຣາແອລ ທ່ານ
ເມນາເຊັມ ປິກິນ ຕົກລົງສີ່ແ ແຫລມ ຊຶນາຍ ຄົນໃຫ້ແກ ອິຢິປ.

canon law / ວິໄນສາສນາ n. ຫລັກການທີ່ປຶກສາ ຕາມບັນຍັດຂອງສາສນາ
ຄຣິສຕຽນ.

capitalism / ລັດທິທຶນນິຍົມ n. ຣະບົບເສດຖະກິດ ທີ່ມີຜູ້ຖາມຢູ່ທີ່ ເອກຊົນ
ເປັນເຈົ້າ ຂອງ ແລະ ການລົງທຶນໃນທຸຣະກິດເພື່ອຜົນກຳໄລ.

Carolingian dynasty / ຣາຊວົງ ແຄໂຣລິນຈຽນ n. ການປຶກສາ ຂອງ
ຣາຊວົງ ຟແຣງຄິສ, ຈາກປີ ຄ.ສ. 751 ເຖິງ 987.

Caste / ຂັ້ນວັນນະ n. ນຶ່ງໃນສີ່ ຂັ້ນວັນນະ ຂອງຄົນ ໃນຣະບົບສັງຄົມຂອງຊາວ
ອະຣະຍິນ ຜູ້ມາດັ່ງຖິ່ນຖານ ໃນອິນເດັຽ- ມີ ຟຣາມ, ນັກຮົບ, ຊາວນາ ຫລື ພໍ່ຄ້າ, ແລະ
ຜູ້ອອກແຮງງານ ຫລື ຊາວ ຝີນີ ທີ່ບໍ່ແມ່ນຄົນ ອາຣະຍິນ.

Catholic Reformation / ການປະຕິຮູບ ແຄໂທລິກ n. ການເຄື່ອນໄຫວ
ໃນສັດຕະວັດ ທີ 16 ທີ່ ນິກາຍ ໂຣມັນ ແຄໂທລິກ ຫາທາງປ່ຽນແປງ ເພື່ອຕອບໂຕ້
ກັບການ ປະຕິຮູບຂອງ ລັດທິ ໂປແຕສແຕນຕ໌.

Caudillo / ຄໍດິລໂລ n. ຜູ້ຜູ້ເດັດການທະຫານ ຂອງ ປະເທດ ລາຕິນ ອະເມຣິກັນ.

centralized government / ຣັຖບານສູນກາງ n. ຣັຖບານທີ່ ອຳນາດ
ຈະ ບໍລິຫານຈະຢູ່ທີ່ສູນກາງ ຊຶ່ງ ຣັຖບານທ້ອງຖິ່ນຈະຕ້ອງປະຕິບັດຕາມ.

Central Powers / ສູນກາງອຳນາດ n. ໃນສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີ ນຶ່ງ, ປະເທດ
ເຢຍລະມັນ ແລະ ອອສເຕຣີ-ຮັງກາຣີ, ແລະປະເທດຕ່າງໆທີ່ຮ່ວມຮົບກັບ ຝ່າຍເຂົາ.

Chaldeans / ຈັລດີນ n. ຊາວເອເຊັຽ ຕາເວັນຕົກສຽງໃຕ້
ທີ່ຊ່ວຍໃນການຫຼາລາຍ ອານາຈັກ ອັສຊີຣຽນ.

Chartist movement / ການເຄື່ອນໄຫວຂອງ ຊາກຕິສ n.

ປະເທດອັງກິດ ໃນ ສັດຕະວັດ ທີ 19, ສະມາຊິກ ຊົນຊັ້ນຜູ້ເຮັດວຽກ ຮຍກຮ້ອງ
ການປະຕິຮູບໃນຮັຖສະພາ ໃນ ການເລືອກຕັ້ງ ຮວມທັງສິດທິໃນການອອກສຽງ
ສຳຮັບຜູ້ຊາຍໜຸ່ມຄົນ.

Chavin / ຊາວິນ n. ຄວາມສິວິໄລ ທີ່ຍິ່ງໃຫຍ່ຄັ້ງແຮກ ຂອງຫະວິປ
ອະເມຣິກາໃຕ້, ທີ່ຮຸ່ງເຮືອງໃນຜື່ນທີ່ສູງ ຊຶ່ງ ປັດຈຸບັນນີ້ ແມ່ນ ປະເທດ ເປຣູ
ຈາກປະມານປີ 900 ເຖິງ 200 ກ່ອນ ຄ.ສ.

checks and balances / ກວດສອບ ແລະ ຄວາມສົມດູນ n.
ກົດຮະບຽບ ທີ່ອອກມາ ປ້ອງກັນ ສາຂາໃດສາຂານຶ່ງ ຂອງຮັຖບານ
ບໍ່ໃຫ້ມີອຳນາດເໝືອ ສາຂາ ອື່ນໆ.

chivalry / ຄຸນສົມບັດຂອງອັສວິນ n. ຫລັກການປະພຶດ ສຳຮັບ ອັສວິນ ໃນສມັຍ
ກາງ ຂອງຢູໂຣປ, ເນັ້ນ ອຸດົມການ ເຊັ່ນ ຄວາມກ້າຫານ, ຊື່ສັດ, ແລະ ຈິງຮັກຜັກດີ.

CIS / ຊີໂອ ແອສ n. ປະເທດ ໃນເຄືອຈັກກະພົບ ທີ່ມີເອກຣາດ
ສະມາຄົມອິສຣະ ຂອງ ສາທາຣະນະຣັຖທັງຫລາຍຂອງໂຊວຽດ
ທີ່ຕັ້ງຂຶ້ນມາ ຫລັງຈາກການສລາຍໂຕຂອງ ສະຫະພາບ ໂຊວຽດ.

city-state / ເມືອງ-ຣັຖ n. ເມືອງ ແລະ ຂົງເຂດອ້ອມແອ້ມ ທີ່ດຳເນີນຕົວເປັນ
ໜ່ວຍການເມືອງອິສຣະ.

civil disobedience / ການບໍ່ເຊື່ອຝັງກົດໝາຍ n.
ການປະຕິເສດໂດຍເຈຕະນາ ແລະເປີດເຜີຍເຕົ້າການບໍ່ອອມປະຕິບັດຕາມກົດໝາຍ
ທີ່ເຂົາເຫັນວ່າ ບໍ່ຍຸຕິທັມ.

civilization / ຄວາມສິວິໄລ n. ວັທນະທັມອັນນຶ່ງທີ່ມີລັກສະນະພິເສດ ຂອງ
ເມືອງ, ພວກເຮັດວຽກ ຈຳເພາະ, ສະຖາບັນ ຕ່າງໆ, ການເກັບກຳຂໍ້ມູນ, ແລະ ວິທຍາ
ການອັນທັນສມັຍ.

civil service / ຣັຖການພົວເມືອງ n. ສາຂາບໍລິຫານຂອງຮັຖບານ
ໂດຍສະເພາະ ພວກທີ່ເຂົ້າເຮັດການ ໂດຍຖືກຈ້າງຍ້ອນນາຕຖານ
ຄແນນຈາກການສອບເສັງ.

civil war / ສົງຄາມພາຍໃນປະເທດ n. ການພິພາດ ຣະວ່າງ ກຸ່ມການເມືອງ
ສອງກຸ່ມ ທີ່ຢູ່ໃນປະເທດດຽວກັນ.

clan / ວົງຕະກູນ n. ກຸ່ມຄອບຄົວ ທີ່ສືບເຊື້ອສາຍມາຈາກບັນພະບຸຣຸດດຽວກັນ.

classical art / ສິລປະຊັ້ນເອກ n. ສິລປະ ຂອງ ກຣີກ ແລະ ໂຣມັນ
ສມັຍບູຮານ, ຊຶ່ງເນັ້ນ ຄວາມກົມກືນ, ເປັນຣະບຽບ, ແລະຄວາມສົມດູນ.

clergy / ນັກບວດ n. ຄະນະເຈົ້າໜ້າທີ່ ປະກອບການບໍລິຫານທາງສາສນາ ເຊັ່ນ
ບາດຫລວງ, ຜູ້ທຳໜ້າທີ່ເປັນພຣະ, ຫລື ອາຈານໃນສາສນາຢິວ.

cloning / ສິ່ງທີ່ສືບຜົນຈາກຣະບົບບໍ່ມີເພດ n. ການສ້າງຕົ້ນໄມ້ ຫລື ສັດ ທີ່
ຖ່າຍຜົນ ໃຫ້ຄືກັນກັບ ຕົ້ນໄມ້ ຫລື ສັດ ທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ.

coalition government / ຣັຖບານປະສົມ n. ຣັຖບານ ທີ່
ຄວບຄຸມຊົ່ວຄາວ ໂດຍກຸ່ມພັນທະມິດ ຂອງ ຜັກການເມືອງ.

codex / ໂຄເດັກສ໌ n. ປຶ້ມທີ່ມີໜ້າ ທີ່ສາມາດເປີດໄດ້, ຄືກັນກັບປຶ້ມທີ່ທ່ານ
ກຳລັງ ອ່ານຢູ່ນີ້.

Cold War / ສົງຄາມເຢັນ n. ສະຖານະການ ທີ່ເປັນປໍຣະບັກທາງການທູດ
ຣະວ່າງ ສະຫະຣັຖ ແລະ ສະຫະພາບ ໂຊວຽດ ໃນຊຸມ ສິບປີ ຫລັງຈາກ
ສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີ ສອງ.

collective bargaining / ການຕໍ່ລອງ ໂດຍສ່ວນຮວມ n. ການເຈຣະຈາ
ຣະວ່າງ ລູກຈ້າງ ແລະ ນາຍຈ້າງ.

collective farm / ຟາຣ໌ມ ຮວມໝູ່ *n.* ຟາຣ໌ມໃຫຍ່ ທີ່ຮັບບານ ເປັນຜູ້ຄຸມ ຕັ້ງຂຶ້ນໂດຍການຮວມເອົາ ຟາຣ໌ມນ້ອຍຫຼັງຫລາຍເຂົ້າກັນ.

colony / ອານານິຄົມ (ເມືອງຂຶ້ນ) *n.* ດິນແດນທີ່ຄວບຄຸມໂດຍ ປະເທດທີ່ຫ່າງໄກ.

Colossus of Rhodes / ໂຄໂລຊັສ ອອຟ ໂຣດສ໌ *n.* ຮູບປັ້ນທີ່ໃຫຍ່ຂອງ ເຮເລນິສຕິກ ທີ່ແຕ່ກ່ອນ ຢືນຢູ່ໄກ ທ່າເຮືອ ໂຣດສ໌.

Columbian Exchange / ໂຄລຸມບຽນ ເອັກເຊນ *n.* ການຂົນຍ້າຍທົ່ວໂລກ ຂອງຕົ້ນໄມ້, ສັດ, ແລະ ໂຣດພ້ຽມ ທີ່ເກີດຂຶ້ນ ຮະຍະເວລາ ທີ່ຊາວຢູໂຣປ໌ ເອົາທະວີປ໌ ອະເມຣິກາ ເປັນອານານິຄົມ.

Comedy / ເຮືອງຕລົກ *n.* ລະຄອນຊວນທົວ ທີ່ ສ່ວນຫລາຍຈະມີການສະແດງ ຕລົກ ແບບບໍ່ມີ ສິລປະ ແລະ ການສຽດສ໌.

command economy / ເສດຖະກິດ ຕາມບົງການ *n.* ຮະບົບເສດຖະກິດ ທີ່ຮູ້ບານ ເປັນຜູ້ຕັດສິນ ກ່ຽວກັບ ເສດຖະກິດທຸກຢ່າງ.

Commercial Revolution / ການປະຕິວັດທາງການຄ້າ *n.* ການແຜ່ຜ່າຍ ຂອງການຄ້າ ແລະ ທຸກກິດ ທີ່ປ່ຽນແປງ ເສດຖະກິດ ຂອງຢູໂຣປ໌ ຮະວ່າງ ສັດຕະວັດ ທີ່ 16 ແລະ 17.

common law / ກົດໝາຍສາມັນ *n.* ການຮວບຮວມກົດໝາຍ ທີ່ຕັ້ງຂຶ້ນຈາກ ກົດຮະບຽບຂອງຜູ້ພິພາກສາ ຮາຊສຳນັກ ອັງກິດ ທີ່ໃຊ້ ເປັນພື້ນຖານຂອງກົດໝາຍ ໃຫ້ປະເທດ ທີ່ປາກພາສາ ອັງກິດ ຫລາຍປະເທດໃນປັດຈຸບັນ, ຮວມທັງ ສະຫະຣັດ.

commune / ຊຸນຊົນ *n.* ໃນ ຄອມມູນິສ ຈີນ, ຟາຣ໌ມສ່ວນຮວມ ທີ່ຄົນຈຳນວນ ຫລາຍ ເຮັດວຽກ ແລະ ອາໄສຢູ່ຮ່ວມກັນ.

Communist Party / ພັກ ຄອມມູນິສ *n.* ພັກການເມືອງນຶ່ງ ທີ່ປະຕິບັດຕາມ ແນວຄິດ ຂອງ ຄາຣ໌ລ ມາກສ໌ ແລະ ວີ ໂອ ເລນິນ; ເລິ່ມຕົ້ນແມ່ນ ພັກ ໂບລເຊວິກ ຂອງ ຣັດເຊັຽ.

Communism / ລັດທິ ຄອມມູນິສ *n.* ຮະບົບການ ເສດຖະກິດ ທີ່ທຸກໆວິທີການຂອງ ການຜລິດ-ທີ່ດິນ, ບໍ່ແຮ່, ໂຮງງານ, ການຮີບໄຟ, ແລະ ບໍ່ຮີສັດຕ່າງໆ-ແມ່ນ ປະຊາຊົນ ເປັນເຈົ້າຂອງ, ຈະບໍ່ມີຊັບສິນສ່ວນຕົວ, ແລະ ສິນຄ້າທຸກຢ່າງ ແລະການບໍລິການ ແມ່ນ ງຸບົງບັນກັນຢ່າງເທົ່າທຽມກັນ.

Concert of Europe / ຄອນເສີດ ຂອງ ຢູໂຣປ໌ *n.* ພັນທະມິດ ຊຸດນຶ່ງ ໃນກຸ່ມ ປະເທດ ຢູໂຣປ໌ ໃນ ສັດຕະວັດທີ 19, ຄິດຂຶ້ນມາ ໂດຍ ເຈົ້າຊາຍ ຄອມັນສ໌ ວອນ ແມເຕຣິນິກ ເພື່ອປ້ອງກັນ ການກໍ່ການ ປະຕິວັດ.

Concordat / ສັນຍາທາງໂມຕຣີ *n.* ສັນຍາຢ່າງເປັນທາງການ- ໂດຍສະເພາະ ສັນຍາ ຮະວ່າງ ສັນຕະປາປາ ແລະ ຣັດບານ, ກ່ຽວກັບການຄວບຄຸມວຽກການ ຂອງ ສາສນາ.

Congress of Vienna / ຄອງກເຣດສ໌ ອອຟ ວຽນນາ *n.* ການປະຊຸມທັງໝົດ ໃນ ປີ 1814-1815, ຂະນະ ຜູ້ນຳຢູໂຣປ໌ ຊອກຫາຊ່ອງທາງທີ່ຈະຈັດຕັ້ງ ສັນຕິພາບ ແລະ ຄວາມປອດພ້ຽມ ທີ່ຍາວນານ ຫລັງຈາກການລົ້ມສລາຍຂອງ ນາໂປລີອົງ.

Congress Party / ພັກ ຄອງກເຣດສ໌ *n.* ພັກການເມືອງທີ່ສຳຄັນຂອງຊາດ ໃນອິນເດັຽ- ຮຍກອີກວ່າ ຣັຖສະພາ ແຫ່ງຊາດ ຂອງ ອິນເດັຽ.

Conquistadors / ຄອນກວິສຕາດໍຣສ໌ *n.* ທະຫານ ສະເປນ, ນັກສຳຮວດ, ແລະ ຜູ້ ຕາມລ່າຊັບສິນບັດ ທີ່ມີສ່ວນໃນການ ພິຊິດ ທະວີປ໌ ອະເມຣິກາ ໃນສັດຕະວັດ ທີ່ 16.

Conservatives / ກຸ່ມອະນຸລັກນິຍົມ *n.* ໃນເຄິ່ງແຮກ ຂອງສັດຕະວັດທີ 19, ຊາວ ຢູໂຣປ໌ ສ່ວນໃຫຍ່ ແມ່ນພວກເສດຖີ ເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ ແລະ ຊຸມນາງ ທີ່ປະສົງຈະ ອະນຸລັກ ປະເພນີ ການປົກຄອງຮະບົບ ຮາຊາທິປະໄຕ ຂອງ ຢູໂຣປ໌.

constitutional monarchy / ການປົກຄອງຮະບອບກະສັດພາຍໃຕ້ຮັຖທັມ ມະນຸນ *n.* ຮະບົບການປົກຄອງ ທີ່ອຳນາດຂອງຜູ້ນຳຖືກຈຳກັດ ໂດຍກົດໝາຍ.

consul / ກົງສູນ *n.* ໃນ ສາທາລະນະຣັຖ ໂຣມັນ, ນຶ່ງໃນສອງເຈົ້າໜ້າທີ່ ທີ່ມີອຳນາດ ຖືກເລືອກແຕລະປີ ເພື່ອບັນຊາການ ກອງທັບ ແລະ ນຳພາຣັດບານ.

containment / ການຈຳກັດ *n.* ນະໂຍບາຍຕ່າງປະເທດ ຂອງສະຫະຣັດ ນຳມາ ໃຊ້ ໂດຍ ປະທານາທິບໍດີ ແຮຣີ ທຣູແມນ ໃນຊຸມທ້າຍປີ 1940, ຊຶ່ງ ສະຫະຣັດ ພະຍາ ຍາມທີ່ຈະຍຸຕິ ການແຜ່ຜ່າຍຂອງລັດທິ ຄອມມູນິສ ໂດຍການຈັດຕັ້ງ ພັນທະມິດ ແລະ ຊ່ອຍເຫລືອ ປະເທດທີ່ອ່ອນແອ ໃຫ້ຕໍ່ຕ້ານ ການຮຸກຮານ ຂອງ ໂຊວຽດ.

Continental System / ຮະບົບ ຄອນທິເນັນຕາລ *n.* ນະໂຍບາຍຂອງ ນາໂປລີອົງ ທີ່ ປ້ອງກັນການຄ້າຂາຍ ຮະວ່າງ ອັງກິດ ແລະ ທະວີປ໌ ຢູໂຣປ໌, ຈຸດປະສົງ ທີ່ຈະຫ້າລາຍ ເສດຖະກິດ ຂອງອັງກິດ.

Corporation / ວິສາຫະກິດ *n.* ທຸກກິດ ທີ່ເຈົ້າຂອງ ແມ່ນຜູ້ຖືຮຸ້ນ ທີ່ມີສ່ວນ ໃນ ຜົນກຳໄລ ແຕ່ວ່າບໍ່ຕ້ອງຮັບຜິດຊອບ ໃນໜ້າສິນຂອງບັນດາສັດ ໂດຍສ່ວນຕົວ.

Council of Trent / ກອງປະຊຸມ ຂອງ ທເຣນຕ໌ *n.* ການປະຊຸມ ຂອງຜູ້ນຳ ໂຣມັນ ແຄໂທລິກ, ຮຍກປະຊຸມ ໂດຍ ສັນຕະປາປາ ພອລ ທີ່ 3 ເພື່ອຕັດສິນເຮືອງຄຳສັ່ງ ສອນ ທີ່ ຝ່າຍປະຕິຮູບ ປັດແສແຕນຕ໌ ວິພາກວິຈານ.

coup d'état / ຣັຖປະຫານ *n.* ການຍຶດອຳນາດການເມືອງໃນປະເທດ ຢ່າງ ກະທັນຫັນ.

covenant / ຂໍ້ຕົກລົງ *n.* ສັນຍາ ຫລື ຂໍ້ຕົກລົງ ທັງສອງ ຝ່າຍ-ໂດຍສະເພາະ ຄຳສັນ ຍາ ຮະວ່າງ ພຣະຜູ້ເປັນເຈົ້າ ກັບ ຊາວ ຮິບຣູ ຕາມທີ່ບັນທຶກໄວ້ໃນພຣະຄຳພີ.

Creoles / ຄຣີໂອລິສ *n.* ໃນສັງຄົມ ອານານິຄົມຂອງສະເປນ, ຊາວອານານິຄົມ ທີ່ເກີດຢູ່ ລາຕິນ ອະເມຣິກາ ຈາກພໍ່ແມ່ ຄົນສະເປນ.

Crimean War / ສົງຄາມ ຄຣີມຽນ *n.* ການພິພາດ, ຈາກປີ 1853 ເຖິງ 1856, ຊຶ່ງ ອານາຈັກ ໂອຕໂຕມັນ, ດ້ວຍຄວາມຊ່ວຍເຫລືອ ຂອງ ອັງກິດ ແລະ ຝຣັ່ງ, ຢຸດການ ແຜ່ຜ່າຍ ຂອງ ຣັດເຊັຽ ໃນເຂດ ທະເລ ດຳ.

crop rotation / ການໝຸນວຽນຂອງ ພືດຊືນ *n.* ຮະບົບການປູກຝັງພືດຊືນທີ່ ແຕກຕ່າງກັນ ໃນສ່ວນ ແຕ່ລະປີ ເພື່ອຮັກສາ ຄວາມອຸດົມສົມບູນ ຂອງດິນ.

Crusade / ສົງຄາມສາສນາ *n.* ນຶ່ງໃນການສຳຮວດ ທີ່ນັກຮົບ ຄຣີສຕຽນ ສມັຍກາງ ຫາວິທີ ຍຶດອຳນາດ ຂອງດິນແດນສັກສິດ ຈາກ ມຸສລິມ.

cultural diffusion / ການເສີຍແຜ່ ວັທນະທັມ *n.* ການແຜ່ຜ່າຍແນວຄວາມ ຄິດ ຫລື ສິນຄ້າ ຈາກ ວັທນະທັມ ນຶ່ງ ໄປສູ່ ວັທນະທັມນຶ່ງ.

Cultural Revolution / ການປະຕິວັດ ວັທນະທັມ *n.* ການຈະລາຈົລ ໃນ ຈີນ ປີ 1966-1976 ນຳໂດຍ ທະຫານແດງ, ໂດຍມີຈຸດປະສົງ ທີ່ຈະຕັ້ງ ສັງຄົມຂອງຊາວນາ ແລະ ຊົນຊັ້ນກັນມາຊິບ ທີ່ທຸກຄົນຈະມີຄວາມສເມີພາບ.

culture / ວັທນະທັມ *n.* ວິຖີຊີວິດ ຈຳເພາະຂອງຄົນ, ທີ່ສະແດງອອກຈາກເຄື່ອງນຶ, ຂນົບຫັນນຽນ, ສິລປະ, ແລະ ຄວາມນິກາຄິດ.

cuneiform / ຄູນຟອຣ໌ມ *n.* ຮະບົບການຂຽນ ໂດຍໃຊ້ເຄື່ອງໝາຍ ເປັນຮູບສິ້ວ, ຄິດຄົ້ນຂຶ້ນມາ ໂດຍຊາວ ຊູມຣຽນ ປະມານ 3000 ປີ ກ່ອນ ຄ.ສ.

cyberterrorism / ລັດທີ່ໃຊ້ໂທ້ວຍ້ານໂດຍໃຊ້ຂໍ້ມູນ *n.* ການບຸກຮຸກທາງຂໍ້ມູນທີ່ກະຕຸ້ນທາງການເມືອງ.

Cyrillic alphabet / ອັກສອນໂຊຣິລລິກ *n.* ອັກສອນທີ່ໃຊ້ໃນການຂຽນພາສາສະໂລວັກ, ຄິດຄົ້ນຂຶ້ນໃນສັດຕະວັດທີ 9 ໂດຍນັກບຸນໂຊຣິລ ແລະ ເມໂທດີອັສ.

czar / ຊາຣ໌ *n.* ຈັກກະພັດ ຣັດເຊັຍ (ຈາກຕຳແໜ່ງຊີຊາຣ໌ຂອງໂຣມັນ).

D

daimyo / ເດມິໂຍ *n.* ຂຸນນາງຂອງຍີ່ປຸ່ນທີ່ເປັນຜູ້ບັນຊາການກອງທັບຊານູໂຣສ່ວນຕົວ.

Daoism / ລັດທີ່ເຕົ້າ *n.* ປັດສະຍານຶ່ງທີ່ມີຜູ້ຖືກຕາມຄວາມຄິດຂອງນັກຄິດຊາວຈີນ ຊຶ່ງວ່າລາວຊື່, ຜູ້ທີ່ສອນວ່າຄົນຄວນຈະຖືກແນະນຳໂດຍກຳລັງຈັກກະວານທີ່ຮຽກວ່າເຕົ້າ (ທາງ).

D-Day / ດີ-ເດ *n.* ວັນທີ 6 ມິຖຸນາ 1944 ເປັນມື້ທີ່ຝ່າຍພັນທະມິດເລີ່ມຈູໂຈມຍຸໂຣປແຜ່ນດິນໃຫຍ່ໃນສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີສອງ.

Declaration of Independence / ການປະກາດເອກະຣາດ *n.* ໜັງສືທີ່ບອກກ່າວເຫດຜົນທີ່ອານານິຄົມອະເມຣິກັນຕັດຂາດຈາກອັງກິດ, ອະນຸມັດໂດຍກອງປະຊຸມຮັຖສະພາທີ່ວາຊິງຕັນ ຄັ້ງທີສອງໃນປີ 1776.

Delta / ປາກນ້ຳ *n.* ພູມິພາກທີ່ເປັນໜອງເກີດຂຶ້ນຈາກຂີ້ຕົນທີ່ນອນກັນຢູ່ປາກແມ່ນ້ຳ.

Demilitarization / ເຮັດໃຫ້ບໍ່ມີທະຫານ *n.* ການລົດຄວາມສາມາດຂອງປະເທດທີ່ຈະຕັດສິນສິນເກີດຂຶ້ນດ້ວຍການບິດທະຫານອອກຈາກປະຈຳການແລະຫານບໍ່ໃຫ້ຖືອາວຸດ.

Democracy / ປະຊາທິປະໄຕ *n.* ຮັຖບານທີ່ຄວບຄຸມໂດຍປະຊາຊົນ, ໂດຍກົງຫຼືຜ່ານຜູ້ແທນ.

democratization / ເຮັດໃຫ້ເປັນປະຊາທິປະໄຕ *n.* ວິທີສ້າງຮັຖບານເລືອກຕັ້ງໂດຍປະຊາຊົນ.

Department of Homeland Security / ກະຊວງຮັກສາຄວາມປອດໄພຂອງບ້ານເມືອງ *n.* ອົງການຮັຖບານກາງຂອງສະຫະຣັດຕັ້ງຂຶ້ນໃນປີ 2002 ເພື່ອປະສານງານພະຍາຍາມຕໍ່ຕ້ານຜູ້ກໍານຮ້າຍພາຍໃນປະເທດ.

Détente / ການຜ່ອນຄາຍຄວາມເຊັ່ງຕຶງ *n.* ນະໂຍບາຍລົດຄວາມເຊັ່ງຕຶງຂອງສົງຄາມເຢັນທີ່ສະຫະຣັດໄດ້ເອົາມາໃຊ້ໃນເວລາທີ່ຮີຊາຣ໌ດນິກສັນເປັນປະທານາທິບໍດີ.

developed nation / ປະເທດພັດທະນາ *n.* ປະເທດທີ່ມີສິ່ງອຳນວຍຄວາມສດວກທີ່ຈຳເປັນສຳລັບການຜະລິດສິນຄ້າອຸດສາຫະກຳແບບທັນສະໄໝ.

devshirme / ເດຟຊີຣິມ *n.* ໃນອານາຈັກໂອຕຕານັນ, ນະໂຍບາຍທີ່ຈັບເອົາລູກຂອງຊາວຄຣິສຕຽນທີ່ປະໂຫຼໂປຟີກັດເປັນທະຫານມຸສລິມ.

Diaspora / ດີອາສໂປຣາ *n.* ການກະຈັດກະຈາຍຂອງຊາວຢິວຈາກບ້ານເກີດເມືອງນອນຂອງເຂົາທີ່ປາແລສຕິນ-ໂດຍສະເພາະໃນອະຍະເວລາກວ່າ 1,800 ປີທີ່ຫຼັງຈາກການທຳລາຍວັດທີ່ເຈຣູຊາເລັມໂດຍພວກໂຣມັນໃນຄ.ສ. 70.

dictator / ຜູ້ເດີດການ *n.* ໃນກຸງໂຣມສະໄໝບູຮານ, ຜູ້ນຳການເມືອງທີ່ໄດ້ຮັບອຳນາດຊື່ຂາດທີ່ຈະຕັດສິນໝາຍແລະບັນຊາການກອງທັບໃນອະຍະເວລາອັນຈຳກັດ.

direct democracy / ປະຊາທິປະໄຕໂດຍກົງ *n.* ຮັຖບານທີ່ປະຊາຊົນມີອຳນາດໂດຍກົງແທນທີ່ຈະຜ່ານຜູ້ແທນ.

dissident / ປັດສະຍາຜູ້ຂ້າງ *n.* ຝ່າຍກົງກັນຂ້າມກັບນະໂຍບາຍຫຼືການປະຕິບັດຂອງຮັຖບານ.

divine right / ສິດທິນາຈາກສະຖານ *n.* ຄວາມຄິດທີ່ວ່າກະສັດແມ່ນຜູ້ແທນຂອງພຣະເຈົ້າຢູ່ໃນສິນແຜ່ນດິນແລະດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງຮັບສິດຕອບຕໍ່ພຣະເຈົ້າເທົ່ານັ້ນ.

domestication / ການນຳມາລ້ຽງໃຫ້ຄົນ *n.* ການນຳສັດມາແອບໃຫ້ຄົນເພື່ອໃຫ້ຄົນນຳມາໃຊ້ວຽກໄດ້.

dominion / ອຳນາດອະທິປະໄຕ *n.* ໃນອານາຈັກອັງກິດ, ປະເທດນຶ່ງ (ເຊັ່ນແຄນາດາ) ຖືກອະນຸຍາດໃຫ້ປົກຄອງວຽກການພາຍໃນຂອງຕົນເອງໄດ້.

domino theory / ທິສະດີໂດມິໂນ *n.* ຄວາມຄິດທີ່ວ່າຖ້າປະເທດນຶ່ງຕົກໄປຢູ່ພາຍໃຕ້ການຄວບຄຸມຂອງຄອມມູນິສ, ປະເທດໂກຄຽງກໍຈະຕົກໄປຢູ່ກ່ອນອຳນາດຂອງຄອມມູນິສເຊັ່ນດຽວກັນ.

Dorians / ດໍຣຽນສ໌ *n.* ກຸ່ມຄົນທີ່ປາກພາສາກຣີກທີ່ຕາມປະເພນີທີ່ສືບຕໍ່ກັນມາ, ໄດ້ຍ້າຍຈາກກຣີກແຜ່ນດິນໃຫຍ່ຫຼັງຈາກການທຳລາຍຂອງອາຣະຍະທັມນາຍເຊີນຽນ.

Dreyfus affair / ເຮືອງກ່ຽວກັບດຣາຟູສ *n.* ການໂຕ້ຖຽງໃນຝຣັ່ງໃນຊຸມປີ 1890, ມີຈຸດສູນກາງຢູ່ທີ່ການຜິຈາຣະນາຄະດີແລະການກັກຂັງນາຍທະຫານຢິວ, ຮອຍເອກອັລຟເຣດດຣາຟູສ, ທີ່ຖືກໃສ່ຮ້າຍວ່າໂດ້ຂາຍຄວາມລັບທາງທະຫານໃຫ້ແກ່ເຢຍຣະມັນ.

Dutch East India Company / ບໍລິສັດຕັ້ງອິສຕ໌ອິນເດັງ *n.* ບໍລິສັດທີ່ຈັດຕັ້ງຂຶ້ນໂດຍຊາວຮໍແລນດ໌ໃນຕົ້ນສັດຕະວັດທີ 17 ເພື່ອສ້າງແລະຄ້າຂາຍສິນຄ້າທົ່ວເອີຣົບ.

dynastic cycle / ວົງຈອນຂອງຂັດຕິຍະວົງ *n.* ແບບປະວັດສາດຂອງຄວາມຈຸເຣີນ, ຄວາມເຊື່ອມ, ແລະການສັບປ່ຽນຂອງຣາຊວົງຕ່າງໆ.

dynasty / ຣາຊວົງ *n.* ຊຸດຜູ້ປົກຄອງທີ່ມາຈາກຄອບຄົວດຽວ.

E

Eastern Front / ແນວໜ້າເຂດທິດຕາເວັນອອກ *n.* ໃນສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີນຶ່ງ, ໃນພູມິພາກຕາມແນວຊາຍແດນເຢຍຣະມັນ-ຮັດເຊັຍສະຖານທີ່ທີ່ຮັດເຊັຍແລະຊາວເຊີຣ໌ບຕໍ່ສູ້ກັບເຢຍຣະມັນ, ອອສເຕີຣ໌, ແລະເທິກ.

Edict of Nantes / ປະກາສິດຂອງນັງຕສ໌ *n.* ປະກາສິດໃນປີ 1598 ທີ່ສິດເດັດພຣະເຈົ້າເຮັນຣີທີ 4 ຂອງຝຣັ່ງໄດ້ສັນຍາຕໍ່ຊາວປໂຣແຕສແຕນຕ໌ວ່າໃຫ້ອາໄສຢູ່ໃນປະເທດຝຣັ່ງຢ່າງສັນຕິພາບແລະສາມາດຕັ້ງເຮືອນສຳຮັບການພິທີສັກກາຣະໃນບາງເມືອງໃນປະເທດຝຣັ່ງໄດ້.

Emancipation Proclamation / ປະກາດການປ່ອຍເປັນອິສະຣະ *n.* ຄຳສັ່ງອອກໂດຍປະທານາທິບໍດີສະຫະຣັດທ່ານເອບຣາແຮມລິນຄອນໃນປີ 1863, ວ່າຫາສ໌ທຸກຄົນໃນເຂດຮັຖຄອນເຟເດີເຣດນີເສຣີຟາບ.

emerging nation / ປະເທດທີ່ກຳລັງຈະປາກົດ *n.* ປະເທດທີ່ການເຮັດໃຫ້ເປັນອຸດສາຫະກຳຍັງບໍ່ສຳເລັດຮຽບຮ້ອຍ.

émigrés / ຜູ້ທີ່ອົບອົວໄປຢູ່ທີ່ອື່ນ *n.* ຜູ້ທີ່ໜີຈາກບ້ານເກີດເມືອງນອນຂອງຕົນ ຍ້ອນ ບັນຫາການເມືອງ, ເຊັ່ນ ພວກຂຸນນາງ ແລະ ອື່ນໆ ທີ່ໜີຈາກ ໑ ຮ້ຽງ ຮະຍະການຈະລາ ຈົລ ຂອງຊາວຊີນນະບົດ ໃນການປະຕິວັດ ໑ ຮ້ຽງເສດ.

empire / ອານາຈັກ *n.* ໜ່ວຍການເມືອງ ທີ່ຫລາຍຄົນ ຫລື ຫລາຍປະເທດ ຢູ່ໂຕ ອຳນາດ ຂອງຜູ້ປົກຄອງ ຜູ້ດຽວ.

enclosure / ການປິດລ້ອມ *n.* ນິ່ງໃນທິ່ງທີ່ມີຮົ່ວລ້ອມ ຫລື ຮົ່ວຕົ້ນໄມ້ເຕັ້ງ ອ້ອມ ສ້າງຂຶ້ນມາ ໂດຍ ເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ ອັງກິດ ທີ່ຮັ່ງມີ ເທິງຜືນດິນ ທີ່ແຕ່ກ່ອນ ມີຊາວບ້ານ ໄດ້ເຮັດວຽກ ໃນດິນແປງນັ້ນ.

encomienda / ອັງໂກນຽນດາ *n.* ການນອບທີ່ດິນໃຫ້ ໂດຍ ສະເປນ ແກ່ຜູ້ທີ່ມາ ຕັ້ງຖິ່ນຖານ ໃນອະເມຣິກາ, ຮວມທັງ ສິດທີ່ຈະໃຊ້ ຊາວອິນເດັຽແດງ ເປັນຜູ້ອອກແຮງ ງານ ຢູ່ທີ່ນັ້ນ.

English Civil War / ສົງຄາມ ພາຍໃນປະເທດ ຂອງ ອັງກິດ *n.* ການພິພາດ, ຢຶດເຢື້ອ ແຕ່ປີ 1642 ເຖິງ 1649, ທີ່ພວກ ສັນັບສູນ ພູຣີຕັນ ໃນ ຣັຖສະພາ ໄດ້ ຕໍ່ສູ້ ກັບຜູ້ສັນັບສູນ ຣາຊາທີ່ປະຕິວັດ ຂອງອັງກິດ.

enlightened despot / ຜູ້ກົດຂີ່ ທີ່ຮອບຮູ້ *n.* ນິ່ງໃນ ຣາຊາ ຂອງ ຢູໂຣປ ໃນ ສັດຕະວັດ ທີ 18 ໄດ້ຮັບການດຶງດູດຈາກ ຈາກຄວາມນິກົດ ຮູ້ແຈ້ງ ເພື່ອການປົກ ຄອງ ຢ່າງຍຸຕິທັມ ແລະ ໃຫ້ຄວາມນັບຖືແກ່ ຜູ້ໂຕບັງຄັບບັນຊາ.

enlightenment / ການຕັກຮູ້ *n.* ໃນ ສາສນາພຸດ, ສະພາບຂອງການຮູ້ແຈ້ງ ໂດຍສົມບູນ ຊຶ່ງ ດິນ ຕ້ອງເຂົ້າໃຈ ພຶ້ນຖານຄວາມຈິງ ກ່ຽວກັບ ຈັກກະວານ.

Enlightenment / ຄະນະຮູ້ແຈ້ງ *n.* ການເຄື່ອນໄຫວ ໃນ ຢູໂຣປ ໃນສັດຕະວັດທີ 18 ທີ່ນັກປະຊາຊະນະຍາຍາມຈະໃຊ້ ຫລັກຂອງເຫດຜົນ ແລະ ວິທີ ທາງວິທະຍາສາດ ໃຫ້ ເປັນປະໂຫຍດຕໍ່ສັງຄົມ.

Entrepreneur / ນັກວິສາຫະກິດ *n.* ບຸຄຄົນຜູ້ນຶ່ງ ທີ່ຈັດຕັ້ງ, ບໍລິຫານ, ແລະ ຮັບຜິດຊອບ ຕໍ່ການສ່ຽງ ຂອງ ທຸລະກິດ.

Epics / ເລື່ອງຮາວແຫ່ງຄວາມກ້າຫານ *n.* ຄຳກອນຍາວ ບັລຍາຍ ສເລີ່ມສລອງ ຄວາມສຳເລັດ ຂອງຜູ້ກ້າຫານ ຊຶ່ງເປັນນິທານເລົ່າສືບຕໍ່ກັນມາ.

Estate / ຖານັດອນ *n.* ນິ່ງໃນສາມ ຊັ້ນຊັ້ນ ໃນວົງສັງຄົມຂອງ ໑ ຮ້ຽງ ກ່ອນການ ປະຕິວັດ- ຊັ້ນຊັ້ນທີ່ນຶ່ງ ມີ ພຣະ; ຊັ້ນຊັ້ນທີສອງ ແມ່ນພວກຂຸນນາງ; ແລະ ຊັ້ນຊັ້ນ ທີ່ສາມ ແມ່ນພວກທີ່ເຫລືອຂອງຜົນເມືອງ.

Estates-General / ຊັ້ນຊັ້ນ ທີ່ມີອຳນາດໃນການປົກຄອງ *n.* ສະພາຜູ້ແທນ ຈາກທັງສາມຊັ້ນຊັ້ນ, ຫລື ຊັ້ນສັງຄົມ, ໃນປະເທດ ໑ ຮ້ຽງ.

ethnic cleansing / ການກວາດລ້າງຊົນຊາດຊົນເຜົ່າ *n.* ນະໂຍບາຍ ຂອງການ ປະຫານ ແລະ ພິດຕິກິນໂຫດຮ້າຍອື່ນໆ ໂດຍທີ່ ຊາວ ເຊື້ອບ ຫວັງຈະກຳຈັດ ຜົນເມືອງ ນຸສລົມ ຂອງ ບອສເນັຽ ຫລັງຈາກທີ່ປະເທດ ຢູໂກສະລາເວັຽ ໄດ້ແບ່ງແຍກ.

excommunication / ການໂລ່ອອກຈາກສາສນາ *n.* ການເອົາສິດທີ່ເປັນ ສະມາຊິກຂອງໂບດ ຄຣິສຕຽນ ອອກຈາກບຸຄຄົນນຶ່ງ.

existentialism / ລັດທິການຄົງຊີບ *n.* ປັຊຍາ ທີ່ມີພື້ນຖານໃນຄວາມຄິດທີ່ວ່າ ນະນຸດ ໃຫ້ຄວາມໝາຍແກ່ຊີວິດ ໂດຍຜ່ານການເລືອກ ແລະການປະພຶດຂອງເຂົາເອງ.

extraterritorial rights / ການມີສິດທີ່ ຢູ່ນອກກົດໝາຍ *n.* ການຍົກເວັ້ນ ຊາວຕ່າງດ້າວ ຈາກກົດໝາຍ ຂອງປະເທດ.

F

factors of production / ຕົວປະກອບຂອງການຜະລິດ *n.* ຊັບຍາກອນ- ຮວມທັງ ທີ່ດິນ, ແຮງງານ, ແລະເງິນທຶນ-ທີ່ຈຳເປັນໃນການຜະລິດສິນຄ້າ ແລະການ ບໍລິການ.

Factory / ໂຮງງານ *n.* ຕຶກຫລັງໃຫຍ່ ທີ່ໃຊ້ເຄື່ອງຈັກ ເພື່ອ ຜະລິດສິນຄ້າ.

fascism / ລັດທິ ຜເດັດການ *n.* ການເຄື່ອນໄຫວທາງການເມືອງ ທີ່ສັນຍານ ແບບຮັກຊາດ ທີ່ເກີນຂອບເຂດ, ການປະຕິເສດສິດທິສ່ວນບຸຄຄົນ, ການປົກຄອງແບບ ຟັກດຽວ ຜເດັດການ.

Fatimid / ຟາຕິມິດ *n.* ສະມາຊິກ ຂອງ ຣາຊວົງ ນຸສລົມ ທີ່ສືບເຊື້ອສາຍມາຈາກ ລູກສາວ ຂອງ ນູຜະຫມັດ ນາງ ຟາຕິມາ ແລະທີ່ໄດ້ສ້າງອານາຈັກ ໃນ ອັຟຣິກາ ເຫນືອ, ອາຣາເບັຽ, ແລະ ຊີເຣັຽ ໃນ ສັດຕະວັດທີ 10-12.

favorable balance of trade / ຄວາມສົມດູດ ຂອງການຄ້າ ທີ່ເປັນທີ່ນິຍົມ *n.* ສະຖານະການ ທາງເສດຖະກິດ ທີ່ປະເທດນຶ່ງຂາຍສິນຄ້າອອກຕ່າງປະເທດ ຫລາຍກວ່າ ຊື້ຈາກຕ່າງປະເທດ.

federal system / ຣະບົບ ຣັຖບານກາງ *n.* ຣະບົບຂອງຣັຖບານ ທີ່ອຳນາດ ໄດ້ ແບ່ງ ຣະວ່າງ ຣັຖບານກາງ ແລະ ອຳນາດໜ້າທີ່ຂອງແຕ່ລະ ຣັຖ.

Fertile Crescent / ເມີໂທລ ຄເຣສເຊັນທ໌ *n.* ດິນແດນປູກ ຝັງທີ່ອຸດົມສົມບູນ ເປັນ ຮູບໂຄ້ງ ໃນເອເຊັຽ ຕາເວັນຕົກສຽງໃຕ້, ຣະວ່າງ ອ່າວ ເປີເຊັຽ ແລະ ຫະເລ ເມດີເທີເຣນຽນ.

Feudalism / ລັດທິ ສັກດິນາ *n.* ຣະບົບການເມືອງ ທີ່ຂຸນນາງ ໄດ້ຮັບສິດ ໃຊ້ທີ່ດິນ ທີ່ເປັນ ກັນນະສິດຂອງກະສັດ, ໃນການແລກປ່ຽນ ເພື່ອຄວາມສວາມິພັກ, ການຮັບໃຊ້ ທາງທະຫານ, ແລະ ການຄຸ້ມຄອງປະຊາຊົນ ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນແຜນດິນ.

Fief / ທີ່ດິນສັກດິນາ *n.* ທີ່ດິນທີ່ຍົກໄຫ້ຂ້າຊາບໍລິພານ ໂດຍຂຸນນາງຊັ້ນຜູ້ໃຫຍ່ ພາຍ ໃຕ້ຣະບົບສັກດິນາ ໃນ ຢູໂຣປ ສັນຍາກາງ.

filial piety / ຄວາມນັບຖືຂອງລູກມີຕໍ່ແມ່ *n.* ຄວາມນັບຖືທີ່ສະແດງອອກ ຂອງ ລູກ ທີ່ມີຕໍ່ ພໍ່ ແມ່ ແລະ ຜູ້ສູງອາຍຸ.

Final Solution / ວິທີການ ເດັດຂາດ *n.* ໂຄງການ ອິດເລີ ທີ່ຂ້າຄົນຢິວທັງໝົດ ຢ່າງມີຣະບົບ.

Five-Year Plans / ໂຄງການ 5 ປີ *n.* ໂຄງການ ທີ່ຮ່າງໂດຍ ໄຈເຊພ ສະຕາລິນ ໃນປີ 1928 ເພື່ອການພັດທະນາ ເສດຖະກິດ ຂອງ ສະຫະພາບ ໂຊວຽດ.

Four Modernizations / ການເຮັດຖືກຕ້ອງຕາມສມັຍ 4 ຢ່າງ *n.* ຈຸດໝາຍ ທັງຊຸດ ທີ່ນຳມາໃຊ້ ໂດຍ ຜູ້ນຳຈີນ ເຖິງ ສຽວຜົງ ໃນທ້າຍສັດຕະວັດທີ 20, ທີ່ພົວພັນເຖິງ ຄວາມກ້າວໜ້າ ທາງ ກະສິກຳ, ອຸດສາຫະກຳ, ປ້ອງກັນປະເທດ, ວິທະຍາສາດ ແລະ ເຕັກໂນໂລຢີ.

Fourteen Points / 14 ຈຸດ *n.* ການສະເໜີທັງຊຸດ ທີ່ ປະທານາທິບໍດີ ສະຫະຣັຖ ວູດໂຣວ ວິລສັນ ໄດ້ຮ່າງແຜນການຂຶ້ນ ເພື່ອບັນລຸ ສັນຕິພາບ ທີ່ຍາວນານ ຫລັງຈາກ ສົງຄາມໂລກ ຄັ້ງທີນຶ່ງ.

Franks / ໂຮຣ໌ຄຣຸສ *n.* ຊາວ ເຈີມານິກ ທີ່ຕັ້ງຖິ່ນຖານຢູ່ ແຄວ້ນ ໂຣມັນ ຂອງ ໂກລ (ປະມານ ເມື່ອທີ່ ແມ່ນ ໔ ຮ້ຽງຄອບຄອງຢູ່ດຽວນີ້) ແລະ ຈັດຕັ້ງ ອານາຈັກ ທີ່ໃຫຍ່ໂຕ ໃນຣະຍະ ສມັຍ ກາງ.

free trade / ການຄ້າ ເສຣີ *n.* ການຄ້າຂາຍ ຣະວ່າງ ປະເທດ ໂດຍບໍ່ມີຂໍ້ຈຳກັດ ທາງ ເສດຖະກິດ ຫລື ເຄື່ອງກົດຂວາງ (ເຊັ່ນ ອັດຕາ ພາສີ).

French and Indian War / ສົງຄາມ ຝຣັ່ງ ແລະ ອິນເດັງແດງ

n. ການຝຶ ພາດ ຮະວ່າງ ອັງກິດ ແລະ ຝຣັ່ງ ເພື່ອ ຄວບຄຸມ ດິນແດນໃນ ອະເມຣິກາເໜືອ, ແຕ່ປີ 1754 ເຖິງ 1763.

G

gender inequality / ຄວາມບໍ່ສເມີພາບທາງເພດ n. ຄວາມແຕກຕ່າງ ຮະວ່າງ ຜູ້ຊາຍ ແລະ ຜູ້ຍິງ ໂດຍອີງໃສ່ ຄວາມຮັ່ງມີ ແລະ ຖານະ.

genetic engineering / ວິສະວະກັມ ພັນທະສາດ n. ການປ່ຽນພັນ ຈາກສິ່ງມີ ຊີວິດອັນນຶ່ງ ໄປອີກອັນນຶ່ງ ເພື່ອຈະໄດ້ຜລິດ ສິ່ງມີຊີວິດ ທີ່ມີລັກສະນະໃໝ່.

genocide / ການທຳລາຍເຊື້ອພັນ n. ການຂ້າຄົນທັງກຸ່ມຢ່າງຈິງໃຈ.

gentry / ຊົນຊັ້ນສູງ n. ຊົນຊັ້ນຂອງຄົນມີອຳນາດ, ມີເງິນ ມີຄວາມສຸຂສຳຮາມ ໃນສັງຄົມຊັ້ນສູງ.

geocentric theory / ທິສະດີ ກ່ຽວກັບສູນກາງພື້ນໂລກ n. ໃນຍຸກກ່າວ, ຄວາມ ເຫັນວ່າ ໂລກເປັນໃຈກາງຂອງຈັກກະວານ ທີ່ຜູ້ຮອບຮູ້ ເຊື່ອວ່າ ໂລກເປັນສິ່ງທີ່ເຫນັງ ຕິດໄປນາໂບໂຕ ແລະຕັ້ງຢູ່ໃຈກາງຂອງຈັກກະວານ.

geopolitics / ພູມິສາດການເມືອງ n. ນະໂຍບາຍການເມືອງຕ່າງປະເທດ ທີ່ມີພື້ນ ຖານນຳການ ຝຶຈາຣະນາ ຂອງພື້ນທີ່ທຸກສາດ ຫລື ສິນຄ້າ ຈາກດິນອື່ນ.

Ghana / ການາ n. ຣາຊອານາຈັກນຶ່ງໃນ ອັຟຣິກາ ຕາເວັນຕົກ ທີ່ຮັ່ງມີຂຶ້ນ ຍ້ອນ ການ ເກັບພາສີ ແລະ ຄວບຄຸມການຄ້າ ແລະ ໄດ້ຈັດຕັ້ງແອານາຈັກ ໃນ ສັດຕະວັດທີ 9 ເຖິງ ສັດຕະວັດທີ 11.

Ghazi / ກາຊີ n. ນັກຮົບ ຂອງ ອິສລາມ.

Ghettos / ເຂດສລົມ n. ເຂດຄົມໃນເມືອງ ທີ່ຊາວຢິວ ໃນຢູໂຣປ ຖືກບັງຄັບໃຫ້ຢູ່.

Glasnost / ກລາສນອສຕ n. ນະໂຍບາຍນຶ່ງ ຂອງໂຊວຽດ ກ່ຽວກັບການເປີດກະ ແສຄວາມຄິດເສຣີ ແລະຂ່າວສານ, ນຳມາໃຊ້ ໃນປີ 1985 ໂດຍ ມີແຄລ ກໍບາຊົຟ.

global economy / ເສດຖະກິດ ທົ່ວໂລກ n. ການມີຜົນກະທົບຊຶ່ງກັນແລະກັນ ທາງການເງິນ ກ່ຽວພັນກັບຄົນ, ທຸຣະກິດ, ແລະ ຮັຖບານ ທີ່ຂ້າມເຂດແດນນານາຊາດ.

Glorious Revolution / ການປະຕິວັດ ທີ່ສວຍງາມ n. ການລົບລ້າງຣາຊບັນລັງເຈົ້າຊີວິດ ອັງກິດ ເຈມສ໌ ທີ່ສອງ ໂດຍບໍ່ເສັຽເລືອດເນື້ອ ແລະ ຜູ້ຂຶ້ນມາແທນ ແມ່ນ ວິລລຽມ ແລະ ແມຣີ.

Glyph / ຮູບສັນຍາລັກ n. ຮູບທີ່ເປັນສັນຍາລັກ ໂດຍສະເພາະ ແນວທີ່ໃຊ້ໃນຣະບົບ ການຂຽນ ສຳຮັບການຄວັດແກະຂໍ້ຄວາມ ໄວ້ໃນກ້ອນຫີນ.

Gothic / ໂກທິກ adj. ທີ່ກ່ຽວເນື່ອງກັບ ສະຖາປັດຍະກັມ ຂອງໂບດ ທີ່ພັທນາໃນ ຢູໂຣປ ສັນຍາກາງ, ມີລັກສະນະ ເປັນຮູບໂຄ້ງ, ບ່ອງອ່ຽມກະຈິກສີ, ໂມ້ຄ້ຳທີ່ລອຍຕົວ, ໂຄ້ງຊຸ່ມປະຕູ, ແລະຍອດແຫລມຂອງຕຶກທີ່ສູງ.

Great Depression / ການຕົກຕ່ຳຢ່າງໃຫຍ່ຫລວງ n. ການຕົກຕ່ຳຂອງ ເສດຖະກິດຢ່າງຮຸນແຮງ ຕິດຕາມການລົ້ມລະລາຍຂອງຕຸລາດຣຸນ ສະຫະຣັຖ ໃນປີ 1929.

Great Fire / ຄວາມຢ້ານກົວທີ່ຍິ່ງໃຫຍ່ n. ຄື້ນການເສັຽຂວັນຢ່າງບໍ່ມີສະຕິ ທີ່ແຜ່ລຳພ້ວມຊົນນະບົດຂອງ ຝຣັ່ງ ຫລັງຈາກການໂຈມຕີຂອງ ບາສຕິລ ໃນປີ 1789.

Great Purge / ການກວາດລ້າງ ຄັ້ງຍິ່ງໃຫຍ່ n. ການຂົນຂວາຍທີ່ຫນ້າຢ້ານ ກົວ ໃນສະຫະພາບໂຊວຽດ ໃນຊຸມປີ 1930, ທີ່ ໂຈເຊຟ ສະຕາລິນ ຫາທາງກຳຈັດ ສະມາຊິກພັກທັງຫມົດ ແລະ ປະຊາຊົນອື່ນໆ ທີ່ຄຸກຄາມຕໍ່ອຳນາດຂອງເຂົາ.

Great Schism / ການແຕກແຍກໃຫຍ່ ໃນນິກາຍສາສນາ n. ການແບ່ງແຍກໃນ ວັດ ໂຣມັນ ແຄໂທລິກ ໃນສັນຍາກາງ, ໃນຣະຍະນັ້ນ ຄູ່ແຂ່ງຂອງ ສັນຕະປາປາ ໂຕຖິກ ແຕ່ງຕັ້ງຂຶ້ນ ທີ່ ອາວິຍົງ ແລະທີ່ ກຸງໂຣມ.

Greco-Roman culture / ວັທນະທັມ ຄຣ໌ໂກ ໂຣມັນ n. ວັທນະທັມທີ່ ເກົ່າ ແກ່ ຊຶ່ງ ພັທນາ ຈາກການຜສົມ ວັທນະທັມ ກຣີກ, ເຣເລນນິສຕິກ, ແລະ ໂຣມັນ.

green revolution / ການປະຕິວັດ ສີຂຽວ n. ຄວາມພະຍາຍາມ ໃນສັດຕະວັດທີ 20 ທີ່ຈະເພີ່ມ ຊັບຍາກອນ ອາຫານ ທົ່ວໂລກ, ຮວມທັງ ວິທີການໃຊ້ປຸຍ ແລະ ຢາຂ້າ ແມງໄມ້ ແລະການພັທນາ ຟີຊີເນີນ ທີ່ຫົນຕໍ່ເຊື້ອໂຣຄ.

griot / ຄຣີອັອດ n. ຄົນເລົ່ານິທານ ຂອງ ອັຟຣິກາ ຕາເວັນຕົກ ຜູ້ນຶ່ງ.

guerrilla / ກອງຫລອນ n. ສະມາຊິກ ຂອງກຳລັງຕໍ່ຕ້ານ ທີ່ຈັດຕັ້ງຂຶ້ນແບບ ຫລວງໆ ທີ່ເຂົ້າຈູໂຈມກອງກຳລັງຂອງສັດຕູ ທີ່ເຂົ້າຄອບຄອງບ້ານເມືອງຂອງເຂົາ ຢ່າງກະທັນຫັນ.

guild / ສະມາຄົມອາຊີບ n. ສະມາຄົມ ຂອງ ຄົນໃນສັນຍາກາງ ທີ່ເຮັດວຽກອາຊີບ ດຽວກັນ, ທີ່ຄວບຄຸມເງິນຕຣາ ແລະຮາຄາ ຂອງ ສະມາຊິກ.

guillotine / ແຫ່ນຕັດຄໍ n. ເຄື່ອງຕັດຄໍຄົນ, ໃຊ້ເປັນເຄື່ອງມືປະຫານຊີວິດ ໃນຣະຍະ ການປະຕິວັດ ຝຣັ່ງ.

Gupta Empire / ອານາຈັກ ຄູປະຕະ n. ອານາຈັກທີ່ສອງ ຂອງອິນເດັຽ, ຕັ້ງຂຶ້ນ ໂດຍ ຈັນທຣາ ຄູປະຕະ ທີ່ນຶ່ງ ໃນ ຄ.ສ. 320.

H

habeas corpus / ຫມາຍສານທີ່ຮຽກຕົວບຸຄຄົນ n. ຫນັງສື ທີ່ກຳໜົດໃຫ້ນຳ ນັກໂທດມາສານ ຫລືມາຕໍ່ຫນ້າຜູ້ພິພາກສາ ເພື່ອຈະໄດ້ຕັດສິນວ່າ ນັກໂທດຖືກກັກຂັງ ຖືກຕ້ອງຕາມກົດຫມາຍຫລືບໍ່.

Hagia Sophia / ຮາເກັຽ ໂຊເຟັຽ n. ໂບດໃຫຍ່ ໂຣລີ ວິສດົມ ໃນ ຄອນສະຕະນຕີ ໂນປໍ, ສ້າງຕາມຄຳສັ່ງຂອງ ຈັກກະພັດ ຈັສຕິນຽນ ຂອງ ປີຊັງຕິນ.

Haiku / ຮາອິກຸ n. ກາບກອນແບບນຶ່ງ ຂອງ ຢີ່ປຸ່ນ, ປະກອບດ້ວຍ ສາມແຖວ ທີ່ມີ 5, 6, ແລະ 5 ພະຍາງ.

Hajj / ຮາຈາຈໍ n. ການເດີນທາງໄປນະມັດສະການທີ່ ເມກະ, ປະຕິບັດຕາມຫນ້າທີ່ ມຸສລິມ.

Han dynasty / ຮາຊວົງ ຮັນ n. ຮາຊວົງ ຈີນ ທີ່ປົກຄອງ ແຕ່ປີ 202 ກ່ອນ ຄ.ສ. ຫາປີ ຄ.ສ. 9 ແລະ ປົກຄອງອີກ ແຕ່ ຄ.ສ. 23 ເຖິງ ຄ.ສ. 220.

Harappan civilization / ຄວາມສີວິໄລ ຂອງ ຮາຣັບພັນ n. ອີກຊື່ນຶ່ງ ຂອງ ຄວາມສີວິໄລ ຂອງຫຸບເຂົາ ອິນດັສ ທີ່ຮຸ່ງເຮືອງ ຕາມແຄມແມ່ນ້ຳ ອິນດັສ, ອາດຈະ ຕັ້ງ ແຕ່ຕອນຕົ້ນຂອງປີ 7000 ກ່ອນ ຄ.ສ.; ລັກສະນະພິເສດ ແມ່ນ ການວາງແຜນຜັງເມືອງ ທີ່ ສລັບຊັບຊ້ອນ.

Hausa / ຮາວສາ n. ຊາວ ອັຟຣິກັນ ຕາເວັນຕົກ ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນຫລາຍໆເມືອງ ຫລາຍຮ້າຍ ຊຶ່ງ ປັດຈຸບັນແມ່ນ ຫາງເໜືອ ຂອງ ໂນຈີເຣັຽ.

heliocentric theory / ທິສະດີ ດວງອາທິດເປັນສູນກາງ n. ຄວາມເຊື່ອຖື ທີ່ວ່າ ໂລກ ແລະດາວພະເຄາະອື່ນໆ ຫມຸ່ນຮອບດວງອາທິດ.

Hellenistic / ຕຣີນແບບກຣີກ *adj.* ກ່ຽວກັບຄວາມສີວິໄລ, ພາສາ, ສິລປະ, ວິທຍາສາດ. ແລະ ວັນນະຄະດີ ຂອງກຣີກ ຕັ້ງແຕ່ ຣັຊການ ຂອງ ອາເລັກຊານເດີ ເດີກເຣດ ຈົນເຖິງ ບັນຫຍາຂອງສັດຕະວັດ ທີ່ສອງ ກ່ອນ ຄ.ສ.

Helot / ທາສ *n.* ໃນສັງຄົມຂອງ ສະປາກຕາ ແຕ່ບູຮານນະການ, ຊາວນາທີ່ຜູກມັດ ຢູ່ກັບສິນດິນ.

Hieroglyphics / ອັກສອນ ອີຢິບ ບູຮານ *n.* ຣະບົບການຂຽນຂອງ ອີຢິບບູຮານ ຊຶ່ງ ຮູບ ຈະຖືກໃຊ້ແທນ ຄວາມຄິດ ແລະ ສຽງ.

Hijrah / ຮີຈາຣາ *n.* ການອົບອົ້ມ ຂອງ ມູຫະຫມັດ ຈາກ ເມກະ ໂປ ຢາທຣີບ (ເມດີນາ) ໃນ ຄ.ສ. 622.

Hittites / ຮີຕ໌ *n.* ຊາວອິນໂດ-ຢູໂຣປ ທີ່ຕັ້ງຖິ່ນຖານ ໃນ ອານາໂຕລັງ ປະມານ 2000 ປີ ກ່ອນ ຄ.ສ.

Holocaust / ໂຮໂລຄອສ *n.* ການສັງຫານໝູ່ ຊາວຍິງ ແລະ ປະຊາຊົນອື່ນໆ, ໂດຍຄຳສັ່ງຂອງຮັຖບານ ນາຊີ ແຫ່ງ ເຍີຣະມັນ ກ່ອນ ແລະ ຣະຍະສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີ ສອງ.

Holy Alliance / ໂຣລີ ອະລາຍອັນສ໌ *n.* ສັນນິບາດ ຂອງປະເທດຢູໂຣປ ຈັດຕັ້ງ ຂຶ້ນໂດຍ ຜູ້ນຳ ຣັດເຊັຽ, ອອສເຕີຣີ, ແລະ ປຣັສເຊັຽ ຫລັງຈາກ ຄອນກຣເຊສ ຂອງ ວຽນນາ.

Holy Roman Empire / ອານາຈັກ ໂຣມັນ ທີ່ສັກສິດ *n.* ອານາຈັກທີ່ຕັ້ງຂຶ້ນ ໃນ ຢູໂຣປ ໃນສັດຕະວັດທີ 10, ແຕ່ເດີມ ປະກອບດ້ວຍ ດິນແດນສ່ວນໃຫຍ່ທີ່ປັດຈຸບັນ ແມ່ນ ເຍີຣະມັນ ແລະ ອິຕາລີ.

home rule / ການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ *n.* ການຄວບຄຸມວຽກງານພາຍໃນ ນອບໂຕ້ຜິດເມືອງ ຂອງ ພູມິພາກ ໂດຍ ຮັຖບານ ປົກຄອງ.

hominid / ສະມາຊິກຕະກູນຄົນ *n.* ສະມາຊິກ ຂອງກຸ່ມ ຊີວະວິທຍາທີ່ຮວມທັງຄົນ ແລະ ສັດ ຊະນິດ ທີ່ແຍກມາຈາກຕະກູນກ່ຽວພັນກັນ ທີ່ຍ່າງຕັ້ງຕົວຊື່.

Homo sapiens / ສັດທີ່ລ້ຽງລູກດ້ວຍນົມ *n.* ພັນຊີວະວິທຍາທີ່ມະນຸດສມັຍໃໝ່ ສັງກັດຢູ່.

House of Wisdom / ສຳນັກ ແຫ່ງຄວາມຮູ້ *n.* ສູນກາງຄວາມຮູ້ທີ່ຕັ້ງຂຶ້ນໃນ ແບກແດດ ໃນຊຸມປີ 800.

Humanism / ລັດທິມະນຸສທັມ *n.* ການເຄື່ອນໄຫວທາງສະຕິບັນຍາຂອງຣະຍະ ການພັ້ນຜູ້ ສິລປະ ວິທຍາ ໃນທະວີປ ຢູໂຣປ ທີ່ຜູ້ຮອບຮູ້ ສຶກສາ ວັນນະຄະດີບູຮານ ແລະ ຈຸດຮວມໃສ່ຂີດແຫ່ງຄວາມສາມາດ ແລະ ຄວາມສຳເລັດຂອງນະນຸດ.

Hundred Days / ຮ້ອຍມື້ *n.* ຣະຍະເວລາອັນສັ້ນ ໃນປີ 1815 ເມື່ອນາໂປລີອົງ ໄດ້ຮັບອຳນາດຄັ້ງສຸດທ້າຍ, ໂດ້ຂັບໄລ່ ເຈົ້າຊີວິດ ໒ ຮ້ອນ ແລະ ຂຶ້ນເປັນຈັກກະພັດ ຂອງ ໑ ຮ້ອນ ອີກ.

Hundred Years' War / ສົງຄາມ ຮ້ອຍປີ *n.* ການພິພາດ ທີ່ ອັງກິດ ແລະ ໑ ຮ້ອນ ໄດ້ຕໍ່ສູ້ກັນເທິງດິນ ໑ ຮ້ອນ ເປັນຣະຍະ ຣະຍະ ນັບແຕ່ປີ 1337 ເຖິງປີ 1453.

hunter-gatherer / ລ່າສັດ-ເກັບພືດ *n.* ສະມາຊິກ ຂອງກຸ່ມທີ່ພະເມຈອນຊຶ່ງ ສະບຽງອາຫານຂອງເຂົາ ແມ່ນຂຶ້ນນຳການລ່າສັດ ແລະ ເກັບພືດຊືນເປັນອາຫານ.

Hyksos / ຮາຢໂກສ *n.* ກຸ່ມຂອງຊາວພະເມຈອນ ທີ່ບຸກຮຸກ ຈາກ ເອເຊັຽຕາເວັນຕົກ ສຽງໄຕ້ ທີ່ປົກຄອງ ອີຢິບ ຈາກປີ 1640 ເຖິງ 1570 ກ່ອນ ຄ.ສ.

Ice Age / ຍຸດ ນ້ຳກ້ອນ *n.* ຣະຍະເວລາທີ່ໜາວ ຊຶ່ງແຜ່ນນ້ຳກ້ອນແຜ່ນໃຫຍ່ໄດ້ກະ ຈາຍອອກໄປ ຈາກເຂດຂົວໂລກ, ອັນສຸດທ້າຍ ແມ່ນປະມານປີ 1,600,000 ກ່ອນ ຄ.ສ ເຖິງ ປີ 10,000 ກ່ອນ ຄ.ສ.

I Ching / ໂອ ຈິງ *n.* ປຶ້ມ ເທພຍາກອນ ຂອງຈີນ, ໃຫ້ຄຳປຶກສາເມື່ອຕອນຢາກໄດ້ ຂໍແກ້ໄຂບັນຫາ ຕາມຫລັກທັນມະ ແລະ ຫລັກປະຕິບັດ.

Icon / ຮູບບູຊາ *n.* ຮູບຈຳລອງທາງສາສນາ ທີ່ໃຊ້ໂດຍຊາວ ຄຣິສຕຽນ ຕາເວັນອອກ.

Imperialism / ລັດທິ ຈັກກະພັດນິຍົມ *n.* ນະໂຍບາຍນຶ່ງທີ່ປະເທດທີ່ມີອຳນາດຊອກຫາວິທີ ຄວບຄຸມປະເທດອື່ນ ດ້ານການເມືອງ, ເສດຖະກິດ, ຫລື ສັງຄົມ.

impressionism / ລັດທິການແຕ້ມຮູບ *n.* ການເຄື່ອນໄຫວໃນສັດຕະວັດທີ 19 ກ່ຽວກັບການແຕ້ມຮູບ, ຊຶ່ງ ສິລປິນ ສະແດງການໂຕ້ຕອບຕໍ່ຮູບລັກສະນະເຫມືອນຈິງ ໂດຍການສະແດງຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ໄປຂອງບຸຄຄົນ ຫລື ກາລເວລາ.

Indo-Europeans / ອິນໂດ-ຢູໂຣປຽນ *n.* ກຸ່ມຂອງຄົນທີ່ບາງຄັ້ງ ມັກພະເນຈອນ, ປະມານປີ 1700 ກ່ອນ ຄ.ສ, ເລີ່ມອົບອົ້ມ ຈາກທີ່ປັດຈຸບັນນີ້ແມ່ນ ຣັດເຊັຽ ພາກໃຕ້ ໄປສູ່ ທະວີປ ອິນເດັຽ, ຢູໂຣປ, ແລະ ເອເຊັຽ ຕາເວັນຕົກສຽງໃຕ້.

Indulgence / ການຜ່ອນຜັນ *n.* ການຍົກໂທດໃຫ້ຄົນຜິດຈາກການລົງໂທດຍ້ອນບາບ.

industrialization / ເຮັດໃຫ້ເປັນອຸດສາຫະກຳ *n.* ການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳ ເພື່ອໃຊ້ເຄື່ອງຈັກ ຜະລິດສິນຄ້າ.

Industrial Revolution / ການປະຕິວັດ ອຸດສາຫະກຳ *n.* ການປ່ຽນ, ເລີ່ມໃນ ອັງກິດ ແຕ່ ສັດຕະວັດທີ 18, ຈາກການຜະລິດສິນຄ້າດ້ວຍມື ນາເປັນການເຮັດດ້ວຍເຄື່ອງຈັກ.

Inflation / ເງິນເຜີ້ *n.* ຄຸນຄ່າຂອງເງິນລົດລົງ, ຕິດຕາມດ້ວຍ ຣາຄາສິນຄ້າ ແລະ ການບໍລິການ ແພງຂຶ້ນ.

Inquisition / ສານຂອງພຣະສະເປນໃນສມັຍກ່ອນ *n.* ສານ ໂຣມັນ ແຄໂທລິກ ເພື່ອສອບສວນ ແລະ ດຳເນີນການຟ້ອງອ້ອງ ດ້ານຄວາມຜິດຫລັກຂອງສາສນາ ໂດຍສະເພາະຜູ້ທີ່ ນິພິດຕິການ ໃນສະເປນ ຊຸມປີ 1400.

Institution / ສຖາບັນ *n.* ແບບແຜນທີ່ມີມາແຕ່ດົນນານ ຂອງ ອົງການ ໃນປະຊາຄົມນຶ່ງ.

intendant / ຜູ້ກວດຮາຊການ *n.* ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງຮັຖບານ ໑ ຮ້ອນທີ່ແຕ່ງຕັ້ງໂດຍ ພຣະຣາຊາ ເພື່ອເກັບພາສີ ແລະ ດຳເນີນການດ້ານຍຸຕິທຳ.

International Space Station / ສະຖານີ ອາວະກາດ ນານາຊາດ *n.* ການຮ່ວມ ປະສານງານ ອຸປະຖືກ ໂດຍ ສະຫະຣັດ, ຣັດເຊັຽ, ແລະ ອີກ 14 ປະເທດ ເພື່ອຈັດຕັ້ງ ແລະ ຮັກສາ ຫ້ອງທົດລອງທີ່ໃຊ້ໂດດລອດ ເພື່ອການທົດລອງທາງວິທຍາສາດໃນອາວະກາດ.

Internet / ອິນເຕີແນຕ *n.* ການປະສານງານ ຄອມພິວເຕີ ທີ່ອະນຸຍາດໃຫ້ຄົນທົ່ວໂລກ ໂດດແລກປ່ຽນ ຂໍ້ມູນ ແລະ ຕິດຕໍ່ຊຶ່ງກັນແລະກັນ.

Intifada / ອິນທິຟາດາ *n.* ການຂົນຂວາຍຂອງ ປາແລສຕິນຽນ ກັບການ ຂັດຂຶ້ນຂອງພິລເມືອງ ຕໍ່ການຍຶດຄອງ ຝັ່ງຕາເວັນຕົກ ແລະ ກາຊາ ສະຕີປີ ຂອງ ອິສຣາແອລ, ຊຶ່ງສິບຕໍ່ໄປຈົນຮອດຊຸມປີ 1990.

Irish Republican Army (IRA) / ທະຫານຂອງ ໄອຣິສ ຣີພັບລິກັນ ໄອ ອາຣ໌ ເອ) n. ກອງທັບແຫ່ງຊາດ ທີ່ບໍ່ເປັນທາງການ ທີ່ສະແດງຫາເອກະຣາດໃຫ້ແກ່ ອາຍແລນດ໌ ຈາກປະເທດ ອັງກິດ.

iron curtain / ຜ້າກັ້ງ ເຫລັກ n. ໃນອະຍະສົງຄາມເຢັນ, ເຂດແດນ ທີ່ແຍກ ປະເທດຄອມມູນິສ໌ ຂອງຢູໂຣປ໌ ຕາເວັນອອກ ຈາກປະເທດສ່ວນໃຫຍ່ທີ່ເປັນປະເທດເສຣີ ຂອງ ຢູໂຣປ໌ ຕາເວັນຕົກ.

Iroquois / ອີໂຣກົວ n. ກຸ່ມຊົນເຜົ່າອິນເດັງແດງ ທີ່ປາກພາສາຄ້າຍຄືກັນ, ອາໄສຢູ່ ຝັ່ງຕາເວັນອອກ ຂອງພູມິພາກ ກເຣດ ເລກ ຂອງທະວີບ ອະເມຣິກາ ເຫນືອ, ແລະ ສ້າງຜັນພະມິດ ໃນທ້າຍຊຸມປີ 1500.

Islam / ອິສລາມ n. ສາສນາ ທີ່ເຊື່ອໃນພຣະຜູ້ເປັນເຈົ້າອົງດຽວ ທີ່ຕັ້ງຂຶ້ນໃນ ອາຣະເບັງ ໃນ ສັດຕະວັດທີ 7.

Isolationism / ລັດທິການຢູ່ໂດດດ່ຽວ n. ນະໂຍບາຍທີ່ຫລີກການພົວພັນດ້ານ ການເມືອງ ຫລື ການທະຫານ ກັບປະເທດອື່ນ.

Israel / ອິສຣາແອລ n. ຣາຊອານາຈັກ ທີ່ປົກຄອງດ້ວຍເຈົ້າຊີວິດຂອງຊາວຢິວ ທີ່ ຕຸ້ມລູນກັນໃນ ປາແລສໂຕ, ແຕ່ປີ 1020 ເຖິງປີ 922 ກ່ອນ ຄ.ສ.; ຕໍ່ມາ, ທາງເຫນືອສຸດ ຂອງຣາຊອານາຈັກ ສອງແຫ່ງ ຂອງຊາວຢິວ; ປັດຈຸບັນ, ປະເທດຢິວ ໄດ້ຕັ້ງຂຶ້ນໃນ ປາແລສໂຕ ໃນປີ 1948.

J

Jainism / ສາສນາເຊນ n. ສາສນາທີ່ຄົ້ນພົບໃນ ອິນເດັງ ໃນສັດຕະວັດທີ 6 ກ່ອນ ຄ.ສ., ຊຶ່ງສະມາຊິກເຊື່ອວ່າ ທຸກສິ່ງໃນຈັກກະວານ ມີວິນຍານ ດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງບໍ່ຄວນຈະ ຫ້າວອັນຕະຣາຍຕໍ່ພວກເຂົາ.

janissary / ແຈນິສເຊຣີ n. ສະມາຊິກຂອງຜູ້ຕັ້ງຊັ້ນສູງ ຂອງກອງທັບທະຫານ ໃນ ອານາຈັກ ໂອໂຕມັນ.

jazz / ດິນຕຣີ ແຈສ n. ດິນຕຣີ ອະເມຣິກັນແບບໜຶ່ງ ທີ່ນິຍົມ ໃນສັດຕະວັດທີ 20 ພ້ອມໆ ຂຶ້ນມາ ໂດຍນັກດິນຕຣີ ອັຟຣິກັນ ອະເມຣິກັນ.

Jesuits / ສະມາຊິກນິກາຍໜຶ່ງຂອງໂຣມັອ ແຄໂທລິກ n. ສະມາຊິກຂອງສັງຄົມຂອງ ພຣະເຍຊູ, ສາສນາ ໂຣມັນ ແຄໂທລິກ ຕັ້ງຂຶ້ນໂດຍ ອິກນາຕິອັສ ແຫ່ງ ໂລໂຢລາ.

"jewel in the crown" / "ເຈັດພອຍໃນມົງກຸດ" n. ອານານິຄົມ ອິນເດັງ ຂອງ ອັງກິດ, ຮຽກຢ່າງນີ້ ເພາະ ຄວາມສຳຄັນຂອງອິນເດັງ ຕໍ່ ອານາຈັກ ອັງກິດ, ທັງ ເປັນຜູ້ສົ່ງສະບຽງ ຂອງວັດຖຸດິບ ແລະ ທັງເປັນຕຸລາດ ໃຫ້ສິນຄ້າຂອງອັງກິດ.

joint-stock company / ບໍລິສັດຮ່ວມຮຸ້ນ n. ທຸຣະກິດ ທີ່ຜູ້ລົງທຶນ ນຳເອົາຊັບ ສິນບັດນາຮ່ວມກັນ ເພື່ອຜົນປະໂຫດດຽວກັນ, ແລະແບ່ງປັນກຳໄລ.

Judah / ຈູດາ n. ຣາຊອານາຈັກ ຂອງຢິວ ໃນ ປາແລສໂຕ, ຕັ້ງຂຶ້ນ ປະມານ ປີ 922 ກ່ອນ ຄ.ສ.

Justinian Code / ຫລັກເກນ ຈັສຕີນຽນ n. ປະມວລກິດຣະບຽບພິລເນືອງ ໂຣມັນ ຮວບຮວມ ແລະ ຈັດຂຶ້ນໂດຍ ຄຳສັ່ງ ຈາກ ຈັກກະພັດ ຈັສຕີນຽນ ແຫ່ງ ກຸງ ໂບແຊນຕິນ ປະມານ ປີ ຄ.ສ. 529.

K

Kabuki / ກາບູກີ n. ບົດລະຄອນແບບໜຶ່ງຂອງຍີ່ປຸ່ນ ທີ່ໃຊ້ດິນຕຣີ, ການເຕັ້ນລຳ, ແລະ ລະຄອນໄມ້ ເພື່ອເລົ່າເລື່ອງ.

Kaiser / ໄຄເຊີ n. ຈັກກະພັດ ເຢຍລະມັນ (ຈາກຄຳໂຣມັນ ຕຳແໜ່ງຊີຊາຣ໌).

kamikaze / ການສູ້ຮົບແບບສະລະຊີບຂອງຍີ່ປຸ່ນ n. ໃນສົງຄາມໂລກ ຄັ້ງທີສອງ, ການສະລະຊີວິດ ຂອງນັກບິນຍີ່ປຸ່ນ ທີ່ໄດ້ຖືກ ສົກສອນໃຫ້ຖືກລົ້ນເຮືອຮົບຂອງ ຝ່າຍຝັນທະ ມິດ ໂດຍການເອົາເຮືອບິນທີ່ມີຣະເປີດເຕັມ ເຂົ້າຊົນເຮືອພວກນີ້.

karma / ກັມ n. ໃນສາສນາ ຮິນດູ ແລະ ສາສນາພຸດ, ການຮວມທັງໝົດຂອງ ການ ກະທຳດີ ແລະ ຊົ່ວ ທີ່ຄົນໜຶ່ງໄດ້ເຮັດ, ເຊື່ອວ່າຈະກຳໜົດ ໂຊກຊະຕາຂອງເຂົາໃນຊາດ ຫນ້າ.

Khmer Empire / ອານາຈັກ ຂອມ n. ອານາຈັກໜຶ່ງ ໃນເອເຊັງ ຕາເວັນອອກ ສຽງໄຕ້, ສູນກາງແມ່ນ ປັດຈຸບັນນີ້ຮຽກວ່າ ປະເທດຂຽນ, ໄດ້ເຖິງຈຸດສຸດຍອດຂອງ ອຳນາດ ໃນປະມານປີ ຄ.ສ.1200.

Khmer Rouge / ຂຽນແດງ n. ກຸ່ມກະບົດ ຄອມມູນິສ໌ ທີ່ຢຶດອຳນາດໃນຂຽນ ປີ ຄ.ສ. 1975.

knight / ອັສວີນ n. ໃນຢູໂຣປ໌ ສມັຍກາງ, ນັກຮົບມີອາວຸດສູ້ຮົບໂດຍຂີ່ມ້າ.

Koryu dynasty / ຣາຊວົງ ໄຄຣິຢູ n. ຣາຊວົງ ທີ່ປົກຄອງເກົາຫລີ ແຕ່ປີ ຄ.ສ. 35 ເຖິງ 1392.

Kristallnacht / ຄຣິສຕອລນັກໜັ n. "ຄືນທີ່ກະຈົກແຕກ" - ຄືນຂອງວັນທີ 9 ພຶສະພາ 1938, ຄືນທີ່ທະຫານມ້ານາຊີ ບຸກເຮືອນຊາວຢິວ, ທຸຣະກິດ, ແລະ ໂບດ ຂອງສາສນາ ຢິວ ທົ່ວເຢຍລະມັນ.

Kuomintang / ໂກະມິນຕັງ n. ພັກຈີນຄະນະຊາດ, ຕັ້ງຂຶ້ນ ຫລັງຈາກການຫລົ່ມ ສລາຍ ຂອງຣາຊວົງ ຊິງ ໃນປີ 1912.

Kush / ຄູດຊ໌ n. ຣາຊອານາຈັກ ນູບຽນ ໃນສມັຍກ່ອນ ທີ່ປົກຄອງ ອີຢິປ໌ ຣະວ່າງ ປີ 2000 ເຖິງປີ 1000 ກ່ອນ ຄ.ສ.

L

laissez faire / ແລສເຊ ແຟຣ໌ n. ຄວາມຄິດທີ່ວ່າ ຣັຖບານ ບໍ່ຄວນຈະໄປຫຍຸ້ງກ່ຽວ ຫລື ອອກກົດຣະບຽບ ກ່ຽວກັບ ອຸດສາຫະກຳ ແລະ ທຸຣະກິດ.

land reform / ການປະຕິຮູບທີ່ດິນ n. ການແຈກຢາຍດິນເຮັດຟາຣ໌ນ ໂດຍແບ່ງ ທີ່ດິນສິນໃຫຍ່ ແລະ ເອົາຟາຣ໌ນນ້ອຍເຫລົ່ານີ້ໄປຫຼາຍກວ່າ.

La Reforma / ລາ ຣີຟໍມາ n. ການເຄື່ອນໄຫວ ປະຕິຮູບ ແບບກວ້າງຂວາງ ໃນ ແມັກຊິໂກ ສັດຕະວັດ ທີ 19, ນຳໂດຍ ເບນິໂຕ ຣິວເຣ.

lay investiture / ການແຕ່ງຕັ້ງ ໂດຍພຣະຣາຊທານ n. ການແຕ່ງຕັ້ງ ເຈົ້າຫນ້າ ທີ່ ທາງສາສນາ ໂດຍເຈົ້າຊີວິດ ຫລື ຊຸມນາງຊັ້ນຜູ້ໃຫຍ່.

League of Nations / ປະເທດ ສັນນິບາດ n. ສະມາຄົມ ນານາຊາດ ທີ່ຕັ້ງຂຶ້ນ ຫລັງສົງຄາມໂລກ ຄັ້ງໜຶ່ງ ມີຈຸດປະສົງ ເພື່ອ ຮັກສາສັນຕິພາບ ຣະວ່າງປະເທດ.

lebensraum / ເລເບນສໂຣນ n. "ສະຖານທີ່ດຳຣົງຊີບ" ເຂດແດນເພີ່ມເຕີມ, ຕາມ ອາດັອຟ ຮິເລີ, ເຢຍລະມັນ ຕອງການ ເພາະຄວາມແອອັດ.

Legalism / ລັດທິການຖືກົດໝາຍເກີນສົມຄວນ n. ປຣັຊຍາ ການເມືອງຂອງ ຈີນ ທີ່ນິຍົມຖານ ຕາມຄວາມເຫັນ ທີ່ວ່າ ຣັຖບານ ມີປະສິດທິພາບສູງ ແລະ ມີອຳນາດ ແມ່ນ ກຸນແຈ ຂອງ ຣະບຽບໃນສັງຄົມ.

Legion / ກອງທະຫານ ໂຣມັນ *n.* ຫນ່ວຍທະຫານ ຂອງກອງທັບ ໂຣມັນ ສມັຍ ບູຮານ, ມີທະຫານຍ່າງ ປະມານ 5,000 ຄົນ ແລະ ທະຫານມ້າກຸ່ມນຶ່ງ.

Legislative Assembly / ການປະຊຸມ ສະພານິຕິບັນຍັດ *n.* ສະພາ ຄອງກເຣສ ໔ ຮັ່ງ ທີ່ມີອຳນາດ ອອກກົດໝາຍ ແລະ ອະນຸມັດ ການປະກາດສົງຄາມ, ຈັດຕັ້ງຂຶ້ນ ໂດຍ ຣັຖທັມມະນູນ ປີ 1791.

Legitimacy / ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ *n.* ສິດທິຕາມຕະກູລ ຂອງ ພຣະຣາຊາ ທີ່ຈະປົກຄອງ.

Liberals / ເສຣີນິຍົມ *n.* ໃນຕົ້ນສັດຕະວັດ ທີ 19, ຊາວຢູໂຣປ ສ່ວນໃຫຍ່ ແມ່ນຜູ້ນຳ ທາງທຸກຮະກິດ ຣະດັບຊັ້ນຊັ້ນກາງ ແລະ ຟຣັດ ທີ່ຢາກເອົາອຳນາດທາງການເມືອງ ຕົ້ນໃຫ້ ສະພາຜູ້ແທນ.

lineage / ເຊື້ອສາຍ *n.* ກຸ່ມຄົນ ທີ່ມີຊີວິດ, ຕາຍ, ແລະ ບໍ່ເກີດ-ທີ່ສືບສາຍມາຈາກ ບັນພະບູຮຸດ ຜູ້ດຽວກັນ.

loess / ດິນເຫລືອງ *n.* ດິນທີ່ອຸດົມສົມບູນ ທີ່ຖືກລົມຜັດມາກອງໄວ້.

Long March / ການເດີນທາງທີ່ຍາວນານ *n.* ການເດີນທາງ 6,000 ໄມລ໌ ທີ່ເກີດ ຂຶ້ນໃນປີ 1934-1935 ໂດຍຊາວຄອມມູນິສ ຈີນ ທີ່ຫນີຈາກ ກອງກຳລັງຈີນຄະນະ ຊາດ ຂອງ ຈຽງ ເຈ້ຣະຊີ.

lord / ຂຸນນາງຊັ້ນຜູ້ໃຫຍ່ *n.* ໃນຢູໂຣປ ລັດທີ່ສັກດິນາ, ບຸຄຄົນທີ່ຄວບຄຸມທີ່ດິນ ແລະ ສາມາດເອົາທີ່ດິນໃຫ້ບໍລິວານໄດ້.

Lutheran / ລູເທີຣັນ *n.* ສະມາຊິກ ວັດ ປໂຣແຕສແຕນຕ໌ ຈັດຕັ້ງຂຶ້ນຕາມຄຳສອນ ຂອງ ມາຕິນ ລູເທີ.

lycée / ລີເຊ *n.* ໂຮງຮຽນ ສາທາລະນະ ທີ່ດຳເນີນການໂດຍ ຣັຖບານ ໃນ ໔ ຮັ່ງ.

M

Macedonia / ມາເຊໂດເນັຽ *n.* ຣາຊອານາຈັກ ໃນສມັຍບູຮານ ຢູ່ເໜືອ ຂອງ ກຣີກ, ຜູ້ປົກຄອງ ແມ່ນ ຟີລິບ ທີສອງ ທີ່ເດີມີຊິດ ກຣີກ ໃນປີ 338 ກ່ອນ ຄ.ສ.

Maghrib / ແມຄຣິບ *n.* ພູມີພາກ ໃນພາກຕາເວັນຕົກ ຂອງ ອັຟຣິກາ ເໜືອ, ທີ່ມີເຂດແຄມ ທະເລ ເມດີເທີເຣນຽນ ຊຶ່ງສມັຍປັດຈຸບັນ ແມ່ນ ມໍຣັອກໂກ, ຟູນີເຊັຽ, ແລະ ອັລເຈເຣັຽ.

Magna Carta / ແມັກນາ ຄາທະ *n.* "ໂບສັນຍາທີ່ຍິ່ງໃຫຍ່" ເອກສານປະກັນ ສິດທິພື້ນຖານການເມືອງ ໃນ ອັງກິດ, ຂຽນຂຶ້ນມາ ໂດຍ ກຸ່ມຂຸນນາງ ແລະ ອະນຸມັດ ໂດຍ ຄົງ ຈອນ ໃນປີ 1215.

Mahabharata / ມະຫາພາຣະຕະ *n.* ໂຄງກອນມະຫາກາບອັນຍິ່ງໃຫຍ່ຂອງ ອິນເດັຽ, ເລົ່າເຖິງການຕໍ່ສູ້ຂອງຊາວ ອາຣະຍິນ ຂະນະທີ່ຍ້າຍໄປທາງໄຕ້ສູ່ ອິນເດັຽ.

Mahayana / ມະຫາຍານ *n.* ນິກາຍນຶ່ງ ຂອງສາສນາ ພຸທ ທີ່ອຳນວຍການຊ່ວຍ ເຫລືອວິນຍານ ໃຫ້ພົ້ນຈາກ ອະບາຍນຸກ ແກ່ທຸກຄົນ ແລະ ຍອມຮັບການສັກກາຣະ ຈາກປວງຊົນ.

Maize / ໝາກສາລີ *n.* ຟີຊຊະນິດເມັດ ທີ່ປູກແລ້ວເກັບກ່ຽວເມັດອອກມາເປັນ ຮວງໃຫຍ່-ສ່ວນຫລາຍ ຮຽກວ່າ ໝາກສາລີ ໃນສະຫະຣັຖ.

Mali / ມາລີ *n.* ອານາຈັກ ອັຟຣິກາ ຕາເວັນຕົກ ທີ່ຈະເລີນຮຸ່ງເຮືອງ ແຕ່ປີ 1235 ຫາ ຊຸມປີ 1400 ແລະ ໄດ້ຮັບຄວາມຮັ່ງມີ ຈາກການຄ້າຂາຍ.

Manchus / ແມນຈູ *n.* ຄົນ, ຄົນພື້ນເມືອງຂອງ ແມນຈູເຣັຽ, ທີ່ປົກຄອງປະເທດຈີນ ໃນອະວ່າງ ຣາຊວົງ ຊິງ (1644-1912).

Mandate of Heaven / ການໄດ້ອຳນາດຈາກສວັນ *n.* ໃນປວັດສາດຈີນ, ການອະນຸມັດມາຈາກສວັນ ທີ່ເຊື່ອວ່າ ແມ່ນພື້ນຖານຂອງອຳນາດຣາຊວົງ.

manifest destiny / ໂຊກຊະຕາທີ່ຊັດເຈນ *n.* ຄວາມຄິດ, ທີ່ເປັນທີ່ນິຍົມຂອງ ປະຊາຊົນອະເມຣິກັນ ໃນກາງ ສັດຕະວັດທີ 19, ທີ່ວ່າແມ່ນສິດ ແລະ ຫນ້າທີ່ຂອງ ສະຫະຣັດ ທີ່ຈະປົກຄອງ ຫະວີບ ອະເມຣິກາ ເໜືອ ແຕ່ ມະຫາສມຸດ ແອັດແລນຕິກ ຫາ ມະຫາສມຸດ ແປຊີຟິກ.

manor / ບ້ານຫລັງໃຫຍ່ *n.* ທີ່ດິນຂອງຂຸນນາງ ຣະບົບ ສັກດິນາ ໃນຢູໂຣປ.

Maori / ເຜົ່າເມົາຣີ *n.* ສະມາຊິກຊົນຊາດ ໂຟລີນີເຊັຽ ທີ່ຕັ້ງຖິ່ນຖານໃນ ນິວຊີແລນດ໌ ປະມານ ປີ ຄ.ສ. 800.

Marshall Plan / ແຜນ ມາຊ໌ *n.* ໂຄງການຂອງ ສະຫະຣັຖ ເພື່ອສົ່ງເຄາະ ເສດຖິກິດ ແກ່ປະເທດ ໃນຢູໂຣປ ເພື່ອຊ່ວຍເຂົ້າໃນການສ້າງສາໃໝ່ ຫລັງສົງຄາມໂລກ ຄັ້ງທີສອງ.

martial law / ກົດໂອຍະການເສີກ *n.* ກົດບັງຄັບຊົ່ວຄາວ ຂອງທະຫານ ຕໍ່ ປະຊາ ກອນ ພົລເຮືອນ, ສ່ວນຫລາຍ ນຳໃຊ້ໃນອະວ່າງ ສິເຄາມ ຫລື ຄວາມບໍ່ສະຫງົບຂອງ ພົລເມືອງ.

mass culture / ວັທນະທັມ ກຸ່ມໃຫຍ່ *n.* ການຜລິດງານສິລປະ ແລະການໃຫ້ ຄວາມບັນເທີງ ອອກແບບ ເພື່ອ ເປັນທີ່ດຶງດູດ ຜູ້ຊົມ/ຜູ້ຟັງ ກຸ່ມໃຫຍ່.

materialism / ວັດຖຸນິຍົມ *n.* ການຕີຣາຄາສູງ ຕໍ່ວັດຖຸ ສິ່ງຂອງ ທີ່ໄດ້ມາ ຄອບຄອງ.

matriarchal / ເພດຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ *adj.* ກ່ຽວກັບອະນິບສັງຄົມ ທີ່ ແມ່ເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ.

matrilineal / ຕາມທາງແມ່ *adj.* ກ່ຽວກັບອະນິບສັງຄົມ ທີ່ການສືບທອດ ຄອບ ຄົວ ແລະສິດທິພື້ນຖານ ກຳໜົດຕາມຕະກູລທາງແມ່.

Mauryan Empire / ອານາຈັກ ເມົາຣີຍັນ *n.* ອານາຈັກແຮກໃນອິນເດັຽ, ຕັ້ງ ຂຶ້ນໂດຍ ຈັນຫຣາຄຸປະຕະ ເມົາຣີຍາ ໃນປີ 321 ອ.ກ.ສ.

May Fourth Movement / ການເຄື່ອນໄຫວຂອງວັນທີ 4 ພຶສພາ *n.* ການ ປະທ້ວງ ທີ່ປະເທດ ໃນ ຈີນ ປີ 1919, ຊຶ່ງ ປະຊາຊົນ ປະທ້ວງເຮືອງ ສັນຍາ ແວກຊາຍ ແລະ ການແຊກແຊງຂອງຕ່າງປະເທດ.

Medes / ມີດີສ *n.* ຊົນເຜົ່າ ເອເຊັຽ ຕາເວັນຕົກສຽງໃຕ້ ທີ່ຊ່ວຍທຳລາຍ ອານາຈັກ ອາຊີຣຽນ.

Meiji era / ຍຸກ ເມີຈີ *n.* ອະຍະເວລາ ໃນປວັດສາດຍີ່ປຸ່ນ ແຕ່ປີ 1867 ເຖິງ 1912, ທີ່ປະເທດຍຸພາຍໄດ້ກາຍເປັນປົກຄອງ ຂອງ ຈັກກະພັດ ມັດຊູຣີໂຕະ.

Mein Kampf / ມາຍ ແຄມຟ *n.* " ການດັ່ງລົມຂອງຂ້າພະເຈົ້າ " ຫນັງສືທີ່ຂຽນໂດຍ ອະດີດອັດລີ ໃນຂະນະທີ່ຖືກຂັງຢູ່ໃນຄາ ປີ 1923-1924, ຊຶ່ງ ເຂົ້າໄດ້ບັລຍາຍ ຄວາມເຊື່ອຂອງເຂົາ ແລະ ຈຸດປະສົງທີ່ເຂົາມີຕໍ່ ເຢຍລະມັນ.

Mercantilism / ຄວາມເປັນຝຣັ່ງ *n.* ນະໂຍບາຍ ເສດຖິກິດ ຊຶ່ງປະເທດທັງຫລາຍ ຫາວິທີ ຂຍາຍຄວາມຮັ່ງມີ ແລະ ອຳນາດ ໂດຍກອບໂກຍເອົາ ຄຳ ແລະ ເງິນ ຈຳນວນ ມາກ ແລະໂດຍການຂາຍສິນຄ້າອອກ ຫລາຍກວ່າຊື້ສິນຄ້າເຂົ້າ.

Mercenary / ທະຫານຮັບຈ້າງ *n.* ທະຫານ ທີ່ຮັບຈ້າງຕິເສກໃຫ້ກອງທັບ ຕ່າງປະເທດ.

Meroë / ເມີໂຣ *n.* ສູນກາງ ຂອງຣາຊວົງ ກຸຊ ແຕ່ປະມານປີ 250 ຫາ 150 ປີ ກ່ອນ ຄ.ສ.; ມີຊື່ສຽງດ້ວຍການ ປະດິດອາວຸດເຫລັກ ແລະເຄື່ອງມື.

Mesoamerica / ແຄວ້ນ ເມໂສອະເມຣິກາ n. ເຂດແດນ ທີ່ກວມເອົາແຕ່ພາກກາງ ຂອງ ແມ່ນ້ຳຊີໂກ ໄປຫາ ຮອນດູຣາສ໌, ທີ່ສັງຄົມເກົ່າແກ່ ແລະ ຊັບຊ້ອນ ຫລາຍສັງຄົມ ໃນ ພະວິປ ອະເມຣິກາ ໄດ້ພັດທະນາ ນາຈາກແຫ່ງນີ້.

Mestizo / ເມສຕິໂຊ n. ລູກຊອດຜົນ ສະເປນ ແລະ ເຊື້ອສາຍ ອິນເດັຽແດງ.

Middle Ages / ຍຸກກາງ n. ຍຸດໃນປັດສາດ ຢູໂຣປ ຫລັງການຫລົ້ມສລາຍ ຂອງ ອານາຈັກ ໂຣມັນ, ຈາກປະມານປີ 500 ເຖິງ 1500-ຮຽກອີກວ່າຍຸດ ເມດີວາລ.

middle class / ຊັ້ນກາງ n. ຊັ້ນຂອງສັງຄົມ ທີ່ມີພະນັກງານທີ່ຊ້ານານ, ນັກວິຊາຊີບ, ນັກທຸລະກິດ, ແລະ ຊາວສວນທີ່ຮັ່ງມີ.

middle passage / ຫ້ວງການເດີນທາງຕອນກາງ n. ການເດີນທາງ ທີ່ນຳເອົາ ຄົນ ອັຟຣິກາ ທີ່ຖືກຈັບມາ ແວສຕ໌ ອິນດີສ໌, ແລະ ຕໍ່ມາ ໄປ ອະເມຣິກາເໜືອ ແລະ ໂຕ້, ເພື່ອຈະໄປຂາຍເປັນພາສາ-ຮຍກດັ່ງນີ້ ເພາະຖືວ່າ ແມ່ນຊ່ວງກາງຂອງເສັ້ນທາງ ການຄ້າ ສາມຫລ່ຽມ.

migration / ການອົບອົ້ນ n. ການຍ້າຍຈາກບ່ອນນຶ່ງ ໄປຕັ້ງຖິ່ນຖານອີກບ່ອນນຶ່ງ.

militarism / ລັດທິທະຫານ n. ນະໂຍບາຍ ທີ່ສັນຮະເສີນອຳນາດທະຫານ ແລະ ການຕຽນທະຫານໃຫ້ພ້ອມສຳເລັດ ຕໍ່ການທຳສິງຄານ.

Ming dynasty / ຣາຊວົງ ມິງ n. ຣາຊວົງ ຈີນ ທີ່ເປັນຄອງໃນປີ 1368 ເຖິງ 1644.

Minoans / ມີໂນອັນສ໌ n. ກຸ່ມຄົນ ທີ່ທ້ອງຖິ່ນໄປຕາມທ້ອງທະເລ ແລະ ຫ່າການ ຄຳ ຊຶ່ງ ອາໄສຢູ່ເກາະ ກເຣດ ຈາກປີ ປະມານ 2000 ເຖິງ 1400 ກ່ອນ ຄ.ສ.

Mississippian / ມີຊີຊີປຽນ adj. ກ່ຽວກັບ ວັດທະນະທຳ ເມົາປິວເດີ ທີ່ຮຸ່ງເຮືອງ ໃນພະວິປ ອະເມຣິກາເໜືອ ຮະວ່າງ ປີ 800 ແລະ ປີ 1500.

Mita / ມິຕາ n. ໃນອານາຈັກ ອິນຄາ, ການບັງຄັບໃຫ້ທຸກຄົນ ທີ່ມີຄວາມສາມາດ ຕ້ອງເຮັດວຽກໃຫ້ຣັດ ຈຳນວນຈັກມື້ຕໍ່ປີ.

Moche / ໂມຊ n. ຄວາມສິວິໄລ ໃນເຂດ ທີ່ປັດຈຸບັນນີ້ແມ່ນເຂດ ທະເລດ້ານເໜືອ ຂອງ ເປຣູ ຕັ້ງແຕ່ປີ ຄ.ສ. 100 ເຖິງ 700.

Monarchy / ຣາຊາທິປະໄຕ n. ຣັດບານ ທີ່ອຳນາດຢູ່ໃນກຳມີຂອງຄົນ ຜູ້ດຽວ.

monastery / ວັດ n. ກຸ່ມຊຸນຊົນຜູ້ຊາຍ ໃນສາສນາ (ຮຽກວ່າ ພຣະ) ຜູ້ທີ່ໄດ້ເສັຽສະລະ ສິນບັດຂອງເຂົາ ເພື່ອ ເຂົ້າສູ່ຊີວິດປ່າເພີນສິນ ແລະ ພາວະນາ.

monopoly / ເອກສິດ n. ການຄວບຄຸມການຜະລິດທັງໝົດຂອງກຸ່ມນຶ່ງ ແລະ ຈຳໜ່າຍ ສິນຄ້າບາງຢ່າງ.

monotheism / ລັດທິ ພຣະເຈົ້າອົງດຽວ n. ການເຊື່ອໃນພຣະເຈົ້າອົງດຽວ.

Monroe Doctrine / ຫລັກ ມອນໂຣ n. ນະໂຍບາຍຂອງ ສະຫະຣັດ ກ່ຽວກັບ ການຕໍ່ຕ້ານ ການຫຍຸ້ງກ່ຽວທຸກຢ່າງ ຂອງຊາວ ຢູໂຣປ ໃນ ລາຕິນ ອະເມຣິກາ, ປະກາດ ໂດຍ ປະທານາທິບໍດີ ເຈມສ໌ ມອນໂຣ ໃນປີ 1823.

Monsoon / ມໍນະສຸນ n. ລົມທີ່ປ່ຽນທິດທາງໃນບາງເວລາ ໃນແຕ່ລະປີ.

Mosque / ສຸເຫລົ່າ n. ສະຖານທີ່ ເພື່ອສັກກາຣະບູຊາຂອງ ອິສລາມ.

movable type / ໂຕພິມ ທີ່ຍ້າຍໄດ້ n. ແມ່ພິມ ເຫລັກ ຫລື ໂມ້, ແຕ່ລະອັນ ມີໂຕ ຫນັງສື ໂຕດຽວ, ທີ່ສາມາດ ຈັດລຽງ ເພື່ອທີ່ຈະຈັດໝ້າ ສຳຮັບພິມ.

Mughal / ມູກາລ n. ນຶ່ງໃນຊາວພະເຈົ້າອິນ ທີ່ຢູ່ບໍ່ເປັນບ່ອນ ທີ່ບຸກຮາກພະວິປ ອິນເດັຽ ໃນສັດຕະວັດທີ 16 ແລະ ຈົດຕັ້ງ ອານາຈັກ ທີ່ເຂັ້ມແຂງຢູ່ແຫ່ງນັ້ນ.

Mujahideen / ມູຈາຮີດີນ n. ໃນ ອັຟການິສຖານ, ນັກຮົບສັກສິດ ທີ່ຮ່ວມກຸ່ມກັນ ຕໍ່ສູ້ຮັບບານທີ່ສັນນິບສານ ໂດຍໂຊວຽດ ໃນທ້າຍຊຸມປີ 1970.

Mulattos / ມູລັຕໂຕ n. ລູກຊອດ ຢູໂຣປ ແລະ ເຊື້ອສາຍ ອັຟຣິກັນ.

Mummification / ຣັກສາສິບປ໌ໃຫ້ເຫນົ້າເປື້ອນ n. ວິທີການດອງ ແລະຕາກສິບ ໃຫ້ແຫ້ງ ເພື່ອປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ເຫນົ້າ.

Munich Conference / ການປະຊຸມ ທີ່ ມູນິກ n. ການປະຊຸມ ໃນປີ 1938 ຂອງ ຜູ້ແທນຈາກ ອັງກິດ, ຝຣັ່ງ, ອິຕາລີ ແລະ ເຢຍຣະມັນ, ຊຶ່ງ ອັງກິດ ແລະ ຝຣັ່ງ ຕົກລົງ ໃຫ້ ນາຊີ ເຍີຣະມັນ ຍຶດເອົາສ່ວນນຶ່ງຂອງ ເຊັກໂກສໂລວາເກັຽ ເປັນການຕອບແທນ ທີ່ ຮິດເລີ ຍອມເຊັນສັນຍາ ນັບຖືເຂດແດນໃໝ່ຂອງ ເຊັກໂກສໂລວາເກັຽ.

Muslim / ມຸສລິມ n. ຜູ້ນັບຖື ສາສນາ ອິສລາມ.

Muslim League / ສັນນິບາດ ມຸສລິມ n. ອົງການຈັດຕັ້ງນຶ່ງ ທີ່ຕັ້ງຂຶ້ນ ໃນປີ 1906 ເພື່ອປົກປັກຮັກສາ ຜົວປະໂຫຍດ ຂອງ ມຸສລິມ ໃນອິນເດັຽ, ຕໍ່ມາ ໂດສເປີ ໃຫ້ອິນເດັຽ ແບ່ງເຂດອອກເປັນປະເທດ ມຸສລິມ ແລະ ປະເທດ ຮິນດູ.

Mutapa / ມູຕາປາ adj. ກ່ຽວກັບ ອານາຈັກ ອັຟຣິກາ ພາກໃຕ້ ຕັ້ງຂຶ້ນ ໂດຍ ມູໂຕຕາ ໃນ ຄຣິສຕ໌ ສັດຕະວັດ ທີ 15.

Mycenaeans / ມາຍເຊີນຽນ n. ກຸ່ມຄົນ ອິນໂດ-ຢູໂຣປ ທີ່ຕັ້ງຖິ່ນຖານໃນ ກຣີກ ແຜ່ນດິນໃຫຍ່ ປະມານປີ 2000 ກ່ອນ ຄ.ສ.

Myths / ເທບນິຍາຍ n. ນິທານ ຕາມປະເພນີ ທີ່ກ່ຽວກັບເທພເຈົ້າຕ່າງໆ, ບັນພະບູຮູດ, ຫລື ຜູ້ກາຫານ, ເລົ່າມາ ເພື່ອ ອະທິບາຍ ທັມຊາດຂອງໂລກ ຫລື ຂະໜົບໜ້າມຽນ ແລະ ຄວາມເຊື່ອຖື ຂອງ ສັງຄົມ.

N

Napoleonic Code / ຫລັກເກນ ຂອງ ນາໂປລີອົງ n.

ຮະບົບກົດໝາຍທີ່ກວ້າງ ຂວາງ ແລະ ສອດຄ່ອງກັນ ແຕ່ງຂຶ້ນໂດຍ ນາໂປລີອົງ ສຳຮັບ ຝຣັ່ງ.

National Assembly / ສະພາແຫ່ງຊາດ n. ສະພາ ຄອງກເຣດ ຂອງ ຝຣັ່ງ ທີ່ ຈັດຕັ້ງຂຶ້ນໂດຍ ຜູ້ແທນ ຂອງ ເທິດ ແອສເຕດ ໃນວັນທີ 17 ມິຖຸນາ 1789 ເພື່ອ ອອກ ກົດໝາຍ ແລະ ດັດແປງ ໃນນາມປະຊາຊົນ ຝຣັ່ງ.

Nationalism / ລັດທິຊາດນິຍົມ n. ຄວາມເຊື່ອຖື ທີ່ວ່າ ພົນເຜົ່າ ຄວນຈະ ຈົງຮັກຜັກດີ ຕໍ່ປະເທດຂອງຕົນເປັນໃຫຍ່ ໝາຍເຖິງ, ພົນເຜົ່າ ທີ່ມີວັທະນະທຳ ແລະ ປັດສາດດຽວກັນ-ແທນທີ່ຈະແມ່ນ ຕໍ່ເຈົ້າຊີວິດ ຫລື ອານາຈັກ.

nation-state / ເມືອງ-ຣັດ n. ຫນ່ວຍເອກະຣາດ ທາງການເມືອງ ທີ່ອີງໃສ່ ຜູ້ມີສາດ ເປັນຫລັກ ຂອງຄົນທີ່ມີ ວັທະນະທຳ ແລະ ເອກະລັກ ດຽວກັນ.

NATO / ນາໂຕ n. ອົງການ ສົນທິສັນຍາ ຂອງ ແອັດແລນຕິກ ເໜືອ, ພັນທະມິດ ຕ້ານການຮຸກຮານ ທາງທະຫານ ຕັ້ງຂຶ້ນ ໃນປີ 1949 ໂດຍ 10 ປະເທດ ໃນ ຢູໂຣປ ຕາເວັນຕົກ, ສະຫະຣັດ, ແລະ ແຄນາດາ.

Nazca / ນາສາ n. ວັທະນະທຳທີ່ຮຸ່ງເຮືອງ ໃນເຂດທີ່ ປັດຈຸບັນນີ້ ຮຽກວ່າ ແຄນ ທະ ເລ ທາງໃຕ້ ຂອງ ເປຣູ ແຕ່ປະມານປີ 200 ກ່ອນ ຄ.ສ. ເຖິງປີ ຄ.ສ. 600.

Nazism / ລັດທິ ນາຊີ n. ນະໂຍບາຍ ຜຸດດັດການ ຂອງ ຜັກ ສັງຄົມນິຍົມ ແຫ່ງຊາດ ຂອງຄົນງານ ເຍີຣະມັນ, ຕັ້ງຢູ່ບົນພື້ນຖານ ຣັດທິ ຮວບຮວມອຳນາດ, ເຊື່ອຖືໃນເຜົ່າຜັນ ທີ່ເໝືອກວ່າ, ແລະ ຣັດ ຄວບຄຸມ ອຸດສາຫະກິດ.

Negritude movement / ການເຄື່ອນໄຫວ ເນກຣິຕູດ n.

ການເຄື່ອນໄຫວ ທີ່ ຄົນປາກຟາສາ ຝຣັ່ງ ຊາດ ອັຟຣິກາ ແລະ ອິນດຽນ ຕາເວັນຕົກ (ອິນເດີຍແຕງ) ສລອງ ມໍຣະດົກ ຂອງ ວັທນະທັມ ອັຟຣິກາ ທີ່ດັ່ງເດີມ ແລະ ມີຄຸນຄ່າໃນ

neoclassical / ສະຖາປັດຍະກັມແບບໃໝ່ adj. ກ່ຽວກັບລັກສະນະທີ່ງ່າຍ, ແບບ ຮຽບຮອຍ(ຕາມແບບຄວາມຄິດ ແລະ ແຜນສາມຈາດກຣີກ ແລະ ໂຣມ) ທີ່ແມ່ນລັກສະນະ ມີເສດຂອງສິລປະ ໃນຢູໂຣປ ໃນທ້າຍຊຸມປີ 1700.

Neolithic Age / ສໄມັຍທີ່ ມະນຸດຮູ້ຈັກຂັດເຄື່ອງມືຫີນ n. ຍຸກກ່ອນປັດສາດ ທີ່ ເລີ່ມແຕ່ ປະມານ 8000 ປີ ກ່ອນ ຄ.ສ. ແລະ ໃນບາງເຂດ ສິ້ນສຸດລົງໃນຕົ້ນປີ 3000 ກ່ອນ ຄ.ສ. ຂະນະ ທີ່ຜູ້ຄົນຮຽນຮູ້ທີ່ ຂັດເຄື່ອງມືຫີນ, ເຮັດຫມໍ້ດິນ, ປູກຝັຊ, ແລະ ລ້ຽງສັດ-ຮຽກວ່າ ສໄມັຍຫີນໃໝ່.

Neolithic Revolution / ການປະຕິວັດ ສໄມັຍຫີນໃໝ່ n. ການປ່ຽນແປງ ທີ່ ສຳຄັນໃນຊີວິດຂອງມະນຸດ ເກີດຈາກການເລີ່ມຕົ້ນ ຂອງການປູກ ຝັງລ້ຽງ ສັດ-ໝາຍ ຄວາມວ່າ, ການປ່ຽນແປງຂອງຄົນ ຈາກການກອບໂກຍອາຫານ ມາເປັນການຜູ້ລິດ ອາຫານ.

New Deal / ຂໍ້ຕົກລົງ ໃໝ່ n. ໂຄງການປ່ຽນແປງ ດ້ານເສດຖະກິດ ຂອງ ປະທານາ ທິບໍດີ ສະຫະຣັຖ ຟຣະໂຊວລ໌ ອອກແບບເພື່ອແກ້ບັນຫາ ທີ່ມາຈາກເສດຖະກິດ ທີ່ ຕົກຕ່ຳ ຄັ້ງໃຫຍ່.

New Kingdom / ອາຊອນາຈັກໃໝ່ n. ຣະຍະເວລາໃນປັດສາດອີຢິບ ແຕ່ ບູຮານນະການ ທີ່ເກີດຕາມການໂຄ່ນລົ້ມຂອງຜູ້ນຳ ອິກໂຊສ, ແຕ່ປະມານປີ 1570 ເຖິງ ປີ 1075 ກ່ອນ ຄ.ສ.

nirvana / ນິພພານ n. ໃນສາສນາພຸດ, ການຜົ້ນຈາກຄວາມເຈັບ ແລະ ຫ້ອຍມານ ຫລັງຈາກ ບັນລຸການ ຕັສຣູ.

Nok / ນັອກ n. ຊາວອັຟຣິກາ ທີ່ອາໄສຢູ່ ຊຶ່ງບັດຈຸບັນນີ້ແມ່ນ ໂນຈີເຣັຽ ຣະວ່າງ ປີ 500 ກ່ອນ ຄ.ສ. ເຖິງ ປີ ຄ.ສ. 200.

Nomad / ຜູ້ທ່ອງທ່ຽວ n. ສະມາຊິກຂອງກຸ່ມທີ່ບໍ່ມີບ້ານເປັນທີ່ຢູ່ຖາວອນ, ທ່ອງ ທ່ຽວ ຈາກບ່ອນນຶ່ງໄປອີກບ່ອນນຶ່ງ ເພື່ອສູ້ແຂ່ງທາງອາຫານ ແລະ ນ້ຳ.

nonaggression pact / ສັນຕິສັນຍາ ບໍ່ຮຸກຮານກັນ n. ສັນຍາ ທີ່ປະເທດຕົກ ລົງວ່າ ຈະບໍ່ຮຸກຮານຊຶ່ງກັນແລະກັນ.

nonaligned nations / ປະເທດທີ່ບໍ່ເຂົ້າຮ່ວມ ຝ່າຍໃດ n. ປະເທດເອກະຣາດ ທີ່ຄົງຄວາມເປັນກາງ ໃນການຕໍ່ສູ້ ສົງຄາມເຢັນ ຣະວ່າງ ສະຫະຣັຖ ແລະ ສະຫະພາບ ໂຊວຽດ.

Nuremberg Trials / ການພິຈາລະນາຄະດີ ນູຣັມເບີກ n. ຣະບຽບການ ພິຈາ ຣະນາ ຂອງສານທັງຊຸດ ທີ່ມີຂຶ້ນທີ່ ນູຣັມເບີກ, ເຢຍລະມັນ, ຫລັງສົງຄາມໂລກ ຄັ້ງທີສອງ, ຊຶ່ງຜູ້ນຳ ນາຊີ ຖືກພິຈາລະນາ ດ້ານການຮຸກຮານ, ທຳລາຍ ກົດຣະບຽບຂອງສົງຄາມ, ແລະຄວາມຜິດຫວັງອາຍາ ຕໍ່ ມະນຸດຊາດ.

O

Obsidian / ຫີນຜູເຂົາໄຟ n. ຫີນທີ່ແຂງ, ຄີແກ້ວ, ໃຊ້ໂດຍຄົນສໄມັຍເກົ່າແກ່ ເພື່ອເຮັດອາວຸດແຫລມ.

Old Regime / ຣະບົບການປົກຄອງແບບເກົ່າ n. ຣະບົບການເມືອງ ແລະ ສັງຄົມ ທີ່ໃຊ້ຢູ່ໃນ ຝຣັ່ງ ກ່ອນການປະຕິວັດ ຝຣັ່ງ.

Oligarchy / ຄະນາທິປະໄຕ n. ຣັຖບານ ທີ່ອຳນາດຢູ່ໃນມືຂອງຄົນໜ້ອຍຄົນ- ໂດຍສະເພາະ ການປົກຄອງ ອົງໃສ່ຄວາມຮັ່ງມີ.

Olmec / ໂອລເມຄ n. ຄວາມສັງເກດ ທີ່ຮູ້ວ່າ ແຕ່ແຮກຂອງ ເມໂຊອະເມຣິກັນ, ທີ່ ຈເຣີນ ຮຸ່ງເຮືອງ ປະມານປີ 1200 ກ່ອນ ຄ.ສ., ແລະ ມີອິດທິພົນຕໍ່ສັງຄົມ ຕໍ່ມາ ຕລອດ ເຂດນັ້ນ.

Open Door Policy / ນະໂຍບາຍ ໂອເປັນ ດໍ n. ນະໂຍບາຍ, ສເມີໂດຍ ສະຫະຣັຖ ໃນປີ 1899, ຊຶ່ງປະເທດ ທຸກໆປະເທດ ຈະໄດ້ມີໂອກາດເທົ່າທຽມກັນ ໃນ ການຄ້າຂາຍກັບຈີນ.

Opium War / ສົງຄາມຢາ ຝັນ n. ການພິພາດ ຣະວ່າງ ອັງກິດ ແລະ ຈີນ, ຕັ້ງແຕ່ ປີ 1839 ເຖິງ 1842, ເຮືອງການຄ້າ ຝັນຂອງ ອັງກິດ ໃນປະເທດ ຈີນ.

oracle bone / ກະດູກ ເທພຍາກອນ n. ນິ້ງໃນກະດູກຂອງສັດ ຫລື ອອງເຕົ້າ ທີ່ໃຊ້ ໂດຍຜະຈົນ ສໄມັຍບູຮານ ໃນການຕິດຕໍ່ກັບ ເທພເຈົ້າ.

Oslo Peace Accords / ການເຈາະຈາ ສັນຕິພາບ ທີ່ ໂອສໂລ n. ສັນຍາ ໃນ ປີ 1993 ທີ່ ນາຍົກຣັຖມົນຕຣີ ອິສຣາແອລ ຣາບິນ ອະນຸຍາດໃຫ້ ປາແລສຕິນ ໄດ້ປົກຄອງ ຕົນເອງ ໃນເຂດ ກາຊາ ແລະ ຝັ່ງນ້ຳ ຕາເວັນຕົກ.

ozone layer / ຊັ້ນ ໂອໂຊນ n. ຊັ້ນເທິງຂອງອາກາດ ຂອງໂລກ, ທີ່ປ້ອງກັນສິ່ງ ທີ່ມີຊີວິດ ຈາກແສງຮັງສີ ສີມຸວງ.

P

Pacific Rim / ແປຊີຟິກ ອິມ n. ທີ່ຕິດກັບອ້ອມມະຫາສມຸດ ແປຊີຟິກ, ໂດຍສະເພາະ ຕິນໃນເຂດ ເອເຊັຽ.

Paleolithic Age / ສໄມັຍ ຫີນ n. ຊ່ວງເວລາກ່ອນປະວັດສາດ ທີ່ກວມແຕ່ປີ 2,500,000 ເຖິງ 8000 ປີ ກ່ອນ ຄ.ສ., ຂະນະທີ່ມະນຸດ ເຮັດເຄື່ອງມື ແລະ ອາວຸດຫີນ-ຮຍກອີກວ່າ ສໄມັຍຫີນເກົ່າ.

Panama Canal / ຄອງນ້ຳ ປານາມາ n. ທາງນ້ຳ ທີ່ຄົນສ້າງຂຶ້ນ ເຊື່ອມໂຍງຕິດ ຕໍ່ກັບ ມະຫາສມຸດ ແອັດແລນຕິກ ແລະ ແປຊີຟິກ, ສ້າງທີ່ ປານາມາ ໂດຍ ສະຫະຣັຖ ແລະເປີດໃຊ້ ໃນປີ 1914.

Papyrus / ເຈັຽຂຽນໜັງສືຊຸມິດນຶ່ງ n. ຕົ້ນອ້ສູງ ທີ່ເກີດຢູ່ແຖວປາກແມ່ນ້ຳຂອງ ແມ່ນ້ຳໂນລ, ທີ່ຊາວ ອີຢິປ ສໄມັຍກ່ອນ ເອີມາໃຊ້ເພື່ອເຄື່ອງຂຽນໜັງສື.

parliament / ຣັຖສະພາ n. ສະຖານທີ່ ທີ່ຜູ້ແທນອອກກົດໝາຍສຳຮັບປະເທດ.

partition / ສ່ວນ n. ການແບ່ງເປັນສ່ວນ, ເຊັ່ນໃນປີ 1947 ແຍກອານານິຄົມ ອິນເດີຽ ຂອງອັງກິດ ອອກເປັນສອງປະເທດ ເປັນ ອິນເດີຽ ແລະ ປາກີສະຖານ.

pastoralist / ຄົນລ້ຽງສັດເປັນອາຊີບ n. ສະມາຊິກກຸ່ມຄົນທ່ອງທ່ຽວ ທີ່ລ້ຽງ ສັດບ້ານ.

paternalism / ວິທີປົກຄອງແບບຝ່ n. ນະໂຍບາຍການປະຕິບັດຕໍ່ຄົນ ໃນບັງຄັບ ບັນຊາ ຄືກັນກັບລູກ, ຈັດຫາສິ່ງທີ່ເຂົາຂາດແຄນ ແຕ່ບໍ່ໃຫ້ສິດເສຣີພາບແກ້ຟອງເຂົາ.

patriarch / ຫົວໜ້າພຣະ n. ອາຈານໃຫຍ່ ໃນສາຂາຕາເວັນອອກ ຂອງ ຄຣິສຕສາສນາ.

patriarchal / ແບບຝ່ກັບລູກ adj. ກ່ຽວກັບ ຣະບົບສັງຄົມ ທີ່ຝ່ ເປັນຫົວໜ້າ ຄອບຄົວ.

patrician / ເຈົ້ານາຍຜູ້ສູງສັກ n. ໃນກຸງໂຣມ ສໄມັຍບູຮານ, ສະມາຊິກຂອງຊົນຊັ້ນ ເສດຖີ, ມີອຳນາດເປັນຄົນຊັ້ນສູງ.

patrilineal / ຕາມທາງຜູ້ *adj.* ກ່ຽວກັບ ຣະບົບສື່ແຄ້ນ ທີ່ການສືບເຊື້ອສາຍ ຄອບຄົວ ແລະ ສິດທາງພັນຍັກ ໂດຍນຳທາງເຊື້ອຜູ້.

patron / ຜູ້ອຸປະຖຳ *n.* ບຸກຄົນທີ່ໃຫ້ການສນັບສນຸນອຸນຸສິດຢືນ, ໂດຍສະເພາະດ້ານ ການເງິນ.

Pax Mongolica / ສັນຕິພາບ ມົງໂກລິກ *n.* "ສັນຕິພາບ ມົງໂກລ" ຣະຍະເວລາ ຈາກຂຸນກາງປີ 1300 ເມື່ອ ມົງໂກລ ກຳໜົດ ໃຫ້ມີຄວາມໝັ້ນຄົງ ແລະກົດໝາຍ ແລະ ຄວາມຮຽບຮ້ອຍທົ່ວ ຢູ່ໂຣປ ແລະ ເອເຊັຽ ຮວມກັນ.

Pax Romana / ສັນຕິພາບ ໂຣມານາ *n.* ຣະຍະເວລາ ສັນຕິພາບ ແລະ ຄວາມ ຈເຣີນ ທົ່ວ ອານາຈັກ ໂຣມັນ, ແຕ່ປີ 27 ກ່ອນ ຄ.ສ. ເຖິງ ຄ.ສ. 180.

Peace of Augsburg / ສັນຕິພາບ ອອສເບີກ *n.* ສັນຍາໃນປີ 1555 ທີ່ອອກ ນາວ່າ ສາສນາ ຂອງແຕ່ລະຣັຖ ໃນເຢຍລະມັນ ຈະຖືກຕັດສິນໂດຍຜູ້ນຳຂອງເຂົາເອງ.

Peloponnesian War / ສົງຄາມ ເປໂລປອນນີຊຽນ *n.* ສົງຄາມ ແຕ່ປີ 431 ເຖິງປີ 404 ກ່ອນ ຄ.ສ., ທີ່ ເອເທນ ແລະ ພັນທະມິດຂອງເຂົາ ໄດ້ຖືກຜິດຊົງ ໂດຍ ສປາກຕາ ແລະ ພັນທະມິດ.

penal colony / ໂທດອາຍາ ອານານິຄົມ *n.* ດິນແດນທີ່ນັກໂທດຖືກສົ່ງໄປ ແທນທີ່ຈະຖືກຂັງຄຸກ.

peninsulares / ເພນິນຊູລາຣ໌ສ *n.* ສົງຄົມ ອານານິຄົມ ສະເປນ, ຊາວອານານິຄົມ ທີ່ເກີດໃນ ສະເປນ.

Peninsular War / ສົງຄາມ ເພນິນຊູລາຣ໌ *n.* ການຜິພາດ, ແຕ່ປີ 1808 ເຖິງປີ 1813, ທີ່ນັກຈະລາຈົລ ສະເປນ ດ້ວຍຄວາມຊ່ວຍເຫລືອ ຈາກ ກອງທັບອັງກິດ, ຂັບໂລ່ ທະຫານ ໖ ຮ້ອງ ອອກຈາກ ສະເປນ.

Perestroika / ເປເຣສໂຕຣິກາ *n.* ການດັດແປງ ເສຖກິດແບບໃໝ່ຂອງ ໂຊວຽດ ເພື່ອສນັບສນຸນການຕັດສິນບັນຫາຢູ່ທ້ອງຖິ່ນ, ເລີ່ມໂດຍ ມີແຄລ ກໍປາຊັອຟ ໃນປີ 1985.

Persian Gulf War / ສົງຄາມ ອ່າວ ເປີເຊັຽ *n.* ການສູ້ຮົບໃນປີ 1991 ທີ່ ກອງທັບ ສະຫະປະຊາຊາດ ໄດ້ໂຊຊະນະ ກອງທັບ ອິຣັກ ທີ່ໄດ້ບຸກຮຸກ ຄູເວດ ແລະຂຶ້ນຊູ່ ຈະຣຸກຮານ ຊາອຸດີ ອາຣາເບັຽ.

Persian Wars / ສົງຄາມ ເປີເຊັຽ *n.* ອຸດສົງຄາມ ໃນ ສັດຕະວັດທີ 5 ກ່ອນ ຄ.ສ. ທີ່ ເມືອງ-ຣັຖ ຂອງ ກຣີກ ຕໍ່ສູ້ກັບ ອານາຈັກ ເປີເຊັຽ.

Perspective / ເທັກນິກການຂຽນໃຫ້ໄດ້ສັດສ່ວນ *n.* ເທັກນິກ ສິລປະ ທີ່ສ້າງໃຫ້ ເຫັນໄດ້ຊັດວ່າມີ 3 ມິຕິ ເທິງແຜ່ນແປ.

Phalanx / ແນວທະຫານ *n.* ການຈັດຕັ້ງແທະຫານຍ່າງ ທີ່ຖືອາວຸດ ເປັນຫອກ ແລະ ໂລບັງ.

pharaoh / ຟາໂຣ *n.* ເຈົ້າຊີວິດ ອີຢິປ ສມັຍບູຮານ, ນັບຖືເປັນເທພເຈົ້າ ທັງເປັນ ຜູ້ນຳທາງການເມືອງ ແລະ ຜູ້ນຳທາງທະຫານ.

philosophe / ຟິໂລຊອຟ *n.* ນຶ່ງໃນກຸ່ມ ນັກຄິດຂອງສັງຄົມ ໃນ ໖ ຮ້ອງ ໃນຣະວ່າງ ເວລາ ການຮອບຮູ້.

philosophers / ນັກປັຣັຊຍາ *n.* ນັກຄິດ ທີ່ໄຊເທດຜົນ ແລະ ສະຕິ ເພື່ອສືບສາວ ກ່ຽວກັບ ຈັກກະວານ, ສັງຄົມມະນຸດ, ແລະ ສິລະທັມ.

Phoenicians / ຟິນິຊຽນສ໌ *n.* ຄົນເຮືອ ທີ່ທ່ອງທ່ຽວໄປຕາມທະເລ ໃນ ເອເຊັຽ ຕາເວັນຕົກ ສຽງໄຕ້ ທີ່ ປະມານປີ 1100 ກ່ອນ ຄ.ສ. ເລີ່ມ ເຮັດການຄ້າ ແລະ ຈັດຕັ້ງ ອານານິຄົມ ທົ່ວດິນແດນ ເຂດ ເມດີເທີເຣນຽນ.

Pilgrims / ຜູ້ສແວງບຸນ *n.* ກຸ່ມຄົນ, ທີ່ໃນປີ 1620, ຈັດຕັ້ງ ອານານິຄົມ ພລິມູດທີ່ ທີ່ ມາຊາຈູແຊດສ໌ ເພື່ອຫນີການປະຫັດປະຫານທາງສາສນາ ໃນ ອັງກິດ.

Plebeian / ສາມັນຊິນ *n.* ໃນກຸງໂຣມ ສມັຍບູຮານ, ນຶ່ງໃນຊາວສວນທັມມະດາ, ຊາວຫັດຖະກິນ, ແລະ ພໍ່ຄ້າ ທີ່ປະກອບເປັນປະຊາກອນ ສ່ວນໃຫຍ່.

plebiscite / ການລົງຄະແນນສຽງຂອງປະຊາຊົນ *n.* ການລົງຄະແນນສຽງ ໂດຍກົງ ທີ່ຄົນໃນປະເທດ ມີໂອກາດ ສະແດງຄວາມພໍໃຈ ຫລື ບໍ່ພໍໃຈ ຕໍ່ຂໍ້ສເນີ.

PLO / ຟິ ແອລ ໂອ *n.* ອົງການ ປົດປ່ອຍ ປາແລສຕິນ- ອົງການທີ່ອຸທິດໃຫ້ແກ່ການ ຈັດຕັ້ງ ຂອງຣັຖເອກຣາດ ສຳຮັບຊາວ ປາແລສຕິນຽນ ໃນຕາເວັນອອກກາງ.

polis / ເມືອງ-ຣັຖ ຂອງກຣີກ *n.* ໜ່ວຍການເມືອງພື້ນຖານ ຂອງ ກຣີກ ສມັຍບູຮານ ຫລັງຈາກປີ 750 ກ່ອນ ຄ.ສ.

Politburo / ກົມການເມືອງ *n.* ກົມມະການ ປຶກສອງ ຂອງພັກຄອມມູນິສ ໃນ ສະຫະພາບ ໂຊວຽດ.

political dissent / ການບໍ່ເຫັນພ້ອມທາງການເມືອງ *n.* ການມີຄວາມເຫັນ ແຕກຕ່າງກັນ ໃນບັນຫາການເມືອງ.

polytheism / ລັດທິ ພຣະເຈົ້າຫລາຍອົງ *n.* ການເຊື່ອຖືໃນພຣະເຈົ້າຫລາຍອົງ.

pope / ສັນຕະປາປາ *n.* ພຣະສັງຄະຣາຊ ຂອງໂຣມ, ທົ່ວໜ້າ ຂອງສາສນາ ໂຣມັນແຄໂທລິກ.

Popol Vuh / ໂປໂປລ ວູ *n.* ປຶ້ມທີ່ບັນຈຸເລື່ອງນິທານຂອງ ມາຍັນ ກ່ຽວກັບການ ສ້າງໂລກ.

popular culture / ວັທນະທັມທີ່ເປັນທີ່ນິຍົມ *n.* ສ່ວນຕ່າງໆຂອງ ວັທນະທັມ- ກິລາ, ດົນຕີ, ຊິເນມາ, ເຄື່ອງນຸ່ງ, ແລະອື່ນໆ - ທີ່ສະແດງອອກຊຶ່ງເບື້ອງຫລັງ ທີ່ຄືກັນ ຂອງກຸ່ມ ແລະການປ່ຽນແປງຂອງຄວາມສົນໃຈ.

potlatch / ພອດແລຕຊ໌ *n.* ມິທິການສລອງ ໃຊ້ສຳຮັບ ເພື່ອອວດຊັ້ນ ແລະຄວາມ ຮັ່ງມີ ຂອງເຜົ່າອິນເດັຽແດງ ເຂດແຄມທະເລ ຕາເວັນຕົກສຽງເໜືອ.

Predestination / ກຳໜົດໂຊກຊາຕາ *n.* ຫລັກການທີ່ວ່າ ພຣະຜູ້ເປັນເຈົ້າ ໄດ້ ກະກຽມລ່ວງໜ້າໂອກາດໝົດແລ້ວ, ຮວມທັງວ່າ ຜູ້ໃດຈະໄດ້ຖືກນຳໄປໃຫ້ພົບບາບ ຊົ່ວກາລນານ.

Presbyterian / ພຣະອຸປິແທຣຽນ *n.* ສະມາຊິກຂອງນິກາຍ ປໂຣແຕສແຕນຕ໌ ປຶກສອງໂດຍ ພຣະສປິເທີຣ (ຜູ້ສູງອາຍຸ) ແລະ ຈັດຕັ້ງຕາມຄຳສອນຂອງ ຈອນ ນັອກຊ.

PRI / ຟິ ອາຣ໌ ໂອ *n.* ພັກ ສະຖາບັນ ປະຕິວັດ ຂອງ ແມັກຊິໂກ - ພັກການເມືອງທີ່ສຳ ຄັນ ຂອງ ແມັກຊິໂກ.

Proletariat / ສາມັນຊິນ *n.* ໃນທິສະດີ ມາຣຊ໌ສຕ໌, ກຸ່ມກົມມະກອນ ຈະ ໂຄນລົ້ມ ຈັກກະພັດ ແຫ່ງຣັດເຊັຽ ແລະ ຈະກຳອຳນາດປຶກສອງ ຣັດເຊັຽ.

Proliferation / ການເຜີຍແຜ່ *n.* ການເຕີບໂຕ ແລະ ແຜ່ຜ່າຍ-ໂດຍສະເພາະ ການເຜີຍແຜ່ຂອງ ອາວຸດນິວເຄລັຽ ຕໍ່ປະເທດ ທີ່ເປັດຈຸບັນມີຍັງບໍ່ມີ.

Propaganda / ການໂຄສະນາຊວນເຊື່ອ *n.* ຂໍ້ມູນ ຫລື ອຸປະກອນ ກະຈາຍອອກ ເພື່ອລຸກໜ້າ ຫລື ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມເສັຽຫາຍແກ່ ຝ່າຍກົງກັນຂ້າມ.

Protestant / ປໂຣແຕສແຕນຕ໌ *n.* ສະມາຊິກຂອງວັດ ຄຣິສຕຽນ ທີ່ຕັ້ງຢູ່ບົນພື້ນ ຖານ ຫລັກການ ຂອງ ການປະຕິຮູບ.

provisional government / ຣັຖບານຊົ່ວຄາວ *n.* ຣັຖບານຊົ່ວຄາວ. ຍົກແມ່ນສປປ ໖ ຈິດວິທຍາວ.

psychology / ຈິດວິທຍາ *n.* ໃ ການສຶກສາກ່ຽວກັບຈິດ ແລະ ຄວາມປະພຶດຂອງ ມະນຸດ.

pueblos / ໝູ່ບ້ານອິນເດັຽແດງ *n.* ໝູ່ບ້ານທີ່ມີຕົກ ຄື ອະພາດເມັນ ເຮັດດ້ວຍ ດິນ ໝຽວ ແລະ ກອນຫິນ, ສ້າງໂດຍເຜົ່າ ອານາຊາຊີ ແລະ ຕໍ່ມາ ແມ່ນຊາວ ອະເມຣິກັນ ຕາເວັນຕົກ ສຽງໃຕ້.

Punic Wars / ສົງຄາມ ພູນິກ *n.* ສົງຄາມ 3 ຄັ້ງ ຣະວ່າງ ໂຣມ ແລະ ຄາເທາ (ປີ 264-146 ກ່ອນ ຄ.ສ.); ມີຜົນ ຄື ຄາເທາ ຖືກທຳລາຍ ແລະ ໂຣມ ມີອຳນາດ ເໝືອ ເຂດ ຕາເວັນຕົກ ຂອງ ເມດີເທີເຣນຽນ.

Puritans / ພູຣິຕັນ *n.* ກຸ່ມຄົນ ທີ່ສະແດງຫາ ເສຣີພາບ ຫນົກການປະຫັດປະຫານ ທາງສາສນາ ໃນອັງກິດ ໂດຍຈັດຕັ້ງ ອານານິຄົມ ໃນອ່າວ ນາຊາຊີແຊດສ໌ ໃນຕອນຕົ້ນ ຊຸມປີ 1600.

push-pull factors / ການຍູ້-ດຶງ *n.* ສະພາບການທີ່ດຶງຄົນໄປເຂດອື່ນ (ກໍ່ຮະນີດຶງ) ຫລື ເຮັດໃຫ້ຄົນຫນີຈາກບ້ານເກີດເມືອງນອນ ແລະ ອົບຍົກໄປເຂດອື່ນ (ກໍ່ຮະນີ ຍູ້).

pyramid / ຟິຣະມິດ *n.* ສິ່ງກໍ່ສ້າງທີ່ໃຫຍ່ແຫນ້ນຫນາ ມີຖານ ສີ່ຫລ່ຽນຍາວ ແລະ ເປັນສາມຫລ່ຽນຫຼັງສີ່ດ້ານ, ຄືສິ່ງທີ່ສ້າງໃນ ອີຢິບ ເປັນທີ່ ຝັງສົບຂອງ ຣາຊອານາຈັກ ເກົ່າ ຟາໂຣ.

Q

Qin dynasty / ຣາຊວົງ ຊິນ *n.* ຣາຊວົງ ຂອງຈີນ ທີ່ຢູ່ໄດ້ປົດ ທີ່ມາແທນ ຣາຊວົງ ໂຈ ໃນ ສັດຕະວັດທີ 3 ກ່ອນ ຄ.ສ.

Qing dynasty / ຣາຊວົງ ຊິງ *n.* ຣາຊວົງທີ່ສຸດທ້າຍ ຂອງຈີນ, ທີ່ປົກຄອງ ແຕ່ປີ 1644 ເຖິງ 1912.

Quetzalcoatl / ເກັດຊາລໂຄຕລ໌ *n.* " ງູ ທີ່ມີຂົນແບບນົກ " ເທພເຈົ້າ ຂອງຊາວ ໂຕລເຕັກສ໌ ແລະ ຟິລເມືອງ ເມໂສອະເມຣິກັນ ອື່ນໆ.

Quipu / ກິປູ *n.* ການຈັດເຊື່ອກໄຫ້ເປັນຂອດ, ໃຊ້ໂດຍຊາວ ອິນຄາ ເພື່ອບັນທຶກຂໍ້ມູນ ເປັນໂຕເລກ.

Qur'an / ກຸຣຳລ່ານ *n.* ຄຳພີທີ່ສັກສິດ ຂອງ ອິສລາມ.

R

Racism / ລັດທີ່ເຊື້ອຊາດ *n.* ຄວາມເຊື່ອວ່າ ເຊື້ອຊາດນຶ່ງ ສູງກວ່າຊາດອື່ນໆ.

radicals / ພວກຫົວຮຸນແຮງ *n.* ໃນເຄິ່ງແຮກ ຂອງສັດຕະວັດທີ 19, ຊາວຍຸໂຣປ ທີ່ ສນັບສນຸນການປ່ຽນແປງແບບຮຸນແຮງ ເພື່ອຂຍາຍ ປະຊາທິປະໄຕ ໄປຫາທຸກຄົນ.

radioactivity / ພາວະກັນມັນຕະພາບຮັງສີ *n.* ແບບພລັງງານທີ່ຖືກປ່ອຍ ເມື່ອ ປະຣະມານູ ເສື່ອນລົງ.

Raj / ຣາຈ *n.* ເຂດຂອງອິນເດັຽ ທີ່ອັງກິດຄວບຄຸມ ໃນປີ 1757-1947.

Rationing / ການບັນສ່ວນ *n.* ການຈຳກັດຈຳນວນສິນຄ້າ ທີ່ຄົນຈະຊື້ໄດ້-ສ່ວນ ຫລາຍ ແມ່ນ ເອົາມາໃຊ້ໂດຍ ຣັຖບານ ໃນຣະຍະ ສົງຄາມ, ເມື່ອສິນຄ້າມີໜ້ອຍ.

realism / ລັກສະນະເຫມືອນຈິງ *n.* ການເຄື່ອນໄຫວທາງສິລປະ ໃນສັດຕະວັດທີ 19, ທີ່ນັກຂຽນ ແລະ ນັກແຕ້ມ ສະແດງຫາ ການສະແດງຊີວິດ ຕາມສະພາບເປັນຈິງ ແທນທີ່ຈະແມ່ນ ຊີວິດທີ່ຄວນຈະເປັນ.

realpolitik / ຣີອ໌ພໍລິຕິກ *n.* " ວິຊາ ການເມືອງ ຕາມຄວາມເປັນຈິງ " - ການປະ ຕິບັດ ວິຊາການເມືອງ ດ້ວຍອຳນາດຮຸນແຮງ ໂດຍບໍ່ມີບ່ອນສຳຮັບອຸດົມການ.

recession / ເສຖກິດຕົກຕ່ຳ *n.* ການຊຳລົງຂອງເສຖກິດໃນປະເທດ.

Reconquista / ຣີຄອນຄວິສຕາ *n.* ຄວາມພະຍາຍາມຂອງຜູ້ນຳ ຄຣິສຕຽນ ທີ່ຈະຂັບໄລ່ ມຸສລິມ ອອກຈາກ ສະເປນ, ແຕ່ຊຸມປີ 1100 ຈົນເຖິງ ປີ 1492.

Red Guards / ທະຫານແດງ *n.* ຫນ່ວຍທະຫານ ອາສາສນັກ ຕັ້ງຂຶ້ນໂດຍຊາວ ໜຸ່ມ ຈີນ ໃນປີ 1966 ໃນການສະແດງຕອບຕໍ່ການຮຽກຮ້ອງຂອງ ເມົາເຈີຕຸງ ເພື່ອການ ປະຕິວັດສັງຄົມແລະ ວັທນະທັມ.

Reformation / ການປະຕິຮູບ *n.* ການເຄື່ອນໄຫວ ໃນ ສັດຕະວັດທີ 16 ສຳຮັບ ການປະຕິຮູບ ສາສນາ, ນຳມາຊຶ່ງການ ຈັດຕັ້ງ ວັດຄຣິສຕຽນ ໃໝ່ ທີ່ບໍ່ຍອມຮັບ ອຳນາດ ບັງຄັບ ຂອງ ສັນຕະປາປາ.

Refugee / ຜູ້ລີ້ໄພ *n.* ຄົນທີ່ຫນີຈາກບ້ານເມືອງ ທີ່ຍ້າຍໄປບ່ອນໃໝ່ ເພື່ອຫາທີ່ ປອດໄພ.

Reign of Terror / ການປົກຄອງທີ່ຫນ້າຍ້ານ *n.* ຊ່ວງເວລາ, ແຕ່ກາງປີ 1793 ເຖິງ ກາງປີ 1794, ເມື່ອ ແມັກຊີມິລຽນ ໂຣແບສປີແອຣ໌ ປົກຄອງ ໖ ຮ້ຳ ເກືອບເປັນ ເສດດການ ແລະ ປະຊາຊົນ ນັບ ພັນໆຄົນ ຖືກປະຫານຊີວິດ.

Reincarnation / ການເກີດໃໝ່ *n.* ໃນ ສາສນາ ຮິນດູ ແລະ ສາສນາ ພຸດ, ແນວ ທາງທີ່ວິນຍານ ຈະເກີດໃໝ່ເລື້ອຍໆໄປ ຈົນກວ່າມັນຈະໄດ້ຮັບຄວາມເຂົ້າໃຈທີ່ດີພ້ອມ.

religious toleration / ການຍອມທືນທາງສາສນາ *n.* ຄວາມຮັບຮູ້ ວ່າຄົນມີ ສິດ ທີ່ຈະມີຄວາມເຊື່ອຖື ທາງສາສນາ ແຕກຕ່າງຈາກຜູ້ອື່ນ.

Renaissance / ຍຸດສິ້ນຟູ *n.* ຣະຍະເວລາໃນປະຫວັດສາດຍຸໂຣປ, ຈາກປະມານ ປີ 1300 ເຖິງປີ 1600, ຂະນະທີ່ຄົນ ກັບຄືນມາໃຫ້ຄວາມສົນໃຈ ວັທນະທັມຊັ້ນເອກ ເຮັດ ໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງ ໃນດ້ານສິລປະຢ່າງໃຫຍ່ຫລວງ, ຫັງດ້ານຮຽນຮູ້ ແລະ ທັສະນະ ຂອງໂລກ.

Republic / ສາທາຣະນະ *n.* ຮູບແບບຣັຖບານ ທີ່ອຳນາດຢູ່ໃນມືຂອງຜູ້ແທນ ແລະຜູ້ນຳທີ່ຖືກເລືອກຕັ້ງ ໂດຍ ອາສາດອນ.

Restoration / ການສ້າງຄືນໃໝ່ *n.*

ຣະຍະເວລາຂອງການການປົກຄອງຂອງ ຊາລສ໌ ທີ 2 ຢູ່ ອັງກິດ, ຫລັງຈາກການຫລົ້ນສລາຍຂອງຣັຖບານ ອໍລິເວີ ຄໂຣເມແວລສ໌.

reunification / ການຮວມຕົວໃໝ່ *n.*

ການຮວມເອົາສິ່ງທີ່ແຕກແຍກກັນມາເຂົ້າກັນອີກ, ເຊັ່ນ ການຮວມເອີຣະມັນຕາເວັນອອກ ກັບ ເອີຣະມັນ ຕາເວັນຕົກ ໃນປີ 1990.

romanticism / ແບບໂຣແມນຕິກ *n.* ໃນບັນຕັ້ນ ຂອງ ສັດຕະວັດທີ 19 ຄົ້ນຟອງ ສິລປະ ແລະ ຄວາມນຶກຄິດ, ທີ່ເນັ້ນເຖິງຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະ ທັມມະຊາດ ແທນທີ່ຈະແມ່ນ ເຫດຜົນ ແລະ ສັງຄົມ.

Roosevelt Corollary / ຣູສເວລທ໌ ໂຄໂຣແລຣີ *n.* ການຕື່ມໃສ່ຫລັກ ມອນໂຣ ໃນປີ 1904 ຂອງ ປະທານາທິບໍດີ ເທໂອດ໌ ຣູສເວລທ໌, ຊຶ່ງປະກາດວ່າ ສະຫະຣັຖ ມີສິດ ທີ່ຈະໃຊ້ " ອຳນາດ ຕ່ຳຮອດ " ຕລອດເຂດຊິກໂລກ ດ້ານຕາເວັນຕົກ.

Rowlatt Acts / ກົດໝາຍ ໂຣວໂລດ n. ກົດໝາຍ ທີ່ອະນຸມັດ ໃນປີ 1919 ທີ່ ອະນຸຍາດໃຫ້ ຣັຖບານອັງກິດ ໃນ ອິນເດີຍ ຈັບຂັງຜູກທີ່ປະຫວັງ ອັງກິດ ໂດຍບໍ່ຕ້ອງ ຂໍອະນຸຍາດ ໄດ້ເຖິງ 2 ປີ.

Royal Road / ຖະໜົນ ຣາຊສານັກ n. ຖະໜົນເສັ້ນນຶ່ງໃນ ອານາຈັກ ເປີເຊັຍ, ຍາວກວ່າ 1,600 ໂມລ ເພິ່ງຈາກ ຊູຊາ ໃນ ເປີເຊັຍ ໄປ ຊາກຕິສ ໃນ ອານາໂຕເລັຍ.

Russification / ຣັສຊີຟິເຄຊັນ n. ແນວທາງທີ່ຈະຍຶດຢຽດ ວັດທະນະທຳ ຣັດເຊັຍ ໃຫ້ແກ່ກຸ່ມຊົນເຜົ່າຕ່າງໆ ໃນ ອານາຈັກ ຣັດເຊັຍ.

Russo-Japanese War / ສົງຄາມ ຣັດເຊັຍ-ຍີ່ປຸ່ນ n. ໃນປີ 1904-1905 ານຕໍ່ສູ້ຮະວ່າງ ຣັດເຊັຍ ແລະ ຍີ່ປຸ່ນ, ເກີດຈາກຄວາມພະຍາຍາມຂອງທັງສອງປະເທດ ທີ່ຈະຍຶດຄອງ ແມນຈູເຣັຍ ແລະ ເກົາຫລີ.

S

Sacrament / ຟິທີໃນສາສນາຄຣິສຕ໌ n. ນຶ່ງໃນຟິທີ ຂອງ ຄຣິສຕຽນ ທີ່ເອົາຄວາມ ກະຣຸນາຂອງພຣະເຈົ້າ ແຜ່ຜ່າຍໄປໃຫ້ຄົນ.

Safavid / ຊາຟາວິດ n. ສະມາຊິກ ຂອງຣາຊວົງ ຊີ ອາ ມຸສລິມ ທີ່ສ້າງອານາຈັກ ຂຶ້ນ ໃນ ເປີເຊັຍ ໃນ ສັດຕະວັດ ທີ 16 ເຖິງ 18.

Sahel / ຊາແຮນ n. ພູມີພາກ ໃນ ອັຟຣິກາ ເລາະຕາມຊາຍແດນທາງໃຕ້ ຂອງ ຊາຣາຣາ.

salon / ການຊຸມນຸມ ເພື່ອສັງສັນ n. ການສັງສັນ ຂອງ ສັງຄົມ ບັນຍາຊົນ ແລະ ສິລະປິນ, ເຊິ່ງພວກທີ່ເຮັດຢູ່ຕາມເຮືອນຂອງເສດຖີ ໃນກຸ່ງ ປາຣີສ ແລະ ຕາມເມືອງ ຕ່າງ ໃນຢູໂຣປ ໃນຊ່ວງເວລາການຮູ້ແຈ້ງ.

SALT / ຊອລ໌ n. ສັນຍາ ຍຸທວິທີ ການຈຳກັດ ອາວຸດ- ປະຊຸມທັງຊຸດ ໃນຊຸມປີ 1970, ທີ່ຜູ້ນຳຂອງ ສະຫະຣັດ ແລະ ສະຫະພາບໂຊວຽດ ຕົກລົງ ທີ່ຈະຈຳກັດ ການ ສະສົມ ອາວຸດ ນິວຄລີ້ຍ ປະເທດຂອງເຂົາ.

Salt March / ການເດີນປະຫວັງ ເກືອ n. ການປະຫວັງຢ່າງສັນຕິ ຕໍ່ກົດໝາຍ ເກືອ ໃນປີ 1930 ໃນ ອິນເດີຍ ຊຶ່ງ ໂມຮັນດາສ ຄັນທິ ນຳພາ ຜູ້ທີ່ສັນນິບສານ ຢ່າງໄປສູ່ ທະເລ ຮະຍະທາງ 240 ໂມລ, ນະທີ່ນັ້ນ ກົດໝາຍກັນເຮັດເກືອ ຈາກນ້ຳທະເລທີ່ລະເຫີຍແລ້ວ.

Samurai / ຊາມູໂຣ n. ນຶ່ງໃນ ນັກຮົບອາຊີບ ທີ່ຮັບໃຊ້ ຊຸມນາງຍີ່ປຸ່ນ ໃນລັດທິ ສັກດິນາ.

sans-culottes / ຊານສ໌-ກູລັອຕສ໌ n. ໃນການປະຕິວັດ 17 ຮ້າງ, ກຸ່ມຫົວຮຸນແຮງ ທີ່ມີ ພວກເຮັດການຊາວປາຣີຊຽນ ແລະເຈົ້າຂອງຮ້ານຄ້ານ້ອຍ ທີ່ຢາກມີສຽງ ໃນຣັຖບານ ຫລາຍຂຶ້ນ, ຢາກໃຫ້ຮາຄາສິນຄ້າຕ່ຳລົງ, ແລະ ຍຸຕິການຂາດເຂີນອາຫານ.

satrap / ຊາຕຣາປ໌ n. ເຈົ້າເມືອງ ໃນຫົວເມືອງ ຂອງອານາຈັກ ເປີເຊັຍ.

savanna / ທົ່ງຮາບ n. ທົ່ງຮາບທີ່ມີໜ້າ.

Schlieffen Plan / ໂຄງການ ສລີຟເປນ n. ໂຄງການທະຫານຂອງເຢຍລະມັນ ຕອນເລີ່ມຕົ້ນ ຂອງສົງຄາມໂລກ ຄັ້ງທີນຶ່ງ, ຕາມໂຄງການ ທະຫານເຢຍລະມັນ ຈະເອົາ ຊະນະ 6 ຮ້າງ ແລ້ວຍ້າຍໄປ ທາງຕາເວັນອອກ ເພື່ອໄປຕີ ຣັດເຊັຍ.

scholastics / ຜູ້ຄົງແກ່ຮຽນ n. ນັກວິຊາການ ທີ່ເຕົ້າໂຮມ ແລະ ສອນຢູ່ ມະຫາວິທະຍາລັຍ ໃນຢູໂຣປ ສັນຍາກາງ.

scientific method / ວິທີ ທາງວິທະຍາສາດ n. ແນວທາງ ຕາມຫລັກ ວິທະຍາ ສາດ ເພື່ອເອົາຂໍ້ມູນ ກ່ຽວກັບ ໂລກທັມມະຊາດ, ຊຶ່ງ ການທົດລອງ ແລະການສັງເກດ ຈະໃຊ້ໄວ້ ເພື່ອ ຟັສຕໍ່ ຂໍ້ສັນນຸດ.

Scientific Revolution / ການປະຕິວັດ ດ້ານວິທະຍາສາດ n. ການປ່ຽນແປງ ທີ່ຍິ່ງໃຫຍ່ ໃນຄວາມຄິດຊາວຢູໂຣປ, ເລີ່ມແຕ່ກາງຊຸມປີ 1500, ຊຶ່ງການສຶກສາຂອງ ໂລກທັມມະຊາດ ເລີ່ມຈະມີ ລັກສະນະ ໄປທາງການສັງເກດຢ່າງຮະອຽດ ແລະ ການ ສອບຖາມ ກ່ຽວກັບຄວາມເຊື່ອທີ່ເຄີຍຍອມຮັບກັນໂດຍທົ່ວໄປ.

scorched-earth policy / ນະໂຍບາຍ ທຳລາຍທຸກຢ່າງ n. ການໃຊ້ວິທີ ເຜົາ ຟິຊຟິລ ແລະຂ້າສັດລ້ຽງ ໃນຮະຍະ ສົງຄາມ ເພື່ອໃຫ້ ສັດຕູ ບໍ່ສາມາດອາໄສຢູ່ໃນ ດິນ ແຖບນັ້ນໄດ້.

scribe / ນັກບັນທຶກ n. ນຶ່ງໃນພວກຈິດບັນທຶກອາຊີບ ໃນສັນຍາສິວິໄລ ແຕ່ເລີ່ມຕົ້ນ.

secede / ແຍກອອກ v. ການຖອນຢ່າງເປັນທາງການ ຈາກສະມາຄົມ ຫລື ຜັນທະນິດ.

secular / ໃນທາງໂລກ adj. ຫ່ວງແຕ່ທາງໂລກ ແທນທີ່ຈະທາງຈິດໃຈ.

segregation / ແຍກໂຕອອກ n. ການແບ່ງແຍກທາງກົດໝາຍ ຫລື ສັງຄົມ ຂອງຄົນ ຈາກຫລາຍເຊື້ອຊາດ.

self-determination / ການຕັດສິນໃຈດ້ວຍຕົນເອງ n. ເສຣີພາບຂອງຄົນ ທີ່ຈະຕັດສິນວ່າ ຣັຖບານ ແບບໃດ ທີ່ເຂົາປະຖານຈະຢູ່ນຳ.

Seljuks / ເຊລຈູກສ໌ n. ກຸ່ມ ເທີກິສ ທີ່ຍ້າຍມາຕັ້ງຖິ່ນຖານຢູ່ ອານາຈັກ ອະບາສິດ ໃນ ສັດຕະວັດ ທີ 10 ແລະຈັດຕັ້ງ ອານາຈັກຂອງເຂົາເອງ ໃນ ສັດຕະວັດ ທີ 11.

senate / ສະເນາສ໌ n. ໃນກຸ່ງ ໂຣມ ສັນຍາບູຮານ, ສະພາປຶກຄອງທີ່ມີອຳນາດສູງສຸດ, ເລີ່ມຕົ້ນ ແມ່ນມີແຕ່ ຊົນຊັ້ນສູງ.

sepoys / ທະຫານແຂກອິນເດັຍ n. ທະຫານ ອິນເດັຍ ຮັບໃຊ້ ພາຍໃຕ້ບັງຄັບບັນຊາ ຂອງ ອັງກິດ.

Sepoy Mutiny / ທະຫານແຂກກໍ່ການຂບົດ n. ການກໍ່ການຂບົດຂອງທະຫານ ແຂກອິນເດັຍ ໃນປີ 1857 ຂອງທະຫານ ອິນດູ ແລະ ມຸສລິມ ຕໍ່ ອັງກິດ ໃນ ອິນເດັຍ.

Serf / ຂ້າແຜ່ນດິນ n. ຊາວຊົນນະບົດ ໃນສັນຍາກາງ ທີ່ຜູກມັດຢ່າງເປັນທາງການ ທີ່ຈະ ຕ້ອງຢູ່ກັບຜົນແຜ່ນດິນ ຂອງຊຸມນາງ.

Seven Years' War / ສົງຄາມເຈັດປີ n. ການຕໍ່ສູ້ ໃນຢູໂຣປ, ອະເມຣິກາ ເຫນືອ, ແລະ ອິນເດັຍ, ແຕ່ປີ 1756 ເຖິງ 1763, ທີ່ກຳລັງ ຂອງ ອັງກິດ ແລະ ປັດເຊັຍ ຕໍ່ສູ້ກັບກຳລັງ ອອສເຕຣີ, 17 ຮ້າງ, ຣັດເຊັຍ, ແລະ ປະເທດອື່ນໆ.

shah / ກະສັດອິຣານ n. ກະສັດທີ່ສືບຕໍ່ມາຈາກບັນພະບຸຣຸດຂອງ ອິຣານ.

shari'a / ຊາຣີ ອາ n. ຕົວກົດໝາຍທີ່ປຶກຄອງຊີວິດຂອງ ມຸສລິມ.

Shi'a / ຊີ ອາ n. ສາຂາ ຂອງ ອິສລາມ ທີ່ສະມາຊິກຮັບຮູ້ ອາລີ ແລະຜູ້ສືບສະກຸນ ຂອງເຂົາ ວ່າແມ່ນຜູ້ສືບຕໍ່ແຫ່ງ ຢ່າງຖືກຕ້ອງຂອງ ມຸຫະຫມັດ.

Shinto / ຊິນໂຕ n. ສາສນາ ພື້ນເມືອງ ຂອງຍີ່ປຸ່ນ.

Shiva / ພຣະສິວະ n. ເທພເຈົ້າອົງນຶ່ງ ຂອງ ອິນດູ ທີ່ຖືວ່າ ເປັນຜູ້ທຳລາຍໂລກ.

"shock therapy" / ການຮັກສາໂດຍວິທີເຮັດໃຫ້ສະດູງ n.

ໂຄງການເສດຖະກິດ ທີ່ນຳມາໃຊ້ໃນ ຣັດເຊັຽ ໂດຍ ບໍຣິສ ແຍລຊິນ ໃນຊຸມປີ 1990, ທີ່ໃຊ້ການປ່ຽນແປງ ຢ່າງ ກະທັນຫັນ ຈາກເສດຖະກິດອຳນາດຄວບຄຸມ ມາເປັນ ເສດຖະກິດຕະຫຼາດເສຣີ.

shogun / ໂຊກຸນ n. ຣະບົບສັກດີນາ ໃນຍີ່ປຸ່ນ, ຜູ້ບັນຊາການທະຫານສູງສຸດ ທີ່ປົກຄອງ ໃນນາມ ຂອງ ຈັກກະພັດ ຍີ່ປຸ່ນ.

Sikh / ຊິກ n. ສະມາຊິກຂອງກຸ່ມສາສນາ ທີ່ປ່ຽນແປງ ທີ່ເຊື່ອໃນ ບັນຍັດປະສົມຂອງ ສາສນາພຸດ, ຮິນດູ ແລະ ລັດທິຊູຟີ.

Silk Roads / ເສັ້ນທາງຜ້າໂຫມ n. ຣະບົບບຸນຄຸນສຳຮັບຂບວນຍານພາຫະນະໃນ ສມັຍກ່ອນ ທີ່ຜ່ານ ເອເຊັຽກາງ, ຊຶ່ງຜ່ານໄດ້ຂົນສົ່ງຜ້າໂຫມ ແລະ ສິນຄ້າອື່ນໆ.

simony / ຊິໂມນີ n. ການຊື້ ຫລື ຂາຍຕຳແໜ່ງ ໃນວັດ ຄຣິສຕຽນ.

skepticism / ຄວາມສົງໄສ n. ປັດຊະຍາ ທີ່ຕິດຜັນຖານໄວ້ ໃນຄວາມຄິດທີ່ວ່າ ບໍ່ມີ ຫຍັງທີ່ຈະຮູ້ໄດ້ຢ່າງແນ່ນອນ.

slash-and-burn farming / ການເຮັດໄຮ່ n. ວິທີເຮັດຝາຣົມ ໂດຍຄົນຈະຖາກຖາງທີ່ດິນ ໂດຍການຕັດ ແລະ ເຜົາ ຕົ້ນໄມ້ ແລະ ຫຍ້າ, ຂີ້ເທົາຂອງມັນຊຶ່ງໃຊ້ໄວ້ເປັນປູຢູ່ໃສ່ດິນ.

Slavs / ສລາຟ໌ n. ຄົນທີ່ມາຈາກປ່າທາງເໜືອ ຂອງ ທະເລດຳ, ເປັນບັນພະບູຮູດ ຂອງຊາດຫລາຍໆຊາດ ຂອງຢູໂຣປ ຕາເວັນອອກ ໃນປັດຈຸບັນ.

social contract / ສັນຍາ ສັງຄົມ n. ຂໍ້ຕົກລົງ ທີ່ຄົນກຳໜົດ ແລະ ຈຳກັດສິດທິ ສ່ວນບຸຄຄົນ, ດັ່ງນັ້ນ ຈິ່ງສ້າງ ຈັດຕັ້ງ ສັງຄົມ ຫລື ຣັຖບານ.

Social Darwinism / ສັງຄົມ ລັດທິ ດາຣວິນ n. ການໃຊ້ຄວາມຄິດຂອງຊາລ ດາຣວິນ ກ່ຽວກັບ ວິວັທນາການ ແລະ ການຢູ່ລອດຂອງຄວາມເໝາະສົມ ມາໃສ່ສັງຄົມ ມະນຸດ ໂດຍສະເພາະ ເປັນການໃຫ້ເຫດຜົນໃນການແຜ່ອຳນາດຂອງຈັກກະພັດ.

socialism / ລັດທິສັງຄົມນິຍົມ n. ຣະບົບເສດຖະກິດ ທີ່ຕົວປະກອບການຜລິດແມ່ນ ເປັນເຈົ້າຂອງຮ່ວມກັນ ແລະ ດຳເນີນໄປ ເພື່ອຄວາມຜ່າສຸຂອງທຸກຄົນ.

Solidarity / ໂຊລິດາຣີຕີ n. ສະຫະພັນແຮງງານ ຂອງ ໂຟລິສ ຣະວ່າງ ຊຸມປີ 1980 ທີ່ໄດ້ກາຍມາເປັນອຳນາດອັນສຳຄັນ ຂອງການຕໍ່ຕ້ານ ຕໍາການປົກຄອງຄອມມູນິສ ໃນ ໂປແລນດ໌.

Songhai / ຊອງຮາຍ n. ອານາຈັກ ອັຟຣິກັນ ຕາເວັນຕົກ ທີ່ຟື້ຟຸ້ນ ມາລີ ແລະ ຄວບຄຸມການຄ້າ ແຕ່ຊຸມປີ 1400 ຫາປີ 1591.

Soviet / ໂຊວຽດ n. ນຶ່ງໃນ ຄະນະກຸ່ມມະການສະພາຜູ້ແທນທ້ອງຖິ່ນ ຕັ້ງຂຶ້ນ ໃນ ຣັດເຊັຽ ຫລັງຈາກ ຊາຣ໌ ນິໂກລັສ ທີ 2 ຫມິດອຳນາດ.

Spanish-American War / ສົງຄາມ ສະເປນ-ອະເມຣິກັນ n. ການຕໍ່ສູ້ໃນປີ 1898 ຣະວ່າງ ສະຫະຣັຖ ແລະ ສະເປນ, ຊຶ່ງສະຫະຣັຖໄດ້ສັນນິສັນນຸນການຕໍ່ສູ້ຂອງຊາວ ຄົວບາ ເພື່ອເອກຣາດ.

Specialization / ມີຄວາມຊຳນານເປັນພິເສດ n. ການພັດທະນາຄວາມຊຳນານ ໃນວຽກການອັນໃດອັນນຶ່ງ, ເຊັ່ນ ຄຳຂາຍ ຫລື ບັນທຶກຂໍ້ມູນ.

sphere of influence / ວົງອິດທິພົນ n. ພູມິພາກ ຕ່າງປະເທດ ທີ່ປະເທດນຶ່ງ ມີອຳນາດກວມການຄ້າ ແລະ ກິຈະກຳ ເສດຖະກິດອື່ນໆ.

standard of living / ຊີວິດການເປັນຢູ່ແບບມາຕຖານ n. ຄຸນນະພາບຂອງ ຊີວິດ ຂອງຄົນ ຫລື ພົມເມືອງ, ອີງຕາມສິນຄ້າ, ການບໍຣິການ, ແລະ ຂອງຝຸນເຜືອຍ ທີ່ບຸຄຄົນ ຫລື ພົມເມືອງຈະໄດ້.

stateless societies / ສັງຄົມໄຮ່ສັນຊາດ n. ກຸ່ມວັທນະທັມ ທີ່ອຳນາດແມ່ນແບ່ງ ບັນກັນຕາມເຊື້ອສາຍທີ່ມີອຳນາດເທົ່າກັນ ແທນທີ່ຈະແມ່ນປະກອບໂດຍ ຣັຖບານກາງ.

steppes / ທົ່ງໃຫຍ່ n. ທົ່ງທີ່ແຫ້ງ ແລະ ມີຫຍ້າຄຸມ.

strike / ຢຸດງານປະທ້ວງ v. ການບໍ່ຍອມເຮັດວຽກ ເພື່ອຂົ່ມຂູ່ນາຍຈ້າງ ໃຫ້ຕອບສະໜອງ ຕາມຄວາມຮຽກຮ້ອງບາງຢ່າງ.

stupa / ຫາດ n. ສິ່ງທີ່ສ້າງຂຶ້ນດ້ວຍຫີນ ເປັນໂນນກວມ ພຣະທາດ(ກະດູກ) ທີ່ສັກສິດ ຂອງສາສນາພຸດ.

subcontinent / ຫະວີບນ້ອຍ n. ແຜ່ນດິນທີ່ໃຫຍ່ ຊຶ່ງຈັດເປັນສ່ວນພິເສດຂອງ ຫະວີປ.

Suez Canal / ຄອງ ຊູເອດ n. ທາງນ້ຳ ທີ່ຄົນເຮັດ, ເປີດໃຊ້ໃນປີ 1869, ຕໍ່ທະເລແດງ ມາໃສ່ ທະເລ ເມດີເທີເຣນຽນ.

Suffrage / ສິດອອກສຽງ n. ສິດທິໃນການລົງຄະແນນສຽງ.

Sufi / ຊູຟີ n. ຄົນ ມຸສລິມ ທີ່ສະແດງຫາ ທາງບັນລຸ ການສັມພັນກັບພຣະຜູ້ເປັນເຈົ້າ ໂດຍທາງ ລຶກລັບ.

sultan / ສຸລຕານ n. "ເຈົ້າເໝືອນຫົວ" ຫລື "ຜູ້ມີອຳນາດ", ຄຳໃຊ້ແທນຊື່ຂອງຜູ້ປົກຄອງ ໂອຕໂຕມັນ ໃນຣະຍະການຜຸດຂຶ້ນຂອງ ອານາຈັກ ໂອຕໂຕມັນ.

Sunna / ຊຸນນະ n. ແບບຢ່າງການດຳລົງຊີວິດ ແບບ ອິສລາມ, ມີຜົນຖານຢູ່ຕາມຊີວິດ ແລະ ຄຳສັ່ງສອນຂອງ ມູຮັນຫມັດ.

Sunni / ຊຸນນີ n. ນຶ່ງໃນສາຂາ ອິສລາມ ທີ່ສະມາຊິກຮັບຮູ້ ຜູ້ສືບຕຳແໜ່ງຂອງມູຮັນຫມັດ 4 ຄົນແຮກ ວ່າເປັນຜູ້ສືບ ຫອດທີ່ຖືກຕ້ອງ.

Surrealism / ລັດທິເໝືອຄວາມເປັນຈິງ n. ການເຄື່ອນໄຫວ ທາງສິລະປະ ໃນ ລັດຕະວັດທີ 20 ທີ່ເນັ້ນການທຳງານຂອງຄວາມຮູ້ສຶກພາຍໃນຂອງມະນຸດ.

sustainable growth / ການຄ້າຈຸນໃຫ້ເຕີບໂຕ n.

ການພັດທະນາທາງເສດຖະກິດ ທີ່ເໝາະກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງຄົນ ແລະ ຮັກສາສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ປັດຊະຍາ ກອນໄວ້ໃຫ້ຄົນລຸ້ນຫລັງ.

Swahili / ສວາຮີລີ n. ພາສາ ບັນຕູ ທີ່ໄດ້ຮັບອິດທິພົນ ຈາກພາສາ ອາຣາບິກ ທີ່ໃຊ້ໃນການປາກເວົ້າ ຢ່າງກວ້າງຂວາງ ໃນ ຕາເວັນອອກ ແລະ ໃຈກາງ ອັຟຣິກາ.

T

Taiping Rebellion / ການຈລາຈົລ ໄຫປິງ n. ການຈລາຈົລ ໃນກາງລັດຕະ ວັດ ທີ 19 ຕໍ່ຣາຊວົງ ຊິງ ໃນ ຈີນ, ນຳໂດຍຮົງ ຊິງກວນ.

Taj Mahal / ທັຊ ມາຮານ n. ສູສານ ທີ່ສວຍງາມ ໃນ ອະຄຣາ, ປະເທດອິນເດີຽ, ສ້າງໂດຍ ຈັກກະພັດ ມັກຣານ ຊາທິ ຈາຣານ ເພື່ອ ນະເຫສີ ນຸມຕັຊ ມາຮານ.

Taliban / ຫາລີບັນ n. ກຸ່ມອິສລາມ ຈາຣິດນິຍົມ ທີ່ໄດ້ຄຸມອຳນາດອັຟການິສຖານ ຫລັງຈາກ ສະຫະພາບໂຊວຽດ ຖອນກຳລັງທະຫານ; ຖືກກອງກຳລັງທະຫານ ສະຫະຣັຖ ຂັບໄລ່ອອກຈາກອຳນາດ ໃນເດືອນ ທັນວາ 2001, ເພາະການໃຫ້ທີ່ຜັກຟັງ ແກ່ຜູ້ທີ່ຖືກ ສົງໃສວ່າ ເປັນຜູ້ກຳນຮ້າຍ.

Tamil / ຫະມິລ n. ພາສາຂອງທາງໃຕ້ ຂອງ ອິນເດີຽ; ອີກຢ່າງ, ຄົນທີ່ປາກພາສານີ້.

Technology / ວິທະຍາການສມັຍໃຫມ່ n. ວິທີທີ່ຄົນໃຊ້ຄວາມຮູ້, ເຄື່ອງມື, ແລະ ຂອງທີ່ປະດິດຂຶ້ນມາ ເພື່ອສະໜອງຄວາມຕ້ອງການຂອງມະນຸດ.

Tennis Court Oath / ຄຳສາບານ ສານເທີນນິສ n.

ຄຳປະຕິຍານ ຕໍ່ສະນາ ຊຶກ ຂອງ ສະພາແຫ່ງຊາດຂອງ ຝຣັ່ງ ໃນປີ 1789, ທີ່ພວກເຂົາສາບານວ່າຈະປະຊຸມຕໍ່ໄປ ຈົນກວ່າ ຈະຮ່າງ ຣັຖທັມມະນູນແລ້ວ.

Terrace / ການປູກ ຝັງແບບເປັນຊັ້ນ n. ວິທີກະສິກຳແບບໃໝ່ໃນ ອັກຊັມ, ທີ່ສັນ ເປັນຂັ້ນໆ ເທິງຄອຍພູຊ່ອຍໃຫ້ກັກນ້ຳ ແລະປ່ອງກັນນ້ຳເຊາະ.

Terrorism / ລັດທິກຳການຮ້າຍ n. ການໃຊ້ກຳລັງ ແລະການຂູ່ ເພື່ອຂົ່ມຂູ່ຄົນ ຫລື ຣັຖບານ ໃຫ້ປ່ຽນນະໂຍບາຍ.

Theocracy / ການປົກຄອງໂດຍພຣະ n.

ຢືນຢັນວ່າເປັນບຸຄຄົນນາ ຈາກພຣະເຈົ້າ. ໃ ຝຣັ່ງ ຣັຖບານ ທີ່ຄວບຄຸມໂດຍ ຜູ້ນຳທາງ ສາສນາ.

theory of evolution / ທິສະດີ ການວິວັດທະນາການ n. ຄວາມຄິດ, ສະເໜີໂດຍ ຊາລສ໌ ດາວິນ ໃນປີ 1859, ວ່າ ຊີວິດຕົ້ນໄມ້ ຫລື ສັດ ເກີດຂຶ້ນ ຍ້ອນວິທີການເລືອກ ແບບທັມມະຊາດ.

theory of relativity / ທິສະດີ ສັນພັນທະພາບ n. ຄວາມປຶກສາຄິດຂອງ ອັດເວິນ ໂອສໂຕ ກ່ຽວກັບຄວາມສັນພັນ ອະວ່າງເວລາ ແລະຊ່ອງວ່າງ ແລະອະວ່າງ ພລັງງານ ກັບ ວັດຖຸ.

Theravada / ນິກາຍ ຖຣະວາດ n. ນິກາຍຂອງພຣະພຸດທະສາສນາ ເດີມເຮື້ອງ ຮັກສາ ວິນັຍ ທາງຈິຕໃຈ ຢ່າງເຄັ່ງຄັດ ທີ່ສັນນິສະນຸນນາແຕ່ແຮກ ໂດຍພຣະພຸດເຈົ້າ.

Third Reich / ຣັຖທິສານຂອງເຢຍລະມັນ n. ອານາຈັກທິສານ ຂອງເຢຍລະມັນ, ຕັ້ງຂຶ້ນໂດຍ ອະດອຟ ຮິດເລີ ໃນຊຸມປີ 1930.

Third Republic / ສາທາລະນະຣັຖ ທີ ສານ n. ສາທາລະນະຣັຖ ທີ່ຈັດຕັ້ງຂຶ້ນ ໃນ ຝຣັ່ງ ຫລັງຈາກການ ສິ້ນສຸດການປົກຄອງຂອງ ນາໂປລີອົງ ທີ 3 ແລະ ເຊົາລົງດ້ວຍ ເຢຍລະມັນ ເຂົ້າຍຶດເອົາ ຝຣັ່ງ ອະວ່າງ ສົງຄາມໂລກ ຄັ້ງທີສອງ.

Third World / ໂລກທີສາມ n. ໃນຣະຍະ ສົງຄາມເຢັນ, ປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ ທີ່ບໍ່ໄດ້ເປັນພັນທະມິດກັບ ສະຫະຣັຖ ຫລື ສະຫະພາບ ໂຊວຽດ.

Thirty Years' War / ສາມສິບປີ ແຫ່ງການສົງຄາມ n. ການຕໍ່ສູ້ໃນຢູໂຣປ ເຮື້ອງສາສນາ ແລະ ດິນແດນ, ແລະທາງດ້ານອຳນາດ ອະວ່າງຄອບຄົວທີ່ປົກຄອງ, ແຕ່ ປີ 1618 ເຖິງປີ 1648.

three-field system / ຣະບົບ ທົ່ງ 3 ແປງ n. ຣະບົບການເຮັດຝາຣົມ ທີ່ພັດທະນາ ໃນຢູໂຣປ ສມັຍກາງ, ທີ່ ດິນຝາຣົມ ຖືກແບ່ງອອກເປັນ 3 ແປງ ທີ່ມີຂະໜາດດຽວກັນ ແລະ ແຕ່ລະແປງ ຈະຖືກປູກ ຜັງ ໄປຕາມລຳດັບ ດ້ວຍຜູ້ຊຸດຮູບດູຫນາວ, ຜູ້ຊຸດຮູບໂປໂມ້ປັ້ງ, ແລະ ປ່ອຍ ບໍ່ໃຫ້ປູກສິ່ງໃດ.

Tiananmen Square / ທຽນອັນເຫມີນ ສະຄວອຣ໌ n. ເດີນສາທາລະນະ ທີ່ ກວ້າງໃຫຍ່ ໃນ ບັກກິ່ງ, ປະເທດຈີນ; ໃນປີ 1989, ສຖານທີ່ປະທ້ວງຂອງນັກສຶກສາ ເພື່ອ ສັນນິສະນຸນ ການປະຕິຮູບ ປະຊາທິປະໄຕ.

Tithe / ການເກັບສ່ວຍຊະນິດນຶ່ງ n. ການຈ່າຍຂອງຄອບຄົວ ຈຳນວນ 10 ເປີເຊັນ ຂອງ ຮາຍໄດ້ ໄປໃຫ້ ວັດ.

Tokugawa Shogunate / ໂຕກູກາວະ ໂຊກູເນຕ n. ຮາຊວົງ ໂຊກູນ ທີ່ປົກ ຄອງ ຢື່ນ ທີ່ຮ່ວມກັນ ຕັ້ງແຕ່ປີ 1603 ເຖິງ 1867.

Torah / ໂທຣາທ໌ n. ນຶ່ງໃນ 5 ຄຳສັດ ຂອງ ຮິບຣູ-ຫນັງສືທີ່ເປັນທີ່ສັກກາຣະ ທີ່ສຸດ ໃນປະເພນີ ຢິວ.

Totalitarianism / ລັດທິປົກຄອງແບບຜເດັດການ n.

ຣັຖບານຄວບຄຸມທຸກແງ່ ຂອງຊີວິດ ທັງຂອງຊຸມຊົນ ແລະ ເອກຊົນ.

total war / ສົງຄາມ ທັງຫມົດ n. ການຕໍ່ສູ້ທີ່ປະເທດທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມອະນຸມັດ ຊັບພະຍາ ກອນທັງຫມົດ ໃຫ້ແກ່ການທຳສົງຄາມ.

totems / ໂທເຕັມສ໌ n.

ສັດ ຫລື ຂອງທັມມະຊາດອື່ນໆ ທີ່ໃຊ້ເປັນເຄື່ອງຫມາຍຂອງ ຄວາມ ສາມັກຄີ ຂອງ ສະກຸລ ຫລື ກຸ່ມຄົນອື່ນໆ.

tournament / ການປະລອງ ຝຶນີ n. ການປະລອງຍຸທ ອະວ່າງກຸ່ມອັສວິນ.

tragedy / ລະຄອນທີ່ໂສກເສົ້າ n.

ການສະແດງລະຄອນແບບຈິງຈັງ ກ່ຽວກັບການ ຄວາມຫາຍະນະ ຂອງ ວິຣະບຸຣຸດ ຫລື ຊຸມນາງຊັ້ນສູງ.

Treaty of Kanagawa / ສົນທິສັນຍາ ການກາວະ n.

ສັນຍາ ໃນປີ 1854 ອະວ່າງ ສະຫະຣັຖ ແລະ ຢີ່ປຸ່ນ, ໃນການເປີດທ່າເຮືອ ຂອງຢີ່ປຸ່ນ 2 ແຫ່ງ ໃຫ້ແກ່ກຳປັ້ນ ຂອງ ສະຫະຣັຖ ແລະ ອະນຸຍາດໃຫ້ ສະຫະຣັຖ ຕັ້ງສະຖານທູດ ໃນຢີ່ປຸ່ນ.

Treaty of Tordesillas / ສົນທິສັນຍາ ທໍດີຊີຣັສ n.

ສັນຍາ ໃນປີ 1494 ອະວ່າງ ປັດຕາລ ແລະ ສະເປນ, ປະກາດວ່າ ດິນແດນ ທີ່ຫາກຄົ້ນພົບຢູ່ ຜັງຕາເວັນຕົກ ຂອງເສັ້ນສົມມຸດ ໃນນະທາສມຸດ ແອັດແລນຕິກ ຈະເປັນຂອງ ສະເປນ ແລະ ດິນແດນ ທີ່ຄົ້ນພົບໃຫມ່ ຢູ່ ຜັງຕາເວັນອອກຂອງເສັ້ນ ຈະເປັນຂອງ ປັດຕາລ.

Treaty of Versailles / ສົນທິສັນຍາ ແວຊາຍສ໌ n.

ສົນທິສັນຍາ ສັນຕິພາບ ເຊັນໂດຍ ເຢຍລະມັນ ແລະ ອຳນາດພັນທະມິດ ຫລັງສົງຄາມໂລກ ຄັ້ງທີນຶ່ງ.

trench warfare / ການສົງຄາມ ຄັນຄູ n.

ສົງຄາມຊະນິດນຶ່ງ ທີ່ທະຫານ ຝ່າຍກົງ ກັນຂ້າມ ຕໍ່ສູ້ກັນ ຈາກຄັນຄູທີ່ຂຸດລົງໄປໃນສະໜາມຮົບ.

triangular trade / ການຄ້າ ສາມຫລ່ຽມ n.

ຣະບົບການຄ້າຂ້າມທະວີປ ທີ່ຂາຫາສ ແລະ ສິນຄ້າອື່ນໆໂດຍຖືກຂົນສົ່ງ ອະວ່າງ ອັຟຣິກາ, ອັງກິດ, ຢູໂຣປ, ແວສ ອິນດີສ ແລະ ອານາມິຄົມ ໃນທະວີປ ອະເມຣິກາເໜືອ.

tribune / ຜູ້ປ້ອງກັນປະຊາຊົນ n.

ໃນ ໂຮມ ສມັຍບູຮານ, ເຈົ້າຫນ້າທີ່ ທີ່ໄດ້ຮັບ ເລືອກຕັ້ງ ຈາກສາມັນຊົນ ເພື່ອປ້ອງກັນ ສິດທິຂອງພວກເຂົາ.

tribute / ບັນນາການ n.

ການຈ່າຍ ໂດຍຜູ້ມີອຳນາດ ດ້ວຍກວ່າ ໃຫ້ແກ່ຜູ້ມີກຳລັງ ອຳນາດເໜືອກວ່າ ເພື່ອຮັບປະກັນ ສັນຕິພາບ ແລະ ຄວາມປອດໄພ.

Triple Alliance / ພັນທະມິດ 3 ຕໍ່ n.

ຢື ສະມາຄົມ ຂອງ ເມືອງ-ຣັຖ ຂອງ ເຕໂນຊທິລານ, ເທັກໂກໂກ, ແລະ ຫລາໂກປານ, ທີ່ນຳມາຊຶ່ງການຈັດຕັ້ງ ຂອງ ອານາ ຈັກ ອັຊເຕັກ. ໃ ຝຣັ່ງ ພັນທະມິດ ທາງທະຫານ ອະວ່າງ ເຢຍລະມັນ, ອອສເຕຣີ, ຣັງກາຣີ, ແລະ ອິຕາລີ ໃນຫລາຍປີ ກ່ອນສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີນຶ່ງ.

Triple Entente / ຄວາມເຂົ້າໃຈອະວ່າງປະເທດ 3 ຕໍ່ n.

ພັນທະມິດ ທາງທະ ຫານ ອະວ່າງ ອັງກິດ, ຝຣັ່ງ ແລະ ຣັດເຊັຽ ໃນຫລາຍປີ ກ່ອນສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີນຶ່ງ.

triumvirate / ຜູ້ມີອຳນາດ 3 ຄົນ n.

ໃນ ໂຮມ ບູຮານ, ກຸ່ມຜູ້ນຳ 3 ຄົນ ທີ່ແບ່ງ ບັນອຳນາດ ຂອງຣັຖບານ.

Trojan War / ສົງຄາມ ຫໂຣຈັນ n.

ສົງຄາມ, ໃນປີ 1200 ກ່ອນ ຄ.ສ., ທີ່ທະຫານ ນຳໂດຍ ກະສັດ ນາຍເຊີນຽນ ໄດ້ໂຈມຕີ ເມືອງການຄ້າເອກຣາດ ຂອງ ຫຣອຍ ໃນ ອານາໂຕເລັຽ.

Troubadour / ນັກແຕ່ງກອນຮ້ອງເພງ n.

ນັກແຕ່ງກອນ ແລະ ນັກດົນຕີ ໃນ ສມັຍກາງ ທີ່ເດີນທາງໄປແຕ່ລະສຖານທີ່, ໃຫ້ຄວາມບັນເທີງແກ່ຜູ້ຄົນດ້ວຍເພງ ຄວາມ ຮັກ ແບບສຸພາບຮຽບຮ້ອຍ.

Truman Doctrine / ຫລັກການ ຫຣູເມນ n.

ປະກາດໂດຍ ປະທານາທິບໍດີ ແອຣີ ຫຣູເມນ ໃນປີ 1947, ກ່ຽວກັບ ນະໂຍບາຍຂອງ ສະຫະຣັຖ ທີ່ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫລືອ ດ້ານເສດຖະກິດ ແລະການທະຫານ ແກ່ປະເທດ ເສຣີ ທີ່ຖືກຂົ່ມຂູ່ ຈາກສັດຕູ ພາຍໃນ ແລະ ພານນອກ.

فهرس بالعربية

هذا الفهرس هو قائمة أدرجت حسب الترتيب الأبجدي لكثير من الكلمات الرئيسية المذكورة في الفصول مع تفسير معانيها. الخلاصات المدرجة في هذا الفهرس وشرحها طبقت على الشكل الذي وردت فيه الكلمات في هذا الكتاب. يعطي الفهرس النوع الصرفي لكل من الكلمات. استخدمت الاختصارات التالية:

adj. = صفة **n.** = اسم **v.** = فعل

A

n. Abbasids / **العباسيون**. سلالة حكمت معظم فترة الإمبراطورية الإسلامية من عام ٧٥٠ و حتى ١٢٥٨ ميلادية.

n. Aborigine / **أبورجين**. فرد من أي شعب من شعوب أستراليا الأوائل.

n. absolute monarch / **ملك مطلق**. ملك أو ملكة ذات صلاحية غير محدودة يسعى للسيطرة على كل مظاهر المجتمع.

n. acropolis / **الأكروبوليس**. قلعة محصنة في مدينة إغريقية قديمة.

n. Aksum / **أكسوم**. مدينة هامة للتبادل التجاري منذ القرن الأول و حتى الثامن بعد الميلاد. تعرف اليوم بإثيوبيا ازدهرت بسبب موقعها قرب البحر الاحمر و المحيط الهندي.

n. al-Andalus / **الاندلس**. منطقة حكمها المسلمون وتعرف اليوم بإسبانيا. تأسست في القرن الثامن ميلادي.

n. Allah / **الله**. إله (كلمة عربية يستعملها المسلمون في الدرجة الأولى).

n. Allies / **الحلفاء**. في الحرب العالمية الأولى، دول بريطانيا العظمى وفرنسا وروسيا وكذلك الدول الأخرى التي حاربت الى جانبها؛ أيضا، مجموعة الدول - تضم بريطانيا العظمى والاتحاد السوفيتي والولايات المتحدة التي عارضت قوى المحور في الحرب العالمية الثانية.

n. Almohads / **الموحّدون**. مجموعة من المصلحين الإسلاميين قلبوا خلافة المرابطين واسسوا إمبراطورية في شمال إفريقيا و جنوب إسبانيا في القرن الثاني عشر.

n. Almoravids / **المرابطون**. مجموعة إخوان مسلمين اسسوا إمبراطورية في شمال إفريقيا و جنوب إسبانيا في القرن الحادي عشر ميلادي.

n. Amritsar Massacre / **مذبحة أمريتسار**. مذبحة قتلت بها قوات بريطانية ما يقارب ٤٠٠ هندي كانوا قد تجمعوا في أمريتسار للإحتجاج على قوانين رولت.

n. Anabaptists / **الداعون بتجديد العباد**. مجموعة في عهد الإصلاح من الطائفة البروتستانتية كانت تؤمن بأنه يجب تعميم فقط من هم بسن يخلوهم بتقرير إذا كانوا يريدون أن يعتنقوا المسيحية كما تؤمن بانفصال الكنيسة عن الدولة.

n. Anasazi / **اناسازي**. مجموعة من الأمريكيين

الأصليين (هنود حمر) عاشوا في جنوب غرب الولايات المتحدة الأمريكية.

n. Anatolia / **الاناضول**. شبه جزيرة في جنوب غرب آسيا يشغلها الآن القسم الآسيوي من تركيا - تسمى أيضا آسيا الصغرى.

n. Angkor Wat / **انغكوروات**. معبد هندوسي في كمبوديا بناه شعب الخمير.

adj. Anglican / **انكليكاني**. ينتمي إلى الكنيسة الإنكليزية.

n. animism / **الارواحية**. الاعتقاد بأن الروح موجودة عند الحيوانات و النباتات و كائنات حية أخرى.

n. annexation / **ضم**. إضافة او ضم منطقة ما الى اراضي وحدة سياسية قائمة.

v. annul / **يلغي**. يضع نهاية لشيء ما .

n. anti-Semitism / **ضد السامية**. تحيز ضد اليهود .

n. apartheid / **سياسة التمييز**. سياسة في جنوب إفريقيا تفصل الأعراق فصلا تاما و قانونيا و يشمل هذا منع اي علاقات إجتماعية بين السود و البيض .

n. apostle / **حواري**. أحد اتباع المسيح وعظ ونشر تعاليمه .

n. appeasement / **إسترضاء**. تقديم تنازلات لدولة معتدية من اجل تجنب وقوع الحرب .

n. aqueduct / **قناة مياه**. أنبوب او قناة بنيت لجر المياه الى المناطق الأهلة بالسكان .

n. aristocracy / **الارستقراطية**. حكومة تكون فيها السلطة متوارثة عن طبقة حاكمة او عن نبلاء .

n. armistice / **هدنة**. اتفاق لوقف القتال .

n. artifact / **نتاج صناعي**. شيء من صنع الانسان كآلة او سلاح او قطعة مجوهرات .

n. artisan / **حرفي**. عامل ماهر كالحائك او صانع الفخار يصنع منتجاته بيديه .

n. Aryans / **الآريون**. ١- مجموعة عرقية هاجرت من ما هو الآن جنوب روسيا و عبرت آسيا الوسطى واستوطنت في شبه القارة الهندية عام ١٥٠٠ قبل الميلاد. ٢- بالنسبة للنازيين - شعوب جرمانية أسست "العرق السيد" .

n. assembly line / خط التجميع. تدبير في مصنع ما تنتقل فيه السلعة المنتجة من عامل إلى آخر حيث يقوم كل شخص بوظيفة واحدة أو مرحلة واحدة من مراحل إنتاج هذه السلعة.

n. assimilation / استيعاب. ١- تأقلم شعب مغلوب بثقافة الشعب الغالب ٢- سياسة تجبر فيها أو تشجع دولة ما الدولة الخاضعة لها بالتأقلم واقتباس عاداتها و تقاليدها.

n. Assyria / مملكة آشور. مملكة في جنوب غرب آسيا حكمت إمبراطورية واسعة من حوالي ٨٥٠ و حتى ٦١٢ قبل الميلاد.

n. Atlantic Charter / ميثاق الأطلسي. إعلان مبادئ أسسها رئيس الوزراء البريطاني ونستون تشرشل والرئيس الأمريكي فرانكلين روزفلت في آب ١٩٤١. ارتكز الحلفاء على هذه المبادئ لوضع مخطط السلام في نهاية الحرب العالمية الثانية.

n. Atlantic slave trade / تجارة الرقيق عبر الأطلسي. شراء ونقل و بيع الافريقيين للعمل في الامريكيتين.

n. autocracy / حكم الفرد المطلق. حكومة يكون فيها للحاكم سلطة غير محدودة يستخدمها بشكل استبدادي.

n. Axis Powers / قوى المحور. في الحرب العالمية الثانية، ألمانيا وإيطاليا واليابان، التي شكلت حلفا عام ١٩٣٦.

n. ayllu / "الأيلو". مجتمع هندي - مجموعة او جالية صغيرة عمل افرادها مع بعض من أجل المصلحة المشتركة.

B

n. balance of power / توازن القوى. حالة سياسية حيث لا تملك اي دولة القوة الكافية لتشكل خطرا على الدول الاخرى.

n. Balkans / البلقان. منطقة في جنوب شرق أوروبا تشغلها الآن اليونان وألبانيا وبلغاريا ورومانيا والجزء الاوروبي من تركيا وجمهوريات يوغوسلافيا سابقا.

n. Bantu-speaking peoples / شعوب ناطقة بالبانطو. الناطقين بمجموعة من لغات متقاربة هاجروا من غرب أفريقيا إلى معظم القسم الجنوبي من أفريقيا منذ قرابة ٢٠٠٠ عام.

adj. baroque / فن "الباروك". متسم باسلوب من التعبير الفني الاوروبي كالرسم والموسيقى والعمارة ساد في القرن السادس عشر وأوائل القرن السابع عشر.

n. barter / مقايضة. شكل من أشكال التجارة يتبادل فيه الناس السلع والخدمات دون استعمال العملة.

n. Battle of Britain / معركة بريطانيا. سلسلة معارك بين القوات الألمانية والبريطانية دارت حول بريطانيا في ١٩٤٠ - ١٩٤١.

n. Battle of Guadalcanal / معركة غوادالكانال.

معركة في الحرب العالمية الثانية في ١٩٤٢ - ١٩٤٣ أخرجت خلالها قوات الحلفاء القوات اليابانية من جزيرة غوادالكانال في المحيط الهادي.

n. Battle of Midway / معركة "ميدوي". معركة بحرية وجوية دارت في ١٩٤٢ أثناء الحرب العالمية الثانية، هزمت فيها القوات الأمريكية القوات اليابانية في وسط المحيط الهادي.

n. Battle of Stalingrad / معركة "ستالينغراد". معركة في الحرب العالمية الثانية في ١٩٤٢ - ١٩٤٣ هزمت فيها القوات الألمانية أثناء محاولتهم للاستيلاء على مدينة ستالينغراد في الاتحاد السوفيتي.

n. Battle of the Bulge / معركة البلج. معركة دارت عام ١٩٩٤ - ١٩٩٥ نجح فيها الحلفاء برد آخر هجوم ألماني أثناء الحرب العالمية الثانية.

n. Battle of Trafalgar / معركة الطرف الأغر. معركة بحرية عام ١٨٠٥ هزم فيها أسطول بريطاني بقيادة هوراسيو نيلسون قوات نابليون.

n. Benin / بنين. مملكة نشأت قرب دلتا نهر النايجر في الأعوام ١٣٠٠ وأصبحت دولة رئيسية في الأعوام ١٤٠٠.

n. Beringia / "بيرينجيا". جسر بري قديم يعتقد بأن الامريكيين الاوائل عبروه أثناء هجرتهم من آسيا إلى الامريكيتين.

n. Berlin Conference of 1884-85 / مؤتمر برلين لعام ١٨٨٤ - ١٨٨٥. إجتماع اتفق خلاله ممثلي دول أوروبية على قواعد الاستعمار الأوروبي لإفريقيا.

n. Bill of Rights / ميثاق الحقوق. العشرة تعديلات الأولى التي أجريت على الدستور الأمريكي والتي حمت حقوق المواطنين الأساسية وحررياتهم.

n. bishop / أسقف أو مطران. مسيحي بمرتبة دينية عالية يشرف على عدد من الكنائس المحلية.

n. blitzkrieg / هجوم صاعق- حرب خاطفة. نوع من الحرب تقوم فيه الطائرات السريعة بهجمات مفاجئة يتبعها هجومات عنيفة لقوات المشاة.

n. blockade / حصار. استخدام القوات أو السفن لمنع السفن التجارية من دخول أو الخروج من منطقة ما.

n. Boer / "بوير". مستعمر هولندي في جنوب إفريقيا.

n. Boer War / حرب البوير. صراع دام من عام ١٨٩٩ إلى ١٩٠٢ تنازع خلاله شعب البوير و البريطانيين على حكم منطقة في جنوب افريقيا.

n. canon law / القانون الكنيسي. مجموعة قوانين تدير التعليم الدينية في كنيسة مسيحية.

n. capitalism / الرأسمالية. نظام إقتصادي أساسه الملكية الخاصة واستثمار المال في عمليات تجارية لجني الربح.

n. Carolingian dynasty / السلاسة الكارولنجية. سلالة قادة أفرنج دامت من ٧٥١ و حتى ٩٨٧ ميلادي.

n. caste / طبقة اجتماعية عند الهندوس. واحدة من أربعة طبقات في النظام الاجتماعي الآري استوطنت في الهند - كهنة - محاربون - فلاحون أو تجار و عمال و صناع غير آريين.

n. Catholic Reformation / الإصلاح الكاثوليكي. حركة في القرن السادس عشر أرادت خلالها الكنيسة الكاثوليكية إجراء تغييرات ردا على الإصلاح البروتستانتي.

n. caudillo / "كاوديلو". دكتاتور عسكري في بلد بأمريكا اللاتينية.

n. centralized government / حكومة مركزية. حكومة تسيطر عليها سلطة مركزية و تكون الحكومات المحلية تابعة لها.

n. Central Powers / القوى المركزية. أثناء الحرب العالمية الأولى مجموعة دول هي ألمانيا والنمسا - المجر مع دول أخرى حاربت إلى جانبها.

n. Chaldeans / الكلدانيون. شعوب في جنوب غرب آسيا ساعدت في القضاء على الإمبراطورية الآشورية.

n. Chartist movement / الحركة الوثيقية. أفراد من الطبقة العاملة البريطانية طالبت في القرن التاسع عشر بإصلاحات في البرلمان والانتخابات بما في ذلك حق التصويت لكل الرجال.

n. Chavén / شافين. أول حضارة هامة في أمريكا الجنوبية ازدهرت في مرتفعات تعرف اليوم باسم "بيرو" من حوالي ٩٠٠ وحتى ٢٠٠ قبل الميلاد.

n. checks and balances / مراجعات ومحاسبة. تدابير صممت لمنع أي سلطة من سلطات الدولة بالسيطرة على السلطين الآخرين.

n. chivalry / نظام الفروسية. نظام مسلحي لفرسان العصور الوسطى في أوروبا فرض مثاليات كالشجاعة و الإخلاص و الوفاء.

n. CIS / اتحاد الولايات الحرة. مجموعة من جمهوريات الاتحاد السوفيتي متمتعة بحرية نسبية - تشكلت بعد انهيار الاتحاد السوفيتي. (ص ١٠٤٩)

n. city-state / مدينة - دولة. مدينة والمناطق المحيطة بها تعمل كوحدة سياسية مستقلة.

n. civil disobedience / عصيان مدني. رفض عام و متعمد لإطاعة قانون غير عادل.

n. Bolsheviks / البولشفيك. مجموعة من الثوار الماركسيين الروس استولوا على الحكومة الروسية في تشرين الأول / نوفمبر ١٩١٧.

n. Boxer Rebellion / "تمرد البوكس". تمرد في الصين عام ١٩٠٠ هدف إلى إنهاء السيطرة الأجنبية على الصين.

n. boyars / البويار. طبقة من أصحاب الأراضي النبلاء في روسيا.

n. Brahma / "براهما" الذات العليا. إله هندوسي يعتبر خالق الكون.

n. Brahmin / البراهماني. في المجتمع الآري مثقف من طبقة عليا مؤلفة من رهبان.

n. brinkmanship / سياسة شفير الحرب. سياسة قوامها التهديد بشن الحرب ردا على أي عدوان.

n. Bronze Age / العصر البرونزي. حقبة من التاريخ البشري بدأت حوالي عام ٣٠٠٠ قبل الميلاد في أماكن ما بدأ خلالها الناس باستعمال البرونز عوضا عن النحاس أو الحجارة لصنع أدوات وأسلحة.

n. bubonic plague / الطاعون الدبلي. مرض مميت انتشر في آسيا وأوروبا في منتصف القرن الرابع عشر، مات بسببه ملايين من الناس.

n. bureaucracy / البيروقراطية. نظام مبني على الإدارات و الهيئات تشكل للقيام بالأعمال الحكومية.

n. burgher / مواطن. مقيم في المدينة في العصور الوسطى.

n. Bushido / "بوشيدو". قانون أخلاقي صارم اتبعه المحاربون الساموراي في اليابان.

C

n. cabinet / مجلس الوزراء. مجموعة من المستشارين أو الوزراء يختارهم رئيس دولة ما لمساعدته على اتخاذ قرارات خاصة بالدولة.

n. caliph / خليفة. قائد أعلى سياسي أو ديني في حكومة إسلامية.

n. calligraphy / تخطيط يدوي. فن الكتابة اليدوية الجميلة.

n. Calvinism / مذهب الكالفينيين. مجموعة تعاليم دينية مبنية على أفكار المصلح جون كالفان.

n. Camp David Accords / إتفاقيات كامب ديفيد. أول إتفاقية وقعت بين إسرائيل وبلد عربي اعترف خلالها الرئيس المصري أنور السادات بإسرائيل كدولة شرعية ووافق رئيس الوزراء الإسرائيلي مناحيم بيغن أن يعيد شبه جزيرة سيناء.

- n. civilization** / حضارة. نوع ثقافة يتمثل في المدن، وعمال متخصصين ومؤسسات، وحفظ المدونات وتكنولوجيا متقدمة.
- n. civil service** / خدمة مدنية. الدوائر الإدارية في حكومة ما - وبخاصة تلك التي تعين موظفيها على أساس مجموع علاماتهم في الفحوص.
- n. civil war** / الحرب الأهلية. نزاع بين حزبين أو مجموعتين سياسيتين ضمن دولة واحدة.
- n. clan** / عشيرة. مجموعة من الناس انحدرت من جد ونسب واحد.
- n. classical art** / الفن الكلاسيكي. فنون اليونان و روما القديمة ركزت على الانسجام والطرز والتوازن.
- n. clergy** / رجال الدين. مجموعة من الموظفين يقومون بخدمات دينية كالكنيسة والرهبان أو الحاخاميين.
- n. cloning** / استنساخ. إحداث أو خلق نباتات أو حيوانات جيناتها مطابقة لجينات نبات أو حيوان حي.
- n. coalition government** / حكومة إئتلافية. حكومة يديرها تحالف مؤقت من أحزاب سياسية متعددة.
- n. codex** / مخطوطة. كتاب يمكن أن تقلب صفحاته، كالكتاب الذي تقرأه الآن.
- n. Cold War** / الحرب الباردة. حالة عداوة دبلوماسية بين الولايات المتحدة والاتحاد السوفييتي في السنوات التي تبعت الحرب العالمية الثانية.
- n. collective bargaining** / مفاوضات جماعية. تفاوض بين العمال وأرباب العمل.
- n. collective farm** / مزرعة تعاونية. مزرعة كبيرة تديرها الدولة تشكلت بضم عدد من المزارع الصغيرة.
- n. colony** / مستعمرة. أرض تحكمها دولة بعيدة عنها.
- n. Colossus of Rhodes** / تمثال رودوس. تمثال هيلينستي ضخم كان بالسابق منتصبا قرب مرفأ رودوس.
- n. Columbian Exchange** / التبادل الكولومبي. عملية نقل للنباتات والحيوانات والأمراض تمت خلال الإستعمار الأوروبي للأمريكتين.
- n. comedy** / الكوميديا. مسرحية هزلية تتضمن أحيانا تهريج ومقاطع هجائية.
- n. command economy** / اقتصاد موجه من الحكومة. نظام اقتصادي تتخذ فيه الدولة كل القرارات الاقتصادية.
- n. Commercial Revolution** / الثورة التجارية. توسع التجارة والعمليات التجارية حول اقتصاد أوروبا خلال القرنين السادس عشر والسابع عشر.
- n. common law** / قانون مشترك. مجموعة قوانين موحدة تشكلت عندما حكم إنكلترا قضاة ملكيون، وهي أساس للقوانين في كثير من الدول الناطقة بالإنكليزية بما فيها الولايات المتحدة.
- n. commune** / الكميون. مزرعة تعاونية في الصين الشيوعية يعمل ويعيش فيها عددا كبيرا من الناس.
- n. Communist Party** / الحزب الشيوعي. حزب سياسي يطبق أفكار كارل ماركس ولينين - الحزب البولشفي الروسي السابق.
- n. communism** / الشيوعية. نظام اقتصادي تكون فيه كل وسائل الإنتاج - الأرض والمناجم والمصانع والسكك الحديدية والأعمال ملك للشعب - لا وجود للملكية الخاصة ويتقاسم الجميع السلع والخدمات بشكل متساوي.
- n. Concert of Europe** / الاتفاق الأوروبي. مجموعة إتحدات بين الدول الأوروبية في القرن التاسع عشر ابتكرها الأمير كلمينس فون ميترنيج لمنع انفجار أي ثورة.
- n. concordat** / اتفاقية بابوية. اتفاق رسمي - خاصة بين البابا والحكومة - يتعلق بإدارة الكنيسة والتحكم بأعمالها.
- n. Congress of Vienna** / مؤتمر فيينا. سلسلة إجتماعات في ١٨١٤ - ١٨١٥ نادى خلالها القادة الأوروبيون بإنشاء سلام وأمن طويل الأمد بعد هزيمة نابليون.
- n. Congress Party** / حزب المؤتمر. حزب سياسي وطني هام في الهند - يعرف أيضا بإسم الكونغرس الوطني الهندي.
- n. conquistadors** / الفاتحون. الجنود الإسبان - المستكشفون - الباحثون عن الثروة - اشتركوا في غزو الأمريكتين في القرن السادس عشر.
- n. conservatives** / المحافظون. في النصف الأول من القرن التاسع عشر جماعة من الأوروبيين - غالبا من الملاكين الأغنياء والنبلاء أرادوا الحفاظ على الملكيات التقليدية في أوروبا.
- n. constitutional monarchy** / ملكية دستورية. نظام حكم تكون فيه سلطة الحاكم محددة بالقانون.
- n. consul** / قنصل. في الجمهورية الرومانية واحد من الموظفين ذوي سلطة قوية ينتخب كل عام لقيادة الجيش وإدارة الحكومة.
- n. containment** / إحتواء. سياسة أمريكية خارجية تبناها الرئيس هاري ترومان في أواخر الأربعينات حاولت خلالها الولايات المتحدة أن توقف إنتشار الشيوعية وذلك بإنشاء إتحدات ومساعدة الدول الضعيفة لمقاومة التقدم السوفييتي.

D

n. daimyo / دايميو. إقطاعي ياباني قاد جيشا خاصا من الساموراي.

n. Daoism / الداوية. فلسفة مبنية على أفكار المفكر الصيني لاو زي الذي عليم أنه يجب أن يكون الناس مسيرين بقوة كونية تسمى "داو" (الطريقة).

n. D-Day / اليوم "دال". ٦ حزيران ١٩٤٤، اليوم الذي بدأ به الحلفاء هجومهم على الأراضي الأوروبية أثناء الحرب العالمية الثانية.

n. of Declaration Independence / إعلان

الاستقلال. بيان عن أسباب انفصال المستعمرات الأمريكية عن بريطانيا أقره الكونغرس القاري الثاني عام ١٧٧٦.

n. delta / الدلتا. منطقة مستنقعات تشكلت من ترسبات طمي في مصب النهر.

n. demilitarization / نزع السلاح. الحد من إمكانية دولة ما بشن الحرب وذلك بحل قواتها ومنعها من الحصول على السلاح.

n. democracy / الديمقراطية. حكومة يديرها مواطنوها إما مباشرة أو من خلال نواب.

n. democratization / الديمقراطية. عملية تأليف حكومة ينتخبها الشعب.

n. Department of Homeland Security / وزارة الأمن الوطني الداخلي (وزارة أمن الدولة). وزارة فدرالية أمريكية تأسست عام ٢٠٠٢ لتتسيق الجهود الدولية ضد الإرهاب.

n. détente / إنفراج في العلاقات الدولية. سياسة تخفيف ضغوط الحرب الباردة اتبعتها الولايات المتحدة أثناء رئاسة ريتشارد نيكسون.

n. developed nation / دولة متقدمة. دولة لديها كل المنشآت اللازمة للإنتاج وصناعة السلع المتقدمة.

n. devshirme / الإنكشارية. سياسة تأسست أثناء الحكم العثماني يربى فيها أولاد الشعوب المسيحية المهزومة ليصبحوا جنودا مسلمين.

n. Diaspora / الشتات. تشتت اليهود من أرضهم في فلسطين وخصوصا خلال فترة ١٨٠٠ سنة تلت هدم معبد القدس من قبل الرومان عام ٧٠ ميلادية.

n. dictator / ديكتاتور - حاكم مستبد. في روما القديمة، قائد سياسي أعطي سلطة مطلقة لسن القوانين وقيادة الجيش لفترة محدودة.

n. direct democracy / ديمقراطية مباشرة. نظام حكم يحكم فيه الشعب مباشرة وليس عن طريق ممثلين.

n. Continental System / النظام القاري. سياسة نابليون لمنع التجارة بين بريطانيا العظمى وأوروبا القارية - الغاية منها تدمير الإقتصاد البريطاني.

n. corporation / شركة مساهمة. عمل تجاري أو صناعي يملكه مساهمون يتقاسمون الأرباح لكنهم ليسوا مسؤولين عن الديون.

n. Council of Trent / مجلس ترنت الكنسي. اجتماع القادة الكاثوليك دعى اليه البابا بولس الثالث لمناقشة مبادئ انتقدها المصلحون البروتستانت.

n. coup d'état / انقلاب. حركة تؤدي إلى قلب نظام حكم بالقوة.

n. covenant / عهد. ميثاق - إتفاق أو وعد متبادل - وبخاصة عهد بين الله والشعب العبراني كما هو مذكور في التوراة.

n. creoles / الكريوليون. مجتمع إسباني مستعمر - مستعمرون ولدوا في أمريكا اللاتينية من أهل إسبانيين.

n. Crimean War / حرب القرم. نزاع دام من ١٨٥٣ وحتى ١٨٥٦ أوقفت على أثره الإمبراطورية العثمانية إمتداد روسيا إلى مناطق البحر الأسود وذلك بمساعدة بريطانيا وفرنسا.

n. crop rotation / زراعة متناوبة. نظام زراعة محاصيل مختلفة كل عام في حقل ما للمحافظة على خصوبة الأرض.

n. Crusade / الحملة الصليبية. إحدى الحملات التي قام بها مقاتلون مسيحيون في العصور الوسطى سعوا فيها إلى استرجاع السيطرة على الأراضي المقدسة من المسلمين.

n. cultural diffusion / انتشار ثقافي. انتشار أفكار أو منتجات من حضارة إلى أخرى.

n. Cultural Revolution / الثورة الثقافية. إنتفاضة في الصين بين ١٩٦٦ - ١٩٧٦ بقيادة الحرس الأحمر غايتها تأسيس مجتمع من الفلاحين والعمال يكون الجميع فيها متساوون.

n. culture / ثقافة. - حضارة. نمط معيشة وحيد، يتجلى في أدوات الناس وعاداتهم وفنونهم وأفكارهم.

n. cuneiform / الشكل الإسفيني. رموز وأشكال اخترعها السومريون حوالي عام ٣٠٠٠ قبل الميلاد.

n. cyberterrorism / إرهاب معلوماتي. هجمات بدوافع سياسية على أنظمة إعلامية.

n. Cyrillic alphabet / الأبجدية السيريلية (سلافية). أحرف لكتابة اللغات السلافية ابتكرها في القرن التاسع ميلادي سيريل وميثوديوس.

n. czar / قيصر. إمبراطور في روسيا (من اللقب الروماني قيصر).

n. dissident / منشق. معارض لسياسات الحكومة أو لأعمالها.

n. divine right / حق إلهي. فكرة أن الحكام هم ممثلو الله على الأرض وبالتالي هم مسؤولون فقط أمام الله.

n. domestication / تدجين. ترويض الحيوانات كي يستخدمها الإنسان.

n. dominion / تاهيل دومنيون. دولة مستقلة من دول التاج البريطاني (كندا مثلاً) سمح لها أن تدير أعمالها الداخلية بنفسها.

n. domino theory / نظرية الدومينو. فكرة قوامها أنه إذا وقعت دولة ما تحت سيطرة الشيوعيين فإن الدول المجاورة ستصبح أيضاً تحت سيطرة الشيوعيين.

n. Dorians / الدوريون. شعب ناطق باللغة اليونانية يعتقد أنهم هاجروا إلى اليونان بعد انهيار الحضارة الميسينية.

n. Dreyfus affair / قضية دريفوس. جدل حصل في فرنسا في الأعوام ١٨٩٠ ركز على محاكمة و سجن الضابط اليهودي الكابتن ألفريد دريفوس الذي اتهم ببيع أسرار عسكرية إلى ألمانيا.

n. Dutch East India Company / شركة شرق الهند الهولندية. شركة أسسها الهولنديون في أوائل القرن السابع عشر لتأسيس وإدارة التجارة عبر آسيا.

n. dynastic cycle / دورة حكم سلالي. نموذج تاريخي لنهوض وانحدار وتبديل السلالات الحاكمة.

n. dynasty / حكم سلالي. سلسلة حكام من عائلة واحدة.

E

n. Eastern Front / الجبهة الشرقية. أثناء الحرب العالمية الأولى - المنطقة على طول الحدود الألمانية الروسية حيث تعارك الروس والصرب مع الألمان والنمساويين والأتراك.

n. Edict of Nantes / مرسوم "نانت". إعلان علم ١٥٩٨ وعد خلاله الملك الفرنسي هنري الرابع أن يعيش البروتستانتون بسلام في فرنسا وسمح لهم ببناء دور عبادة في بعض المدن الفرنسية.

n. Emancipation Proclamation / إعلان تحرير العبيد. بيان أصدره الرئيس الأمريكي أبراهام لنكولن في ١٨٦٣ أعلن فيه أن كل العبيد الموجودين في الولايات الاتحادية أصبحوا أحراراً.

n. emerging nation / دولة ناشئة. دولة تكون فيها مرحلة التصنيع غير تامة بعد.

n. émigré / المهاجرون. ناس يتركون بلدهم الأصلي لأسباب سياسية كالنبلاء وغيرهم الذين تركوا فرنسا خلال إنتفاضة الفلاحين أثناء الثورة الفرنسية.

n. empire / إمبراطورية. مجموعة سياسية يحكم فيها قائد واحد عدداً من الشعوب والبلاد.

n. enclosure / أرض مسيجة. أحد الحقول المسيجة أنشأها ملاك بريطانيون أغنياء على أرض كان مزارعون يعملون عليها في السابق.

n. encomienda / إنكومييندا. أرض وهبتها إسبانيا إلى مستوطن في إحدى الأمريكتين ومنحته حق استخدام الأمريكيان الأصليين (الهنود الحمر) عمالاً فيه.

n. English Civil War / الحرب الأهلية الإنكليزية. نزاع دام من ١٦٤٢ إلى ١٦٤٩ حارب خلاله البيوريتان الذين ساندوا البرلمان مؤيدي المملكة الإنكليزية.

n. enlightened despot / المستبد المنور. أحد الملوك الأوروبيين في القرن الثامن عشر ألهمته أفكار منيرة بأن يحكم بعدل وأن يحترم حقوق أتباعه.

n. enlightenment / التنوير. في البوذية حالة حكمة تامة يفهم الفرد من خلالها حقائق الكون الأساسية.

n. Enlightenment / تنوير (ثقافي أو روحي). حركة قامت في أوروبا في القرن الثامن عشر حاول خلالها المفكرون أن يطبقوا مبادئ العقل والطرق العلمية على كل هيئات المجتمع.

n. entrepreneur / متعهد، مقاول. شخص ينظم ويدير ويجازف بعملية تجارية.

n. epics / ملحمة. شعر وصفي طويل يتغنى بمآثر أبطال الأساطير أو الأبطال التقليديين.

n. estate / طبقة اجتماعية. واحدة من ثلاث طبقات اجتماعية في فرنسا قبل الثورة الفرنسية - تتألف الطبقة الأولى من رجال الدين والثانية من النبلاء والثالثة من باقي الشعي.

n. Estates-General / مجلس عام للطبقات الاجتماعية. مجموعة ممثلين من الطبقات الاجتماعية الثلاث في فرنسا.

n. ethnic cleansing / تطهير عرقي. سياسة قتل أو أعمال عنف أخرى تأمل فيها الصرب أن يقضوا على الشعب المسلم في البوسنة بعد تجزئة يوغوسلافيا.

n. excommunication / حرم كنسي. سحب حقوق شخص ما من إنتسابه إلى كنسية مسيحية.

n. existentialism / الوجودية. فلسفة مبنية على مبدأ أن الناس يعطون معنى لحياتهم من خلال خياراتهم وأعمالهم.

n. extraterritorial rights / حقوق الأجانب ذوي الحصانة. إعفاء الأجانب المقيمين من قوانين البلد.

n. free trade / **تجارة حرة**. تبادل تجاري بين الدول دون الخضوع الى قيود إقتصادية أو عوائق (كالرسوم مثلا).

n. French and Indian War / **الحرب الفرنسية**

الهندية. نزاع بين فرنسا وبريطانيا حول السيطرة على أراض في شمال أمريكا، دام من ١٧٥٤ إلى ١٧٦٣.

G

n. gender inequality / **تفاوت بين الجنسين**.

التفرقة بين الرجال والنساء بمجال الثروة والوضع القانوني.

n. genetic engineering / **الهندسة الوراثية**

(الجينية). عملية نقل جينات من كائن حي إلى آخر لإنتاج كائن حي بميزات وسمات جديدة.

n. genocide / **إبادة جماعية**. قتل شعب بأكمله بشكل منظم.

n. gentry / **الطبقة العليا**. طبقة من الشعب ذات نفوذ، ومقتدرة ماليا، تتمتع بوضعية إجتماعية عالية.

n. geocentric theory / **نظرية المركزية**. في العصور الوسطى، نظرة العالم المتعلقة بالأرض كمركز حيث اعتقد العلماء أن الأرض كانت ثابتة وموضوعة في وسط الكون.

n. geopolitics / **الجيوستراتيجية**. سياسة خارجية تستند الى الأخذ بعين الاعتبار المواقع الاستراتيجية ونتائج أراض أخرى.

n. Ghana / **غانا**. مملكة في غرب إفريقيا اغتنت من فرض الضرائب على العمليات التجارية ومراقبتها وأسست إمبراطورية بين القرن التاسع والحادي عشر ميلادي.

n. ghazi / **غازي**. محارب من أجل الإسلام.

n. ghettos / **غيتو**. مناطق مجاورة للمدينة - جبر اليهود الأوروبيون على العيش فيها.

n. glasnost / **الإنفتاح**. سياسة سوفيتية للإنفتاح غايتها التدفق الحر للأفكار والمعلومات، قدمها ميخائيل غورباتشوف عام ١٩٨٥.

n. global economy / **اقتصاد عالمي**. المعاملات المالية التي يشترك فيها الشعب ورجال الأعمال والحكومات والتي تتخطى الحدود الدولية.

n. Glorious Revolution / **الثورة المجيدة**. إطاحة الملك الإنكليزي جيمس الثاني دون سفك دماء و تنصيب وليام وماري مكانه.

n. glyph / **صورة منقوشة**. صورة رمزية وخاصة تلك التي تستعمل كجزء من طريقة كتابة لنحت الرسائل على الحجارة.

adj. Gothic / **الغوتي**. ينتمي الى أسلوب فن عمارة الكنائس تطور في أوروبا في العصور الوسطى يبرز سراديب وممرات مدعومة ونوافذ زجاجية ملونة وزايفرات (نصف قناطر يدعم بها الجدار) وقناطر بارزة وأبراج عالية.

n. factors of production / **عوامل الإنتاج**. المصادر بما فيها الأرض والعمل ورأس المال اللازمة لإنتاج السلع والبضائع.

n. factory / **مصنع**. بناء كبير تستخدم فيه الآلات لصناعة السلع.

n. fascism / **الفاشية**. حركة سياسية تعزز نوع متطرف من الوطنية، نكران لحقوق الفرد، وحكم حزب واحد ديكتاتوري.

n. Fatimid / **الفاطمي**. فرد من سلالة مسلمة حاكمة تنتسب إلى فاطمة ابنة النبي محمد وأنشأت إمبراطورية في شمال إفريقيا، والعربية السعودية وسوريا خلال القرن العاشر وحتى الثاني عشر.

n. favorable balance of trade / **ميزان تجاري راجح**. حالة إقتصاد بلد ما يصدر ويبيع بضائع الى الخارج أكثر مما يستورد.

n. federal system / **نظام فدرالي**. نظام حكم توزع فيه السلطة بين سلطة مركزية و عدد من الولايات المستقلة.

n. Fertile Crescent / **الهلال الخصيب**. أرض زراعية غنية على شكل قوس في جنوب غرب آسيا بين الخليج الفارسي والبحر الأبيض المتوسط.

n. feudalism / **الإقطاع**. نظام سياسي كان النبلاء بموجبه يُعطون حق إستخدام الأراضي التي يملكها ملوكهم قانونيا مقابل ولائهم وأداء الخدمة العسكرية وحماية الأشخاص الذين يعيشون فوق هذه الأرض.

n. fief / **إقطاعية**. قطعة أرض يهبها السيد الى تابع أثناء النظام الإقطاعي السائد بأوروبا في القرون الوسطى.

n. filial piety / **طاعة الوالدين**. احترام يبدية الأولاد الى ذويهم والمسنين.

n. Final Solution / **الحل النهائي**. برنامج هتلر لقتل كل الشعب اليهودي بشكل منظم.

n. Five-Year Plans / **الخطة الخمسية**. خطة رسمها جوزيف ستالين في عام ١٩٢٨ لتطوير إقتصاد الإتحاد السوفيتي.

n. Four Modernizations / **التحديثات الأربعة**. مجموعة أهداف تبناها القائد الصيني دنغ شياوبنغ في أواخر القرن العشرين تتضمن التقدم في مجال الزراعة والصناعة والدفاع والعلوم والتكنولوجيا.

n. Fourteen Points / **النقاط الأربعة عشر**. مجموعة إقتراحات رسم خلالها الرئيس الأمريكي وودرو ويلسن خطة لإنجاز سلم دائم بعد الحرب العالمية الأولى.

n. Franks / **الإفرنج**. شعب جرمانى سكن في مقاطعة الغول الرومانية (تقريبا المنطقة التي تشغلها اليوم فرنسا) وأسس إمبراطورية عظمى في العصور الوسطى.

n. hajj / الحج. الحج الى مكة اداؤه فرض على المسلمين.

n. Han dynasty / سلالة هان الحاكمة. سلالة صينية حكمت من عام ٢٠٢ قبل الميلاد حتى ٩ ميلادي ومرة أخرى من عام ٢٣ حتى عام ٢٢٠ ميلادي.

n. Harappan civilization / حضارة الهارابان. اسم آخر لحضارة وادي الإندوس ازدهرت على طول نهر الإندوس تقريبا منذ عام ٧٠٠٠ قبل الميلاد، تميزت بتنظيم مدن رفيعة الفن.

n. Hausa / شعب الهاوزا. شعب في غرب إفريقيا عاش في عدد من المدن - الدول تسمى الآن نيجيريا الشمالية.

n. heliocentric theory / نظرية الدوران. فكرة أن الأرض والكواكب الأخرى تدور حول الشمس.

adj. Hellenistic / الهيلينستي. يتعلق بحضارة ولغة وفن وعلوم وأدب العالم الإغريقي منذ حكم اسكندر الكبير وحتى أواخر القرن الثاني قبل الميلاد.

n. helot / الهلوت. في مجتمع إسبارطة القديمة، فلاح مرتبط بالأرض.

n. hieroglyphics / هيروغليفية. أسلوب كتابة عند المصريين القدماء استخدمت فيه الصور للتعبير عن أفكار وأصوات.

n. Hijrah / الهجرة. هجرة النبي محمد من مكة الى يثرب (المدينة) عام ٦٢٢ ميلادي.

n. Hittites / الحثيون. شعب أوروبي - هندي استوطن في الأناضول حوالي عام ٢٠٠٠ قبل الميلاد.

n. Holocaust / المحرقة. مجزرة جماعية لليهود ومدنيين آخرين قام بها حكم ألمانيا النازي قبل وأثناء الحرب العالمية الثانية.

n. Holy Alliance / الحلف المقدس. هيئة من دول أوروبية شكلها حكام روسيا والنمسا وبروسيا بعد مؤتمر جنيف.

n. Holy Roman Empire / الإمبراطورية الرومانية المقدسة. إمبراطورية تأسست في أوروبا في القرن العاشر الميلادي تألفت بالأصل من أراض تعرف اليوم بألمانيا وإيطاليا.

n. home rule / حكم داخلي. حق السيطرة على الأمور الداخلية منحه حكومة حاكمة للمقيمين في منطقة ما.

n. hominid / الهومينيد. عضو مجموعة بيولوجية تشمل الكائنات الحية وأصناف منسوبة إليها تسير منتصبية (بشكل عمودي).

n. Homo sapiens / الإنسان (يوصفه نوعا بيولوجيا). الأنواع البيولوجية التي ينتمي إليها الإنسان الحديث.

n. House of Wisdom / بيت الحكمة. مركز للتعليم أنشئ في بغداد في الأعوام ٨٠٠.

n. Great Depression / الكساد الكبير. تدهور حاد للإقتصاد نتيجة إنهيار سوق البورصة في أمريكا عام ١٩٢٩.

n. Great Fear / الذعر الكبير. موجة خوف لا معنى لها اجتاحت الريف الفرنسي على أثر الهجوم على الباستيل في عام ١٧٨٩.

n. Great Purge / التصفية الكبرى. حملة إرهاب في الاتحاد السوفيتي في الثلاثينات قام بها جوزيف ستالين للتخلص من كل أعضاء الحزب الشيوعي الذين كانوا يشكلون خطرا على حكمه.

n. Great Schism / الانشقاق الكبير. إنشقاق في الكنيسة الكاثوليكية في القرون الوسطى تشكلت خلالها بابويتان متنافستان في آفنيون وروما.

n. Greco-Roman culture / الحضارة الرومانية - اليونانية. حضارة قديمة تطورت من دمج الحضارات اليونانية والهلنستية والرومانية.

n. green revolution / الثورة الخضراء. محاولة تمت في القرن العشرين لزيادة الموارد الغذائية في كل أنحاء العالم، وتضمنت هذه المحاولة استعمال الأسمدة ومبيدات الحشرات وتطوير زراعات مقاومة للأمراض.

n. griot / حكواتي. شخص في إفريقيا الغربية يروي الحكايا.

n. guerrilla / مقاتل في عصابة. فرد من قوة محاربة شبه منظمة تقوم بغارات مفاجئة على قوات العدو الذين يحتلون بلاده.

n. guild / اسم لنقابة. مجموعة من الناس في القرون الوسطى يعملون بنفس المهنة كانت تراقب رواتب الأفراد والأسعار.

n. guillotine / مقصلة. آلة يقطع بها رؤوس الناس استعملت كوسيلة إعدام خلال الثورة الفرنسية.

n. Gupta Empire / إمبراطورية غوبتا. ثاني إمبراطورية في الهند أسسها شاندر غوبتا الأول عام ٣٢٠ ميلادي.

H

n. habeas corpus / أمر مثول. وثيقة لإستدعاء سجين الى المحكمة والمثول أمام المحلفين كي يقرروا إذا كان سجنه قانوني أم لا.

n. Hagia Sophia / جامع آيا صوفيا. كاتدرائية الحكمة المقدسة في القسطنطينية أمر ببناءها الإمبراطور البيزنطي جستنيان.

n. haiku / هايكو. نوع شعر ياباني يتألف من ثلاثة أو خمسة أسطر غير متناسقة، كل سطر مؤلف من خمسة أو سبعة مقاطع صوتية.

n. inflation / **تضخم**. تدهور قيمة المال، يصطحبه

ارتفاع في أسعار السلع والخدمات.

n. Inquisition / **محاكم التفتيش**. محكمة كاثوليكية

للبحث عن المتهمين بالهرطقة ومحاكمتهم وخاصة النشطة منها في إسبانيا خلال الأعوام ١٤٠٠.

n. institution / **عرف - عادة**. نمط منظم راسخ الجذور في مجتمع ما.

n. intendant / **جايي ضرائي**. موظف حكومي فرنسي

عينه الملك لجباية الضرائب وإقامة العدل.

n. International Space Station / **المحطة الفضائية**

الدولية. مغامرة تعاونية كفلتها الولايات المتحدة الأمريكية وروسيا و١٤ دولة أخرى لتأسيس وصيانة مخبر عمل للتجارب العلمية عن الفضاء.

n. Internet / **انترنت**. اتصال شبكات كمبيوتر يسمح

للناس في كل أنحاء العالم بتبادل المعلومات والاتصال مع بعض.

n. intifada / **الانتفاضة**. حملة عصيان مدني فلسطينية

ضد الاحتلال الإسرائيلي في الضفة الغربية وقطاع غزة استمرت على مدى الأعوام ١٩٩٠.

n. Irish Republican Army (IRA) / **الجيش الجمهوري**

الإيرلندي. قوة عسكرية مدنية غير رسمية سعت لاستقلال إيرلندا عن بريطانيا العظمى.

n. iron curtain / **الستار الحديدي**. خلال الحرب

العالمية الأولى حاجز فصل الدول الشيوعية في أوروبا الشرقية عن معظم دول أوروبا الغربية الديمقراطية.

n. Iroquois / **الأيروكوي**. مجموعة من شعوب

الأمريكيين الأصليين (الهنود الحمر) كانوا يتكلمون لغات الأيروكوي، عاشوا في شرق منطقة البحيرات العظمى بشمال أمريكا، وشكلوا إتحاد في أواخر الأعوام ١٥٥٠.

n. Islam / **الإسلام**. ديانة تؤمن بإله واحد تطورت في

الجزيرة العربية في القرن السابع ميلادي.

n. isolationism / **الانعزالية**. سياسة قوامها تجنب

التورط السياسي والعسكري مع دول أخرى.

n. Israel / **إسرائيل**. مملكة اليهود المتحددين في فلسطين

دامت من حوالي ١٠٢٠ الى ٩٢٠ قبل الميلاد. فيما بعد، معظم القسم الشمالي من مملكتي اليهود، والآن الدولة اليهودية التي تأسست في فلسطين عام ١٩٤٨.

J

n. Jainism / **اليانية**. ديانة تأسست في الهند في القرن

السادس قبل الميلاد اعتقد أهلها بأن كل شي في الكون له روح وبالتالي يجب عدم مسه بأذى.

n. janissary / **جندي إنكشاري**. فرد من قوة منتخبة من

الجنود في الإمبراطورية العثمانية.

n. humanism / **الحركة الإنسانية**. حركة ثقافية أيام

النهضة درس خلالها المفكرون نصوص كلاسيكية وركزوا على قوة الإنسان وإنجازاته.

n. Hundred Days / **المئة يوم**. الفترة الوجيزة خلال

عام ١٨١٥ عندما قام نابليون بآخر رهان لاسترجاع السلطة، أطاح بملك فرنسا ونصرب نفسه مرة أخرى إمبراطورا على فرنسا.

n. Hundred Years' War / **حرب المئة سنة**. نزاع

تعاركت فيها إنكلترا وفرنسا على أراض فرنسية بشكل متقطع من عام ١٣٣٧ وحتى ١٤٥٣.

n. hunter-gatherer / **صياد - مجمع**. مجموعة من

البدو يعتمدون في غذائهم على صيد الحيوانات وعلى جمع النباتات الغذائية.

n. Hyksos / **الهكسوس**. مجموعة من الغزاة البدو من

جنوب غرب آسيا حكموا مصر من ١٦٤٠ وحتى ١٥٧٠ قبل الميلاد.

n. Ice Age / **العصر الجليدي**. فترة زمنية باردة تنتشر

فيها صفيحات جليدية ضخمة في المناطق القطبية، دامت آخر فترة من ١,٦٠٠,٠٠٠ الى ١٠,٠٠٠ قبل الميلاد.

n. I Ching / **آي شينغ**. كتاب وحي صيني يرجع إليه

الناس للحصول على إجابة على أسئلة أخلاقية أو عملية.

n. icon / **أيقونة**. صورة دينية يحملها مسيحيو الكنيسة الشرقية.

n. imperialism / **الإمبريالية**. سياسة تبحث فيها دولة

قوية للسيطرة على بلدان أخرى سياسيا وإقتصاديا أو اجتماعيا.

n. impressionism / **الانطباعية**. حركة في القرن

التاسع عشر تتعلق بالرسم الزيتي كانت كرد فعل الفنانين ضد الواقعية حيث سعوا الى نقل انطباعاتهم عن الأشخاص أو عن لحظات في الزمان.

n. Indo-Europeans / **الهنود الأوروبيون**. مجموعة

شعوب نصف بدو بدأوا حوالي ١٧٠٠ قبل الميلاد بالهجرة من ما هو اليوم روسيا الجنوبية الى شبه المحيط الهندي وأوروبا وجنوب غرب آسيا.

n. indulgence / **غفران**. عفو يعتق شخص من عقاب

بسبب خطيئة ارتكبها.

n. industrialization / **التصنيع**. تطور الصناعات بسبب

إنتاج السلع بواسطة الآلات.

n. Industrial Revolution / **الثورة الصناعية**. تحول

بدأ في إنكلترا خلال القرن الثامن عشر من صناعة السلع باليد الى الصناعة بالآلات.

n. Kuomintang / **كوميستانغ**. حزب وطني صيني تأسس بعد سقوط سلالة الكينغ الحاكمة في ١٩١٢.
n. Kush / **مملكة كوش**. مملكة نوبية قديمة، حكم قادتها مصر بين عام ٢٠٠٠ و ١٠٠٠ قبل الميلاد.

L

n. laissez faire / **ترك الأمور تجري**. فكرة قوامها أن على الحكومة عدم التدخل أو إدارة الصناعات والأعمال التجارية.
n. land reform / **إصلاح الأرض**. إعادة توزيع الأراضي بتقسيم الملكيات الواسعة إلى مزارع صغيرة وتوزيعها على الفلاحين.
n. La Reforma / **الإصلاح**. حركة إصلاح ليبرالية قادها بينيتو هواريز في القرن التاسع عشر في المكسيك.
n. lay investiture / **تقليد منصى**. تعيين موظفين متدينين من قبل الملوك أو النبلاء.
n. League of Nations / **عصبة الأمم**. منظمة دولية تأسست بعد الحرب العالمية الأولى هدفها المحافظة على السلام بين الدول.
n. lebensraum / **لبنسراوم**. "مكان حيوي" - الأراضي الإضافية التي كانت ألمانيا - حسب رأي أدولف هتلر - بحاجة إليها لأنها كانت مزدحمة بالسكان.
n. Legalism / **التقيد بالقانون**. فلسفة سياسية صينية قامت على فكرة أن حكومة فعالة لدرجة عالية وقوية هي مفتاح لنظام اجتماعي.
n. legion / **فيلق**. وحدة عسكرية في جيش روما القديمة، مكونة من حوالي ٥٠٠٠ عسكري من فرقة المشاة والفرسان.
n. Legislative Assembly / **المجلس التشريعي**. كونغرس فرنسي له السلطة لسن قوانين والموافقة على إعلان الحرب - تشكل بموجب دستور عام ١٧٩١.
n. legitimacy / **الشرعية**. حق متوارث للملك كي يحكم.
n. liberals / **الليبراليون**. في النصف الأول من القرن التاسع عشر، مجموعة الأوروبيين - أغلبهم من رجال أعمال من الطبقة المتوسطة، وتجار - أرادوا أن يعطوا البرلمانات المنتخبة قوة سياسية أكبر.
n. lineage / **نسل**. الأفراد سواء أحياء أو أموات أو غير مولودين بعد - انحدروا من جد مشترك.
n. loess / **الراسب الطفالي**. رواسب خصبة تتشكل من تراب تعصف به الرياح.
n. Long March / **المسيرة الطويلة**. سفر لمسافة ٦٠٠٠ ميل قام بها عام ١٩٣٤ و ١٩٣٥ الشيوعيون الصينيون الهاربون من قوات "جيانغ جيجشي" القومية.

n. jazz / **الجاز**. لون من الموسيقى الشعبية في القرن العشرين طورها بالدرجة الأولى الموسيقيون الأمريكيون - الإفريقيون.
n. Jesuits / **يسوعي**. أعضاء جمعية المسيح، جماعة دينية كاثوليكية أسسها إغناطيوس أوف لويولا.
n. "jewel in the crown" / **جوهرة التاج**. مستعمرة الهند البريطانية سميت بهذا الاسم بسبب أهميتها للإمبراطورية البريطانية كمزود مواد خام وسوق لتجارة السلع البريطانية.
n. joint-stock company / **شركة مساهمة**. نوع تجارة يقوم فيها المستثمرون، يسهمون بثرواتهم من أجل هدف واحد ثم يتقاسمون الأرباح.
n. Judah / **يهودا**. مملكة عبرانية في فلسطين تأسست حوالي عام ٩٢٢ قبل الميلاد.
n. Justinian Code / **قانون جستنيان**. الجزء الرئيسي من القانون المدني الروماني تم جمعه وتنظيمه بأمر من الإمبراطور البيزنطي جستنيان حوالي عام ٥٢٤ ميلادي.

K

n. kabuki / **الكابوكية**. نوع مسرحية يابانية، تستخدم فيها الموسيقى والرقص والحركات الإيمائية لعرض القصص.
n. kaiser / **كايزر**. إمبراطور ألماني (من اللقب الروماني قيصر).
n. kamikaze / **كاميكازي**. أثناء الحرب العالمية الثانية، طيارون إنتحاريون يابانيون درّه بوا لإغراق سفن الحلفاء وذلك بصدمها بطائرات مليئة بالوقود.
n. karma / **كارما**. في الديانة الهندية والبوذية، مجموع الأعمال الجيدة والسيئة التي يقوم بها شخص ما، يعتقد أنها تحدد قدره بعد أن يولد من جديد.
n. Khmer Empire / **إمبراطورية الخمير**. إمبراطورية في جنوب شرق آسيا تركزت فيما هو اليوم كمبوديا، وصلت إلى قمة قوتها حوالي عام ١٢٠٠ ميلادي.
n. Khmer Rouge / **الخمير الحمر**. مجموعة متمردين شيوعيين استولوا على الحكم في كمبوديا عام ١٩٧٥.
n. knight / **فارس**. في العصور الوسطى في أوروبا، محارب مسلح حارب على ظهر حصان.
n. Koryu dynasty / **سلالة كوريو الحاكمة**. سلالة حكمت كوريا من عام ٩٣٥ إلى ١٢٩٢.
n. Kristallnacht / **ليلة الكريستال**. أو "ليلة الزجاج المكسور"، ليلة التاسع من نوفمبر ١٩٣٨ هاجمت فيها قوات العاصفة النازية بيوت اليهود وأمكنة عملهم ودور عبادتهم في كل أنحاء ألمانيا.

n. martial law / **قانون عرفي**. حكم سلطات عسكرية مؤقتة على سكان مدنيين يطبق عادة في زمن الحرب أو في حال توتر مدني.

n. mass culture / **فن جماهيري**. إنتاج أعمال فنية وترفيهية صممت للعرض أمام جمهور كبير.

n. materialism / **مادية**. إعطاء قيمة كبيرة لفكرة الحصول على ممتلكات مادية.

adj. matriarchal / **حكم الأم**. من ينتمي إلى نظام اجتماعي تكون فيه الأم رأس الأسرة.

adj. matrilineal / **ذرية من طرف الأم**. من ينتمي إلى نظام اجتماعي يعود فيه النسب وحقوق الوراثة إلى الأم.

n. Mauryan Empire / **الإمبراطورية المورانية**. أول إمبراطورية في الهند أسسها شاندرأغوبتا موريا عام ٣٢١ قبل الميلاد.

n. May Fourth Movement / **حركة الرابع من مايو**. مظاهرة شعبية في الصين عام ١٩١٩ تظاهر فيها الشعب ضد معاهدة فرساي وضد التدخل الأجنبي.

n. Medes / **الميديس**. شعب في جنوب غرب آسيا ساعد على إسقاط الإمبراطورية الآشورية.

n. Meiji era / **العصر الميجي**. مرحلة في تاريخ اليابان من ١٨٦٧ إلى ١٩١٢ حكم البلد خلالها الإمبراطور موتسوهيتو.

n. Mein Kampf / **"كفاحي"**. كتاب كتبه أدولف هيتلر أثناء فترة سجنه في الأعوام ١٩٢٣ - ١٩٢٤ عرض فيه عقائده وأهدافه من أجل ألمانيا.

n. mercantilism / **الروح التجارية**. سياسة إقتصادية سعت خلالها الشعوب لزيادة ثروتها وقوتها بالحصول على كميات كبيرة من الذهب والفضة وبيع كمية سلع أكثر من التي يشتروها.

n. mercenary / **المرتزق**. جندي مستأجر للقتال في جيش أجنبي.

n. Merö / **"ميروي"**. مركز في المملكة الكوشية من حوالي ٢٥٠ قبل الميلاد وحتى ١٥٠. اشتهر بصناعة الأسلحة والأدوات الحديدية.

n. Mesoamerica / **"ميزو أمريكا"**. منطقة تمتد من وسط المكسيك وحتى هندوراس. تشكلت فيها مجتمعات قديمة أمريكية مختلفة.

n. mestizo / **الهجين**. شخص ينحدر من مزيج من سلالتين إسبانية وأمريكية أصلية.

n. Middle Ages / **القرون الوسطى**. حقبة من التاريخ الأوروبي تلت سقوط الإمبراطورية البيزنطية دامت من حوالي عام ٥٠٠ إلى ١٥٠٠ تسمى أيضا فترة القرون الوسطى.

n. lord / **لورد**. في أوروبا الإقطاعية، شخص احتكم على أراض وتمكن بالتالي من منح أراض إلى أتباعه.

n. Lutheran / **لوثري**. عضو كنيسة بروتستانتية تشكلت حسب تعاليم مارتن لوتر.

n. lycée / **ليسيه - مدرسة**. مدرسة حكومية في فرنسا.

M

n. Macedonia / **مقدونيا**. مملكة قديمة شمال اليونان غزا قائدها فيليب الثاني اليونان عام ٣٣٨ قبل الميلاد.

n. Maghrib / **المغرب**. منطقة في شمال غرب إفريقيا تتألف من سواحل البحر الأبيض المتوسط أو ما تعرف اليوم بإسم المغرب وتونس والجزائر.

n. Magna Carta / **الميثاق الكبير**. "المعاهدة الكبرى" - وثيقة تضمن الحقوق السياسية الأساسية في إنكلترا، كتبها النبلاء وأقرها الملك جون عام ١٢١٥ ميلادي.

n. Mahabharata / **ماهابهاراتا**. شعر ملحمة هندي عظيم يصور صراعات الأربين أثناء إنتقالهم جنوبا نحو الهند.

n. Mahayana / **الماهايانا**. فرع من البوذية يمنح الخلاص للجميع ويسمح بممارسة العبادات في الأماكن العامة.

n. maize / **الذرة، "مايز"**. نوع من المزروعات المنتجة للحبوب تحمل تسمى عادة الذرة في الولايات المتحدة. رُبذورها على أكواز عريضة.

n. Mali / **مالي**. إمبراطورية في غرب أفريقيا ازدهرت من ١٢٣٥ وحتى الأعوام ١٤٠٠ واغتنت من التجارة.

n. Manchus / **المنشوريون**. شعب أصله من منشوريا حكم الصين خلال سلالة "الكينغ" (١٦٤٤ - ١٩١٢).

n. Mandate of Heaven / **المفوض من السماء**. في تاريخ الصين، الموافقة الخالدة، يعتقد أنها أساس السلطة الملكية.

n. manifest destiny / **بيان القدر**. فكرة في أمريكا انتشرت خلال منتصف القرن التاسع عشر، قوامها أنه من حق الولايات المتحدة ومن واجبها أن تحكم شمال أمريكا من المحيط الأطلسي إلى المحيط الهادي.

n. manor / **أرض، مزرعة**. مزرعة السيد في أوروبا الإقطاعية.

n. Maori / **"ماوري"**. فرد من الشعب البولينيزي استوطن في نيوزيلندا حوالي ٨٠٠ ميلادي.

n. Marshall Plan / **خطة مارشال**. برنامج أمريكي لمساعدة الدول الأوروبية اقتصاديا كي تتمكن من إعادة بناءها بعد الحرب العالمية الثانية.

n. middle class / الطبقة الوسطى. طبقة من المجتمع تتألف من عمال مهرة وحرفيين، ورجال أعمال ومزارعين أغنياء.

n. middle passage / المرور الوسيط. السفرة التي أحضر خلالها الإفريقيون الأسرى إلى جزر الهند الغربية ليباعوا كعبيد - سميت بهذا الاسم لأنها اعتبرت الضلع الأوسط من تجارة ثلاثية.

n. migration / هجرة. عملية الانتقال من مكان والإستيطان في مكان آخر.

n. militarism / العسكرية. سياسة تعظيم القوة العسكرية بالإحتفاظ بجيش دائم متأهب دوماً للقتال.

n. Ming dynasty / سلالة "مينغ" الحاكمة. سلالة حكمت الصين من عام ١٣٦٨ وحتى ١٦٤٤.

n. Minoans / "المينويون". شعب اشتغل بالتجارة والملاحة البحرية وعاش على جزيرة كريت من حوالي ٢٠٠٠ وحتى ١٤٠٠ قبل الميلاد.

adj. Mississippian / الميسيسيبي. ينتمي إلى حضارة "الماوند بيلدر" التي ازدهرت في أمريكا الشمالية بين عام ٨٠٠ و ١٥٠٠.

n. mita / "ميتا". في إمبراطورية الإنكا، فرض على كل شخص قوي البنية أن يعمل للدولة عدداً معيناً من الأيام بالسنة.

n. Moche / حضارة "الموتش". حضارة ازدهرت فيما هو الآن الساحل الشمالي لبيرو من حوالي عام ١٠٠ إلى ٧٠٠.

n. monarchy / الملكية. حكم تكون فيه السلطة بأيدي شخص واحد.

n. monastery / دير، جماعة. مجتمع ديني من الرجال (يسمون رهبان) تنازلوا عن كل ممتلكاتهم وندروا أنفسهم لحياة كلها صلاة وتعب.

n. monopoly / احتكار. سيطرة مجموعة ما على إنتاج وتوزيع بعض السلع.

n. monotheism / التوحيد. الإيمان بإله واحد.

n. Monroe Doctrine / بيان مونرو. سياسة معارضة أمريكية لأي تدخل أوروبي في أمريكا اللاتينية، أعلنها الرئيس جيمس مونرو عام ١٨٢٣.

n. monsoon / رياح موسمية. رياح تهب وتغير إتجاهها في أوقات معينة من السنة.

n. mosque / الجامع، المسجد. مكان عبادة عند المسلمين.

n. movable type / حروف مطبعية قابلة للتحرير. مكعبات معدنية أو خشبية يحمل كل منها حرف واحد يمكن تصفيفها لتشكيل صفحة للطباعة.

n. Mughal / المغول. إحدى جماعات البدو غزت شبه القارة الهندية في القرن السادس عشر وأنشأت عليها إمبراطورية قوية.

n. mujahideen / المجاهدون. في أفغانستان، محاربون متدينون تضامنوا لمحاربة الحكومة التي دعمها السوفييت في أواخر السبعينات.

n. mulattos / الخلاسي، المولد. أشخاص ينحدرون من مزيج أوروبي وإفريقي.

n. mummification / التحنيط. عملية تحنيط وتعطير وتجفيف الجثث لصيانتها من الفساد والتفسخ.

n. Munich Conference / مؤتمر ميونخ. إجتماع تم عام ١٩٣٨ لممثليين من بريطانيا وفرنسا وإيطاليا وألمانيا وافقت خلاله بريطانيا وفرنسا لألمانيا النازية بضم جزء من تشيكوسلوفاكيا لقاء وعد أدولف هتلر باحترام حدود تشيكوسلوفاكيا الجديدة.

n. Muslim / المسلم. من يعتنق الإسلام.

n. Muslim League / العصبة الإسلامية. منظمة تأسست عام ١٩٠٦ لحماية مصالح مسلمين الهند، اقترحت فيما بعد تقسيم الهند إلى دولتين منفصلتين، مسلمة وهندوسية.

adj. Mutapa / الموتابا. ينتمي إلى إمبراطورية في جنوب أفريقيا أسسها موتابا في القرن الخامس عشر ميلادي.

n. Mycenaean / الميسينيون. شعب هندي - أوروبي استوطن في بر اليونان حوالي ٢٠٠٠ قبل الميلاد.

n. myths / الأساطير، الخرافات. قصص تقليدية عن الآلهة والأجداد أو الأبطال، تحكى لشرح طبيعة العالم أو العادات والمعتقدات لمجتمع ما.

N

n. Napoleonic Code / قانون نابليون. نظام قوانين شامل وموحد أسسها نابليون من أجل فرنسا.

n. National Assembly / المجلس الوطني. مجلس فرنسي أسسه نواب من الطبقة الثالثة في ١٦ حزيران ١٧٨٩ لسن قوانين وإصلاحات باسم الشعب الفرنسي.

n. nationalism / القومية، الوطنية. الإيمان بأن على الشعب أن يكون مخلصاً لأمتة، وهذا يعني مخلصاً للناس الذين يشاركونه ذات الثقافة والتاريخ، عوضاً أن يكون ولاءهم لملك أو إمبراطور.

n. nation-state / الدولة القومية. مجموعة مستقلة من الناس يعيشون تحت تأثير عوامل جغرافية سياسية واحدة ولهم ذات الثقافة والهوية.

n. NATO / منظمة معاهدة حلف شمال الأطلسي. إتحاد عسكري دفاعي شكلته عشرة دول من أوروبا الغربية عام ١٩٤٩ والولايات المتحدة الأمريكية وكندا.

n. Nuremberg Trials / محاكمات نورنبرغ. سلسلة من إجراءات ودعاوي قضائية جرت في نورنبرغ بألمانيا، بعد الحرب العالمية الثانية، حوكم خلالها القادة النازيون لإعتدائهم وخرقهم لقوانين الحرب، وجرائمهم ضد الإنسانية.

O

n. obsidian / السبج. صخر بركاني زجاجي قاسي استعمله الناس البدائيون القدامى لصنع أسلحة حادة.

n. Old Regime / النظام القديم. النظام السياسي والاجتماعي الذي كان سائدا في فرنسا قبل الثورة الفرنسية.

n. oligarchy / حكم الأقلية. حكم تكون فيه السلطة بأيدي عدد قليل من الناس - وخاصة الحكم الذي تكون فيه السلطة مبنية على الثروة.

n. Olmec / الأولميك. أقدم حضارة معروفة في أواسط أمريكا ازدهرت حوالي ١٢٠٠ قبل الميلاد وكان لها تأثير على الحضارات التي تلتها في كل أرجاء المنطقة.

n. Open Door Policy / سياسة الباب المفتوح. سياسة اقترحتها الولايات المتحدة الأمريكية عام ١٨٩٩ حيث تكون لكل الدول فرص متساوية للتجارة مع الصين.

n. Opium War / حرب الأفيون. نزاع بين بريطانيا والصين دام من عام ١٨٣٩ إلى ١٨٤٢ حول تجارة بريطانيا للأفيون في الصين.

n. oracle bone / عظمة الوحي. أحد عظام الحيوانات أو قشرة سلحفاة استعملها الناسكون الصينيون القدامى للإتصال مع الآلهة.

n. Oslo Peace Accords / إتفاقيات أوسلو للسلام. إتفاق جرى عام ١٩٩٣ منح خلالها رئيس الوزراء الإسرائيلي رابين الفلسطينيين الحكم الذاتي في قطاع غزة والضفة الغربية.

n. ozone layer / طبقة الأوزون. طبقة على الغلاف الجوي الأعلى للأرض، تحمي الكائنات من أشعة الشمس فوق البنفسجية الحارقة.

P

n. Pacific Rim / أراضي شاطئ المحيط الهادي. الأراضي المحيطة بالمحيط الهادي وبخاصة تلك الموجودة في آسيا.

n. Paleolithic Age / العصر الباليوثي الحجري القديم. مرحلة قبل التاريخ دامت من حوالي ٢٥٠٠٠٠٠ إلى ٨٠٠٠ قبل الميلاد، استعمل الناس خلالها أدوات وأسلحة - وتسمى أيضا العصر الحجري القديم.

n. Nazca / حضارة النازكا. حضارة ازدهرت فيما هو اليوم الساحل الجنوبي لبيرو من حوالي ٢٠٠ قبل الميلاد وحتى ٦٠٠ ميلادي.

n. Nazism / النازية. السياسات الفاشية لحزب العمال الألماني الاشتراكي الوطني، مبنية على الدكتاتورية والإعتقاد بتفوق عرق على آخر وسيطرة الدولة على الصناعة.

n. Negritude movement / حركة الزنوج. حركة احتفل فيها الأفارقة الناطقين بالفرنسية وسكان جزر الهند الغربية بترائهم من الثقافة والقيم الأفريقية التقليدية.

adj. neoclassical / كلاسيكي جديد. له علاقة بأسلوب بسيط ورائع (مبني على أفكار ومواضيع من اليونان وروما القديمة) وصف الفنون في أوروبا في أواخر الأعوام ١٧٠٠.

n. Neolithic Age / العصر النيوليتي (عصر بداية الحضرة). فترة قبل التاريخ بدأت حوالي ٨٠٠٠ قبل الميلاد وفي بعض المناطق انتهت حوالي ٣٠٠٠ ميلادي، تعلم الناس خلالها أن يصقلوا الأدوات الحجرية، وصنع الفخار، وزراعة المحاصيل وتربية الحيوانات، وتسمى أيضا العصر الحجري.

n. Neolithic Revolution / الثورة النيوليتية. تغيير هام في حياة البشر نشأ عن بدء العمل في الزراعة - أي تحول الناس من جمع المواد الغذائية إلى إنتاج المواد الزراعية.

n. New Deal / البرنامج الجديد. برنامج الرئيس الأمريكي فرانكلين روزفلت للإصلاح الاقتصادي صمم لحل المشاكل التي نجمت عن الكساد الكبير.

n. New Kingdom / المملكة الجديدة. مرحلة التاريخ المصري القديم جاءت بعد الإطاحة بالقادة الهيكسوس، دامت من حوالي ١٥٧٠ إلى ١٠٧٥ قبل الميلاد.

n. nirvana / النيرفانا. في البوذية، الخلاص من الألم والعذاب الذي يتم بعد التنوير.

n. Nok / النوك. شعب أفريقي عاش فيما هو الآن نيجيريا بين ٥٠٠ و ٢٠٠ قبل الميلاد.

n. nomad / بدو - رحل. فرد من مجموعة ليس لها موطن دائم، تنتقل من مكان إلى مكان بحثا عن الغذاء والماء.

n. nonaggression pact / معاهدة عدم إعتداء. إتفاق تتعهد فيه الدول بعدم هجوم الواحدة على الأخرى.

n. nonaligned nations / دول عدم الإنحياز. دول مستقلة بقيت حيادية أثناء منافسة فترة الحرب الباردة بين الولايات المتحدة والاتحاد السوفيتي.

n. Peninsular War / حرب شبه الجزيرة. صراع دام من ١٨٠٠ الى ١٨١٣، حارب فيه المتمردون الإسبان بمساعدة قوات بريطانية لإخراج جيوش نابليون الفرنسية من إسبانيا.

n. perestroika / إعادة الإعمار. إعادة بناء الإقتصاد السوفيتي بدأها ميخائيل غورباتشيف عام ١٩٨٥ ليسمح بإتخاذ قرارات محلية على شكل أوسع.

n. Persian Gulf War / حرب الخليج الفارسي. صراع عام ١٩٩١ هزمت خلاله قوات الأمم المتحدة القوات العراقية التي اجتاحت الكويت وهددت بغزو المملكة العربية السعودية.

n. Persian Wars / الحروب الفارسية. سلسلة من الحروب في القرن الخامس قبل الميلاد حاربت خلالها دول المدينة اليونانية إمبراطورية الفرس.

n. perspective / الرسم المنظوري. تقنية فنية لرسم الأشياء بحيث تحدث صورة ثلاثية الأبعاد على سطح مسطح.

n. phalanx / كتيبة عسكرية. تشكيل عسكري لجنود مشاة مسلحين برماح ودروع.

n. pharaoh / فرعون. ملك مصر القديمة، كان يعتبر إلها وقائدا سياسيا وعسكريا.

n. philosophe / فيلسوف. فرد من مجموعة مفكرين في فرنسا أثناء فترة التنوير.

n. philosophers / الفلاسفة. مفكرون يستخدمون العقل والمنطق للبحث عن طبيعة الكون والمجتمع الإنساني والأخلاقيات.

n. Phoenicians / الفينيقيون. شعب يعمل بصناعة البحار في جنوب غرب آسيا، بدأ بالتجارة حوالي ١١٠٠ قبل الميلاد وأسس مستعمرات على طول منطقة البحر الأبيض المتوسط.

n. Pilgrims / الحجاج. مجموعة من الناس أسسوا عام ١٦٢٠ مستعمرة بليموث في ولاية ماساتشوستس هربا من الإضطهاد الديني في إنكلترا.

n. plebeian / العامي الروماني. فرد من عامة الفلاحين في روما القديمة أو الصناع أو التجار كانوا يشكلون أغلبية السكان.

n. plebiscite / استفتاء عام. تصويت مباشر يعطي الفرصة لشعب دولة ما للموافقة على اقتراح أو رفضه.

n. PLO / منظمة التحرير الفلسطينية. منظمة كرسست نشاطها لتأسيس دولة مستقلة للفلسطينيين في الشرق الأوسط.

n. polis / دولة المدينة. في اليونان القديمة، الوحدة السياسية الأساسية لليونان القديمة بعد عام ٧٥٠ قبل الميلاد تقريبا.

n. Panama Canal / قناة باناما. مجرى مائي من صنع الإنسان يصل بين المحيطين الأطلسي والهادي حفرته الولايات المتحدة في باناما وافتتح عام ١٩١٤.

n. papyrus / البردي. قصب طويل ينمو في دلتا نهر النيل استعمله المصريون القدماء لصنع مادة تشبه الورق للكتابة.

n. parliament / البرلمان. هيئة ممثلين (نواب) تسنّ قوانين الدولة.

n. partition / تقسيم. تقسيم إلى أجزاء كالتقسيم الذي حصل عام ١٩٤٧ للمستعمرة البريطانية في الهند الى دولتي الهند والباكستان.

n. pastoralist / رعوي. فرد من مجموعة البدو يرعى حيوانات مدجنة.

n. paternalism / الأبوية. سياسة معاملة الناس للأفراد كما لو كانوا أولادهم، يؤمنون حاجاتهم دون أن يعطوهم حقوقهم.

n. patriarch / البطريرك. أسقف رئيسي في الكنيسة الشرقية.

adj. patriarchal / أبوي. ينتمي إلى نظام إجتماعي يكون فيه الأب رأس العائلة.

n. patrician / نبيل روماني. في روما القديمة، فرد من طبقة غنية راقية ذات إمتيازات.

adj. patrilineal / ذرية أبوية. ينتمي إلى نظام إجتماعي يعود فيه النسب وحقوق الوراثة إلى الأب.

n. patron / الظهير، الراعي. شخص يرعى ويكفل الفنانين وخاصة ماديًا.

n. Pax Mongolica / سلام منغوليا. الفترة بين منتصف ١٢٠٠ الى منتصف ١٣٠٠ فرض خلالها المنغول الإستقرار والقانون والنظام في الجزء الأكبر من أوراسيا.

n. Pax Romana / سلام روما. مرحلة سلام وازدهار في كل أنحاء الإمبراطورية الرومانية، دامت من ٢٧ قبل الميلاد حتى ١٨٠ ميلادي.

n. Peace of Augsburg / سلام أوغسبرغ. إتفاقية عام ١٥٥٥ نصت على أن قائد كل ولاية ألمانية يحدد ديانتها.

n. Peloponnesian War / الحروب البيلوبونيسية. حرب دامت من ٤٣١ الى ٤٠٤ قبل الميلاد هزمت خلالها أثينا وحليفاتها من قبل إسبارطة وحليفاتها.

n. penal colony / مستعمرة العقاب. مستعمرة يرسل إليها المحكومون بدلا من السجن.

n. peninsulares / سكان شبه الجزيرة. في مجتمع المستعمرة الإسبانية، المستعمرون الذين ولدوا في إسبانيا.

n. Puritans / البيوريتانيون - المتطهرون. مجموعة من الناس نشدوا التحرر من الملاحقة الدينية في إنكلترا وأسسوا مستعمرة في خليج ماساشوستس في أوائل الأعوام ١٦٠٠.

n. push-pull factors / عوامل دفع - جذب. ظروف تدفع الناس الى مواقع أخرى (عامل الجذب) وتسبب في ترك الناس لديارهم والهجرة الى منطقة أخرى (عوامل الدفع).

n. pyramid / أهرام. بناء ضخّم له قاعدة مستطيلة وأربعة جوانب مثلثة الشكل، كتلك التي بنيت في مصر لدفن فراعنة المملكة القديمة.

Q

n. Qin dynasty / سلالة "كين" الحاكمة. سلالة في الصين حكمت فترة صغيرة وحلت محل سلالة "جو" في القرن الثالث قبل الميلاد.

n. Qing dynasty / سلالة "كينغ". آخر سلالة حاكمة في الصين، حكمت من عام ١٦٤٤ الى ١٩١٢.

n. Quetzalcoatl / "الشعبان ذو الريش". إله عند شعب التولتيك وشعوب أخرى في أواسط أمريكا.

n. quipu / "كويبو". صف من الخيوط المعقودة على حبل استعملها شعب الإنكا لتسجيل معلومات رقمية.

n. Qur'an / القرآن. كتاب المسلمين المقدس.

R

n. racism / العنصرية. الاعتقاد بأن عرق ما أعلى من الأعراق الأخرى.

n. radicals / الراديكاليون - المتطرفون. في النصف الأول من القرن التاسع عشر، المتطرفون الذين أيدوا التغيير الجذري لنشر الديمقراطية على كل الشعب.

n. radioactivity / نشاط إشعاعي. نوع من الطاقة التي تنتشر بتحلل الذرات.

n. Raj / راج. فترة حكم البريطانيين خلالها الهند دامت حوالي ٩٠ سنة من ١٨٥٧ إلى ١٩٤٧.

n. rationing / توزيع محدود. تحديد كمية السلع التي يمكن أن يشتريها الناس - تدبير تطبقه الحكومة أحيانا في فترة الحرب عندما تنخفض كمية السلع المتوفرة.

n. realism / واقعية. حركة فنية في القرن التاسع عشر سعى الكتاب والرسامون الى إظهار الحياة كما هي وليس كما يجب أن تكون.

n. realpolitik / سياسة القوة. "سياسة الواقع". تطبيق سياسات السلطة الصارمة دون فسخ المجال للمثاليات.

n. Politburo / اللجنة المركزية في الحزب الشيوعي. اللجنة الحاكمة للحزب الشيوعي في الاتحاد السوفياتي.

n. political dissent / معارضة سياسية. اختلاف الآراء حول مواضيع سياسية.

n. polytheism / الإشراف بالله. الإيمان بعدة آلهة.

n. pope / البابا. أسقف روما، رئيس الكنيسة الكاثوليكية.

n. Popol Vuh / كتاب ديني. كتاب يحتوي على تفسير شعب المايا لقصة الخليقة.

n. popular culture / ثقافة شعبية. العوامل الثقافية - رياضة، موسيقى أفلام، أزياء، الخ... التي تعكس خلفية مشتركة لمجموعة ما واهتماماتهم المتبدلة.

n. potlatch / مهرجان الشتاء عند الهنود. عيد يحتفل به لعرض الوفرة والإزدهار عند بعض قبائل الهنود الحمر الذين سكنوا السواحل الشمالية الغربية.

n. predestination / عقيدة القضاء والقدر. الاعتقاد بأن الله قرر مصير كل شئ سلفا بما في ذلك الشعوب التي ستقذ بشكل أبدي.

n. Presbyterian / مشيخي. عضو كنيسة بروتستانتية يديرها شيوخ (كهول) وتأسست على تعاليم جون نوكس.

n. / الحزب الثوري الاجتماعي. الحزب السياسي الرئيسي في المكسيك.

n. proletariat / البروليتاريا. طبقة العمال، في النظرية الماركسية، مجموعة العمال الذين أطاحوا بالقيصر واستلموا الحكم في روسيا.

n. proliferation / إنتشار. نمو أو إنتشار - وبشكل خاص إنتشار الأسلحة النووية الى الدول التي لا تملكها بالوقت الحاضر.

n. propaganda / الدعاية. معلومات أو مواد تنشر لتدفع قضية ما الى الأمام أو لإحداث أذى في قضية الخصم.

n. Protestant / بروتستانت. عضو كنيسة مسيحية تأسست على مبادئ الإصلاح الديني.

n. provisional government / حكومة مؤقتة. ريثما يتم تشكيل حكومة دائمة.

n. psychology / علم النفس. دراسة العقل والسلوك البشري.

n. pueblos / "البويلو". قرى فيها ما يشبه المباني الكبيرة مبنية من الطين والحجر، بناها شعب الأناسازي ثم الشعوب التي جاءت فيما بعد الى الجنوب الغربي الأمريكي.

n. Punic Wars / حروب قرطاجة. مجموعة ثلاث حروب بين روما وقرطاجة (٢٦٤ - ١٤٦ قبل الميلاد) انتهت بتدمير قرطاجة وسيطرة روما على غرب البحر الأبيض المتوسط.

n. recession / فتور إقتصادي. ركود في إقتصاد دولة ما .

n. Reconquista / إعادة الإستيلاء. جهود القادة المسيحيين لإخراج المسلمين من إسبانيا، دامت من الأعوام ١١٠٠ حتى ١٤٩٢.

n. Red Guards / الحرس الأحمر. وحدات ميليشيا تشكلت من شباب صينيين عام ١٩٦٦ رداً على نداء ماوتسي تونغ لثورة إجتماعية وثقافية.

n. Reformation / حركة إصلاح. حركة قامت في القرن السادس عشر للإصلاح الديني تأسست على أثرها كنائس مسيحية رفضت سلطة البابا .

n. refugee / لاجئ. شخص يترك بلده وينتقل الى بلد آخر بحثاً عن الأمان.

n. Reign of Terror / عهد الإرهاب. الفترة بين منتصف ١٧٩٣ ومنتصف ١٧٩٤ حكم خلالها روبسبير فرنسا تقريباً كمستبد وأعدم ألوف من الشخصيات السياسية ومواطنين عاديين.

n. reincarnation / تقمص. في الديانة الهندية والبوذية توالد الروح من جديد مرات متتالية حتى تصل إلى الكمال.

n. religious toleration / تسامح ديني. الإعتراف بحق الناس باعتراف ديانات مختلفة.

n. Renaissance / عصر النهضة. مرحلة من التاريخ الأوروبي دامت من حوالي ١٣٠٠ الى ١٦٠٠ أدت خلالها الإهتمامات المتجددة بالثقافة الكلاسيكية الى تغييرات بعيدة المدى في الفن والتعليم والنظرة الى العالم.

n. republic / جمهورية. نظام حكم تكون فيه السلطة بأيدي ممثلين وينتخب الشعب قاداته.

n. Restoration / عهد التجديد. فترة حكم فيها شارل الثاني إنكلترا بعد سقوط حكوه أوليفر كرامويل.

n. reunification / إعادة توحيد. جمع أشياء مع بعضها كانت قد فصلت، مثال إعادة توحيد ألمانيا الشرقية مع ألمانيا الغربية عام ١٩٩٠.

n. romanticism / الرومانسية. حركة فنية وفكرية في أوائل القرن التاسع عشر، ركزت على المشاعر والطبيعة أكثر من العقل والمجتمع.

n. Roosevelt Corollary / لازمة روزفلت. ملحق لمبدأ "مونرو" أصدره الرئيس ثيودور روزفلت عام ١٩٠٤ صرح خلاله أن للولايات المتحدة الحق في أن تمارس "دور الشرطي" في كل أنحاء نصف الكرة الأرضية الغربي.

n. Rowlatt Acts / قوانين "روولات". قوانين صدرت عام ١٩١٩ سمحت للحكومة البريطانية في الهند أن تسجن معارضي البريطانيين دون محاكمة لغاية سنتين.

n. Royal Road / الطريق الملكي. طريق في إمبراطورية الفرس امتدت على أكثر من ١٦٠٠ ميل من سوسا في بلاد فارس وحتى سارديس في الأناضول.

n. Russification / فرض الثقافة الروسية. عملية فرض الثقافة الروسية على كل المجموعات العرقية في الإمبراطورية الروسية.

n. Russo-Japanese War / الحرب الروسية - اليابانية. نزاع عام ١٩٠٤ - ١٩٠٥ بين روسيا واليابان نشأ عن جهود البلدين بالسيطرة على منشوريا وكوريا.

S

n. sacrament / القربان المقدس. أحد الإحتفالات المسيحية تنتقل خلاله رحمة الله الى الناس.

n. Safavid / الصفائي. فرد من سلالة الشيعة المسلمة بنت إمبراطورية في بلاد فارس أثناء القرنين السادس عشر والثامن عشر.

n. Sahel / الساحل. المنطقة الإفريقية التي تمتد على طول الحدود الجنوبية للصحراء.

n. salon / الصالون الأدبي. إجتماع الأدباء والفنانين كالإجتماعات التي كانت تعقد في قصور السيدات الغنيات في باريس ومدن أوروبية أخرى خلال فترة التنوير الفكري.

n. SALT / مباحثات الحد من الأسلحة الإستراتيجية. سلسلة إجتماعات خلال الأعوام ١٩٧٠، وافق بموجبها رئيسي الولايات المتحدة والإتحاد السوفييتي على الحد من مخزون دولهم من الأسلحة النووية.

n. Salt March / مسيرة الملح. مظاهرة سلمية ضد قوانين الملح في الهند عام ١٩٣٠ قاد خلالها موهنداس غاندي أتباعه في مسيرة امتدت ٢٤٠ ميلاً باتجاه البحر حيث صنعوا الملح عن طريق تبخير مياه البحر.

n. samurai / الساموراي. أحد المحاربين المحترفين خدموا سادة يابانيين إقطاعيين.

n. sans-culottes / اللامتسرولون. مجموعة متطرفة أيام الثورة الفرنسية من ذوي الدخل المحدود وأصحاب المحلات الصغيرة الباريسيين طالبوا بصوت أقوى في الحكومة، وتخفيض الأسعار، ووضع حد للنقص في الغذاء.

n. satrap / المرزبان. حاكم في إحدى مقاطعات الإمبراطورية الفارسية.

n. savanna / السافانا. سهل منبسّط مكسو بالأعشاب.

n. Schlieffen Plan / خطة "شليفن". مخطط عسكري ألماني أثناء نشوب الحرب العالمية الأولى، تهزم بموجبه القوات الألمانية فرنسا بسرعة ثم تتجه نحو الشرق لتهاجم على روسيا.

n. Shi'a / الشيعة. فرع من الإسلام يعتقد أفرادُه بأن علي وأتباعه هم خلفاء النبي محمد الشرعيين.

n. Shinto / الشنتو. الدين الأصلي في اليابان.

n. Shiva / شيفا. إله هندوسي يُعتقد أنه مدمر العالم.

"n. shock therapy" / علاج بالصدمة. برنامج

اقتصادي طبقه بوريس يلتسين في روسيا في الأعوام ١٩٩٠، قوامه تحويل حاد من الإقتصاد المسير الى اقتصاد السوق الحر.

n. shogun / شوغن. في اليابان الإقطاعية، قائد عسكري أعلى حكم بإسم الإمبراطور.

n. Sikh / السيخ. فرد من مجموعة دينية غير عنيفة معتقداتها عبارة عن مزيج من مبادئ بوزية وهندوسية وصوفية.

n. Silk Roads / طرق الحرير. نظام طرق قوافل قديمة عبر أواسط آسيا، حمل عليه التجار الحرير وسلع أخرى.

n. simony / السيمونية. بيع أو شراء منصب ما في الكنيسة المسيحية.

n. skepticism / الشكوكية. فلسفة تقوم على فكرة أنه لا يمكن معرفة شئ بشكل أكيد.

n. slash-and-burn farming / زراعة اقطع واحرق.

طريقة زراعة ينظف فيها المزارعون حقولهم وذلك بقطع الأشجار والأعشاب وحرقتها. ويقوم الرماد الناتج بتسميد الأرض وجعلها خصبة.

n. Slavs / السلافيون. سكان غابات شمال البحر الأسود وهم أجداد وأسلاف كثير من سكان أوروبا الشرقية اليوم.

n. social contract / عهد إجتماعي. الاتفاقية التي يحدد الشعب من خلالها حقوقهم الفردية، مؤلفين بذلك مجتمعا أو حكومة منظمة.

n. Social Darwinism / الدارونية الاجتماعية. تطبيق أفكار دارون حول نظرية التطور و"البقاء للأقوى" في المجتمعات الإنسانية وخاصة لتبرير إنتشار الإمبريالية.

n. socialism / الاشتراكية. نظام إقتصادي يملك الشعب فيه عوامل الإنتاج. لرفاهية الجميع.

n. Solidarity / التضامن. حزب عمالي في بولونيا أصبح خلال الأعوام ١٩٨٠ قوة معارضة رئيسية للحكم الشيوعي في بولونيا.

n. Songhai / إمبراطورية السونغاي. إمبراطورية في غرب أفريقيا غزت مالي وسيطرت على التجارة من الأعوام ١٤٠٠ الى ١٥٩١.

n. soviet / السوفييت. أحد مجالس النواب المحلية تشكلت في روسيا بعد سقوط القيصر نيكولاس الثاني.

n. scholastics / الفلاسفة السكولاستيون. العلماء الذين اجتمعوا ودرسوا بالجامعات الأوروبية في العصور الوسطى.

n. scientific method / طريقة علمية. عملية منطقية لجمع المعلومات عن العالم الطبيعي، تقام فيها التجارب والملاحظات لإختبار الفرضيات.

n. Scientific Revolution / الثورة العلمية. تغيير كبير في التفكير الأوروبي، بدأ من منتصف الأعوام ١٥٠٠، تميزت خلاله دراسة العالم الطبيعي بالملاحظة الدقيقة ومجادلة المعتقدات المقبولة.

n. scorched-earth policy / سياسة الأرض المحروقة. عملية حرق المزروعات وقتل المواشي والدواجن أثناء فترة الحرب كي لا يتمكن العدو من العيش من منتجات الأرض.

n. scribe / الناسخ. أحد مدوني السجلات المحترفين في فترة الحضارات الأولية.

v. secede / ينسحب. ينسحب رسميا من جمعية أو (إتحاد).

adj. secular / دنيوي. يهتم بالأمور الدنيوية أكثر من الروحيات.

n. segregation / تمييز عنصري. تمييز قانوني أو إجتماعي لأشخاص من أعراق مختلفة.

n. self-determination / تقرير المصير. حرية الشعب بتقرير نوع الحكم الذي يريدون أن يعيشوا تحته.

n. Seljuks / السلجوقيين. مجموعة تركية هاجرت الى الإمبراطورية العباسية في القرن العاشر وأسست إمبراطورية خاصة في القرن الحادي عشر.

n. senate / مجلس الشيوخ. في روما القديمة، الهيئة الحاكمة العليا تتألف عادة من الطبقة الأرستقراطية فقط.

n. sepoy / السباهي. جندي هندي حكم تحت قيادة بريطانية.

n. Sepoy Mutiny / ثورة السباهيين. تمرد قام به الجنود الهندوس والمسلمين عام ١٨٥٧ ضد البريطانيين في الهند.

n. serf / عبد الأرض. فلاح خلال العصور الوسطى مُلزم قانونيا أن يعيش في مزرعة السيد.

n. Seven Years' War / حرب السنين السبعة. نزاع في أوروبا وأمريكا الشمالية والهند دام من ١٧٥٦ الى ١٧٦٣، قاتلت خلاله قوات بريطانيا وبروسيا القوات النمساوية والفرنسية والروسية وقوات دول أخرى.

n. shah / الشاه. ملك متوارث في إيران.

n. shari'a / الشريعة. مجموعة قوانين توجه حياة المسلمين.

T

n. Taiping Rebellion / **تمرد تايبينغ**. تمرد في منتصف القرن التاسع عشر قاده هونغ شيوكوان ضد سلالة كينغ الحاكمة في الصين.

n. Taj Mahal / **تاج محل**. مقبرة جميلة في أكرابالهند بناها إمبراطور المغول شاه جاهان لزوجته ممتاز محل.

n. Taliban / **طالبان**. مجموعة إسلامية محافظة استولت على الحكم في أفغانستان بعد انسحاب القوات الروسية منها، أزاحتهم القوات الأمريكية عن السلطة في ديسمبر ٢٠٠١، بسبب إيوائهم لإرهابيين مشتبه بهم.

n. Tamil / **التاميل**. لغة جنوب الهند، يطلق أيضا على اسم الشعوب التي تتكلم هذه اللغة.

n. technology / **تكنولوجيا**. الطرق والأدوات والإختراعات التي يطبقها الناس ليفوا بحاجاتهم.

n. Tennis Court Oath / **قسم ملعب التنس**. التعهد الذي أخذه أعضاء جمعية فرنسا الوطنية عام ١٧٨٩ أقسموا خلاله على الإستمرار بالإجتماع حتى ينتهوا من صياغة دستور جديد.

n. terrace / **مصطبة**. شكل جديد في الزراعة في آكسوم حيث بنيت تلال مدرجة على منحدرات جبلية للمساعدة على إحتواء الماء وتخفيف تآكل الأرض.

n. terrorism / **الإرهاب**. استخدام القوة أو التهديدات لتخويف الناس أو الحكومات كي يغيروا سياستهم.

n. theocracy / **التيوقراطية**. ١- حكومة ينظر فيها إلى الحاكم وكأنه صورة مقدسة. ٢- حكومة يديرها قادة متدينون.

n. theory of evolution / **نظرية التطور**. فكرة اقترحها شارل دارون عام ١٨٥٩، قوامها أن أصناف النباتات والحيوانات تنشأ بطريقة الإصطفاء الطبيعي.

n. theory of relativity / **النظرية النسبية**. أفكار ألبرت آينشتاين حول العلاقات بين الزمان والمكان وبين الطاقة والمادة.

n. Theravada / **طائفة الثيرافادا**. طائفة بوذية ركزت على الإنضباط الروحاني الصارم أيدها بوذا أصلا.

n. Third Reich / **الرايخ الثالث**. الإمبراطورية الألمانية الثالثة أسسها أدولف هتلر في الثلاثينات.

n. Third Republic / **الجمهورية الثالثة**. الجمهورية التي تشكلت في فرنسا بعد سقط نابليون الثالث وانتهت باحتلال ألمانيا لفرنسا أثناء الحرب العالمية الثانية.

n. Third World / **العالم الثالث**. أثناء الحرب الباردة، الدول النامية التي لم تتحالف مع الولايات المتحدة ولا مع الإتحاد السوفيتي.

n. Spanish-American War / **الحرب الإسبانية -**

الأمريكية. نزاع بين الولايات المتحدة وإسبانيا قام عام ١٨٩٨ بسبب مساندة الولايات المتحدة لكفاح الكوبيين من أجل الإستقلال.

n. specialization / **التخصص**. تطور المهارات في نوع معين من العمل كالتجارة أو تدوين السجلات.

n. sphere of influence / **منطقة نفوذ**. منطقة خارجية تسيطر الدولة فيها على التجارة ونشاطات إقتصادية أخرى.

n. standard of living / **مستوى المعيشة**. نوع حياة شخص أو مجموعة سكانية كما تدل عليها السلع والخدمات والرفاهية المتوفرة لإنسان أو لشعب ما.

n. stateless societies / **قوم بلا دولة**. مجموعات ثقافية تتقاسم السلطة فيها سلالات متساوية السلطة عوضا عن كونها محكومة من قبل حكومة مركزية.

n. steppes / **سهوب**. سهول شبه جافة مكسوة بالحشيش.

v. strike / **يُضرب**. يرفض أن يعمل ليجبر رب العمل بتلبية طلبات ما.

n. stupa / **الإسطبة**. بناء حجري على شكل قبة بني فوق أثر بوذي مقدس.

n. subcontinent / **شبه القارة**. قطعة أرض واسعة تشكل جزء واضح من قارة.

n. Suez Canal / **قناة السويس**. مجرى مائي من صنع الإنسان افتتح عام ١٨٦٩، يصل البحر الأحمر بالبحر الأبيض المتوسط.

n. suffrage / **تصويت**. حق الإنتخاب.

n. Sufi / **صوفي**. مسلم يسعى لإقامة إتصال مباشر مع الله من خلال وسائل صوفية باطنية.

n. sultan / **سلطان**. سيد أعلى أو حاكم مطلق، لقب الحكام العثمانيين خلال نهضة الإمبراطورية العثمانية.

n. Sunna / **السنة النبوية**. نموذج إسلامي للمعيشة مبني على حياة وتعاليم النبي محمد.

n. Sunni / **أهل السنة**. فرع من الإسلام يعتقد أفرادها بأن الخلفاء الأربعة الأولين هم الخلفاء الشرعيون للنبي محمد.

n. surrealism / **السريالية**. حركة فنية قامت في القرن العشرين ركزت على أعمال العقل اللاواعي.

n. sustainable growth / **نمو للكفاية فقط**. تطور إقتصادي يكفي احتياجات الناس لكن مع المحافظة على البيئة وحماية المصادر الطبيعية للأجيال القادمة.

n. Swahili / **السواحيلي**. لغة أهل البانتو تأثرت بالعربية يتكلمها سكان شرق وأواسط أفريقيا بشكل واسع.

n. triangular trade / التجارة المثلثة. شبكة تجارة عبر المحيط تم خلالها نقل السلع والعبيد بين أفريقيا وإنكلترا وأوروبا وجزر الهند الغربية ومستعمرات أمريكا الشمالية.

n. tribune / المدافع عن حقوق الشعب. في روما القديمة موظف ينتخبه العامة لحماية حقوقهم.

n. tribute / جزية، أتاوة. مبلغ يدفعه شخص ضعيف إلى شخص أقوى لضمان سلامته وأمنه.

n. Triple Alliance / الحلف الثلاثي. ١- إتحاد دول -

مدن تينوكيتلان، تكسوكو وتلاكوبان مما أدى إلى تأسيس إمبراطورية آزتيك. ٢- إتحاد عسكري بين ألمانيا -

إمبراطورية النمسا - المجر، وإيطاليا خلال الأعوام التي سبقت الحرب العالمية الأولى.

n. Triple Entente / التفاهم الثلاثي. إتحاد عسكري بين بريطانيا وفرنسا وروسيا خلال الأعوام التي سبقت الحرب العالمية الأولى.

n. triumvirate / حكومة الثلاثة. في روما القديمة، مجموعة من ثلاثة قادة تشاركوا زمام الحكم.

n. Trojan War / حرب طراودة. حرب قامت حوالي ١٢٠٠ قبل الميلاد هاجم خلالها جيش بقيادة ملوك ميسينيين مدينة طراودة التجارية الحرة في الأناضول.

n. troubadour / التروبادور. شاعر موسيقي من العصور الوسطى ينتقل من مكان إلى آخر ليضطرب الناس بأغانيه عن الحب الجاش.

n. Truman Doctrine / عقيدة ترومان. سياسة أمريكية أعلنتها الرئيس هاري ترومان عام ١٩٤٧ قدمت من خلالها مساعدة إقتصادية وعسكرية للدول الحرة التي هددت بمواجهات داخلية أو خارجية.

n. tyrant / طاغية، مستبد. في اليونان القديمة، شخص قوي نجح في السيطرة على حكومة مدينة - دولة بطلبه من الفقراء أن يساعدوه.

U

n. Umayyads / الأمويون. سلالة حكمت الإمبراطورية الإسلامية من عام ٦٦١ إلى ٧٥٠ وأسست فيما بعد مملكة في بلاد الأندلس.

n. union / إتحاد، نقابة. جمعية عمال تشكلت للتفاوض من أجل ظروف عمل أفضل ورواتب أعلى.

n. United Nations / الأمم المتحدة. منظمة دولية لحفظ السلام تأسست عام ١٩٤٥ لتحقيق الأمن في دول العالم.

n. Universal Declaration of Human Rights /

الإعلان العالمي لحقوق الإنسان. بيان أصدرته الأمم المتحدة عام ١٩٤٨ أعلنت من خلاله أن كل البشر لهم الحق بالحياة والحرة والأمن.

n. Thirty Years' War / حرب الثلاثين عاما. صراع أوروبي حول الدين والأراضي، ومن أجل السلطة بين العائلات الحاكمة دام من ١٦١٨ إلى ١٦٤٨.

n. three-field system / نظام الحقول الثلاثة في الزراعة. نظام زراعة تطور في أوروبا في العصور الوسطى، حيث قسمت الأراضي الزراعية إلى ثلاثة حقول متساوية المساحة وزرعت كل واحدة بالتتالي بمزروعات شتوية ومزروعات ربيعية ثم تبقى فترة دون زرع.

n. Tiananmen Square / ساحة تيانانمن. ساحة عامة ضخمة في بكين بالصين، في عام ١٩٨٩، موقع الإنتفاضة الطلابية التي قامت لتأييد الإصلاحات الديمقراطية.

n. tithe / دفع العشر. دفع العائلة لعشر الغلة من دخلها إلى الكنيسة.

n. Tokugawa Shogunate / سلالة توكوغاوا - شوغونات. سلالة شوغان الحاكمة حكمت اليابان الموحد من ١٦٠٣ إلى ١٨٦٧.

n. Torah / التوراة. الخمس كتب الأوائل من الإنجيل العبراني - أكثر الكتابات قدسية في التعاليم اليهودية.

n. totalitarianism / الاستبدادية. سيطرة الحكومة على كل مظهر من مظاهر الحياة العامة والخاصة.

n. total war / حرب كلية. صراع تقوم فيه الدول المتنازعة بتكريس كل مواردها للمجهود الحربي.

n. totems / الطواطم. حيوانات أو أشكال طبيعية أخرى تستعمل كرموز لوحدة العشائر أو مجموعات أخرى من البشر.

n. tournament / سلسلة مباريات. معارك صورية بين مجموعات فرسان.

n. tragedy / تراجيديا، مأساة. شكل جدي من الدراما يبحث في سقوط بطل أو شخصية نبيلة.

n. Treaty of Kanagawa / معاهدة كاناغاوا. إتفاقية تمت عام ١٨٥٤ بين الولايات المتحدة واليابان، فتحت بموجبها اليابان مرفئين للسفن الأمريكية وسمحت للولايات المتحدة بإنشاء سفارة اليابان.

n. Treaty of Tordesillas / معاهدة ثورديسيلاس.

إتفاقية تمت عام ١٤٩٤ بين البرتغال وإسبانيا، أعلنت أن الأراضي الجديدة التي يتم اكتشافها غرب خط وهمي في المحيط الأطلسي تكون تابعة لإسبانيا والأراضي الجديدة التي يتم اكتشافها شرق هذا الخط تتبع البرتغال.

n. Treaty of Versailles / معاهدة فرساي. معاهدة سلم التي وقعها ألمانيا وقوى الحلفاء بعد الحرب العالمية الأولى.

n. trench warfare / حرب الخنادق. نوع من الحرب تتقاتل فيها الجيوش المتخاصمة من خلال خنادق حفرت في حقل المعركة.

W

- n. War of the Spanish Succession** / حرب
الخلافة في إسبانيا. صراع دام من ١٧٠٣ إلى ١٧١٣،
قاتلت خلاله دول أوروبية لمنع عائلة "البوربون" من السيطرة
على إسبانيا وفرنسا.
- n. Warsaw Pact** / حلف وارسو. إتحاد عسكري تشكل
عام ١٩٥٥ بين الإتحاد السوفييتي وسبعة دول من أوروبا
الشرقية.
- n. Weimar Republic** / حكومة "فيماار". الحكومة التي
تأسست في ألمانيا عام ١٩١٩ وانتهت عام ١٩٣٣.
- n. Western Front** / الجبهة الغربية. في الحرب
العالمية الأولى، منطقة في شمال فرنسا حيث تقاطعت قوات
الحلفاء مع القوى المركزية.
- n. westernization** / التغريب. اقتباس نمط الحياة
الإجتماعية والسياسية والإقتصادية للدول الغربية -
بخاصة الدول الأوروبية والأمريكية.

Y

- n. yin and yang** / قوتا يين ويانغ. اعتقاد صيني أن
هاتين القوتين تحكمان ايقاع الحياة الطبيعية (حيث تمثل
قوة بين الصفات المؤنثة، وتمثل قوة يانغ الصفات المذكورة
في العالم).
- n. Yoruba** / شعب "يوروبا". شعب في غرب أفريقيا
أسسوا عدة مملكات تعرف الآن بإسم بينين ونايجيريا
الجنوبية.

Z

- n. Zapotec** / حضارة الزابوتيك. حضارة أهل جنوب
المكسيك تركزت في وادي أواكساكا وتعرف الآن
بالمكسيك.
- n. ziggurat** / الزيجورات. بناء هرمي مؤلف من عدة
صفوف كان جزءاً من معبد سومري.
- n. Zionism** / الصهيونية. حركة تشكلت في الأعوام
١٨٩٠ لتعزیز تأسيس بلد لليهود في فلسطين.

n. unrestricted submarine warfare / حرب

الغواصات غير المفيدة. استخدام الغواصات لإغراق أي
سفينة دون سابق إنذار (بما فيها السفن الحربية وناقلات
المسافرين غير المسلحة) وجدت في مياه العدو.

n. urbanization / تمدن. نمو المدن وهجرة الناس
للسكن فيها.

n. U.S.A. Patriot Act / قانون المواطنة الأمريكية.
قانون ضد الإرهاب صدر عام ٢٠٠١ دعم حقوق الدولة
لإلقاء القبض على إرهابيين مشتبه بهم ومحاكمتهم بجرم
الإرهاب.

n. U.S. Civil War / الحرب الأهلية الأمريكية. صراع
بين الولايات الأمريكية الشمالية والجنوبية حول موضوع
الرق دام من عام ١٨٦١ إلى ١٨٦٥.

n. utilitarianism / نظرية المنفعة. نظرية اقترحها
جيري مي بنتهام في أواخر الأعوام ١٧٠٠ قوامها أن نشاطات
الحكومة تكون مفيدة فقط عندما تعزز أكبر نفع لأكبر عدد
من الناس.

n. Utopia / يوتوبيا. مدينة خيالية وصفها توماس مور
في كتابه "يوتوبيا" بأنها المكان المثالي.

V

n. vassal / التابع للإقطاعي. في أوروبا الإقطاعية،
شخص يمنحه السيد قطعة أرض مقابل أن يتعهد له بالولاء
وبتقديم الخدمات.

n. Vedas / الفيدا. أربع مجموعات لكتابات مقدسة
أحدثها الآريون في أوائل فترة استيطانهم في الهند.

n. vernacular / لغة العامية. اللغة العامية التي يتكلمها
الناس في منطقة أو بلد ما خلال حياتهم اليومية.

n. Vietcong / محاربون فييتكونغ. مجموعة عصابات
شيوعية حاربت بمساعدة أهل فييتنام الشمالية ضد
حكومة فييتنام الجنوبية خلال حرب فييتنام.

n. Vietnamization / فييتنمية. خطة الرئيس ريتشارد
نيكسون لإنهاء الإشتراك الأمريكي في حرب فييتنام، تنص
على انسحاب القوات الأمريكية بشكل تدريجي واستبدالها
بقوات من فييتنام الجنوبية.

n. Vishnu / الإله "فيشنو". إله يعتبره الهندوس حافظ
العالم.

n. vizier / وزير. رئيس الوزراء في مملكة أو إمبراطورية
إسلامية.

GLOSE KREYOL AYISYEN

Glosè a se yon lis ki nan lòd alfabetik ki genyen anpil nan tèm enpòtan ki nan chapit yo, ak tout definisyon yo. Definisyon ki liste nan Glosè a se yo ki aplike pou jan mo yo sèvi nan liv sa a. Glosè a bay klasifikasyon chak mo. Abrevyasyon sila yo itilize:

adj. = adjektif

n. = non

v. = vèb

A

Abbasids / Abasid n. yon dinasti ki te dirije pi fò nan anpi mizilman an de 750 a 1258 apre Jezikri.

Aborigine / Aborijin n. yon manm nan nenpòt ki pèp natif Ostrali.

absolute monarch / monak absoli n. yon wa oubyen yon rènn ki gen pouvwa san limit e ki ap chèche kontwòl tout aspè nan sosyete a.

acropolis / akwopolis n. yon somè fòtifye nan yon ansyen vil grèk.

Aksum / Aksòm n. yon wayòm afriken, ki kote Etyopi ak Eritrea ye kounyela a e ki te rive nan tèt pouvwa li nan katyèm syèk apre Jezikri.

al-Andalus / al-Andalis n. yon rejyon dirije pa Mizilman kote Lespay ye kounyela a, e ki te etabli nan wityèm syèk apre Jezikri.

Allah / Ala n. Bondye (yon mo arabik, itilize prensipalman nan Izlam).

Allies / Alye yo n. nan premye Gè Mondyal la, nasyon Grann Bretay, Lafrans, ak Larisi, ak lòt nasyon tou ki te goumen sou bò yo; epi tou, gwoup nasyon – ikonpri Grann Bretay, Linyon Sovyetik, ak Etazini – ki te kont pouvwa Aksis yo nan dezyèm Gè Mondyal la.

Almohads / Almowad n. yon gwoup refòmiz izlamik ki te fè koudeta sou dinasti Almoravid la e te etabli yon anpi nan nò Lafrik ak nan Lespay disid nan 12yèm syèk apre Jezikri.

Almoravids / Almoravid n. yon fratènite relijye izlamik ki te etabli yon anpi nan nò Lafrik ak Lespay disid nan 11yèm syèk apre Jezikri.

Amritsar Massacre / Masak Amritsa n. asasina pa twoup britanik yo de prèske 400 Endyen ki te rasanble nan Amritsa pou pwoteste Lwa Rowlett yo.

Anabaptists / Anabatis n. pandan Refòmasyon an, yon gwoup pwotestan ki te kwè nan batize sèlman moun ki te vye granmoun ase pou deside pou yo Kreyen e te kwè nan separasyon legliz ak leta.

Anasazi / Anasazi n. youn nan premye pèp ameriken endyen ki te viv nan sidwès ameriken an.

Anatolia / Anatoli n. penensil sidwès Lazi ki kounyela a okipe pa pati azyatik nan Latiki – ki rele tou Lazi Minè.

Angkor Wat / Angkor Wat n. yon konplèks tanp ki te konstwi sou anpi Khmer a e ki te konsakre a dye Endou Vishnu an.

Anglican / Anglikan adj. ki gen pou wè ak legliz Angletè a.

animism / animis n. kwayans ke espri yo prezan nan bèt, plant, ak lòt objè natirèl.

annexation / anèksyon n. aksyon ajoute yon rejyon a teritwa yon inite politik ki egziste deja.

annul / anile v. dekòmande oubyen mete fen a.

anti-Semitism / anti-semitis n. prejije kont Jwif.

apartheid / segregasyon n. yon politik Afrik disid ki mande separasyon de ras total, ikonpri entèdiksyon tout kontak sosyal ant nwa ak blan.

apostle / apot n. youn nan disip Jesikri yo ki te preche e simaye ansèyman ni yo.

appeasement / apèzman n. fè konsesyon ak yon agresè pou evite lagè.

aqueduct / akedik n. yon kanalizasyon oubyen yon kannal konstwi pou pote dlo nan zòn peple.

aristocracy / aristokrasi n. yon gouvènman kote pouvwa nan men yon klas oubyen noblès ki eritye li.

armistice / amistis n. yon akò pou sispann goumen.

artifact / objè fabrike n. yon objè ke imen fè, tankou zouti, zam oubyen yon pyès bijou.

artisan / atizan n. yon travayè ak konpetans, tankou yon tisan oubyen yon potye, ki fè machandiz ak men ni.

Aryans / Aryen n. 1. yon pèp endo-ewopeyen ki, ozalantou 1500 avan Jezikri, te kòmanse emigre nan soukontinan endyen an. 2. pou Natzi yo, pèp jèmanik ki te fòme yon “ras siperyè.”

assembly line / chenn montaj n. nan yon faktori, yon aranjman kote yon pwodwi deplase de travayè a travayè, ak chak moun ki ap fè yon sèl travay nan fabrikasyon ni.

assimilation / asimilasyon n. 1. adopsyon kilti yon konkeran pa pèp konki a. 2. yon politik kote yon nasyon fòse oubyen ankouraje yon pèp soumi a adopte etablisman ak koutim ni.

Assyria / Asyri n. yon wayòm sidwès azyatik ki te kontwòl yon gwo anpi de apeprè 850 a 612 avan Jezikri.

Atlantic Charter / Akò Atlantik *n.* yon deklarasyon prensip pibliye an out 1941 pa premye minis britanik Winston Churchill ak prezidan Etazini Franklin Roosevelt, ki te sèvi kòm baz pou plan lapè Alye a nan fen dezyèm Gè Mondyal.

Atlantic slave trade / komès atlantik esklav *n.* acha, transpò ak vant afriken pou travay nan Lamerik yo.

autocracy / otokrasi *n.* yon gouvènman kote dirijan an gen pouvwa san limit e itilize li yon fason sanprensip.

Axis Powers / Pouvwa Aksis *n.* nan dezyèm Gè Mondyal la, nasyon Almay, Itali, ak Japon, ki te fòme yon alians an 1936.

ayllu / ayilou *n.* nan sosyete enka, yon ti kominote oubyen klan kote manm yo travay ansanm pou byennèt komen.

B

balance of power / balans pouvwa *n.* yon sitiyaasyon politik kote okenn nasyon gen ase pouvwa pou poze yon menas a lòt yo.

Balkans / Balkan *n.* rejyon sidès Lewòp ki okipe kounyela a pa Lagrès, Albani, Boulgari, Woumani, pati ewopeyen Latiki, ak ansyen repiblik Yougoslavi.

Bantu-speaking peoples / pèp ki pale

Bantu *n.* moun ki pale menm gwoup lang ki, nan kòmansan prèske 2.000 ane de sa, te emigre de Lafrik delwès pou etabli nan majorite pati sid Lafrik.

baroque / bawòk *adj.* ki gen rapò ak yon gran estil ak dekò, ki te karakterize penti, mizik ak achitekti ewopeyen nan ane 1600 ak kòmansman ane 1700 yo.

barter / echanj *n.* yon kalite komès kote moun fè echanj machandiz ak sèvis san yo pa itilize lajan.

Battle of Britain / Batay Bretay *n.* yon seri batay ant lame nan lè alman ak britanik, ki te fèt anlè Bretay an 1940–1941.

Battle of Guadalcanal / Batay Guadalkanal *n.* yon batay 1942–1943 pandan dezyèm Gè Mondyal, kote twoup Alye yo te repouse fòs japonè yo de il Pasifik Guadalkanal la.

Battle of Midway / Batay Midway *n.* yon batay 1942 nan lanmè ak nan lè pandan dezyèm Gè Mondyal la, kote fòs ameriken yo te bat fòs japonè yo nan Pasifik santral la.

Battle of Stalingrad / Batay Stalingrad *n.* yon batay 1942–1943 pandan dezyèm Gè Mondyal la, kote fòs alman yo te pèdi nan jefò yo pou kaptire vil Stalingrad nan Inyon Sovyetik la.

Battle of the Bulge / Batay Adèn *n.* yon batay 1944–1945 kote fòs Alye yo te repouse dènye gwo atak Alman an pandan dezyèm Gè Mondyal la.

Battle of Trafalgar / Batay Trafalgar *n.* yon batay naval 1805 kote fòs Napoleon yo te pèdi devan yon flòt britanik anba dirijans Horatio Nelson.

Benin / Benen *n.* yon wayom ki devlope touppe bouch Flèv Nijè nan ane 1300 yo e te tounen yon gwo eta Lafrik delwès nan ane 1400 yo.

Beringia / Berenji *n.* yon ansyen pon fèt ak tè kote yo kwè ke premye ameriken yo te pase pou emigre de Lazi a Lamerik yo.

Berlin Conference of 1884–85 / Konferans Bèlen 1884–85 *n.* yon reyinyon kote reprezantan nasyon ewopeyen yo te dakò sou règleman pou kolonizasyon Lafrik pa Ewopeyen.

Bill of Rights / Deklarasyon Dwa Delòm *n.* dis premye amannman nan Konstitisyon Etazini an, ki pwoteje dwa ak libète fondamantal sitwayen.

bishop / evèk *n.* yon ofisye kretyen ki wo plase e ki sipèvizè plizyè legliz lokal.

blitzkrieg / blitzkrieg *n.* “gè zèklè”—yon kalite batay kote atak masiv ak fòs enfantri swiv atak sipriz ak avyon rapid.

blockade / blokay *n.* lè fòs ame oubyen navi itilize pou anpeche transpò machandiz rantr oubyen soti nan yon vil oubyen yon rejyon.

Boer / bowè *n.* yon kolon olandè nan Lafrik disid.

Boer War / Gè Bowè *n.* yon konfli, ki te dire de 1899 a 1902, kote Bowè ak Britanik yo te goumen pou kontwòl teritwa Lafrik disid.

Bolsheviks / bolchevik yo *n.* yon gwoup ris maksis revolisyonè ki te pran kontwòl gouvènman Larisi an novanm 1917.

Boxer Rebellion / Rebelyon Boksè *n.* an 1900, revòlt nan Lachin, ki te genyen kòm objektif pou li sispann enfluyans etranje nan peyi a.

boyars / boya *n.* nòb ki pwopriyete tè nan Larisi.

Brahma / Brama *n.* yon dye endou ki konsidere kòm kreyatè lemonn.

Brahmin / Bramin *n.* nan sosyete arien, yon manm klas sosyal ki konsiste de prèt.

brinksmanship / estrateji nan direksyon tchouboum *n.* yon politik fè menas fè lagè pou reponn a agresyon nenpòt enmi.

Bronze Age / Epòk Bwonz *n.* yon peryòd nan listwa imanite, ki te kòmanse anviwon nan 3.000 avan Jezikri nan sèten zòn, kote moun te kòmanse itilize bwonz, olyede kwiv oubyen wòch, pou fabrike zouti ak zam.

bubonic plague / pès bibonik *n.* yon maladi mòtèl ki te pwopaje atravè Lazi ak Lewòp nan mitan 14yèm syèk, ki te touye milyon moun.

bureaucracy / biwokrasi *n.* yon sistèm depatman ak ajans fòme pou antreprann travay gouvènman an.

burgher / bègè n. yon abitan medyeval nan yon vil.
Bushido / Boushido n. kòd estrik pou konpòtman ke gerye samuray swiv nan Japon.

C

cabinet / kabinè n. yon gwoup konseye oubyen minis ki chwazi pa chèf yon peyi pou ede pran desizyon gouvènman.

caliph / kalif n. yon chèf siprèm politik ak relijye nan yon gouvènman mizilman.

calligraphy / kaligrafi n. la bèl ekriti.

Calvinism / Kalvinis n. yon seri ansèyman relijye baze sou ide refòm John Calvin.

Camp David Accords / Akò Kan David n. premye akò siyen ant Izrayèl ak yon peyi arab, kote prezidan ejipsyen Anwar Sadat te rekonèt Izrayèl tankou yon eta legal e premye minis izrayelyen Manchem Begin te dakò pou remèt penensil Sinay la bay Lejip.

canon law / lwa kanonik n. seri lwa ki gouvène pratik relijye nan yon legliz kretyen.

capitalism / kapitalis n. yon sistèm ekonomik baze sou pwopriyete prive ak sou envestisman lajan nan antrepriz biznis pou fè yon pwofi.

Carolingian dynasty / dinasti Kawolingyen n. yon dinasti dirijan franch ki te dire de 751 a 987 apre Jezikri.

caste / kas n. youn nan kat klas moun nan sistèm sosyal aryen yo ki te etabli nan Lend — prèt, gerye, peyizan oubyen komèsan, ak travayè oubyen atizan non-aryen.

Catholic Reformation / Refòm katolik n. yon mouvman 16yèm syèk kote Legliz Katolik te chèche fè chanjman nan repons a Refòm pwotestan an.

caudillo / kòdiyo n. yon diktatè militè nan yon peyi Lamerik latin.

centralized government / gouvènman santralize n. yon gouvènman ki gen pouvwa li konsantre nan yon otorite santral kote gouvènman lokal yo soumèt a li.

Central Powers / Pouvwa santral n. pandan dezyèm Gè Mondyal la, nasyon Almay ak Otrich-Ongri, ak lòt nasyon ki te goumen sou bò yo.

Chaldeans / Chaldeyen n. yon pèp sidwès Lazi ki te ede detwi anpi asiryen an.

Chartist movement / Mouvman chatis n. nan 19yèm syèk nan Bretay, manm yon klas ouvriye ki te egzije refòm nan Paleman ak nan eleksyon, ikonpri sifraj pou tout òm.

Chavín / Chavin n. premye gran sivilizasyon Lamerik disid, ki te devlope nan mòn kote ki Pewou kounyela a de apeprè 900 a 200 avan Jezikri.

checks and balances / tchèk ak balans n. yon seri mezi ki deziyen pou anpeche yon branch nan gouvènman an domine lòt yo.

chivalry / chivalri n. yon kòd konpòtman pou chevalye nan Lewòp medyeval, ki te aksantye ideyal tankou kouraj, lwayote, ak devosyon.

CIS / KEE n. Kominote Eta Endepandan yo — yon asosyasyon detache de ansyen repiblik sovyetik ki te fòme apre disolisyon Inyon Sovyetik la.

city-state / vil-eta n. yon vil ak tè ozalantou li ki fonksyone tankou yon inite politik endepandan.

civilization / sivilizasyon n. yon kalite kilti ki gen karakteristik vil, travayè espesyalize, etablisman konplèks, sistèm pou kenbe dosye ak teknoloji avanse.

civil service / sèvis sivil n. depatman administratif yon gouvènman — espesyalman sa ki gen anplwaye ke yo angaje selon nòt egzamen yo.

civil war / gè sivil n. yon konfli ant de gwoup politik nan yon menm peyi.

clan / klan n. yon gwoup moun ki se desandan yon zansèt komen.

classical art / la klasik n. la ansyen Grès ak Wòm, kote yo te aksantye sou amoni, lòd, ak balans

clergy / klèje n. yon òganis fonksyonè ki te fè sèvis relijye — tankou prèt, pastè, oubyen raben.

cloning / klonin n. kreyasyon plant oubyen bèt ki jenetikman idantik a yon plant oubyen yon bèt ki deja egziste.

coalition government / gouvènman

kowalisyon n. yon gouvènman kontwole pa yon alyans tanporè de plizyè pati politik.

codex / kodèks n. yon liv ak paj ki ka vire, tankou liv wap li kounyela a.

Cold War / Gè Frèt n. kondisyon ostilite diplomatik ant Etazini ak Inyon Sovyetik nan deseni apre dezyèm Gè Mondyal la.

collective bargaining / negosyasyon

kolektif n. negosyasyon ant travayè ak patwon yo.

collective farm / fèm kolektif n. yon gwo fèm kontwole pa gouvènman fòme pa konbinezon plizyè ti fèm ansanm.

colony / koloni n. yon tè kontwole pa yon nasyon ki lwen.

Colossus of Rhodes / Kolòs Rhodes n. yon estati elenistik enòm ki te kanpe anvan toupre pò Rhodes la.

Columbian Exchange / Echanj kolonbyen n. transfè global plant, zannimo ak maladi ki te fèt pandan kolonizasyon Lamerik yo pa Ewopeyen.

comedy / komedi n. yon kalite dram komik ki trè souvan enkli anpil fas ak sati.

command economy / ekonomi kòmann *n.*

yon sistèm ekonomik kote gouvènman an pran tout desizyon ekonomik yo.

Commercial Revolution / Revolisyon

komèsyal *n.* ekspansyon komès ak biznis ki transfòme ekonomi ewopeyen yo pandan 16yèm ak 17yèm syèk yo.

common law / lwa ki baze sou lakoutim

n. yon seri lwa inifye fòme apatide desizyon jij wayal Angletè ki sèvi tankou baz pou lalwa nan plizyè peyi kote yo pale angle jodiya, ikonpri Etazini.

commune / komin *n.* nan Lachin kominis, yon fèm kolektif kote yon gran nonm moun travay ak viv ansanm.

Communist Party / Pati kominis *n.* yon pati politik ki pratike ide Karl Marx ak V.I. Lenin; inisyalman Pati Bolshevik Ris.

communism / kominis *n.* yon sistèm ekonomik kote tout mwayen pwodiksyon yo — tè, min, faktori, chemennfè, ak biznis — se pwopriyete pèp la, pwopriyete prive pa egziste, e tout machandiz ak sèvis pataje egalman.

Concert of Europe / Konsè Lewòp *n.* yon seri alyans ant nasyon ewopeyen nan 19yèm syèk, devlope pa Prens Klemens von Metternich pou anpeche deklanchman revolisyon.

concordat / konkòda *n.* yon akò ofisyèl — patikilyèman youn ant pap la ak gouvènman an, ki konsène kontwòl zafè legliz.

Congress of Vienna / Kongrè Vyèn *n.* yon seri reyinyon an 1814–1815, kote dirijan ewopeyen yo te chèche etabli lapè ak sekirite pèmanan apre defèt Napoleon.

Congress Party / Pati kongrè *n.* yon pati politik nasyonal enpòtan an Nend — ki rele Kongrè Nasyonal Endyen tou.

conquistadors / konkistadò *n.* solda panyòl yo, eksportè, ak chasè fòtin ki te patisipe nan konkèt Lamerik yo nan 16yèm syèk la.

conservatives / konsèvatè *n.* pandan premye mwatye 19yèm syèk la, ewopeyen — sitou pwopriyete tè ak nòb rich — ki te vle prezève monachi tradisyonèl Lewòp yo.

constitutional monarchy / monachi konstitisyonèl *n.* yon sistèm gouvènman kote pouvwa chèf la limite pa lalwa.

consul / konsil *n.* nan repiblik women an, youn nan de reprezantan pwisan eli chak ane pou kòmande lame ak.

containment / frenay *n.* yon politik etranje Etazini adopte pa prezidan Harry Truman nan fen ane 1940 yo, kote Etazini te eseye bloke dispèsyon kominis ak kreyasyon alyans e eseye ede peyi fèb reziste avans sovyetik yo.

Continental System / Sistèm kontinantal

n. politik Napoleon pou anpeche komès ant Grann Bretay ak Lewòp kontinantal, ki te gen kòm objektif pou li detwi ekonomi Grann Bretay la.

corporation / kòporasyon *n.* yon biznis ki se pwopriyete aksyonè ki pataje pwofi mè ki pa responsab pèsònèlman pou dèt li yo.

Council of Trent / Konsèy Trent *n.* yon reyinyon ant dirijan Katolik yo, òganize pa Pap Paul III pou pran desizyon sou doktrin kritike pa refòmis pwotestan yo.

coup d'état / koudeta *n.* yon kapti soudan pouvwa politik nan yon nasyon.

covenant / angajman *n.* yon pwomès mityèl oswa yon akò — espesyalman yon akò ant Bondye ak pèp ebre a dapre ekriti nan Labib.

creoles / kreyol *n.* nan sosyete kolonyal panyòl, kolon ki te fèt nan Lamerik Latin de paran panyòl.

Crimean War / Gè Krimeyèn *n.* yon konfli ki te dire de 1853 a 1856, kote anpi Otoman nan, ak èd Bretay ak Lafrans, te sispann ekspansyon ris nan rejyon Lanmè Nwa.

crop rotation / wotasyon rekòt *n.* sistèm kiltive diferan kalite rekòt sou yon chan chak ane pou prezève fètilite tè a.

Crusade / Kwazad *n.* youn nan ekspedisyon kote gerye kretyen medyeval te chèche rebran kontwòl Tè Sent nan men Mizilman yo.

cultural diffusion / difizyon kiltirèl *n.* pwopagasyon ide oubyen pwodwi de yon kilti a yon lòt.

Cultural Revolution / Revolisyon kiltirèl *n.* yon soulèvman an 1966–1976 nan Lachin dirije pa Gad Wouj yo, ki te gen objektif etabli yon sosyete peyizan ak travayè kote tout moun egal.

culture / kilti *n.* yon mòd devi inik yon pèp, ki reflekte nan zouti, koutim, la, ak ide li.

cuneiform / kuneyifòm *n.* yon sistèm ekriti ak senbòl ki gen fòm iregilye, envante pa Simeryen nan ane 3000 avan Jezikri yo.

cyberterrorism / teworis atravè sistèm enfòmatis [sibèteworis] *n.* atak politik sou sistèm enfòmatis.

Cyrillic alphabet / Alfabè sirilik *n.* yon alfabè pou ekriti lang slavik yo, envante nan nevyèm syèk apre Jezikri pa Sen Cyril ak Methodius.

czar / tza *n.* yon anprè ris (de tit Women Seza [Caesar] a).

D

daimyo / daimyo *n.* yon chatlen feodal japonè ki te kòmande yon ame samuray prive.

Daoism / Dawoyis n. yon filozofi baze sou ide pansè chinwa Laozi, ki te anseye ke moun dwe swiv yon fòs inivèsèl ki rele Dao (Metòd).

D-Day / Jou J n. 6 jen, 1944 – jou Alye yo te anvayi teritwa prensipal ewopeyen an pandan dezyèm Gè Mondyal la.

Declaration of Independence / Deklarasyon Endependans n. yon dokiman ki bay rezon pou separasyon koloni ameriken yo ak Bretay, apwouve pa Dezyèm Kongrè Kontinantal la an 1776.

delta / dèlta n. yon rejyon ak marekaj fòme pa depo limon nan bouch yon rivyè.

demilitarization / demilitarizasyon n. yon rediksyon nan kapasite yon peyi pou fè lagè, ki rive apre disolisyon fòs ame li yo ak anpechman pou li resevwa zam.

democracy / demokrasi n. yon gouvènman ki kontwole pa sitwayen ni yo, swa dirèkteman, oubyen atravè reprezantan.

democratization / demokratizasyon n. pwosesis kreye yon gouvènman eli pa pèp la.

Department of Homeland Security / Depatman Sekirite Enteryè n. yon ajans federal Etazini kreye nan ane 2002 pou kowòdine jefò nasyonal kont teworis.

détente / detant n. yon politik ke Etazini te adopte pou diminye tansyon pandan Gè Frèt la pandan prezidans Richard Nixon.

developed nation / nasyon devlope n. yon nasyon ak tout fasilite nesèsè pou avansman nan pwodiksyon machandiz fabrike.

devshirme / devshim n. nan anpi Otoman, politik kote yo pran timoun de pèp kreyen ke yo konkeri pou antrene yo kòm solda mizilman.

Diaspora / Dyaspora n. dispèsyon Jwif yo de tè natif yo nan Palestin — patikilyèman pandan peryòd ki te dire plis pase 1.800 ane ki te swiv destriksyon Tanp la pa Women yo nan Jerizalèm nan ane 70 apre Jezikri.

dictator / diktatè n. nan peyi Wòm nan tan lontan yo, yon chèf politik ki te resevwa pouvwa absoli pou fè lwa ak kòmande lame pou yon tan limite.

direct democracy / demokrasi dirèk n. yon gouvènman kote sitwayen yo dirije dirèkteman olyede atravè reprezantan.

dissident / disidan n. yon moun ki kont politik oubyen aksyon yon gouvènman.

divine right / dwa diven n. ide ke monak yo se reprezantan sou latè Bondye e alòs dwe reponn sèlman a Bondye.

domestication / domestikasyon n. aksyon apriwaze zannimo pou pou imen ka sèvi ak yo.

dominion / dominyon n. nan anpi britanik la, yon nasyon (tankou Kanada) ki gen dwa gouvènè pwòp zafè domestik li.

domino theory / teyori domino n. lide ke si yon peyi tonbe sou kontwòl kominis, peyi tou pre li yo ap tonbe sou kontwòl kominis tou.

Dorians / Doryan n. yon pèp ki pale grèk ki dapre tradisyon, emigre nan tè prensipal Lagrès apre destriksyon sivilizasyon Misenayen an.

Dreyfus affair / Afè Dreyfus n. yon konfli nan Lafrans nan ane 1890 yo ki te baze sou jijman ak anprizonman yon ofisye ame jwif, Kapitèn Alfred Dreyfus, ki te fosman akize de vann sekre militè bay Almay.

Dutch East India Company / Konpayi Olandè Lend delès n. yon konpayi fonde pa Olandè yo nan kòmansman 17yèm syèk pou etabli ak dirije komès atravè Lazi.

dynastic cycle / sik dinastik n. modèl istorik devlopman, deklen, ak ranplasman dinasti yo.

dynasty / dinasti n. yon seri dirijan ki soti nan yon sèl fanmi.

E

Eastern Front / Fasad Ès n. pandan premye Gè Mondyal la, rejyon ki te chita sou fwontyè alman-ris kote Ris ak Sèb yo te goumen kont Alman, Otrichyen, ak Tik yo.

Edict of Nantes / Dekrè Nant n. yon deklarasyon ane 1598 kote wa fransè a Henry IV te pwomèt ke pwotestan yo te kapab viv an pè nan Lafrans e te kapab etabli lokal pou priye nan sèten vil fransè.

Emancipation Proclamation / Pwoklamasyon delivrans n. yon deklarasyon prezidan Etazini, Abraham Lincoln te pase an 1863, ki te deklare ke tout esklav nan Eta Konfedere yo te lib.

emerging nation / nasyon an devlopman n. yon nasyon kote pwosesis endistriyalizasyon an poko fin etabli.

émigrés / emigre n. moun ki kite peyi natif yo pou rezon politik, tankou nòb yo ak lòt ki te kouri kite Lafrans pandan soulèvman peyizan yo nan Revolisyon fransè a.

empire / anpi n. yon inite politik kote yon sèten nonm moun oubyen peyi kontwole pa yon sèl dirijan.

enclosure / kloti n. youn nan chan ki gen kloti oubyen fèmèn ak baryè ke pwopriyetè rich tè britanik te envante e mete sou tè kote fèmye zòn yo te konn travay.

encomienda / enkomyennda n. yon sibvansyon tè ke Lespay te bay kolon Lamerik yo, ki te enkli dwa pou itilize ameriken natif yo kòm travayè sou tè sa a.

English Civil War / Gè sivil anglè *n.* yon konfli, ki te dire de 1642 a 1649, kote patizan Piriten Paleman yo te goumen ak patizan monachi Angletè a.

enlightened despot / despòt eklere *n.* youn nan monak ewopeyen 18yèm syèk ki te enspire pa ide Eklèsisman yo pou dirije onètman ak respekte dwa sijè yo.

enlightenment / eklèsisman *n.* nan relijyon Boudis, yon kondisyon sajès konplè kote yon moun konprann verite prensipal sou inivè a.

Enlightenment / Eklèsisman *n.* mouvman ewopeyen nan 18yèm syèk lè filozòf te eseye aplike prensip sou larezon ak metòd syantifik sou tout aspè sosyete a.

entrepreneur / antreprenè *n.* yon moun ki òganize, jere, e pran ris nan biznis.

epics / epik *n.* powèm resite ki long e ki selebre aksyon ewo lejandè oubyen tradisyonèl.

estate / domèn *n.* youn nan twa klas sosyal nan peyi Lafrans avan Revolisyon Fransè a — Premye Domèn nan te genyen klèje; Dezyèm Domèn nan, noblès, e Twazyèm Domèn nan te genyen rès popilasyon an.

Estates-General / Domèn Jeneral *n.* yon asanble ak reprezantan de touletwa domèn yo, oubyen klas sosyal, nan peyi Lafrans.

ethnic cleansing / netwayaj etnik *n.* yon politik touye ak lòt zak brutal kote Sèb yo te espere elimine popilasyon mizilman Bosni an apre disolisyon Yougoslavi.

excommunication / ekskominikasyon *n.* aksyon retire dwa yon moun pou li vin manm nan yon legliz kretyen.

existentialism / egzistansyalis *n.* yon filozofi baze you lide ke moun bay vi yo enpòtans selon chwa ak aksyon yo.

extraterritorial rights / dwa andeyò teritwa *n.* yon egzonerasyon rezidan etranje de lwa yon peyi.

F

factors of production / faktè pwodiksyon *n.* resous — tankou tè, travay, ak kapital — ki nesèsè pou pwodwi machandiz ak sèvis.

factory / faktori *n.* yon batiman byen gran kote yo itilize machin pou fabrike machandiz.

fascism / fasis *n.* yon mouvman politik ki ankouraje yon fòm nasyonalis ekstrèm, yon refi de dwa endividyèl, e yon règ otorite yon pati.

Fatimid / Fatimid *n.* yon manm yon dinasti mizilman ki trase zansèt li jiska pitit fi Muhammad ki te rele Fatima e ki te konstwi yon anpi nan Lafrik dinò, Arabi, ak Siri nan 10yèm ak 12yèm syèk yo.

favorable balance of trade / ekilib

komèsyal favorab *n.* yon sitiyaasyon ekonomik kote yon peyi vann plis machandiz aletranje ke li achte de peyi etranje.

federal system / sistèm federal *n.* yon sistèm gouvènman kote pouvwa a divize ant yon otorite santral ak yon nonm eta endividyèl.

Fertile Crescent / Kwasan Fètil *n.* yon chan ki rich ak rekòt nan sidwès Lazi, ant Gòlf Pèsik ak Lanmè Mediterane an.

feudalism / feodalis *n.* yon sistèm politik kote nòb yo gen dwa sèvi ak tè ki legalman se pwopriyete wa yo, annechanj pou fidelite, sèvis militè, ak pwoteksyon abitan ki viv sou tè a.

fief / fif *n.* yon abitasyon ke yon chatlen bay yon vasal nan sistèm feodal la nan Lewòp medyeval.

filial piety / devosyon filyal *n.* respè ke timoun akòde paran ak moun ki pi gran pase yo.

Final Solution / Solisyon final *n.* pwogram Hitlè pou otomatikman touye tout pèp jwif la.

Five-Year Plans / Plan Senkan *n.* plan ke Joseph Stalin te etabli an 1928 pou devlopman ekonomi Inyon Sovyetik la.

Four Modernizations / Kat Modènizasyon *n.* yon seri objektif ke chèf chinwa Deng Xiaoping te adopte nan fen 20yèm syèk la, ki te konsiste de progrè nan agrikilti, endistri, defans, ak lasyans ak teknoloji.

Fourteen Points / Katòz pwen *n.* yon seri pwopozisyon kote prezidan Etazini an Woodrow Wilson te rezime yon plan pou rive genyen lapè toutan apre premye Gè Mondyal la.

Franks / Franks *n.* yon pèp jèmanik ki te etabli nan pwovens women Gaul (preske zòn ki kounyela okipe pa Lafrans) e te etabli yon gran anpi pandan aj mwayen yo.

free trade / komès lib *n.* yon komès ant nasyon san restriksyon ekonomik oubyen baryè (tankou tarif).

French and Indian War / Gè fransè ak endyen *n.* yon konfli ant Bretay ak Lafrans pou kontwòl teritwa Lamerik dinò, ki te dire de 1754 a 1763.

G

gender inequality / inegalite seksyèl *n.* diferans ant gason ak fi depandan de richès ak pozisyon nan sosyete a.

genetic engineering / manipilasyon jenetik *n.* transfè jèn de yon èt vivan a yon lòt pou pwodwi yon òganis ak nouvo trè.

genocide / jenosid *n.* asasina otomatik de tout yon pèp.

gentry / moun wot sosyete n. yon klas moun pwisan, ki ap viv byen e ki ap jwi yon gwo pozisyon nan sosyete a.

geocentric theory / teyori jeosantrik n. nan Aj Mwayen yo, opinyon ki santre sou tè a sou linivè a kote filozòf te kwè ke latè a te yon objè ki pa bouje e ki sitiye nan sant inivè a.

geopolitics / jeopolitik n. yon politik etranjè baze sou yon konsiderasyon plizyè kote oubyen pwodwi estratejik lòt peyi.

Ghana / Gana n. yon wayom Lafrik oksidantal ki te vin rich nan enpoze enpo ak kontwole komès e ki te etabli yon anpi nan 9yèm ak 11yèm syèk apre Jezikri yo.

ghazi / gazi n. yon gerye nan Izlam.

ghettos / geto n. katye nan vil kote yo te fòse Jwif ewopeyen viv.

glasnost / glasnos n. yon politik sovyetik ke Mikhail Gorbachev te entwodwi an 1985 ki te ankouraje echanj ide ak enfòmasyon lib.

global economy / ekonomi mondyal n. tout entèaksyon — ki gen rapò ak moun, biznis, ak gouvènman — ki travèse fwontyè entènasyonal.

Glorious Revolution / Revolisyon Laglwa n. koudeta ki te fèt sou wa anglè James II san okenn san pat koule, e ranplasman ni pa William ak Mary.

glyph / glif n. yon imaj senbolik — sitou youn ki sèvi tankou pati yon sistèm ekriti pou grave mesaj sou wòch.

Gothic / Gotik adj. ki gen rapò ak yon modèl achitekti legliz ki te devlope nan Lewòp medyeval, e ki te genyen kavo manbre, fenèt ak vit souye, kontrefò volan, vout pweni, ak plafon wo.

Great Depression / Gran Depresyon n. resesyon ekonomik grav ki te swiv chit bous Etazini an an 1939.

Great Fear / Gran Krent n. yon seri panik san rezon ki te devlope atravè andeyò Lafrans apre anavayisman nan Bastiy an 1789.

Great Purge / Gran netwayaj n. yon kanpay terè nan Inyon Sovyetik pandan ane 1930 yo, kote Joseph Stalin te chèche elimine tout manm Pati Kominis yo ak lòt sitwayen ki te menase pouvwa li.

Great Schism / Gran Shis n. yon seksyon nan Legliz Katolik medyeval la, lè pap an opozisyon te etabli nan Avinyon e nan Wòm.

Greco-Roman culture / kilti greko-women n. yon ansyen kilti ki te devlope apatide yon melanj kilti grèk, elenistik, ak women.

green revolution / revolisyon vèt n. yon tantatif 20yèm syèk pou ogmante resous manje atravè lemonn, ki te konsiste de itilizasyon angrè ak pestisid ak devlopman yon rekòt ki kapab reziste maladi.

griot / griyo n. yon Afriken delwès ki rakonte istwa.

guerrilla / gerila n. yon manm yon fòs konba mal òganize ki fè atak sipriz sou twoup enmi ki okipe peyi li.

guild / gild n. yon asosyasyon medyeval de moun ki nan menm metye, ki kontwole salè ak pri manm ni yo.

guillotine / giyotin n. yon machin pou koupe tèt moun, ki te pou egzekite moun pandan Revolisyon Fransè a.

Gupta Empire / Anpi Gupta n. dezyèm anpi nan Lend, ki te fonde pa Chandra Gupta I nan 320 apre Jezikri.

H

habeas corpus / habeas corpus n. yon dokiman ki dekrete ke yo dwe mennen yon prizonnye nan tribinal oubyen devan yon jij pou yo ka deside si anprizonman ni an legal.

Hagia Sophia / Hagia Sophia n. Katedral Lasajès Sent nan Konstantinòp, konstwi anba lòd anprè bizanten Justinian.

haiku / haykou n. yon fòm pwezi japonè, ki konpoze ak twa liy ki pa rime e ki gen senk, sèt, ak senk silab.

hajj / hajj n. yon pelerinaj rive Meka, ki se devwa Mizilman yo.

Han dynasty / dinasti Hann n. yon dinasti chinwa ki te dirije de 202 avan Jezikri jis 9 apre Jezikri e ankò de 23 jis 220 apre Jezikri.

Harappan civilization / sivilizasyon Arapan n. yon lòt non pou sivilizasyon Vale Endis ki te devlope sou tout longè Flèv Endis, petèt depi 7000 avan Jezikri; karakterize pa planifikasyon vil sofistike.

Hausa / Haoussa n. yon pèp Afrik oksidantal ki te viv nan plizyè vil-eta kote ki kounyela a Nijeri dinò.

heliocentric theory / teyori elyosantrik n. ide ke latè a ak lòt planèt yo vire toutotou solèy la.

Hellenistic / Elenistik adj. ki gen rapò ak sivilizasyon, lang, la, lasyans, ak literati nan sosyete grèk depi peryòd dirijans Alexann Le Gran [Alexander The Great] jis nan fen dezyèm syèk avan Jezikri.

helot / elo n. nan sosyete ansyen Spata, yon peyizan ki atache a tè a.

hieroglyphics / yewoglifik n. yon ansyen sistèm ekriti ejipsyen kote yo te itilize imaj pou reprezante ide ak son.

Hijrah / Ijra n. depasman Muhammad de Meka a Yatrib (Medina) an 622 apre Jezikri.

Hittites / Itit n. yon pèp endo-ewopeyen ki te etabli nan Anatolya nan anviwon 2000 avan Jezikri.

Holocaust / Olokòs *n.* yon masak anpil Jwif ak lòt sivil, ke gouvènman Natsi a te fè avan e aprè dezyèm Gè Mondyal.

Holy Alliance / Alyans Sent *n.* yon lig nasyon ewopeyen fòme pa chèf Larisi, Otrich, ak Prisi apre Kongrè Vyèn nan.

Holy Roman Empire / Anpi Women Sen *n.* yon anpi etabli nan Ewòp nan 10yèm syèk apre Jezikri, ki te konpoze prensipalman nan kòmansman an de tè nan kote ki rele Almay ak Itali kounyela a.

home rule / dirijans lakay *n.* yon kontwòl sou zafè enteryè ke yon gouvènman anchèf bay rezidan yon rejyon.

hominid / ominid *n.* manm yon gwoup biyolojik ki enkli èt imen ak menm kalite espès sa yo ki mache tou dwat.

Homo sapiens / Omosapayen *n.* espès biyolojik ki enkli èt imen.

House of Wisdom / Chanm Lasajès *n.* yon sant ansèyman ki te etabli nan Bagdad nan ane 800 yo.

humanism / imanis *n.* yon mouvman entelektiyèl Renesans la kote filozòf yo te etidye tèks klasik e te konsantre sou potansyèl ak akonplisman imen.

Hundred Days / San Jou *n.* peryòd brèf an 1815 lè Napoleon te fè dènye òf pou pouvwa a, rejte wa fransè a e te vin anprès Lafrans ankò.

Hundred Years' War / Gè Santan *n.* yon konfli kote Angletè ak Lafrans te goumen sou tè fransè detanzantan de 1337 a 1453.

hunter-gatherer / chasè-ramasè *n.* yon manm yon gwoup nomad kote pwovizyon manje li depann sou chase bèt ak ranmase manje plant.

Hyksos / Iksos *n.* yon gwoup anvayisè nomad ki te soti nan sidwès Lazi ki te dirije Lejip de 1640 a 1570 avan Jezikri.

Ice Age / Peryòd Glasye *n.* yon peryòd fredri kote gwo kouch glas te etann vè eksteryè de rejyon pòl, kote dènye a te dire de apeprè 1.600.000 a 10.000 avan Jezikri.

I Ching / I Ching *n.* yon liv revelasyon chinwa, ke yo konsilte pou reponn pwoblèm moral ak pratik.

icon / ikòn *n.* yon imaj relijye itilize pa Kreyen oryantal yo.

imperialism / enperyalis *n.* yon politik kote yon nasyon pwisan ap chèche domine lòt peyi nan politik, ekonomi, oubyen zafè sosyal.

impressionism / enpresyonis *n.* yon mouvman nan penti 19yèm syèk, lè atis te reyaji kont reyalis nan chèche reprezante enpresyon yo de sijè oubyen moman nan letan.

Indo-Europeans / Endo-Ewopeyen *n.* yon gwoup pèp seminomad ki, nan anviwon 1700 avan Jezikri, te komanse deplase kite kote ki kounyela a sid Larisi pou ale nan soukontinan endyen, Ewòp, ak sidwès Lazi.

indulgence / endiljans *n.* yon padon ki sove yon moun de pinisyon poutèt yon peche.

industrialization / endistriyalizasyon *n.* devlopman endistri pou pwodiksyon machandiz nan machin.

Industrial Revolution / Revolisyon

endistriyèl *n.* chanjman, ki te kòmanse nan peyi Angletè pandan 18yèm syèk, de fabrikasyon machandiz alamen a fabrikasyon ak machin.

inflation / enflasyon *n.* yon dekle nan valè lajan, ki akonpaye pa yon ogmantasyon nan pri machandiz ak sèvis.

Inquisition / Enkizisyon *n.* yon tribinal katolik pou envestige e pouswiv nan lajistis akizasyon blasfèm — patikilyèman sa ki te aktif nan peyi Lespay nan ane 1400 yo.

institution / enstitisyon *n.* yon modèl òganizasyon ki dire pandan lontan nan yon kominite.

intendant / entandan *n.* yon fonksyonè gouvènman fransè ki deziyen pa monak la pou kolekte enpo ak administre lajistis.

International Space Station / Estasyon espasyal entènasyonal *n.* antrepiz kowoperativ ke Etazini, Larisi, ak 14 lòt nasyon te parene pou etabli e mentni yon laboratwa ki fonksyone pou eksperimentasyon syantifik nan lespace.

Internet / Entènèt *n.* yon chèn koneksyon rezo konpitè ki pèmèt moun atravè lemond echanje enfòmasyon e kominike youn ak lòt.

intifada / intifada *n.* kanpay dezobeyisans sivil palestinyen kont okipasyon izraelyen de bò oksidantal ak bann Gaza yo, ki te kontinye jis ane 1990 yo.

Irish Republican Army (IRA) / Ame Repibliken Ilandè (ARI) *n.* yon fòs militè nasyonalis ki pa ofisyèl ki ap chèche endependans pou Ilann de Gran Bretay.

iron curtain / rido fè *n.* pandan Gè Frèt la, limit ki te separe nasyon kominis Ewòp oryantal de majorite nasyon demokratik Ewòp oksidantal la.

Iroquois / Iwokwa *n.* yon gwoup pèp ameriken endyen ki te pale lang ki sanble, te viv nan rejyon oryantal Gran Lak yo nan Amerik dinè, e te fòme yon alyans nan fen ane 1500 yo.

Islam / Izlam *n.* yon relijyon monoteyis ki te devlope nan peyi Arabi nan setyèm syèk apre Jezikri.

isolationism / isolasyonis *n.* yon politik kote yo evite patisipasyon politik oubyen militè ak lòt peyi.

Israel / Izrayèl n. yon wayom ebre ini nan Palestin, ki te dire de apeprè 1020 jis 922 avan Jezikri; pita, pami toulede wayom ebre yo se li ki te sitiye pi wo pase lòt yo nan rejyon nò a; kounyela, se nasyon jwif laki te etabli nan Palestin an 1948.

J

Jainism / Jenis n. yon relijyon fonde nan peyi Lend pandan 6yèm syèk avan Jezikri, ki te gen manm ki te kwè ke tout bagay nan inivè a te genyen nanm e akòz de sa pa dwe domaje.

janissary / janisèri n. yon manm yon fòs solda elit nan anpi Otoman nan.

jazz / djaz n. yon estil mizik popilè nan 20yèm syèk ki te devlope prensipalman ba mizisyen afriken ameriken.

Jesuits / Jezwit n. manm yon Sosyete Jezi, yon òd katolik relijye ke Ignatius de Loyola te fonde.

“jewel in the crown” / “bijou nan kouwòn” n. koloni britanik End lan — ki rele konsa, poutèt enpòtans li nan anpi britanik la tankou yon founisè matyè premyè e tankou yon mache pou komès britanik.

joint-stock company / sosyete pa aksyon n. yon biznis kote moun ki envesti yo mete richès yo ansanm pou yon objektif komen, e apre yo pataje pwofi yo.

Judah / Jida n. yon wayom ebre nan Palestin, ki te etabli nan anviwon ane 922 avan Jezikri.

Justinian Code / Kòd Jistinyen n. gwoup lwa sivil women ki te kolekte ak òganize sou lòd anprè bizantin Justinian apeprè nan ane 529 apre Jezikri.

K

kabuki n. yon kalite dram japonè kote mizik, dans ak pantomim itilize pou reprezante istwa.

kaiser / kayzè n. yon anprè alman (tit sa a soti nan tit women Seza [*Caesar*]).

kamikaze / kamikaz n. pandan dezyèm Gè Mondyal la, pilòt japonè swisidè ki te antrene pou koule bato Alye yo ak kraze yo ak avyon ki te chaje ak bonm.

karma / kama n. nan relijyon Endouis ak Boudis, totalite bon ak move aksyon ke yon moun fè, ke yo kwè detèmine desten ni apre renesans.

Khmer Empire / Anpi Khmer n. yon anpi sidès Azyatik, nan kote ki Kanbòj kounyela a, ki te rive nan pi wo pwèn nan pouvwa li apeprè nan ane 1200 apre Jezikri.

Khmer Rouge / Khmer Wouj n. yon gwoup revolisyone kominis ki te pran pouvwa a nan Kanbòj an 1975.

knight / chevalye n. nan Ewòp medyeval, yon gerye ame ki te goumen sou chwal.

Koryu dynasty / dinasti Koryu n. yon dinasti ki te dirije Kore de 935 a 1392 apre Jezikri.

Kristallnacht / Kristallnacht n. “Nwit Vit Kraze” — nwit 9 novanm, 1938, lè twoup anvayisè natzi yo te atake kay, biznis, ak sinagòg Jwif nan tout peyi Almay.

Kuomintang / Kuomintang n. yon Pati Nasyonalis Chinwa, ki te fòme apre dinasti Qing nan te tonbe an 1912.

Kush / Kush n. yon ansyen wayom Nibyen ki te genyen chèf ki te kontwole Ejip ant ane 2000 ak 1000 avan Jezikri.

L

laissez faire / kite sa fèt n. ide ke gouvènman pa dwe entèfere ak oubyen règleman endistri ak antrepriz.

land reform / refòm tè n. redistribisyon yon fèm kote yo separe gran plantasyon yo e remèt moso pi piti yo bay peyizan yo.

La Reforma / La Reforma n. yon mouvman refòm liberal nan 19yèm syèk nan Meksik, ki te dirije pa Benito Juárez.

lay investiture / etabli envestiti n. lè wa oubyen nòb yo dezinye fonksyonè relijye nan pòs.

League of Nations / Lig Nasyon yo n. yon òganizasyon entènasyonal ki te fòme apre premye Gè Mondyal la ak objektif kenbe lapè ant nasyon yo.

lebensraum / lebensraum n. “espas vivab” — teritwa adisyonèl ke, dapre Adolf Hitler, Almay te bezwen poutèt li te chaje ak twòp moun.

Legalism / Legalis n. yon filozofi politik chinwa baze sou ide ke yon gouvènman ki trè efikas e ki gen pwisans se li ki kle pou lòd sosyal.

legion / lejyon n. yon gwoup militè ansyen ame women an, ki te genyen apeprè 5.000 solda apye ak yon gwoup solda sou chwal.

Legislative Assembly / Asanble lejislatif n. yon kongrè fransè ak pouvwa pou kreye lwa e apwouve deklarasyon degè, ki te etabli pa Konstitisyon an an 1791.

legitimacy / lejitimite n. dwa pou dirije ke yon monak erite.

liberals / liberal n. nan premye mwatye 19yèm syèk la, Ewopeyen ki — pi fò nan yo se dirijan biznis ak komèsan klas mwayen — te vle bay paleman eli yo plis pouvwa politik.

lineage / liye n. moun — vivan, mouri, e ki poko fèt — ki se desandan yon ansèt komen.

loess / loès *n.* yon kouch tè fètil ke van bwote depoze.

Long March / Mach Long *n.* yon trajè 6.000 mil ke komini chinwa ki tap sove kite fòs nasyonal Jiang Jieshi yo te fè an 1934–1935.

lord / seyè *n.* nan Ewòp feodal, yon moun ki te kontwole tè e ki ak tit sa a te kapab bay vasal yo plantasyon.

Lutheran / Literan *n.* yon manm yon legliz pwotestan ki te fonde sou ansèyman Martin Luther.

lycée / lise *n.* yon lekòl leta an Frans.

M

Macedonia / Masedoni *n.* yon ansyen wayom ki sitiye pi wo nò peyi Grès, ki te genyen dirijan Philip II ki te pran Lagrès ak fòs an 338 avan Jezikri.

Maghrib / Maghrib *n.* yon rejyon Afrik dinò oksidantal, ki te konsiste de tè sou kòt Mediterane yo, kote ki kounyela a Mawòk, Tinizi ak ak Aljeri.

Magna Carta / Magna Carta *n.* “Grann Chart”, yon dokiman ki garanti dwa politik fondamantal nan peyi Angletè, e ki te apwouve pa rwa Jean nan ane 1215 apre Jezikri.

Mahabharata / Mahabharata *n.* yon gran pwezi epik endyan, ki te reprezante lit pèp Aryen an pandan yo te ap deplase sid pou rantr nan Lend.

Mahayana / Mahayana *n.* yon sèkt Boudis ki ofri delivrans bay tout moun e pèmèt adorasyon popilè.

maize / mayis *n.* yon grenn sereyal kiltive ki gen grenn ni sou gwo fèy — ki trè souvan rele mayi nan Etazini.

Mali / Mali *n.* yon anpi Afrik delwès ki te fleri de 1235 jis 1400 yo e ki te devlope apatide komès.

Manchus / Manchus *n.* yon pèp natif peyi Manchiri, ki te dirije Lachin pandan dinasti Qing nan (1644–1912).

Mandate of Heaven / Manda Paradi *n.* nan listwa chinwa, aprobasyon diven ki konsidere kòm baz otorite wayal la.

manifest destiny / desten manifès *n.* ide, ki te popilè ant Ameriken 19yèm syèk yo, ke se te dwa ak responsabilt Etazini pou dirije Lamerik dinò depi Oseyan Atlantik jouk Oseyan Pasifik la.

manor / manwa *n.* plantasyon yon chatlen nan Ewòp feodal.

Maori / Maori *n.* yon manm nan yon pèp polinezyen ki te etabli nan Nouvèl Zelann nan aviwon ane 800 apre Jezikri.

Marshall Plan / Plan Machal *n.* yon pwogram èd ekonomik Etazini pou ede peyi ewopeyen yo rekonstwi apre dezyèn Gè Mondyal.

martial law / lwa masyal *n.* lè otorite militè tanporèman anchaj yon popilasyon sivil, sitou nan epòk gè sivil oubyen nan epòk dezòd.

mass culture / kilti an mas *n.* pwodiksyon zèv nan la ak amizman pou atire yon gwo odyans.

materialism / materyalis *n.* mete anpil enpòtans sou rive genyen posesyon materyèl.

matriarchal / matriyak *adj.* ki gen rapò ak yon sistèm sosyal kote manman an se chèf fanmi an.

matrilineal / matrilineyè *adj.* ki gen rapò ak yon sistèm sosyal kote desandan fanmi ak dwa eritaj trase sou bò manman.

Mauryan Empire / Anpi Mauryen *n.* premye anpi nan peyi End, ki te fonde pa Chandragupta Maurya nan ane 321 avan Jezikri.

May Fourth Movement / Mouvmant kat me *n.* yon manifestasyon nasyonal nan Lachin an 1919, kote moun te fè demonstrasyon kont Trete Vèsay la ak entèferans etranjè.

Medes / Medèz *n.* yon pèp sidwès Azi ki te ede detwi Anpi Asiryen an.

Meiji era / epòk Meiji *n.* peryòd nan listwa japonè de 1867 jouk 1912, lè peyi a te dirije pa Anprè Mutsuhito.

Mein Kampf / Mein Kampf *n.* “Konfli Mwen” — yon liv ke Adolf Hitler te ekri pandan li te anprizone nan ane 1923–1924, kote li te dekri kwayans ak objektif li pou Lalmay.

mercantilism / mèkantilism *n.* yon politik ekonomik kote nasyon yo chèche ogmante richès ak pouvwa yo nan jwenn lò ak ajan epi nan vann plis machandiz ke yo te achte.

mercenary / mèsenè *n.* yon solda ke yo angaje pou goumen nan yon ame etranje.

Meroë / Mewo *n.* sant dinasti Kush la de apeprè 250 avan Jezikri jis 150 apre Jezikri; ki popilè pou fabrikasyon zam ak zouti an fè.

Mesoamerica / Mezoamerik *n.* yon zòn ki etann depi Meksik santral jouk Ondiras, kote plizyè nan ansyen sosyete konplèks Lamerik yo te devlope.

mestizo / mestizo *n.* yon moun ak zansèt ki gen melanj Panyòl ak Ameriken Endyen.

Middle Ages / Laj Mwayen *n.* epòk nan istwa ewopeyen ki te swiv deklen Anpi Women an, e ki te dire de apeprè 500 jis 1500 — li te rele peryòd medyeval tou.

middle class / klas mwayèn *n.* yon klas sosyal ki konsiste de travayè ak konpetans, pwofesyonèl, moun nan biznis, ak agrikiltè rich.

middle passage / pasaj mwayen n. vwayaj ki te mennen Afriken an kaptivasyon nan Antiy yo, e apre nan nò ak sid Lamerik, pou yo te kapab vann yo tankou esklav — li te rele konsa poutèt li te konsidere pati mitan nan komès triyangilè a.

migration / migrasyon n. deplase de yon kote pou ale etabli nan yon lòt.

militarism / militaris n. yon politik glorifye pouvwa militè e kenbe yon ame an pèmanans ki toujou pare pou lagè.

Ming dynasty / dinasti Ming n. yon dinasti chinwa ki te dirije depi 1368 jouk 1644.

Minoans / Minoen n. yon pèp navigatè ak komèsan ki te viv sou il Krèt la depi apeprè 2000 jouk 1400 avan Jezikri.

Mississippian / Misisipyen adj. ki gen rapò ak yon konstrikte mon ki te fleri nan Lamerik dinò ant 800 ak 1500 apre Jezikri.

mita / mita n. nan anpi Enka a, obligasyon ke tout moun ki gen lasante dwe travay pou leta pandan yon sèten nonm jou nan ane an.

Moche / mòch n. yon sivilizasyon ki te fleri depi apeprè 100 jouk 700 apre Jezikri, nan kote ki kòt dinò Pewou kounyela a.

monarchy / monachi n. yon gouvènman kote pouvwa a rete nan men yon sèl grenn moun.

monastery / monastè n. yon kominote relijye kote gason (ke yo rele monk) nye tout posasyon yo pou dedye tèt yo a yon vi lapriye ak adorasyon.

monopoly / monopoli n. kontwòl eksklisif ke yon gwoup genyen sou fabrikasyon ak distribisyon sèten machandiz.

monotheism / monoteyis n. kwayans nan yon sèl bondye.

Monroe Doctrine / Doktrin Monroe n. yon règleman opozisyon peyi Etazini kont entèferans Ewopeyen nan Lamerik Latin, ke prezidan Monroe te anonse nan ane 1823.

monsoon / mouson n. yon van ki chanje direksyon pandan yon sèten tan chak ane.

mosque / mòsk n. yon tanp adorasyon izlamik.

movable type / tip mobil n. blòk metal oubyen bwa, ak yon karaktè patikilye a yo chak, ki kapab ranje pou fè yon paj pou enprime.

Mughal / Mugal n. youn nan nomad ki te anvayi soukontinan Endyen an nan 16yèm syèk e ki te etabli yon anpi byen pwisan la.

mujahideen / mujahideen n. nan peyi Afganistan, gerye relijye mete ansanm pou goumen kont patizan gouvènman sovyetik la nan fen ane 1970 yo.

mulattos / milat n. moun ki gen zansèt ak melanj ewopeyen e afriken.

mummification / momifikasyon n. yon metòd kote yo boure e seche kò moun pou anpeche ke yo pouri.

Munich Conference / Konferans Munik n. yon reyinyon an 1938 ak reprezantan Bretay, Lafrans, Itali, ak Almay, kote Bretay ak Lafrans te aksepte pèmèt ke Almay Nazi anekse pati nan Tchekoslovaki annechanj pou pwomès ke Adolf Hitler dakò respekte nouvo fwontyè Tchekoslovaki yo.

Muslim / Mizilman n. yon disip relijyon Izlam.

Muslim League / Lig Mizilman n. yon òganizasyon ki te fòme an 1906 pou pwoteje enterè Mizilman End yo, ki te apre pwopoze ke End divize an nasyon separe Mizilman ak Endou.

Mutapa / Mutapa adj. ki gen rapò ak anpi Lafrik disid ke Mutota te atabli nan 15yèm syèk apre Jezikri.

Mycenaeans / Misenayen n. yon pèp endo-ewopeyen ki te etabli an Grès nan anviwon 2000 avan Jezikri.

myths / mit n. istwa tradisyonèl sou divinite, zansèt, oubyen ewo, ke yo rakonte pou eksplike lemond natirèl oubyen kilti ak kwayans yon sosyete.

N

Napoleonic Code / Kòd Napoleonik n. yon sistèm lwa konpreyansif ak inifòm ke Napoleon te etabli pou Lafrans.

National Assembly / Asanble Nasyonal n. yon kongrè franse etabli pa reprezantan Twazyèm Domèn 17 jen, 1789, pou pase lwa ak refòm nan non pèp franse a.

nationalism / nasyonalis n. kwayans ke moun dwe fidèl a peyi yo — ki vle di, ak moun ke yo pataje yon kilti ak istwa — olyede yon wa oubyen yon anpi.

nation-state / nasyon-eta n. yon gwoup moun jeopolitik endepandan ki genyen kilti ak idantite an komen.

NATO / OTAN n. Òganizasyon Trete Atlantik dinò [NATO] se yon alyans militè ki te fòme nan ane 1949 pa dis peyi nan lwès Lewòp, peyi Etazini, ak Kanada.

Nazca / Nazka n. yon sivilizasyon ki te fleri sou sa ki kounyela a kòt Pewou, de apeprè 200 avan Jezikri jis 600 apre Jezikri.

Nazism / Natzis n. politik fasis pati Sosyalis Nasyonal Travayè Alman yo, ki baze sou totalitaryanis, yon kwayans siperyorite rasyal, ak endistri kontwòle pa leta.

Negritude movement / mouvman negritid n. yon mouvman kote Afriken ak Antiyè ki te pale franse te selebre eritaj kilti ak valè afriken tradisyonèl yo.

neoclassical / neoklasik *adj.* ki gen rapò ak yon estil senp, elegan (baze sou ide ak tèm ki soti nan ansyen Grès ak ansyen Wòm) ki te karakterize la nan Lewòp pandan fen ane 1700 yo.

Neolithic Age / Epòk Neyolitik *n.* yon peryòd preistorik ki te kòmanse nan anviwon 8000 avan Jezikri e ki nan sèten zòn te fini byen bonè nan anviwon 3000 avan Jezikri, lè moun te aprann sire zouti fèt ak wòch, fè potri, fè elvaj bèt — epòk sa a te rele Nouvo Epòk Wòch la tou.

Neolithic Revolution / Revolisyon Neolitik *n.* gwo chanjman nan lavi imen ki te koze pa kòmansman kiltivasyon — ki vle di, ki te koze pa chanjman moun te fè de ranmase manje a pwodwi manje.

New Deal / Nouvèl Dòn *n.* pwogram refòm ekonomik Prezidan Etazini Franklin Roosevelt ki te deziyen pou rezoud pwoblèm ke Gran Depresyon an te kreye.

New Kingdom / Nouvo Wayòm *n.* peryòd nan ansyen istwa ejiptyen ki te swiv koudeta chèf Iksos yo, ki te dire depi apeprè 1570 jouk 1075 avan Jezikri.

nirvana / nivana *n.* nan Boudis, delivrans de doulè ak soufrans ki atenn apre eklèsisman.

Nok / Nòk *n.* yon pèp afriken ki te viv nan kote Nijeri sitiye kounyela a ant 500 avan Jezikri a 200 apre Jezikri.

nomad / nomad *n.* yon manm nan yon gwoup ki pa gen kay pèmanan, ki deplase de yon kote a yon lòt pou chèche manje ak dlo.

nonaggression pact / akò non-agresyon *n.* yon akò kote nasyon pwomèt pa atake youn lòt.

nonaligned nations / nasyon non-aliye *n.* peyi endepandan ki te rete net nan konpetisyon Gè Frèt la ant Etazini ak Inyon Sovyetik.

Nuremberg Trials / Jijman Nuremberg *n.* yon seri jijman nan tribinal ki te fèt nan Nuremberg, Almay, apre dezyèm Gè Mondyal la, kote chèf Natzi yo te jije pou agresyon, vyolasyon règleman lagè, ak krim kont limanite.

O

obsidian / obsidyen *n.* yon wòch vòlkanik ki di e ki klere, ke pèp tan lontan yo te itilize pou fè zam file.

Old Regime / Ansyen Rejim *n.* sistèm politik e sosyal ki te egziste nan Lafrans avan Revolisyon Fransè a.

oligarchy / oligachi *n.* yon gouvènman kote pouvwa nan men detwa moun — sitou youn kote pouvwa a baze sou richès.

Olmec / Olmèk *n.* premye sivilizasyon mezoameriken ki koni e ki te fleri nan anviwon 1200 avan Jezikri yo e ki te enfluyansè lòt sosyete apre li yo atravè zòn nan.

Open Door Policy / Politik pòt louveri *n.* yon politik, peyi Etazini te pwopoze nan ane 1899, kote tout nasyon tap gen menm opòtinite nan komès ak Lachin.

Opium War / Gè Opyòm *n.* yon konfli ant Bretay ak Lachin ki te dire depi 1839 jouk 1842, sou komès opyòm Bretay nan Lachin.

oracle bone / zo orak *n.* youn nan zo bèt oubyen karapas tòti ki te itilize pa ansyen prèt chinwa pou kominike ak divinite yo.

Oslo Peace Accords / Akò Lapè Òzlo *n.* yon akò an 1993 kote premye minis izraelyen Rabin, te bay Palestinyen dirijans tèt yo nan bann Gaza ak Bank oksidantal la.

ozone layer / kouch ozòn *n.* yon kouch sou anèl nan atmosfè a ki pwoteje èt vivan kont reyon ultravyolet danjere solèy yo.

P

Pacific Rim / Bòdi Pasifik *n.* tè ki ozalantou Oseyan Pasifik la — sitou sa ki nan Lazi.

Paleolithic Age / Peryòd Paleolitik *n.* a yon peryòd preistorik ki te dire depi apeprè 2.500.000 jouk 8000 avan Jezikri, lè moun te itilize zouti ak zam brit an wòch — li te rele Ansyen Epòk Wòch la tou.

Panama Canal / Kannal Panama *n.* yon pasaj pou bato ke imen te konstwi ki konekte Oseyan Atlantik ak Pasifik yo, ke Etazini te konstwi nan Panama e ki te louverè an 1914.

papyrus / papiris *n.* yon wozo ki wo ki grandi nan bouch Nil lan, ke ansyen Ejiptyen yo itilize pou fabrike yon materyèl ki tankou fèy papye ki sèvi pou ekri.

parliament / paleman *n.* yon òganis reprezantan ki fè lwa yon nasyon.

partition / patisyon *n.* divizyon an pati, tankou divizyon 1947 koloni britanik End lan an de nasyon End ak Pakistan.

pastoralist / pastoralis *n.* yon manm yon gwoup nomad ki fè elvaj bèt domestik.

paternalism / patènalis *n.* yon metòd trete pèp soumi tankou yo se timoun, bay yo sa yo bezwen yo mè san bay yo dwa.

patriarch / patriyak *n.* yon evèk nan branch oryantal kretyanis lan.

patriarchal / patriyak *adj.* ki gen rapò ak sistèm sosyal kote papa a se chèf fanmi an.

patrician / patrisyen *n.* nan ansyen Wòm, yon manm klas wot ki rich, e privilejye.

patrilineal / patrilineyè *adj.* ki gen rapò ak yon sistèm sosyal kote desandans fanmi ak dwa eritaj trase sou bò papa.

patron / mesèn n. yon moun ki sipòte atis, sitou finansyèman.

Pax Mongolica / Pax Mongolica n. “Lapè Mongol” — peryòd depi mitan ane 1200 yo jouk mitan ane 1300 yo lè Mongol yo te enpoze establiite ak lalwa ak lòd atravè anpil nan Erazi.

Pax Romana / Pax Romana n. yon peryòd lapè ak pwosperite atravè Anpi Women an, ki te dire depi 27 avan Jezikri jis 180 apre Jezikri.

Peace of Augsburg / Akò Lapè Augsburg n. yon akò ane 1555 ki te deklare ke chèf lan ap deside relijyon chak eta alman.

Peloponnesian War / Gè Peloponezyen n. yon gè, ki te dire depi 431 jis 404 avan Jezikri, kote Atèn ak alye li yo te pèdi nan men Espata ak alye pa li yo.

penal colony / koloni penal n. yon koloni ki sèvi tankou yon altèvi tankou yon altènatif pou prizon ; se la yo voye prizonnye yo.

peninsulares / peninsulares n. nan sosyete panyòl kolonyal, kolon ki te fèt nan Espay.

Peninsular War / Gè Penensilè n. yon konfli ki te dire depi 1808 jis 1813, kote rebèl panyòl, ak èd fòs britanik yo te goumen pou repouse twoup franse Napoleon yo pou soti nan Lespay.

perestroika / perestwoika n. yon restriktirasyon ekonomi sovyetik la pou pèmèt plis desizyon lokal ; li te kòmanse pa Mikhail Gorbachev an 1985.

Persian Gulf War / Gè Gòlf Pèsyen n. yon konfli 1991 kote fòs UN yo te kraze fòs Irakien yo ki te envayi Kuwait e te menase pou yo envahi Arabi Sawoudit.

Persian Wars / Gè Pèsik n. yon seri gè nan senkyèm syèk avan Jezikri, kote vil-eta Grèk yo te goumen kont Anpi Pèsik la.

perspective / pèspektiv n. yon teknik atistik ki kreye aparans twa dimansyon sou yon sifas plat.

phalanx / falanks n. yon fòmasyon militè ak sòlda ame ki apye e ki gen lans ak bouklye.

pharaoh / farao n. yon wa ansyen Ejip, ki te konsidere yon bondye tankou tou yon chèf politik ak militè.

philosophe / filozòf n. youn nan gwoup pansè sosyal yo nan Lafrans pandan Eklèsisman an.

philosophers / filozòf n. pansè ki itilize lojik ak larezon pou envestige nati inivè an, sosyete imen an, ak moralite.

Phoenicians / Fonisyen n. yon pèp navigatè sidwès Azi, ki nan anviwon 1100 avan Jezikri te kòmanse fè komès e te etabli koloni atravè rejyon mediterane an.

Pilgrims / Pilgrim n. yon gwoup moun, ki an 1620, te fonde koloni Plimout nan Masachousèt pou echape pèsèkasyon relijye nan Angletè.

plebeian / plebeyen n. nan ansyen Wòm, youn nan kiltivatè komen yo, atizan, ak komèsan ki fè pi fò nan popilasyon an.

plebiscite / plebisit n. yon vòt dirèk kote pèp yon peyi gen opòtinite apwouve oubyen dezapwouve yon pwopozisyon.

PLO / OLP n. Òganizasyon Liberasyon Palestin — yon òganizasyon dedye a etablisman yon eta endepandan pou Palestinyen nan Mwayen Oryan.

polis / polis n. yon vil-eta Lagrès — inite politik prensipal nan ansyen Grès apre apeprè 750 avan Jezikri.

Politburo / Politbouwo n. komite dirijan nan Pati Kominis Inyon Sovyetik la.

political dissent / dezakò politik n. diferans nan opinyon sou zafè politik.

polytheism / politeyis n. yon kwayans nan plizyè bondye.

pope / pap n. evèk Wòm, chèf legliz katolik la.

Popol Vuh / Popol Vuh n. yon liv ki gen yon vèsyon istwa kreyasyon Mayen nan.

popular culture / kilti popilè n. eleman kiltirèl — espò, mizik, fim, abiman, elatriye — ki montre milye komen ak chanjman enterè yon gwoup.

potlatch / potlatch n. yon fèt seremonye ki sèvi pou montre ran ak pwosperite nan sètèn tribi Kòt nòdwès Ameriken Endyen yo.

predestination / predestinasyon n. doktrin ke Bondye prevwa tout bagay annavans, ikonpri kilès moun ki ap sove etènèlman.

Presbyterian / Prezbitè n. yon manm legliz pwotestan ki gouvène pa prezbitè (ene yo) e ki te fonde sou ansèyman John Knox yo.

PRI / PRE n. Pati Revolisyonè Endistriyèl — pati politik prensipal Meksik.

proletariat / pwoletarya n. nan teyori Maksis, gwoup travayè ki tap fè koudeta sou tza e ki tap rive dirije Larisi.

proliferation / pwoliferasyon n. yon devlopman oubyen yon distribisyon — sitou distribisyon zam nikleyè bay nasyon ki pa genyen yo kounyela a.

propaganda / pwopagann n. enfòmasyon oubyen materyèl ke yo dispèse pou avanse yon kòz oubyen pou domaje kòz yon opozisyon.

Protestant / Pwotestan n. yon manm nan legliz kretyen ki fonde sou prensip Refòm nan.

provisional government / gouvènman pwovizwa n. yon gouvènman tanporè.

psychology / sikoloji n. etid sèvo ak konpòtman imen.

pueblos / pweblos n. vil ak gwo batiman ki sanble batiman ki gen apatman ki fèt ak ajil, ke Anasazi yo te konstwi e pita pèp ameriken sidwès yo.

Punic Wars / Gè Pinik n. yon seri gè ant Wòm ak Katajèn (264–146 avan Jezikri) ; ki te koze destriksyon dirijans Katajèn ak Wòm sou Mediterane oksidantal la.

Puritan / Piriten n. yon gwoup moun ki te ap chèche libète de pèsekisyon relijye nan peyi Angletè lè yo fonde yon koloni nan Bè Masachousèt nan kòmansman ane 1600 yo.

push-pull factor / faktè pouse-rale n. kondisyon ki rale moun vè yon lòt zòn (faktè rale) oubyen ki fè moun kite tè natal yo pou emigre a yon lòt rejyon (faktè pouse).

pyramid / piramid n. yon estrikti imans ak yon baz rektangilè e kat rebò triyangilè, tankou sa ki te konstwi nan Lejip kote farao Ansyen Wayom yo te antere.

Q

Qin dynasty / Dinasti Kin n. yon dinasti chinwa ki pa viv lontan ki ranplase dinasti Zhou nan twazyèm syèk avan Jezikri.

Qing dynasty / Dinasti King n. dènye dinasti peyi Lachin, ki dirije de 1644 a 1912.

Quetzalcoatl / Kwetzalkoatèl

[Quetzalcoatl] n. “Sèpan a Plim nan” yon dye Toltèk yo ak lòt pèp Mezoameriken yo.

quipu / kipou n. yon jan fil mare nan yon kòd ke Enka yo te itilize pou anrejistre enfòmasyon nimerik.

Qur'an / Kur'an n. liv sen Izlam nan.

R

racism / rasis n. yon kwayans ke yon ras siperyè pase lòt yo.

radicals / radikal n. nan premye mwatye 19yèm syèk la, Ewopeyen yo ki te favorize chanjman drastik pou blayi demokrasi nan tout pèp.

radioactivity / radyoaktivite n. yon fòm enèji ki lage lè atòm yo ap pouri.

Raj / Raj n. pati peyi Lend ke Britanik yo te kontwòle nan ane 1857–1947 yo

rationing / rasyonman n. lè yo met limit sou machandiz moun kapab achte — souvan se gouvènman yo ki enpoze li pandan peryòd lagè, lè pa gen anpil machandiz sou mache a.

realism / reyalis n. yon mouvman atistik nan 19yèm syèk kote ekriven ak pent te chache montre lavi jan li ye olyede jan li ta dwe ye.

realpolitik / vrepolitik n. “politik reyalite yo” — pratik politik pouvwa sevè ki pa kite plas pou ideyalis.

recession / resesyon n. yon ralantisman nan ekonomi yon nasyon.

Reconquista / Rekonkista n. jefò ke lidè kreyen yo te fè pou fè Mizilman yo soti nan peyi Lespay, ki dire de lane 1100 jouk lane 1492.

Red Guards / Gad Wouj n. gwoup milis yo ki te fòme pa jenn Chinwa nan ane 1966 pou reponn Mao Zedong ki te mande yon revolisyon sosyal ak kiltirèl.

Reformation / Refòm n. yon mouvman pou refòm relijye nan 16yèm syèk, ki mennen fondasyon legliz Kreyen yo ki rejte otorite pap la.

refugee / refijye n. yon moun ki kite peyi li pou li ale nan yon lòt pou li sa jwenn sekirite.

Reign of Terror / Rèy Laterè n. yon peryòd, de mitan ane 1793 a mitan ane 1794, lè Maximilien Robespierre tap dirije Lafrans prèske tankou yon diktatè epitou plizyè milye moun ki te nan politik ak senp sitwayen te ekzekite.

reincarnation / reyenkanasyon n. nan Endouis ak Boudis, metòd kote yon nanm reviv toutan jouk li rive konprann toutafè.

religious toleration / tolerans relijye n. yon rekonesans dwa ke yon moun kapab genyen lòt kwayans relijye.

Renaissance / Renesans n. yon peryòd nan istwa ewopeyen, ki dire apeprè de 1300 a 1600, kote enterè nan kilti klasik te renouvle e sa te mennen yon chanjman pwofon nan la, konesans ak jan yon moun wè lemonn.

republic / repiblik n. yon fòm gouvènman kote pouvwa a chita nan men reprezantan yo epitou lidè yo eli pa pèp la.

Restoration / Restorasyon n. peryòd pandan Charles II tap dirije Langletè, apre chit gouvènman Olivye Cromwèl la.

reunification / reyinifikasyon n. aksyon mete ansanm ankò bagay ki te separe, tankou lè yo te reyini Almay delès ak Almay delwès nan ane 1990.

romanticism / womantisis n. yon mouvman ki te fèt nan kòmansman 19yèm syèk la nan la ak lide, ki te fikse sou emosyon ak lanati olyede rezon ak sosyete.

Roosevelt Corollary / Korolè Roosevelt n. ekstansyon prezidan Theodore Roosevelt te bay Doktrin Monroe a nan ane 1904, kote li te deklare ke Etazini te gen dwa pou li egzèse “pouvwa lapolis” nan tout Emisfè Oksidantal la.

Rowlatt Acts / Lwa Rowlatt n. lwa yo ki te pase nan ane 1919 nan peyi Lend ki te pèmèt gouvènman Britanik la mete nan prizon tout moun ki te pwoteste kont Britanik, san jijman pou yon peryòd maksimòm de de zan.

Royal Road / Chemen wayal n. yon wout nan Anpi Pèsan an, ki lonje sou 1.600 mil depi Susa nan peyi Pès jouk Sardis nan peyi Anatoli.

Russification / Risifikasyon *n.* fason ke yo te fòse kilti Ris sou tout gwoup etnik nan Anpi Larisi a.

Russo-Japanese War / Gè Riso-Japonè *n.* yon konfli nan ane 1904–1905 ant Larisi ak Japon, ki te deklare lè de peyi sila yo tap fè jefò pou domine Manchouri ak Kore.

S

sacrament / sakreman *n.* youn nan seremoni Kreyen yo kote lagras Bondye te transmèt bay moun.

Safavid / Safavid *n.* yon manm dinasti Mizilman Shi'a ki te bati yon anpi nan peyi Pès nan 16yèm–18yèm syèk yo.

Sahel / Sahèl *n.* yon rejyon afriken ki chita sou tout longè pati sid fwontyè Sahara a.

salon / salon *n.* yon reyinyon sosyal entelektyèl ak atis, tankou sa ki te konn fèt lakay fanm rich nan vil Pari yo epitou nan lòt vil ewòpeyen yo pandan Eklèsisman an.

SALT / DLEZ *n.* Diskisyon sou Limitasyon Estratejik Zam — yon seri reyinyon ki te fèt nan ane 1970 yo kote lidè Etazini ak Inyon Sovyetik te dakò pou yo limite estòk zam nikleyè nasyon yo a.

Salt March / Mach Dlez *n.* yon manifestasyon pasifik kont Lwa Dlez yo nan ane 1930 nan peyi Lend lè Mohandas Gandhi te kondwi apye moun ki tap swiv li yo sou yon distans 240 mil rive bò lanmè, kote yo te fè pwòp sèl yo ak evaporasyon dlo lanmè.

samurai / samouray *n.* youn nan gèrye pwofesyonèl yo ki te sèvi chatlen feyodal japonè yo.

sans-culottes / san-kilòt *n.* pandan Revolisyon franse a, yon gwoup radikal ki te konpoze ak Parizyen salarye ak ti boutikyè ki tap mande gen plis pawòl nan gouvènman an, pri ki pi ba epitou yon fen nan rasyonman manje yo.

satrap / satrap *n.* yon gouvènè pwovens nan anpi Pèsan an.

savanna / savann *n.* yon plenn plat, kouvri ak zèb.

Schlieffen Plan / Plan Schlifen *n.* plan militè Almay lè Premyè Gè Mondyal la tap deklanche, dapre li twoup alman yo tap kale Lafrans rapidman epitou tap pran direksyon lès pou atake Larisi.

scholastics / skolastik *n.* entelektyèl ki te rankontre epitou ki te anseye nan inivèsite Ewopèyen medyeval yo.

scientific method / metòd syantifik *n.* yon pwosedi lojik pou ranmase enfòmasyon sou monn natirèl la, kote yo te itilize eksperimentasyon ak obzèvasyon pou teste ipotèz yo.

Scientific Revolution / Revolisyon syantifik *n.* yon chanjman majè nan panse Ewopeyen, ki derape nan mitan ane 1500 yo, kote etid lemonn natirèl te kòmanse karakterize pa obzèvasyon pridan epitou pa keksyonman kwayans ki deja aksepte.

scorched-earth policy / politik tè boule *n.* pratik boule rekòt epitou touye betay pandan peryòd lagè pou lenmi pa kapab viv de resous peyi a.

scribe / eskrib *n.* youn nan pwofesyonèl ki kenbe achiv nan kòmansman peryòd sivilizasyon yo.

secede / fè sesesyon *v.* rale kò w ofisyèlman de yon asosyasyon oswa yon alyans.

secular / sekilè *adj.* konsène sou keksyon mondyal olyede keksyon espirityèl.

segregation / segregasyon *n.* separasyon legal oswa sosyal diferan ras pèp.

self-determination / auto detèminasyon *n.* libète yon pèp genyen pou li deside anba ki fòm gouvènman li vle viv.

Seljuks / Seljouk *n.* yon gwoup Tik ki vin viv nan Anpi Abasid nan 10yèm syèk epitou ki te etabli anpi pa yo nan 11yèm syèk.

senate / sena *n.* nan ansyen Wòm, yon kò gouvènman siprèm, ki te genyen ladann lèli te fèk komanse aristokrat sèlman.

sepoy / sepoy *n.* yon sòlda endyen ki te sèvi anba kòmandman britanik.

Sepoy Mutiny / Rebelyon Sepoy *n.* yon 1857 rebelyon sòlda Endou ak Mizilman kont Britanik yo nan peyi Lend.

serf / sèf *n.* yon peyizan medyeval ki oblije viv legalman sou pwopriyete yon chatlen.

Seven Years' War / Gè sèt an *n.* yon batay nan peyi Lewòp, Amerik dinò, epitou Lend, ki te dire de 1756 a 1763, kote fòs Britanik ak Pris yo te goumen ak Otrich, Frans, Larisi ak lòt peyi.

shah / cha *n.* monak ereditè peyi Iran.

shari'a / chari'a *n.* yon gwoup lwa ki dirije lavi Mizilman yo.

Shi'a / Chi'a *n.* branch nan Izlam kote manm yo rekonèt Ali ak desandan li yo kòm veritab siksesè Muhammad.

Shinto / Shinto *n.* relijyon nasyonal peyi Japon.

Shiva / Shiva *n.* yon dye Endou ke yo konsidere tankou destriktè lemonn.

"shock therapy" / "tretman chòk" *n.* yon pwogram ekonomik enpleman nan peyi Larisi pa Boris Yeltsin nan ane 1990 yo, ki mennen yon chanjman drastik de yon ekonomi de kòmman a yon ekonomi mache lib.

shogun / chogoun *n.* nan Japon feyodal, yon kòmandan militè siprèm ki tap dirije nan non anpre a.

Sikh / Sik n. yon manm yon gwoup relijye non vyolan ke kwayans yo se yon melanj Boudis, Endouis ak Sifis.

Silk Roads / Chemen Swa n. yon sistèm wout kote ansyen karavan te konn travèse Azi Santral e kote komèsan te konn pote swa ak lòt machandiz pou komès.

simony / simoni n. aksyon vann oswa achte yon pozisyon nan yon legliz Kreyen.

skepticism / skeptisis n. yon filozofi ki baze sou lide ke yo pa kapab konnen anyen ak sètitud.

slash-and-burn farming / agrikilti koupe-ak-boule n. a yon metòd agrikilti kote moun pou yo debarase teren yo, yo koupe ak boule pyebwa ak zèb yo, lè konsa sann yo sèvi pou fètilize tè a.

Slavs / Slav n. yon pèp ki sòti nan forè yo ki nan nò Lanmè Nwa, ki se zansèt anpil pèp Ewòp delès jodiya.

social contract / kontra sosyal n. akò kote pèp defini epitou limite dwa endividyèl yo ; sa vin kreye yon sosyete osinon yon gouvènman òganize.

Social Darwinism / Dawinis Sosyal n. aplikasyon lide Charles Darwin sou evolisyon ak “se sa ki pi kapab la ki siviv” nan sosyete imèn nan — patikilyèman tankou jistifikasyon ekspansyon enperyalis lan.

socialism / sosyalis n. yon sistèm ekonomik kote faktè pwodiksyon yo se pwopriyete piblik la epitou opere pou byen tout moun.

Solidarity / Solidarite n. yon sendika Polonè ki pandan ane 1980 yo te tounen fòs prensipal opozisyon kont pouvwa Kominis nan peyi Polòy.

Songhai / Songhai n. yon Anpi Wès Afriken ki te konkeri peyi Mali epitou ki te kontwole komès de lane 1400 yo a lane 1591.

soviet / sovyet n. youn nan reprezantan lokal konsèy yo ki te fòme nan peyi Larisi apre chit Tza Nikola II.

Spanish-American War / Gè Panyòl-Ameriken n. yon konfli nan ane 1898 ant Etazini ak Espay, kote Etazini te sipòte lit Kiben pou endepandans.

specialization / espesyalizasyon n. devlopman aptitud nan yon kalite travay patikilye, tankou komès oswa konsève dosye.

sphere of influence / esfè enfliyans n. yon rejyon etranje kote yon nasyon genyen kontwòl sou komès epitou lòt aktivite ekonomik.

standard of living / estanda devi n. kalite lavi yon moun oswa yon popilasyon, dapre byen yo, sèvis, ak lix ki disponib pou moun oswa pèp sa a.

stateless societies / sosyete san eta n. gwoup kiltirèl kote otorite pataje pa liye pouvwa egal olye ke li egzèsè pa yon gouvènman santral.

steppes / estèp n. plenn sèch, ki kouvri ak zèb.

strike / grèv v. refize travay pou fòse yon patwon reponn a sèten demann.

stupa / estoupa n. yon estrikti an wòch ki gen fòm yon ti mòn ki te bati sou relik sen Boudis yo.

subcontinent / sou-kontinan n. yon gwo mas tè ki fòme yon pati apa yon kontinan.

Suez Canal / Kanal Suèz n. yon vwa navigab atifisyèl, ki te louvri nan ane 1869, ki konekte Lanmè Wouj ak Lanmè Mediterane.

suffrage / sifraj n. dwa pou vote.

Sufi / Soufi n. yon Mizilman ki chèche jwenn kontak dirèk ak Bondye pa mwayen mistik.

sultan / siltan n. “granseyè”, osinon “sa ki gen pouvwa” ; tit dirijan Otomann yo pandan kwasans Anpi Otomann nan.

Sunna / Suna n. yon modèl izlamik pou viv, ki baze sou lavi ak ansèyman Muhammad.

Sunni / Souni n. yon branch Izlam kote manm yo rekonèt kat premye kalif yo kòm veritab siksesè Muhammad.

surrealism / sireyalis n. yon mouvman atistik 20yèm syèk la ki fikse sou travay sèvo enkonsyan an.

sustainable growth / devlopman soutnab n. devlopman ekonomik ki rankontre bezwen pèp yo men ki prezève anviwonman an epitou ki konsève resous pou generasyon ki ap vini yo.

Swahili / Swaili n. yon lang Bantou ki sibi enfliyans Arab ki pale anpil nan Afrik delès ak santral.

T

Taiping Rebellion / Rebelyon Tayiping n. yon rebelyon nan mitan 19yèm syèk kont dinasti King nan peyi Lachin, ke Hong Siukan te dirije.

Taj Mahal / Taj Mahal n. yon bèl tonm nan Agra, nan peyi Lend, ke anpre Mughal, Shah Jahan, te bati pou madanm li Mumtaz Mahal.

Taliban / Taliban n. yon gwoup konsèvatè Izlamik ki te pran kontwòl Afghanistan apre Inyon Sovyetik te retire twoup li yo; Etazini te fè yo kite pouvwa a ak fòs an desanm 2001, paske li tap sere moun ke yo te sispèk te teworis.

Tamil / Tamil n. yon lang Lend disid; epitou, pèp ki pale lang sa a.

technology / teknoloji n. jan pèp aplike konsepsyon, zouti ak envansyon pou satisfè bezwen yo.

Tennis Court Oath / Sèman Teren Tennis n. yon pwomès ke manm Asanble Nasyonal peyi Lafrans yo te fè an 1789, kote yo jire pou yo kontinye rankontre jiskaske yo pwodwi yon nouvo konstitisyon.

terrace / teras n. yon nouvo fòm agrikilti nan Aksoum, kote arèt sou fòm eskalye ki te bati sou pant mòn yo ede kenbe dlo epitou diminye ewozyon.

terrorism / teworis n. izaj fòs oswa menas pou fè pèp oubyen gouvènman yo pè pou yo sa chanje politik yo.

theocracy / teokrasi n. 1. yon gouvènman kote yo konsidere dirijan an tankou yon imaj diven. 2. yon gouvènman kontwole pa lidè relijye.

theory of evolution / teyori evolisyon n. lide, pwopoze pa Charles Darwin nan ane 1859, ke espès plant ak zannimo parèt pa mwayen yon pwosesis seleksyon natirèl.

theory of relativity / teyori relativite n. lide Albert Einstein sou entèrelasyon ant tan ak espas epitou ant enèji ak matyè.

Theravada / Teravada n. yon sèk Boudis ki konsantre sou disiplin espirityèl estrik ke Bouda a te sipòte depi nan kòmansman.

Third Reich / Twazyèm Reich n. twazyèm Anpi Alman, ke Adolf Hitler te etabli nan ane 1930 yo.

Third Republic / Twazyèm repiblik n. repiblik ki te etabli nan Lafrans apre chit Napoleon III epitou ki te fini ak okipasyon alman nan Lafrans pandan dezyèm Gè Mondyal.

Third World / Tyè Monn n. pandan Gè Frèt la, nasyon an devlopman yo ki pat alye ak Etazini oswa Inyon Sovyetik.

Thirty Years' War / Gè trant an n. yon konfli ewopeyen sou relijyon ak teritwa, epitou pou pouvwa ant fanmi ki tap dirije yo, ki dire de 1618 a 1648.

three-field system / sistèm twa teren n. yon sistèm agrikòl devlope nan Lewòp medyeval, kote tè rekòt te divize an twa teren egal epi yo te plante nan chak youn apre lòt, rekòt ivè, rekòt prentan, epitou yo te rete san plante.

Tiananmen Square / Plas Tyananmenn n. yon gwo plas piblik nan Beijing, nan peyi Lachin; nan ane 1989, kote te gen yon soulèvman etidyan pou sipòte refòm demokratik yo.

tithe / dim n. yon peman bay yon legliz, ki reprezante yon dizyèm revni yon fanmi.

Tokugawa Shogunate / Tokugawa Shogunate n. yon dinasti shogun yo ki te dirije peyi Japon ki te inifye de 1603 a 1867.

Torah / Tora n. senk premye liv Bib Ebre a — ekriti ki pi sakre nan tradisyon jwif la.

totalitarianism / totalitarianis n. kontwòl gouvènman sou tout aspè vi piblik ak vi prive.

total war / gè total n. yon konfli kote peyi ki ap patisipe yo mete tout resous yon nan jefò pou lagè a.

totems / totèm n. zannimo oswa lòt objè natirèl ki sèvi kòm senbòl pou inite klan yo oubyen lòt gwoup moun.

tournament / tounwa n. yon fo batay ant gwoup chevalye.

tragedy / trajedi n. yon espès dram serye ki prezante decheyans yon karaktè ewoyik oswa nòb.

Treaty of Kanagawa / Trete Kanagawa n. yon akò 1854 ant Etazini ak Japon, ki te louvri de pò Japonè bay bato ameriken epitou pèmèt Etazini mete yon anbasad nan peyi Japon.

Treaty of Tordesillas / TreteTodesillas n. yon akò nan ane 1494 ant Pòtigal ak Espay, ki deklare ke tè ki te fèk dekouvri alwès yon liy imajinè nan Oseyan Atlantik la, ta dwe apateni a peyi Lespay e tè ki te fèk dekouvri alès liy la ta dwe apateni a Pòtigal.

Treaty of Versailles / Trete Vèsay n. trete de pè ke Almay ak fòs Alye yo te siyen apre premye Gè Mondyal la.

trench warfare / gè trench n. yon fòm lagè kote ame opoze yo batay youn kont lòt apatide fose ki fouye nan chan batay la.

triangular trade / komès triyangilè n. yon rezo komès transatlantik kote yo te trennen esklav ak lòt byen atravè Afrik, Angletè, Ewòp, Antiy yo, ak koloni Amerik dinò yo.

tribune / tribin n. nan ansyen Wòm, yon reprezantan gouvènman an eli pa plebeyen yo pou pwoteje dwa yo.

tribute / tribi n. yon peman ke yon pouvwa pi fèb bay yon pouvwa ki pi fò pou li jwenn asirans lapè ak sekirite.

Triple Alliance / Alians Trip n. 1. yon asosyasyon vil eta Tenochtitlan, Tekskoko ak Tlakopan, ki te mennen a fòmasyon Anpi Aztèk la. 2. yon alyans militè ant Almay, Otrich-Ongri, ak Itali nan ane ki presede premye Gè Mondyal yo.

Triple Entente / Antant Trip n. yon alyans militè ant Grann Bretay, Frans, ak Larisi nan ane ki presede premye Gè Mondyal yo.

triumvirate / trioumvira n. nan ansyen Wòm, yon gwoup twa lidè ki te pataje kontwòl gouvènman an.

Trojan War / Gè de Twa n. yon gè ki te fèt apeprè nan ane 1200 avan Jezikri, kote yon lame dirije pa wa Misèn [Mycenaean] yo te atake vil komèsyal endepandan Troy la nan peyi Anatòl.

troubadour / twoubadou n. yon powèt ak mizisyen medyeval ki te vwayaje de yon zòn a yon lòt, pou amize moun ak chante damou pou koutizan yo.

Truman Doctrine / Doktrin Truman n. anonse pa Prezidan Harry Truman nan ane 1947, yon politik Etazini pou bay nasyon lib ki menase pa lenmi entèn oswa ekstèn èd ekonomik ak militè.

tyrant / tiran n. nan Grès antik, yon moun pwisan ki vin gen kontwòl yon gouvènman vil eta, paske li te chache sipò pòv yo.

U

Umayyads / Umayyad *n.* yon dinasti ki te dirije Anpi Mizilman an de 661 a 750 apre Jezikri epitou ki te etabli pita yon wayòm nan al-Andalus.

union / inyon [sendika] *n.* yon asosyasyon travayè, ki fòme pou negosye pou pi bon kondisyon travay epitou pi gwo salè.

United Nations / Nasyonzini *n.* yon òganizasyon entènasyonal pou mentni lapè ki te fonde an 1945 pou bay nasyon ki nan lemond yo sekirite.

Universal Declaration of Human Rights / Deklarasyon Inivèsèl dwa delòm *n.* yon deklarasyon ki fèt an 1948 kote Nasyonzini deklare ke tout moun gen dwa lavi, libète ak sekirite.

unrestricted submarine warfare / gè soumaren san restriksyon *n.* itilizasyon soumaren pou koule san preavi nenpòt batiman (ikonpri batiman net yo ak batiman pasaje ki pa ame) ke yo te jwenn nan dlo lenmi yo.

urbanization / ibanizasyon *n.* kwasans vil yo ak migrasyon moun ladan yo.

U.S.A. Patriot Act / Lwa Patriyòt Etazini *n.* yon lwa antiteworis nan ane 2001 ki ranfòse dwa gouvènman an pou kenbe etranje yo sispèk ki se teworis epitou pou jije krim teworis yo.

U.S. Civil War / Gè Sivil Etazini *n.* yon konfli ant eta Nò ak eta Sid nan Etazini sou kesyon esklavaj, ki dire de 1861 a 1865.

utilitarianism / itilitarianis *n.* teyori ke Jeremy Bentham te pwopoze nan fen ane 1700 yo, ki deklare ke aksyon gouvènman yo itil sèlman si yo ankouraje pi gwo byen pou pi plis moun.

Utopia / Itopi *n.* yon tè imajinè ke Thomas More te dekri nan liv li a Itopi — alòs, yon kote ideyal.

V

vassal / vasal *n.* nan Ewòp feyodal, yon moun ki resevwa yon sibvansyon de yon seyè, an echanj pou yon pwomès lwayote ak sévis.

Vedas / Vedas *n.* kat koleksyon ekriti sakre ke Aryen yo te pwodwi pandan kòmansman peryòd yo tap enstale yo nan peyi Lend.

vernacular / vènakilè *n.* langaj de toulèjou pèp nan yon rejyon oswa yon peyi.

Vietcong / Vyètkong *n.* yon gwoup gerila kominis ki, ak lèd Vyetnam dinò, te batay kont gouvènman Vyetnam disid nan Gè Vyetnam nan.

Vietnamization / Vietnamizasyon *n.* estrateji prezidan Richard Nixon pou mete fen a patisipasyon Etazini nan lagè Vyetnam nan, kote twoup ameriken yo te retire kò yo pezaape epitou te ranplase pa fòs Vyetnamyen disid yo.

Vishnu / Vishnou *n.* yon dye Endou ke yo konsidere tankou pwotektè lemond.

vizier / vizi *n.* yon premye minis nan yon wayòm Mizilman oswa yon anpi.

W

War of the Spanish Succession / Gè Siksesyon Panyòl *n.* yon konfli, ki te dire de 1701 a 1713, kote yon kantite eta ewopeyen te goumen pou evite fanmi Boubon an kontwole Espay ak Lafrans.

Warsaw Pact / Pak Vasovi *n.* yon alyans militè ki te fòme nan ane 1955 pa Inyon Sovyetik ak sèt peyi Ewòp delès.

Weimar Republic / Repiblik Weimar *n.* repiblik ki te etabli nan peyi Almay nan ane 1919 e ki te fini nan ane 1933.

Western Front / Fwon Oksidantal *n.* pandan premye Gè Mondyal la, rejyon nan Nò Lafrans kote fòs Alye yo ak Pouvwa Santral yo tap batay youn kont lòt.

westernization / oksidantalizasyon *n.* yon adopsyon enstitisyon sosyal, politik oswa ekonomik peyi oksidan yo — espesyalman peyi ewopeyen oubyen ameriken.

Y

yin and yang / yin ak yang *n.* nan panse chinwa, de pouvwa ki gouvène ritm natirèl lavi (ak yin ki reprezante kalite feminen nan inivè a, e yang kalite maskilen yo).

Yoruba / Yowuba *n.* yon pèp Afrik Delwès ki te fòme plizyè wayòm nan sa ki kounyeya Benen ak Nijeri disid.

Z

Zapotec / Zapotèk *n.* yon sivilizasyon Mezoameriken ki te la nan kòmansman an e ki te santre nan vale Oaksaka ki se yon pati nan kote yo rele Meksik kounyeya.

ziggurat / zigourat *n.* yon estrikti an gradèn ki genyen fòm yon pyramid ki se yon pati nan tanp Simeryen an

Zionism / Ziyonis *n.* yon mouvman ki te fonde nan ane 1890 yo pou ankouraje etablisman tè natal Jwif yo nan peyi Palestin.

РУССКИЙ ГЛОССАРИЙ

Глоссарий — это алфавитный указатель ключевых терминов разделов, вместе с описанием их значения. Определения, указанные в глоссарии, поясняют термин в том понятии, в котором он использовался в данной книге. В глоссарии указывается часть речи каждого термина. В глоссарии используются следующие сокращения:

глагол. = глагол

прилаг. = прилагательное

сущ. = существительное

А

Abbasids / Аббасиды, сущ., династия, правившая на большей части мусульманской империи с 750 до 1258 г. н. э.

Aborigine / Абориген, сущ., представитель любой из групп коренных жителей Австралии.

absolute monarch / абсолютная монархия, сущ., король или королева, обладающие неограниченной властью и стремящиеся контролировать все сферы общественной жизни.

acropolis / акрополь, сущ., возвышенная укрепленная часть древнегреческого города.

Aksum / Аксум, сущ., королевство в Африке, достигшее наибольшей государственной мощи в IV в. н. э., ныне Эфиопия и Эритрея.

al-Andalus / Аль-Андалус, сущ., территория, на которой правили мусульмане, сформировавшаяся в VIII в. н. э., ныне — Испания.

Allah / Аллах, сущ., Бог (арабское слово, в основном используемое в исламе).

Allies / Союзники, сущ., в Первой мировой войне, Великобритания, Франция, Россия и другие государства, сражавшиеся на их стороне; также, группа стран, среди которых были Великобритания, Советский Союз и Соединенные Штаты, боровшихся против Сил Оси во Второй мировой войне.

Almohads / Альмохеды, сущ., группа исламских реформаторов, свергнувших с престола династию Альморавидов и создавших империю в Северной Африке и южной части Испании в XII в. н. э.

Almoravids / Альморавиды, сущ., исламское религиозное братство, создавшее в XI в. н. э. империю в Северной Африке и на юге Испании.

Amritsar Massacre / Резня в Амритсаре, сущ., уничтожение британскими войсками почти 400 жителей Индии, собравшихся в Амритсаре, чтобы выразить протест против принятия законов Роулэтта.

Anabaptists / Анабаптисты, сущ., в период Реформации, группа протестантов, считавших, что крестить можно лишь тех, кому достаточно лет, чтобы принять решение стать христианином, и выступавших за отделение церкви от государства.

Anasazi / Аназаци, сущ., первые американские народности, проживавшие на юго-западе Америки.

Anatolia / Анатолия, сущ., полуостров на юго-западе Азии, на котором ныне расположена азиатская часть Турции, также известен под названием Малая Азия.

Angkor Wat / Ангкор Ват, сущ., храм, представляющий собой комплексное сооружение, построенный в Империи Кхмеров во славу индуистского бога Вишну.

Anglican / Англиканский, прил., имеющий отношение к английской церкви.

animism / анимизм, сущ., вера в то, что у животных, растений и других объектов в природе есть душа.

annexation / аннексия, сущ., включение территории в состав существующей политической единицы.

annul / аннулировать, глаг., отменять или объявлять недействительным.

anti-Semitism / антисемитизм, сущ., расовый предрассудок по отношению к евреям.

apartheid / апартеид, сущ., официальная политика в Южной Африке по полному законному разделению рас, включая запрещение всех контактов между черными и белыми людьми.

apostle / апостол, сущ., один из последователей Иисуса, проповедовавший и распространявший его учение.

appeasement / политика умиротворения, сущ., уступка агрессору, чтобы избежать войны.

aqueduct / акведук, сущ., трубопровод или канал, построенный для водоснабжения населенной местности.

aristocracy / аристократия, сущ., форма государственного правления, при которой власть принадлежит представителям наследного правящего класса или родовой знати.

armistice / перемирие, сущ., соглашение по прекращению военных действий.

artifact / артефакт, сущ., предмет, созданный человеком, например, инструмент труда, оружие или украшение.

artisan / ремесленник, сущ., опытный работник, например ткач или гончар, вручную производящий промышленные изделия.

Aryans / Арийцы, сущ., 1. индоевропейские народы, которые примерно в 1500 г. до н. э. начали мигрировать на Индийский субконтинент. 2. для нацистов, немцы, составляющие "великую расу".

assembly line / сборочная линия, сущ., организация труда на фабрике, при которой промышленное изделие транспортируется от одного рабочего к другому, при этом каждый из них выполняет единственную операцию при изготовлении этого изделия.

assimilation / ассимиляция, сущ., 1. принятие завоеванной страной культуры страны-победителя. 2. государственная политика принуждения или стимулирования побежденных народов к принятию институтов и традиций этого государства.

Assyria / Ассирия, сущ., королевство в юго-западной Азии, стоявшее во главе огромной империи примерно с 850 г. по 612 г. до н. э.

Atlantic Charter / Атлантическая хартия, сущ., декларация принципов, провозглашенная в августе 1941 года премьер-министром Великобритании Уинстоном Черчиллем и президентом США Франклином Рузвельтом, на которой основывался мирный план стран-союзников, в конце Второй мировой войны.

Atlantic slave trade / Атлантическая торговля рабами, сущ., покупка, перевозка и продажа африканцев для работы в Северной и Южной Америке.

autocracy / автократия, сущ., форма правления с неограниченной властью одного лица, использующего ее в деспотичной манере.

Axis Powers / Силы Оси, сущ., во Второй мировой войне, Германия, Италия и Япония, образовавшие союз в 1936 г.

ayllu / айлу, сущ., в обществе инков, небольшая община или клан, члены которого совместно работали на общее благо.

В

balance of power / баланс сил, сущ., ситуация в политике, когда ни одно государство не обладает достаточной силой для создания угрозы другим странам.

Balkans / Балканы, сущ., район юго-восточной Европы, на территории которого ныне расположена Греция, Албания, Болгария, Румыния, европейская часть Турции, а также республики, ранее входившие в состав Югославии.

Bantu-speaking peoples / Народности, говорящие на банту, сущ., носители языков, принадлежащих к одной группе, которые примерно 2000 лет назад начали переселяться из Западной Африки на юг Африки.

baroque / в стиле барокко, сущ., величественный декоративный стиль, характерный для европейской живописи, музыки и архитектуры в 1600-х гг. и в начале 1700-х гг.

barter / бартер, сущ., форма торговли, при которой люди обмениваются товарами и услугами без использования денег.

Battle of Britain / Битва за Британию, сущ., серия сражений британских и немецких военно-воздушных сил в 1940–1941 гг.

Battle of Guadalcanal / Битва за Гвадалканал, сущ., битва в 1942–1943 гг. во время Второй мировой войны, когда войска союзников изгнали японские войска с острова Гвадалканал в Тихом океане.

Battle of Midway / Битва за Мидуэй, сущ., битва Второй мировой войны на море и в воздухе в 1942 г., в которой американские войска нанесли поражение японским войскам в центральной части Тихого океана.

Battle of Stalingrad / Сталинградская битва, сущ., битва 1942–1943 гг. во время Второй мировой войны, в которой немецкие войска потерпели поражение при попытке захватить город Сталинград в Советском Союзе.

Battle of the Bulge / Битва на выступе, сущ., битва 1944–1945 гг., в которых силы союзников отразили последнюю крупную атаку немцев во Второй мировой войне.

Battle of Trafalgar / Трафальгарская битва, сущ., морская битва 1805 года, в которой войска Наполеона потерпели поражение в сражении с британским флотом под предводительством адмирала Горацио Нельсона.

Benin / Бенин, сущ., королевство, возникшее у дельты реки Нигер в 1300-х гг., ставшее главным государством Западной Африки в 1400-х гг.

Beringia / Берингия, сущ., по преданию древний перешеек, по которому первые народы Америки мигрировали в Северную и Южную Америку из Азии.

Berlin Conference of 1884–85 / Берлинская конференция 1884-85 годов, сущ., встреча представителей европейских государств, на которой был решен вопрос о правилах колонизации Африки европейскими странами.

Bill of Rights / Билль о правах, сущ., первые десять поправок к Конституции США, защищающие основные права и свободы граждан.

bishop / епископ, сущ., одно из высокопоставленных духовных лиц в христианстве, осуществляющее надзор за несколькими местными церквями.

blitzkrieg / блицкриг, сущ., “молниеносная война”— форма военных действий, когда за неожиданными атаками скоростных самолетов следуют массированное наступление наземных войск.

blockade / блокада, сущ., использование войск или судов для предотвращения перемещения товаров в город или район или из него.

Boer / Бур, сущ., голландский переселенец в Южной Африке.

Boer War / Война буров, сущ., конфликт, продолжавшийся с 1899 г. по 1902 г., во время которого буры и британцы сражались за власть над территорией Южной Африки.

Bolsheviks / Большевики, сущ., группа русских революционеров-марксистов, захвативших власть в России в ноябре 1917 г.

Boxer Rebellion / Ихетуаньское (боксерское) восстание, сущ., восстание 1900 года в Китае, целью которого было положить конец иностранному контролю в стране.

boyars / бояре, сущ., землевладельческая знать в России.

Brahma / Брами, сущ., индуистский бог, которого считают создателем мира.

Brahmin / Браммин, сущ., в арийском обществе, член социального класса священников.

brinkmanship / балансирование на грани войны, сущ., политика создания угрозы начала войны в ответ на любую вражескую агрессию.

Bronze Age / Бронзовый век, сущ., исторический период примерно с 3000 г. до н. э. на некоторых территориях, во время которого люди стали использовать бронзу вместо меди или камня для производства инструментов и оружия.

bubonic plague / бубонная чума, сущ., смертельная болезнь, распространившаяся в Азии и Европе в середине XIV в., ставшая причиной гибели миллионов людей.

bureaucrasy / бюрократия, сущ., система департаментов и агентств для исполнения функций власти.

burgher / бюргер, сущ., городской житель в Средние века.

Bushido / Бусидо, сущ., строгие правила поведения, которым следовали воины-самураи в Японии.

C

cabinet / кабинет, сущ., группа советников или министров, выбираемых главой государства для оказания помощи в принятии государственных решений.

caliph / халиф, сущ., верховный политический и религиозный лидер в мусульманском правительстве.

calligraphy / каллиграфия, сущ., искусство красивого письма.

Calvinism / Кальвинизм, сущ., религиозные учения, основанные на идеях реформатора Джона Кальвина.

Camp David Accords / Кемп-Дэвидские соглашения, сущ., первое из подписанных между Израилем и Египтом соглашений, в соответствии с которым египетский президент Анвар Садат официально признал Израиль государством, а премьер-министр Израиля Менахем Бегин согласился возвратить Синайский полуостров Египту.

canon law / каноны, сущ., свод законов, описывающих церковные обычаи в христианстве.

capitalism / капитализм, сущ., экономическая система, основанная на частной собственности и инвестициях капитала в предпринимательскую деятельность с целью извлечения прибыли.

Carolingian dynasty / династия Каролингов, сущ., королевская династия, правившая во Франкском государстве с 751 г. по 987 г. н. э.

caste / каста, сущ., в общественной системе поселившихся в Индии арийцев, один из четырех классов — священников, воинов, рабов или торговцев, и рабочих или ремесленников неарийского происхождения.

Catholic Reformation / Католическая Реформация, сущ., движение в XVI в., когда римская католическая церковь планировала внести изменения вслед за реформацией, проведенной протестантской церковью.

caudillo / каудильо, сущ., военный диктатор в одной из стран Латинской Америки.

centralized government / централизованное правление, сущ., правление, при котором власть сосредоточена у центрального правительства, которому подчиняются все местные органы власти.

Central Powers / Центральные державы, сущ., в Первой мировой войне, Германия и Австро-Венгрия, а также другие страны, сражавшиеся на их стороне.

Chaldeans / Халдеи, сущ., народность юго-западной Азии, участвовавшая в разрушении Ассирийской империи.

Chartist movement / Движение чартистов, сущ.», в XIX в. в Британии, представители рабочего класса, требовавшие реформ в Парламенте и процедуре выборов, включая предоставление избирательного права всем мужчинам.

Chavín / Чавин, сущ.», первая из основных южно-американских цивилизаций в высокогорье нынешнего Перу, достигшая наибольшего расцвета примерно с 900 г. по 200 г. до н. э.

checks and balances / система сдержек и противовесов, сущ.», меры предупреждения доминирования одной ветви власти над другими.

chivalry / галантность, сущ.», правила поведения рыцарей в средневековой Европе, особое внимание в которых уделялось таким качествам как храбрость, верность и преданность.

CIS / СНГ, сущ.», Содружество Независимых Государств — добровольное объединение бывших советских республик, образованное после распада Советского Союза.

city-state / город-государство, сущ.», город с прилегающими к нему поселениями, действующий как независимая политическая единица.

civil disobedience / гражданское неповиновение, сущ.», намеренный и официальный отказ гражданина следовать законам, которые он считает несправедливыми.

civilization / цивилизация, сущ.», форма культуры, характеризующаяся городами, профессиональными работниками, комплексными организациями, архивами и современной технологией.

civil service / государственная служба, сущ.», административные департаменты правительства, особенно те, в которых служащих набирают на основе оценок, полученных ими на экзаменах.

civil war / гражданская война, сущ.», конфликт между двумя политическими группами в одной стране.

clan / клан, сущ.», группа людей, являющихся потомками одного предка.

classical art / классическое искусство, сущ.», искусство Древней Греции и Древнего Рима, в котором особое внимание уделялось гармонии, порядку и сбалансированности.

clergy / духовенство, сущ.», служители религиозного культа, например, священники, проповедники или раввины.

cloning / клонирование, сущ.», создание растений или животных, которые генетически идентичны существующим растениям или животным.

coalition government / коалиционное правительство, сущ.», правительство, контролируемое временным объединением нескольких политических партий.

codex / кодекс, сущ.», книга, страницы у которой, переворачиваются точно также как у данной.

Cold War / Холодная война, сущ.», состояние дипломатической враждебности в отношениях между Соединенными Штатами и Советским Союзом в течение нескольких десятилетий после Второй мировой войны.

collective bargaining / коллективные переговоры, сущ.», переговоры между работниками и их работодателями.

collective farm / колхоз, сущ.», большая находящаяся в государственном владении ферма, сформированная посредством слияния множества мелких хозяйств.

colony / колония, сущ.», территория, находящаяся под властью иностранного государства.

Colossus of Rhodes / Колосс Родосский, сущ.», огромная статуя эпохи эллинизма, которая раньше возвышалась рядом с Родосской гаванью.

Columbian Exchange / Колумбийский обмен, сущ.», масштабное перемещение растений, животных и болезней во время колонизации европейцами Северной и Южной Америки.

comedy / комедия, сущ.», юмористический вид театрального представления, часто с элементами фарса и сатиры.

command economy / командная экономика, сущ.», экономическая система, в которой все решения в области экономики принимаются государством.

Commercial Revolution / Коммерческая революция, сущ.», распространение торговли и предпринимательства, коренным образом преобразовавшее экономику европейских стран в XVI и XVII вв.

common law / общее право, сущ.», единый свод законов, в основе которого лежат постановления английских королевских судей, являющийся сегодня законодательной базой многих англо-говорящих стран, включая Соединенные Штаты.

commune / коммуна, сущ.», в коммунистическом Китае коллективное хозяйство, где совместно работает и проживает большое количество людей.

Communist Party / Коммунистическая партия, сущ.», политическая партия, придерживающаяся идей Карла Маркса и В. И. Ленина; первоначально Всероссийская Коммунистическая партия большевиков.

communism / коммунизм, сущ.», экономическая система, в которой все средства производства — земля, шахты, заводы, железные дороги и предприятия принадлежат населению, частной собственности не существует, и все товары и услуги поровну делятся между людьми.

Concert of Europe / Европейское Соглашение, *сущ.*, серия союзов между европейскими странами в XIX в., разработанная принцем Клеменсом фон Меттернихом с целью предотвращения возможных революций.

concordat / конкордат, *сущ.*, официальное соглашение, в частности, между главой церкви и властью, регулирующее контроль церкви государством.

Congress of Vienna / Венский конгресс, *сущ.*, серия встреч лидеров европейских стран в 1814–1815 гг., направленных на достижение долгосрочного мира и безопасности после разгрома Наполеона.

Congress Party / Партия конгресса, *сущ.*, главная политическая партия Индии, также известная под названием Индийский Национальный конгресс.

conquistadors / конкистадоры, *сущ.*, испанские солдаты, исследователи и охотники за удачей, принимавшие участие в завоевании Америки в XVI веке.

conservatives / консерваторы, *сущ.*, в первой половине XIX в., европейцы, в основном зажиточные землевладельцы и знать, желавшие сохранить традиционные монархии в Европе.

constitutional monarchy / конституционная монархия, *сущ.*, система правления, при которой власть правителя ограничена законом.

consul / консул, *сущ.*, в Римской республике, один из двух официальных лиц, обладающих наибольшей властью, избираемых ежегодно для командования армией и управления государством.

containment / сдерживание, *сущ.*, международная политика США, принятая президентом Гарри Трумэном в конце 1940-х гг., когда Соединенные Штаты пытались остановить распространение коммунизма посредством создания союзов и помощи слабым странам в противостоянии влиянию Советского Союза.

Continental System / Континентальная система, *сущ.*, политика Наполеона по предотвращению торговли между Великобританией и континентальной Европой, целью которой было разрушить экономику Великобритании.

corporation / корпорация, *сущ.*, предприятие, принадлежащее акционерам, между которыми делится прибыль, но которые не несут личной ответственности за долги этого предприятия.

Council of Trent / Тридентский собор, *сущ.*, встреча римских католических лидеров, созванная папой римским Павлом III для обсуждения религиозных доктрин, которые подверглись критике протестантских реформаторов.

coup d'état / переворот, *сущ.*, захват государственной власти с применением силы.

covenant / двустороннее обязательство, *сущ.*, обоюдное соглашение, в частности, как написано в Библии, между Богом и древнееврейскими народами.

creoles / креолы, *сущ.*, в испанском колониальном обществе, колонисты, рожденные в Латинской Америке у родителей испанцев.

Crimean War / Крымская война, *сущ.*, конфликт, длившийся с 1853 г. по 1856 г., когда Османская империя с помощью Британии и Франции, пыталась остановить Россию, в ее борьбе за господство на Черном Море.

crop rotation / севооборот, *сущ.*, методика ежегодной смены сельскохозяйственных культур на одном поле для сохранения плодородности почвы.

Crusade / Крестовый поход, *сущ.*, одна из военных экспедиций средневековых христианских воинов, целью которой было отвоевать Землю Обетованную у мусульман.

cultural diffusion / проникновение культуры, *сущ.*, распространение идей или изделий из одной культуры в другую.

Cultural Revolution / Культурная революция, *сущ.*, общественное движение 1966–1976 годов в Китае, возглавляемое «Красной гвардией», целью которого являлось создание общества крестьян и рабочих, в котором все были бы равны.

culture / культура, *сущ.*, уникальный стиль жизни людей, который находит отражение в их обычаях, инструментах, искусстве и идеях.

cuneiform / клинопись, *сущ.*, способ письма клинообразными символами, изобретенный шумерским народом примерно в 3000 г. до н. э.

cyberterrorism / кибертерроризм, *сущ.*, атаки на информационные системы, основанные на политических убеждениях.

Cyrillic alphabet / Кириллический алфавит, *сущ.*, славянская азбука, созданная в IX в. святыми Кириллом и Мефодием.

czar / царь, *сущ.*, русский император (от римского титула «цезарь»).

D

daimyo / даймио, *сущ.*, японский феодал-землевладелец, командовавший личной армией самураев.

Daoism / Даосизм, *сущ.*, философия, основанная на идеях китайского мыслителя Лао-цзы, учившего тому, что все люди должны руководствоваться универсальной высшей силой Дао (путь).

D-Day / День "Д", сущ., 6 июня 1944 года — день, когда союзники начали вторжение в континентальную Европу во время Второй мировой войны.

Declaration of Independence / Декларация Независимости, сущ., документ, содержащий причины разрыва американских колоний с Великобританией, одобренный Вторым Континентальным конгрессом в 1776 г.

delta / дельта, сущ., болотистый участок земли, образованный илстыми отложениями в устье реки.

demilitarization / демилитаризация, сущ., сокращение военного потенциала страны, достигаемое посредством роспуска вооруженных сил и наложения запрета на приобретение страной вооружений.

democracy / демократия, сущ., правительство, контролируемое гражданами страны либо напрямую, либо через своих представителей.

democratization / демократизация, сущ., процесс формирования правительства путем его выбора населением.

Department of Homeland Security / Министерство национальной безопасности, сущ., федеральное министерство США, созданное в 2002 г. с целью координации действий государства по борьбе с терроризмом.

détente / разрядка, сущ., политика ослабления напряженности периода Холодной войны, которая проводилась Соединенными Штатами во время правления президента Ричарда Никсона.

developed nation / развитая страна, сущ., государство, обладающее всеми ресурсами, необходимыми для высокотехнологичного производства товаров.

devshirme / девширме, сущ., в Османской империи, политика, при которой детей христиан забирали у родителей, чтобы обучать их как мусульманских солдат.

Diaspora / Диаспора, сущ., расселение евреев со своей родины в Палестине, особенно в период, длящийся более 1800 лет, которое последовало за разрушением римлянами Храма в Иерусалиме в 70 г. н. э.

dictator / диктатор, сущ., в древнем Риме, политический лидер, обладающий абсолютной властью издавать законы и командовать армией в течение определенного периода времени.

direct democracy / прямая демократия, сущ., правительство, в котором граждане правят в большей степени напрямую, а не через своих представителей.

dissident / диссидент, сущ., противник политики или действий государства.

divine right / божественное право, сущ., вера в то, что монархи являются представителями Бога на земле и потому отвечают только перед Богом.

domestication / одомашнивание, сущ., приручение животных на пользу человека.

dominion / доминион, сущ., в Британской империи, государство (такое как Канада), которому разрешалось самому принимать решения по внутренним вопросам.

domino theory / теория домино, сущ., теория, согласно которой, если государство попадает под контроль коммунистов, то и соседние страны также попадают под их контроль.

Dorians / Дорийцы, сущ., люди, говорящие на греческом языке, которые по традиции мигрировали в континентальную Грецию после распада Микенской цивилизации.

Dreyfus affair / Дело Дрейфуса, сущ., спор во Франции в 1890-х годах по поводу пыток и тюремного заключения офицера французской армии еврейского происхождения капитана Альфреда Дрейфуса, ложно обвиненного в продаже военных секретов Германии.

Dutch East India Company / Голландская Ост-Индская Компания, сущ., компания, образованная голландцами в начале XVII в. для создания и развития торговых отношений в Азии.

dynastic cycle / цикл династии, сущ., исторический цикл, состоящий из подъема, упадка и смены династий.

dynasty / династия, сущ., несколько правителей из одной семьи.

Е

Eastern Front / Восточный фронт, сущ., в Первую мировую войну территория вдоль немецко-русской границы, на которой русские и сербы сражались с немцами, австрийцами и турками.

Edict of Nantes / Нантский эдикт, сущ., декларация 1598 года, в которой французский король Генрих IV обещал протестантам возможность мирного проживания во Франции и строительство молитвенных домов в некоторых городах Франции.

Emancipation Proclamation / Провозглашение эмансипации, сущ., декларация изданная президентом Соединенных Штатов Авраамом Линкольном в 1863 г., дающая свободу всем рабам в штатах конфедерации.

emerging nation / развивающаяся страна, сущ., государство, в котором процесс индустриализации еще не завершен.

émigrés / эмигранты, сущ., люди, покидающие родную страну по политическим причинам, как, например, родовая знать и другие граждане, бежавшие из Франции при восстании крестьян во время Французской революции.

empire / империя, сущ., политическая единица, в которой множество народностей или стран управляются одним правителем.

enclosure / огораживание общинных земель, сущ., обнесение изгородью или забором угодий зажиточных землевладельцев на земле, которая ранее обрабатывалась деревенскими фермерами.

encomienda / энкомиенда, сущ., выделение Испанией участка земли переселенцам в Северную или Южную Америку, включая право на эксплуатацию коренных американцев для работы на этой земле.

English Civil War / Гражданская война в Англии, сущ., конфликт, длившийся с 1642 по 1649 годы, в котором пуритане, бывшие сторонниками парламента, сражались со сторонниками английской монархии.

enlightened despot / просвещенный деспот, сущ., один из европейских монархов XVIII века, воодушевленный идеями Просвещения — править честно и уважать права подданных.

enlightenment / просветление, сущ., в буддизме, состояние абсолютной мудрости, когда человек понимает основные истины о вселенной.

Enlightenment / Просвещение, сущ., европейское движение в XVIII в., когда мыслители старались использовать принципы причинно-следственных связей и научные подходы для описания жизни общества.

entrepreneur / предприниматель, сущ., человек, создающий компанию, управляющий ею и берущий на себя ее риски.

epics / эпические поэмы, сущ., длинные повествовательные поэмы, прославляющие подвиги легендарных или культовых героев.

estate / страта, сущ., один из трех социальных классов во Франции до Французской революции — Первая страта состояла из духовенства, Вторая — из знати, и Третья — из остального населения.

Estates-General / Генеральные Штаты, сущ., собрание представителей всех трех страт, или социальных классов во Франции.

ethnic cleansing / этническая чистка, сущ., политика убийств и разных форм зверских издевательств, используемая сербами для попыток уничтожения мусульманского населения Боснии после распада Югославии.

excommunication / отлучение от церкви, сущ., лишение человека права членства в христианской церкви.

existentialism / экзистенциализм, сущ., философия, основанная на идее, что люди придают значение своей жизни посредством своих решений и действий.

extraterritorial rights / экстратерриториальные права, сущ., освобождение резидентов страны, прибывших из зарубежья, от исполнения законов этой страны.

F

factors of production / факторы производства, сущ., ресурсы, включая землю, рабочую силу и капитал, необходимые для производства товаров и услуг.

factory / завод, сущ., большое строение, в котором установлено оборудование для производства продукции.

fascism / фашизм, сущ., политическая философия, пропагандирующая крайнюю форму национализма, отрицание прав личности и диктатуру власти одной партии.

Fatimid / Фатимид, сущ., представитель мусульманской династии, которая создала империю в Северной Африке, Аравии и Сирии в X-XII вв., чей род идет от дочери Мухаммеда Фатимы.

favorable balance of trade / положительный торговый баланс, сущ., ситуация в экономике, когда страна продает за границу больше товаров, чем покупает.

federal system / федеральная система, сущ., система государственного управления, в которой власть разделена между центральной властью и рядом отдельных штатов.

Fertile Crescent / Плодородный полумесяц, сущ., регион плодородных почв в юго-западной Азии между Персидским заливом и Средиземным морем.

feudalism / феодализм, сущ., политическая система, при которой король разрешает знати пользоваться его землей в обмен на их службу в армии и защиту ими населения, живущего на этой территории.

fief / феоде, сущ., участок земли, выделяемый землевладельцем вассалу при феодальной системе в средневековой Европе.

filial piety / почитание старших, сущ., уважение детьми своих родителей и старшего поколения.

Final Solution / Окончательное решение, сущ., программа Гитлера по систематическому уничтожению всей еврейской нации.

Five-Year Plans / Пятилетние планы, *сущ.*, планы, которые в 1928 г. Иосиф Сталин наметил для развития экономики Советского Союза.

Four Modernizations / Четыре Модернизации, *сущ.*, цели, к которым стремился китайский правитель Ден Сяопин в конце XX века, среди которых было развитие сельского хозяйства, промышленности, обороны, науки и технологии.

Fourteen Points / Четырнадцать пунктов, *сущ.*, серия предложений, входивших в план президента Вудро Вилсона, по сохранению мира после Первой мировой войны.

Franks / Франки, *сущ.*, германские племена, поселившиеся в римской провинции Галлия (приблизительно, на территории современной Франции), и основавшие великую империю в средние века.

free trade / свободная торговля, *сущ.*, торговля между государствами без экономических ограничений или барьеров (таких как тарифы).

French and Indian War / Война с французами и индейцами, *сущ.*, конфликт между Великобританией и Францией за контроль над территорией Северной Америки, длившийся с 1754 по 1763 г.

G

gender inequality / половое неравенство, *сущ.*, различие между мужчинами и женщинами в отношении благосостояния и положения в обществе.

genetic engineering / генная инженерия, *сущ.*, пересадка генов одного живого существа другому для создания организма с новыми характеристиками.

genocide / геноцид, *сущ.*, систематическое уничтожение целого народа.

gentry / дворянство, *сущ.*, класс состоятельных людей, обладающих властью и высоким социальным статусом.

geocentric theory / теория геоцентризма, *сущ.*, в Средневековье, уверенность схоластов в том, что Земля является неподвижным объектом, находящимся в центре Вселенной.

geopolitics / геополитика, *сущ.*, международная политика, основанная на оценке стратегических расположений стран или выпускаемой ими продукции.

Ghana / Гана, *сущ.*, королевство в Западной Африке, обогатившееся за счет налоговой системы и торгового контроля, что послужило основой империи в IX-XI вв.

ghetto / гетто, *сущ.*, пригород, в котором вынуждены были проживать европейские евреи.

glasnost / гласность, *сущ.*, политика открытости в Советском Союзе, направленная на свободный обмен идеями и информацией, провозглашенная в 1985 г. Михаилом Горбачевым.

global economy / глобальная экономика, *сущ.*, все межгосударственные финансовые отношения, в которых принимают участие люди, предприятия и правительство.

Glorious Revolution / Славная революция, *сущ.*, бескровное свержение английского короля Якова II и его замена провозглашение Вильгельмом и Марией.

glyph / иероглиф, *сущ.*, символическое изображение — часто используется как элемент системы написания высеченных на камне сообщений.

Gothic / Готический, *прилаг.*, относящийся к стилю церковной архитектуры, получившему развитие в средневековой Европе, характерными чертами которого являются ребристые своды, окна с многоцветными витражами, аркбутаны на контрфорсах, стрельчатые арки и высокие шпили.

Great Depression / Великая депрессия, *сущ.*, сильнейший упадок экономики США, последовавший после краха американского рынка ценных бумаг в 1929 г.

Great Fear / Великий страх, *сущ.*, волна беспричинной паники, распространившейся в сельской местности Франции, после штурма Бастилии в 1789 г.

Great Purge / Великая Чистка, *сущ.*, кампания террора в Советском Союзе в 1930-х годах, во время которой Иосиф Сталин пытался избавиться от всех членов Коммунистической партии и других граждан, создававших угрозу его власти.

Great Schism / «Великий раскол», *сущ.*, разделение в римской католической церкви в средние века, во время которого соперничающие между собой церковные лидеры занимали руководящие религиозные посты в Авиньоне и Риме.

Greco-Roman culture / Греко-римская культура, *сущ.*, древняя культура, развившаяся от смешения греческой, эллинской и римской культур.

green revolution / зеленая революция, *сущ.*, в XX в., попытка увеличения пищевых ресурсов во всем мире при помощи удобрений и пестицидов, а также посредством выведения культур, устойчивых к болезням.

griot / гриот, *сущ.*, сказитель в Западной Африке.

guerrilla / партизан, *сущ.*, член добровольно организованной вооруженной группы, совершающий неожиданные атаки на войска противника, которые заняли территорию страны этой группы.

guild / гильдия, сущ., средневековое объединение людей, занимающихся одним видом деятельности, которое контролировало уровень зарплат своих членов и цены на продукцию.

guillotine / гильотина, сущ., во время Великой французской революции средство для обезглавливания приговоренных к смертной казни.

Gupta Empire / государство Гуптов, сущ., вторая империя в Индии, основанная Чандрагуптой I в 320 г. н. э.

H

habeas corpus / доставление в суд, сущ., документ, устанавливающий необходимость вызова обвиняемого в суд для выяснения правомерности его содержания под стражей.

Hagia Sophia / Собор Святой Софии, сущ., кафедральный собор Непорочной мудрости в Константинополе, построенный по приказу византийского императора Юстиниана.

haiku / хайку, сущ., форма японской поэзии, состоящая из трех нерифмующихся строк из пяти, затем семи и снова пяти слогов.

hajj / хадж, сущ., паломничество в Мекку, которое большинство мусульман совершает как свой долг.

Han dynasty / династия Хань, сущ., китайская династия, правившая с 202 г. до н. э. по 9 г. н. э. и вновь с 23 г. н. э. по 220 г. н. э.

Harappan civilization / Хараппская цивилизация, сущ., второе название цивилизации в долине Инда, селившейся вдоль реки Инд, как принято считать, в 7000-х гг. до н. э., для которой была характерна сложная планировка городов.

Hausa / Хауса, сущ., западные африканцы, населявшие несколько городов-государств на территории современной северной Нигерии.

heliocentric theory / теория гелиоцентризма, сущ., представление о том, что земля и другие планеты вращаются вокруг солнца.

Hellenistic / Эллинский, прилаг., относящийся к цивилизации, языку, искусству, науке и литературе Греции с начала правления Александра Македонского и до конца II века до н. э.

helot / илот, сущ., в общественном укладе древней Спарты, крестьянин, наделенный участком земли.

hieroglyphics / иероглифическое письмо, сущ., древнеегипетская система письма, в которой используются изображения и символы для представления слов и звуков.

Hijrah / Хиджра, сущ., переселение Мухаммеда и его приверженцев из Мекки в Ятриб (Медину) в 622 г. н. э.

Hittites / Хетты, сущ., индоевропейцы, основавшие в Анатолии в 2000 г. до н. э.

Holocaust / Холокост, сущ., систематическое истребление, или геноцид евреев и других наций, практикуемое нацистским правительством Германии перед и во время Второй мировой войны.

Holy Alliance / Священный Союз, сущ., союз европейских стран, образованный Россией, Австрией и Пруссией после Венского конгресса.

Holy Roman Empire / Священная Римская империя, сущ., империя, основанная в Европе в X в. н. э., первоначально состоявшая в основном из земель, на которых ныне расположены Германия и Италия.

home rule / местное самоуправление, сущ., возможность управлять своими внутренними делами, предоставляемая правительством страны резидентам какой-либо территории.

hominid / гоминид, сущ., член биологического семейства, в которое входят люди и другие представители отряда приматов.

Homo sapiens / Человек разумный, сущ., биологический вид, к которому принадлежат современные люди.

House of Wisdom / Дом мудрости, сущ., образовательный центр, основанный в Багдаде в 800-х гг.

humanism / гуманизм, сущ., интеллектуальное движение в эпоху Возрождения, направленное на всестороннее развитие человека, когда мыслители изучали классиков и особое внимание уделяли потенциалу и достижениям человека.

Hundred Days / «Сто дней», сущ., короткий период в 1815 г., когда Наполеон совершил последнюю попытку захватить власть, сместив французского короля и снова став императором Франции.

Hundred Years' War / Столетняя война, сущ., конфликт, в котором Англия и Франция периодически сражались на земле Франции с 1337 г. по 1453 г.

hunter-gatherer / охотник-собиратель, сущ., член группы кочевников, добывающий пищу охотой и сбором растений, которые можно употреблять в пищу.

Hyksos / Хайксос, сущ., группа кочевых народов-захватчиков из юго-западной Азии, правившая в Египте с 1640 по 1570 г. до н. э.

Ice Age / Ледниковый период, сущ., период в истории земли, характеризующийся сильным похолоданием, во время которого развивались материковые плиты льда не только в полярных, но и в умеренных широтах, последний из этих периодов длился с 1600000 по 10000 гг. до н. э.

I Ching / И Цзин, сущ., китайская книга перемен, к которой прибегали для получения ответа на этический или практический вопрос.

icon / икона, сущ., религиозная картина у восточных христиан.

imperialism / империализм, сущ., политика распространения влияния государства на другие страны посредством политических, экономических или социальных мер.

impressionism / импрессионизм, сущ., направление в живописи в XIX в., в котором художники выступали против реализма, ища способ передачи впечатлений от предметов или момента времени.

Indo-Europeans / Индоевропейцы, сущ., группа полукочевых народов, которые примерно в 1700 г. до н. э. начали переселяться с южной территории современной России на Индийский субконтинент, в Европу и юго-западную Азию.

indulgence / индульгенция, сущ., снятие с человека наказания за грехи.

industrialization / индустриализация, сущ., развитие промышленности для машинного производства продукции.

Industrial Revolution / Промышленная революция, сущ., начавшийся в Англии в XVIII в. переход от ручного производства товаров к машинному.

inflation / инфляция, сущ., снижение покупательской способности денег, сопровождаемое повышением цен на товары и услуги.

Inquisition / Инквизиция, сущ., в римский католический суд для расследования и преследования ереси, особенно активно действовавший в Испании в 1400-х гг.

institution / институт, сущ., организация, существующая в обществе на протяжении продолжительного периода времени.

intendant / интендант, сущ. должностное лицо в правительстве Франции, назначаемое монархом для сбора налогов и соблюдения правосудия.

International Space Station / Международная космическая станция, сущ., совместная деятельность Соединенных Штатов, России и 14 других государств для создания и поддержания в рабочем состоянии научной лаборатории в космосе.

Internet / Интернет, сущ., соединение компьютеров в сети, позволяющее людям всего мира обмениваться информацией и общаться друг с другом.

intifada / интифада, сущ., кампания гражданского неповиновения палестинцев израильским оккупантам на Западном берегу Иордана и в Секторе Газа, продолжавшаяся в 1990-х гг.

Irish Republican Army (IRA) / Ирландская республиканская армия (ИРА), сущ., неофициальные националистические вооруженные силы, борющиеся за независимость Ирландии от Великобритании.

iron curtain / "железный занавес", сущ., во время Холодной войны, политическая граница, отделявшая страны Восточной Европы от большинства демократических государств Западной Европы.

Iroquois / Ирокезы, сущ., группа коренных Американцев, говоривших на сходных языках, проживавшая в восточной части Великих озер в Северной Америке и создавших союз в конце 1500 гг.

Islam / Ислам, сущ. монотеистическая религия, получившая развитие в Аравии в VII в. н. э.

isolationism / изоляционизм, сущ., политика отказа от политического или военного взаимодействия с другими странами.

Israel / Израильское царство, сущ., государство в Палестине, объединившее израильско-иудейские племена, существовавшее с 1020 г. по 922 г. до н. э.; позднее северное из двух древнееврейских царств; ныне еврейское государство, образованное в Палестине в 1948 г.

J

Jainism / Джайнизм, сущ., религия, основанная в Индии в VI в. до н. э., последователи которой верили, что все во вселенной имеет душу, и потому ничему нельзя причинять вред.

janissary / янычар, сущ., член элитной группы солдат в Османской империи.

jazz / джаз, сущ., направление в популярной музыке XX-го века, наибольший вклад в развитие которого внесли афро-американские музыканты.

Jesuits / Иезуиты, сущ., члены римского католического ордена «Общество Иисуса», основанного Игнатием Лойолой.

"jewel in the crown" / "бриллиант имперской короны", сущ., британская колония в Индии, названная так из-за своей значимости для Британской империи, как поставщика сырья и как рынок для британских товаров.

joint-stock company / акционерная компания, сущ., предприятие, в котором инвесторы объединяют свои капиталы для общей цели и получения прибыли.

Judah / Иудейское царство, сущ., древнееврейское царство в Палестине, образованное примерно в 922 г. до н. э.

Justinian Code / Кодекс Юстиниана, *сущ.*, свод римских законов в области гражданского права, собранный и упорядоченный по приказу византийского императора Юстиниана I в 534 г. н. э.

K

kabuki / кабуки, *сущ.*, вид театрального представления в Японии, в котором сюжет раскрывается при помощи музыки, танцев и мимики.

kaiser / кайзер, *сущ.*, немецкий император (от римского титула «цезарь»).

kamikaze / камикадзе, *сущ.*, во время Второй мировой войны, японские пилоты-самоубийцы, обученные тому, как топить корабли союзников посредством тарана корабля самолетом, заполненным бомбами.

karma / карма, *сущ.*, в индуизме и буддизме, совокупность плохих и хороших поступков, совершаемых человеком, которая определяет его судьбу в следующей жизни.

Khmer Empire / Империя кхмеров, *сущ.*, империя в юго-восточной Азии, центр которой располагался там, где сейчас находится Камбоджа, достигшая своего расцвета в 1200 г. н. э.

Khmer Rouge / "Красные кхмеры", *сущ.*, группа коммунистических повстанцев, захвативших власть в Камбодже в 1975 г.

knight / рыцарь, *сущ.*, в средневековой Европе, вооруженный конный воин.

Koryu dynasty / династия Корё, *сущ.*, династия, правившая в Корее с 935 г. по 1392 г. н. э.

Kristallnacht / "Хрустальная ночь", *сущ.* "Ночь разбитого стекла" – ночь 9 ноября 1938 года, когда штурмовые отряды нацистов напали на еврейские дома, компании и синагоги в Германии.

Kuomintang / Гоминьдан, *сущ.*, Китайская Националистическая партия, образованная после свержения династии Цин в 1912 г.

Kush / Куш, *сущ.*, древнее нубийское царство, правители которого властвовали в Египте с 2000 г. по 1000 г. до н. э.

L

laissez faire / свободная конкуренция, *сущ.*, теория, согласно которой, государство не должно вмешиваться или регулировать промышленность и предпринимательскую деятельность.

land reform / земельная реформа, *сущ.*, перераспределение сельскохозяйственных угодий посредством расчленения крупных хозяйств на мелкие, предоставляемые крестьянам.

La Reforma / Ла реформа, *сущ.*, либеральное реформаторское движение в XIX в. в Мексике, которое возглавлял Бенито Хуарес.

lay investiture / инвеститура *сущ.*, назначение высших религиозных чинов королями или знатью.

League of Nations / Лига Наций, *сущ.*, объединение государств, созданное после Первой мировой войны, цель которого — сохранение мира во всем мире.

lebensraum / лебенсраум, *сущ.*, "жизненное пространство" — дополнительные территории, в которых, по мнению Адольфа Гитлера, нуждается Германия из-за своей перенаселенности.

Legalism / Приверженность букве закона, *сущ.*, китайская политическая философия, базирующаяся на идее, что высокоэффективное и сильное правительство является основой общественного порядка.

legion / легион, *сущ.*, военная единица армии древнего Рима, состоящая, приблизительно, из 5000 пехотинцев и группы всадников.

Legislative Assembly / Законодательное собрание, *сущ.*, французский конгресс, обладающий законодательной властью и правом одобрять объявление войны, созданный в соответствии с Конституцией 1791 года.

legitimacy / законность, *сущ.*, наследуемое монархом право на правление.

liberals / либералы, *сущ.*, в первой половине XIX века, европейцы, в основном владельцы предприятий из среднего класса, а также торговцы, желавшие предоставить избранному парламенту больше политической власти.

lineage / родословная, *сущ.*, люди, живущие, умершие или еще не родившиеся, происходящие от одного предка.

loess / лёсс, *сущ.*, плодородный участок, сформированный осадочной горной породой.

Long March / Великий поход, *сущ.*, путешествие в 6000 миль (9600 км), которое проделали в 1934–1935 гг. китайские коммунисты, спасаясь бегством от националистических войск Цзян Цзэши (Чайканши).

lord / лендлорд, *сущ.*, в феодальной Европе, человек, владевший земельными угодьями и предоставлявший наделы вассалам.

Lutheran / Лютеранин, *сущ.*, член протестантской церкви, основанной на учениях Мартина Лютера.

lycée / лицей, сущ., государственная общеобразовательная школа во Франции.

M

Macedonia / Македония, сущ., древнее королевство на севере Греции, правитель которого Филипп II завоевал Грецию в 338 г. до н. э.

Maghrib / Магриб, сущ., регион на западе Северной Африки, состоящий из прибрежных средиземноморских территорий нынешних Марокко, Туниса и Алжира.

Magna Carta / "Великая Хартия вольностей", сущ., документ, гарантирующий основные политические права в Англии, утвержденный королем Джоном Безземельным в 1215 году.

Mahabharata / Махабхарата, сущ., известная индийская эпическая поэма, повествующая о сражениях арийцев во время их пути на юг Индии.

Mahayana / Махаяна, сущ. школа буддизма, предлагающая всеобщее спасение и допускающая популярные религиозные обряды.

maize / маис, сущ., культивируемая зерновая культура, зерна которой содержатся в больших початках, обычно в Соединенных Штатах ее называют "кукуруза".

Mali / Мали, сущ., империя в Западной Америке, процветавшая с 1235 г. по 1400 гг., обогатившаяся за счет торговли.

Manchus / Манчжуры, сущ., коренное население Манчжурии, правившее в Китае во время династии Цин (1644–1912 гг.).

Mandate of Heaven / Небесный мандат, сущ., в Китайской истории, божественное благословение, которое считалось основой королевской власти.

manifest destiny / предначертание судьбы, сущ., убеждение, популярное в середине XIX века, что Соединенным Штатам предначертано расширение по всему континенту от Атлантического до Тихого океана.

manor / поместье, сущ., владение лендлорда в Европе в эпоху феодализма.

Maori / Маори, сущ., полинезийцы, обосновавшиеся в Новой Зеландии примерно в 800 г. н. э.

Marshall Plan / План Маршалла, сущ., программа Соединенных Штатов по экономической помощи европейским государствам для их восстановления после Второй мировой войны.

martial law / военное положение, сущ., временное правление военных органов, обычно, во время войны или гражданских волнений.

mass culture / массовая культура, сущ., создание произведений искусства и развлечений для большого количества людей.

materialism / материализм, сущ., придание большой ценности владению вещами.

matriarchal / матриархальный, прилаг., относящийся к социальной системе, в которой мать является главой семьи.

matrilineal / матрилинейный, прилаг., относящийся к социальной системе, в котором происхождение и права на наследование передаются по материнской линии.

Maurayan Empire / Маурианская империя, сущ., первая империя в Индии, основанная Чандрагуптой Маурья в 321 г. до н. э.

May Fourth Movement / Движение "Четвертого Мая", сущ., общественный протест в Китае в 1919 г., в котором люди выступали против Версальского договора и иностранного вмешательства.

Medes / Жители Мидии, сущ., люди юго-западной Азии, способствовавшие падению Ассирийской империи.

Meiji era / Эра Мейдзи, сущ., период в японской истории с 1867 по 1912 г., во время которого страной правил император Мацухито.

Mein Kampf / Майн Кампф, сущ., "Моя борьба", книга, написанная Адольфом Гитлером во время его тюремного заключения в 1923–1924 гг., в которой он описывал задачи и цели, стоящие перед Германией.

mercantilism / меркантилизм, сущ., экономическая политика, при которой государства стремятся увеличить свое благосостояние и мощь посредством приобретения большого количества золота и серебра и создания положительного торгового баланса.

mercenary / наемник, сущ., профессиональный солдат, нанимаемый для защиты иностранного государства.

Meroë / Мероэ, сущ., древний город, в котором правила династия Куш с 250 г. до н. э. по 150 г. н. э., известный благодаря налаженному в нем производству металлических орудий труда и оружия.

Mesoamerica / Мезоамерика, сущ., территория от центральной Мексики до Гондураса, на которой развивалось несколько цивилизаций Америки.

mestizo / метис, сущ., человек смешанных кровей, потомок испанца и коренного американца.

Middle Ages / Средние века, сущ., период европейской истории, последовавший за упадком Римской империи и длившийся примерно с 500 г. до 1500 гг., также называемый средневековьем.

middle class / средний класс, сущ., общественный класс, который состоит из квалифицированных рабочих, профессиональных служащих, предпринимателей и зажиточных фермеров.

middle passage / Средневековый торговый путь, сущ., средняя сторона треугольного торгового пути из Африки в Америку, которая служила для доставки африканцев, захваченных в рабство.

migration / миграция, сущ., перемещение с одной территории проживания на другую.

militarism / милитаризм, сущ., политика, заключающаяся в поддержании вооруженных сил в постоянной готовности к войне и их использование в качестве инструмента дипломатии.

Ming dynasty / династия Минь, сущ., китайская династия, находившаяся у власти с 1368 г. по 1644 г.

Minoans / Минойцы, сущ., мореходы и торговцы, жившие на острове Крит примерно с 2000 г. до 1400 г. до н. э.

Mississippian / Миссиссиппский, прил., относящийся к культуре Общины земледельцев, процветавшей в Северной Америке между 800 и 1500 гг. н. э.

mita / мита, сущ., в империи Инков, положение, обязывающее всех физически дееспособных граждан каждый год работать на государство в течение определенного количества дней.

Moche / Моче, сущ., цивилизация, процветавшая на территории нынешнего Перу примерно с 100 г. по 700 г. н. э.

monarchy / монархия, сущ., форма правления, при которой власть принадлежит одному человеку.

monastery / монастырь, сущ., религиозная община мужчин (монахов), отказавшихся от всего мирского и посвятивших свою жизнь молитве и поклонению Богу.

monopoly / монополия, сущ., эксклюзивный контроль компании производства и распространения определенной продукции на рынке.

monotheism / монотеизм, сущ., вера в единственного Бога.

Monroe Doctrine / Доктрина Монро, сущ., политика Соединенных Штатов по противодействию любому европейскому вмешательству в дела Латинской Америки, провозглашенная президентом Монро в 1823 году.

monsoon / муссон, сущ., ветер, меняющий направление каждый год в определенное время.

mosque / мечеть, сущ., место молитвы мусульман.

movable type / наборная гарнитура, сущ., металлические или деревянные литеры, каждая из которых имеет один символ, для создания печатной страницы.

Mughal / Моголы, сущ., одно из кочевых племен, населявших Индийский субконтинент в XVI в. и основавших там мощную империю.

mujahideen / моджахеды, сущ., в Афганистане, святые воины, объединившиеся в 1970-х гг. для борьбы с правительством страны, которому оказывал помощь Советский Союз.

mulattos / мулаты, сущ., люди смешанного афро-европейского происхождения.

mummification / мумификация, сущ., процесс бальзамирования и высушивания тел усопших для предотвращения их разложения.

Munich Conference / Мюнхенская конференция, сущ., встреча представителей Великобритании, Франции, Италии и Германии в 1938 г., во время которой Великобритания и Франция дали согласие на аннексию Германией части Чехословакии, в обмен на обязательство Адольфа Гитлера соблюдать новые границы Чехословакии.

Muslim / Мусульманин, сущ., последователь ислама.

Muslim League / Лига Мусульман, сущ., организация, созданная в 1906 г. для защиты интересов мусульман в Индии, позже предлагавшая разделить Индию на два государства — мусульман и индусов.

Mutapa / Мутапский, прилаг., относящийся к южно-африканской империи, созданной Мутотой в XV в. н. э.

Mycenaeans / Микейцы, сущ. индоевропейцы, обосновавшиеся в континентальной Греции примерно в 2000 г. до н. э.

myths / мифы, сущ., традиционные рассказы о богах, предках или героях, повествуемые для объяснения явлений в природе, обычаев или представлений людей.

N

Napoleonic Code / Кодекс Наполеона, сущ., исчерпывающий универсальный свод законов, введенный в действие во Франции Наполеоном.

National Assembly / Национальное Собрание, сущ., французский конгресс, образованный представителями Третьей страты 17 июня 1789 г. для принятия законов и проведения реформ от имени французского народа.

nationalism / национализм, сущ.», убеждение в том, что люди должны быть лояльны прежде всего к своей нации, то есть к людям той же культуры и исторического прошлого, а не королю или империи.

nation-state / нация-государство, сущ.», независимая геополитическая единица, в которой проживают люди с единой культурой и происхождением.

NATO / НАТО, сущ.», Организация Североатлантического договора — оборонительный альянс, созданный в 1949 г. десятью странами Западной Европы, Соединенными Штатами и Канадой.

Nazca / Наска, сущ.», цивилизация, процветавшая приблизительно с 200 г. до н. э. до 600-х гг. н. э. На южном побережье современного Перу.

Nazism / Нацизм, сущ.», фашистская философия Национал-социалистической рабочей партии Германии, основанная на тоталитаризме, убеждении в расовом превосходстве и государственном регулировании промышленности.

Negritude movement / Движение негров, сущ.», общественное движение, в котором франко-говорящие африканцы и жители Вест-Индии восславляли своих предшественников и унаследованные ими традиционные африканские ценности и культуру.

neoclassical / неоклассический, прилаг.», относящийся к простому, сдержанному стилю (основанному на традициях древнегреческого и древнеримского искусства), который был характерен для европейского искусства в конце 1700-х годов.

Neolithic Age / Неолит, сущ.», доисторический период, начавшийся примерно в 8 тысячелетии до н. э. и закончившийся на некоторых территориях в 3 тысячелетии до н. э., во время которого люди научились шлифовать каменные орудия труда, делать глиняную посуду, выращивать урожай и разводить скот; этот период также называют Новым каменным веком.

Neolithic Revolution / Неолитическая революция, сущ.», коренное изменение в жизни человека, вызванное началом земледелия, т. е. переходом от сбора пищи к ее производству.

New Deal / Новый курс, сущ.», программа президента Соединенных Штатов Франклина Рузвельта проведения экономической реформы для преодоления проблем, вызванных Великой депрессией.

New Kingdom / Новое королевство, сущ.», период в истории Древнего Египта после свержения правителей Hyksos (гиксос), продолжавшийся с 1570 г. по 1075 г. до н. э.

nirvana / нирвана, сущ.», в буддизме, освобождение от боли и страданий, достигаемое после просветления.

Nok / Нок, сущ.», африканцы, жившие в период между 500 г. до н. э. и 200 г. н. э. на территории, где в настоящее время расположена Нигерия.

nomad / кочевник, сущ.», член группы, не имеющей постоянного места жительства, перемещающийся с места на место в поисках пищи и воды.

nonaggression pact / пакт о ненападении, сущ.», соглашение, в котором страны обязуются не нападать друг на друга.

nonaligned nations / неприсоединившиеся страны, сущ.», независимые государства, сохранявшие нейтралитет во время Холодной войны между Соединенными Штатами и Советским Союзом.

Nuremberg Trials / Нюрнбергский процесс, сущ.», серия судебных заседаний в Нюрнберге, Германия, после окончания Второй мировой войны, на котором судили нацистских лидеров за военную агрессию, военные преступления и преступления против человечества.

O

obsidian / обсидиан, сущ.», твердая, стекловидная вулканическая горная порода, из которой первобытные люди делали острое оружие.

Old Regime / Старый режим, сущ.», политическая и общественная система, существовавшая во Франции до Французской революции.

oligarchy / олигархия, сущ.», правительство, в котором власть сосредоточена в руках нескольких людей, в частности, такое, в котором положение определяется благосостоянием.

Olmec / Ольмеки, сущ.», самая первая из известных мезоамериканских цивилизаций, достигшая расцвета в 1200-х гг. до н. э. и оказавшая влияние на последующие общества этого региона.

Open Door Policy / Политика открытых дверей, сущ.», политика, предложенная Соединенными Штатами в 1899 году, согласно которой все страны имели бы равные возможности в торговле с Китаем.

Opium War / Опиумная война, сущ.», война между Британией и Китаем, длившаяся с 1839 г. по 1842 г., причиной которой стала торговля опиумом в Китае.

oracle bone / кость оракула, сущ.», кость животного или панцирь черепахи, с помощью которых древние китайские жрецы общались с богами.

Oslo Peace Accords / Мирный договор в Осло, сущ.», соглашение 1993 года, в соответствии с которым премьер-министр Израиля Рабин предоставил палестинцам право самоуправления в Секторе Газа и на Западном берегу реки Иордан.

ozone layer / озоновый слой, сущ., верхний атмосферный слой земли, защищающий живые организмы от вредного воздействия ультрафиолетового излучения солнца.

P

Pacific Rim / Тихоокеанское кольцо, сущ., территории, окружающие Тихий океан, особенно те, что расположены в Азии.

Paleolithic Age / Палеолит, сущ., доисторический период с 2,5 млн. лет до н. э. до 8000 года до н. э., во время которого люди стали использовать орудия труда и оружие из необработанного камня; также известен как Старый каменный век.

Panama Canal / Панамский канал, сущ., искусственный водный путь, построенный Соединенными Штатами в Панаме, открытие которого состоялось в 1914 году.

papyrus / папирус, сущ., растение с высокими стеблями, произрастающее в дельте Нила, из которого жители Древнего Египта делали писчий материал, похожий на бумагу.

parliament / парламент, сущ., орган представительной власти, издающий законы страны.

partition / раздел, сущ., деление на части, такое как, например, в 1947 г. разделение Индии, бывшей британской колонией, на два государства — Индию и Пакистан.

pastoralist / пасторалист (скотовод), сущ., член кочевого племени, занимающийся выращиванием домашнего скота.

paternalism / патернализм, сущ., политика отношения к людям как к детям, когда все их нужды удовлетворяются без предоставления им прав.

patriarch / патриарх, сущ., высший духовный сан в православии.

patriarchal / патриархальный, прил., относящийся к общественной системе, где отец является главой семьи.

patrician / патриций, сущ., в древнем Риме, представитель состоятельного, привилегированного, высшего класса.

patrilineal / патрилинейный, прил., относящийся к социальной системе, в которой происхождение и право наследования отслеживается по отцовской линии.

patron / покровитель, сущ., человек, помогающий людям творческих профессий, особенно материально.

Pax Mongolica / Pax Mongolica, сущ., “Монгольский мир” — период с середины XII в. до середины XIII в., когда монголы установили стабильность, закон и порядок на большей части территории Евразии.

Pax Romana / Pax Romana, сущ., период мира и процветания в Римской империи с 27 г. до н. э. до 180 г. н. э.

Peace of Augsburg / Аугсбургский мир, сущ., соглашение 1555 года, установившее право германских князей определять вероисповедание своих подданных.

Peloponnesian War / Пелопоннесская война, сущ., война, длившаяся с 431 г. по 404 г. до н. э., в которой Спарта и ее союзники одержали победу над Афинами и ее союзниками.

penal colony / исправительная колония, сущ., колония, как альтернатива тюрьме, куда ссылаются каторжники.

peninsulares / жители полуострова, сущ., в колониальном испанском обществе колонисты, родившиеся в Испании.

Peninsular War / Война на Пиренейском полуострове, сущ., конфликт с 1808 по 1813 годы, когда испанские мятежники совместно с британскими войсками сражались за изгнание французских войск Наполеона с территории Испании.

perestroika / перестройка, сущ., реструктуризация советской экономики с целью предоставления большей свободы в принятии решений органам местного самоуправления, начатая Михаилом Горбачевым в 1985 г.

Persian Gulf War / Война в Персидском заливе, сущ., конфликт 1991 года, когда вооруженные силы ООН изгнали иракские войска из Кувейта и предотвратили угрозу захвата Саудовской Аравии.

Persian Wars / Персидские войны, сущ., серия войн в V в. до н. э., когда греческие города-государства сражались с Персидской империей.

perspective / перспектива, сущ., техника в искусстве, на плоскости создающая восприятие предмета в трех измерениях.

phalanx / фаланга, сущ., военное построение пехоты, вооруженной копьями и щитами.

pharaoh / фараон, сущ., король в Древнем Египте, которого считали богом, а также политическим и военным лидером.

philosophe / философ, сущ., представитель группы общественных мыслителей во Франции в период Просвещения.

philosophers / философы, сущ., мыслители, использующие логику и умозаключения для изучения природы вселенной, человеческого общества и нравственности.

Phoenicians / Финикийцы, сущ., мореходы из юго-западной Азии, которые примерно в XI в. до н. э. начали торговать и создавать колонии в Средиземноморском регионе.

Pilgrims / Пилигримы, сущ., группа людей, в 1620 г. основавших колонию Плимут в штате Массачусетс, чтобы избежать религиозных преследований в Англии.

plebeian / плебей, сущ., в Древнем Риме один из обычных фермеров, ремесленников или торговцев, составлявших большую часть населения.

plebiscite / плебисцит, сущ., прямое голосование, на котором население страны может одобрить или отклонить какое-либо предложение.

PLO / ООП, сущ., Организация Освобождения Палестины — организация, целью которой является создание на Ближнем Востоке независимого государства для палестинцев.

polis / полис, сущ., греческий город-государство, основная политическая единица Древней Греции приблизительно после 750 г. до н. э.

Politburo / Политбюро, сущ., правящий орган Коммунистической партии в Советском Союзе.

political dissent / политическое разногласие, сущ., несовпадение взглядов по политическим вопросам.

polytheism / политеизм, сущ., вера во множество богов.

pope / папа римский, сущ., римский епископ, глава римской католической церкви.

Popol Vuh / Попол Вух, сущ., книга, в которой описывается история сотворения мира по версии народов Майя.

popular culture / популярная культура, сущ., элементы культуры, такие как спорт, музыка, мода и кино, которые отражают общее происхождение и меняющиеся интересы группы людей.

potlatch / потлатч, сущ. церемониальный пир в некоторых племенах американских индейцев на северо-западе Тихоокеанского побережья США, устраиваемый, чтобы продемонстрировать положение в обществе и состоятельность.

predestination / предопределение, сущ., теория о том, что Богом все заранее предопределено, включая и то, кто из людей будет жить вечно.

Presbyterian / Пресвитерианин, сущ., член протестантской церкви, управляемой пресвитерами (старшими) и основанной на учениях Джона Нокса.

PRI / ИРП, сущ., Институциональная Революционная Партия — главная политическая партия Мексики.

proletariat / пролетариат, сущ., в теории марксизма, группа рабочих, которые должны были свергнуть царя и прийти к власти в России.

proliferation / распространение, сущ., количественный рост или распространение, в частности, ядерного оружия, на страны, которые его не имеют в настоящее время.

propaganda / пропаганда, сущ., информация или материалы, распространяемые для подтверждения своей идеи или отрицания идеи оппонента.

Protestant / Протестант, сущ., член христианской церкви, основанной на принципах Реформации.

provisional government / временное правительство, стр., правительство на время.

psychology / психология, сущ., наука о разуме и поведении человека.

pueblos / пуэбло, сущ., деревни с большими строениями из глины и камня, по устройству походящие на квартиры, возводимые народом Аназаци, а позже населением американского юго-запада.

Punic Wars / Пунические войны, сущ., три войны между Римом и Карфагеном (264–146 гг. до н. э.), результатом которых явилось разрушение Карфагена и господство Рима на западе Средиземноморского региона.

Puritans / Пуритане, сущ., группа людей, спасавшихся от религиозного преследования в Англии, основавших колонию у Массачусетского залива в начале 1600-х гг.

push-pull factors / тянущие-толкающие факторы, сущ., условия, которые побуждают людей к смене места жительства (тянущие факторы) или заставляют их покинуть родные земли и мигрировать в другой регион (толкающие факторы).

pyramid / пирамида, сущ., массивное строение с прямоугольным основанием и четырьмя треугольными сторонами, например, сооружения, построенных в Египте в качестве мест захоронения фараонов Древнего Царства.

Q

Qin dynasty / Династия Цинь, сущ., короткая династия в Китае, которая заменила династию Дзу в третьем веке до н. э.

Qing dynasty / Династия Цин, сущ., последняя династия в Китае, которая правила с 1644 по 1912 годы.

Quetzalcoatl / Кетцалькоатль, сущ., “Змей в птичьем оперении” — бог толтеков и других мезоамериканских людей.

quipu / кипу, сущ., расположение завязанных узелками веревок на канате, используемое инками для записи цифровой информации.

Qur'an / Коран, сущ., священная книга ислама.

R

racism / расизм, сущ., убеждение, что одна раса превосходит другие.

radicals / радикалы, сущ., в первой половине XIX века — европейцы, которые способствовали значительным изменениям в распространении демократии на все население.

radioactivity / радиоактивность, сущ., форма энергии, возникающая при распаде атомов.

Raj / Господство, сущ., часть Индии, контролируемая Британией в 1857–1947 годах.

rationing / нормирование, сущ., ограничение количества товаров, которое может быть приобретено населением, часто осуществляемое правительством в военное время, когда возникает дефицит товаров.

realism / реализм, сущ., направление в искусстве в XIX веке, когда писатели и художники показывали жизнь такой, какая она есть, а не такой, какой она должна быть.

realpolitik / реальная политика, сущ., проведение жесткой политической линии без какого-либо идеализма.

recession / рецессия, сущ., снижение темпов развития экономики государства.

Reconquista / Реконкиста, сущ., попытки христианских лидеров вытеснить мусульман из Испании, длившиеся с 1100-х по 1492 годы.

Red Guards / Красная гвардия, сущ., милицейские формирования, созданные китайской молодежью в 1966 году в ответ на призыв Мао Цзэ-дуна к социальной и культурной революции.

Reformation / Реформация, сущ., движение в XVI веке за религиозные преобразования, приведшее к созданию христианских церквей, отвергавших авторитет священников.

refugee / беженец, сущ., человек, покинувший свою и перебравшийся в другую страну в поисках безопасности.

Reign of Terror / Царство террора, сущ., период с середины 1793 года по середину 1794, года, когда у власти во Франции находился Максимилиан Робеспьер, фактически являвшийся диктатором. В этот период были казнены тысячи политических деятелей и простых граждан Франции.

reincarnation / перевоплощение, сущ., в индуизме и буддизме процесс, при котором душа постоянно возрождается до тех пор, пока она не достигнет полного совершенства.

religious toleration / религиозная терпимость, сущ., признание права людей иметь различные религиозные убеждения и верования.

Renaissance / Возрождение, сущ., период в европейской истории, длившийся с 1300 по 1600 годы, характеризующийся возрождением интереса к классической культуре и далеко идущими изменениями в искусстве, обучении и мировосприятии.

republic / республика, сущ., форма правления, при которой власть находится в руках представителей и руководителей, избранных народом.

Restoration / Реставрация, сущ., период правления Карла II в Англии, после свержения правительства Оливера Кромвеля.

reunification / воссоединение, сущ., повторное соединение ранее разрозненных вещей, как, например, воссоединение Восточной и Западной Германии в 1990 году.

romanticism / романтизм, сущ., направление в искусстве в начале XIX века, основой которого были эмоции, а не разум и общество.

Roosevelt Corollary / Поправка Рузвельта, сущ., продолжение Доктрины Монро, объявленное президентом Теодором Рузвельтом в 1904 году, по которому Соединенные Штаты провозглашали право применять “политику силы” во всем Западном полушарии.

Rowlatt Acts / Законы Роулэтта, сущ., законы, принятые в 1919 году, которые позволяли британскому правительству в Индии заключать в тюрьму без суда сроком до двух лет всех протестующих против британского правления.

Royal Road / Королевская дорога, сущ., дорога в Персидской Империи, протянувшаяся на 1600 миль (2600 км) от города Суза в Персии до города Сардис в Анатолии.

Russification / Русификация, сущ., процесс принудительного насаждения русской культуры всем этническим группам в Российской Империи.

Russo-Japanese War / Русско-Японская война, суц., военный конфликт между Россией и Японией в 1904–1905 годах, возникший из-за попыток обеих стран получить контроль над Манчжурией и Кореей.

S

sacrament / причастие, суц., одна из христианских церемоний, через которую милость господня передается людям.

Safavid / Сафавид, суц. член мусульманской династии шиитов, которые создали империю в Персии в XVI–XVIII веках.

Sahel / Сахель, суц., регион Африки, располагающийся вдоль границы Сахары.

salon / салон, суц., социальное объединение интеллигенции и артистов, подобно тем, которые проводились в домах богатых женщин в Париже и в других европейских городах в эпоху Просвещения.

SALT / ОСВ, суц., Договор об Ограничении Стратегических Вооружений — серия переговоров в 1970-х годах, во время которых Соединенные Штаты и Советский Союз договорились об ограничении своих запасов ядерного оружия.

Salt March / Солевой Марш, суц., мирный протест против Соляных законов в 1930 году в Индии, во время которого Мохандас Ганди и его последователи проделали путь длиной в 240 миль (387 км) к морю, где они собственноручно сделали соль, выпарив морскую воду.

samurai / самурай, суц., профессиональный воин, служивший у феодалов Японии.

sans-culottes / санкюлоты, суц., во время французской революции радикальная группа, состоящая из работающих парижан и мелких лавочников, которые хотели большего представительства в правительстве, низких цен и ликвидации дефицита продуктов питания.

satrap / сатрап, суц., правитель провинции в Персидской империи.

savanna / саванна, суц., ровная, травянистая равнина.

Schlieffen Plan / План Шлиффена, суц., военный план Германии в начале Первой мировой войны, согласно которому немецкие войска быстро захватят Францию и затем двинутся на восток атаковать Россию.

scholastics / схоласты, суц., богословы, которые объединялись и проводили обучение в университетах средневековой Европы.

scientific method / научный метод, суц., логическая процедура для сбора информации об окружающем мире, в которой для подтверждения гипотез используются эксперименты и наблюдения.

Scientific Revolution / Научная революция, суц., коренное изменение в европейском мышлении с середины 1500-х годов, когда изучение окружающего мира стало проводиться на основе наблюдений, а общепринятые утверждения ставились под сомнение.

scorched-earth policy / тактика выжженной земли, суц., сжигание урожая и уничтожение скота во время военных действий, чтобы враг не мог жить на этой земле.

scribe / писарь, суц., один из профессиональных составителей или переписчиков документов.

secede / отделяться, глаг., официально выходить из ассоциации или альянса.

secular / мирской, прилаг., больше озабоченный материальной, а не духовной стороной жизни.

segregation / сегрегация, суц., узаконенное или социальное разделение людей по расовому признаку.

self-determination / самоопределение, суц., свобода людей определять при каком правлении они хотят жить.

Seljuks / Сельджуки, суц., группа турков, мигрировавших в X веке в Аббасидскую империю и основавших свою собственную империю в XI веке.

senate / сенат, суц., в древнем Риме высший орган правления, первоначально состоящий только из аристократов.

sepooy / сипай, суц., индийский солдат, служивший под британским командованием.

Sepoy Mutiny / Восстание сипаев, суц., восстание индийский и мусульманских солдат в Индии в 1857 году против британцев.

serf / крепостной, суц., средневековый крестьянин, имевший законное разрешение проживать только на территории феодала.

Seven Years' War / Семилетняя война, суц., конфликт в Европе, Северной Америке и Индии, длившийся с 1756 по 1763, в котором Британия и Пруссия сражались с Австрией, Францией, Россией и другими странами.

shah / шах, суц., наследный монарх Ирана.

shari'a / шариат, суц., свод законов, по которым живут мусульмане.

Shi'a / Шиизм, суц., одно из направлений ислама, последователи которого признают Али и его потомков как единственных правильных последователей Мухаммеда.

Shinto / Синтоизм, сущ., религия, возникшая и распространенная в Японии.

Shiva / Шива, сущ., индуистский бог, считающийся разрушителем мира.

"shock therapy" / "шоковая терапия", сущ., экономическая программа, реализованная в 1990-х годах в России Борисом Ельциным, состоявшая в резком переходе от командной к свободной рыночной экономике.

shogun / сёгун, сущ., высший военный начальник в феодальной Японии, правивший от имени императора.

Sikh / Сикх, сущ., член ненасильственной религиозной группы, чьи убеждения являются синтезом религиозных верований буддизма, индуизма и суфизма.

Silk Roads / Великий шелковый путь, сущ., система древних караванных троп через Центральную Азию, по которым перевозился шелк и другие товары.

simony / симония, сущ., продажа или покупка должностей в христианской церкви.

skepticism / скептицизм, сущ., философия, основанная на идее о том, что ничего не может быть доподлинно известно.

slash-and-burn farming / подсечно-огневое земледелие, сущ., способ земледелия, при котором люди очищали территорию для земледелия подсечкой деревьев и травы и их сжиганием, а образующаяся при этом зола использовалась для удобрения земли.

Slavs / Славяне, сущ., жители лесов к северу от Черного моря — предки многих современных народов Восточной Европы.

social contract / социальный договор, сущ., соглашение, которым люди ограничивают свои индивидуальные права, создавая тем самым организованное общество или правительство.

Social Darwinism / Социальный дарвинизм, сущ., применение идей Чарльза Дарвина об эволюции и "выживании сильнейшего" к человеческому обществу, в частности, в качестве оправдания империалистической экспансии.

socialism / социализм, сущ., экономическая система, в которой средства производства принадлежат народу и используются на благо всего общества.

Solidarity / Солидарность, сущ., польский профсоюз, который в период 1980-х годов был главной оппозиционной силой коммунистическому правлению в Польше.

Songhai / Сонгаи, сущ., западно-африканская империя, которая завоевала Мали и контролировала торговлю в регионе с 1400-х по 1591 годы.

soviet / совет, сущ., один из местных представительных органов управления, созданный в России после свержения Николая II.

Spanish-American War / Испано-американская война, сущ., конфликт в 1898 году между Соединенными Штатами и Испанией, в котором Соединенные Штаты поддерживали Кубу в ее борьбе за независимость.

specialization / специализация, сущ., развитие навыков в определенной работе, например, в торговле или в бухгалтерском учете.

sphere of influence / сфера влияния, сущ., иностранный регион, который контролируется другой страной посредством торговли и другой экономической деятельности.

standard of living / уровень жизни, сущ., качество жизни человека или населения, определяемое товарами, услугами и предметами роскоши, доступными человеку или населению.

stateless societies / общества без государственности, сущ., культурные группы людей, в которых власть равномерно делится между всеми членами общества, а не находится в руках центрального правительства.

steppes / степи, сущ., засушливые, покрытые травой равнины.

strike / бастовать, глаг., отказываться работать для того чтобы работодатель выполнил определенные требования.

stupa / ступа, сущ., возвышенные конструкции из камня, построенные вокруг буддистских священных реликвий.

subcontinent / субконтинент, сущ., огромная территория, образующая характерную часть континента.

Suez Canal / Суэцкий канал, сущ., рукотворный водный путь, открытый в 1869 году, соединивший Красное и Средиземное моря.

suffrage / избирательное право, сущ., право участия в голосовании.

Sufi / Суфий, сущ., мусульманин, стремящийся к прямому контакту с Аллахом мистическими средствами.

sultan / султан, сущ., "верховный владыка" или "единственный, наделенный властью"; титул правителей Османской империи во время ее становления и расцвета.

Sunna / Сунна, сущ., свод догм ислама на основе жизни и учения пророка Мухаммеда.

Sunni / Суннизм, сущ., одно из направлений ислама, последователи которого признают первых четырех халифов, как единственных правильных последователей Мухаммеда.

surrealism / сюрреализм, сущ., в XX веке направление в искусстве, основанное на образах подсознания.

sustainable growth / устойчивый рост, сущ., экономическое развитие, которое отвечает потребностям людей, с одновременной охраной окружающей среды и сохранением ресурсов для будущих поколений.

Swahili / Суахили, сущ., язык племени банту, подвергшийся арабскому влиянию, который широко развит в восточной и центральной Африке.

T

Taiping Rebellion / Тайпинское восстание, сущ., восстание в середине XIX века против династии Цин под предводительством Хонга Дзукана.

Taj Mahal / Тадж-Махал, сущ., прекрасный мавзолей в Агре, Индия, построенный императором mogolov Шах-Джаханом для своей жены Мумтаз-Махал.

Taliban / Талибан, сущ., консервативная исламская группировка, которая захватила власть в Афганистане после вывода советских войск; правительство талибов было свергнуто американскими войсками в декабре 2001 года за их пособничество лицам, подозреваемым в терроризме.

Tamil / Тамильский язык, сущ., язык в южной части Индии; люди, говорящие на этом языке называются тамилами.

technology / технология, сущ., способы, при помощи которых люди применяют знания, инструменты и изобретения для удовлетворения своих потребностей.

Tennis Court Oath / Присяга на теннисном корте, сущ., обещание, данное членами Национальной Ассамблеи Франции в 1789 году, в котором они поклялись продолжать заседание до тех пор, пока они не выработают новую конституцию.

terrace / террасное земледелие, сущ. новая форма сельского хозяйства, использовавшаяся в Аксуме, при которой ступенчатые террасы, созданные на склонах холмов, помогали удерживать влагу и снижали эрозию почвы.

terrorism / терроризм, сущ., использование силы или угроз для устрашения людей или правительств с целью изменения их политики.

theocracy / теократия, сущ., 1. власть, в которой правитель рассматривается как божественная фигура. 2. власть, контролируемая религиозными лидерами.

theory of evolution / теория эволюции, сущ., теория, предложенная Чарльзом Дарвиным в 1859 году, о том, что виды растений и животных подвержены процессу естественного отбора.

theory of relativity / теория относительности, сущ., теория Альберта Эйнштейна о взаимосвязи между временем и пространством и между энергией и веществом.

Theravada / Теравада, сущ., буддистская секта, основная деятельность которой направлена на соблюдение строгой духовной дисциплины, проповедовавшейся Буддой.

Third Reich / Третий Рейх, сущ., Третья германская империя, созданная Адольфом Гитлером в 1930-х годах.

Third Republic / Третья Республика, сущ., республика, которая была установлена во Франции после свержения Наполеона III, просуществовавшая до оккупации Франции немцами во время Второй мировой войны.

Third World / Страны третьего мира, сущ., в период Холодной войны, развивающиеся страны, которые не являлись союзниками Соединенных Штатов или Советского Союза.

Thirty Years' War / Тридцатилетняя война, сущ., война в Европе, возникшая по религиозным и территориальным причинам, длившаяся с 1618 по 1648 год.

three-field system / трехпольная система, сущ., система земледелия, применявшаяся в средневековой Европе, при которой земля делилась на три поля одинакового размера и каждое поле последовательно засаживалось озимыми, яровыми и оставлялось незасеянным.

Tiananmen Square / Площадь Тяньаньмень, сущ., огромная площадь в Пекине, Китай; в 1989 году место демонстраций студентов в поддержку демократических реформ.

tithe / церковная десятина, сущ., выплата семьей одной десятой части своих доходов церкви.

Tokugawa Shogunate / Сёгунат Токугава, сущ., династия сёгунов, которая правила в объединенной Японии с 1603 по 1867 годы.

Torah / Пятикнижие (Тора), сущ., первые пять книг иудейской библии — самые священные записи евреев.

totalitarianism / тоталитаризм, сущ., контроль власти над всеми аспектами общественной и личной жизни.

total war / тотальная война, сущ., вооруженный конфликт, в котором участвующие страны мобилизуют все свои ресурсы на военные цели.

totems / тотемы, сущ., животные или другие предметы природы, которые служат символами объединения кланов или других групп людей.

tournament / турнир, сущ., имитация схватки между группами рыцарей.

tragedy / трагедия, сущ., форма драматического представления, в которой героический или благородный персонаж погибает.

Treaty of Kanagawa / Канагавский договор сущ., договор 1854 года между Соединенными Штатами и Японией, по которому Япония открыла два своих порта для американских судов и разрешила Соединенным Штатам открыть посольство в Японии.

Treaty of Tordesillas / Договор Тордесиллас, сущ., соглашение 1494 года между Португалией и Испанией, провозглашавший, что все новые территории, которые будут открыты к западу от воображаемой линии в Атлантическом океане, будут принадлежать Испании, а все земли, которые будут открыты к востоку от этой линии, будут принадлежать Португалии.

Treaty of Versailles / Версальский договор, сущ., мирный договор, подписанный Германией и союзническими державами после Первой мировой войны.

trench warfare / окопная война, сущ., вид военных действий, в которых противоборствующие стороны воюют из траншей, выкопанных на поле боя.

triangular trade / треугольная торговля, сущ., трансатлантическая торговая сеть, в которой рабы и товары обменивались между Африкой, Англией, Европой, Вест-Индией и колониями Северной Америки.

tribune / трибун, сущ., в Древнем Риме официальное лицо, избранное плебеями для защиты своих прав.

tribute / дань, сущ., выплата более слабой страной более сильной стране для обеспечения уверенности в сохранении мира и безопасности.

Triple Alliance / Тройственный союз, сущ., 1. содружество городов-государств Теночтитлан, Тескоко и Тлакопан, приведшее к созданию империи ацтеков. 2. военный союз между Германией, Австро-Венгрией и Италией перед Первой мировой войной.

Triple Entente / Антанта, сущ., военный союз между Великобританией, Францией и Россией перед Первой мировой войной.

triumvirate / триумвират, сущ., в древнем Риме группа из трех руководителей, делящих управление государством.

Trojan War / Троянская война, сущ., война, возникшая около 1200 г. до н. э., в которой армия, возглавляемая микенскими королями, атаковала независимый торговый город Трою в Анатолии.

troubadour / трубадур, сущ., средневековый поэт и музыкант, который путешествовал с места на место, развлекая людей песнями о возвышенной любви.

Truman Doctrine / Доктрина Трумэна, сущ., политика Соединенных Штатов, провозглашенная президентом Гарри Трумэном в 1947 году, по предоставлению экономической и военной помощи свободным государствам, которым угрожают внутренние или внешние противники.

tyrant / тиран, сущ., в древней Греции, обладающий властью правитель, получивший контроль над правительством города-государства благодаря поддержке бедного населения.

U

Umayyads / Умайяды, сущ., династия, правившая в Мусульманской Империи с 661 по 750 г. н. э., позднее создавшая королевство в Аль-Андалус.

union / профсоюз, сущ., объединение рабочих, созданное для борьбы за улучшение условий труда и повышение заработной платы.

United Nations / Организация Объединенных Наций, сущ., международная миротворческая организация, созданная в 1945 году для обеспечения безопасности государств всего мира.

Universal Declaration of Human Rights / Всеобщая декларация прав человека, сущ., заявление 1948 года, в котором Организация Объединенных Наций провозгласила, что любой человек имеет право на жизнь, свободу и безопасность.

unrestricted submarine warfare / неограниченные подводные военные действия, сущ., использование подводных лодок для атак любых надводных судов без предупреждения (включая суда нейтральных стран и невооруженные пассажирские суда), находящихся в территориальных водах противника.

urbanization / урбанизация, сущ., рост городов и миграция населения в города.

U.S.A. Patriot Act / Закон о патриотизме США, сущ., билль 2001 года по борьбе с терроризмом, который предоставил государству больше прав по задержанию иностранцев, подозреваемых в терроризме, и возбуждению судебных дел, связанных с террористическими преступлениями.

U.S. Civil War / Гражданская война в США, сущ., конфликт между северными и южными штатами Соединенных Штатов по вопросу рабства, длившийся с 1861 по 1865 годы.

utilitarianism / утилитаризм, сущ., теория, предложенная Джереми Бентхэмом в конце 1700-х годов о том, что действия правительства полезны только в том случае, если они обеспечивают наибольшее благо для большего числа людей.

Utopia / Утопия, сущ., воображаемая земля, описанная Томасом Мором в его книге "Утопия" — идеальное место.

V

vassal / вассал, сущ., в феодальной Европе человек, который получил земельный надел от феодала в обмен на свою лояльность и оказание услуг.

Vedas / Веды, сущ., четыре сборника священных писаний, написанных арийцами на ранней стадии их расселения в Индии.

vernacular / местный диалект, сущ., повседневный язык людей определенного региона или страны.

Vietcong / Вьетконг, сущ., группа коммунистических партизан, помогавших Северному Вьетнаму в войне против южновьетнамского правительства во время войны во Вьетнаме.

Vietnamization / Вьетнамизация, сущ., стратегия президента Никсона по окончанию участия Соединенных Штатов во вьетнамской войне, включающая постепенный вывод американских войск и их замену южновьетнамскими вооруженными силами.

Vishnu / Вишну, сущ., индуистский бог, считающийся хранителем мира.

vizier / визирь, сущ., премьер-министр мусульманского королевства или империи.

W

War of the Spanish Succession / Война за Испанское Наследие, сущ., конфликт с 1701 по 1713 годы, в котором несколько европейских стран сражались против Бурбонов, чтобы не допустить их контроля над Францией и Испанией.

Warsaw Pact / Варшавский договор, сущ., военный блок, созданный в 1955 году Советским Союзом и семью восточно-европейскими странами.

Weimar Republic / Веймарская Республика, сущ., республика в Германии, просуществовавшая с 1919 по 1933 годы.

Western Front / Западный фронт, сущ., в Первой мировой войне регион северной Франции, где проходили сражения между силами союзников и Центральными державами.

westernization / копирование западного стиля жизни, сущ., создание социальных, политических или экономических институтов, подобных западным — особенно европейских и северо-американских стран.

Y

yin and yang / инь и янь, сущ., в китайской философии две силы, которые управляют естественным течением жизни (инь представляет женские качества вселенной, а янь — мужские).

Yoruba / Йоруба, сущ., западно-африканский народ, основавший несколько королевств на территории современного Бенина и южной Нигерии.

Z

Zapotec / Запотек, сущ., ранняя мезоамериканская цивилизация, жившая в районе долины Оахаса, где в настоящее время располагается Мексика.

ziggurat / зиггурат, сущ., ступенчатая конструкция пирамидального вида, являющаяся частью храма шумеров.

Zionism / Сионизм, сущ., движение, возникшее в 1890-х годах для содействия созданию еврейского государства в Палестине.

GLOSSÁRIO PORTUGUÊS

O Glossário é uma lista alfabética de muitos dos termos-chaves dos capítulos, junto com seus significados. As definições listadas no Glossário são as que se adequam à maneira como as palavras são usadas neste livro. O Glossário indica a classe gramatical da palavra. As seguintes abreviações são usadas:

adj. = adjetivo

s. = substantivo

v. = verbo

A

Abbasids / Abássidas s. dinastia que dominou muito do império muçulmano de 750 a 1258 D.C.

Aborigine / Aborígene s. membro de quaisquer dos povos nativos da Austrália.

absolute monarch / monarca absoluto s. rei ou rainha que tem poder ilimitado e busca controlar todos os aspectos da sociedade.

acropolis / acrópolis s. colina fortificada numa antiga cidade grega.

Aksum / Aksum s. reino africano, no que é agora a Etiópia e a Eritreia, que atingiu o máximo de seu poder no século 4 D.C.

al-Andalus / Andaluzia s. região dominada pelos muçulmanos no que é agora a Espanha, estabelecida no século 8 D.C.

Allah / Alá s. Deus (palavra árabe, usada principalmente no Islame).

Allies / Aliados s. na Primeira Guerra Mundial, as nações da Inglaterra, França e Rússia, mais as que lutaram do lado delas; também, o grupo de nações — incluindo Inglaterra, União Soviética, e os EUA — que se opôs aos poderes do Eixo na Segunda Guerra Mundial.

Almohads / Almoádas s. grupo de reformistas islâmicos que derrubou a dinastia Almorávida e estabeleceu um império no norte da África e no sul da Espanha no século 12 D.C.

Almoravids / Almorávidas s. irmandade religiosa islâmica que estabeleceu um império no norte da África e sul da Espanha no século 11 D.C.

Amritsar Massacre / Massacre de Amritsar s. assassinato pelas tropas inglesas de quase 400 hindus reunidos em Amritsar para protestar contra as leis Rowlatt.

Anabaptists / Anabatistas s. na Reforma, grupo Protestante que acreditava no batismo somente daquelas pessoas crescidas o suficiente para decidirem serem cristãs, e acreditava na separação entre igreja e estado.

Anasazi / Anasazi s. povo índio americano primitivo, que viveu no sudoeste da América.

Anatolia / Anatólia s. península do sudoeste da Ásia, agora ocupada pela parte asiática da Turquia — também chamada de Ásia Menor.

Angkor Wat / Angkor Wat s. complexo de templos erigido no Império Khmer e dedicado a Vishnu, deus hindu.

Anglican / Anglicano adj. relativo à Igreja da Inglaterra.

animism / animismo s. crença de que os espíritos estão presentes nas plantas, animais e outros objetos naturais.

annexation / anexação s. o acréscimo de uma região ao território de uma unidade política existente.

annul / anular v. cancelar ou por um fim a.

anti-Semitism / anti-semitismo s. preconceito contra judeus.

apartheid / apartheid s. política sul-africana de total separação legal das raças, incluindo o banimento de todos os contatos sociais entre brancos e pretos.

apostle / apóstolo s. um dos seguidores de Jesus, que pregaram e espalharam seus ensinamentos.

appeasement / apaziguamento s. abrir concessões a um agressor para evitar guerra.

aqueduct / aqueduto s. tubulação ou canal para transportar água para áreas populadas.

aristocracy / aristocracia s. governo em que o poder está nas mãos de uma classe dominante hereditária ou nobreza.

armistice / armistício s. acordo para cessar-fogo.

artifact / artefato s. objeto manufaturado, como uma ferramenta, arma ou artigo de joalheria.

artisan / artesão s. operário habilidoso, como um tecelão ou poteiro, que faz mercadorias com suas mãos.

Aryans / Arianos s. 1. povo indo-europeu que, em cerca de 1500 A.C., iniciou sua migração para o subcontinente indiano. 2. para os nazistas, os povos germânicos que formavam uma 'raça superior'.

assembly line / linha de montagem s. numa fábrica, um plano em que um produto move-se de trabalhador em trabalhador, e cada pessoa realiza uma única tarefa em sua manufatura.

assimilation / assimilação s. 1. adoção da cultura de um conquistador pelo povo conquistado. 2. política pela qual uma nação força ou encoraja um povo sujeitado a adotar suas instituições e costumes.

Assyria / Assíria s. reino do sudoeste asiático que controlou um grande império de cerca 850 a 612 A.C.

Atlantic Charter / Carta do Atlântico s.

declaração de princípios emitida em 1941 pelo primeiro-ministro inglês Winston Churchill e pelo presidente dos EUA Franklin Roosevelt, sobre a qual o plano aliado de paz no fim da Segunda Guerra Mundial se baseou.

Atlantic slave trade / comércio escravagista do Atlântico s.

a compra, transporte e venda de africanos para trabalhar nas Américas.

autocracy / autocracia s. governo em que o dirigente tem poderes ilimitados e o usa de maneira arbitrária.

Axis Powers / Poderes do Eixo s. na Segunda Guerra Mundial, as nações da Alemanha, Itália e Japão, que haviam formado uma aliança em 1936.

ayllu / ayllu s. na sociedade inca, uma pequena comunidade ou clan cujos membros trabalhavam juntos para o bem comum.

B**balance of power / equilíbrio do poder s.**

uma situação política em que nenhuma nação tem poder suficiente para ser uma ameaça às outras.

Balkans / Bálcãs s. região do sudeste europeu agora ocupada pela Grécia, Albânia, Bulgária, Romênia, a parte europeia da Turquia e as antigas repúblicas da Iugoslávia.

Bantu-speaking peoples / povos de língua banta s.

falantes de um grupo relacionado de línguas que, iniciando há cerca de 2000 anos, migrou da África ocidental para a maior parte da metade sul da África.

baroque / barroco adj. relativo a estilo grandioso e ornamentado que caracterizava a pintura, música e a arquitetura europeias nos anos 1600 e início dos anos 1700.

barter / permuta s. forma de negociar em que as pessoas trocam mercadorias e serviços sem o uso de dinheiro.

Battle of Britain / Batalha da Inglaterra s.

série de batalhas entre as forças aéreas de Alemanha e Inglaterra, travada sobre a Inglaterra em 1940–41.

Battle of Guadalcanal / Batalha de Guadalcanal s.

uma batalha de 1942–43 da Segunda Guerra Mundial, em que tropas aliadas expulsaram forças japonesas da ilha Guadalcanal, no Pacífico.

Battle of Midway / Batalha de Midway s.

uma batalha aero-naval de 1942, na Segunda Guerra Mundial, em que as forças americanas derrotaram as japonesas no Pacífico central.

Battle of Stalingrad / Batalha de Stalingrado s.

uma batalha de 1942–43 da Segunda Guerra Mundial, em que tropas alemãs foram derrotadas em sua tentativa de capturar a cidade de Stalingrado na União Soviética.

Battle of the Bulge / Batalha do Bulge

(Batalha das Ardenas) s. batalha de 1944–45, durante a Segunda Guerra Mundial, na qual os Aliados repeliram a última grande ofensiva alemã na guerra.

Battle of Trafalgar / Batalha de Trafalgar s.

uma batalha naval de 1805 em que as forças de Napoleão foram derrotadas por uma frota inglesa comandada por Horatio Nelson.

Benin / Benin s. reino que surgiu perto do delta do Rio Niger cerca de 1300, e tornou-se um dos principais estados afro-ocidentais nos anos 1400.

Beringia / Beringia s. antiga ponte de terra sobre a qual acredita-se que os primeiros americanos tenham migrado da Ásia para as Américas.

Berlin Conference of 1884–85 / Conferência de Berlim de 1884–85 s.

reunião na qual os representantes das nações europeias concordaram com regras para a colonização europeia da África.

Bill of Rights / Declaração de Direitos e

Garantias s. primeiras dez emendas à Constituição dos EUA, que protege os direitos e liberdades básicos dos cidadãos.

bishop / bispo s. alto posto na hierarquia cristã, cujo detentor supervisiona várias igrejas locais.

blitzkrieg / blitzkrieg s. “guerra relâmpago” — forma de guerra em que ataques de surpresa com aviões rápidos são seguidos por ataques maciços das forças de infantaria.

blockade / bloqueio s. uso de tropas ou navios para evitar que o trânsito comercial entre ou saia de uma cidade ou região.

Boer / Boer s. colono holandês na África do Sul.

Boer War / Guerra dos Boeres s. conflito, durando de 1899 a 1902, em que os boeres e os ingleses lutaram pelo controle territorial da África do Sul.

Bolsheviks / Bolcheviques s. grupo de russos marxistas revolucionários que assumiram o controle do governo russo em novembro de 1917.

Boxer Rebellion / Rebelião dos Boxers s.

uma revolta na China de 1900, que intencionava terminar com a influência estrangeira no país.

boyars / boiardos s. nobres donos de terras na Rússia.

Brahma / Brahma s. deus hindu considerado o criador do mundo.

Brahmin / brâmane s. na sociedade ariana, um membro da classe social composta de padres.

brinkmanship / cortejo do perigo s. política de ameaçar ir à guerra em resposta às agressões inimigas.

Bronze Age / Idade do Bronze s. período da história humana, iniciando cerca de 3000 A.C. em algumas áreas, durante o qual as pessoas iniciaram a usar o bronze, mais do que cobre ou pedras, para modelar ferramentas e armas.

bubonic plague / peste bubônica s. doença mortal que espalhou-se através da Ásia e Europa em meados do século 14, matando milhões de pessoas.

bureaucracy / burocracia s. sistema de departamentos e agências formados para realizar o trabalho do governo.

burgher / burguês s. habitante de um burgo medieval.

Bushido / Bushido s. o estrito código de comportamento seguido pelos guerreiros samurai no Japão.

C

cabinet / gabinete s. grupo de assessores ou ministros escolhidos pelo chefe de um país, para ajudá-lo a fazer as decisões governamentais.

caliph / califa s. líder supremo político-religioso num governo muçulmano.

calligraphy / caligrafia s. a arte de escrever-se com lindas letras, à mão.

Calvinism / calvinismo s. corpo de ensinamentos religiosos baseados nas idéias do reformista João Calvino.

Camp David Accords / Acordos de Camp David s. o primeiro acordo assinado entre Israel e um país árabe, em que o presidente egípcio Anwar Sadat reconhecia Israel como um estado legítimo e o primeiro-ministro israelense Menachem Begin concordava em retornar a Península do Sinai ao Egito.

canon law / direito canônico s. o corpo de leis que governam as práticas religiosas de uma igreja cristã.

capitalism / capitalismo s. sistema econômico baseado em propriedade privada e no investimento de dinheiro em empresas de negócios com a finalidade de lucros.

Carolingian dynasty / dinastia Carolíngia s. dinastia de governantes francos, que durou de 751 a 987 D.C.

caste / casta s. uma das quatro classes de pessoas no sistema social dos arianos que se estabeleceu na Índia — padres, guerreiros, camponeses ou mercadores, e trabalhadores ou artesãos não-arianos.

Catholic Reformation / Reforma Católica s. movimento do século 16 em que a Igreja Católica Romana procurava fazer mudanças em resposta às Reformas Protestantes.

caudillo / caudilho s. ditador militar de um país da América Latina.

centralized government / governo centralizado s. governo em que o poder está concentrado numa autoridade central a que governos locais estão sujeitos.

Central Powers / Poderes Centrais s. na Primeira Guerra Mundial, as nações da Alemanha e Áustria-Hungria, junto com as que lutaram de seu lado.

Chaldeans / Caldeus s. povo do sudoeste da Ásia que ajudou a destruir o império assírio.

Chartist movement / movimento Cartista s. na Inglaterra do século 19, membros da classe trabalhadora exigiram reformas no Parlamento e nas eleições, incluindo sufrágio para todos os homens.

Chavín / Chavin s. a primeira grande civilização sul-americana, que floresceu nas terras altas do que é hoje o Peru, de cerca de 900 a 200 A.C.

checks and balances / pesos e contrapesos s. medidas desenhadas para evitar que qualquer dos ramos do governo domine outro ramo.

chivalry / cavalheirismo s. código de comportamento dos cavaleiros na Europa medieval, enfatizando ideais como coragem, lealdade e devoção.

CIS / CEI s. Comunidade dos Estados Independentes — associação livre de antigas repúblicas soviéticas, formada depois do fim da União Soviética.

city-state / cidade-Estado s. cidades e as terras que a circundam funcionando como uma unidade política independente.

civil disobedience / desobediência civil s. recusa deliberada e pública em obedecer uma lei que é considerada injusta.

civilization / civilização s. forma de cultura caracterizada por cidades, trabalhadores especializados, instituições complexas, registros e tecnologia avançada.

civil service / serviço público civil s. departamentos administrativos de um governo-especialmente aqueles em que os empregados são contratados na base de seus escores em exames especializados.

civil war / guerra civil s. conflito entre dois grupos políticos dentro do mesmo país.

clan / clan s. grupo de pessoas que descende do mesmo ancestral comum.

classical art / arte clássica s. a arte das antigas Grécia e Roma, em que a harmonia, a ordem e o equilíbrio eram enfatizados.

clergy / clérigo s. corpo de representantes que executam serviços religiosos — tais como padres, ministros ou rabinos.

cloning / clonagem s. criação de plantas ou animais que são geneticamente idênticos a uma planta ou animal existentes.

coalition government / governo de coalizão s. governo controlado por uma aliança temporária de diversos partidos políticos.

codex / códice s. livro com páginas que podem ser viradas, como este que você está lendo agora.

Cold War / Guerra Fria s. estado de hostilidade diplomática entre os EUA e a União Soviética, nas décadas que se seguiram à Segunda Guerra Mundial.

collective bargaining / barganha coletiva s. negociações entre trabalhadores e empregadores.

collective farm / fazenda coletiva s. grande fazenda controlada pelo governo, formada através da combinação de muitas pequenas fazendas.

colony / colônia s. terra controlada por nação distante.

Colossus of Rhodes / Colosso de Rodes s. enorme estátua helenística que antigamente ficava perto do porto de Rodes.

Columbian Exchange / Intercâmbio

Columbino s. a transferência global de plantas, animais e doenças que ocorreu durante a colonização europeia das Américas.

comedy / comédia s. forma humorosa de drama que freqüentemente inclui cenas de pastelão e sátira.

command economy / economia de comando s. sistema econômico em que o governo faz todas as decisões econômicas.

Commercial Revolution / Revolução

Comercial s. a expansão de comércio e negócios que transformou as economias europeias durante os séculos 16 e 17.

common law / jurisprudência s. corpo unificado de leis, formado das decisões dos juízes reais ingleses, que serve como base para a lei em muitos dos países de língua inglesa atualmente, incluindo os EUA.

commune / comuna s. na China comunista, fazenda coletiva em que um grande número de pessoas trabalham e vivem juntos.

Communist Party / Partido Comunista s. partido político praticando as idéias de Karl Marx e V.I. Lenin; originalmente o Partido Bolchevique russo.

communism / comunismo s. sistema econômico em que todos os meios de produção — terras, minas, fábricas, ferrovias e negócios — são de propriedade do povo, não existindo a propriedade privada, e todos os bens e serviços são compartilhados igualmente.

Concert of Europe / Concerto da Europa s. série de alianças entre as nações europeias no século 19, imaginada pelo Príncipe Klemens von Metternich para evitar o surgimento de revoluções.

concordat / concordata s. acordo formal — especialmente entre o papa e um governo, lidando com o controle dos negócios da Igreja.

Congress of Vienna / Congresso de Viena s. série de encontros em 1814–1815, durante a qual os líderes europeus buscaram estabelecer paz duradoura e segurança depois da derrota de Napoleão.

Congress Party / Partido do Congresso s. grande partido político nacional indiano — também conhecido como o Congresso Nacional Indiano.

conquistadors / conquistadores s. soldados, exploradores e caçadores de fortuna espanhóis, que tomaram parte da conquista das Américas no século 16.

conservatives / conservadores s. na primeira metade do século 19, os europeus — principalmente ricos donos de terras e nobres — que queriam preservar as tradicionais monarquias da Europa.

constitutional monarchy / monarquia constitucional s. sistema de governar-se em que o poder do dirigente é limitado pela lei.

consul / cônsul s. na república romana, um dos dois poderosos representantes eleitos para comandar o exército e dirigir o governo.

containment / contenção s. política externa dos EUA adotada pelo presidente Harry Truman no final dos anos 1940, em que os EUA tentaram parar com a expansão do comunismo através da criação de alianças e ajudando os fracos países a resistir aos avanços soviéticos.

Continental System / Sistema Continental s. política Napoleônica de evitar o comércio entre a Inglaterra e a Europa continental, intencionando destruir a economia inglesa.

corporation / corporação s. negócio de propriedade dos acionistas, que compartilham seus lucros mas não são pessoalmente responsáveis por seus débitos.

Council of Trent / Concílio de Trento s. reunião de líderes Católicos Romanos, convocada pelo Papa Paulo III para decidir sobre doutrinas criticadas pelos reformistas Protestantes.

coup d'état / golpe de estado s. apreensão súbita do poder político numa nação.

covenant / promessa s. promessa mútua ou acordo — especialmente acordo entre Deus e o povo hebreu como registrado na Bíblia.

creoles / crioulos s. na sociedade colonial espanhola, colonos que nasceram na América Latina, de pais espanhóis.

Crimean War / Guerra da Criméia s. conflito, que durou de 1853 a 1856, em que o império otomano, com a ajuda de Inglaterra e França, freou a expansão russa na região do Mar Negro.

crop rotation / rotação de colheita s. sistema de cultivar-se um diferente produto a cada ano num campo, para preservar a fertilidade da terra.

Crusade / Cruzada s. uma das expedições em que guerreiros cristãos medievais buscaram recuperar o controle da Terra Santa dos muçulmanos.

cultural diffusion / difusão cultural s. o divulgar de idéias e produtos de uma cultura para outra.

Cultural Revolution / Revolução Cultural s. uma insurgência de 1966-1976 na China, liderada pelos Guardas Vermelhos, tendo como meta o estabelecimento de uma sociedade de camponeses e trabalhadores na qual todos fossem iguais.

culture / cultura s. modo de vida único de um povo, demonstrado por suas ferramentas, costumes, artes e idéias.

cuneiform / cuneiforme s. sistema de escrita com símbolos em forma de cunha, inventado pelos sumerianos cerca de 3000 A.C.

cyberterrorism / ciberterrorismo s. ataques politicamente motivados a sistemas de informação.

Cyrillic alphabet / alfabeto Cirílico s. alfabeto para a escrita de línguas eslavas, inventado no século 9 por São Cirilo e São Metódio.

czar / czar s. um imperador russo (derivado do título Romano, *César*).

D

daimyo / daimiô s. senhor feudal japonês que comandava um exército privado de samurais.

Daoism / Taoísmo s. filosofia baseada nas idéias do pensador chinês Laozi (Lao Tzu), que ensinou que as pessoas deveriam ser guiadas por uma força universal chamada de Dao (Tao) (o caminho).

D-Day / Dia-D s. nome dado ao 6 de Junho de 1944 — o dia em que os Aliados lançaram uma invasão do continente europeu durante a Segunda Guerra Mundial.

Declaration of Independence / Declaração de Independência s. declaração das razões do rompimento das colônias americanas com a Inglaterra, aprovada pelo Segundo Congresso Continental em 1776.

delta / delta s. região pantanosa formada por depósitos de aluvião na boca de um rio.

demilitarization / desmilitarização s. redução da capacidade de um país em guerrear, conseguida pela dispensa de suas forças armadas e proibindo-as de adquirir armas.

democracy / democracia s. governo controlado por seus cidadãos, seja diretamente ou através de representantes.

democratization / democratização s. o processo de criar-se um governo eleito pelo povo.

Department of Homeland Security / Departamento de Segurança Interna s.

Agência federal americana criada em 2002 para coordenar os esforços nacionais contra o terrorismo.

détente / distensão (détente) s. política de redução das tensões da Guerra Fria, adotada pelos EUA durante a presidência de Richard Nixon.

developed nation / nação desenvolvida s. nação com todas as facilidades necessárias para a produção avançada de bens manufaturados.

devshirme / devshirme s. no império otomano, política de pegar-se os filhos dos povos cristãos conquistados para serem treinados como muçulmanos.

Diaspora / Diáspora s. a dispersão dos judeus de sua terra natal na Palestina — especialmente durante o período de mais de 1800 anos que se seguiu à destruição pelos Romanos do Templo em Jerusalém no ano 70 D.C.

dictator / ditador s. na antiga Roma, líder político a quem era dado completo poder para fazer leis e comandar o exército, por um tempo limitado.

direct democracy / democracia direta s. governo que os cidadãos dirigem diretamente ao invés de através de representantes.

dissident / dissidente s. oponente das políticas e ações de um governo.

divine right / direito divino s. a idéia de que os monarcas são representantes de Deus na terra e, portanto, só respondem a Deus.

domestication / domesticação s. amansamento de animais para uso humano.

dominion / domínio s. no Império Britânico, uma nação (como o Canadá), a quem se permite governar seus próprios assuntos domésticos.

domino theory / teoria do dominó s. a idéia de que se uma nação cair sob o controle comunista, os países vizinhos também cairiam sob controle comunista.

Dorians / Dórios s. povo de fala grega que, de acordo com a tradição, migrou para a Grécia continental depois da destruição da civilização miceniana.

Dreyfus affair / o caso Dreyfus s. controvérsia na França nos anos 1890, enfocando a prisão e o julgamento de um oficial judeu do exército, Capião Alfred Dreyfus, falsamente acusado de vender segredos militares para a Alemanha.

Dutch East India Company / Companhia Holandesa das Índias Orientais s. companhia fundada pelos holandeses no início do século 17 para estabelecer e gerenciar o comércio através da Ásia.

dynastic cycle / ciclo dinástico s. o padrão histórico da ascensão, declínio e substituição das dinastias.

dynasty / dinastia s. série de governantes de uma única família.

E

Eastern Front / Frente Oriental s. na Primeira Guerra Mundial, a região ao longo da fronteira russo-germânica, onde russos e sérvios combateram alemães, austríacos e turcos.

Edict of Nantes / Editó de Nantes s.

declaração de 1598 em que o rei francês, Henrique IV, prometia que os protestantes poderiam viver em paz na França e poderiam abrir casas de oração e culto em algumas cidades francesas.

Emancipation Proclamation / Proclamação da Emancipação s. declaração emitida pelo presidente Abraham Lincoln em 1863, afirmando que todos os escravos nos estados Confederados estavam libertos.

emerging nation / nação emergente s. nação em que o processo de industrialização ainda não está completado.

émigrés / émigrés (refugiados) s. pessoas que abandonam seus países nativos por razões políticas, como os nobres e outros que fugiram da França durante as insurreições camponesas da Revolução Francesa.

empire / império s. unidade política em que um sem número de povos ou países são controlados por um único governante.

enclosure / cercado s. um dos campos murados ou confinados criados pelos ricos donos de terra ingleses, em terras que eram antes cultivadas por lavradores das aldeias.

encomienda / encomienda s. concessão de terras feita pela Espanha a um colonizador na América, incluindo o direito de usar índios americanos para trabalharem nelas.

English Civil War / Guerra Civil da Inglaterra s. conflito que durou de 1642 a 1649, em que os Puritanos partidários do Parlamento combateram os partidários da monarquia inglesa.

enlightened despot / déspota esclarecido s. um dos monarcas europeus do século 18, que era inspirado pelas idéias do Iluminismo, para reinar com justiça e respeitar os direitos de seus súditos.

enlightenment / iluminado s. no budismo, estado de sabedoria perfeita em que se compreende as verdades básicas sobre o universo.

Enlightenment / Iluminismo s. movimento europeu do século 18 em que pensadores tentaram aplicar os princípios da razão e os métodos científicos a todos os aspectos da sociedade.

entrepreneur / empreendedor s. pessoa que organiza, gerencia e suporta os riscos de um negócio.

epics / épicos s. longos poemas em narrativa, celebrando os feitos de heróis legendários ou tradicionais.

estate / estado s. uma das três classes sócio-políticas na França antes da Revolução Francesa — o Primeiro Estado, consistia do clero; o Segundo Estado, da nobreza; e o Terceiro Estado, do resto da população.

Estates-General / Geral dos Estados s.

assembléia de representantes de todos os três estados, ou classes sociais, na França.

ethnic cleansing / limpeza étnica s. política de assassinato ou outros atos de brutalidade pela qual os sérvios esperavam eliminar a população muçulmana da Bósnia, depois da separação da Iugoslávia.

excommunication / excomunicação s.

retirada do direito de uma pessoa de ser membro de uma igreja cristã.

existentialism / existencialismo s. filosofia baseada na idéia de que as pessoas dão significado às suas vidas através de suas escolhas e atos.

extraterritorial rights / direitos

extraterritoriais s. isenção, para estrangeiros residentes, das leis de um país.

F

factors of production / fatores de produção

s. recursos — incluindo terras, trabalho e capital — necessários para a produção de bens e serviços.

factory / fábrica s. amplo edifício em que se usa maquinário para a manufatura de mercadorias.

fascism / fascismo s. movimento político que promove uma forma extrema de nacionalismo, negação dos direitos individuais e o domínio ditatorial unipartidário.

Fatimid / Fatímida s. membro de uma dinastia muçulmana que traçava sua ancestralidade até Fátima, filha de Maomé; construíram um império no norte da África, Arábia e Síria nos séculos 10-12.

favorable balance of trade / balança

comercial favorável s. situação econômica em que um país vende mais bens do que compra no exterior.

federal system / sistema federal s. sistema de governo em que o poder é dividido entre uma autoridade central e um número de estados individuais.

Fertile Crescent / Crescente Fértil s. um arco de rico solo agricultável no sudoeste da Ásia, entre o Golfo Pérsico e o Mar Mediterrâneo.

feudalism / feudalismo s. sistema político no qual o rei permite aos nobres o uso de terras legalmente suas em troca de sua lealdade, seus serviços militares e proteção das pessoas vivendo na terra.

fief / feudo s. propriedade concedida a um vassalo por um senhor, sob o sistema feudal na Europa medieval.

filial piety / piedade filial s. respeito mostrado pelos filhos por seus pais e antepassados.

Final Solution / Solução Final s. programa de Hitler de matar sistematicamente todo o povo judeu.

Five-Year Plans / Planos Quinquenais s. planos idealizados por Josef Stalin em 1928 para o desenvolvimento da economia da União Soviética.

Four Modernizations / Quatro

Modernizações s. conjunto de metas adotadas pelo líder chinês Deng Xiaoping no final do século 20, envolvendo progressos na agricultura, indústria, defesa e ciência e tecnologia.

Fourteen Points / Quatorze Pontos s. série de propostas em que o presidente Woodrow Wilson delineou um plano para atingir-se a paz duradoura depois da Primeira Guerra Mundial.

Franks / francos s. povo germânico que se estabeleceu na província Romana de Gália (a grosso modo a área ocupada pela França hoje), e estabeleceu um grande império durante a Idade Média.

free trade / livre comércio s. comércio entre nações, sem restrições ou barreiras econômicas (tais como tarifas).

French and Indian War / Guerra Franco-Indígena s. conflito entre Inglaterra e França pelo controle de território na América do Norte, que durou de 1754 a 1763.

G

gender inequality / desigualdade de gênero s. a diferença entre homens e mulheres em termos de riqueza e status.

genetic engineering / engenharia genética s. a transferência de genes de um ser vivo para outro, para produzir um organismo com novos traços.

genocide / genocídio s. a matança sistemática de um povo inteiro.

gentry / pequena nobreza s. classe de pessoas poderosas e ricas, que tem um alto status social.

geocentric theory / teoria geocêntrica s. na Idade Média, a visão geocêntrica do universo em que os estudiosos acreditavam que a terra era um objeto imóvel localizado no centro do universo.

geopolitics / geopolítica s. política externa baseada na consideração de localizações estratégicas ou em produtos de outros países.

Ghana / Gana s. reino africano ocidental que ficou rico cobrando impostos e controlando o comércio, e que estabeleceu um império nos séculos 9–11 D.C.

ghazi / gazi s. guerreiro do Islame.

ghettos / guetos s. bairros dentro de cidades, nos quais os judeus europeus eram obrigados a viver.

glasnost / abertura (glasnost) s. política de abertura soviética para o fluxo livre de idéias e informações, introduzida em 1985 por Mikhail Gorbachev.

global economy / economia global s. todas as interações financeiras — envolvendo pessoas, negócios e governos — que atravessam as fronteiras internacionais.

Glorious Revolution / Gloriosa Revolução s. a derrubada sem sangue do rei inglês James II e sua substituição por William e Mary.

glyph / hieroglifo s. figura simbólica — especialmente a usada como parte de um sistema de escrita que entalhava mensagens em pedra.

Gothic / Gótico adj. relativo a um estilo arquitetônico desenvolvido na Europa medieval, caracterizado por abóbadas ogivais, janelas de vitrais, arcobotantes, arcos ponteagudos e altas espirais.

Great Depression / Grande Depressão s. a severa queda brusca da economia que se seguiu ao colapso do mercado de ações dos EUA em 1929.

Great Fear / Grande Medo s. onda de pânico insensata que se espalhou pelos campos franceses depois da tomada da Bastilha em 1789.

Great Purge / Grande Expurgo s. campanha de terror na União Soviética durante os anos 30, em que Josef Stalin procurou eliminar todos os membros do Partido Comunista e outros cidadãos que ameaçassem seu poder.

Great Schism / Grande Cisma s. divisão na Igreja Católica Romana medieval, durante a qual papas rivais se estabeleceram em Avignon e Roma.

Greco-Roman culture / cultura Greco-Romana s. cultura antiga que desenvolveu-se de uma mistura das culturas grega, helenística e romana.

green revolution / revolução verde s. tentativa no século 20 de aumentar os recursos alimentares em âmbito mundial, envolvendo o uso de fertilizantes e pesticidas, e o desenvolvimento de cultivares resistentes às doenças.

griot / griot s. um contador de histórias afro-ocidental.

guerrilla / guerrilha s. membro de uma força de combate livremente organizada, que faz ataques de surpresa sobre as tropas inimigas ocupando seu país.

guild / associação (guilda) s. associação medieval de pessoas trabalhando na mesma ocupação, que controla os salários e preços de seus membros.

guillotine / guilhotina s. máquina para degolar pessoas, usada como meio de execução durante a Revolução Francesa.

Gupta Empire / império Gupta s. o segundo império da Índia, fundado por Chandra Gupta I em 320 D.C.

H

habeas corpus / habeas corpus s. documento requisitando que um prisioneiro seja trazido perante uma corte ou juiz, de modo que possa ser decidido se sua prisão é legal.

Hagia Sophia / Hagia Sophia s. Catedral da Santa Sabedoria (Santa Sofia), em Constantinopla, construída por ordem do imperador bizantino Justiniano.

haiku / haikai s. forma japonesa de poesia, consistindo de três linhas de cinco, sete e cinco sílabas, sem rimas.

hajj / hajj s. peregrinação a Meca, executada como um dever pelos muçulmanos.

Han dynasty / dinastia Han s. dinastia chinesa que governou de 200 A.C. a 9 D.C. e novamente de 23 a 200 D.C.

Harappan civilization / civilização Harapan s. outro nome para a civilização do vale do Indus que surgiu ao longo do rio Indus, possivelmente tão cedo quanto 7000 A.C.; caracterizada por sofisticado planejamento urbano.

Hausa / Hausa s. povo africano ocidental que viveu em diversas cidades-Estados no que é hoje o norte da Nigéria.

heliocentric theory / teoria heliocêntrica s. a idéia de que a terra e os outros planetas giram em torno do sol.

Hellenistic / Helenístico adj. relativo à civilização, língua, arte, ciência e literatura gregas, desde o reino de Alexandre o Grande ao fim do século 2 A.C.

helot / hilota s. na sociedade da antiga Esparta, um camponês que arava a terra.

hieroglyphics / hieroglífica s. sistema de escrita do antigo Egito, em que figuras eram usadas para representar palavras e sons.

Hijrah / Hégira s. migração de Maomé de Meca a Yathrib (Medina) no ano 622 D.C.

Hittites / Hititas s. povo indo-europeu que se estabeleceu em Anatólia cerca de 2000 A.C.

Holocaust / Holocausto s. massacre de judeus e outros civis realizada pelo governo nazista da Alemanha, antes e durante a Segunda Guerra Mundial.

Holy Alliance / Santa Aliança s. liga de nações européias formada pelos líderes da Rússia, Áustria e Prússia depois do Congresso de Viena.

Holy Roman Empire / Santo Império Romano s. império estabelecido na Europa no século 10 D.C., consistindo originalmente, principalmente, de terras onde hoje são Alemanha e Itália.

home rule / governo local s. controle sobre assuntos internos concedido aos residentes de uma região pelo governo dominante.

hominid / homínídeo s. membro do grupo biológico que inclui os seres humanos e espécies relacionadas, com o andar ereto.

Homo sapiens / homo sapiens s. espécie biológica a que pertence os seres humanos modernos.

House of Wisdom / Casa da Sabedoria s. centro de aprendizado estabelecido em Bagdá nos anos 800.

humanism / humanismo s. movimento intelectual do Renascimento, em que os pensadores estudaram os textos clássicos e enfocaram o potencial e as conquistas humanas.

Hundred Days / Os Cem Dias s. o breve período em 1815 quando Napoleão fez sua última tentativa para deter o poder, depondo o rei francês e tornando-se novamente imperador da França.

Hundred Years' War / Guerra dos Cem Anos s. conflito em que Inglaterra e França lutaram em solo francês intermitentemente de 1337 a 1453.

hunter-gatherer / caçador-colhedor s. membro de grupo nômade cujo alimento depende da caça aos animais e à coleta de vegetais.

Hyksos / Hyksos s. grupo de invasores nômades do sudoeste da Ásia, que dominaram o Egito de 1640 a 1570 A.C.

I

Ice Age / Idade do Gelo s. período frio em que enormes camadas de gelo espalharam-se a partir das regiões polares, a última durou de cerca 1600000 a 10000 A.C.

I Ching / I Ching s. livro chinês de oráculos, consultados para achar respostas a problemas éticos e práticos.

icon / ícone s. imagem religiosa usada pelos cristãos orientais.

imperialism / imperialismo s. política em que uma nação forte procura dominar outros países, politicamente, economicamente e socialmente.

impressionism / impressionismo s. movimento da pintura no século 19, em que artistas reagiram contra o realismo, buscando transmitir suas impressões de sujeitos ou momentos no tempo.

Indo-Europeans / Indo-Europeus s. grupo de povos seminômades que, cerca de 1700 A.C., iniciaram a migração do que é hoje a Rússia para o subcontinente indiano, Europa e sudoeste da Ásia.

indulgence / indulto s. perdão liberando uma pessoa de punição por um pecado.

industrialization / industrialização s.

desenvolvimento de indústrias para a fabricação automática de bens.

Industrial Revolution / Revolução

Industrial s. a mudança, começando na Inglaterra no século 18, de fabricarem-se produtos à mão ou fazê-los com maquinário.

inflation / inflação s. uma diminuição no valor do dinheiro, acompanhada de um aumento no preço de bens e serviços.

Inquisition / Inquisição s. tribunal Católico Romano para investigar e processar acusações de heresia — especialmente a que esteve ativa na Espanha duante os anos 1400.

institution / instituição s. padrão de organização de longa duração numa comunidade.

intendant / intendente s. oficial do governo francês apontado pelo monarca para coletar impostos e administrar justiça.

International Space Station / Estação

Espacial Internacional s. empreendimento cooperativo patrocinado pelos EUA, Rússia e 14 outros países, para implementar e manter um laboratório funcional de experimentação científica no espaço.

Internet / Internet s. encadeamento de redes de computador que possibilita às pessoas ao redor do mundo a troca de informações e comunicações uns com os outros.

intifada / intifada s. campanha palestina de desobediência civil contra a ocupação israelense da Margem Ocidental e da Faixa de Gaza, que continuou através dos anos 90.

Irish Republican Army (IRA) / Exército

Republicano Irlandês (IRA) s. força militar nacionalista não-oficial buscando a independência da Irlanda da Grã-Bretanha.

iron curtain / cortina de ferro s. durante a Guerra Fria, a fronteira separando as nações comunistas da Europa Oriental das mais democráticas nações da Europa Ocidental.

Iroquois / Iroquês s. grupo de povos índios americanos que falavam línguas correlatas, que viveram na região oriental dos Grandes Lagos da América do Norte, e formaram uma aliança no fim dos anos 1500.

Islam / islame s. religião monoteísta que desenvolveu-se na Arábia no século 7 D.C.

isolationism / isolacionismo s. política de evitar-se envolvimento político ou militar com outros países.

Israel / Israel s. reino dos hebreus unidos na Palestina, que durou de 1020 a 922 A.C.; mais tarde, o reino mais ao norte dos dois reinos hebreus; atualmente, a nação dos judeus estabelecida na Palestina em 1948.

J

Jainism / Jainismo s. religião fundada na Índia no século 6 A.C., cujos membros acreditam que tudo no universo tem uma alma e, portanto, não deveria ser danificado.

janissary / janízaro s. membro de força de soldados de elite no império otomano.

jazz / jazz s. estilo de música popular do século 20, desenvolvido principalmente por músicos afro-americanos.

Jesuits / Jesuítas s. membros da Sociedade de Jesus, ordem religiosa católica romana fundada por Ignácio de Loyola.

“jewel in the crown” / “jóia da coroa”

s. a colônia inglesa Índia — assim chamada pela sua importância no império inglês, tanto como fornecedor de matéria prima quanto como mercado para os britânicos comerciarem seus produtos.

joint-stock company / sociedade por ações

s. negócios em que os investidores juntam sua riqueza para um propósito comum, para depois dividirem os lucros.

Judah / Judá s. reino hebreu na Palestina, estabelecido em cerca de 922 A.C.

Justinian Code / Código de Justiniano s.

corpo de leis romanas civis, colecionado e organizado por ordem do imperador bizantino Justiniano, em cerca de 529 D.C.

K

kabuki / kabuki s. tipo de drama japonês em que música, dança e mímica são usados para a apresentação de histórias.

kaiser / kaiser s. um imperador alemão (derivado do título Romano, *César*)

kamikaze / camicase s. durante a Segunda Guerra Mundial, pilotos suicidas japoneses treinados para afundar navios aliados, trombando aviões cheios de bombas contra eles.

karma / karma s. no hinduísmo e no budismo, a totalidade dos feitos bons e maus praticados por uma pessoa, o que se acredita determine o destino dele / dela depois do renascer.

Khmer Empire / império Khmer s. império do sudeste da Ásia, centrado no que é hoje o Camboja, que atingiu seu apogeu cerca de 1200 D.C.

Khmer Rouge / Khmer Vermelho s. grupo de rebeldes comunistas que assumiram o poder no Camboja em 1975.

knight / cavaleiro s. na Europa medieval, um guerreiro em armadura que lutava a cavalo.

Koryu dynasty / dinastia Koryu s. dinastia que governou a Coreia de 935 a 1392 D.C.

Kristallnacht / Kristallnacht s. “Noite do Vidro Quebrado” — a noite de 9 de novembro de 1938, em que as tropas de assalto nazistas atacaram os lares, negócios e sinagogas judeus através da Alemanha.

Kuomintang / Kuomintang s. o Partido Nacionalista Chinês, formado depois da queda da dinastia Qing em 1912.

Kush / kush s. antigo reino núbio cujos governantes controlaram o Egito entre 2000 e 1000 A.C.

L

laissez faire / deixar fazer s. a idéia de que o governo não deveria interferir com ou regulamentar indústrias e negócios.

land reform / reforma agrária s. redistribuição de terra de fazenda através da divisão dos grandes latifúndios, e dando os resultantes minifúndios aos lavradores.

La Reforma / A Reforma s. movimento reformista liberal no México do século 19, liderado por Benito Juárez.

lay investiture / investidura leiga s. a indicação de oficiais religiosos por reis ou nobres.

League of Nations / Liga das Nações s. associação internacional formada depois da Primeira Guerra Mundial, com a meta de manter a paz entre as nações.

lebensraum / lebensraum s. “espaço para viver” — território adicional que, segundo Hitler, a Alemanha necessitava por estar superpovoada.

Legalism / Legalismo s. filosofia política chinesa, baseada na idéia de que um governo altamente eficiente e poderoso é a chave para a ordem social.

legion / legião s. unidade militar do antigo exército romano, com cerca de 5000 soldados a pé e um grupo de soldados a cavalo.

Legislative Assembly / Assembléia

Legislativa s. congresso francês com o poder de criar leis e aprovar declarações de guerra, estabelecido pela Constituição de 1791.

legitimacy / legitimidade s. o direito hereditário que um monarca tem de governar.

liberals / liberais s. na primeira metade do século 19, os europeus — principalmente os líderes de negócios de classe média e os mercadores — que queriam dar mais poder político aos parlamentos eleitos.

lineage / linhagem s. grupo de pessoas — viventes, mortas ou não nascidas — descendentes de um ancestral comum.

loess / loess s. depósito fértil de solo trazido pelo vento.

Long March / Longa Marcha s. jornada de 6000 milhas feita em 1934–1935 pelos comunistas chineses, fugindo das forças nacionalistas de Jiang Jieshi.

lord / senhor s. na Europa feudal, pessoa que controlava terras e, portanto, podia concedê-las aos vassallos.

Lutheran / Luterano s. membro de igreja protestante fundada com base nos ensinamentos de Martinho Lutero.

lycée / liceu s. escola pública dirigida pelo governo na França.

M

Macedonia / Macedônia s. antigo reino ao norte da Grécia, cujo governante Felipe II conquistou a Grécia em 338 A.C.

Maghrib / Maghreb s. região do oeste do norte da África, consistindo das terras costeiras mediterrâneas de Marrocos, Tunísia e Argélia.

Magna Carta / Magna Carta s. “Great Charter”, documento que garantia direitos políticos básicos na Inglaterra, idealizado pelos nobres e aprovado pelo rei João em 1215 D.C.

Mahabharata / Mahabharata s. grande poema épico indiano, refletindo as lutas dos arianos enquanto se moviam para o sul em direção à Índia.

Mahayana / Mahayana s. seita do budismo que oferece salvação para todos e permite o culto popular.

maize / milho s. grão cultivado de cereal que traz as sementes em grandes espigas — usualmente chamado de ‘corn’ nos EUA.

Mali / Mali s. império afro-ocidental que floresceu entre 1235 e 1400 D.C., e enriqueceu com o comércio.

Manchus / Manchus s. povo nativo da Manchúria, que governou a China durante a dinastia Qing (1644–1912).

Mandate of Heaven / Mandato do Paraíso s. na história chinesa, a aprovação divina que se pensava ser a base da autoridade real.

manifest destiny / destino manifesto s. a idéia, popular entre os americanos em meados do século 19, que era o direito e o dever dos EUA governar a América do Norte do Oceano Atlântico ao Oceano Pacífico.

manor / solar s. a propriedade de um senhor na Europa feudal.

Maori / Maori s. membro do povo polinésio que se estabeleceu na Nova Zelândia cerca de 800 D.C.

Marshall Plan / Plano Marshall s. programa americano de ajuda econômica aos países europeus, para ajudá-los na reconstrução depois da Segunda Guerra Mundial.

martial law / lei marcial s. domínio temporário por autoridades militares sobre a população civil, usualmente imposto em tempos de guerra ou perturbação civil.

mass culture / cultura de massa s. produção de arte e entretenimento desenhados para conquistar grandes audiências.

materialism / materialismo s. colocar alto valor na aquisição de posses materiais.

matriarchal / matriarcal adj. relativo a um sistema social em que a mãe é a chefe da família.

matrilineal / matrilinear adj. relativo a um sistema social em que a descendência familiar e os direitos de herança são traçados através da mãe.

Mauryan Empire / Império Maurya s. primeiro império da Índia, fundado por Chandragupta Maurya em 321 A.C.

May Fourth Movement / Movimento

Quatro de Maio s. protesto nacional na China em 1919, em que as pessoas protestaram contra o Tratado de Versailles e a interferência estrangeira.

Medes / Medes s. povo do sudoeste da Ásia que ajudou a destruir o império assírio.

Meiji era / era Meiji s. período da história japonesa de 1867 a 1912, durante o qual o país foi governado pelo imperador Mutsuhito.

Mein Kampf / Minha Luta s. livro escrito por Adolf Hitler durante sua prisão em 1923–1924, em que estabeleceu suas crenças e seus objetivos para a Alemanha.

mercantilism / mercantilismo s. política econômica onde as nações procuram aumentar sua riqueza e poder com a obtenção de grandes estoques de ouro e prata e estabelecendo uma balança comercial favorável.

mercenary / mercenário s. soldado que é pago para lutar num exército estrangeiro.

Meroë / Meroé s. centro da dinastia Kush (África) de 250 A.C. a 150 D.C., conhecido por sua manufatura de armas e ferramentas de ferro.

Mesoamerica / Mesoamérica s. área estendendo-se do México central até Honduras, onde diversas antigas e complexas sociedades das Américas desenvolveram-se.

mestizo / mestiço s. pessoa de ancestralidade mista de espanhol e índio americano.

Middle Ages / Idades Médias s. a era na história européia que se seguiu à queda do império romano, durando de cerca de 500 a 1500 D.C. — também chamado de período medieval.

middle class / classe média s. classe social composta de trabalhadores qualificados, profissionais liberais, homens e mulheres de negócio e ricos fazendeiros.

middle passage / passagem do meio s. a viagem que trazia africanos capturados para as Índias ocidentais, e mais tarde para as Américas do Sul e do Norte, para serem vendidos como escravos — assim chamada porque era considerada a perna do meio do comércio triangular.

migration / migração v. o ato de mover-se de um local para estabelecer-se em outro.

militarism / militarismo s. política de glorificação do poder militar, mantendo-se um exército sempre pronto para a guerra.

Ming dynasty / dinastia Ming s. dinastia chinesa que governou de 1368 a 1644 D.C.

Minoans / Minóicos s. povo navegador e mercador que viveu na ilha de Creta de cerca de 2000 a 1400 A.C.

Mississippian / Mississippiano adj. relativo à cultura de Construtores de Colinas que floresceu na América do Norte entre 800 e 1500 D.C.

mita / mita s. no império Inca, o requisito de que todos os súditos em boa forma corporal deveriam trabalhar para o estado alguns dias por ano.

Moche / moche s. civilização que floresceu no que é hoje a costa norte do Peru, de cerca de 100 até 700 D.C.

monarchy / monarquia s. governo em que o poder está nas mãos de uma única pessoa.

monastery / monastério (mosteiro) s. comunidade religiosa de homens (chamados monges) que desistiram de suas posses para devotarem-se a uma vida de preces e culto.

monopoly / monopólio s. grupo que tem o controle exclusivo sobre a produção e distribuição de determinados produtos.

monotheism / monoteísmo s. crença num único deus.

Monroe Doctrine / Doutrina de Monroe s. política de oposição dos EUA à interferência européia na América Latina, anunciada pelo presidente James Monroe em 1823.

monsoon / monção s. vento que muda de direção em algumas épocas do ano.

mosque / mesquita s. lugar islâmico de culto.

movable type / tipo móvel s. blocos de metal ou madeira, cada um com um único caracter, que pode ser arranjado em ordem para montar uma página para impressão.

Mughal / mughal s. um dos nômades que invadiram o subcontinente indiano no século 16 e estabeleceram um poderoso império lá.

mujahideen / mujahedin s. no Afeganistão, guerreiros santos que se juntaram para lutar o governo apoiado pelos soviéticos no final dos anos 70.

mulattos / mulatos s. pessoas de ancestralidade mista europeia e africana.

mummification / mumificação s. processo de embalsamação e secagem de cadáveres para evitar que se decomponham.

Munich Conference / Conferência de Munique s. reunião de 1938 de representantes de Inglaterra, França, Itália e Alemanha, onde Inglaterra e França concordaram em permitir que a Alemanha Nazista anexasse parte da Checoslováquia, em troca da palavra de Adolf Hitler de respeitar as novas fronteiras da Checoslováquia.

Muslim / Muçulmano s. seguidor do Islame.

Muslim League / Liga Muçulmana s. organização formada em 1906 para proteger os interesses dos muçulmanos da Índia, que mais tarde propôs que a Índia fosse dividida em nações muçulmana e hinduísta separadas.

Mutapa / Mutapa adj. relativo ao império africano do sul estabelecido por Mutota no século 15 D.C.

Mycenaeans / Miceneus s. povo indo-europeu que se estabeleceu na Grécia continental em cerca de 2000 A.C.

myths / mitos s. histórias tradicionais sobre deuses, ancestrais ou heróis, contadas para explicar o mundo natural ou os costumes e crenças de uma sociedade.

N

Napoleonic Code / Código Napoleônico s. sistema compreensivo e uniforme de leis estabelecido para a França por Napoleão.

National Assembly / Assembléia Nacional s. congresso francês estabelecido por representantes do Terceiro Estado em 17 de junho de 1789, para passar leis e reformas em nome do povo francês.

nationalism / nacionalismo s. a crença de que as pessoas deveriam ser leais principalmente às suas nações—isto é, às pessoas com quem compartilham cultura e história, mais do que a um rei ou império.

nation-state / nação-Estado s. unidade geopolítica independente de pessoas que têm uma cultura e identidade comuns.

NATO / OTAN s. Organização do Tratado do Atlântico Norte — é uma aliança militar defensiva formada em 1949 por dez países da Europa ocidental, os EUA e o Canadá.

Nazca / Nazca s. civilização que floresceu no que é hoje a costa sul do Peru, de cerca de 200 A.C. até 600 D.C.

Nazism / Nazismo s. políticas fascistas do Partido Nacional Socialista dos Trabalhadores Alemães, baseadas no totalitarismo, crença na superioridade racial, e controle estatal da indústria.

Negritude movement / movimento

Negritude s. movimento em que africanos e indianos ocidentais de fala francesa celebraram sua herança de tradicionais cultura e valores africanos.

neoclassical / neoclássico adj. relativo a um estilo simples e elegante (baseado em idéias e temas das antigas Grécia e Roma), que caracterizou as artes na Europa durante o final dos anos 1700.

Neolithic Age / Idade Neolítica s. período pré-histórico que começou em cerca de 8000 A.C. e em algumas áreas terminou tão cedo quanto 3000 A.C., durante o qual as pessoas aprenderam a polir ferramentas de pedra, fazer cerâmica, cultivo de vegetais e criação animal — também chamada de Nova Idade da Pedra.

Neolithic Revolution / Revolução Neolítica s. a principal mudança na vida humana causada pelos inícios da agricultura — isto é, pela mudança dos hábitos das pessoas, de colhedores de alimentos a produtores de alimentos.

New Deal / Novo Acordo s. programa de reforma econômica do presidente Franklin Roosevelt, desenhado para resolver os problemas criados pela Grande Depressão.

New Kingdom / Novo Reino s. período da antiga história do Egito que se seguiu à derrubada dos governantes Hyksos, durando de 1570 a 1075 A.C.

nirvana / nirvana s. no budismo, a liberação da dor e do sofrimento atingida depois da iluminação.

Nok / Nok s. povo Africano que viveu onde é agora a Nigéria, entre 500 A.C. e 200 D.C.

nomad / nômade s. membro de um grupo que não tem lar permanente, viajando de lugar para lugar buscando água e alimentos.

nonaggression pact / pacto de não agressão s. acordo em que duas nações prometem não atacar uma à outra.

nonaligned nations / nações não-alinhadas s. países independentes que permaneceram neutros na competição da Guerra Fria entre EUA e União Soviética.

Nuremberg Trials / Julgamentos de Nuremberg s. procedimentos jurídicos realizados em Nuremberg, Alemanha, depois da Segunda Guerra Mundial, nos quais os líderes nazistas foram julgados por agressão, violações das regras da guerra e crimes contra a humanidade.

O

obsidian / obsidiana s. rocha vulcânica dura e vítrea usada pelos povos primitivos para fazer armas afiadas.

Old Regime / Velho Regime s. sistema político e social que existia na França antes da Revolução Francesa.

oligarchy / oligarquia s. governo em que o poder está nas mãos de umas poucas pessoas — especialmente aquele cujo domínio é baseado em riqueza.

Olmec / Olmec s. a mais antiga civilização mesoamericana conhecida, que floresceu em cerca de 1200 A.C. e influenciou, mais tarde, sociedades através da região.

Open Door Policy / Política da Porta

Aberta s. política, proposta pelos EUA em 1899, pela qual todas as nações teriam oportunidades iguais de comerciar com a China.

Opium War / Guerra do Ópio s. conflito entre Inglaterra e China, que durou de 1839 a 1842, sobre o comércio inglês de ópio na China.

oracle bone / osso oráculo s. um dos ossos de animais ou cascos de tartaruga usados pelos antigos padres chineses para comunicarem-se com os deuses.

Oslo Peace Accords / Acordos de Paz de Oslo s. acordo de 1993 em que o primeiro-ministro israelense Rabin concedeu o auto-governo palestino na Margem Ocidental e na Faixa de Gaza.

ozone layer / camada de ozônio s. camada da atmosfera superior da terra, que protege os seres vivos dos nocivos raios ultravioletas do sol.

P

Pacific Rim / Borda do Pacífico s. as terras em torno do oceano Pacífico — especialmente as da Ásia.

Paleolithic Age / Idade paleolítica s. período pré-histórico que durou de 2.500.000 até 8000 A.C., durante o qual as pessoas fizeram uso de primitivas ferramentas e armas de pedra — também chamada de Antiga Idade da Pedra.

Panama Canal / Canal do Panamá s. via aquática feita pelo homem ligando os oceanos Atlântico e Pacífico, construído no Panamá pelos EUA e inaugurado em 1914.

papyrus / papiro s. junco alto que cresce no delta do Nilo, usado pelos antigos egípcios para fazer um material como papel, onde escreviam.

parliament / parlamento s. corpo de representantes que faz as leis de uma nação.

partition / repartição s. divisão em partes, como a divisão em 1947 da colônia inglesa Índia em duas nações, Índia e Paquistão.

pastoralist / pastoralista s. membro de grupo nômade que pastoreia animais domesticados.

paternalism / paternalismo s. política de tratar-se povos súditos como se fossem crianças, suprimindo as suas necessidades materiais, mas sem dar-lhes direitos.

patriarch / patriarca s. um bispo principal no ramo oriental da cristianidade.

patriarchal / patriarcal adj. relativo a um sistema social em que o pai é o chefe da família.

patrician / patrício s. na Roma antiga, um membro da rica e privilegiada classe superior.

patrilineal / patrilinear adj. relativo a um sistema social em que a descendência familiar e os direitos de herança são traçados através do pai.

patron / patrono s. pessoa que suporta os artistas, principalmente financeiramente.

Pax Mongolica / Paz Mongol s. período de meados de 1200 a meados de 1300 quando os mongóis impuseram estabilidade e leis e ordem através de muito da Eurásia.

Pax Romana / Paz Romana s. período de paz e prosperidade através do império Romano, que durou de 27 A.C. a 180 D.C.

Peace of Augsburg / Paz de Augsburg s. acordo de 1555 declarando que a religião de cada estado alemão seria decidida por seu governante.

Peloponnesian War / Guerra do Peloponeso s. guerra que durou de 431 a 404 A.C., em que Atenas e seus aliados derrotaram Esparta e seus aliados.

penal colony / colônia penal s. colônia para a qual os condenados são enviados como alternativa para as prisões.

peninsulares / peninsulares s. na sociedade colonial espanhola, colonos que nasceram na Espanha.

Peninsular War / Guerra Peninsular s.

conflito, durando de 1808 a 1813, em que os rebeldes espanhóis, com o auxílio de forças inglesas lutaram para expulsar as tropas francesas de Napoleão da Espanha.

perestroika / perestroika s. reestruturação da economia soviética para permitir mais tomadas locais de decisões, iniciada por Mikhail Gorbachev em 1985.

Persian Gulf War / Guerra do Golfo Pérsico s. conflito de 1991 em que as forças da ONU derrotaram as forças do Iraque que haviam invadido o Kuwait e ameaçavam invadir a Arábia Saudita.

Persian Wars / Guerras Persas s. série de guerras no século 5 A.C., em que as cidades-Estados gregas combateram o império persa.

perspective / perspectiva s. técnica artística que cria a aparência de três dimensões numa superfície plana.

phalanx / falange s. formação militar de infantaria armada com lanças e escudos.

pharaoh / faraó s. rei do antigo Egito, considerado um deus assim como líder político-militar.

philosophe / filósofo s. um de um grupo de pensadores sociais na França durante o Iluminismo.

philosophers / filósofos s. pensadores que usam a lógica e a razão para investigar a natureza do universo, a sociedade humana e a moralidade.

Phoenicians / fenícios s. povo navegador do sudoeste da Ásia, que cerca de 1100 A.C. iniciou o comércio e estabeleceu colônias através da região do Mediterrâneo.

Pilgrims / Peregrinos s. grupo de pessoas que, em 1620, fundou a colônia de Plymouth em Massachusetts, para escapar à perseguição religiosa na Inglaterra.

plebeian / plebeus s. na antiga Roma, um dos lavradores, artesãos e mercadores comuns que compunham a maioria da população.

plebiscite / plebiscito s. voto direto em que o povo de um país tem a oportunidade de aprovar ou rejeitar uma proposta.

PLO / OLP s. Organização para a Libertação da Palestina — organização dedicada ao estabelecimento de um estado independente para os palestinos no Oriente Médio.

polis / pólis s. cidade-Estado grega — unidade política fundamental da Grécia antiga depois de cerca de 750 A.C.

Politburo / Politburo s. o comitê governante do partido comunista na União Soviética.

political dissent / dissidência política s. a diferença de opinião a respeito de assuntos políticos.

polytheism / politeísmo s. crença em muitos deuses.

pope / papa s. o bispo de Roma, chefe da Igreja Católica Romana.

Popol Vuh / Popol Vuh s. livro contendo uma versão da história Maia da criação.

popular culture / cultura popular s. os elementos culturais — esportes, música, cinema, vestuário e etc. — que refletem o fundo cultural comum de um grupo e suas mudanças de interesses.

potlatch / potlatch s. festa cerimonial usada para demonstração de posição e prosperidade em algumas tribos de índios americanos da costa noroeste.

predestination / predestinação s. doutrina de que Deus decidiu todas as coisas de antemão, incluindo que pessoas serão eternamente salvas.

Presbyterian / Presbiteriano s. membro de igreja protestante governada por presbíteros (mais velhos) e fundada com base nos ensinamentos de John Knox.

PRI / PRI s. Partido Revolucionário Institucional — o principal partido político do México.

proletariat / proletariado s. na teoria marxista, o grupo de trabalhadores que iria derrubar o tsar e governar a Rússia.

proliferation / proliferação s. crescimento ou difusão — especialmente a difusão de armas nucleares às nações que atualmente não as têm.

propaganda / propaganda s. informação ou material difundido para introduzir uma causa ou para danificar a causa de um oponente.

Protestant / protestante s. membro de igreja cristã fundada com base nos princípios da Reforma.

provisional government / governo provisório s. um governo temporário.

psychology / psicologia s. o estudo da mente humana e do comportamento humano.

pueblos / pueblos s. vilas de grandes edifícios como apartamentos, feitas de argila e pedra, construídas pelos anasazi e povos posteriores no sudoeste da América.

Punic Wars / Guerras Púnicas s. série de três guerras entre Roma e Cartago (264–146 A.C.); resultaram na destruição de Cartago e no domínio de Roma sobre o Mediterrâneo ocidental.

Puritans / Puritanos s. grupo de pessoas que buscava a liberdade das perseguições religiosas na Inglaterra, fundando uma colônia na Baía de Massachusetts no início dos anos 1600.

push-pull factors / fatores de atração-afastamento s. condições que levam pessoas para outro lugar (fatores de atração) ou causam as pessoas a abandonar suas terras natais e migrar para outra região (fatores de afastamento).

pyramid / pirâmide s. estrutura maciça com base retangular e quatro lados triangulares, como as que foram construídas no Egito como tumbas para os faraós do antigo Reino.

Q

Qin dynasty / dinastia Qin s. dinastia chinesa de curta duração, que substituiu a dinastia Zhou no século 3 A.C.

Qing dynasty / dinastia Qing s. a última dinastia chinesa, que governou de 1644 a 1912 D.C.

Quetzalcoatl / Quetzalcoatl s. “A Serpente Emplumada” — deus dos toltecas e outros povos mesoamericanos.

quipu / quipo s. arranjo de cordas com nós presas num cordel, usado pelos incas para registrar informações numéricas.

Qur'an / Alcorão s. o livro santo do Islame.

R

racism / racismo s. crença de que uma raça é superior às outras.

radicals / radicais s. na primeira metade do século 19, os europeus que favoreciam mudanças drásticas para estender a democracia a todas as pessoas.

radioactivity / radioatividade s. forma de energia liberada com a decomposição dos átomos.

Raj / Raj s. as porções da Índia controladas pelos ingleses nos anos 1857–1947.

rationing / racionamento s. a limitação das quantidades de mercadorias que as pessoas podem comprar — frequentemente imposto pelos governos em tempo de guerra, quando o fornecimento de mercadorias está fraco.

realism / realismo s. movimento artístico do século 19 em que escritores e pintores procuraram mostrar a vida como ela é mais do que como deveria ser.

realpolitik / realpolitik s. “política da realidade” — a prática de duras políticas de poder, sem lugar para o idealismo.

recession / recessão s. desaquecimento da economia de um país.

Reconquista / Reconquista s. esforço dos líderes cristãos para expulsar os muçulmanos da Espanha, de 1100 a 1492.

Red Guards / Guardas Vermelhos s. unidades milicianas formadas por jovens chineses em 1966 em resposta à convocação de Mao Zedong para uma revolução social e cultural.

Reformation / Reforma s. movimento do século 16 de reforma religiosa, levando à fundação de igrejas cristãs que rejeitavam a autoridade papal.

refugee / refugiado s. pessoa que deixa seu país e muda-se para outro para achar segurança.

Reign of Terror / Reino do Terror s. período, de meados de 1793 a meados de 1794, quando Maximilien Robespierre governou a França quase como um ditador e milhares de figuras políticas e cidadãos ordinários foram executados.

reincarnation / reencarnação s. no Hinduísmo e no Budismo, o processo pelo qual uma alma renasce continuamente até que atinge o entendimento perfeito.

religious toleration / tolerância religiosa s. reconhecimento do direito das pessoas a terem crenças religiosas diferentes.

Renaissance / Renascimento s. período da história Européia, que durou de cerca de 1300 a 1600, durante o qual o renovado interesse na cultura clássica levou a mudanças de longo alcance na arte, no aprendizado e nas visões do mundo.

republic / república s. forma de governo em que o poder está nas mãos de representantes e líderes são eleitos pelo povo.

Restoration / Restauração s. período do governo de Carlos II na Inglaterra, depois do colapso do governo de Oliver Cromwell.

reunification / reunificação s. juntar novamente coisas que estiveram separadas, como a reunificação da Alemanha Oriental e da Alemanha Ocidental em 1990.

romanticism / romantismo s. movimento do início do século 19 na arte e pensamento, que enfocou as emoções e a natureza mais do que razão e sociedade.

Roosevelt Corollary / Corolário de Roosevelt s. extensão de 1904 pelo presidente Theodore Roosevelt da Doutrina Monroe, em que ele declarou que os EUA tinham o direito de exercer o “poder de polícia” através do hemisfério Ocidental.

Rowlatt Acts / Leis Rowlatt s. leis passadas em 1919 que permitiam ao governo inglês na Índia a prender manifestantes anti-Inglaterra sem julgamento por até dois anos.

Royal Road / Estrada Real s. estrada no império Persa, estendendo-se por mais de 1,600 milhas de Susa na Pérsia a Sardis na Anatólia.

Russification / Russificação s. processo de forçar a cultura russa sobre todos os grupos étnicos do império russo.

Russo-Japanese War / Guerra Russo-Japonesa s. conflito de 1904–1905 entre a Rússia e o Japão, iniciada pelos esforços dos dois países para dominar a Manchúria e a Coreia.

S

sacrament / sacramento s. uma das cerimônias cristãs em que a graça divina é transmitida ao povo.

Safavid / Safávida s. membro de uma dinastia muçulmana Shia que construiu um império na Pérsia nos séculos 16–18.

Sahel / Sahel s. região africana ao longo da fronteira sul do Saara.

salon / sarau s. reunião social de intelectuais e artistas, como as realizadas nas casas de mulheres ricas em Paris e outras cidades européias durante o Iluminismo.

SALT / SALT s. Conversas sobre a Limitação de Armas Estratégicas — série de encontros nos anos 70, em que líderes dos EUA e da União Soviética concordaram em limitar os estoques de armas nucleares de seus países.

Salt March / Marcha do Sal s. protesto pacífico contra as Leis do Sal em 1930 na Índia quando Mohandas Gandhi liderou seus seguidores numa marcha de 240 milhas ao mar, onde fizeram seu próprio sal a partir de água do mar evaporada.

samurai / samurai s. um dos guerreiros profissionais que serviam aos senhores feudais japoneses.

sans-culottes / sans-culottes s. na Revolução Francesa, grupo radical feito de assalariados parisienses e pequenos donos de lojas, que queriam maior voz no governo, preços baixos e um fim à carência de alimento.

satrap / sátrapa s. governador de província no império persa.

savanna / savana s. pradaria plana com muita vegetação.

Schlieffen Plan / Plano Schlieffen s. plano militar alemão no início da Primeira Guerra Mundial, segundo o qual as tropas alemãs derrotariam rapidamente a França e seguiriam rumo leste para atacar a Rússia.

scholastics / escolásticos s. estudiosos que se reuniam e ensinavam nas universidades medievais européias.

scientific method / método científico s. procedimento lógico para reunir informações sobre o mundo natural, em que a experimentação e a observação são usadas para testar hipóteses.

Scientific Revolution / Revolução

Científica s. grande mudança no pensamento europeu, começando em meados dos anos 1500, em que o estudo do mundo natural iniciou a ser caracterizado pela cuidadosa observação e pelo questionamento das crenças até então aceitas.

scorched-earth policy / política da terra calcinada s. prática de queimar-se colheitas e matar o gado durante os tempos de guerra, de modo que o inimigo não possa viver da terra.

scribe / escriba s. um guarda-livros profissional nas civilizações primitivas.

secede / separar v. retirar-se formalmente de uma associação ou aliança.

secular / secular adj. preocupado mais com as coisas mundanas do que com matérias espirituais.

segregation / segregação s. separação legal ou social de pessoas de raças diferentes.

self-determination / auto-determinação s. a liberdade de um povo de decidir sob que forma de governo deseja viver.

Seljuks / Seljuks s. grupo turco que migrou para o império abássida no século 10 e estabeleceu seu próprio império no século 11.

senate / senado s. na antiga Roma, o supremo corpo governante, originalmente feito só de aristocratas.

sepoy / sepoy s. soldado indiano servindo sob comando inglês.

Sepoy Mutiny / Motim Sepoy s. rebelião de 1857 de soldados hindus e muçulmanos contra os ingleses na Índia.

serf / servo s. camponês medieval legalmente obrigado a viver nas terras de um senhor.

Seven Years' War / Guerra dos Sete Anos s. conflito na Europa, América do Norte e Índia, que durou de 1756 a 1763, em que as forças da Inglaterra e da Prússia combateram aquelas da Áustria, França, Rússia, e outros países.

shah / xá s. monarca hereditário do Iran.

shari'a / sharia s. corpo de leis que governam as vidas dos muçulmanos.

Shi'a / Shia s. ramo do Islame cujos membros reconhecem Ali e seus descendentes como os sucessores de direito de Maomé.

Shinto / Shinto s. a religião nativa do Japão.

Shiva / Shiva s. deus hindu considerado o destruidor do mundo.

"shock therapy" / "terapia de choque" s. programa econômico implementado na Rússia por Boris Yeltsin nos anos 90, envolvendo mudança abrupta de uma economia de comando para uma economia de livre-mercado.

shogun / xogum s. no Japão feudal, um comandante militar supremo que governava em nome do imperador.

Sikh / sikh s. membro de um grupo religioso não-violento cujas crenças misturam elementos do budismo, hinduísmo e sufismo.

Silk Roads / Rotas da Seda s. sistema de antigas rotas de caravanas que atravessava a Ásia Central, ao longo da qual mercadores carregavam seda e outros bens de comércio.

simony / simonia s. compra ou venda de posições numa igreja cristã.

skepticism / ceticismo s. filosofia baseada na idéia de que nada pode ser dado como certo.

slash-and-burn farming / agricultura do corte e queimadas s. método agrícola em que as pessoas limpam os campos cortando e queimando árvores e arbustos, cujas cinzas servirão para fertilizar o solo.

Slavs / eslavos s. povo das florestas do norte do Mar Negro, ancestrais de muitos povos da Europa ocidental hoje.

social contract / contrato social s. acordo pelo qual os povos definem e limitam seus direitos individuais, criando assim uma sociedade ou governo organizado.

Social Darwinism / Darwinismo social s. a aplicação das idéias de Charles Darwin sobre a evolução e "sobrevivência do mais forte" às sociedades humanas — particularmente como justificativa para expansão imperialista.

socialism / socialismo s. sistema econômico em que os fatores de produção são de propriedade pública e operam para o bem-estar de todos.

Solidarity / Solidariedade s. sindicato trabalhista polonês que durante os anos 80 tornou-se a principal força de oposição ao governo comunista da Polônia.

Songhai / Songhai s. império afro-ocidental que conquistou o Mali e controlou o comércio de 1400 a 1591.

soviet / soviète s. um dos conselhos locais representativos formados na Rússia depois da queda do Tsar Nicolau II.

Spanish-American War / Guerra Hispano-americana s. conflito de 1898 entre os EUA e a Espanha, em que os EUA apoiaram a luta de independência dos cubanos.

specialization / especialização s. o desenvolvimento de habilidades num particular tipo de trabalho, tal como comerciar ou manter registros.

sphere of influence / esfera de influência s. região estrangeira na qual uma nação tem controle sobre o comércio e outras atividades econômicas.

standard of living / padrão de vida s. qualidade de vida de uma pessoa ou população, como indicado pelos produtos, serviços, e artigos de luxo disponíveis para essa pessoa ou povo.

stateless societies / sociedades sem estado s. grupos culturais em que a autoridade é compartilhada por linhagens de igual poder, ao invés de ser exercida por um governo central.

steppes / estepes s. planícies secas, cobertas de vegetação.

strike / greve v. recusar-se ao trabalho para forçar um empregador a cumprir certas exigências.

stupa / stupa s. estruturas de pedra empilhada construídas sobre relíquias santas budistas.

subcontinent / subcontinente s. grande massa de terra que forma uma parte distinta de um continente.

Suez Canal / Canal de Suez s. via aquática feita pelo homem, inaugurada em 1869, conectando o Mar Vermelho ao Mar Mediterrâneo.

suffrage / sufrágio s. o direito ao voto.

Sufi / Sufi s. muçulmano que busca atingir contato direto com Deus através de meios místicos.

sultan / sultão s. “suserano,” ou “o que tem poder”; título de governantes otomanos durante a ascensão do império Otomano.

Sunna / Sunna s. modelo Islâmico de vida, baseado na vida e ensinamentos de Maomé.

Sunni / Suni s. o ramo do Islame cujos membros reconhecem os primeiros quatro califas como os sucessores de direito de Maomé.

surrealism / surrealismo s. movimento artístico do século 20 que enfoca os processos da mente inconsciente.

sustainable growth / crescimento

sustentável s. desenvolvimento econômico que atende às necessidades das pessoas mas preserva o meio-ambiente e conserva os recursos para as futuras gerações.

Swahili / Suaíli s. língua banta influenciada pelo árabe que é falada largamente na África oriental e central.

T

Taiping Rebellion / Rebelião Taiping s.

rebelião de meados do século 19 contra a dinastia Qing na China, liderada por Hong Xiuquas.

Taj Mahal / Taj Mahal s. bela tumba cerimonial em Agra, Índia, erigida pelo imperador Mughal Shah Jahan para sua mulher Mumtaz Mahal.

Taliban / Talibã s. grupo conservador Islâmico que assumiu o controle do Afeganistão depois que a União Soviética retirou suas tropas; derrubados do poder pelas forças dos EUA em Dezembro de 2001, por causa de sua proteção a suspeitos de terrorismo.

Tamil / Tamil s. língua do sul da Índia; também, o povo que fala essa língua.

technology / tecnologia s. maneiras em que as pessoas aplicam conhecimentos, ferramentas e invenções para atender às suas necessidades.

Tennis Court Oath / Juramento da Cancha de Tênis s. compromisso jurado pelos membros da Assembléia Nacional Francesa em 1789, em que juraram continuar o encontro até que tivessem redigido uma nova constituição.

terrace / terraço s. nova forma de agricultura em Aksum, em que degraus graduais construídos em encostas de montanhas ajudavam a água a reduzir a erosão.

terrorism / terrorismo s. o uso da força ou ameaças para amedrontar pessoas ou governos, para mudar suas políticas.

theocracy / teocracia s. 1. governo em que o governante é visto como uma figura divina. 2. governo controlado por líderes religiosos.

theory of evolution / teoria da evolução s. a idéia, proposta por Charles Darwin em 1859, de que as espécies de plantas e animais surgem por meio de um processo de seleção natural.

theory of relativity / teoria da relatividade s. idéias de Albert Einstein sobre o interrelacionamento entre tempo e espaço e entre energia e matéria.

Theravada / Theravada s. seita do budismo que enfoca na estrita disciplina espiritual originalmente defendida pelo Buda.

Third Reich / Terceiro Reich s. o terceiro império alemão, estabelecido por Adolf Hitler nos anos 30.

Third Republic / Terceira República s. a república que foi estabelecida na França depois da queda de Napoleão III e acabou com a ocupação alemã da França durante a Segunda Guerra Mundial.

Third World / Terceiro Mundo s. durante a Guerra Fria, as nações em desenvolvimento não aliadas nem dos EUA nem da União Soviética.

Thirty Years' War / Guerra dos Trinta Anos s. conflito europeu sobre religião e território, e por poder entre as famílias reinantes, que durou de 1618 a 1648.

three-field system / sistema três-campos s. sistema agrícola desenvolvido na Europa medieval, em que as terras eram divididas em três campos de igual tamanho, e cada um desses campos era plantado sucessivamente com uma colheita de inverno, uma colheita de primavera e / ou deixado sem plantar.

Tiananmen Square / Praça Tiananmen (Praça da Paz Celestial) s. enorme espaço público em Beijing, China; em 1989, lugar de uma insurreição de estudantes em apoio a reformas democráticas.

tithe / dízimo s. pagamento de um décimo da renda familiar para uma igreja.

Tokugawa Shogunate / Xogunato

Tokugawa s. dinastia de xoguns que governou um Japão unificado de 1603 a 1867.

Torah / Torá s. os primeiros cinco livros da bíblia dos hebreus — os mais sagrados escritos da tradição judia.

totalitarianism / totalitarismo s. controle do governo sobre todos os aspectos da vida pública e privada.

total war / guerra total s. conflito em que os países participantes devotam todos os seus recursos ao esforço de guerra.

totems / totens s. animais ou outros objetos naturais que servem como símbolos da unidade de clans ou outros grupos de pessoas.

tournament / torneio s. batalha faz-de-conta entre grupos de cavaleiros.

tragedy / tragédia s. forma séria de drama lidando com a queda (figurada) de um carácter heróico ou nobre.

Treaty of Kanagawa / Tratado de

Kanagawa s. acordo de 1854 entre os EUA e o Japão, que abriu dois portos japoneses a navios americanos, e permitiu o estabelecimento de uma embaixada americana no Japão.

Treaty of Tordesillas / Tratado de

Tordesilhas s. acordo de 1494 entre Portugal e Espanha, declarando que terras recentemente descobertas a oeste de uma linha imaginária no oceano Atlântico pertenceriam à Espanha, e as descobertas a leste a Portugal.

Treaty of Versailles / Tratado de Versailles

s. acordo de paz assinado pela Alemanha e os poderes aliados depois da Primeira Guerra Mundial.

trench warfare / guerra de trincheiras s.

forma de guerra em que exércitos opostos combatem entre si a partir de trincheiras cavadas no campo de batalha.

triangular trade / comércio triangular s.

rede de rotas comerciais transatlânticas em que escravos e outras mercadorias eram transportados entre África, Inglaterra, Europa, Índias Ocidentais e as colônias na América do Norte.

tribune / tribuno s. na Roma antiga, representante eleito pelos plebeus para proteger seus direitos.

tribute / tributo s. pagamento feito por um poder mais fraco a um poder mais forte para obter a certeza de paz e segurança.

Triple Alliance / Triplíce Aliança s. 1.

associação das cidades-Estados de Tenochtitlán, Texcoco e Tlacopan, que levou à formação do império Azteca. **2.** aliança militar entre Alemanha, Áustria-Hungria e Itália nos anos que precederam a Primeira Guerra Mundial.

Triple Entente / Tripla Entente s. aliança

militar entre Inglaterra, França e Rússia nos anos que precederam a Primeira Guerra Mundial.

triumvirate / triunvirato s. na Roma antiga, grupo de três líderes que compartilhavam o controle do governo.

Trojan War / Guerra de Tróia s. guerra travada cerca de 1200 A.C., em que um exército liderado por reis micenos atacou a cidade comercial independente de Tróia, na Anatólia.

troubadour / trovador s. poeta e músico medieval que viajava de lugar em lugar, entretenendo as pessoas com canções de amor nas cortes.

Truman Doctrine / Doutrina Truman s.

anunciada pelo presidente Harry Truman em 1947, política dos EUA que dava ajuda econômica e militar às nações livres ameaçadas por oponentes internos ou externos.

tyrant / tirano s. na Grécia antiga, poderoso indivíduo que assumia o controle do governo de uma cidade-Estado apelando para o apoio dos pobres.

U

Umayyads / Omíadas s. a dinastia que governou o império muçulmano de 661 a 750 D.C. e mais tarde estabeleceu um reino na Andaluzia.

union / união s. associação de trabalhadores, formada para barganhar por melhores condições de trabalho e maiores salários.

United Nations / Nações Unidas s. organização internacional mantenedora da paz, fundada em 1945 para fornecer segurança às nações do mundo.

Universal Declaration of Human Rights / Declaração Universal dos Direitos Humanos s. documento de 1948 em que as Nações Unidas declararam que todos os seres humanos têm direitos à vida, liberdade e segurança.

unrestricted submarine warfare / guerra submarina irrestrita s. uso de submarinos para afundar sem aviso qualquer navio (incluindo navios neutros e navios desarmados de passageiros) encontrados pelos inimigos em suas águas.

urbanization / urbanização s. o crescimento das cidades e a migração das pessoas para elas.

U.S.A. Patriot Act / Lei Patriota dos EUA s. lei antiterrorista de 2001 que fortaleceu os direitos governamentais para deter estrangeiros suspeitos de terrorismo e processar crimes terroristas.

U.S. Civil War / Guerra Civil Americana s. conflito entre os Estados do norte e do sul dos EUA sobre o problema da escravidão, que durou de 1861 a 1865.

utilitarianism / utilitarismo s. a teoria, proposta por Jeremy Bentham no final dos anos 1700, de que as ações do governo são úteis apenas se promovem o maior bem para o maior número de pessoas.

Utopia / Utopia s. terra imaginária descrita por Thomas More em seu livro Utopia — daí, um lugar ideal.

V

vassal / vassalo s. na Europa feudal, pessoa que recebia uma concessão de terra de um senhor em troca de uma promessa de lealdade e serviços.

Vedas / Vedas s. quatro coleções de escritos sagrados produzidos pelos arianos durante o primeiro estágio de seu estabelecimento na Índia.

vernacular / vernacular s. a língua do cotidiano das pessoas de uma região ou país.

vietcong / vietcongue s. grupo de guerrilheiros comunistas que, com a ajuda do Vietnã do Norte, lutaram contra o governo sul-vietnamita na Guerra do Vietnã.

Vietnamization / Vietnamização s. estratégia do presidente Richard Nixon para acabar com o envolvimento dos EUA na Guerra do Vietnã, incluindo a retirada gradual das tropas americanas e sua substituição por forças sul-vietnamitas.

Vishnu / Vishnu s. deus Hindu considerado o preservador do mundo.

vizier / vizir s. o primeiro-ministro num reino ou império muçulmano.

W

War of the Spanish Succession / Guerra da Sucessão Espanhola s. conflito, que durou de 1701 a 1713, em que vários Estados europeus lutaram para evitar que a família Bourbon controlasse a Espanha e a França.

Warsaw Pact / Pacto de Varsóvia s. aliança militar formada em 1955 pela União Soviética e sete países Europeus orientais.

Weimar Republic / República de Weimar s. república que foi estabelecida na Alemanha em 1919 e acabou em 1933.

Western Front / Frente Ocidental s. na Primeira Guerra Mundial, a região do norte da França onde as forças Aliadas e os Poderes Centrais combateram entre si.

westernization / ocidentalização s. adoção de instituições sociais, políticas ou econômicas de países ocidentais-especialmente europeus ou americanos.

Y

yin and yang / yin e yang s. no pensamento chinês, os dois poderes que governam os ritmos naturais da vida (com o yin representando as qualidades femininas no universo, e o yang as qualidades masculinas).

Yoruba / Ioruba s. povo afro-ocidental que formou diversos reinos no que agora é o Benin e o sul da Nigéria.

Z

Zapotec / Zapoteca s. civilização mesoamericana primitiva que era centrada no Vale Oaxaca, no que é agora o México.

ziggurat / zigurate s. estrutura em camadas na forma de pirâmide que formava uma parte de um templo sumeriano.

Zionism / Sionismo s. movimento fundado nos anos 1890 para promover o estabelecimento de uma pátria judia na Palestina.